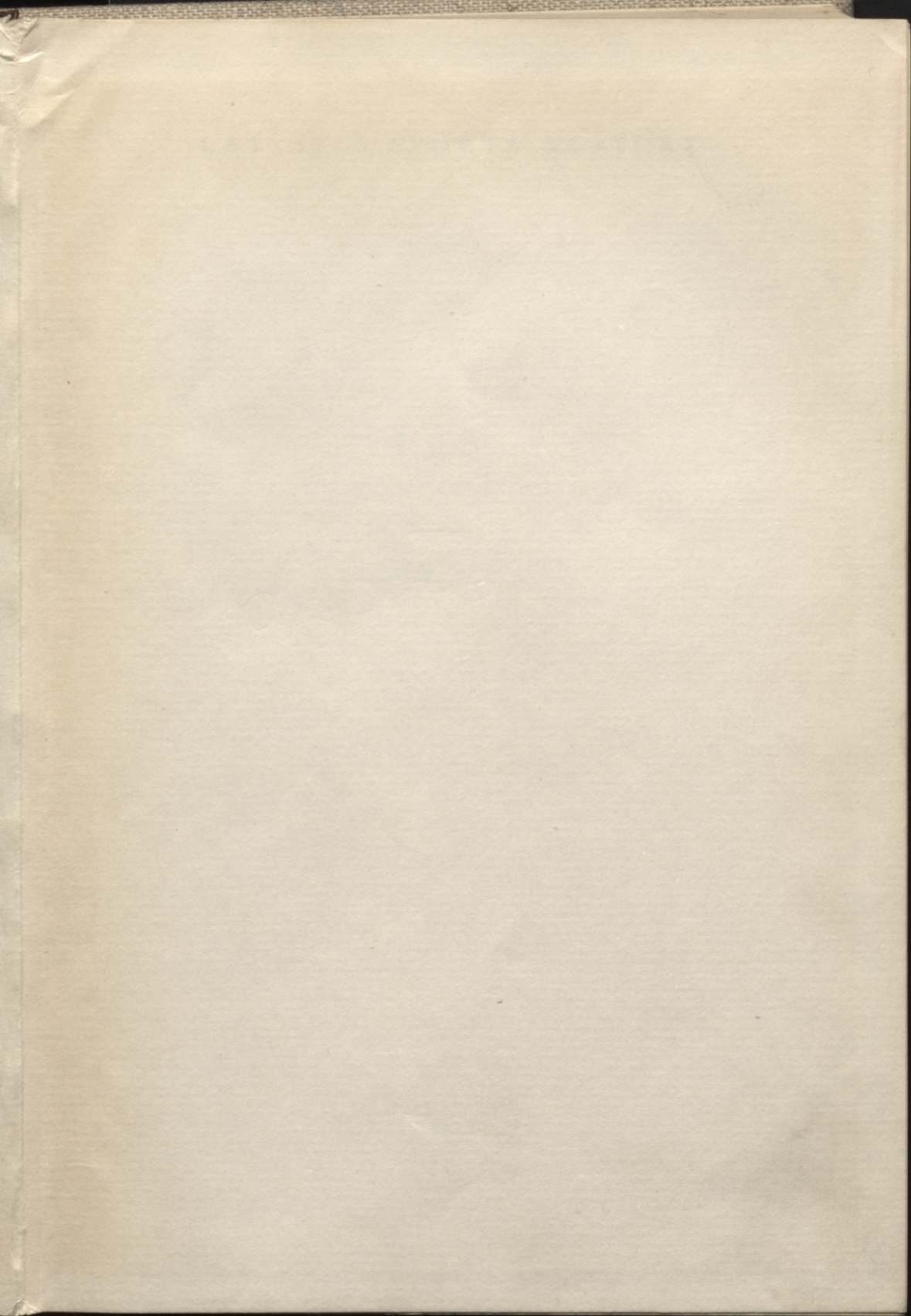

91-4
201

LATVIJAS
SPORTA VĒSTURE

Ritvaldis Jankus

LATVIJAS SPORTA VĒSTURE

LATVIJAS
SPORTA
VĒSTURE
1919 - 1944

Kristaps Zilinskis

B, L

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

L $\frac{91-4}{201}$

dubel.

L
7A

VILIS ČIKA un GUNĀRS GUBIŅŠ

LATVIJAS SPORTA VĒSTURE

1918—1944

2795

Ritvaldis Jankus

AMERIKAS LATVIEŠU APVIENĪBAS FIZISKĀS AUDZINĀŠANAS
UN SPORTA BIROJS

1970

LATVIJAS VALSTS
BIBLIOTĒKA

~~92-27.3521~~

0304059926

Printed in Sweden
Andersson & Kagardt Tryckeri AB
(Apgāds Ziemeļblāzma)
Västerås 1970

*Veltījums neatkarīgās Latvijas
50 gadu atcerei*

REDAKTORI *VILIS ČIKA* un *GUNĀRS GUBIŅS*

GALVENIE LĪDZSTRĀDNIEKI: *Zenta Grieze* — airēšanā; *Valdemārs Baumanis* un *Juris Reneslācis* — basketbolā; *Alise Zīverte* — sieviešu basketbolā; *Leonīds Vedējs* — bendijā un ledushokejā; *Apolons Pantelējevs* — buņu lidošanā; *prof. Dr. Pēteris Lejiņš* — daiļslidošanā; *Valdemārs Baumanis* — futbolā; *Aleksandrs Kazāks* — motorsportā; *Zigurds Kaktiņš* — paukošanā; *Voldemārs Miezītis* — peldēšanā; *Eduards Bērziņš* — smagatlētikā; *Reinis Upe* — slēpošanā; *Vilis Vuškalns* — tenisā; *Valdis Teteris* — vieglatlētikā; *Arvīds Gaujers* — soļošanā; *prof. Elfrida Bērziņa* — sieviešu vieglatlētikā; *Gustavs Kichno* un *Ēvalds Palde* — vingrošanā; *Kārlis Šleicers* — volejbolā.

Kāpēc un kā tapa šī sporta vēsture

Pirms trīsdesmit gadiem Rīgas laikrakstā Rīts parādījās raksts „Nepieciešama grāmata par līdzšinējiem sporta sasniegumiem”. Un tālāk tajā, cita starpā, bija teikts:

„Atzīmējot Latvijas 20 gadu pastāvēšanu, gandrīz visi resori izdeva speciālas grāmatas, kuŗās bija sakopoti sīki dati par attiecīgās nozares attīstību. Ne mazāk nepieciešams šāds izdevums būtu arī sportā. Pirms vairākiem gadiem toreizējā Sporta organizāciju apvienība pacēla domu par sporta almanacha izdošanu, bet šis apsveicamais pasākums palika pusceļā. Līdz šim Latvijā vēl nav nevienas grāmatas, kuŗā būtu sakopotas ziņas par mūsu sporta attīstību.

Patiesībā stāvoklis ir vēl daudz ļaunāks, jo arī atsevišķo sporta apvienību arhīvi ir ļoti nepilnīgi un, sevišķi par mūsu pirmajiem sporta gadiem, ziņas ir ļoti trūcīgas. Ja tagad kāds grib paaugstināties, kādi rezultāti sasniegti agrāk, cik daudz mums sākumā bijis vieglatlētu, peldētāju, riteņbraucēju, kādi bijuši pirmie rekordi, kādus panākumus mūsu sportisti guvuši ārzemēs, tad atliek šīs ziņas meklēt vienīgi laikrakstu un žurnālu komplektos un, zinot, ka agrākos laikos sportam arī prese nepiegrieza diez cik lielu vērību, šīs ziņas, protams, būs nepilnīgas”.

Tā 1939. gada 16. jūlijā rakstīja toreiz vēl jauns, bet jau labu vārdu ieguvis latviešu sporta žurnālists Harijs Mindenbergs, tagad ASV.

Tālāko starptautisko notikumu dēļ šāda grāmata dienas gaismu nekad arī neieraudzīja. Vistālāk laikam bija ticis viens no Sporta Pasaules vēlākajiem redaktoriem Jānis Zariņš. Bet viņš aizgāja bojā Kurzemes cietoksnī, un līdz ar viņu arī jau gandrīz gatavais Latvijas sporta vēstures manuskripts. Kādu laiku pie vēstures nopietni strādāja mūsu sporta žurnālistikas seniors Ādolfs Plūms, bet viņa paveiktais arī izplēnēja otrā pasaules kara liesmās.

Un tā nu pēc 30 gadiem kopš Harija Mindenberga aicinājuma tagad svešumā radies šis neatkarīgās Latvijas posma sporta pārskats. Pie tam vēl daudz, daudz grūtākos apstākļos nekā to minējis iepriekšējo rindu autors, jo pieejamie avoti un materiāli dažos gadījumos izrādījās vairāk nekā pieticīgi (it īpaši mazāk populārās nozarēs, kuŗas presē bieži atreferētas ļoti skopī). Dažos jautājumos tos vienkārši nebija iespējams nekur iegūt, tādēļ pāris gadījumos vajadzēja izlīdzēties ar pašu aktīvo dalībnieku atmiņu, kas tomēr neskaitāmas reizes pierādījusies par vienu no visneprecīzākajiem avotiem.

Bet kādēļ tad bija vajadzīgs pielikt šīs lielās pūles un mēģināt tagad pēc tik daudz gadiem paveikt to, ko nepaspējām brīvajā Latvijā?

Iemeslu tam varētu minēt veselu rindu, bet viens no galvenajiem ir tas, ka tagad Latvijā nekāda sporta vēstures grāmata par šo posmu nav iznākusi, un pie pašreizējā režīma arī nekad neparādīsies.

Patiesībā stāvoklis ir vēl ļaunāks, jo neatkarības laika sporta dzīve ir nolemta pilnīgi aizmirstībai. Latvijā nedarbojas neviena no vecajām bied-

rībām un visiem sasniegumiem un rekordiem ir pārvilkta svītra, it kā tādi nekad nebūtu eksistējuši. Par šo posmu praktiski neraksta un nerunā. Un ja piemin, tad vai nu tikai gaŗāmejojot, vai ar milzu rūgtumu un ļaunumu, piedēvējot Latvijas sportam visneiedomājamākos nolūkus un piekarot visdīvainākās izkārtnes.

Palasot kaut vai tikai A. Ķīses 1965. gadā izdoto grāmatu *Fiziskā kultūra un sports Latvijā* vai pašķirstot LPSR Mazo enciklopēdiju, izrādās, ka „fiziskā kultūra un sports Latvijā kalpoja militāriem un valdošās šķiras ideoloģiskiem mērķiem” vai, ka „šaura un trūcīga bija fiziskās kultūras bāze” Latvijā. Tai pašā laikā tagad „galvenais fiziskās kultūras uzdevums ir audzināt aktīvistus, veselīgus, stiprus komūnisma cēlājus” un „fiziskajai audzināšanai jāizglīto jauniešus komūnismam un šķiru cīņai internacionālisma un kolektīvisma garā”. Viss, kas Latvijā bijis, nekam nav derējis un nav bijis pareizs, kamēr viss labais nācis un nāk tikai no Krievijas.

Nebūs jau laikam arī tikai sagādīšanās, ka par izejas punktu „buržuāziskās” Latvijas sporta stāvokļa novērtējumam ir gan izraudzīts 1939. gads, bet sportistu jeb komūnistu terminoloģijā „fizkultūriešu” uzskaitē konsekvēnti izvēlēts 1944. gada Latvijas sporta gada grāmatā — tātad kaŗa un okupācijas apstākļos — minētais 77 sporta biedrību dalībnieku skaits — 18.000.

Cik maz tam sakāra ar patiesību, liecina kaut vai tāpat latviešu presē un izdevumos savā laikā publicētie skaitļi. Jau 1927. gadā Latvijas sporta organizāciju apvienībā (LSOA) sastāvēja astoņas savienības, reprezentējot 67 biedrības ar 16.385 biedriem. Bet 1938. gada sākumā Latvijā bijušas 186 sporta organizācijas ar 42.791 biedru, no kuŗiem aktīvi sacīkstēs piedalījušies 26.763. Pie tam šajos skaitļos nav minēts neviens, tā dēvētais, fizkultūrietis, kādu Latvijā tolaik vienkārši nebija. Rūpnīcās darba laikā tad nevingroja un skolēnus vai kādu pašdarbības grupu sporta interesentus, ja viņi nesastāvēja biedrībās, ne arī kādu tas interesēja.

Cik viegli ir paklupt, ja nemākulīgi nodarbojas ar fikcijām, pierāda arī pati A. Ķīse pieminētajā grāmatā. Vienā un tai pašā lappusē, pateikusi, ka visā Latvijā 1939. gadā esot bijuši tikai „18.000 fizkultūriešu”, viņa pēc dažām rindkopām — bet nu jau, lai sasniegtu citu mērķi — raksta: „1939. gadā militārajai aizsargu organizācijai bija 31 sporta klubs un 532 sporta pulciņi ar 14.000 sportistu”. Un tas taču nozīmē, ka 80% no visiem Latvijas „fizkultūriešiem” būtu sastāvējuši aizsargos.

Komentārus neprasa arī šāds apgalvojums, ka „buržuāziskajā Latvijā nebija nevienas sievietes, kas būtu piedalījušās fiziskās kultūras un sporta organizātoriskajā darbā, un ļoti niecīgs bija to sieviešu skaits, kuŗas nodarbojās ar sportu”, ja zinām, ka 1938. gada sākumā sporta biedrībās sastāvēja 9398 sievietes.

Tik greizs ir spogulis, ko Maskava piesūtījusi Rīgai neatkarīgās Latvijas sporta dzīves attēlošanai.

Šai grāmatā publicētais brīvās Latvijas sporta dzīves pārskats ir tālu no pilnības. Nav, piemēram, uzskaitīti ne Rīgas, ne provinču meistari. Pat

Latvijas vispārējo sporta svētku uzvarētāji atzīmēti tikai gaŗāmejojot, ja attiecīgajā disciplīnā šīs sacensības nav bijušas arī valsts meistarsacīkstes. Tam visam vajadzētu vēl otrtik bieza izdevuma. Arī pieejamais materiāls ne vienmēr apmierināja, bet pārbaudei cits nebija dabūjams. No okupētās Latvijas saņemtā palīdzība ir minimāla, jo — kā to rakstīja kāds sporta draugs — „šeit neatkarīgās Latvijas laika sporta rezultāti gandrīz vai ieskaitīti valsts noslēpumos”. Tad jau daudz labāk ir veicies ar citām komunistu pārvaldītajām Austrumeiropas zemēm, kur radās vajadzību noskaidrot dažus jautājumus.

Dīvainā kārtā, par vienu no lielākajām problēmām, veicot šo darbu, kļuva kāda latviešu žurnālistikas tradīcija, proti, gandrīz nekad neidentificēt cilvēkus ar priekšvārdiem. Un tā bieži vien tik populāru un izplatītu uzvārdu īpašnieki kā Bērziņš, Zariņš vai Ozoliņš ir pabeiguši ilgu gadu sekmīgu sporta karjēru ne reizi nepieminēti pat ar priekšvārda iniciāli. Daudz esam darījuši, lai to ilgā un plašā sarakstē kaut cik noskaidrotu, bet ne vienmēr ir paveicies. Šķiet arī, ka prese šai ziņā — par cik tas reizēm atzīmēts — bijusi visai neprecīza un pavirša, un dažos gadījumos tas var atspoguļoties arī šajā izdevumā.

Valodniekiem varbūt būs iebildumi pret dažiem lietotiem terminiem, piemēram, Viskrievijas, kas, protams, semantiski nav īsti attaisnojams. Bet tā šie apzīmējumi tolaik ir lietoti, un dažkārt šī ir vienīgā iespēja kā parādīt atšķirību starp diviem pilnīgi cita rakstura sarīkojumiem.

Vēl jāatzīmē, ka šo vēsturi nekad nebūtu bijis iespējams sastādīt bez to daudzo cilvēku atsaucības, kas mums nodevuši ne tikai viņu rīcībā esošo materiālu, bet arī citādi pielikuši daudz pūļu un nesuši pat materiālus upuru, lai noskaidrotu vienu vai otru jautājumu.

Vispirms, lai par to šī izdevuma redaktoru pateicību saņem galvenie līdzstrādnieki, kuŗu vārdi atzīmēti jau citā vietā. Tad — Osvalds Akmentiņš, Ludvigs Bērziņš, Jānis Gaigulis, Pauls Hartmans, Roberts Ībens, māc. Ādolfs Klaupīks, S. Knochs jun., Roberts Līdums, Harijs Mindenbergs, prof. Dr. Valfrīds Osvalds ASV, Aleksandrs Vanags Francijā, Tatjana Vokere (Walker) un Jānis Zebeliņš ASV.

Bez tam savu roku šajā darbā, vairāk vai mazāk, pielikuši vesela rinda citu tautiešu gandrīz visos kontinentos, kuŗus šeit atzīmējam alfabētiskā kārtībā:

Bruno Albats ASV, Voldemārs Alksnis Rietumvācijā, prof. Dr. Edgars Andersons, Jānis Ansbērgs ASV, Andrejs Apše Austrālijā, Tatjana Ārena, Kārlis Ārens ASV, Pāvels Atars Venecuēlā, Dr. Romans Auškāps ASV;

Zenta Balode Ņufauldlendā, Rūdolfis Baumanis, Ādolfs Bēķeris, Ēriks Bergs, Pauls Bernhards ASV, Andrejs Bērziņš Austrālijā, Teodors Blūmfelds Zviedrijā, Voldemārs Briedis Jaunzēlandē, Aina Buša ASV;

Vilhelms Caunītis ASV, Voldemārs Celmiņš Kanadā, Aleksandrs Celms, Raimunds Čaks ASV;

Ēriks Daģis Zviedrijā, Richards Dekšeniņš, Ilmārs Didrihsons, Jānis Dikmanis, Alfons Dreifogels, Ilmārs Dumpis, Elmārs Dzenītis ASV;
Augusts Grasis, Arturs Graudiņš ASV, Uldis Ģērmanis Zviedrijā;
Alfreds Hermanovskis Austrālijā, Egils Hermanovskis ASV;
Fridrihs Igals, Harijs Igenbergs ASV;
Margarieta Jaunzeme ASV, Alfreds Jaunzems Kanadā, Dr. Gvīdo Jekals ASV, Alise Jūrmala, Elmārs Jūrmala Zviedrijā, Arvīds Jūrmalietis Kanadā;

Rūdolfis Kadiķis Kanadā, Haralds Karlsons, Nikolajs Karlsons, Dr. Mirdza Kaufmane ASV, Maksis Kazāks, Arturs Kleistbergs Kanadā, Imants Krūmiņš, Ernests Ķīvītis Zviedrijā, Kārlis Ķuzulis ASV;

Harijs Lazdiņš Kanadā, Miervaldis Lazdiņš ASV, Vilis Lācis Austrālijā, Fricis Laumanis ASV, Voldemārs Legzdiņš Anglijā, Jānis Liģers Kanadā, Alfreds Līrums ASV, Irma Loze, Jānis Lukstiņš Kanadā;

Ansis Mauriņš, Gunārs Meierovics, Ramons Mieziņš ASV;

Ērmanis Oliņš, Roberts Ozols ASV;

Elza Palde, Aleksandrs Pasteniņš, Austra Pelude, Jānis Pelude, Edgars Pētersons, Ēriks Pētersons ASV, Zenta Pole Zviedrijā, Jānis V. Poruks, Juris Puriņš, Biruta Pūre ASV;

Ludmilla Raistere, Alfreds Raisters, Vilis Raisters ASV, Pauls Rasiņš Kanadā, Džēmss Raudziņš, Augusts Reimanis, Elfrida Rimšāne Austrālijā, Arvīds Ristamecs Zviedrijā, Sigurds Rudzītis, Teodors Rudzroga ASV;

Jānis Sauka, Kārlis Sātiņš Austrālijā, Reino Sepps Zviedrijā, Gustavs Siliņš, Ādolfs Sīmanis ASV, Imants Sinka Zviedrijā, Jānis Skuja ASV, Ernests Skujiņš, Vladimirs Svistuņenko Kanadā;

Alberts Šeibelis ASV, Ādolfs Šilde Rietumvācijā, Arnolds Šmits Austrālijā;

Mirdza Tiltiņa, Jānis Tiltiņš, Mirdza Turķe ASV;

Voldemārs Vēdams, Ivars Veldre ASV, Voldemārs Vilnieks Zviedrijā, Mirjama Vuškalne ASV;

Jānis Zariņš (Dienviddakotā), Jānis Zariņš (Klīvlendā), Arvīds Zāģeris, Marija Zēberga ASV, Žanis Zentiņš Kanadā.

Visiem sirsnīga pateicība.

Pie ilustrāciju materiāla, kā sagāde bija viena no grūtākajām problēmām, varētu piebilst, ka šai grāmatā redzamo uzņēmumu lielākās daļas (sevišķi sākuma gados) autors ir Latvijas visu laiku populārākais sporta fotogrāfs Oto Sprūde, kas mira jau pavisam drīzi Vācijā pēc dzimtenes atstāšanas 1944. gadā.

Redaktori

SPORTS SENAJĀ LATVIJĀ UN CARISKĀS KRIEVIJAS LAIKĀ

Modernās ēras organizētā sporta pirmsākumi Latvijā konstatējami 19. gadsimta beigās un 20. gadsimta sākumā, apmēram 30 gadus vēlāk nekā tas ieviesās Vakareiropā un Anglijā. Latvieši tajā laikā politiski bija iekļauti cariskajā Krievijā, bet saimnieciski un sabiedriski pilnīgi dominēja Baltijas vācieši, kam visam ir ļoti ciešs sakars arī ar sporta attīstību. Izņemot Somiju (kas tajā laikā tāpat ietilpa Krievijā), Latvijā un Igaunijā sports tomēr uzplauka daudz straujāk nekā visā pārējā cariskajā imperijā. Daži tam iemeslu saskata Rīgas un Tallinas ģeografiskajā stāvoklī — ērtajā jūras satiksmē, īpaši ar Angliju, Vāciju un Zviedriju, kas bija galvenās modernā sporta eksportētājas.

Mums pašiem ir paradums sevi dēvēt par lieliem dainotājiem, dziedātāju tautu, čakliem darba rūķiem, drosmīgiem cīnītājiem kaņķos un tikumu un ieražu cienītājiem un uzturētājiem. Bet latvieši tāpat jau senos laikos ir nodarbojušies arī ar spēlēm un rotaļām jeb, kā šodien teiktu, ar sportu. Un vislabāko liecību par to iegūstam tieši no dainām. Tur, piemēram, uzzinām, ka rotaļu laiks brīvā dabā sācies pavasarī un sākotnēji tām visām pamatā, galvenokārt, bijušas darbības, kas saistījās ar seniem ticējumiem un rituāliem.

Viena no pazīstamākajām un iecienītākajām spēlēm bijusi ripas sišana jeb dzīšana, ko atcerējās redzējuši spēlētājam vai par to bija dzirdējuši vecāki ļaudis vēl Latvijas neatkarības sākumā. Šai rotaļai pamatā bija saules simbols — ripa. Saulei pavasarī vajadzēja pievārēt ziemu — tumsu un pacelties debesu zilgmē, izstarojot savu gaišo mirdzumu un dzīvinošo siltumu. Šī kultiskā nozīme, protams, ar laiku izzuda, bet pati spēle ar ripu kā patīkams laika kavēklis palika, ko apliecina arī šāda daina:

Piecu brāļu māsa auga,
Piecas ripas pūriņā;
Kad atnāca svētku diena,
Ar brāļiem ripājās.

To spēlēja neierobežots skaits dalībnieku. Dažreiz sacentušies pat viena ciema vai muižas visi ļaudis pret otru. Ripu sita pa ceļiem, gatvēm, nomīdītiem laukumiem. Ripa bija koka (ozola vai bērza), 2—4 cm bieza, 15—30 cm liela. Sitamie dažādi, dažreiz arī ar līku galu, visbiežāk egles vai paegļa.

Abas grupas novietojās 30—40 soļu viena no otras ar svītru vidū. Ripu svieda, apturēja vai sita uz reizi atpakaļ.

Uzvarēja tā puse, kas bija aizdzinusi pretiniekus līdz kādai noteiktai vietai, parasti 300—500 m tālu. Domājams, ka spēlē ir bijušas izkoptas arī dažādas fineses, jo ripa gan sista, gan sviesta.

Vēl varētu atzīmēt vienmēr iecienīto spēkošanos. Senajos laikos tā, galvenokārt, notika krogos, kas laukos bieži bija arī sabiedriskās dzīves centri. Tā 1894. gadā Dienas Lapas etnografiskajā pielikumā ēvelietis J. Ansabergis sniedzis plašāku rakstu par šo spēkošanos:

„Pastāstīšu par paradumu, kas Ēveles draudzē cienīts pat vēl klausību (klausu) laikos, bet kā sākums gan meklējams daudz, daudz agrāk. Šis paradums — spēku izprovēšana”.

Un raksta autors tālāk minējis, ka šī spēkošanās sadalījusies: laušanās, sišanās, izveicības izmēģināšana, celšana, vilkšana un jāšana.

Pecākā sporta organizācija Latvijā bija, 1852. gadā dibinātais, Rīgas airētāju klubs (Rigaer Ruder Club). Bet tā kā tas oficiāli tiesisko atzīšanu ieguva tikai pēc 20 gadiem, tad par pirmo sporta biedrību uzskata Rīgas vingrotāju biedrību (Rigaer Turnverein), ko nodibināja 1862. gadā. 1937. gadā tā rīkoja 75 gadu pastāvēšanas atceri, kuŗā piedalījās arī Latvijas fiziskās kultūras un sporta komitejas (LFKSK) pārstāvji. 1962. gadā Hamburgā, Rietumvācijā, šī pati organizācija vēl atzīmējusi tās dibināšanas 100. gada dienu, kā to savā laikā ziņoja Baltische Briefe.

1866. gadā Rīgā nodibināja Strēlnieku biedrību; 1879. — Rīgas jachtklubu; 1886. — 1. Rīgas riteņbraucēju biedrību; 1887. — Rīgas riteņbraucēju amatieņu biedrību; 1890. — Rīgas atlētu klubu un Jelgavas airētāju klubu; 1893. — Unionu un Āgenskalna vingrošanas un sporta biedrību; 1899. — Kurzemes riteņbraucēju biedrību, kas vēlāk kļuva 1. Jelgavas sporta biedrība u.d.c. Tās visas tomēr bija Baltijas vāciešu vai krievu organizācijas un latviešu tajās bija maz.

Kā vēsturisks fakts būtu vēl atzīmējams, ka Rīgas mācību apgabala skolās zēniem par obligātu mācības priekšmetu vingrošanu noteica 1899. gadā.

Pirmā pašu latviešu sporta biedrība kļuva, 1891. gadā dibinātā, 2. Rīgas riteņbraucēju biedrība, kas neatkarības laikā pārdēvējās par Latvijas sporta biedrību (LSB). Latviešu rokās tā pārgāja 1894. gadā, kad valdē ievēlēja R. Kaktiņu, Dr. A. Butuli, A. Kaktiņu, P. Martinsonu, K. Martinsonu, R. Pētersonu un Dr. K. Baronu. Biedrība trīs gadus vēlāk iegādājās savu laukumu un uzcēla kluba telpas Nikolaja (vēlāk Kr. Valdemāra) un Sporta ielas stūrī.

1903. gadā Unions Ventspilī nodibināja nodaļu, kas 1919. gadā kļuva par Ventspils Sparu. Kā priekškaŗa, tā neatkarības laikā šo biedrību ilgus gadus bez pārtraukuma vadīja Kārlis Kampars. Unionam tādas pašas nodaļas vēl bija arī Liepājā un Jelgavā.

1904. gada 6. maijā, Rīgā, no Rātslaukuma septiņi latviešu jaunieši sāka pirmo maratona skrējienu Latvijā ar gala mērķi Jelgavā. Sacensības organi-

Smagatlētu kluba Herakls aktīvie biedri 1907. gadā Rīgā. 2. rindā (no kreisās) ceturtais grupas vadītājs Voldemārs Cekuls, vēlākais neatkarīgās Latvijas vingrošanas sporta galvenais organizators un vadītājs

zētājs un vadītājs bija Jānis Dikmanis, vēlākais Starptautiskās olimpiskās komitejas (IOC) loceklis. No šī pasākuma izveidojās sporta pulciņš „Ļabais prāts” (Guter Wille), kas turpināja rīkot sacensības gan skriešanā, gan dažreiz arī ātrslidošanā uz Daugavas ledus, kā arī nodarbojās ar tūrismu, apceļojot Latviju, galvenokārt kājām.

Ķeizarskajā Krievijā latviešiem pašiem nodibināt savas organizācijas un izvērst darbību nebija viegli, sevišķi pēc 1905. gada revolūcijas, kad katru šādu pasākumu novērtēja ar aizdomām.

1905. gadā sāka darboties latviešu atlētu klubs Herakls, bet pēc trijiem gadiem to slēdza politisku motīvu dēļ. Gadu vēlāk nodibināja Rīgas riteņbraucēju biedrību Marss ar galveno organizatoru Robertu Valdmani priekšgalā. Bet līdz pat 1911. gadam Marsa sportisti bija spiesti pa lielākai daļai sacensties tikai paši savās internās sacīkstēs, jo pārējās biedrības atteicās sadarboties. Kā pirmā no vāciešiem roku pasniedza Unions.

1910. gadā Rīgā nodibināja sporta biedrību Amatieris, kuŗai četrus gadus vēlāk jau bija 750 biedru, no tiem 151 dāma. Budžets bija sabalansēts uz 7596 zelta rubļiem, un iesākta līdzekļu vākšana jau gatava būvplāna īstenošanai, kas paredzēja lielākā un modernākā sporta laukuma izveidošanu Baltijā. Stadionam izraudzītā vieta atradās pie Preču stacijas. Amatierim tad bija jau pašam sava slidotava un bibliotēka. Zīmīgi, ka no šīs sporta biedrības 400 eksemplāriem statūtu 100 bija iespiesti krievu, bet 300 latviešu valodā.

Ja 1900. gadā Latvijā bija tikai 21 sporta biedrība jeb klubs, tad drīzi pēc tam šis skaits sasniedza 70. 1913. gadā Rīgā noorganizēja īpašu Vieglatlētu savienību, kuŗā ietilpa Unions, Marss, Amatieris, 2.RRB, AVSB, Politehniskā institūta sporta pulciņš un Kaizervalds (Ķeizarmežs).

Iecienītākais sporta veids līdz pasaules kaņam bija riteņbraukšana, kad Rīgā vien bija četri velotreki (1.RRB, 2.RRB, Marsam un Unionam), bet visā Latvijā vairāk nekā desmit. Tad sekoja smagatlētika, vieglatlētika un futbols.

Lielākās un aktīvākās, cariskās Krievijas laikā dibinātās, sporta biedrības Latvijā bija šādas:

Rīgas vingrotāju biedrība	1862
Rīgas airētāju klubs	1872
Rīgas jachtklubs	1878
Liepājas airētāju un jachtklubs Nord	1883
1. Rīgas riteņbraucēju biedrība	1886
1. Rīgas atlētu klubs	1890
Jelgavas airētāju klubs	1890
2. Rīgas riteņbraucēju biedrība	1891
Valmieras sporta biedrība	1891
Unions	1893
Vidzemes jachtklubs	1895
Kurzemes riteņbraucēju biedrība	1899
2. Rīgas atlētu klubs	1902
Kaizervalds	1903
Āgenskalna vingrošanas un sporta biedrība	1903
1. Baltijas peldēšanas biedrība	1905
Mars	1907
Kružoks	1907
Makkabi	1908
Liepājas Olimpija	1909
Amatieris	1910
Rīgas automobiļu klubs	1912
Mednieku biedrība Strēlnieks	1915
Latviešu jaunatnes savienība	1917

Par Latviešu jaunatnes savienību (LJS) piebilstams, ka tai piekrita ļoti liela loma neatkarīgās Latvijas sporta dzīves pašos pirmajos gados.

Kad 1908. gadā Londonā notika 4. Vispasaules olimpiskās spēles, tur pirmo reizi bija pārstāvēta arī Krievija. Tās ekipā ietilpa tikai pieci sportisti un latviešu viņu vidū nebija.

Interesi Latvijā tomēr jau izraisīja Starptautiskās olimpiskās komitejas radīšana 1894. gadā, kam sekoja pirmās olimpiskās spēles Atēnās. Avīzes Mājas Viesis literārajā pielikumā itin plaši bija aprakstīta sporta sacensību norise Grieķijas galvaspilsētā. Tāpat Dienas Lapa, Tēvija un citi laikraksti tiem laikiem samērā bieži rakstīja par fiziskās kultūras un sporta jautājumiem.

Par sportu jau toreiz dažkārt rakstījuši arī vēlāk ievērojami rakstnieki. Bibliografs Kārlis Egle tikai piecdesmitajos gados noskaidroja, ka vismaz divi ziņojumi Dienas Lapā piederējuši Rūdolfā Blaumaņa spalvai. 1899. gada 22. aprīļa numurā viņš rakstījis par tolaik slaveno igauņu smagatlētu Georgu Lūrichu, kas uzstājies Rīgā. Un 1900. gada 15. maijā Blaumanis sniedzis visai plašu ziņojumu par 2. Rīgas riteņbraucēju biedrības eksternajām sacīkstēm.

Sacikšu dalībnieki un tiesneši 1912. gada maijā Rīgas riteņbraucēju biedrības Marsa laukumā

„Atklāšanas braucienā, kuŗš bija 2 verstes garš”, cita starpā raksta Blau-
manis, „kā pirmais gāja caur mērķi 3 minūtēs un 31 sekundē Castrova kungs
no Jurjevas riteņbraucēju biedrības. Viņam sekoja Bradiņa un Ranghocha
kungi”. Sekojuši vēl četri braucieni, kuŗos allaž veiksmīgākais izrādījies
Bradiņa kungs, kādēļ „pēdējam krita arī vešanas medaļa, jo tas 13 reizes kā
pirmais bija gājis caur mērķi”.

Kad 1912. gadā Stokholmā notika olimpiskās spēles, savus pārstāvjus uz
Zviedrijas galvaspilsētu sūtīja pieci Rīgas laikraksti — trīs vāciešu un divi
latviešu. Rīgas Avīze bija pieteikusi rakstnieku Jēkabu Janševski, bet Dzim-
tenes Vēstnesis advokātu un redaktoru Jēkabu Stumbergu.

Krievijas izlases 169 dalībnieku sastāvā apmēram ceturtda daļa spor-
tistu bija no Latvijas un Igaunijas. Skaitot atsevišķi Latvijas pārstāvjus,
vieglatlētikā startēja 13, riteņbraukšanā 8, grieķu-romiešu cīņā 3 un šaušanā
7. „Krievu” ekipas panākumos bija divas sudraba un divas bronzas medaļas,
kas to ierindoja 27 valstu vidū 15. vietā. Vienu sudraba goda zīmi pie tam
izcīnīja igauņu cīkstonis Mārtins Kleins, bet vienu bronzu — Latvijas māla
baložu šāvējs Haralds Blaus.

No deviņiem diplomiem (Diploma of Merit), ko ieguva Krievijas spor-
tisti, vienu saņēma latviešu riteņbraucējs Andrejs Apsītis, bet otru igauņu
cīkstonis Oskars Kaplurs.

Krievijas olimpiskajai komitejai tolaik bija īpaša Baltijas olimpiskā
apakškomiteja, ko vadīja Rīgas airētāju kluba pārstāvji Hugo Grotkijs un
Karls Reimers, bet pēc tam līdz 1914. gadam Dr. A. Lindemūts (Unions).

Pēc šīs acīm redzamās neveiksmes Stokholmā, Krievijas sporta vadība
izlēma katru gadu rīkot atsevišķas Krievijas „olimpiskās” sacensības vispārējā
sporta līmeņa celšanai. Pirmās šādas sacikstes notika 1913. gadā Kijevā, no

Pirmā pasaules kara laikā Jaroslavlā darbojās latviešu biedrība Latvija, kas bija aktīva arī sportā. Sēž (no kreisās) privātajā tērpā pirmais, biedrības priekšnieks R. Plūme, viņam blakus mantzinis Štāls. Aiz viņiem stāv trenētājs H. Baumanis un kas. J. Jansons

10. līdz 24. augustam. Latvijas sportisti tur guva tik labus panākumus (sevišķi riteņbraukšanā, vieglatlētikā un smagatlētikā), ka nākamās sacensības uzticēja rīkot Rīgai.

2. Viskrievijas sporta spēles bija paredzētas no 6. līdz 20. jūlijam. Atklāšanas parāde notika Rīgas hipodromā, piedaloties kādiem 1000 sportistiem no 24 pilsētām (Rīgas 300, Pēterburgas 200, Kijevas 150, Maskavas 70 u.t.t.), kuņi sacentās 13 sporta veidos. Pirmajā vietā visai pārlicinoši atkal izvirzījās Rīga, 2. Pēterburga, 3. Kijeva, 4. Maskava. Rīdzinieki izcīnīja pavisam 34 zelta medaļas, 20 sudraba un 21 bronzas.

Vienību sacensību rezultātus starp pilsētām izlika Rīgas centrā uz liela plakāta. Par pirmo vietu deva trīs punktus, par otru — divus un trešo — vienu. Cara valdība bija dāvinājusi sudraba šķīvi tai biedrībai, kas sacīkstēs iegūs visvairāk punktu. To gatavojās pasniegt Rīgas riteņbraucēju biedrībai Marss, kuņas sportisti bija savākuši 45 punktus.

Bet Rīgas Uniona vācieši iesniedza protestu, jo Pēterburgas kara skolas pārstāvjiem esot vairāk punktu. Valdības pārstāvis atbildēja, ka kara skola nav biedrība, un tā izcīnījusi punktus šaušanā un durkļu cīņas sacensībā, kas pašdarbības sporta biedrībām nav nemaz atļautas. Strīda izšķiršanu atstāja uz vēlāku laiku augstākā līmenī. Bet sākās pasaules karš, visi izklīda, un goda balva kaut kur pazuda.

Kaŗa dēļ arī sacīkstes Rīgā pilnīgi pabeigt neizdevās. Šī sarīkojuma atcerei izdeva īpašu piemiņas marku, ko iespieda V. F. Hekkers Rīgā.

Organizētā sporta dzīve pēc tam Latvijā praktiski apstājās. Sportistus iesauca kaŗadienestā, vai tie aizklīda bēgļu gaitās. Daŗi no viņiem arī turpināja startēt kaŗa neskartajās Krievijas pilsētās.

Pēterpilī 1916. gadā grupa latviešu cīkstoņu — Rūdolfs Ronis, Pēteris Josts, Teodors Sīpols u.c. — nodibināja sporta biedrību Latvija, kuŗā bez latviešiem iestājās arī vēl somi, igauņi un citu tautību sportisti. Vēlāk šī organizācija kļuva par idejisko priekštecī neatkarīgajā Latvijā, 1921. gada februārī nodibinātajai, sporta biedrībai Krauze.

Ar tādu pašu nosaukumu Latvija pastāvēja biedrība vēl Jaroslavļā, kuŗa bija aktīva arī sportā. Tās izcilākie pārstāvji izrādījās pats biedrības priekšnieks Roberts Plūme un sekretārs Herberts Baumanis, kas darbojās kā trenētājs.

Bet sporta nodarbības turpinājās arī latviešu strēlnieku pulkos. Atpūtas brīžos kaŗavīri vingroja, skrēja, trenējās lodes grūšanā, diska, šķēpa un granātas mešanā, lišanā, rāpošanā, spēlēja futbolu. Un tā tas notika visos astoņos pulkos. Protams, vairākas no minētajām nodarbībām nav atrodamas vēlāku laiku sporta programmās.

Liecības šai aktivitātei atrodamas Jāņa Porieŗa grāmatā Strēlnieki Nāves salā, kā arī par to savā laikā varēja pārliecināties Kaŗa mūzejā Rīgā.

Kā sporta nodarbību galvenos veicinātājus strēlnieku vidū vēstures materiāli min vēlākos ģenerāļus Rūdolfu Bangerski un Rūdolfu Klinsonu. Un cik plaŗi piekopa sportu, apliecina, ka 1916. gada 8. septembrī latvieŗu strēlniekiem notikuŗi pat īpaŗi sporta svētki, kuŗos piedalījuŗies pāri par 20 procenti kaŗavīru, bet ja pieskaita arī futbolu, skrieŗanu un šķērŗļu pārvāŗēŗanu vienībām, tad vairāķ nekā puse.

NEATKARĪGĀS LATVIJAS SPORTA PIRMSĀKUMI, ATTĪSTĪBA UN VADĪBA

Neatkarīgajā Latvijā sporta dzīve sāka atjaunoties jau 1919. gada vasarā. Nu jau paši savā valstī atkal pulcējās vienkopus izklīdušie latviešu sportisti. Lielāko daļu būdami kaņavīri un atraduši agrāko biedrību durvis slēgtas, viņi nodibināja Kaņavīru sporta klubu, kas vēlāk kļuva par Vidzemes divīzijas sporta klubu. Pirmās lielākās sacīkstes notika Rīgā, 1919. gada 5. oktobrī.

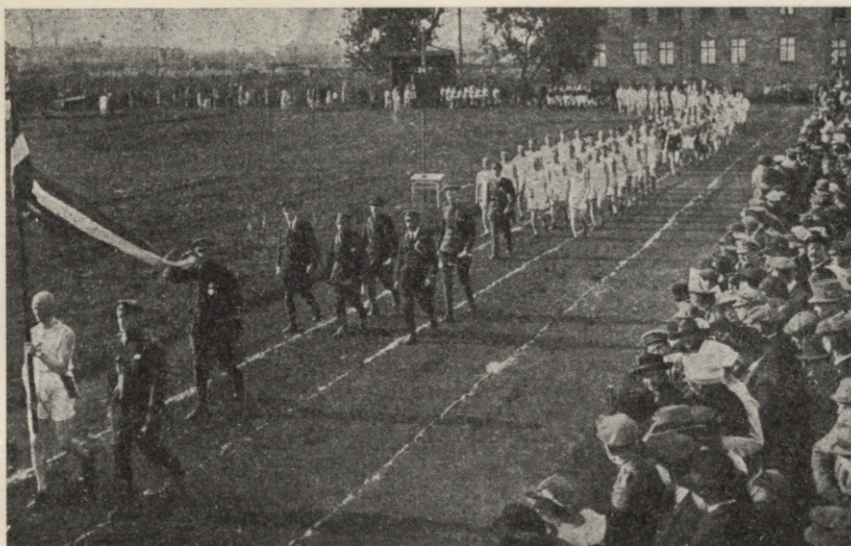
Pēc gada bija izveidota Armijas sporta savienība (ASS), kas apvienoja 30 atsevišķo kaņaspēka daļu sporta klubus. Lielākais un rosīgākais kļuva Rīgas garnizona sporta klubs (RGSK) ar kapt. J. Dzeni priekšgalā. Šis klubs iekārtojās 2. Riteņbraucēju biedrības (LSB) telpās, pa daļai arī atjaunojot kaņa laikā saposīto laukumu. RGSK atklāšanas sacīkstes notika 1920. gada 24. jūnijā. Vēlāk RGSK pārdēvējās par Armijas sporta klubu (ASK).

Radās vēlēšanās sūtīt jaunās Latvijas sportistus arī uz olimpiskajām spēlēm Antverpenē. Šajā sakarībā 24. un 25. jūlijā Rīgā notika kaut kas līdzīgs pārbaudes sacīkstēm vieglatlētikā un svāra celšanā. Tās rīkoja ASS. Otrā dienā bija arī dalībnieku parāde. To uzrunāja vēlākais pltn. Dāvids Veiss, norādot: „Latvju tautai ir pienācis laiks nostāties līdzās visām citām tautām un parādīt sevi kā fiziski augsti attīstītu tautu”.

Nepieciešamie priekšdarbi tomēr bija jau ļoti novēloti. Arī pārbaužu rezultāti nebija cerētie. No visa pasākuma nekas neiznāca, jo pēc nedēļas no Beļģijas pienāca atbilde, ka Latvija nesastāv Starptautiskajā olimpiskajā komitejā (IOC). Bez tam valdība noraidīja sportistu lūgumu atbalstīt viņus ar līdzekļiem eventuālā brauciena izdevumiem.

Pašos pirmajos neatkarības gados galvenā sporta dzīves rosinātāja bija armija, resp. ASS, saņemot atbalstu un inventāru ne tikai no amerikāņu YMCA, bet arī angļiem un zviedriem. Sacīkstes notika ļoti bieži, un Latvijas Kareivis, 1920. gada 29. augustā, rakstīja: „Jāvēlas, lai kaņavīri sirsnīgāki nodotos sportam, jo tad drīzāk izzustu viena otra nevēlama parādība, kas palikusi pāri no krievu armijas laikiem”.

RGSK laukumā reizi nedēļā vakaros pat sāka spēlēt orķestris, un Latvijas Kareivis to komentēja šādi: „Tāpēc vēlams būtu, ja kareivji Vērmanes dārza vietā labāk ietu uz Rīgas garnizona sporta laukumu vingrināties”.

Pirmo Latvijas vispārējo sporta svētku dalībnieki parādes gājienā 1920. gadā, LSB laukumā. Latvijas karogu nes kapts. Rūdolfs Klinsons

Ļoti liela loma Latvijas sporta dzīves ierosināšanā un tālākā attīstībā piekrita Jaunekļu kristīgai savienībai (JKS). Tā izauga no YMCA (Young Men's Christian Association), 1919. gadā sāktā, amerikāņu un angļu palīdzības darba jaunās nacionālās armijas kaņavīriem. YMCA viņiem iekārtoja klubus, apgādāja ar sporta piederumiem un apmācīja sporta nodarbībās, liekot ļoti stiprus pamatus tādām nozarēm kā futbolam, basketbolam, volejbolam, boksam.

Drīz vien YMCA sāka pulcēt savā paspārnē arī ļoti daudz aktīvo sportistu, un 1923. gada 25. aprīlī nodibinājās patstāvīga Latvijas YMCA, resp. JKS. Vēlākos gados tā deva arī iespēju vairākiem latviešu JKS darbiniekiem izglītoties YMCA augstskolās ASV, tā sagatavojot jaunus speciālistus fiziskās audzināšanas un sporta darbam.

Pēc ASS neveiksmīgā mēģinājuma panākt Latvijas sportistu piedalīšanos olimpiskajās spēlēs Antverpenē, 1920. gada 22. augustā nodibināja Latvijas pagaidu olimpisko komiteju (LOK), kuŗā 15 sporta biedrību pārstāvji ievēlēja D. Veisu, R. Klinsonu, J. Dzeni, A. Lindemūtu, R. Valdmani, K. Unguru, A. Melnbārdu, drīzi pēc tam Klinsona vietā stājoties Bredovskim.

Jaunā organizācija nolēma rīkot pirmos Latvijas vispārējos sporta svētkus, kas notika 1920. gadā no 19. līdz 26. septembrim, Rīgā. Spēkošanās bija iecerēta 12 sporta nozarēs, ieskaitot aviāciju. Ne jau viss vēlāk realizējās tieši tā kā bija domāts, tomēr kopējais dalībnieku skaits sasniedza 343. Svētku atklāšana notika RGSK laukumā. Visa galvaspilsēta bija karogota un

ieradās ap 8000 skatītāju. Klāt bija Satversmes sapulces priekšsēdis J. Čakste, ministru prezidents K. Ulmanis, ārlietu ministrs Z. Meierovics, armijas virspavēlnieks ģen. J. Balodis, ģen. K. Goppers, ģen. M. Peniķis un citi vadošie valsts darbinieki.

Dalībnieki ieradās no visas Latvijas. Visvairāk sportistu bija kaņavīri, un daudzus uz Rīgu komandēja viņu armijas daļas. Sacīkstēs bija spēkā noteikumi, kādi pastāvēja 2. Viskrievijas sporta spēlēs 1914. gadā. Laikrakstos parādījās arī visai neparasts ziņojums, ka par Latvijas rekordiņiem atziņot tikai rezultātus, kas atkārtoti trīs reizes. Vēlāk gan tas vairs nekur nav pieminēts un par Latvijas pirmrekordiņiem reģistrēja visus 1. Latvijas sporta svētku sasniegumus. (Pretēji Igaunijai, Latvija neatzina pirms neatkarības pasludināšanas sasniegtos rekordus.) Vairākās nozarēs uzvarētāji kļuva arī pirmie Latvijas meistari jeb pirmcīkstoņi, kā viņus tolaik dēvēja.

Līdzīgi vispārējie sporta svētki notika arī nākamajā gadā (ar 500 dalībniekiem). Pēc tam tie kļuva par regulāru sarīkojumu ik pa četriem gadiem, tos rīkojot gadu pirms pasaules olimpiskajām spēlēm. Pavisam notika septiņi Latvijas sporta svētki: 1920., 1921., 1923., 1927., 1931., 1935. un 1939. gadā. Bieži tajās reizēs atsevišķas Latvijas meistarsacīkstes tad nenotika, un sporta svētku uzvarētāji kļuva arī valsts čempioni. Īstas konsekvences šajā ziņā tomēr nebija, izņemot vieglatlētiķu. Tādēļ dažos gadījumos tagad ir grūtības konstatēt, vai attiecīgajā nozarē sporta svētku uzvarētāji uzskatāmi arī par Latvijas meistariem vai ne, jo preses atreferējumi bieži ir visai trūcīgi un neskaidri.

Šos kārtējos sporta svētkus jeb spēles tomēr nedrīkst sajaukt ar 1934. gada 23. septembrī notikušajiem, tā dēvētiem, Tautas sporta svētkiem (Rīgas pilsētas stadionā). Tas bija vienreizējs atsevišķs sarīkojums, kam nebija nekāda sakara ne ar Latvijas meistarsacīkstēm, ne Latvijas vispārējām sporta spēlēm.

1922. gadā nodibinājās valsts augstākais sporta vadības orgāns — Latvijas sporta organizāciju apvienība (LSOA). Pirmajā valdē par priekšsēdi ievēlēja J. Dikmani, viņa vietniekiem Dr. A. Lindemūtu un pltn. V. Spandegu, sekretāriem F. Ķergalvi un J. Filipsonu, kasieņiem Dž. Dālicu un J. Druģi, mantzini H. Grotkiju. Bez šīm vēlētajām amatpersonām apvienībā vēl ietilpa visi attiecīgo sporta nozaņu savienību priekšsēži.

Tajā pašā gadā radīja arī oficiālo Latvijas olimpisko komiteju, kas tūlīt iestājās IOC. Par LOK priekšsēdi automātiski kļuva LSOA vadītājs J. Dikmanis, bet par viņa vietniekiem izraudzīja A. Lindemūtu, V. Spandegu un locekļiem N. Bergu, J. Druģi un A. Landsmani. LOK protektorātu uzņēmas valsts prezidents Jānis Čakste. Tāpat šo goda amatu vēlāk veica arī visi nākamie prezidenti — Gustavs Zemgals, Alberts Kviesis un Kārlis Ulmanis.

Jānis Dikmanis LSOA un LOK vadīja no 1922. līdz 1933. gadam. Lisabonā 1926. gadā viņu ievēlēja par IOC locekli „uz visu mūžu”. Šajā kapacitātē Dikmanis piedalījies IOC kongresos, sākot ar 1925. gadu Prāgā, tad Parīzē, Berlīnē, Barselonā, Varšavā, Oslo un beidzamo reizi 1939. gadā

Latvijas ziemas sporta savienības sezonas slēgšanas vakars 1923. gada 21. martā, Latvijas sporta biedrības telpās. 1. rindā (no kreisās) otrs N. Švedrēvics, A. Lukstiņš, J. Dikmanis, K. Brikmānis, J. Taube, V. Spandegs, H. Grotkijs, B. Kalniņš, F. Ķergalvis un A. Putriņš

Londonā. Pēc tam viņu uz kongresiem vairs neaicināja, kaut no IOC sarakstiem arī nekad neizsvītēja.

Latvijas sportisti starptautiskās sacīkstēs jau bija piedalījušies, sākot ar 1920. gadu, tomēr pirmais plašākais brauciens uz ārzemēm notika 1923. gadā, lai izmēģinātu spēkus lielās starptautiskās sacīkstēs Gēteborgā, Zviedrijā, atzīmējot šīs pilsētas 300 gadu dibināšanas atceri. Ekipā J. Dikmaņa vadībā ietilpa vieglatlēti T. Sukatnieks, A. Ķibilds, R. Vithofs, A. Lukstiņš, A. Motmillers, svāra cēlāji E. Reichmanis, E. Rauska, A. Ozoliņš, K. Leilands un cīkstoņi R. Ronis ar K. Vilciņu.

Gēteborgā latvieši izcīnīja divas otrās vietas (svāra cēlāji Ozoliņš un Leilands) un vienu trešo (Vithofs kārtslēkšanā). Pēc tam, sacenšoties vēl vairākās zviedru pilsētās, ieskaitot Stokholmu, izdevās gūt arī uzvaras, pie kam sekmīgākais bija diska metējs Sukatnieks.

1933. gadā par LSOA un LOK vadītāju ievēlēja Robertu Plūmi, bet gadu vēlāk šīs funkcijas pārņēma ministru prezidenta vietnieks Mārgers Skujenieks. 1936. gada maijā LSOA vietā nodibināja Latvijas fiziskās kultūras un sporta komiteju (LFKSK). Par tās priekšsēdi kļuva M. Skujenieks, viņa pirmo vietnieku Kaņa ministrijas pārstāvis ģen. R. Klinsons, bet otru — Iekšlietu ministrijas pārstāvis J. Anšmits. Sekretārs — Izglītības ministrijas fiziskās audzināšanas inspektors V. Cekuls, mantzinis K. Veidemanis (Latvijas airētāju savienības priekšsēdis), ģenerālsekretārs pltn. A. Rumba (ASK). Locekļi — priv. doc. Dr. med. A. Bieziņš (Tautas labklājības ministrija), agr. J. Kamols (Zemkopības ministrija) un M. Ozols (Rīgas pilsēta). Tās visas bija ieceltas amatpersonas.

Sacikšu dalībnieki un tiesneši Ventspils Spara laukumā 1923. gada 1. jūlijā

LFKSK sastāvā vēl ietilpa trīs vēlēti locekļi: R. Plūme (Latvijas ziemas sporta savienības priekšsēdis), P. Polis (Aizsargu stāba fiziskās audzināšanas instruktors) un J. Rubenis (Latvijas arodorganizāciju sports). No 1938. līdz 1940. gada jūnijam LFKSK un LOK vadīja sabiedrisko lietu ministrs Alfreds Bērziņš.

LSOA tūlīt pēc nodibināšanās sarīkoja Rīgā, Esplanādes laukumā, sporta propagandas dienu un drīzi pēc tam 1922. gadā arī pirmos Latvijas jaunatnes svētkus. 1924. gada maijā sekoja 1. Latvijas vingrošanas svētki, bet gadu vēlāk, visu valsti aptverošs, ļoti plašs sporta propagandas pasākums. 1927. gadā atkal notika fiziskās audzināšanas un sporta propagandas nedēļa, bet 1933. gadā, atzīmējot valsts 15 gadu pastāvēšanu, LSOA piešķīra nopelnu nozīmes izcilākajiem aktīviem sportistiem visās nozarēs.

LFKSK darbībā varam atzīmēt 1937. gadā uzcelto jauno Sporta namu Rīgā ar 3000 skatītāju vietām un radīto Fiziskās audzināšanas kontroles un sporta kabinetu, ko vēlāk izveidoja par institūtu. Tā vadība līdz 1941. gadam atradās Dr. med. Aleksandra Bieziņa rokās un viņa palīgs bija Dr. T. Kochs. Institūtā vēl darbojās Dr. R. Drillis, Dr. L. Vītola, B. Ģirupniece, A. Libeks, V. Lejniece, A. Veidemane un G. Drillis.

1938. gada aprīlī notika pirmais Latvijas sporta kongress, kuŗā piedalījās tūkstošiem sporta darbinieku, armijas un aizsargu virsnieku, skolu pārzīņu, skolotāju un aktīvo sportistu no visām valsts malām. Kongress deva daudz ierosinājumu sporta dzīves kārtšanā un veidošanā. Pamatojoties uz tā atzinumiem, sagatavoja arī fiziskās audzināšanas un sporta likumu, ko izsludināja 1938. gada 17. maijā.

Likumā fiziskai kultūrai un sportam bija paredzēts šāds uzdevums: „Izaudzināt garīgi un miesīgi veselus, izturīgus un krietnus sabiedrības locekļus, kas, vienoti valstiskā apziņā, spēj sekmīgi pildīt visus dzīves un darba pienākumus, ko uzliek ģimene, sabiedrība, tauta un valsts”.

1939. gadā apstiprināja idejisko projektu Uzvaras laukuma izbūvei, kuŗā bija paredzēts grandiozs stadions un sporta pils. Par labāko atzina arhitektu J. Leimaņa un E. Krūmiņa plānu, kam arī piešķīra pirmo godalgu. Šis projekts, protams, vairs neīstenojās vēlāko pasaules politisko un militāro notikumu dēļ.

Latvijai vairākkārt uzticēja rīkot arī Eiropas meistarsacīkstes, kas visas notika Rīgā: 1926. gadā grieķu-romiešu cīņā, 1937. gadā basketbolā un 1939. gadā ātrslidošanā. Bez tam, sākot ar 1930. gadu, uz Ķīšezera notika visas Eiropas meistarsacīkstes ledusjachtu buŗāšanā, atskaitot 1936. un 1938. gadu. Rīgā 1939. gadā bija paredzētas pirmās pasaules meistarsacīkstes — svāra celšanā, bet no tā vairs nekas neiznāca, kaut priekšdarbi bija jau pāvirzījušies krietni tālu.

Latvijas sportisti bija dalībnieki visās olimpiskajās spēlēs, sākot ar 1924. līdz 1936. gadam, pavisam izcīnot trīs medaļas (Jānis Daliņš 50 km soļošanā ieguva sudraba goda zīmi 1932. gadā, Losandželosā, bet 1936. gadā Berlīnē Edvins Bietags izcīnīja sudraba medaļu grieķu-romiešu cīņā un Adalberts Bubenko 50 km soļošanā bronzu).

Latvieši bija reprezentēti arī olimpisko spēļu mākslas sacensībās. Lielāko panākumu guva Augusts Annus 1936. gadā Berlīnē. Viņš saņēma goda diplomu par gleznu Cīņa pie vārtiem. Šajā konkursā bija pārstāvētas 17 valstis ar 166 darbiem.

Divas reizes Latvijai oficiāli bija pārtrauktas sporta attiecības ar tās ziemeļu un dienvidu kaimiņiem. 1934. gadā, pēc iepriekšējā sezonā izjukuša Baltijas valstu turnīra, ar latviešiem sacensties atteicās Igaunijas futbolisti. Bet 1939. gadā Latvija pārtrauca visus sporta sakarus ar Lietuvu pēc notikumiem 3. Eiropas meistarsacīkstēs basketbolā, Kauņā, kur lietuviešu skatītāji, pat pēc uzvarētas cīņas, uzbruka latviešu spēlētājiem.

Neatkarīgās valsts pēdējos gados Latvijā bija reģistrētas 167 sporta biedrības ar nodaļām un 32 apvienotas sporta organizācijas (Rīgā 67, Liepājā 21, Jelgavā 10, Daugavpilī 9, Rēzeknē 9, Valmierā 3). Lielākās bija Armijas sporta klubs ar nodaļām dažādās pilsētās, Universitātes sports (ar 19 sekcijām) un 20 aizsargu sporta klubi ar daudzām nodaļām un 648 sporta pulciņiem. 1939. gadā nodibināja arī atsevišķu Latvijas medību sporta savienību, kas apvienoja 214 biedrību.

LATVIJAS NEATKARĪBAS LAIKĀ DIBINĀTĀS NOZIMĪGĀKĀS UN
AKTĪVĀKĀS SPORTA BIEDRĪBAS:*

Armijas sporta klubs	1919
Ventspils Spars	1919
Latvijas aizsargu organizācija	1919
Latvijas nacionālā jaunatnes savienība	1920
Krauze	1921
Strādnieku sports un sargs	1921
Latvijas universitātes akadēmiskā sporta biedrība	1922
Rīgas policijas darbinieku sporta klubs	1922
Cēsu sporta biedrība	1922
Neptuns	1922
Jaunekļu kristīgā savienība	1923
Rīgas futbola klubs	1923
Latvijas vanagi	1923
Latvijas republikas auto klubs	1923
Latvijas jachtklubs	1924
Liepājas jachtklubs	1924
Rīgas tenisa klubs	1924
Hakoah	1924
Latvijas zirgu sporta biedrība	1925
Ganimeds	1926
Rīgas jūrmalas jachtklubs	1927
Latvijas vingrotāju biedrība	1927
Rīgas vilki	1927
Liepājas tenisa klubs Sarkanbalts	1927
Rīgas ledus klubs	1927
Daugavpils Disks	1927
Universitātes sports	1928
Rīgas motorsporta klubs	1928
Latvju jaunatne	1928
V. Ūzes kultūras un sporta biedrība	1928
Tenisa klubs Rīteks	1928
Latvijas motociklistu biedrība	1929
Jūrmalas sports	1929
Reduta	1929
Starts	1929
Gongs	1929
Latvijas daiļslidotāju klubs	1929
Latvijas boksa klubs	1929
Vytis	1930
Armijas zirgu sporta klubs	1932
Rīgas sporta biedrība	1932
Rīgas slēpotāju klubs	1933
Latvijas arodorganizāciju sports	1935

* Dažām biedrībām nebija iespējams noskaidrot dibināšanas gadus, bet tās atzīmētas attiecīgo sporta nozaļu nodalās.

Latvijas sociāldemokrātu partija 1921. gadā nodibināja savu Strādnieku sporta savienību (SSS), kas četrus gadus vēlāk pārdēvējās par Strādnieku

Latvijas sporta organizāciju apvienības valde 1925. gadā. 1. rindā (no kreisās) Dr. A. Grīnups, R. Vidūcs, H. Grotkijs, Dr. A. Lindemūts, J. Dikmanis, R. Klīnsons, A. Melnbārds, A. Volfs, J. Druģis; stāv J. Kārklīšs, K. Treimanis, A. Rukss, R. Ibens, N. Bergs un Dr. E. Elsbergs

sportu un sargu. LSOA 1922. gada augustā ieskaitīja SSS par biedru-kandidātu, kad šīs organizācijas vadība (Bruno Kalniņš) paziņoja, ka laikraksts Sociāldemokrats nav SSS oficiozs, kas aicināja strādniekus izstāties no pilsoniskajām sporta biedrībām un pāriet uz SSS.

Bet šī sadarbība nebija ilga, jo SSS 1922. gadā iestājās Licernas sporta internacionālē (LSI) un pēc gada aizgāja no Latvijas kopējā sporta. Latvijas meistarsacīkstēs SSS sportisti pēc tam vairs nekad nepiedalījās, tāpat nevarēja startēt arī olimpiskajās spēlēs. Viņi gan reprezentējās dažādās sociālistu rīkotās sacensībās un bija dalībnieku vidū arī, tā dēvētajās, strādnieku olimpiādēs Frankfurtē (1925. gadā) un Vīnē (1931. gadā). 1930. gadā tādas spēles notika Rīgā, piedaloties Polijas, Vācijas, Čehoslovākijas, Igaunijas, Somijas un Austrijas sociālistisko organizāciju sportistiem.

LSI gan nesadarbojās ar komunistu Sarkanā sporta internacionāli (SSI), bet daži latviešu sportisti 1928. gadā tomēr aizbrauca uz Vissavienības spartakiādi Maskavā, neievērojot SSS vadības aizliegumu. Pēc tam tajā pašā gadā Maskavā viesojās SSS basketbola vienība, kur sacentās trijās spēlēs, bet tā paša gada vasarā Latvijā ieradās Maskavas futbola meistars Trechgornaja manufaktūra, kas uzstājās Jelgavā un Rīgā pret turienes SSS vienībām.

Lai izklātu no praktiskas pašizolācijas Latvijas sporta dzīvē, SSS labākie sportisti, laiku pa laikam, pārgāja pilsoņu rindās, bet notika arī otrādi. Pēc

Latvijas sportisti Amsterdamas olimpiskajās spēlēs 1928. gadā. No kreisās E. Mālers, Z. Liepiņa, R. Plūme, R. Ozols, Z. Popovs, K. Leilands, E. Karlsons, S. Petkēvičs, A. Motmillers, K. Klāsens, V. Cimmermans un K. Pētersons

1934. gada politiskajām pārmaiņām, kad SSS likvidēja, tās sportisti pilnīgi iekļāvās vispārējā Latvijas sportā.

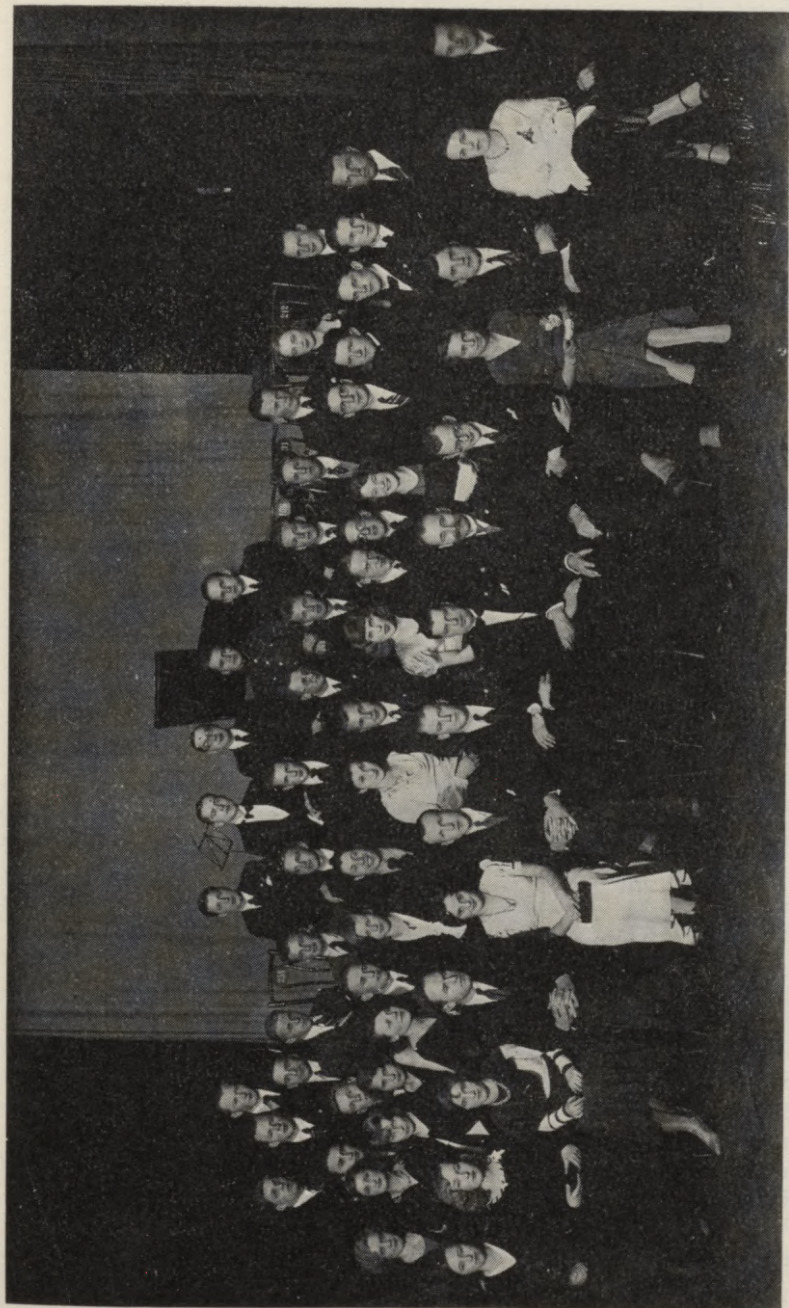
1933. gadā SSS bija 6730 biedru 142 nodaļās, bet ne jau visi aktīvi sportisti, jo SSS kā pusmilitārai organizācijai bija ļoti izteikti politiski uzdevumi.

Vēl piebilstams, ka Anna Ķīse okupētajā Latvijā izdotajā grāmatā *Fiziskā kultūra un sports Latvijā* raksta it kā SSS 1935. gadā būtu atjaunojusi nelegālu darbību, pulcinot „kreisi noskaņotos strādnieku pārstāvjus”. Šajā sakarībā tad 1937. gadā Antverpenē strādnieku „olimpiādē” esot piedalījies bijusī SSS vieglatlēte un vēlākā vairākkārtējā meistare Olga Valakalpiņa, gan Beļģijā startējot ar pieņemtu vārdu.

Latvijas komunistu partija, kas darbojās pagrīdē, nespējama saprasties ar SSS vadības politiku, sporta vārdā nodibināja dažas organizācijas. Tā 1925. gadā radās „sporta biedrība” *Energija*. Arī Latvijas darba jaunatnes sporta un kultūras biedrība. Bet to mūžs nebija ilgs, jo šīs biedrības bija tikai izkārtnes komunistiskās darbības izvēršanas mēģinājumiem.

Izglītības ministrija 1920. gadā nodibināja fiziskās audzināšanas sekciju un sāka organizēt kursus, kas izveidojās par privātu Latvijas fiziskās izglītības institūtu, kuŗa pirmais vadītājs bija M. Krūze, bet drīzi to pārņēma Dr. R. Drillis. Šis iestādījums darbojās līdz 1924. gadam, un institūtu pēc divgadīga kursa beidza 50 audzēkņi, iegūstot fiziskās audzināšanas skolotāju tiesības ģimnazijās un speciālās skolās.

Universitātes sportistu vakars 1933. gadā. 1. rindā (no kreisās) ceturtais I. Reinbachs, A. Dzeģuze, J. Reinbachs, US
priekšnieks P. Lejiņš, R. Plāme, J. Druģis, E. Velde, Z. Kāna, R. Vilks, I. Plāme, K. Pipars

1926. gadā noorganizēja Latvijas tautas universitātes fiziskās audzināšanas institūtu, ko līdz pat likvidācijai visu laiku vadīja Voldemārs Cekuls. Kurss bija trīsgadīgs, un institūtu beidza arī samērā daudz pazīstamu sportistu, kas pēc tam iekļāvās profesionālā fiziskās audzināšanas darbā.

LTU fiziskās audzināšanas institūta pēdējā izlaiduma gala pārbaudījumus, 1940. gada 17. jūnijā, pārtrauca sarkanās armijas ienākšana Rīgā, okupējot Rīgas pilsētas 1. ģimnazijas telpas, kur institūts darbojās. Izlaiduma akts notika tieši pēc mēneša un tiem, kas nebija galīgi nokārtojuši pārbaudījumus, to atļāva izdarīt vēlāk pie Izglītības ministrijas. Tajā gadā institūtu beidza 42 audzēkņi un audzēknes. Pēc tam LTUFAI likvidēja.

No 1920. līdz 1934. gadam sporta skola darbojās arī pie Rīgas tautas augstskolas.

Kad Izglītības ministrija nodibināja Kultūras fondu, pie tā izveidoja fiziskās audzināšanas un sporta sekciju. Tās priekšsēdis bija skolu departamenta direktors K. Ozoliņš, bet locekļi Izglītības ministrijas fiziskās audzināšanas inspektors V. Cekuls, LSOA pārstāvis J. Dikmanis un SSS priekšnieks B. Kalniņš.

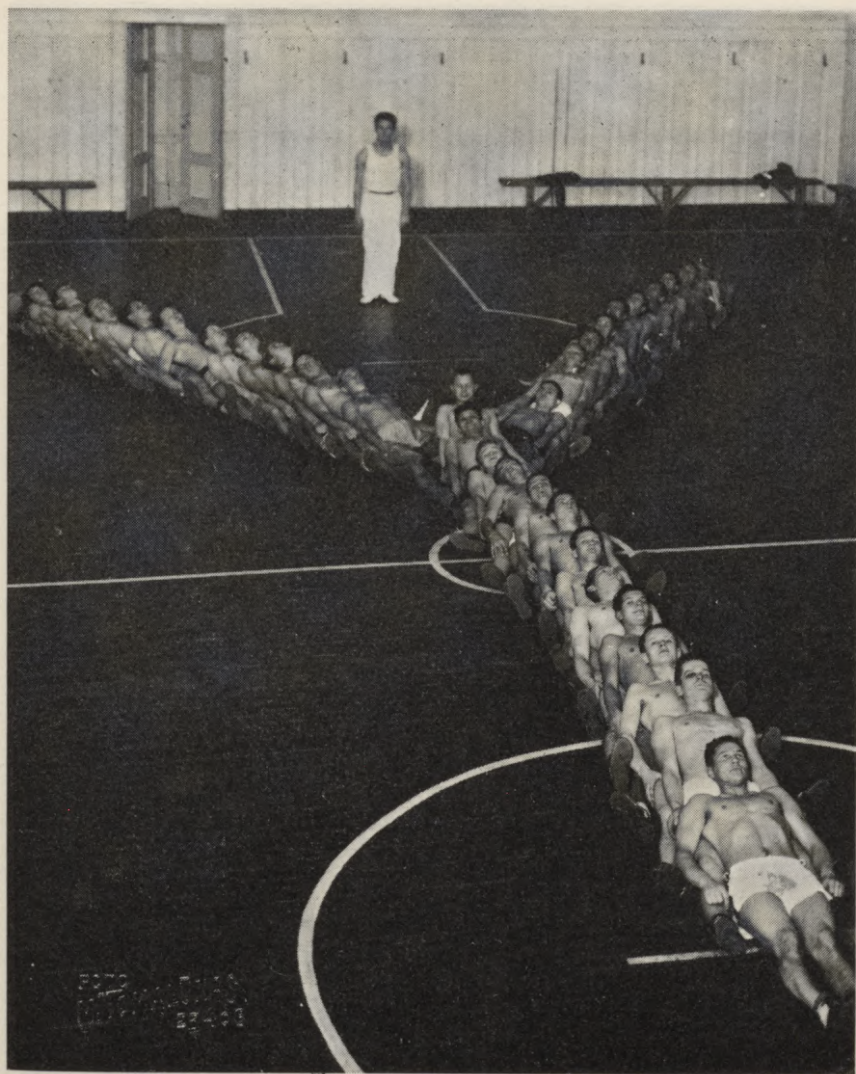
Sekcijas galvenais uzdevums bija sadalīt valsts budžeta kārtībā piešķirtos līdzekļus.

Pēc sarkanās armijas iesoļošanas Latvijā 1940. gadā, sporta dzīve visā valstī uz brīdi pamira. To raksturo arī LFKSK pilnvarnieka, uz Liepāju aizsūtītā smagatlētikas savienības pārstāvja, bijušā SSS smagā svara boksa meistara Viļa Klesberga ziņojums Sarkanajam Sportam 19. augustā, ka „sporta dzīve Liepājā bija apstājusies... Līdz šim vietējais laikraksts Komunisti par sportu nerakstīja nevienu rindiņu...”

Rīgā vecās biedrības kādu laiku vēl varēja darboties, izņemot 5. Rīgas aizsargu sporta klubu un Jaunekļu kristīgo biedrību (kā jau agrāk bija pārdēvēta JKS), kuŗas tūlīt likvidēja un futbolā un rokas bumbā nosauca par RAFS un RABS 1. un 2. (Rīgas apgabala futbola un basketbola savienības). Provincē, kur radās attiecīgi organizātori, viena pēc otras vecās biedrības pārdēvēja par Latvijas komunistiskās jaunatnes savienības nodaļām. Piemēram, 10. Cēsu aizs. p. sporta klubs kļuva par Cēsu LKJS. Inčukalnā, Anniekos un citur sporta sacīkstes tāpat sāka organizēt vietējās LKJS nodaļas, gan pārmainot tikai agrāko organizāciju apzīmējumus. Amatieris tomēr vēl spējēja nosvinēt 30 gadu dibināšanas atceri ar visai plašu futbola turnīru, bet jau drīzi pēc tam arī to likvidēja.

Par Latvijas sporta vadītāju kļuva jaunieceltais sabiedrisko lietu ministr Pēteris Blaus. LFKSK galvenā pilnvarnieka amatu uzticēja vispirms Alfrēdam Ūdrim, bet viņam pašam atsakoties, Blaus augusta vidū Ūdŗa vietā iecēla komitejas jauno ģenerāļsekretāru, bijušo valstsvienības futbolistu Sergeju Maģeru, izpildot viņam abus amatus.

Jaunekļu kristīgās savienības sportistu nodarbības Konservātorijas vingrotavā Rīgā trīsdesmitajos gados Jāzeņa Šadeiko vadībā

Tajā pašā 1940. gadā nodibināja jaunu „LPSR Tautas komisāru padomes Fiziskās kultūras un sporta komiteju”, un radās, tā dēvētās, brīvprātīgās sporta biedrības Dīnamo, Spartaks, Lokomotīve, Rīgas sarkanās armijas nams u.c., kuņām visām pamatā tomēr bija vecās neatkarīgās Latvijas biedrības ar saviem laukumiem un inventāru.

Latvijas studentu izlase atklāšanas parādē 1933. gada akadēmiskajās pasaules meistarsacīkstēs Turīnā, Itālijā. Karogu nes basketbolists R. Jurciņš, vienības priekšgalā soļo R. Plūme

Kaut arī latviešu sporta saimē apcietināšanas bija iecirtušas vienu otru robu, līdz masu aizvešanām, 1941. gada naktī no 13. līdz 14. jūnijam, Latvijas aktīvo sportistu un sporta darbinieku kodols visumā bija saglabājies. Latvieši piedalījās arī dažās sacīkstēs PSRS pilsētās — Ļeņingradā, Gorkijā, Kirovā, Maskavā.

Ja boļševikiem iebrūkot, Latvijā visa sporta dzīve palika neskarta, tad viņiem aizejot 1941. gadā un ienākot citam okupācijas kaŗaspēkam — vāciešiem — sports Latvijā bija smagi cietis un pilnīgi jucekļīgā stāvoklī. Tas bija jāveido pilnīgi par jaunu.

Dabiski, radās tūlīt arī entuziasti, kas paši savā ierosmē sāka jau atkal kaut ko organizēt. Tie bija tenisa vecmeistars Arturs Bertiņ-Bērziņš, futbolists Juris Kļaviņš un basketbolists Alberts Djačkovs, kas bez kādām pilnvarām un iecelšanām, paši ierīkoja savu „sporta pārvaldi” Rīgas latviešu biedrībā. Kā pirmā, viņu izkārtotā, notika Rīgas futbolistu sacīkste pret kādu vācu kaŗavīru vienību, kam sekoja pašu basketbola turnīrs laukumā aiz Nacionālā teātra.

Pēc tam samērā drīzi nodibināja Latvijas sporta un fiziskās kultūras apvienību, kuŗas vadību uzņēmas Roberts Plūme. Atjaunojās arī lielākā daļa

Neatkarīgās Latvijas sportisti Berlīnes olimpiskajās spēlēs 1936. gadā. Pirmajā rindā (no kreisās) J. Dimza, V. Melderis, R. Jurciņš, tālāk A. Zvejnieks, E. Bietags, V. Elmūts; O. Jurgis, A. Krūklīņš, E. Andersons; K. Kļava, M. Grundmanis, A. Vītols; M. Kazāks, A. Bubenko, J. Daliņš; R. Baumanis, A. Anufrijevs un citi

vecās neatkarības laika biedrības. Izņēmums tomēr bija JKB, LAS un aizsargi. To vietā radās divas jaunas organizācijas — Daugavieši un Auseklis, kuņas pamazām izvirzījās par ļoti plašām un spēcīgām biedrībām.

LSFKA pakāpeniski atjaunoja sporta dzīvi gandrīz visās galvenajās nozarēs un nodibināja Latvijas sporta padomi, kuŗā bez R. Plūmes kā priekšsēža darbojās Nikolajs Bergs, Viktors Cers, Ilmārs Rupners, Voldemārs Elmūts, Alberts Rumba, Elfrida Karlsonē-Bērziņa, Nikolajs Fricsons, Jānis Daliņš, Jānis Nettelhorsts un Vilis Zandmanis.

Katrai sporta nozarei bija savs vadītājs — 1944. gadā pavisam 21. Novadu pilnvaroto pienākumus veica Pēteris Samsons Zemgalē, Jānis Daliņš Vidzemē, Vilis Zandmanis Kurzemē un Laimonis Šteinerts Latgalē. Sporta medicīnas un fiziskās audzināšanas kontroles institūtu vadīja Dr. B. Klāsons.

Sākot ar 1944. gadu, par spīti kuŗa apstākļiem un okupācijas iestāžu dažādiem ierobežojumiem, sporta biedrību skaits Latvijā jau atkal sasniedza 77, kuŗās bija 18.000 biedru.

LSFKA vispirms atsāka Rīgas un tad arī Latvijas meistarsacīkstes, kaut sašaurinātos apmēros. Bet arī šī sporta dzīve atkal apstājās 1944. gada augustā, kad, tuvojoties frontei, LSFKA paziņoja, ka „visas Latvijas meistarsacīkstes atceltas uz nenoteiktu laiku”.

Sporta dzirksts tomēr neapdzisa, jauniešiem saplūstot arī Latviešu leģiona rindās. Pāris gadījumos pat notika regulāras sacīkstes.

Tā, piemēram, 1944. gada septembrī, Gotenhāfenā ar vācu jūrniekiem (Oexoff) sacentās 15. divīzijas futbola izlase, gūstot šādus panākumus: 1-4, 2-1, 5-0 un 4-1.

Sekoja sacīkste Poznaņā pret apgabala meistarvienību, ko latvieši pieveica 3-2. Uzvarētāju sastāvā šajā sacensībā bija: vārtos — A. Strikers (ASK), aizsargos — R. Bluķis (US), E. Valdmanis (ASK), V. Celmaraugš (Daugavieši), pussargos — Ē. Koņeckis (ASK), A. Hermanovskis (LAS), uzbrucējos — H. Jēgers (Olimpija), A. Vanags (ASK), L. Putniņš (ASK), A. Puriņš (ASK) un V. Borduško (ASK). Vēl divīzijas sastāvā spēlēja K. Ārens (ASK), E. Vītols (ASK), A. Mauriņš (Spars), H. Pučkovskis (ASK), A. Krūze (VEF), V. Nebois (RFK) un N. Soģis (VEF).

Sacīkstes notika arī būvpulkos mobilizētajiem sportistiem. Pret Dancigas jūrniekiem viņi zaudēja 3-4, bet Tornas garnizona sastādīto uzvarēja 8-0.

Būvpulkus, resp. futbola vienību Kurzemi pārstāvēja A. Liepiņš (RFK), P. Lauks (RFK), J. Lidmanis (RFK), E. Vijups (Vairogs), J. Āulis (VEF), J. Liģers (VEF), D. Blauberģs (VEF), O. Rusmanis (RFK), E. Pidriķsons (RFK), E. Freimanis (Daugavieši), H. Vītols (US), A. Auziņš (US), Klints (US).

Pēc tam sākās gūsta laiks, un visaktīvākā sporta darbība noritēja Putlosā, Ziemeļvācijā, kur latviešu leģiona sporta daļas vadību uzņēmas V. Baumanis ar palīgu A. Mauriņu. No 1945. gada 15. jūlija līdz 3. oktobrim Putlosā iznāca Sporta Vēstnesis, kuŗa redaktors bija Jānis Miezītis. Izdevums pie-

dzīvoja 11 numurus, ko iesāka mašīnrakstā, bet vēlāk rakstīja ar roku un šapirografēja. Viens no galvenajiem līdzstrādniekiem bija Gustavs Siliņš.

Nodarbības galvenokārt notika futbolā, vieglatlētikā, basketbolā, volejbolā, rokas bumbā, boksā, peldēšanā, vingrošanā un šachā.

Visrosīgākais bija futbols. Notika pavisam 18 sacīkstes, visas ar starptautisku raksturu, galvenokārt sacenšoties pret dažādām vācu vienībām, 12 reizes gūstot uzvaru, piecos gadījumos zaudējot un reizi spēkojoties neizšķirti.

Divās sacensībās pretinieki bija angļu kaņavīri, pirmo spēli latviešiem zaudējot 0-2, bet uzvarot otru 4-0.

Futbola nodarbībās piedalījās E. Vītols, A. Strikers, P. Lauks, R. Blukis, I. Osis, V. Nebois, A. Hermanovskis, A. Bērziņš, E. Jargāns, J. Lidmanis, J. Zebeliņš, N. Soģis, V. Freimanis, E. Freimanis, V. Celmarauģis, Ē. Koņeckis, A. Mauriņš, R. Bērziņš, K. Peskops, D. Blauberģis, H. Gailis, K. Graudiņš, Ozols, F. Felsberģis, A. Vanags.

Basketbolu spēlēja tikai pašas divīzijas apjomā, piedaloties A. Justam, J. Zebeliņam, A. Berkoldam, A. Hermanoyskim, A. Caunem, L. Lūsaram, J. Rukutam, L. Bērziņam, H. Īgenbergam, A. Mauriņam un citiem.

Vieglatlētikā redzamākie vārdi bija šķēpa metēji J. Stendzenieks un R. Circenis, augstlēcēji V. Osvalds, R. Lejēns, sprinteri A. Priednieks un Latvijas 1941. gada boksa meistars A. Dreifogels, vidējo distanču skrējēji R. Niedra un V. Pūlītis, metējs V. Priede, daudzcīņnieks N. Beļeičiks, soļotāji A. Gaujers un bij. Liepājas meistars M. Beļezo.

Divas reizes notika arī divīzijas sporta svētki, pēdējos piedaloties 200 sacensoņiem. Tāpat rīkoja meistarsacīkstes un „reģistrēja” divīzijas rekordus. Gan piebilstams, ka vieglatlēti parasti sacentās basām kājām.

Sporta nodarbības un sacīkstes notika arī vēl citās internēšanas nometnēs Vācijā un Beļģijā. Cedelgēmā iznāca žurnāls Sporta Dzīve, kas pieredzēja deviņus numurus (redaktori E. Šteinhardts un K. Liepa), bet nometnes sporta vadītājs bija E. Krūka.

Kad latviešu kaņavīrus atbrīvoja, DP nometnēs visā Rietumvācijā, kā arī citās bēgļu apmešanās zemēs (Zviedrijā, Dānijā), bija sācies jauns ļoti intensīvs sporta dzīves posms, par ko rakstāma pavisam cita sporta vēsture.

LATVIJAS SPORTA PERIODIKA UN LITERĀTŪRA

Neatkarīgās Latvijas sporta periodika visumā iezīmējās ar diezgan daudziem mēģinājumiem, bet sākumā tomēr ar ļoti īslaicīgiem rezultātiem.

Pats pirmais sporta izdevums latviešu valodā iznāca Rīgā jau 1914. gadā. Tā nosaukums bija Sports. Pirmais numurs parādījās 3. jūlijā un nākamais 16. jūlijā. Trešais bija paredzēts 30. jūlijā, bet pasaules kara dēļ vairs neiznāca. Sports maksāja četras kapeikas un abus numurus Rīgā ātri izpārdeva.

Kā Sporta izdevējs-redaktors parakstījās A. Krieviņš. Žurnāla galvā bija teikts, ka šis izdevums ir sporta biedrības Amatieris oficiozs, bija itin plašsaturā, ilustrēts un ar diezgan daudz sludinājumiem.

Redakcijas rakstā par Sporta uzdevumiem bija teikts: „Mūsu žurnāla mērķis ir apgaismot sporta dzīvi traucējošus gadījumus, sekmēt latviešu tautas sporta attīstību un ar aizrādījumiem palīdzēt mūsu jaunajiem sportmeņiem”.

Pēc tam Latvijā pirmais sporta žurnāls, tāpat ar nosaukumu Sports, iznāca 1921. gada 23. martā. Tā redakcijas kollēģijā darbojās G. Gulbis, N. Švedrēvics un R. Viducs, bet pēc trijiem numuriem Sports apstājās.

Tā paša gada rudenī sāka iznākt Latvju Sports, kā mūžs bija mazliet ilgāks. Pēc tam 1923. gada 21. decembrī parādījās Ādolfa Plūma rediģētais Sporta Žurnāls, kas ar nelielu pārtraukumu iznāca reizi nedēļā līdz pat 1925. gada martam, kad to beigās parakstīja Fricis Ķergalvis. Izdevējs bija A. Zariņš un biedri. Abonēšanas maksa Ls 1,75 mēnesī, vai Ls 5 par 3 mēnešiem.

Sākuma gados dienas avīzei Latvis reizi nedēļā bija īpašs fiziskās audzināšanas un sporta pielikums, ko rediģēja Ā. Plūms. Tāpat vāciešu avīzei Rigasche Rundschau bija pielikums Sport-Rundschau.

Ar diviem mēģinājumiem (1925. un 1927. gadā) nāca klajā Juris Rēdlichs-Raiskums, izdodot viņa paša rediģēto žurnālu Sports. Vienreizējs izdevums bija 1927. gadā E. Krastiņa Sporta Ziņas, bet no 17. marta līdz 1. aprīlim parādījās divi numuri R. Baumaņa ilustrēts Sporta Žurnāls. Tāpat tikai nedaudz izdevumu piedzīvoja Eduarda Tubeļa Mūsu sports (1927. gadā), ko iespieda Liepājā, kā arī sporta biedrības Krauzes izdotais un Pāveta Atara parakstītais Sports.

1929. gadā Edgara Gulbja redakcijā četrus numurus piedzīvoja avīzes formāta izdevums Laikraksts sporta dzīvei. 1932. gada 22. septembrī sāka iznākt reizi nedēļā žurnāls Stadions, ko pirmos četrus numurus parakstīja Ādolfs Plūms, bet pēc tam Harijs Mindenbergs līdz 1933. gada beigām, kad Stadions apstājās. Tā izdevējs bija P. Lejiņš un biedri.

No 1924. līdz 1933. gadam Bruno Kalniņa vadībā iznāca SSS oficiozs Strādnieku Sports un Sargs, sākumā kā nedēļas, bet vēlāk mēneša izdevums.

Par nozīmīgāko un populārāko Latvijas sporta izdevumu kļuva avīze Sporta Pasaule, kas sāka iznākt 1931. gada 27. aprīlī. Tā maksāja 10 santīmu par numuru. Sākumā Sporta Pasauli izdeva reizi nedēļā, ar 1935. gadu divas un 1938. — trīs reizes. 1936. gada olimpisko spēļu laikā katru dienu, sasniedzot 15.000 eksemplāru. Regulārais metiens nostabilizējās uz 11.000.

Sporta Pasauli izdeva Nikolajs Seglenieks ar Arnoldu Šmitu, bet kā atbildīgie redaktori to parakstīja vispirms Ādolfs Greble, tad Pēteris Kauliņš, bet sākot ar 1936. gadu adm. Teodors Spāde. Šī sporta avīze iznāca līdz 1944. gada 21. augustam, piedzīvojot tieši 1000 numuru.

1940. gadā ienākot Latvijā komunistiem, Sporta Pasauli tūlīt pārdēvēja par Sarkano Sportu, izdevējus padzina, un par atbildīgo redaktoru sākumā parakstījās Rafaels Blūms, bet vēlāk kādreizējais Latvijas meistars un valstsvienības dalībnieks sprintā Ābrams Feldhūns. Vācu okupācijas laikā Sporta Pasaule atjaunojās sašaurinātos apmēros agrāko izdevēju vadībā. Tā iznāca reizi nedēļā un 1944. gada martā kļuva par LSFKA oficiozu, ieceļot Ā. Plūmu par atbildīgo redaktoru N. Seglenieka vietā. Redakcijas kollēģijā darbojās Arnolds Šmits, Alfreds Vinčels un Jānis Zariņš.

Sporta Pasaule kā pirmā ieviesa aizvadītās sezonas trīs labāko Latvijas sportistu apbalvošanu. 1937. gadā par izcilāko atzina pasaules meistaru šaušanā Kārli Kļavu (ASK), otrā vietā ierindojušies skrējējam Voldemāram Vītolam (ASK), bet trešajā ātrslidotājam Alfonam Bērziņam (US). 1938. gadā: 1. ātrslidotājs Alfons Bērziņš (US), 2. basketbolists Visvaldis Melderis (ASK), 3. futbolists un basketbolists Aleksandrs Vanags (ASK). 1939. gadā Sporta Pasaules zelta medaļas saņēma soļotājs Jānis Daliņš (8.VAP) un ātrslidotājs Alfons Bērziņš (US). Izpalika sudraba medaļa, bet bronzu piešķīra cikstonim Georgam Ozoliņam (ASK).

No 1934. gada janvāra līdz 1938. gadam N. Seglenieks ar A. Šmitu izdeva reizi mēnesī žurnālu Startu, kuŗa atbildīgais redaktors sākumā bija Šmits, bet 1937. gadā Gustavs Siliņš. Tie paši izdevēji no 1936. līdz 1940. gadam publicēja vēl žurnālu Šacha Māksla ar redaktoriem A. Melnbārdu, L. Mangali, J. Frīdi un A. Koblencu. Bez tam speciālu Hípodroma programmu.

1937. gada maijā reizi mēnesī sāka iznākt žurnāls Fiziskā kultūra un sports. Tas bija LFKSK oficiozs, kas izbeidza gaitas ar 1940. gada jūlija numuru, kad jau bija ienākuši boļševiki. Izdevuma atbildīgais redaktors bija ģen. Rūdolfs Klīnsons.

Alf. Bērziņš (US) - Latvijas 1938. g. labākais sportists

Sudraba medaļa - V. Melderam (ASK), bronzas goda zīme - A. Vanagam (ASK)

Voldemārs Melderis (ASK)
sudraba medaļas ieguvējs.

Alfons Bērziņš (US)
labākais sportists.

Aleksandrs Vanags (ASK)
bronzas medaļas ieguvējs.

Šķērs, un šādā veidā izveidojās Latvijas 1938. gada labākais sportists, bet sudrabi par Latvijas labāko izvēlējās ASK, jo šajā sportā medaļas šķērsiņā izveidoja ASK, jo šajā sportā medaļas šķērsiņā izveidoja ASK, jo šajā sportā medaļas šķērsiņā izveidoja ASK.

Atšķirīgs nosaukums, tas radās šeit šķērsiņā izveidojās ASK, jo šajā sportā medaļas šķērsiņā izveidoja ASK, jo šajā sportā medaļas šķērsiņā izveidoja ASK.

1938. gada labākais sportists, bet sudrabi par Latvijas labāko izvēlējās ASK, jo šajā sportā medaļas šķērsiņā izveidoja ASK, jo šajā sportā medaļas šķērsiņā izveidoja ASK.

1938. gada labākais sportists, bet sudrabi par Latvijas labāko izvēlējās ASK, jo šajā sportā medaļas šķērsiņā izveidoja ASK, jo šajā sportā medaļas šķērsiņā izveidoja ASK.

1938. gada labākais sportists, bet sudrabi par Latvijas labāko izvēlējās ASK, jo šajā sportā medaļas šķērsiņā izveidoja ASK, jo šajā sportā medaļas šķērsiņā izveidoja ASK.

Sporta Pasaule 1938. gada 24. decembrī paziņo aizvadītās sezonas izcilākos Latvijas sportistus. Šis sporta izdevums paspēja piešķirt šādus apbalvojumus trīs reizes — no 1937. līdz 1939. gadam

Ja sporta periodika Latvijā pēdējos gados bija jau samērā laba un teicami nostādīta, arvien vairāk telpas sportam un fiziskajai kultūrai ierādot arī dienas laikrakstiem (sevišķi avīzei Rīts), tad ar speciālo sporta literatūru lepoties nebija pamata. Vairums bija prāvākas brošūras un, galvenokārt, vēltītas tīri tehniskām lietām.

Kā viens no pašiem pirmajiem, laikam, jāmin LVS izdevums 1924. gadā Vieglatlētika 1919-1923. Pēc tam 1928. gadā LSOA un Olimpiskā komiteja nāca klajā ar nu jau daudz plašāku Darbības pārskatu par 1927. gadu.

1926. gadā iznāca R. Ķirkuma, J. Oša un E. Straumītes Vingrošanas rotaļas un sporta spēles, kam sekoja A. Krastiņa brošūra par peldēšanu, daiļlēkšanu un ūdenspolo (1928.). Ā. Plūms sarakstīja grāmatu par Amsterdamas olimpiskajām spēlēm (1929.) un monografiju Roberts Plūme sportā (1939.), ko izdeva sporta biedrība Marss.

E. Tubelis 1931. gadā publicēja grāmatiņu par Jāni Daliņu, bet A. Grasis par Nīlsa Buka auguma vingrošanu (1935.) un bumbu spēlēm. Vēl iznāca darbi V. Cekulam par vingrošanu, J. Malovkam — peldēšanu un slēpošanu,

J. Šadeiko — volejbolu, A. Šeibelim — futbola tehniku, K. Kundziņam — grieķu-romiešu cīņu, A. Grīnblatam — daiļslidošanu, Latvijas vieglatlētikas valstsvienības trenētājam somam V. Rinnem — vingrošanu, A. Vinčelam — glābšanas peldēšanu, P. Tutjeņikovam — galda biljardu (novusu), A. Krūkam — sieviešu vingrošanu, R. Baumanim — daiļslidošanu, K. Luteram — slēpošanu, N. Bokam — auguma vingrošanu, J. Ošam, J. Rinkam un A. Slavietei — rotaļām un citiem.

A. Miezītis sastādīja Policijas vadoni, kuņā bija apskatīta laušanās, svāra celšana un džiū-džitsu, kā arī par radio rīta vingrojumiem. J. Techts ar V. Baumanī pārtulkoja īgauņa H. Nīlera grāmatu par basketbolu. R. Dekšeniēks 1939. gadā sastādīja punktu tabulu sieviešu vieglatlētikā.

Iznāca arī vairākas šacha spēles grāmatas gan tulkotas, gan oriģināli. Vienā no plašākajām bija K. Bētiņa, V. Petrova un A. Kalniņa, vācu valodā sastādītā, Das Grosse Internationale Schachmeisterturnier zu Kēmeri in Lettland 1937, kas gadu vēlāk iznāca Valtera un Rapas apgādā. Tad 1940. gada pavasarī izdotā, 314 lappušu grāmata Šachs Latvijā līdz 1940. gadam. To sarakstīja K. Bētiņš, A. Kalniņš un V. Petrovs. Tajā pašā gadā vēl iznāca A. Koblenca Stratēģija un taktika šachā.

Belletristikā visvairāk bija tulkojumu, kur lielākais devums nāca no A. Vinčela (arī kopā ar brāli O. Vinčelu). Pāris darbu pārtulkoja J. Raīskums un H. Mīndenbergs.

Pirmo oriģinālromānu latviešu valodā par sporta tēmu uzrakstīja Vilis Lācis, kā Pūļa elku vispirms iespieda Jaunākajās Ziņās 1936. gadā. Pa romānam publicēja arī Ilze Kalnāre (Sniega Roze) un Nikolajs Segleniēks (Bandavas centra uzbrucējs). Jānim Ventam (Alfredam Vinčelam) iespieda piecus stāstus, bet Hugo Puriņam divus. Mīrdza Timma pārtulkoja brošūru Jautrais un nopietnais sports, deva dzejoli Slēpotāju himna un vēlāk rakstīja oriģinālstāstus. Sporta dzejā bija mēģinājumi Augustam Smagaram (LAS himna), bet humoristiskus pantus rakstīja Ludvigs Šanteklers (Mārtiņš Gailis).

Sporta reportāžai reizēm pievērsās rakstnieks Anšlavs Eglītis. Samērā daudz grāmatu, galvenokārt tulkojumi, iznāca vācu okupācijas laikā Alfreda Ūdra apgādā.

AIRĒŠANA

Airēšana ir viens no visvecākajiem organizētā sporta veidiem Latvijā. Tā pirmsākumi meklējami 19. gadsimta vidū, kad 1852. gadā jau pastāvēja Rīgas airētāju klubs (Rigaer Ruder Club), kaut oficiālu atzīšanu tas ieguva tikai 20 gadus vēlāk, ko arī uzskata par šīs biedrības dibināšanas datumu.

1870. gadā Sv. Pēterburgā vairāki latvieši airēja dažādās vienībās, bet divus gadus vēlāk Rīgas airētāji startēja Maskavā. Tur tajā laikā notika liela apjoma starptautiska izstāde, un viena no atrakcijām bija airēšanas sacīkstes.

Latvijas sportisti savā pirmajā atklātajā startā Krievijas mērogā guva arī vairākas uzvaras. Šo sacīkšu protektors Krievijas lielknazs pēc tam izdeva proklamāciju, kuņā cildināja rīdziniekus par viņu panākumiem un apzīmēja tos par latviešiem. Patiesības labad tomēr jāsaka, ka ļoti apšaubāmi, vai starp šiem airētājiem būtu bijuši daudz latviešu tautības pārstāvju. Vairāk ticams, ka šī uzslava pienācās Rīgas vāciešiem.

Pēc neatkarīgās valsts nodibināšanas, airēšanas sportā līdz 1924. gadam aktīvas bija tikai trīs biedrības — RAK, Jelgavas airētāju klubs un Liepājas airētāju un jachtklubs Nord, visas, kuņām jau bija savs inventārs no agrākiem laikiem, kaut kuņa norisē daudz laivu bija gājušas arī bojā.

1923. gadā RAK atjaunoja savu tradicionālo starptautisko sacīkšu rīkošanu, kuņas pirms kuņa jau bija notikušas 32 reizes. Tolaik tās vienmēr risinājās Lielupē ap 2,5 km gaņā posmā starp Varakļāniem un Bulduru tiltu. Tā kā laivu transports sākumā iznāca dārgs, tad divdesmitajos gados šis starptautiskās sacensības rīkoja Daugavā (no Rīgas pils līdz Cementa fabrikai), bet vēlāk tās atkal vienmēr notika Lielupē pie Priedaines. Tāpat atjaunoja arī vēsturisko Rīgas pilsētas kausa izcīņu četriniekiem ar stūrmani, ko iesāka jau 1909. gadā. Šeit vienmēr gan uzvarēja ārzemnieki un tikai pēc divdesmitčetreizējas izcīņas, šo kausu beidzot 1938. gadā ieguva arī RAK.

1923. gadā airēšana bija uzņemta 3. Vispārējo sporta svētku programmā, un vieninieķā uzvarēja K. Graupners (RAK), junioru četrinieķā JAK, duļļu četrinieķā RAK un pussmagajā četrinieķā RAK.

Apstākļi airēšanas sportam Latvijā visumā bija ļoti labvēlīgi. Sevišķi piemērotas bija samērā rāmās Daugava un Lielupe, bet arī Gauju varēja izmantot airēšanai gandrīz visā tās gaņumā. Ar visu to latviešu jaunatne šim

Latvijas sporta biedrības airētāji 1929. gadā pēc uzvaras RAK starptautiskajās sacensībās Lielupē. 1. rindā (no kreisās) B. Dekšenieks, G. Kichno, A. Zemribo, A. Konstants; aizmugurē O. Zariņš un E. Zēbergs

sporta veidam pievērsās maz, kaut konstatējami arī lielāki vai mazāki uzplaukuma un intereses periodi.

Visaktīvākais airēšanas sporta veicināšanā bija RAK, piedāvājot citām biedrībām gan laivas, gan regulāras treniņa iespējas savā bazē Balastdambī, ieskaitot apmācības. Un tā šajā sakarībā jau 1924. gadā iesācēju mācības laivā pirmo reizi startēja, Vilfrida Strik-Strikfelda trenētā, latviešu vienība — LUASB četrinieks, kas pārspēja RAK jaunos airētājus. Šajā studentu sastāvā airēja Grundmanis, Landorfs, Jurēvičs un Dzērvītis, bet stūrēja Māļītis.

Gadu vēlāk, tāpat iesācēju klasē duļļu laivām, airēja LSB (A. Liepiņš, V. Liberts, Ž. Kocers, A. Zemribo, st. Māļītis), arī pārspējot RAK.

1925. gadā 35 gadu jubileju atzīmēja JAK. Jelgavnieki pieveica savus viesus Pērnavas airētāju kluba pārstāvjus visās sacensībās, izņemot duļļu četrinieku, kur atkal pārākā bija LSB.

Pēc gada LSB kļuva pirmā latviešu sporta biedrība, kas iegādājās savu sacīkšu laivu, samaksājot par to Frankfurtē pie Mainas, Vācijā, 2000 latu. To nokristīja par Laimdotu, un pirmajā oficiālajā startā RAK starptautiskajās sacīkstēs Yole-de-mer klasē LSB izcīnīja uzvaru, atstājot otrā vietā RAK. Laimdotas sastāvā airēja V. Liberts, A. Zemribo, A. Liepiņš un A. Volfs, bet stūrēja Ž. Kocers.

Pēc tam sākās periods, kad airēšanai lielu vērību sāka pievērst studentu korporācijas. Kā pati pirmā airēšanas sekciju 1927. gadā nodibināja Selonija, iestājoties arī Latvijas airēšanas savienībā. Nākamajā gadā Selonija iegādājās savu jūras jollu. Šim paraugam sekoja Lettonia un Talavija. Pirmā tāpat nopirka četrinieku, ko ielaida ūdenī 1931. gadā un nodēvēja par Mētraini. Vēlāk airēšanas vienības vēl izveidoja Fraternitas Arctica (E. Pētersons, G. Lauberts, A. Valdmanis, N. Truze, st. A. Čmūtovs), Beveronija (A. Dukāts, K. Damberts, F. Balodis, J. Rudzītis, st. E. Zīrnis) un Fraternitas Lataviensis (J. Zariņš, N. Pauzulis, T. Dzēdiņš, A. Šilde, st. A. Prāms), bet tās visas airēja RAK, US vai LSB paspārnē un krāsās, izņemot savstarpējas internas sacensības.

1931. gadā pie savas sacīkšu laivas tika US, nodēvējot to par Šautru.

Selonijas pirmais starts notika 1927. gadā, RAK rīkotās starptautiskās sacīkstēs Lielupē, gan vēl nekustīgo sēdekļu duļļu laivā. Uzvarēja RAK, bet otrā vietā ierindojās Selonija un trešajā LSB. Tā paša gada 4. Vispārējos sporta svētkos Yole-de-mer iesācēju klasē uzvarēja LSB (A. Lukstiņš, E. Zēbergs, J. Ābels, J. Landorfs, st. A. Zemribo). 2. JAK, 3. RAK, bet duļļu laivām 1. Selonija (J. Krūmiņš, P. Reichmanis, A. Bērziņš, V. Vanags, st. K. Kronbergs), 2. RAK. Četrinieki iesācējiem RAK (K. Holins, K. Šuberts, R. Ēdelmans, V. Deinharts, st. K. Grotkijs).

Sekmīgi starti latviešu airētājiem padevās 1929. gada starptautiskajās sacīkstēs. Yole-de-mer iesācēju klasē uzvarēja LSB (O. Zariņš, G. Kichno, B. Dekšenieks, A. Konstants, st. A. Liepiņš), atstājot otrā vietā RAK, bet duļļu laivu sacensībā 1. LSB (E. Kalniņš, A. Janelītis, E. Kuga, S. Sausītis, st. A. Zemribo), 2. Lettonia (E. Baumanis, H. Dišlers, E. Bērziņš, O. Ozols, st. A. Alksnis), 3. JAK. Latvis šo regatu pēc tam komentēja: „Lettonia zaudēja cīņu sava stūres vadītāja vājas darbības dēļ”.

Gadu vēlāk sāka airēt US. Ierindā stājās arī Talavija, Neptuna rīkotajā pirmajā eksternajā regatā Daugavā izcīnot duļļu četrinieka uzvaru, bet RAK sacīkstēs ierindojoties trešajā vietā. Samērā lielu rosību sāka parādīt pieminētā airēšanas biedrība Neptuns ar bazi Andreja ostā pie pilsētas kanāla ietekas. Šī kluba aktīvākie sportisti tad bija Kārlis Rozenbergs, Voldemārs Kleins, Eižens Eichmanis, Gustavs Dālics, Eižens Bulte, Georgs Brandenburgs. 1929. gadā nodibinājās arī Rīgas dāmu airētāju biedrība, ko vadīja A. Hartmane, bet visumā sievietes šim sporta veidam sākumā pievērsās ļoti maz.

Lettonias Mētraine (J. Reinbachs, K. Tobis, B. Akers, J. Aire) savu debiju piedzīvoja 1931. gada jūlijā, eksternās sacīkstēs Rīgā, izcīnot 2 km distancē pirmo vietu. 5. Vispārējos sporta svētkos Yole-de-mer klasē tomēr triumfēja Neptuns, 2. Lettonia; duļļu četrinieka 1. RAK, 2. Talavija; četrinieka 1. Neptuns, 2. US, bet astoņnieka bez konkurences RAK.

Selonijas airētājiem veiksmīgākais izvērtās 1932. gads. Vispirms, J. Muižnieks, V. Lazdiņš, A. Vītols, A. Rikards un stūrmanis S. Natoka uzvarēja Yole-de-mer iesācēju klasē eksternās sacīkstēs Lielupē, atstājot otrā vietā Neptunu, bet trešajā Lettoniu. Pēc tam RAK 60 gadu jubilejas starptautiskajās sacīkstēs sešu laivu konkurencē Selonija atkal ieguva pirmo vietu, kamēr otra bija LSB un trešā Lettonia. US duļļu četrinieks, kuŗā tajā reizē airēja J. Zariņš, A. Bērziņš, A. Šilde, T. Dzediņš un stūrēja T. Volframs, ierindojās otrā vietā aiz RAK.

US četrinieka Šautras sastāvā tajā sezonā savukārt bija O. Neimers, J. Apsolons, E. Kuga, J. Tiltiņš un stūrmanis T. Volframs (vēlāk studentu vienība nedaudz pārmainījās, airējot J. Zariņam, J. Apsolonam, A. Šildem, J. Tiltiņam, bet stūrējot S. Natokam). RAK četrinieku pārstāvēja R. Ēdelmans, E. Pantels, V. Strik-Strikfelds, N. Zeidels ar stūrmani V. Griseru.

1932. gadā pirmo reizi airēšanas sacīkstes notika Cēsīs, kuŗas rīkoja pilsētas kūrvietas komiteja. Vieninieka uzvarēja Kārlis Blaus, bet divnieka

Universitātes sporta četrinieks 1932. gadā Polijā. No kreisās stūrmanis S. Natoka, J. Tiltiņš, A. Šilde, J. Apsolons un J. Zariņš

K. Blaus ar E. Vitolu. Pēc tam vairs nav izdevies atrast kādu norādījumu, ka šādas sacīkstes Cēsīs būtu turpinājušās.

1933. gadā starptautiskajās sacīkstēs, Selonijai vairs nestartējot, Yole-der iesācēju klasē oficiāli uzvarēja US, kuŗā airēja studentu korporācijas Beveronijas četrinieks, kamēr otra bija Lettonia un trešajā vietā RAK. Pēc tam tajā pašā laivu klasē junioriem 1. RAK, 2. Lettonia, 3. US. Lettoniai tajā vasarā airēja B. Akers, J. Reinbachs, J. Reinhard, J. Aire, stūrmanis B. Zvīgzne.

Pēc tam airēšanas sportā, sevišķi pašu latviešu pasākumos, iestājās liels atslābums. Sacīkšu bija samērā maz, un pirmās oficiālās Latvijas meistarsacīkstes notika tikai 1939. gadā starptautisko airēšanas sacensību ietvaros, 5. un 6. augustā, kad vieninieķā uzvarēja Henzels (JAK), vieninieķā iesācējiem Zālamansons (US), bet četrinieķā un astoņnieķā RAK.

Samērā drīzi arī vadošie RAK un JAK sāka ieslīdēt krīzē. Toties klusu, bez lielām pretenzijām, bet neatlaidīgi airēšanai turpināja nodoties US. Un tā jau 1937. gada pavasarī studentiem izdevās noorganizēt piecus vīriešu un divus sieviešu četrinieķu sastāvus. Gadu vēlāk US paspārnē ar airēšanu nodar-

bojās 19 vienības, un 11. starptautiskajās sacīkstēs Yole-de-mer klasē studenti piedalījās ar trīs sastāviem, dodot visvairāk airētāju no visām biedrībām. Uzvarēja US 5, kuņģā airēja Zeltiņš, Ķiploks, Kuncis un Urķis, bet stūrēja Bērziņš, otra bija US 4 laiva, trešais Zemgales klubs, ceturtajā vietā atkal US.

Lielākais pagrieziena tomēr notika 1939. gadā pēc vāciešu repatriēšanās, kad US nopirka RAK laivas un pārcēlās uz Balastdami, sākot vēl intensīvāku darbību. Prese jau pirms tam sāka rakstīt par iespēju, ka Latvijas airētāji varētu startēt pat 1940. gada olimpiskajās spēlēs, kas bija paredzētas Helsinkos, bet starptautisko notikumu dēļ nenotika.

Gadu ritumā Latvijas airētāji dažas reizes viesojās arī ārzemēs. 1932. gadā US bija Polijā. Gadu vēlāk Karalaučos startēja RAK un JAK katra ar divām laivām. 1938. gadā Tartū sacentās RAK, JAK un Neptuna pārstāvji. Gadu iepriekš Kopenhāgenā Dansk Forening for Rosport jubilejas regatā lielajā vieninieku klasē airēja Egons Henzels, izcīnot otru vietu.

Pieminot Latvijas izcilākos airētājus vieniniekā, tos laika secībā var sarindot šādi: K. Graupners (RAK), F. Nīlsens (RAK), Helvigs (JAK), R. Jansons (JAK), E. Sēls (RAK), V. Deinharts (RAK), V. Vichters (Neptuns), R. Hess (RAK), E. Henzels (JAK).

Par mazliet īpatu pasākumu izveidojās, 1934. gadā nodibinātais, Baltijas jūras kauss četriniekiem, kuņģu dāvināja toreizējais Latvijas ministru prezidents K. Ulmanis, bet pašas Latvijas airētāji nekad tā izcīnā netika piedalījušies. Kā pārstāvis šajā savienībā, kuņģā ietilpa Dānija, Danciga, Latvija, Polija, Zviedrija un Vācija, darbojās V. Strik-Štikfelds (RAK).

Laikā no 1939. līdz 1944. gadam US airēšanas sekcija pieauga aptuveni uz 200 biedriem, un šajā sporta veidā sākās vēl nepieredzēta rosība ar kulināciju tieši vācu okupācijas laikā. Rīgas studentiem tad eksternie konkurenti bija Jelgavas sporta biedrības un Latvijas lauksaimniecības akadēmijas (arī Jelgavā) airētāji.

Galvenais spēks tomēr mita galvaspilsētā, un US airētāji bija izveidojuši lielāku skaitu vienību — četriniekus. Vīriešiem kā izcilākie atzīmējami US 5 (Imants Rempēteris, Oskars Prātnieks, Jānis Rempēteris, Augusts Rempēteris); US 11 (Jānis Palilonis, Eižens Taraneks, Ēvalds Kalviņš, Staņislavs Markovskis) un US 45 (Eižens Kalniņš, Brinkmanis, Teodors Kleins, Augusts Damerovskis, Raimonds Sukurs, Imants Krūmiņš).

Četrdesmito gadu pašā sākumā ļoti aktīvs bija arī US 13 sastāvs (Alfreds Raisters, Richards Grīnhāgens, Alfreds Jurēvičs, Juris Zīverts, Manfreds Vēzis, Džēmss Puzulis).

Studentu korporācijas Lettonias airētāju četrinieks 1933. gadā. No kreisās J. Aire, J. Reinčards, stūrmanis B. Zviņzne, B. Akers, J. Reinbachs un pārstāvis P. Lejiņš

Te gan jāatzīmē, ka sevišķi vīriešu vienībās, kā jau kaŗa apstākļos, sastāvos diezgan bieži notika pārmaiņas.

Sievietēm labākās bija US 68 (Vilma Larsone-Jēkabsons, Anna Neivalde, Erna Celmrauga, Lilija Dunsdorfa); US 83 (Lidiņa Vitola, Milda Grimma-Štrausa, Tamāra Ceriņa, Nora Blūma); US 71 (Maiga Kalniņa, Zenta Pētersone-Grieze, Irēna Martinsone-Kalviņa, Irēna Caunīte); US 37 (Silviņa Līdaciņa, Antonija Ekmane, Aina Krastiņa, Lilija Skujeniece, Ludmilla Novicka-Raistere).

Kaut sacensības notika samērā bieži — Rīgas meistarsacīkstes, Daugavas un Lielupes regatas — oficiālas Latvijas meistarsacīkstes sarīkoja tikai reizi — 1943. gadā Jelgavā.

1942. gadā Rīgas meistarsacīkstēs iesācēju vienīniekā uzvarēja Stapislavs Murevskis (US); Yole-de-mer US (Valtiņš, Čoks, Ozols, Dukalskis, st. E. Taraneks); iesācēju četrīniekā US (Krūklis, Guze, Feins, Fleiss, st. L. Krūmiņš); junioru četrīniekā US (J., A. un I. Rempēteri, Zariņš, st. S. Burbe); astoņniekā (Taraneks, Kalviņš, Kleins, Brinkmanis, Sukurs, Palilonis, Markovskis, Krūmiņš, st. R. Grīnhāgens); sievietēm Yole-de-mer US (V. Druska-Grotus, V. Folkmane, A. Krastiņa, Rozenfelde, st. S. Murevskis).

1943. gada Latvijas meistarsacīkšu rezultāti: Yole-de-mer US (Pulda, Bērzājs, Vicinskis, Pūpe, st. A. Fleiss); iesācēju četrīniekā US (Dronis, Jēgers, Vārna, Virks, st. T. Kleins); junioru četrīniekā US (I., J. un A. Rempēteri, Prātnieks, st. S. Burbe); astoņniekā US (I. Rempēters, A. Rempēters, Kleins, Damerovskis, J. Rempēters, Prātnieks, Sukurs, Krūmiņš, st. S. Burbe); sievietēm Yole-de-mer Jelgavas sporta biedrība (Briede, Pavēne, Freimane, Henzele, st. S. Murevskis).

Universitātes sporta sieviešu četrinieks US 71 četrdesmitajos gados Daugavā pie Rīgas. No kreisās M. Kalniņa, Z. Pētersone, I. Martinsone, I. Caunīte, pie stūres M. Vēzis

Pēdējais lielākais airēšanas sarikojums notika 1944. gada jūlija otrā pusē — Rīgas meistarsacīkstes. Jelgavnieki savas laivas bija gan atsūtījuši, bet paši tomēr vairs neieradās. Sacīkstes sākās pavēlā vakarā un beidzās tieši pulksten 22.30. „Visai neparasta stunda sporta sarikojumam”, pēc tam rakstīja Sporta Pasaule.

Yole-de-mer četriniekā uzvarēja US (Trumpekojs, Silmālis, Paikēns, Sturme, st. T. Kleins); junioru četriniekā US (Kleins, Vitols, Sukurs, Krūmiņš, st. Melbergs); sievietēm četriniekā US (Vītola, Grimma, Ceriņa, Blūma, st. J. Rempēteris).

Latvijas airēšanas savienību sāka organizēt 1925. gadā, un tās pirmās priekšnieks kļuva H. Grotkijs. Pēc viņa nāves vadību uzņēmās V. Veidemans, tad A. Reimans, K. Veidemanis un beidzot B. Akers.

Smailītes Latvijā kļuva pazīstamas, īpaši saliekamā veidā, jau divdesmito gadu pirmajā pusē. Bet ilgu laiku kā sacīkšu sportu to nepiekopa, vienīgi lietoja tūrismam un atpūtai.

Ziņas par pirmajām sacensībām atrodamas 1930. gadā, kad uzvarējuši Millers ar Sprīngeri. Rikotājs bijis Neptuns.

Vēlāk sacīkstes notika biežāk, bet katra biedrība tās rīkoja atsevišķi. Piemēram, RAK sacensības smaiļošanā vienmēr notika Lielupē pie Bulduru tilta. Neptuns regulāri organizēja sezonas slēgšanas braucieni „Apkārt

Rīgai". Āgenskalna vingrošanas un sporta biedrībai notika Daugavā pie AB dambja sacīkstes smaiļošanā ar šķēršļiem, tā dēvētā, gimkana, bet Darba kameras sporta un atpūtas sekcijai veiklības braucieni — slaloms (Daugavā pie Doles salas). Bez tam Darba kamera sāka organizēt un populārizēt smailīšu sportu dažādās arodorganizācijās.

1936. un 1937. gadā sacīkstes notika Ventspilī. Pirmajā reizē labākos panākumus guva Ozoliņš ar Rodiņu (3000 m) un Adamaitis ar Ozoliņu (1000 m), kamēr 4×1000 m uzvarēja LAS Tempo.

Otrreiz dalībnieki jau bija sadalīti divās klasēs (A un B), un startēja arī sievietes. 1000 m uzvarēja Dmitrijevs un Teks, 5000 m Ozoliņš ar Rodiņu, bet dāmām (500 m) Tirmane un Lapko.

Pirmās Latvijas meistarsacīkstes sarīkoja 1938. gada 9. oktobrī, Daugavā, piedaloties 12 smailītēm. Spēkošanās notika 1 un 10 km, abās distancēs uzvarot A. Begem ar V. Muzikantu (1.BPB). Visiem dalībniekiem priekšā deva Reimanis ar Sokolovu, kuņi sasniedza arī labākos laikus — 4:35,4 un 57:18,0 minūtes.

1942. gadā Rīgas meistarsacīkstēs pirmo vietu izcīnīja A. Ozoliņš ar Lāci (Auseklis).

Latvijas meistarsacīkstēs 1943. gadā vieniniekā 1 un 10 km uzvarēja A. Ozoliņš (Auseklis), bet sievietēm (1 km) Cēbere (Ventspils Spars).

Pēdējās sacensības smaiļošanā notika 1944. gada jūlijā — Rīgas meistarsacīkstes Daugavā pie Balstdambja. 1 km distancē ievērojami pārāks bija A. Ozoliņš (Auseklis) — 5:39,5 min., bet sievietēm T. Ceriņa (US), — 7:14,4 min. Divniekiem pirmo vietu ieguva Ozoliņš ar Tilemani (Auseklis) — 6:04,6 min., bet apmēram 7 km gaņajā braucienā „Apkārt Vecrīgai” arī Ozoliņš

Latvijas meistarsacīkstes, kas bija paredzētas 5. un 6. augustā, Lielupē pie Priedaines, vairs nenotika.

ĀTRSLIDOŠANA

Interese par slidskriešanu kā sacensību sportu Latvijā konstatējama ap 1905. gadu. Līdz pat pirmajam pasaules kaņam sacīkstes tomēr notika daudz neērtākos apstākļos nekā tas bija vēlāk. Dalībnieku skaits gan reizēm jau bija itin kups. Parasti notika, tā dēvētais, masu starts, bet tā kā skrejceļi bija par šauriem, tad ātrslidotāji sarindojās gaŗā virknē viens aiz otra.

Cik zināms, tad pirmās norvēģu parauga gaŗās sacīkšu slidas Rīgā parādījušās 1908. gadā, un to īpašnieks bijis viens no tā laika labākajiem riteņbraucējiem Michails Beitlers. Viņš arī tad sākumā dominējis visās ātrslidošanas sacensībās. Toreizējo sacīkšu rezultāti gan nav saglabājušies, bet tiem arī nebūtu sevišķi liela nozīme, jo distances bija ļoti nenoteiktas. Dažreiz skrejceļš bija norobežots tikai krēsliem. Lielāko interesi un ievēribu parasti izpelņijās 100 apļu skrējienš.

Laikrakstā Sporta Pasaule gan reizi atzīmēts, ka Herberts Baumanis pirms kaŗa 5000 m slidojumu veicis 9:12,0 min., un Edvarts Veinbergs Krievijā skrējis 500 m 47,5 sek., kas tajos laikos bija izcili rezultāti. Baltijas rekords 10.000 m savukārt piederējis Eiženam Fogelam (21:58,8 min.).

Vēlākais Latvijas izlases ātrslidotāju trenētājs Roberts Vithofs aktīvās sportista gaitas iesāka 1906. gadā, bet ātrslidošanas sacīkstēs pirmo reizi startēja divus gadus vēlāk Biržas komercskolas sacensībās Rīgā. Ar gaŗajām norvēģu slidām Vithofs sāka skriet 1909. gadā. Vēlāk viņš pārcēlās uz dzīvi Somijā, kur uz brīdi atgriezās arī pēc kaŗa un pāris sacīkstēs pieveica pat somu vēlāko lielmeistaru Klāsu Tunbergu. 1920. gada Somijas meistarsacīkstēs Vithofs izcīnīja trešo vietu. Savu labāko rezultātu viņš sasniedza 5000 m slidojumā, jau 1914. gadā to Somijā veicot 8:59,7 minūtēs.

Pirms kaŗa ātrslidotāju gaitas sāka arī vēl citi vēlākie Latvijas meistari un rekordisti. Alberts Rumba 1909. gadā Jelgavā startēja vidusskolu meistarsacīkstēs ar parastajām slidām, bet divus gadus vēlāk ierindojās pirmajā vietā akadēmiskajās sacensībās 500 un 1500 m. distancē. 1912. gadā viņš piedalījās Rīgas meistarsacīkstēs, 1914. gadā Pēterburgā studentu čempionātā, bet divus gadus vēlāk Pēterburgas meistarsacīkstēs izcīnīja otru vietu.

Roberts Ībens pirmo godalgu ātrslidošanā izpelnījās 1911. gadā, piedaloties sacīkstēs uz Māras diķa ledus Rīgā, bet Aleksandrs Ēberleins-Hāzenfūss bija aktīvs kaŗa pēdējos gados Maskavā.

Kā teicams ātrslidotājs priekškaŗa gados vēstures materiālos atzīmēts Amatieŗa sportists Kārlis Bensons, kas guvis „pirmās vietas visās distancēs”.

Neatkarīgajā Latvijā pirmo slidotavu iekārtoja RGSK kopā ar 2.RRB (LSB) Kr. Valdemāra un Sporta ielas stūrī. Tā bija jau plašākā pirmskaŗa gados un ar īpašu noŗogotu skrejceļu ātrslidotājiem.

Latvijas ziemas sporta savienība (LZSS) savu faktisko darbību iesāka 1921. gadā, tikai nedaudz vēlāk par pašu pirmo un vecāko — Latvijas futbola savienību.

LZSS pirmais priekšsēdis kļuva Kārlis Brikmanis (1921.—24.), kam sekoja Roberts Ībens (1925.), Alfreds Lukstiņš (1926.), Vilfrids Strik-Strikfelds (1927. un 1929.—30.), Alberts Rumba (1928.), Roberts Plūme (1931.—38.) un Aleksandrs Liepiņš (līdz 1944. gadam).

Pirmie izcilākie Latvijas ātrslidotāji bija Aleksandrs Ēberleins, Alberts Rumba, Roberts Ībens, Alfreds Lukstiņš, Jānis Pētersons, Roberts Vithofs. Roberts Buzārovs, Vilis Cimmermans, R. Raģis.

Neoficiāli Latvijas meistarsacīkstes notika jau 1920. gadā, kad uzvarēja Ēberleins, bet formāli par tādām atzina tikai 1921. gada sarīkojumu, dalībniekiem sacenšoties trijās distancēs (500, 1500 un 5000 m). Pārākais atkal bija Ēberleins, kas minētos slidojumus veica 51,8 sek., 2:41,3 un 9:36,6 min. Viņš izrādījās labākais arī nākamajos divi gados.

1921. gada 16. februārī YMCA sarīkoja 2500 m stafeti skolēniem ar vienkāršām slidām. Startēja septiņas ģimnazijas, un uzvarēja V. Olava komercskola.

1924. gadā Latvijas meistars kļuva Rumba, atkārtojot šo panākumu astoņas reizes pēc kārtas (1925. gadā meistarsacīkstes nenotika ļoti sliktās ziemas dēļ). 1933. un 1934. gadā meistarnosaukumu izcīnīja Jānis Andriksons, bet pēc tam sekoja Alfona Bērziņa „laikmets”. Viņš palika nepārspēts līdz otrā pasaules kaŗa beigām, ja neskaita 1944. gada Latvijas meistarsacīkstes, kuŗas par tādām var uzskatīt tikai vārda pēc, un Bērziņš nestartēja.

Pēc ļoti lielās rosības un relatīvi labiem panākumiem divdesmitajos gados, Latvijas ātrslidošanas sportā iestājās atslābums. Ļoti straujš uzplaukums toties sākās atkal pēc 1934. gada janvāŗa, kad LZSS par ātrslidotāju trenētāju piesaistīja Vithofu, kas jau ļoti drīz atklāja, ka „ātrslidošanā latvieši ir pirmklasīgs materiāls”.

Vithofa entuziasma un sekmīgās darbības rezultātā, Latvijai izauga vesela rinda jaunu izcilu ātrslidotāju ar Bērziņu priekšgalā, kuŗu starptautiskie panākumi piesaistīja burtiski simtiem jaunu interesentu šim sporta veidam. Piemēram, 1939. gada 5. martā, uz Kīšezeras ledus Rīgā, no 7 līdz 18 gadu

vecu jauniešu sacensībās startēja 478 dalībnieki. Soma K. Tunberga dāvināto balvu, sacikšu slidās, vecāko zēnu grupā izcīnīja Voldemārs Ābols.

Tādas pašas sacensības notika arī citos centros. 1939. gada 12. martā Bolderājā spēkojās 150 dalībnieku. Tāpat kupls bija sacensoņu skaits nedēļu vēlāk Alūksnē. 1940. gada 14. janvārī Rīgā notika mazpulku meistarsacikstes ātrslidošanā.

Pēc tam, 4. februārī, Smiltēnē risinājās pirmās pilsētu sacikstes. Uzvarēja paši mājnieki, otrā vietā Rīga (ne rīdzinieku labākie spēki), trešā Alūksne un ceturta Jelgava. Labākos rezultātus sasniedza smiltēnietis Felsbergs (500 m — 50,0 sek., 3000 m — 5:43,9 min.).

Šis ātrslidošanā ievadītais uzplaukums daļēji turpinājās arī vēl ierobežotajos kaŗa apstākļos, rodoties un veidojoties tālāk jauniem daudzsološiem talantiem. Piemēram, Jānis Krastiņš, Jānis Vencis, Voldemārs Ābols, smiltēnieši Ferdinands Felsbergs un Pauls Āboliņš, J. Stērste un citi.

LATVIJAS ĀTRSLIDOŠANAS MEISTARSACIKŠU REZULTĀTI:*

1921. gadā: 1. A. Ēberleins (RGSK), 2. A. Rumba (RGSK), 3. A. Lukstiņš (RGSK).
1922. gadā: 1. A. Ēberleins (2.RRB), 2. A. Rumba (ASK), 3. A. Lukstiņš (ASK).
1923. gadā: 1. A. Ēberleins (LSB), 2. R. Ībens (LSB), 3. J. Pētersons (Marss).
1924. gadā: 1. A. Rumba (ASK), 2. R. Ībens (Spars), 3. J. Pētersons (Spars).
1925. gadā: nenotika.
1926. gadā: 1. A. Rumba (ASK), 2. R. Ībens (Spars), 3. J. Pētersons (RFK).
1927. gadā: 1. A. Rumba (ASK), 2. J. Pētersons (LUASB), 3. V. Cimmermans (LSB).
1928. gadā: 1. A. Rumba (ASK), 2. V. Cimmermans (LSB), 3. H. Bērtulsons (LSB).
1929. gadā: 1. A. Rumba (ASK), 2. A. Lukstiņš (ASK), 3. V. Cimmermans (LSB).
1930. gadā: 1. A. Rumba (ASK), 2. A. Lukstiņš (ASK), 3. J. Dravnieks (ASK).
1931. gadā: 1. A. Rumba (ASK), 2. V. Cimmermans (LSB), 3. J. Dravnieks (ASK).
1932. gadā: 1. A. Rumba (ASK), 2. J. Andriksons (US), 3. H. Naumanis (ASK).
1933. gadā: 1. J. Andriksons (US), 2. A. Rumba (ASK), 3. H. Naumanis (ASK).
1934. gadā: 1. J. Andriksons (US), 2. A. Bērziņš (US), 3. F. Iesals (LSB).
1935. gadā: 1. A. Bērziņš (US), 2. A. Lejnieks (Marss), 3. J. Dravnieks (ASK).
1936. gadā: 1. A. Bērziņš (US), 2. P. Strods (ASK), 3. Ļ. Agranovičs (Makkabi). Slikto laika apstākļu dēļ tikai divas distances.
1937. gadā: 1. A. Bērziņš (US), 2. P. Strods (ASK), 3. A. Bite (LAS). Sacensības notika 500, 1500, 3000 un 5000 metros.
1938. gadā: 1. A. Bērziņš (US), 2. A. Bite (LAS), 3. Ļ. Agranovičs (Makkabi). Atkal 500, 1500, 3000 un 5000 m.
1939. gadā: 1. A. Bērziņš (US), 2. P. Strods (ASK), 3. A. Tabaks (LAS).
1940. gadā: 1. A. Bērziņš (US), 2. P. Strods (LAS), 3. A. Bite (LAS).
1941. gadā: A. Bērziņš; 1942. — A. Bērziņš; 1943. — nenotika; 1944. — J. Gran-
tiņš (ASK).

* 1921. un 1922. gadā meistarsacikstes notika trijās distancēs (500, 1500, 5000 m.), bet pēc tam četrās (500, 1500, 5000 un 10.000 m).

Pirmās starptautiskās ātrslidošanas sacikstes Rīgā notika 1921. gadā, 19. un 20. februārī, izcīnā nākot LSB priekšsēža Jāņa Taubes ceļojošai balvai.

Latvijas ātrslidotāju grupa 1923. gadā LSB slidotavā. No kreisās O. Torsters, J. Vitolpiņš, V. Kepke, Ž. Kocers, R. Vitbofs, R. Ibens, A. Eberleins, J. Pētersons, V. Cimmermans, A. Zeibots un J. Melngailis

Pirmās divi reizes uzvarēja Igaunijas meistars Kristfilds Burmeistars, bet 1923. gadā pārākais bija Rumba, kas vēlāk šo kausu ieguva īpašumā.

Igaunijā savukārt sākās starptautiskas sacensības, kuŗās izcīnīja igauņu sporta veterāna J. Martina sudraba kausu. Kā 1923., tā 1924. gadā pirmo vietu ieguva Ibens, kas pēc divkārtējas uzvaras balvu saņēma īpašumā.

Rumbas starptautiskie starti un panākumi īsumā bija šādi: 1924. gada ziemas olimpiskajās sacensībās Šamonī viņš galīgā klasifikācijā (kāda pastāvēja līdz 1928. gadam) ierindojās septītajā vietā, uzvaru izcīnot somam Tunbergam. 500 m Rumba bija 16., 1500 m — 10., 5000 m — 11. un 10.000 m — 11. Par Latvijas pārstāvi pārāki izrādījās vienīgi Somijas, Norvēģijas un Francijas ātrslidotāji.

1926. gadā Eiropas mestarsacīkstēs, turpat Šamonī, Rumba, par spīti kritienam 500 metros, ieguva piekto vietu, bet pēc tam Davosā un Helsinkos starptautiskās sacīkstēs abas reizes bija otrs.

Sevišķi labu gatavību Rumba sasniedza gadu vēlāk, kad viņš starptautiskās sacīkstēs Davosā izcīnīja trijās distancēs pirmās vietas, bet 5000 m slidojumā uzrādīja otru labāko laiku. Kopnovērtējumā latvietis bija pārliecinošs uzvarētājs, sasniedzot arī četrus jaunus Latvijas labākos rezultātus ārzemēs. Sevišķi labi viņš veica 1000 m, paliekot tikai 0,7 sek. aiz norvēģa Oskara Matīsenā toreizējā pasaules rekorda (1:31,7 min.). Pēc tam Tamperē pasaules mestarsacīkstēs Rumba ierindojās septītajā vietā.

1928. gadā ziemas olimpiskajās spēlēs St. Moricā, kuŗas atkušņa dēļ neizdevās pabeigt, Rumba 500 m bija 16., 1500 m — 14. un 5000 m — 15. (triju distanču kopvērtējumā 12.). Pēdējais Rumbas starptautiskais starts notika 1935. gadā Tartū valstu sacīkstē pret Igauniju.

Par Andriksona lielāko panākumu izvērtās viņa uzvara 1935. gadā studentu pasaules meistarsacīkstēs, St. Moricā, izcīnot pirmās vietas 500 m (46,0 sek.), 1000 m (1:32,0 min.), 5000 m (9:18,6 min.) un dalot 2./3. vietu 1500 m. Rezultāts 1000 m bija labāks par Rumbas līdz tam realizēto Latvijas labāko sasniegumu ārzemēs (1:32,4 min.). 1931. gadā SELL ziemas sporta sacīkstēs Andriksons izcīnīja otru vietu 500 m un trešo 3000 m slidojumā.

Kopā ar Bērziņu un Lejničku viņš piedalījās ziemas olimpiskajās spēlēs 1936. gadā Garmiš-Partenkirchenā, kur 500 m bija 16., 1500 m — 23. un 5000 m — 30.

Arvīds Lejničs Garmiš-Partenkirchenā startēja 5000 un 10.000 m, paliekot 29., resp. 23. vietā.

Andriksons 1934. gadā brauca arī uz pasaules meistarsacīkstēm Helsinkos, bet satiksmes sarežģītumu dēļ nokavēja startu un piedalījās tikai vienā slidojumā. Pēdējo reizi viņš starptautiskās sacensībās startēja 1939. gadā studentu pasaules meistarsacīkstēs Lillehamerā, Norvēģijā, kur Elmārs Bite kopnovērtējumā bija trešais aiz norvēģiem Kroga un Leslija. Kopā ar Andriksonu abi Latvijas pārstāvji ieguva 14 punktu, kas valstu vērtējumā deva septīto vietu.

Bērziņa pirmais starts ārzemēs notika 1935. gadā Tartū valstu sacīkstē pret Igauniju. Pēc gada viņš brauca uz ziemas olimpiskajām spēlēm Garmiš-Partenkirchenā, kur 500 m palika 14. vietā, 1500 m — 18. un 5000 un 10.000 m — 19.

Vēl tajā pašā sezonā Bērziņš piedalījās arī pasaules meistarsacīkstēs Davosā, kur kopvērtējumā ierindojās astotajā vietā un pirmo reizi izpelnījās ātrslidošanas sporta speciālistu ievēribu.

1937. gada pasaules meistarsacīkstēs Oslo viņš gala rezultātā bija devītais, bet pāris dienas vēlāk Dramenā jau izcīnīja otru vietu 3000 m slidojumā, labojot arī Latvijas labāko sasniegumu ārzemēs (5:09,8 min).

Norvēģijas galvaspilsētā Oslo, 1938. gada 22. un 23. janvārī, jaunais latviešu ātrslidotājs pirmo reizi startēja Eiropas meistarsacīkstēs, kur palika divpadsmitais 34 dalībnieku vidū. Bet divi nedēļas vēlāk pasaules meistarsacīkstēs Davosā viņš uzrādīja tik lielu progresu, ka izcīnīja ceturto vietu aiz norvēģa Ivara Balangruda, austrieša Karla Vaculeka un norvēģa Čarla Matīšena, atstājot aiz sevis tādas slavenības kā Michaelu Staksrudu, Birgeru Vasēniusu, Maksu Stīplu, Georgu Krogu un citus.

Šajās sacīkstēs Bērziņš sasniedza arī divus savas karjēras labākos rezultātus: 500 m — 42,9 sek. un 1500 m — 2:16,4 min. Pasaules rekords pirmajā distancē tad bija 41,8 sek. un piederēja norvēģim Hansam Engnestangam, tāpat kā 1500 m — 2:15,9 min. Kāds ārzemnieks pēc tam Davosā izteicās: „Tur stāv nākamais pasaules meistars”.

1938. gada sezonu Bērziņš pabeidza kā visu laiku desmitais labākais pasaules ātrslidotājs, bet 1500 m distancē pat ierindojās ceturtajā vietā. Par

viņu ātrāk šo slidojumu bija veikuši vienīgi vēl H. Engnestangens, I. Balangruds un O. Matīsens.

1939. gadā Alfons Bērziņš kopā ar Pēteri Strodu ieradās Norvēģijā jau sezonas sākumā, šo iespēju izkārtot Latvijas ģenerālkonsulam Oslo Arturam Vanagam. Startējot 21. un 22. janvārī Stoitekluba starptautiskajās sacīkstēs, Bērziņš 25 dalībnieku konkurencē izcīnīja pirmo vietu ar 197,160 punktiem. Pārspēto vidū palika E. Vangbergs (199,863 p.), H. Haraldsens (200,243 p.), I. Balangruds, A. Johansens, Č. Matīsens u.t.t. Strods bija 14. (205,567 p.). 500 m Bērziņš ierindoja trešajā vietā, bet 1500, 3000 un 5000 m — pirmajā.

Galvenokārt Bērziņa un citu latviešu ātrslidotāju izcilo panākumu dēļ starptautiskajā forumā, 41. Eiropas meistarsacīkstes notika Latvijas galvaspilsētā Rīgā, 1939. gada 4. un 5. februārī. Sacensības atklāja valsts prezidents K. Ulmanis, un abās dienās tās kopsummā noraudzījās ap 25.000 skatītāju.

Kaut laika apstākļi nebija priekšzīmīgi, un ledus izrādījās visai smags, citādi sacīkstes bija lieliski noorganizētas un izpelnījās ārzemnieku atzinību. Oslo laikraksta Aftenposten sporta referents un aktīvs šo Eiropas meistarsacīkšu dalībnieks Age Johansens piecdesmito gadu vidū vēl rakstīja: „Rīgā bija darīts iespējama sacensību gludai norisei, un es tās atcerēšos visu mūžu”.

Pavisam startēja astoņu valstu (Norvēģijas, Zviedrijas, Somijas, Vācijas — patiesībā Austrijas, Holandes, Polijas, Igaunijas un Latvijas) 26 dalībnieki, un četru distanču kopsummā uzvarēja Latvijas pārstāvis Alfons Bērziņš. Otrā vietā ierindojās 1938. gada Eiropas meistars Čārls Matīsens (Norvēģija), trešajā Age Johansens (Norvēģija), 4. Birgers Vasēniuss (Somija), 5. Gustavs Jansons (Zviedrija) un 6. Ake Ekmans (Somija).

Pārējie latviešu ātrslidotāji guva šādus panākumus: 7. vietā Pēteris Strods, 11. — Elmārs Bite, 14. — Aleksandrs Tabaks, 18. — Alfreds Bite un 21. — Jānis Grantiņš.

Bērziņa sasniegumi: 500 m — 2. vieta (45,3 sek.) aiz Vasēniusa, kas šo distanci veica 45,2 sek.; 1500 m — 3. vieta (3:08,1 min.) aiz Matīsenā (3:06,8) un Lamio (3:07,7). Tieši tādu pašu laiku kā Bērziņš sasniedza arī Elmārs Bite, dalot ar viņu 3. un 4. vietu; 3000 m — 1. vieta (5:15,5) un 5000 m — 1. vieta (9:23,9).

Pēc tam Helsinkos, 18. un 19. februārī, notika pasaules meistarsacīkstes, kurās Bērziņš ieguva sudraba medaļu aiz Vasēniusa. Trešais bija Matīsens, ceturtais Balangruds, bet Strods sestais, Tabaks septītais un Elmārs Bite divpadsmitais.

Slidojot Somijas galvaspilsētā ļoti sliktos ledus apstākļos, Bērziņš izcīnīja uzvaru 10.000 m (19:19,5 min.), un šajā sakarā viņš vairākās sporta

enciklopēdijās atzīmēts kā šīs distances 1939. gada „pasaules meistars”, kaut tolaik tādu titulu oficiāli nepiešķīra. 500 un 5000 m Bērziņš ierindojās otrā vietā, bet 1500 m — sestajā.

Tūlīt pēc tam, 25. un 26. februārī, Oslo sporta biedrība rīkoja Bišleta stadionā pirmo reizi ceļojošā Freija kausa izcīņu. Startēja atkal visi labākie ātrslidotāji, un Bērziņš revanšējās Vasēniusam, iegūstot kopvērtējumā pirmo vietu. Viņš uzvarēja 3000 un 5000 m, bija trešais 1500 m un ceturtais 500 metros. Tālāk sarindojās Vasēniuss, Balangruds, Elvikens, Engenstangens, Haraldsens.

1940. gada janvārī Bērziņš atkal ieradās Oslo, kur parallēli Norvēģijas meistarsacīkstēm notika arī starptautiskas sacensības. Sevišķi izcils viņam padēvās slidojums 1000 m distancē. Pārspējis amerikāņu īso distanču speciālistu Džordžu Vollesu, viņš sasniedza otru pasaules visu laiku labāko rezultātu — 1:29,1 min. Ātrāk par latviešu ātrslidotāju to bija veicis vienīgi Tunbergs 1930. gadā (1:28,4). 3000 metros Bērziņš laboja Latvijas rekordu ārzemēs — 4:57,3 min., kas bija tad devītais rezultāts pasaulē.

Pēc nedēļas turpat Oslo Norvēģija sacentās pret pārējās Eiropas sastādīto vienību, bez Bērziņa no latviešiem vēl startējot arī A. Tabakam un E. Bitem. Individuāli Bērziņš ierindojās otrā vietā aiz Č. Matīsenā. Labi veicās Tabakam 10.000 m slidojumā.

Februāra sākumā Oslo bija paredzētas pasaules meistarsacīkstes, bet kaŗa dēļ tās vairs notika tikai neoficiāli. Dalībnieku vidū gan bija visi labākie ātrslidotāji, izņemot somu Vasēniusu, kas tad jau bija kritis pie Ladogas ezera, aizstāvojot savu tēvzemi pret krievu iebrucējiem. A. Bērziņš izcīnīja pirmo vietu, atstājot aiz sevis H. Haraldsenu, Č. Matīsenu, A. Johansenu. Uzvarētāju izšķīra 10.000 m slidojums, kuŗā latvietis pārspēja galveno konkurentu Haraldsenu par 7,3 sekundēm, veicot šo distanci pirmo reizi zem 18 minūtēm (17:47,2).

„Tās bija lielas dienas ātrslidošanā, un tas pirmā kārtā bija Bērziņš, kas tām deva krāsu un toni. Viņš bija populārs Norvēģijā ar saviem tautiešiem Strodu, Biti un Tabaku”, tā par šo laiku starptautiskajā ātrslidošanas sportā vēl piecdesmito gadu vidū atcerējās Oslo laikraksts Aftenbladet.

Atzīmējot vēl dažus nozīmīgākus notikumus, jāpiemin, ka 1935. gadā Rīgā viesojās vairākkārtējais pasaules, Eiropas un olimpiskais meistars K. Tunbergs (Somija). Kaut viņš vairs nebija savu agrāko laiku sniegumā, somš tomēr vēl uzvarēja 500 m (45,4 sek.) un 1500 m, kamēr 3000 m visātrāk slidoja Latvijas jaunā cerība Bērziņš, bet 10.000 m uzvarēja Andriksens.

Latvijas ātrslidotāji un sporta darbinieki pēc kādām valsts meistarsacīkstēm divdesmito gadu pirmajā pusē. 1. rindā (no kreisās) A. Eberleins, LZSS priekšnieks K. Brikmānis, meistars A. Rumba, R. Ibens, J. Pētersons; stāv P. Kroģis, J. Kārklīņš, A. Volfs, J. Liepiņš, H. Konrāds, Ž. Kocers, H. Martinsons, R. Buzārovs, J. Vītolīņš, K. Viķis, H. Bērtulsons un A. Baunis

1938. gada 26. un 27. februārī, Rīgā notika plašas starptautiskas sacīkstes ar holandiešu J. Langedijka, R. Koopa un ungāru L. Hidvegi un G. Ladanji piedalīšanos. Ārzemnieki tomēr nespēja apdraudēt latviešu pārākumu, visās četrās distancēs uzvarot Bērziņam, kamēr otrā vietā kopvērtējumā izvirzījās Strods.

Tūlīt pēc šīm sacīkstēm Bērziņš ar Strodu devās uz Somiju, kur startēja Helsinkos un Hamelinā. Pārspējot somus B. Vasēniusu, J. Skutnabu, L. Parikinenu, ungāru L. Hidvegi u.c., Bērziņš kopvērtējumā abas reizes bija pirmais, kamēr Strods ierindojās otrā, resp. piektajā vietā.

Pēdējās LZSS rīkotas plašas starptautiskas sacīkstes risinājās Rīgā, 1940. gada 10. un 11. februārī. Piedalījās norvēģi Engnestangens, Haraldsens, Staksruds, Vangbergs, Hāgens, amerikānis Volless, zviedri Jansons un Hedlunds, holandieši Langedijks un Koops, kā arī latviešu ātrslidotāji A. Bērziņš, A. Tabaks, P. Strods, A. Bite, J. Grantiņš, J. Krūmiņš, S. Strods un F. Iesals.

Šajā spēcīgajā konkurencē Bērziņš gan laboja trīs Latvijas rekordus, bet kopvērtējumā zaudēja Haraldsenam, paliekot otrā vietā. Engnestangens bija trešais.

1940./41. gada ziemas sezonā Latvijas ātrslidotāji piedalījās arī PSRS meistarsacīkstēs Maskavā un piecu pilsētu sacensībā Gorkijā ierindojās trešajā vietā. Kirovā, kur izcīnīja S. Kirova vārdā nosaukto balvu, uzvarēja P. Strods. Tā bija vienīgā reize, kad viņam izdevās pārspēt Bērziņu.

Latvijai ātrslidošanā bija pavisam sešas valstu sacīkstes. Pirmā notika pret Igauniju 1934. gadā Rīgā un beidzās ar latviešu 650,13-654,63 punktu uzvaru, ko panāca Jānis Andriksons, Alberts Rumba, Alfons Bērziņš, Hermanis Naumanis, Aleksejs Jurjevs un Michails Čuprins.

Pēc tam Latvija sacentās ar Igauniju vēl trīs reizes, pie kam latviešu pārsvars bija tik iespaidīgs, ka igauņi atteicās no tālākas spēkošanās. 1937. gadā pirmo un vienīgo reizi pretiniekos bija Polijas ātrslidotāji, kas tāpat zaudēja visai smagi (316,89-334,55 punkti) un vairs neparādīja interesi sacensties arī turpmāk. Pret poļiem visās četrās disciplīnās ātrākais bija Bērziņš.

Pēdējā Latvijas valstu sacīkste notika 1940. gada 14. februārī Rīgā pret tolaik pašu varenāko ātrslidošanas zemi pasaulē — Norvēģiju. Spēkošanās notika divās distancēs (500 un 5000 m) un beidzās ar norvēģu 43-29 punktu uzvaru. Tomēr izskaitējot sacensoņu sasniegtos rezultātus, šis pārsvars palika vairs tikai 1,91 punkts.

Norvēģijas krāsas aizstāvēja H. Engnestangens, M. Staksruds, H. Haraldsens, E. Vangbergs un E. Hāgens. Latvijas: A. Bērziņš, P. Strods, A. Bite, A. Tabaks un J. Grantiņš.

Jau fakts vien, ka latviešiem bija drosme stāties pretī Norvēģijai, un pēdējās piekrišana šādai sacensībai, liecināja, ka Latvija šinī sporta veidā ir izvirzījusies pasaules klasē.

Sākumā visi Latvijas rekordi ātrslidošanā piederēja Aleksandram Ēberleinam, kam tad sekoja Alberts Rumba, kas 1922. gadā veica 500 m slidojumu zem 50 sek. Nākamā gadā viņam rekordista godā pievienojās Roberts Ībens, un 1923. gada beigās Latvijas rekordu saraksts izskatījās šāds: 500 m A. Rumba — 48,2 sek., 1500 m A. Rumba — 2:38,2 min., 5000 m A. Ēberleins — 9:20,4 min. un 10.000 m R. Ībens — 19:18,4 minūtes.

1924. gadā Ībens 1500 m veica 2:34,0 min., ko tūlīt gan tajās pašās sacensībās atkārtoja arī Rumba. Pēc tam visi rekordi pamazām pārgāja Rumbas īpašumā, izņemot 5000 m, kur Ēberleina 1921. gada 21. februārī sasniegto rezultātu tikai 1934. gadā laboja Andriksons, kad Latvijas rekortlu saraksts kļuva šāds: 500 m A. Rumba — 46,3 sek. (1929.), 1000 m A. Rumba — 1:40,0 (1927.), 1500 m A. Rumba — 2:34,4 (1926.), 3000 m A. Rumba — 5:37,2 (1931.), 5000 m J. Andriksons — 9:14,0 (1934.) un 10.000 m A. Rumba — 19:02,4 (1927.).

Studiju biedri sumina 1935. gada akadēmisko pasaules meistaru un divkārtējo Latvijas čempionu ātrslidošanā Jāni Andriksonu

Alfons Bērziņš savus pirmos Latvijas rekordus reālizēja 1935. gadā, un divus gadus vēlāk viņš bija jau ātrākais visās distancēs, izņemot 10.000 m, kur labāko rezultātu sasniedza Arvīds Lejnīeks — 18:49,6 min. (1935. g.).

To Bērziņš laboja 1938. gadā (18:28,8 min.), bet 1941. gadā vēl ātrāk 10.000 m slidoja Aleksandrs Tabaks. Pēteris Strods kļuva rekorda īpašnieks samērā maz populārajā 1000 m slidojumā.

LATVIJAS ĀTRSLIDOŠANAS REKORDI 1944. GADA BEIGĀS:

500 m	A. Bērziņš	44,3	1939
1000 m	P. Strods	1:34,6	1940
1500 m	A. Bērziņš	2:22,7	1940
3000 m	A. Bērziņš	5:08,2	1938
5000 m	A. Bērziņš	8:39,5	1941
10.000 m	A. Tabaks	18:18,5	1941

Ātrslidošanā par oficiāliem rekordiēm atzina vienīgi rezultātus, kas sasniegti Latvijas teritorijā, bet tos, kuņus reālizēja ārzemēs, reģistrēja kā Latvijas labākos sasniegumus.

1935. gadā, kad Rumba jau praktiski bija gandrīz izbeidzis aktīvās ātrslidotāja gaitas, visi ārpus Latvijas robežām sasniegtie labākie rezultāti piederēja viņam: 500 m — 45,2 sek (1927.), 1000 m — 1:32,4 min. (1927.), 1500 m — 2:24,4 min. (1928.), 5000 m — 8:59,8 min. (1927.) un 10.000 m — 18:18,0 min. (1928.). Piebilstams, ka Rumba 1926. gadā Šamonī realizēja arī visai neparastu rekordu, slidojot vienā stundā 31.172 metrus.

Pēc Rumbas visus ārzemēs sasniegtos laikus pārspēja A. Bērziņš.

LATVIJAS LABĀKIE SASNIEGUMI:

500 m	A. Bērziņš	42,9	Davosā	1938
1000 m	A. Bērziņš	1:29,1	Oslo	1940
1500 m	A. Bērziņš	2:16,4	Davosā	1938
3000 m	A. Bērziņš	4:57,3	Oslo	1940
5000 m	A. Bērziņš	8:32,1	Oslo	1940
10.000 m	A. Bērziņš	17:47,2	Oslo	1940

Neatkarīgās Latvijas sākuma gados visai populāras bija sacensības ar parastajām slidām, kur kādu laiku reģistrēja arī Latvijas rekordus.

Ātrākais no visiem izrādījās Aleksandrs Liepiņš (LSB), kuŗa 1923. gadā sasniegtie laiki 500 m — 60,5 sek. un 1500 m — 3:22,6 min. palika nepārspēti. Pirms Liepiņa rekordisti bija Moruss, Lacums un Vilnieks.

Skolēni un studenti sacentās arī visai neparastajā jauktu pāŗu slidojumā 500 m distancē.

Kad 1923. gadā spēkus izmēģināja vidusskolēni, ātrākā bija Rīgas pilsētas 4. ģimnazijas kombinācija Cecīlija Dzirnekle un Hermanis Zaļums, pavadot ceļā 1 min. 30 sekundes.

Latvijas universitātes meistarsacīkstēs aizvien nepārspējama bija Līvija Dreimane, slidojot pāŗi, vai nu ar Granatu vai Erdmani.

Vidusskolas reiz spēkojās 5×500 m stafetē, un 1923. gadā pirmā mērķa līniju šķērsoja Rīgas pilsētas 1. ģimnazija (Jansons, Grīnbergs, Roze, Timpers un Hauks).

LATVIJAS LABĀKIE ĀTRSLIDOTĀJI

(nešķirojot Latvijā un ārzemēs sasniegtos rezultātus):

500 m				
1.	Alfons Bērziņš (US)	42,9		1938
2.	Alfreds Bite (LAS)	44,6		1940
3.	Jānis Andriksons (US)	45,0		1936
	Pēteris Strods (LAS)	45,0		1939
5.	Alberts Rumba (ASK)	45,2		1927
6.	Aleksandrs Tabaks (LAS)	45,5		1941
7.	Verners Ozols (ASK)	45,6		1938
	Elmārs Bite (US)	45,6		1939
9.	Jānis Grantiņš (LAS)	46,2		1940
10.	Jānis Krūmiņš (ASK)	47,2		1941

1939. gada Eiropas meistars ātrslidošanā
 Alfons Bērziņš ar uzvarētāju lauru vai-
 nāgu un izcīnīto balvu

1500 m

1.	Alfons Bērziņš (US)	2:16,4	1938
2.	Pēteris Strods (LAS)	2:21,3	1941
3.	Elmārs Bite (US)	2:23,6	1940
4.	Alberts Rumba (ASK)	2:24,4	1928
5.	Aleksandrs Tabaks (LAS)	2:24,7	1941
6.	Jānis Andriksons (US)	2:28,0	1935
7.	Jānis Grantiņš (LAS)	2:28,9	1940
8.	Alfreds Bite (LAS)	2:30,6	1940
9.	Jānis Krūmiņš (ASK)	2:31,4	1940
10.	Voldemārs Ābols (Daugavieši)	2:32,1	1942

5000 m

1.	Alfons Bērziņš (US)	8:32,1	1940
2.	Pēteris Strods (LAS)	8:41,0	1941
3.	Aleksandrs Tabaks (LAS)	8:45,7	1941
4.	Elmārs Bite (US)	8:52,3	1940
5.	Alberts Rumba (ASK)	8:59,8	1927
6.	Jānis Andriksons (US)	9:04,2	1936
7.	Arvids Lejnicks (Marss)	9:08,4	1936
	Jānis Grantiņš (LAS)	9:08,4	1940
9.	Jānis Krūmiņš (ASK)	9:12,4	1940
	Jānis Vencis (LDzB)	9:12,4	1941

10.000 m

1. Alfons Bērziņš (US)	17:42,2	1940
2. Pēteris Strods (LAS)	17:59,9	1940
3. Aleksandrs Tabaks (LAS)	18:07,6	1940
4. Aleksejs Jurjevs (ASK)	18:13,1*	1937
5. Alberts Rumba (ASK)	18:18,0	1928
6. Ļevis Agranovičs (Makkabi)	18:20,0*	1937
7. Elmārs Bite (US)	18:26,3	1940
8. Arvīds Lejnicks (Marss)	18:41,2	1936
9. Jānis Belišs (NLAKB)	18:51,2	1940
10. Vilis Cimmermans (LSB)	19:07,4	1927

* Šie rezultāti sasniegti pārbaudes sacensībā ar masu startu.

Klasiskajā četrciņā

1. A. Bērziņš	192,976
2. P. Strods	198,222
3. A. Tabaks	200,683
4. E. Bite	202,012
5. A. Rumba	202,210
6. J. Andriksons	206,754

Sievietēm ātrslidošana ieviesās stipri vēlāk, un dalībnieču skaits nekad nebija liels. Kā pirmā oficiāli 500 metrus ar gaņajām sacīkšu slidām Latvijā veica slēpošanas meistarē un vieglatlēte Mirdza Martinsone-Turķe, 1934. gada 24. janvārī slidojot šo distanci 68,4 sekundēs.

Pašas pirmās ātrslidošanas sacīkstes 1932. gada februārī sarīkoja Alberts Rumba, piedaloties kādām 50 līdz 60 meitenēm (ar vienkāršām slidām). Skrienot ASK laukumā vienu apli, uzvarēja Elfrida Čanka, bet otra bija Mirdza Klinsone.

Pirmās pasaules meistarsacīkstes ātrslidošanā sievietēm notika 1936. gadā, Davosā, un tajā pašā gadā pirmo reizi latviešu sportistes sacentās savās valsts meistarsacīkstēs. Spēkojoties divos slidojumos (500 un 1500 m), par čempioni kļuva vidusskolniece Tatjana Meiksina-Drīziņa (LAS). Arī 1937. un 1938. gadā Meiksina palika nepārspēta. 1937. gadā, kad Latvijas meistarē 500 m slidoja 58,6 sek. un 1500 m 3:14,7 min., Rīgā viesojās pasaules rekordiste 10.000 m Sofija Nēringova (Polija), kuŗa, nebūdama vairs savā labākajā sniegumā, tomēr pārspēja latviešu ātrslidotājas.

1939. gadā notika meistarū maiņa, titulu izcīnot 16 gadus vecajai Valentīnai Bogatovai-Ronei (LAS), kuŗa šo panākumu atkārtoja arī nākamajā sezonā. 1941. gadā Latvijas meistarsacīkstes notika ar „PSR” zīmogu, un čempiones nosaukumu izcīnīja atkal 16 gadus veca meitene Ilze Aļeksējeva-Ritenberga.

Arī 1942. un 1944. gadā uzvarēja Aļeksējeva, aizstāvot Daugaviešu krāsas, kamēr 1943. gadā neizdevīgo laika apstākļu dēļ meistarsacīkstes nenotika.

tika, bet 1944. gada 2. aprīlī tās risinājās uz Māras diķa ledus, Pārdaugavā. Skrienot tikai pa 333 m gaļu apli, vājā konkurencē un lielā steigā noorganizētās sacensībās, Ilze Aļeksēja 500 m veica 1:11,0 min. un 1500 m — 3:59,0 min., paliekot tālu aiz saviem labākajiem sasniegumiem.

Starp labākajām latviešu ātrslidotājām vēl jāmin A. Bogatova-Ķīse (LAS), E. Čanka-Rimšāne (LAS), V. Koluža (LAS), Kesse (ASK), E. Lapiņa (ASK), Vitte.

LATVIJAS ĀTRSLIDOŠANAS REKORDI SIEVIETĒM:

500 m	Ilze Aļeksēja	54,5	1941
1000 m	Ilze Aļeksēja	1:54,2	1941
1500 m	Valentīna Bogatova	2:58,8	1941
3000 m	Valentīna Bogatova	6:25,4	1941

BASKETBOLS

Dr. Džēmsa Naismīta 1891. gadā ASV izgudroto basketbola spēli uz Latviju atveda amerikāņu YMCA. Un jau 1920. gadā Rīgā, Vingrotāju ielas zālē, bija piestiprināti basketbola grozi, kuŗus sākumā gan mācēja lietot tikai paši YMCA darbinieki.

Kad toreizējais YMCA fiziskās audzināšanas vadītājs Rūdolfs Hansens pirmo reizi aicināja Rīgas jaunatni iepazīties ar šo spēli, atsaucības praktiski nebija nekādas, jo jauno valsti vēl nopietni apdraudēja ienaidnieks un par sportu nebija daudz laika domāt.

Tādēļ pirmo reizi basketbolu Latvijā spēlēja, tāpat kā volejbolu, Rēzeknē. Tur atradās armijas apgādes centrs. Tā kā YMCA sniedza kaŗavīriem ne tikai materiālu palīdzību, bet rūpējās arī par viņu brīvā laika nodarbībām, tad tā nebija daudz kavējusies ar basketbola grozu iekārtošanu un spēles pamatelementu ierādīšanu. Piebilstams, ka latviešu presē basketbols sākumā apzīmēts par „grozu balli”.

Rīgā pirmās basketbola vienības nodibinājās 1922. gadā. Vispirms, tas bija pašu YMCA darbinieku piecnieks, kuŗi sevi nosauca par Sekretāriem. Tad latviešu sportistu Starts (L. Ramiņš, V. Vilnieks, Ž. Dzenis, A. Fibīgs, V. Liberts) un krievu ģimnazijas audzēkņu Melnā roka (A. Riekstiņš, B. Maļinovskis, A. Strautnieks, A. Grasis, J. Šadeiko, S. Točilovskis, G. Kruglovs), kuŗas tad sacentās savā starpā.

Īstais basketbola uzplaukums sākās 1923. gadā. YMCA izsludināja turnīru, kuŗam pieteicās jau 14 vienības. Bez YMCA piecniekiem — Sekretāriem, Melnās rokas, Zvaigznes, Viktorijas, Kometas, JKS Skolēniem — sakomplektējās sastāvi arī biedrībām — LSB, LUASB, RFK, ASK, Amatierim u.c. Turnīrs beidzās ar Melnās rokas uzvaru, nezaudējot nevienu sacensību.

Tā paša gada rudenī jaunais YMCA fiziskās audzināšanas daļas vadītājs H. D. Andersons izsūtīja visām Rīgas vidusskolām aicinājumu izraudzīt divus pārstāvjus, iepazīties ar jauno spēli. Interese bija tik liela, ka jau pēc mēneša varēja notikt pirmais skolu turnīrs, kuŗā piedalījās astoņas vienības. Kaut par favorītu uzskatīja krievu ģimnaziju ar Melnās rokas spēlētājiem, pārsteigumu sagādāja RP1Ģ, kuŗas sastāvā tad darbojās K. Ploriņš, A. Ra-

Latvijas pirmajā basketbola turnīrā 1923. gadā uzvarēja vienība Melnā roka. No kreisās G. Kruglovs, J. Šadeiko, A. Grasis, A. Straunnieks un A. Riekstiņš

miņš, A. Timpers, V. Roze un A. Podnieks. Spēcīga vienība bija arī RP4Ģ ar A. Fibigu, V. Baumanī, J. Birkmani, E. Zvejnieku, P. Banderu un E. Mitenbergu ierindā.

1923. gadā nodibināja Latvijas basketbola savienību (LBS) ar Frici Kšergalvi vadībā, un tūlīt sākās pirmās Latvijas meistarsacīkstes, kas beidzās nākamā gada 9. aprīlī. Sacenšoties sešām vienībām, JKS (kā nu jau bija latviskoti YMCA) un LSB izcīnīja vienādu punktu skaitu, kādēļ notika pārspēle, kurā LSB pieveica favorītu JKS 23-15. Turnīra gala iznākums bija šāds: 1. LSB, 2. JKS, 3. RFK, 4. LNJS, 5. LUASB, 6. Amatieris.

Meistarvienībā spēlēja K. Ploriņš, N. Mūzis, A. Ramiņš, V. Liberts, V. Vilnieks un F. Veiss.

Nākamajā gadā Latvijas meistarsacīkstēs kļuva JKS šādā sastāvā: J. Šadeiko, A. Jurgens, V. Svistuņenko, V. Baumanis, A. Grasis, A. Pakuls, A. Buks.

1926. un 1927. gadā uzvarēja RFK: A. Timpers, A. Jurgens, V. Roze, R. Bārda, H. Zaļums, P. Sokolovs, A. Sokolovs, A. Bradiņš, pie kam 1927. gadā nespēlēja Jurgens, bet viņa vietā nāca klāt A. Pakuls, V. Svistuņenko, O. Bārda, A. Grāvers un V. Bērziņš.

Šajā sezonā izcili ievēribu izpelnījās LSB otrā vienība, kurās sastāvā bija J. Lidmanis, R. Jurciņš, V. Maike, P. Maike, B. Dekšenieks un E. Sprūde. Ar Jurciņu un Lidmani ierindā LSB pirmais sastāvs meistarsacīkšu pēdējā spēļu kārtā pārspēja RFK, kas jau bija sev nodrošinājis meistarnosaukumu, 35-23, pie kam Lidmanis viens pats iemeta 23 punktus.

1928. gadā valsts čempions kļuva LSB, pārspēlējot JKS 47-22, ko panāca J. Lidmanis, R. Jurciņš, A. Grapmanis, A. Podnieks, K. Ploriņš, L. Ramiņš, R. Dekšenieks, P. Maike.

1929. gadā uzvarēja atkal JKS: J. Aire, G. Raudzeps, J. Šadeiko, J. un P. Augusti, J. Kļaviņš, V. Baumanis.

Nākamajā gadā pirmo reizi triumfēja US: J. Kalējs, R. Jurciņš, P. Delle, A. Podnieks, Dž. Raudziņš, Ē. Trēģeris, J. Tiltiņš, A. Krisonis, H. Teidemanis, T. Volframs.

1931. gadā vienīgo reizi meistargodā tika LJ: J. Lidmanis, B. Cilinbergs, O. Pumpurs, A. Buks, B. Bramanis, M. Kazāks, R. Šimanis, O. Porietis, P. Steķis.

1932. gadā atkal uzvarēja JKS: J. Lidmanis, A. Raubens, A. Mālmeistars, V. Roze, V. Samtiņš, J. Kļaviņš, J. Augusts, M. Grundmanis.

1933. gadā meistartitulu izcīnīja LVKA ar A. Kraukli, K. Cinoviču, A. Anufrijevu, F. Rozenbachu, R. Štokmani, L. un J. Pilsētniekiem, J. Balodi, R. Bluķi, B. Graudiņu, V. Paegli un P. Sniedziņu ierindā.

No 1934. līdz 1937. gadam četras reizes pēc kārtas meistars bija US, kam šajos gados (kopš 1930. gada) nāca klāt V. Gulēns, A. Kiršfelds, E. Ruja, P. un V. Maikes, A. Celms, E. Andersons, A. Ozols, V. Elmūts, L. Paukšēns, J. Dzenis, R. Bluķis, H. Gubiņš.

1938. gadā uzvarēja Starta, pārspēlē pieveicot ASK 32-31. Sastāvs: A. Krauklis, K. Cinovičs, H. Teriņš, A. Martinsons, J. Jansons, A. Jūrmala, I. Laukēvics, R. Preiss.

1939. gadā Latvijas meistars pirmo reizi kļuva ASK, papildspēlē uzvarot Startu 30-24. Šo panākumu guva A. Vanags, V. Melderis, V. Šmits, K. Ārens, A. Justs, E. Poltroks, L. Dzilna.

1940. gadā atkal triumfēja ASK, kam klāt bija nācis I. Laukēvics. Tāpat arī nākamajā gadā uzvarēja ASK vīri, gan nesot uz tērpiem pavisam citādu burtu kombināciju — RDKA (latviski — Rīgas sarkanās armijas nams).

1941./42. gada sezonā izdevās izspēlēt tikai Rīgas meistarsacīkstes, kas notika nelielajā ugunsdzēsēju zālē Ērgļu ielā, pie Grīziņkalna. Uzvarēja ASK, pārspēlē pieveicot Daugaviešus. ASK sastāvs: A. Vanags, V. Melderis, V. Šmits, K. Ārens, A. Justs, A. Bičevskis, A. Puriņš. Daugavieši: M. Kazāks, J. Graudiņš, G. Šulcs, V. Vītols, J. Jurke, V. Šulmanis, A. Tilmanis, A. Berkolds, E. Jansons, P. Šterns, brāļi Āres.

1943. un 1944. gadā meistarnosaukumu ieguva Starta. Uzvarētājiem spēlēja J. Zebeliņš, A. Ailis, A. Krauklis, O. Altbergs, P. Šterns, V. Blicavs, A. Krēgers, K. Silakalns, I. Štāls.

1943./44. gada sezonā Latvijas meistarsacīkstēs virslīgā pirmo reizi piedalījās arī liepājnieki — Olimpīja, kuņas krāsas tad aizstāvēja Voldemārs Lejnietis, Jānis Rukuts, Richards Šrāders, Armands Kalniņš, Edvins Mednis, Rūdolfs Kadīķis, Vitolds Kārklīšs, Filīps Hartmanis.

Piebilstams, ka 1938. gadā nodibināja atsevišķas basketbola savienības Kurzemei (priekšnieks V. Zandmanis Liepājā), Zemgalei (J. Lapiņš Jelgavā), Vidzemei (Dž. Raudziņš Cēsis) un Latgalei (pltn. Ābelītis Daugavpilī).

Sākot 1939./40. gada basketbola sezonu, to pirmo reizi ievadīja ar zibensturnīru, ko uzvarēja Starta, pārspējot finālā pēc trijiem pagarinājumiem US.

Pirmajās Latvijas basketbola meistersacīkstēs 1923./24. gada sezonā uzvarētājs noskaidrojās tikai pārspēlē starp LSB un JKS vienībām. Uzvarēja LSB. Šīs sacensības dalībnieki (no kreisās) V. Vilnieks (LSB), A. Grasis (JKS), A. Ramiņš (LSB), B. Maļinovskis (JKS), K. Ploriņš (LSB), V. Baumanis (JKS), V. Liberts (LSB), A. Riekstiņš (JKS), N. Mūzis (LSB) un J. Birkmanis (JKS)

Pēdējās neatkarīgās valsts meistersacīkstēs Rīgā vien piedalījās 98 vienības, kas bija sadalītas šādās grupās: virslīga, virslīgas rezerve, 1. līga, 2. līga, 3. līga, rezerves līga, jaunatnes līga un zēnu līga.

Virslīgā tajā sezonā spēlēja ASK, Starts, US, LSB, LV, 5.RAP (LJ vietā), JKB un jauna vienība Rīgas vilki, kas ieguva šo tiesību, pavasarī pārspējot īpašā turnīrā provinču meistaros — 15. Liepājas AP, 16. Jelgavas AP, Daugavpils ASK un 10. Cēsu AP.

LATVIJAS VĪRIEŠU BASKETBOLA MEISTARI

1924. gadā	— LSB
1925. gadā	— JKS
1926. gadā	— RFK
1927. gadā	— RFK
1928. gadā	— LSB
1929. gadā	— JKS
1930. gadā	— US
1931. gadā	— LJ
1932. gadā	— JKS
1933. gadā	— LVKA
1934. gadā	— US

1935. gadā — US
 1936. gadā — US
 1937. gadā — US
 1938. gadā — Starts
 1939. gadā — ASK
 1940. gadā — ASK
 —
 1942. gadā — ASK*
 1943. gadā — Starts
 1944. gadā — Starts

* Neoficiāli.

Sākot ar 1930. gadu, regulāri izcīnīja Rīgas meistarnosaukumu, uzvarētājam saņemot JKS direktora Džona Greinera dāvināto ceļojošo balvu. Galvaspilsētas meistargodā vienu vai vairākas reizes tika LJ, US JKS, Starts un ASK.

1940. gadā aizsargu meistarnosaukumu izcīnīja 15.LAP, pārspējot beigu spēlē 5.RAP. Liepājniekiem šo uzvaru izcīnīja J. Rukuts, R. Šrāders, A. Grienvalds, V. Degimuss, G. Valciņš, J. Meiers, V. Zeime.

Pirmās starptautiskās sacensības notika jau 1923. gadā, kad Rīgas JKS basketbolisti — Karpovičs, Grasis, Maļinovskis, Vilnieks un Riekstiņš — ieradās Tallinā, kur sacentās ar igauņu JKS (NMKŪ) un uzvarēja 19-18.

Pēc tam jau itin drīzi igauņi brauca uz Rīgu. 1924. gada 2. un 3. janvārī notika sacensības pret Tallinas NMKŪ. Pirmajā dienā ciemiņi spēlēja ar Rīgas JKS piecnieku un pārspēja mājiniekus 16-10. JKS sastāvā bija A. Riekstiņš, J. Birkmanis, B. Maļinovskis, V. Baumanis un A. Grasis.

Nākamā dienā spēkojās Rīga pret Tallinu, šoreiz uzvarot rīdziniekiem 17-15. Rīgas sastādītājā vienībā bija iedalīti: A. Riekstiņš (JKS), J. Birkmanis (JKS), A. Timpers (RFK), A. Grasis (JKS), P. Sokolovs (RFK), V. Liberts (LSB) un V. Baumanis (JKS). Par šo sacensību Ādolfā Plūma rediģētajā Sporta Žurnālā bija rakstīts:

„Abas komandas parādīja dzīvu un skaistu spēli. Tallinas komandai bija saskaņota kopspēle, uzbrukumi strauji, bet vāji iesviedēji. Rīgas kopspēle turpretim daudz vājāka, bet labi prot iesviest bumbu grozā. Pirmajā puslaikā igauņiem pavisam neveicās. Otrā puslaikā turpretim Rīgas grozā balle ielidoja vairākas reizes no vietas. Igauņi atguva zaudēto un panāca izlīdzinošu punktu skaitu. Spēles straujums sasniedza savu kulminācijas punktu. Abas komandas pielika visas pūles, lai gūtu izšķirošo rezultātu”.

Šīs sacensības notika Vingrotāju biedrības zālē.

Tikai pāris mēnešus vēlāk ceļā atkal devās latvieši, lai sacenstos pirmajā basketbola valstu sacīkstē pret Igauniju. Latvijas ekipā bija K. Ploriņš, N. Mūzis, V. Liberts, A. Ramiņš no LSB un J. Birkmanis, V. Baumanis, A.

Latvijas basketbola valstsvienība 1925. gadā spēlē pret Igauniju. No kreisās Latvijas basketbola savienības priekšsēdis F. Ķergalvis, V. Svistunenko, K. Ploriņš, N. Mūzis, V. Baumanis, A. Timpers un A. Grasis

Grasis un B. Maļinovskis no JKS. Sacīkste notika 1924. gada 29. aprīlī Tallinā un beidzās ar latviešu uzvaru 20-16 (6-6).

Kā vēlāk noskaidrojās, tad šī Latvijas-Igaunijas basketbolistu spēkošanās izrādījās vispār pirmā valstu sacīkste basketbolā, kas spēlēta Eiropā. Tikai 1926. gadā pēc tam sacentusies Francija pret Itāliju.

Tas bija ievadījums neatkarīgās Latvijas basketbolistu ļoti plašiem un aktīviem starptautiskiem sakariem. Pēc tam visbiežāk — 21 reizi — spēkošanās notika tieši ar ziemeļu kaimiņu Igauniju, pēdējā laikā gandrīz regulāri spēlējot divas valstu sacīkstes gadā.

Latvija bija arī dalībniece Starptautiskās basketbola savienības (FIBA) organizēšanā, kas notika 1932. gada 18. jūnijā, Ženēvā. Vēsturisko dibināšanas dokumentu parakstīja JKS darbinieks Jāzeps Šadeiko. Gadu vēlāk notika pirmais savienības kongress, tajā atkal piedaloties Latvijas pārstāvim.

Starptautiskajā basketbola kongresā Bērlīnē, 1936. gadā, Latvijai uzticēja rīkot 2. Eiropas meistarsacīkstes, kas notika nākamajā gadā Rīgā no 2. līdz 7. maijam. Sacensībās piedalījās astoņu valstu vienības, un spēles notika jaunceltajā Sporta namā, kas spēja uzņemt ap 3000 skatītāju.

Par Latvijas pirmo starptautisko basketbola tiesnesi kļuva Valdemārs Baumanis, ko par tādu FIBA apstiprināja savā kongresā 1936. gadā Bērlīnē. Pēc tam, sakarā ar Eiropas meistarsacīkstēm Rīgā, līdzīgas licences saņēma vēl Harijs Cerbulis, Ernests Ķīvītis, Viktors Maike, Osvalds Porietis. Vai-

rākus gadus latviešu labāko basketbola tiesnešu saimei piederēja arī Gustavs Siliņš.

1939. gadā, papildināties basketbola spēles mācā, Latvija sūtīja uz ASV valstsvienības sastādītāju un trenētāju Valdemāru Baumanī un aktīvos spēlētājus Visvaldi Melderī un Maksī Kazāku. Tolaik viena no spēcīgākajām amerikāņu kolledžu vienībām bija Longailendas universitātei pie Ņujorkas, kuŗu trenēja šī sporta veida lielā autoritāte Klērs Bī. Tur arī latviešu basketbolisti pavadīja savu apmācību laiku.

Melderis, Kazāks un Baumanis no ASV pārveda ne tikai daudz jauna, bet viņi bija spējuši ieinteresēt arī amerikāņus par Latvijas basketbolu. Šajā sakarībā Amerikas amatieŗu sporta savienības (AAU) ģenerālsēkrētors D. J. Ferriss izteicās: „Ja kādreiz ASV basketbola vienība atkal viesosies Eiropā, tad mēs katrā ziņā spēlēsim arī Latvijā”. Tas, sekojošo starptautisko politisko notikumu dēļ, protams, vairs nērēalizējās.

Pārbraukuši mājās, Baumanis, Melderis un Kazāks dalījās savā pierēdzē ar pārējiem Latvijas basketbolistiem, ieskaitot provinci.

Jau komūnīstū okupācijā, vairs tikai neoficiāli, 1940. gadā Kauņā notika spēkošanās pret lietuviešiem, kas visai negaidīti beidzās ar Latvijas uzvaru (25-20), sevišķi vēl ievērojot tam laikam visai neparasto sastāvu: A. Hermanovskis, A. Krauklis, V. Šulmanis, M. Kazāks, J. Graudiņš, J. Jurke, T. Grinbergs, M. Stulpiņš, V. Fricsons un G. Meržejevskis, pie kam tieši pirms izbraukšanas uz Lietuvas galvaspilsētu apcietināja Fricsonu un Grinbergu.

Un tad vēl 1941. gadā, tāpat Kauņā, notika arī kaut kas līdzīgs Baltijas valstū turnīram, kuŗā Latvija uzvarēja Igauniju 46-28, bet zaudēja Lietuvai 33-38. Latviešu vienībā spēlēja V. Melderis, V. Šmits, A. Vanags, K. Ārens, J. Graudiņš, J. Silarājs, A. Justs, J. Jurke

Neatkarības laikā notika 56 oficiālas valstū sacīkstes, no kuŗām uzvarētas 38, zaudēts 17 gadījumos un un reizi spēlēts neizšķirti (1936. gadā Tartū pret Igauniju). Vienīgā valsts, pret ko latviešiem izveidojās negatīva bilance, bija Polija (divas uzvaras un trīs zaudējumi).

Uzskaitot basketbola valstsvienības spēlētājus, bija nepieciešams atkāpties no Latvijā iesāktās kārtības, kad par izlases dalībnieku, tieši tāpat kā futbolā, uzskatīja vienīgi tad, ja sportists bija aktīvi cīnījies laukumā. Pilnīgi precīzi to varētu izdarīt, ja būtu pieejami sacensību protokoli, kuŗos atzīmētas visas spēlētāju maiņas. Tādēļ šajā tabulā ir skaitīta katra reize, kad basketbolists iedalīts vienībā. Piebilstams, ka līdz 1931. gadam atļauto spēlētāju skaits izlasē bija astoņi, bet vēlāk desmit. Izņēmums bija olimpiskais turnīrs 1936. gadā Berlīnē, kad katrai sacensībai protokolā varēja pieteikt vienīgi septiņus basketbolistus.

Latvijas valstsvienībā izmantoti pavisam 64 basketbolisti. Par rekordinternacionālo izlases spēlētāju kļuva Visvaldis Melderis (ASK), kas nacionālās krāsas uzvilka 40 reizes. Otrā vietā seko Maksis Kazāks (5.RAP) ar 34 un tad Alfrēds Krauklis (Starts) ar 30 reizēm.

Universitātes sporta basketbolisti, kas devās Eiropas turnējā 1931. gadā. 1. rindā (no kreisās) A. Krisonis, T. Volframs, E. Ruja, P. Maike, V. Gulēns; 2. rindā A. Celms, J. Tiltiņš, V. Maike, R. Jurciņš, P. Delle, Dž. Raudziņš un V. Dencs

- 27 reizes — Voldemārs Šmits (ASK);
- 23 — Rūdolfs Jurciņš (US) un Mārtiņš Grundmanis (ASK);
- 21 — Jānis Graudiņš (5.RAP);
- 20 — Aleksandrs Vanags (ASK);
- 19 — Džēmss Raudziņš (US) un Aleksejs Anufrijevs (Starts);
- 18 — Aleksandrs Martinsons (Starts);
- 17 — Ēduards Andersons (US) un Kārlis Sātiņš (LV);
- 14 — Jānis Lidmanis (ASK), Kārlis Cīnovičs (Starts) un Kārlis Ārens (ASK);
- 12 — Jānis Tiltiņš (US) un Jānis Jansons (Starts);
- 11 — Juris Silarājs (US);
- 10 — Andrejs Krisonis (US) un Teodors Grinbergs (US);
- 8 — Voldemārs Roze (JKS);
- 7 — Alfreds Hermanovskis (LJ);
- 6 — Valdemārs Baumanis (ASK) un Kārlis Ploriņš (LSB);
- 5 — Ādolfs Grasis (JKS), Arturs Timpers (RFK), Oskars Pumpurs (LJ), Herberts Gubiņš (Gongs), Voldemārs Elmūts (US), Harijs Teriņš (Starts) un Juris Balodis (LV);
- 4 — Arvids Jurgens (JKS), Jāzepts Šadeiko (JKS), Augusts Grapmanis (LSB) un Aleksandrs Mālmēstars (JKS);
- 3 — Nikolajs Mūzis (LSB), Hermanis Zaļums (RFK), Georgs Raudzeps (JKS), Jānis Augusts (JKS), Pauls Maike (US), Vilis Samtiņš (JKS), Jānis Kļaviņš (LV), Alfreds Kampe (LSB) un Indulis Laukēvics (ASK);
- 2 — Alfreds Ramiņš (LSB), Rūdolfs Bārda (RFK), Juris Aire (JKS), Bruno Dekšenieks (LSB), Voldemārs Gulēns (US), Fricis Rozenbachs (LVKA), Edgars Ruja (US), Indulis Zommers (LSB) un Aleksis Ailis (LAS);

1 — Jānis Birkmanis (JKS), Broneslavs Maļinovskis (JKS), Vilis Liberts (LSB), Vladimirs Svistuņenko (JKS), Arvids Fibigs (LNJS), Artēmijs Podnieks (LSB), Bruno Cilinbergs (LJ), Alfons Justs (ASK), Arnolds Jūrmala (Starts) un Vitolds Kārklīšs (JKB).

Visiem spēlētājiem atzīmētas tās biedrības, kuŗas viņi pārstāvējuši, spēlējot pēdējo reizi valstsvienībā.

Par Latvijas izlases basketbolistu trenētājiem darbojušies H. D. Andersons, J. C. Greiners, Jāzeps Šadeiko, Ādolfs Grasis, Eduards Lapiņš, Richards Dekšenieks un Valdemārs Baumanis. Ārzemēs no latviešu basketbola speciālistiem strādājuši Jāzeps Šadeiko Polijā un Jānis Kļaviņš Somijā.

Paralēli valstu sacīkstēm gandrīz tradicionāli otrā dienā notika pilsētu sacensības, parasti starp attiecīgo zemju galvaspilsētām, kaut bija arī izņēmumi, kad, piemēram, lielākā daļa spēlētāju nāca no citas pilsētas. Visbiežāk tas notika ar igauņiem, kuŗus, laiku pa laikam, pārstāvēja Tartū.

Bet ir notikušas arī pilnīgi atsevišķas pilsētu sacīkstes vai pat turnīrs. Tā 1931. gadā savas Vakareiropas turnejas laikā US, pārstāvot Rīgu, pārspēja Ženēvu (46-24) un Parīzi (37-28). 1933. gada beigās Rīgā notika triju pilsētu turnīrs, kuŗā uzvarēja Tartū, otra bija Rīga un trešā Viļņa (Rīga-Viļņa 81-38, Rīga-Tartū 33-39).

1937. gadā, Latvijas valstsvienībai atgriežoties no Nāciju kausa izcīņas Parīzē, notika Rīgas un Prāgas pilsētu sacīkste, ko latvieši uzvarēja 29-25.

1939. gadā Igaunijas valstsvienība devās uz Liepāju, kur Tallina pārspēja liepājniekus 38-25. Tajā pašā gadā tur viesojās arī Tallinas Kalevs, kas pieveica Liepājas sastādīto 28-12.

Komunistu pirmajā okupācijā, 1941. gadā, astoņu pilsētu turnīrā Ļeņingradā Rīgas basketbola izlase ierindojās trešajā vietā, pirmo vietu izcīnot Tartū reprezentācijai.

Pēdējo reizi Rīgas izlase spēkojās starptautiskās sacensībās 1943. gadā, viesojoties Vācijā. Notika divas spēles pret Berlīnes sastādīto un Berlīnes policijas sporta klubu, abos gadījumos latviešiem gūstot ļoti pārliecinošas uzvaras.

Šajā vienībā, ko vadīja V. Baumanis un kas sākotnēji bija iecerēta kā Latvijas izlase, darbojās V. Melderis, A. Vanags, K. Ārens, J. Zebeliņš, J. Graudiņš, A. Krauklis, J. Jurke, A. Tilmanis, O. Altbergs, A. Berkolds un V. Lerchs.

Neskaitot regulārās atsevišķu biedrību savstarpējās viesošanās starp latviešu, igauņu un lietuviešu basketbolistiem, notika arī vairākas plašākas turnejas. Pirmie, kas nodibināja kontaktu ar Vidus- un Vakareiropu, bija US spēlētāji, kuŗi noorganizēja pavisam trīs lielus braucienus, sacenšoties Varšavā, Krakovā, Prāgā, Romā, Ženēvā, Monte Karlo, Nicā, Kannās, Lionā, Parīzē u.c. US šajās turnejās zaudēja pavisam tikai trīs spēles un uzvarēja 16.

1. Eiropas meistarsacīkstēs Ženēvā 1935. gadā uzvarēja Latvijas basketbolisti. No kreisās M. Grundmanis, Dž. Raudziņš, A. Anufrijevs, R. Jurciņš, V. Meldēris, J. Līdmanis, H. Gubiņš, E. Andersons un trenētājs V. Baumanis

Studentiem šādi braucieni notika 1930., 1931. un 1936. gadā. Bez tam US 1939. gadā viesojās Somijā, kur pieveica Somijas basketbola savienības sastādīto 50-15 un Helsinku izlasi 65-14.

Tad vēl JKS 1934. gadā spēlēja Polijā un Čehoslovākijā, LJ 1936. gadā Francijā un Starts 1939. gadā piedalījās starptautiskā basketbola turnīrā Copotas kūrvietā, ierindojoties otrā vietā aiz Vācijas meistarvienības Luftwaffe, bet pārspējot Dancigas un Hamburgas izlases.

Vēl pieminams, ka, starptautiskajiem basketbola sakariem izveidojoties aizvien plašākiem, 1938. gadā Rīgā viesojās Prāgas UNCA, bet nākamajā sezonā Rumānijas meistarvienība Sportul Stutentesz. Abos gadījumos viesiem bija jāatzīst latviešu atsevišķu biedrību piecnieku (US, LV) pārkums.

Par otru izcilāko notikumu Latvijas basketbola dzīvē pēc valstu sacīkstēm izvērtās Chicago Tribune kausa izcīņa. Šo balvu dāvināja minētā amerikāņu laikraksta pārstāvis Latvijā Donalds Dejs. Sacensības sākās 1930. gadā, finālā sastopoties šī kausa turnīra uzvarētājām vienībām no Latvijas un Igaunijas, Lietuvai tajā laikā nepiedaloties.

1930. gada 1. martā Rīgā notika pirmais fināls, kurā sacentās Latvijas joslas uzvarētāja LJ pret Igaunijas reprezentantu Tallinas Kalevu. Uzvarēja LJ 49-37, Jānim Lidmanim vienam pašam iemetot 25 punktus. Vēl spēlēja V. Roze, B. Cilinbergs, O. Pumpurs, A. Buks un R. Sīmanis.

Chicago Tribune balva ceļoja tikai septiņus gadus, kad pēc trijām uzvarām pēc kārtas (no 1935. līdz 1937. gadam) to īpašumā ieguva Rīgas Starts. Visos trijos gadījumos rīdzinieku pretinieks finālā bija Tartū NMKŪ, un 1937. gadā gala rezultāts 43-32 latviešu labā.

Pēc tam Starta vadība piešķīra visiem spēlētājiem, kas bija piedalījušies balvas izcīnā, īpašas piemiņas nozīmes. Tās saņēma A. Krauklis, A. Anufrijevs, A. Jūrmala, A. Martinsons, kuŗi spēlēja visus trīs gadus, K. Cinovičs, J. Jansons, R. Štokmanis, R. Bluķis, V. Paegle, H. Teriņš un F. Rozenbergs.

1938. gadā Chicago Tribune balvas vietā sāka izcīnīt Latvijas dzelzceļnieku biedrības dāvināto kausu. Igaunī un latvieši pēc agrāko gadu parauga rīkoja atsevišķus turnīrus, bet lietuvieši, kas ar savu ASV tautiešu atbalstu bija vareni auguši basketbola spēkā, sūtīja uz fināliem valsts meistarvienību. Kā 1938., tā 1939. gadā uzvarēja Kauņas JSO.

1940. gadā, kad Latvijai nebija sporta attiecību ar Lietuvu, notika īpaša Baltijas kausa izcīņa, piedaloties igauņu un latviešu meistarvienībām. Balvu bija dāvinājis Latvijas sporta vadītājs Alfreds Bērziņš, un to ieguva Rīgas ASK, pārspējot divās spēlēs Tartū ASK.

CHICAGO TRIBUNE KAUSA IZCĪŅA

	<i>Latvijas joslas uzvarētājs</i>	<i>Igaunijas joslas uzvarētājs</i>	<i>Kausa ieguvējs</i>
1930. gadā	Rīgas LJ	Tallinas Kalevs	LJ
1931. gadā	Rīgas LJ	Tallinas Rusj	Rusj
1932. gadā	Rīgas JKS	Tartū NMKŪ	JKS
1933. gadā	Rīgas US	Tartū NMKŪ	NMKŪ
1934. gadā	Rīgas ASK	Tallinas Kalevs	ASK
1935. gadā	Rīgas Starts	Tartū NMKŪ	Starts
1936. gadā	Rīgas Starts	Tartū NMKŪ	Starts
1937. gadā	Rīgas Starts	Tartū NMKŪ	Starts

LATVIJAS DZELZCEĻNIEKU BIEDRĪBAS KAUSA IZCĪŅA

	<i>Latvijas uzvarētājs</i>	<i>Igaunijas uzvarētājs</i>	<i>Lietuvas pārstāvis</i>	<i>Kausa ieguvējs</i>
1938. gadā	Rīgas LJ	Tartū ASK	Kauņas JSO	JSO
1939. gadā	Rīgas US	Tartū ASK	Kauņas JSO	JSO

Latvijas basketbolisti bija dalībnieki visās Eiropas meistersacīkstēs līdz otram pasaules kaŗam. Pirmās notika 1935. gadā Ženēvā, no 2. līdz 4. maijam. Piedaloties 10 valstīm, Latvija kļuva Eiropas meistars.

Latvijas basketbola valstsvienība 1938. gadā. No labās A. Vanags, M. Kazāks, V. Elmūts, K. Cinovišs, J. Graudiņš, V. Šmits, K. Sātiņš, A. Martinsons, V. Melderis, J. Jansons, RABS priekšsēdis A. Plaude un LBS priekšsēdis E. Lapiņš

Turnīra gaitā Latvija uzvarēja Ungāriju 46-12, pārspēja Šveici 28-19 un finālā pieveica Spāniju 24-18. Sacīkšu gala rezultāts bija šāds: 1. Latvija, 2. Spānija, 3. Čehoslovākija, 4. Šveice, 5. Francija, 6. Beļģija, 7. Itālija, 8. Bulgārija, 9. Ungārija, 10. Rumānija.

Latvijas ekipā ietilpa R. Jurciņš, E. Andersons, Dž. Raudziņš, A. Krūsons, E. Ruja (visi US), J. Lidmanis, M. Grundmanis, V. Melderis (ASK), A. Anufrijevs (Starts), H. Gubiņš (Gongs). Vienību vadīja V. Baumanis un R. Dekšeniņeks. Sacensības Ženēvā kopsummā noraudzījās ap 10.000 skatītāju.

2. Eiropas basketbola meistarsacīkstes notika 1937. gadā Rīgā, no 2. līdz 7. maijam. Meistarnosaukumu izcīnīja Lietuva. Latvija uzvarēja Čehoslovākiju 44-11, zaudēja Polijai 25-32 un pārspēja Franciju 26-23, bet sliktākas grozu attiecības dēļ neiekļuva finālgrupā. Gandarījuma turnīrā latvieši zaudēja igauņiem 19-41. Gala rezultāts: 1. Lietuva, 2. Itālija, 3. Francija, 4. Polija, 5. Igaunija, 6. Latvija, 7. Čehoslovākija, 8. Ēģipte. Latvijas izlases trenētājs bija A. Grasis, bet īpašā treniņu komisijā ietilpa LBS priekšsēdis

E. Lapiņš, R. Jurciņš un A. Celms. Sacensības jaunajā Sporta namā kopsummā noraudzījās ap 30.000 cilvēku.

Latvijas sastāvs: R. Jurciņš, E. Andersons, A. Krisonis, Dž. Raudziņš, (visi US), A. Anufrijevs, A. Martinsons, J. Jansons (Starts), V. Melderis, V. Šmits un M. Grundmanis (ASK).

3. Eiropas meistarsacīkstes risinājās 1939. gadā Kauņā, no 21. līdz 28. maijam. Latvija pirmajā sacensību dienā zaudēja amerikāņiem Lietuvai izlasei, ar ASV 1936. gada olimpiskās vienības centru, 2,06 m gaŗo Frenku Lubīnu ierindā 36-37. Tad pieveica Ungāriju 58-24, Somiju 108-7, Itāliju 38-23, Franciju 45-26, zaudēja Igaunijai 25-26 (pagarinājumā) un uzvarēja Poliju 43-20.

Turnīra gala rezultāts: 1. Lietuva, 2. Latvija, 3. Polija, 4. Francija, 5. Igaunija, 6. Itālija, 7. Ungārija, 8. Somija.

Tīri formāli arī Kauņā latvieši kļuva par „čempioniem”. Tajā laikā ļoti aktuāls bija jautājums par gaŗa auguma spēlētājiem. Nespējot vienoties, ko ar viņiem darīt, 3. Eiropas meistarsacīkšu tehniskā komisija izšķīrās par „Zālamana spriedumu” — noskaidrojami divi meistari — ierobežotā un neierobežotā augumu grupā (vienības ar spēlētājiem virs 1,90 m). Žurnāls Fiziskā kultūra un sports tādēļ pēc tam arī rakstīja: „Lietuva un Latvija — jaunie Eiropas meistari”. Bet nekur daudz tālāk par latviešu paŗu preses slejām tas nenokļuva.

Latvijas basketbola ekipā Kauņā ietilpa: V. Melderis, V. Šmits, A. Vagns, K. Ārens, A. Justs, I. Laukēvics (visi ASK), A. Krauklis, A. Jūrmala (Starts), M. Kazāks, A. Hermanovskis (LJ), T. Grinbergs, J. Silarājs (US), J. Graudiņš (LSB), K. Sātiņš (LV) un V. Kārkliņš (JKB). Vienības trenētājs bija V. Baumanis. Sacīkstes astoņās dienās kopsummā noraudzījās apmēram 100.000.

Latvija 1936. gadā piedalījās arī Berlīnes olimpiskajās spēlēs, kur basketbols programmā oficiāli bija pirmo reizi.

Latvieši uzvarēja Urugvaju 20-17, zaudēja Kanadai 23-34, Polijai 23-28 un no turnīra bija jāizstājas. Olimpisko meistarnosaukumu ieguva ASV, 2. Kanada, 3. Meksika. Labākā Eiropas vienība izrādījās Polija, kas ierindojās 4. vietā.

Latvijas izlasē bija iedalīti R. Jurciņš, V. Elmūts, E. Andersons, Dž. Raudziņš, J. Tiltiņš, E. Ruja (visi US), M. Grundmanis, V. Melderis (ASK), M. Kazāks, A. Hermanovskis (LJ), A. Anufrijevs (Starts). Vienības trenētājs bija R. Dekšenieks un pārstāvis V. Baumanis.

2. Eiropas basketbola meistarsacīkstēs Kauņā 1939. gadā Latvija izcīnīja otro vietu.
 1. rindā (no kreisās) V. Kārklīšs, M. Kazāks, K. Ārens, A. Vanags, A. Hermanovskis, V. Šmits; 2. rindā LBS pārstāvis A. Auziņš, J. Graudiņš, A. Krauklis, trenētājs V. Baumanis, V. Melderis, A. Justs, T. Grinbergs, I. Laukēvics, LBS priekšsēdis E. Lapiņš; 3. rindā LBS pārstāvis A. Celms, J. Silarājs, masieris H. Bērziņš, K. Sātiņš un A. Jūrmala

1937. gadā, no 19. līdz 24. oktobrim, Latvija piedalījās Parīzē Nāciju kausa izcīņā. Turnīrs beidzās ar Francijas uzvaru, 2. Latvija, 3. Šveice, 4. Vācija, 5. Beļģija, 6. Anglija, 7. Luksemburga.

Latviešu basketbolisti pieveica Luksemburgu 50-11, Angliju 21-10, Šveici 47-23, Vācijas 41-25 un finālā zaudēja Francijai 24-25.

Latvija šajā turnīrā eksperimentēja ar diviem sastāviem, kas katrā sacensībā spēlēja vienu puslaiku. Tie bija: A. Krauklis, K. Cinovičs, H. Teriņš, J. Jansons, A. Martinsons (visi Start) un V. Melderis (ASK), K. Sātiņš, J. Balodis (LV), M. Kazāks (LJ), J. Tiltiņš (US). Vienība atradās E. Lapiņa pārziņā, bet to pavadīja arī LBS pārstāvji A. Celms un E. Ķīvītis.

Berlīnē 1938. gadā, no 22. līdz 23. oktobrim, atkal notika Nāciju kausa izcīņa, kuŗā piedalījās Latvija, Francija, Šveice, Itālija, Anglija un Vācija. Turnīru uzvarēja Latvija, pieveicot Angliju 53-23, Franciju 18-14 un finālā Itāliju 26-18.

Latvijas izlasē spēlēja V. Melderis, V. Šmits, A. Vanags, M. Grundmanis (visi ASK), A. Krauklis, A. Martinsons, I. Laukēvics (Starts), M. Kazāks

Latvijas basketbola meistarnosaukumu valsts neatkarības pēdējos gados izcīnīja ASK vienība. No kreisās A. Vanags, A. Justs, V. Meldersis, K. Ārens un V. Šmits

(LJ), J. Graudiņš, I. Zommers, A. Kampe (LSB). Vienība atradās R. Dekšenieka un V. Baumaņa pārziņā.

Ļoti veiksmīga bija latviešu studentu piedalīšanās akadēmiskajās pasaules meistarsacīkstēs.

1933. gadā Turinā Latvija ierindojās otrā vietā, zaudējot vienīgi Itālijai (13-22). Sastāvs: R. Jurciņš, V. Gulēns, Dž. Raudziņš, E. Andersons, P. Maike, J. Tiltiņš

1935. gadā Budapeštā Latvija izcīnīja pirmo vietu ar šādiem spēlētājiem: R. Jurciņš, Dž. Raudziņš, V. Elmūts, E. Andersons, J. Tiltiņš, A. Krisonis, R. Bluķis, E. Ruja, V. Gulēns, L. Paukšēns.

1937. gadā Parīzē latvieši sekmīgi aizstāvēja pirms diviem gadiem izcīnīto titulu, izmantojot R. Jurciņu, A. Ozolu, A. Krisonu, E. Andersonu, J. Tiltiņu, R. Bluķi, E. Ruju, A. Pēteronu, R. Veilandu, J. Dzeni.

Pavisam neveiksmīgs toties izvērtās Latvijas studentu starts 1939. gadā Monako, kad bija jāpaliek pēdējā vietā četru vienību konkurencē.

1938. basketbolu pirmo reizi uzņēma Baltijas valstu (SELL) studentu sacīkšu programmā. Piedalījās divas vienības un Lietuva Kauņā pieveica Latviju 45-30. Latviešiem spēlēja V. Elmūts, J. Silarājs, A. Krisonis, A. Martinsons un J. Tiltiņš.

Pēdējā Latvijas basketbola meistarvienība Rīgas Starts. 1. rindā (no kreisās) O. Altbērgs, A. Krauklis, A. Ailis, G. Jēkabsons, P. Šterns, K. Silakalns; 2. rindā A. Liepa, E. Klīve, N. Cenkovskis, J. Kalniņš, J. Zebeliņš, V. Blicavs, V. Pikše, V. Rublovskis un I. Mangulis

LATVIJAS VALSTU SACĪKSTES BASKETBOLĀ

<i>Latvija—Anglija</i>			<i>Latvija—Igaunija</i>		
1937	Parīzē	21-10 NK	1924	Tallinā	20-16
1938	Berlinē	53-23 NK	1925	Rīgā	23-30
<hr/>			1926	Tallinā	20-26
2 spēles — 2 uzvaras			1927	Rīgā	38-32
<i>Latvija—Čehoslovākija</i>			1928	Tallinā	25-26
1937	Rīgā	44-11 EM	1929	Rīgā	41-28
<hr/>			1929	Tallinā	37-57
1 spēle — 1 uzvara			1931	Rīgā	30-46
<i>Latvija—Francija</i>			1931	Tallinā	52-50
1937	Rīgā	26-23 EM	1932	Rīgā	40-30
1937	Parīzē	24-25 NK	1934	Tallinā	34-39
1938	Rīgā	54-14	1935	Rīgā	35-18
1938	Parīzē	33-27	1936	Tartū	32-32
1938	Berlinē	18-14 NK	1937	Rīgā	23-34
1939	Kauņā	45-26 EM	1937	Rīgā	19-41 EM
<hr/>			1938	Tallinā	35-33
6 spēles — 5 uzvaras, 1 zaudējums			1938	Rīgā	21-17
<i>Latvija—Itālija</i>			1939	Tallinā	47-33
1938	Berlinē	26-18 NK	1939	Kauņā	25-26 EM
1939	Kauņā	38-23 EM	1939	Rīgā	35-34
<hr/>			1940	Tallinā	43-48
2 spēles — 2 uzvaras			21 spēle — 10 uzvaras, 10 zaudējumi, 1 neizšķirta		
<i>Latvija—Kanada</i>			<i>Latvija—Luksemburga</i>		
1936	Berlinē	23-34 OT	1937	Parīzē	50-11 NK
<hr/>			<hr/>		
1 spēle — 1 zaudējums			1 spēle — 1 uzvara		

<i>Latvija—Lietuva</i>		
1925	Rīgā	40-20
1926	Rīgā	47-12
1935	Rīgā	123-10
1936	Kauņā	33-10
1937	Rīgā	41-29
1938	Kauņā	19-24
1939	Rīgā	28-19
1939	Kauņā	36-37 EM

8 spēles — 6 uzvaras, 2 zaudējumi

<i>Latvija—Polija</i>		
1936	Krakovā	24-30
1936	Berlīnē	23-28 OT
1937	Rīgā	25-32 EM
1939	Rīgā	42-18
1939	Kauņā	43-20 EM

5 spēles — 2 uzvaras, 3 zaudējumi

<i>Latvija—Somija</i>		
1939	Kauņā	108-7 EM

1 spēle — 1 uzvara

PASKAIDROJUMI: NK — Nāciju kausa izcīņa; EM — Eiropas meistarsacīkstes; OT — Olimpiskais turnīrs.

<i>Latvija—Spānija</i>		
1935	Ženēvā	24-18 EM

1 spēle — 1 uzvara

<i>Latvija—Šveice</i>		
1935	Ženēvā	28-19 EM
1937	Parīzē	47-23 NK

2 spēles — 2 uzvaras

<i>Latvija—Ungārija</i>		
1935	Ženēvā	46-12 EM
1939	Kauņā	58-24 EM

2 spēles — 2 uzvaras

<i>Latvija—Urugvaja</i>		
1936	Berlīnē	20-17 OT

1 spēle — 1 uzvara

<i>Latvija—Vācija</i>		
1937	Parīzē	41-25 NK
1938	Rīgā	50-16

2 spēles — 2 uzvaras

Sieviešu basketbols Latvijā ieviesās samērā vēlu un gausi. Visai kuriozs stāvoklis izveidojās 1925. gadā, kad Lietuva reizē ar vīriešiem piedāvāja valstu sacīksti arī sievietēm. Pie tam lietuviešiem tajā laikā pašiem nebija nemaz savas zāles nodarbībām ziemā, kādēļ tur basketbolu spēlēja vienīgi vasarā brīvā dabā.

Latvijā tajā brīdī sieviešu basketbola vienības Rīgā gan jau bija YWCA, Unionam, RFK, LSB un pat Cēsīs. Bet tās vēl ne reizi nebija sastapušās savstarpējā sacensībā, ja neskaita RFK dāmu viesošanās 1925. gada aprīlī Cēsīs, kur vietējais CVB piecnieks pārspēja rīdzinieces 10-6. Tā kā LBS neviena sieviešu vienība nebija reģistrēta, tad no valstu sacīkstes pret Lietuvu nekas arī neiznāca.

Pēc tam pirmā sieviešu basketbola sacīkste Latvijā notika 1929. gada februārī Rīgā starp LSB un LJ vienībām. Uzvarēja LJ 12-11. Tai sekoja vēl otra spēle, kuŗā atkal bija pārāka LJ 10-7.

1930. gadā JKS rikoja pirmo sieviešu basketbola turnīru, kuŗam pieteicās trīs piecnieki. LSB vispirms pieveica US 32-4, bet pēc tam zaudēja LJ 13-21.

Nākamā gada janvārī LJ vēlreiz cīnījās ar LSB 14-14, un tad savienība izsludināja pirmās Rīgas meistarsacīkstes, kas būtībā atbilda Latvijas čem-

Pirmās sieviešu basketbola vienības Latvijā 1930. gadā — Latvju jaunatne un Latvijas sporta biedrība. 1. rindā (no kreisās) E. Krūmiņa (LJ), M. Rēdliha (LSB), Z. Smurģe (LJ); 2. rindā S. Povalo-Švikovska (LSB), F. Vjāli (LJ), V. Ēversa (LSB), L. Rigerte (LJ), I. Ozoliņa (LSB), Z. Buiva (LJ), E. Neilande (LSB) un E. Karlsonē (LJ)

pionātam. Startēja tikai LJ un LSB, kādēļ noteica, ka abām vienībām jāscenšas divās spēlēs un, ja nepieciešams, arī vēl trešajā.

Pirmajā sacīkstē uzvarēja LJ 17-11, bet otrā LSB 15-12. Izšķirējā sacensībā normālais laiks beidzās 12-12. Un tikai pēc diviem pagarinājumiem LJ beidzot triumfēja 14-13.

Šajā divu gadu posmā LJ spēlēja Elfrida Karlsonē-Bērziņa, Zenta Smurģe-Pole, Emīlija Krūmiņa-Dulmane, Elfrida Vjāli, Valērija Didžule-Zentiņa, Elizabete Kalēja, Alise Fridrichsone, Lūcija Rigerte, Zina Buiva-Jurciņa. LSB sastāvā bija Erna Eltermāne-Miķelsone, Soņa Povalo Švikovska-Dreimane, Violeta Ēversa, Elza Neilande-Zemgale, Marija Švēde-Grāpmane, Milda Staltmāne-Cerbule, Milda Rēdliha-Grundmāne, Irma Ozoliņa-Skuja.

1932. gadā atkal notika Rīgas meistarsacīkstes, kurās uzvarēja US, bet nakamajā sezonā LBS rīkoja pirmās oficiālās Latvijas meistarsacīkstes. Par lielu pārsteigumu parūpējās Gongas piecnieks, kas izcīnīja uzvaru, atstājot otrā vietā US un trešajā LVKA. Gongam, kas patiesībā bija US otrs sastāvs, šo panākumu guva Alise Gailīte-Zīverte, Alma Gailīte-Šulca, Edīte Mīnca, Lidija Vītola-Krauja, Laima Pētersone, Viktorija Putniņa, Mirdza Jurjāne-Gulēna un viena ārzemiece (amerikāniete Mirella).

1939. gadā ilggadējā Latvijas meistarvienība, US sieviešu basketbolistes uzvarēja starptautiskā turnīrā Itālijā. 1. rindā (no kreisās) Alise Gailīte, E. Tēberga, V. Jansone, I. Sniķere; 2. rindā V. Vītola, M. Grapmane, A. Akmeņkalne un M. Oslane

1934. gadā meistarnosaukumu ieguva US un to vairs neatdeva līdz pat 1940. gadam, dažkārt uzvarot bez kaut cik nopietnas pretestības.

Trīsdesmito gadu sākumā šim sporta veidam sāka pievērsties arī liepājnieces, liekot pamatus vēlākajam Liepājas basketbola spēkam, kas 1944. gadā kronējās ar meistartitula iegūšanu. Pirmās izcilākās Liepājas cīnītājas bija olimpietes A. Smiltiece, A. Staņislava, I. Michelsone, E. Pusaudze, H. Goldberga, L. Remese. 1936. un 1937. gadā Liepājas meistars LJ brauca uz Rīgu sacensties ar US meistarnosaukuma dēļ, izrādot jau itin nopietnu pretestību.

US sastāvā gadu ritmā cīnījušās šādas spēlētājas: Alise Gailīte-Zīverte, Erna Eltermane-Miķelsone, Alma Gailīte-Šulca, Violeta Ēversa, Johanna Ciekure, Zigrīda Kūna-Ķese, Marija Švēde-Grapmane, Zigrīda Zirģele-Langina, Velta Jansone-Ārgale, Margarita Otlane-Buša, Ina Sniķere-Bērziņa, Elfa Tēberga-Teriņa, Anna Reizniece-Skrastiņa, Vera Vītola, Olga Elmūte, Austra Akmeņkalne-Pelude.

1940. gadā, sākot Latvijas meistarsacīkstes, sievietēm basketbolā nodibināja virslīgu, kuņā iedalīja ASK, DzAP, LSB, 5.RAP, Startu un US, bet turnīru vairs neizspēlēja. 1941. gadā uzvarēja Start ar nosaukumu Dinamo 2, kuņā tad spēlēja A. Grīviņa, M. Irbe, E. Kraukle, V. Laukēvica un A. Konrāde.

Nākamajā gadā, vāciešu okupācijā, oficiālas meistarsacīkstes nenotika, bet vienīgi turnīrs, ko uzvarēja ASK, kas triumfēja arī 1943. gada meistarsacīkstēs. ASK sastāvā darbojās Mirdza Irbe-Eke, Tatjana Bistrova-Ārena, Valda Laukēvica-Tilmane, Elfa Tēberga-Teriņa, Ausma Āboliņa-Grīviņa, Lonija Konce-Meldere, Ņina Konce-Tomāse, Natālija Balode-Reizniece.

1944. gadā Latvijas meistarsacīkstēs startēja astoņas vienības: ASK, Daugavieši, VEF, Starts, LSB, US, Kurzemes meistarvienība Liepājas sporta biedrība un pirmo reizi jelgavnieces — JSB, kuņas trenēšanu bija uzņēmusies Alise Gailīte. Vispirms notika kvalifikācijas turnīrs, un četras labākās vienības sacentās finālā. Tās bija ASK, Liepājas SB, Starts un Daugavieši.

Turnīra uzvarētājs izšķīrās 1944. gada 20. maijā, kad Liepājas SB pārspēja iepriekšējā gada meistarū ASK. Liepājniecēm šo panākumu izcīnīja Zenta Orbe, Irēna Michelšone-Pazare, Lilija Balcere, Stella Lullēna, Līze Ledāja, Mirdza Dzene un Ženija Cibule.

Visvairāk Latvijas meistarvienībā — astoņas reizes — spēlējusi Alise Gailīte (reizi Gongā un septiņos gadījumos US sastāvā). Septiņus gadus meistarogodu nesušas Alma Gailīte, Erna Eltermane un Marija Švēde.

LATVIJAS SIEVIEŠU BASKETBOLA MEISTARI

1930. gadā	— LJ*
1931. gadā	— LJ*
1932. gadā	— US*
1933. gadā	— Gongs
1934. gadā	— US
1935. gadā	— US
1936. gadā	— US
1937. gadā	— US
1938. gadā	— US
1939. gadā	— US
1940. gadā	— US
—	
1942. gadā	— ASK*
1943. gadā	— ASK
1944. gadā	— Liepājas SB

* Neoficiāli.

Pirmās starptautiskās sacensības sievietiū basketbolā notika 1931. gadā, kad uz Igauniju devās LJ (Karlsone, Smurģe, Didžule, Vjali, Fridrichsone), tur pārspējot Tallinas Kalevu 24-17 un Tallinas Rusj 19-8.

Tajā pašā gadā Rīgā viesojās Tallinas vidusskolnieces, kas uzvarēja Rīgas un Liepājas ģimnazistu sastādīto 19-15, bet novembrī Latvijas galvaspilsētā ieradās Tallinas Kalevs. Igaunietes pret LJ zaudēja 20-28, bet pārspēja LSB 31-24.

1932. gadā Rīgas skolnieces Tallinā zaudēja divas sacensības, bet 1934. gadā uz Igauniju devās US, kam uzticēja aizstāvēt arī Rīgas krāsas. Pirmajā pilsētu sacīkstē Rīga uzvarēja Tallinu 12-9 (visus 12 punktus iemeta Eltermane), bet otrā dienā zaudēja 19-21. US, sacenšoties pret Rusj, vispirms zaudēja 15-18, bet pēc tam uzvarēja 15-4. Bez Eltermanes sacensībās piedalījās vēl māsas Gailītes, Jansone, Zirģele, Švēde, Ēversa un Reizniece.

1939. gadā Latvijas sieviešu basketbola valstsvienība sacentās Kauņā pret Lietuvu. 1. rindā (no kreisās) latviešu spēlētājas tumšajos tērpos — A. Visocka, Alise Gailite, V. Vitola, M. Mazūre; 2. rindā E. Tēberga, E. Ruja, A. Petrēvica, Ņ. Konce, L. Balcere un V. Jansone

1936. gadā Rīgā viesojās Varšavas AZS, un polietēm divās spēlēs bija jāatzīst latviešu studenšu pārkums. Gadu vēlāk US devās uz Poliju, kur pirmajā dienā zaudēja AZS, bet otrā uzvarēja 28-21. Tā paša gada decembrī polietes revanšējās, pieveicot US 30-19.

1938. gadā Liepājas LJ sacentās ar lietuvietēm, pieveicot Kauņas JSO 18-13, bet zaudēja Liepājas-Kauņas pilsētu sacīksti 11-24. Pēc tam Kauņa vēlreiz tajā gadā pārspēja Liepāju 17-7, un Kauņas LFLS uzvarēja US 19-13. 1938. gadā US viesojās Prāgā un neoficiālā valstu sacīkstē pārspēja Čehoslovākiju 34-20.

Sevišķi rosīgs starptautiskajā laukā izvērtās 1939. gads. Janvārī Rīgā spēlēja Varšavas AZS, ko US pārspēja 19-11, un pēc tam Tallinas Kalevs. Igaunietes uzvarēja US 15-14 un LBS sastādīto 16-8. Februārī US viesojās Varšavā, kur piedalījās akadēmiskā sporta kluba AZS 15 gadu jubilejas sacīkstēs. Latvietes šajā turnīrā, kuŗā vēl startēja itaļu, rumāņu un poļu basketbolistes, izcīnīja pirmo vietu, pārspējot finālā mājinieces (AZS) 28-27.

Augustā US devās uz Italiju, kur latviešu basketbolistes guva vienu no saviem lielākajiem panākumiem. Ričoni kūrvietā Societe Sportive Paroli rīkoja starptautisku turnīru, kuŗā vēl startēja divas italiešu un pa vienai šveiciešu un lietuviešu vienībai. Rīgas US zaudēja Kauņas LFLS 12-14, uzvarēja Ženēvas Atlantu 24-15, Milānas Ambrosiāni 18-16 un finālā Romas Paroli 14-13, iegūstot pirmo vietu.

Latvijas meistarnosaukumu 1943. gadā sieviešu basketbolā izcīnīja ASK. No kreisās N. Balode, T. Ārena, A. Āboliņa, M. Irbe, N. Konce, V. Tīlmane un L. Meldere. Aizmugurē 1943. gada vīriešu Rīgas meistarvienība ASK. No kreisās A. Justs, M. Stulpiņš, A. Vanags, V. Baumanis, V. Melderis, A. Bičevskis un K. Ārens

Šajā turnīrā spēlēja Alise Gailīte, Jansone, Švēde, Teriņa, Otlane, Sniķere, Vītola un Akmeņkalne.

Pēc tam, 1939. gada oktobrī, Rīgā ieradās Tallinas Kalevs, kas zaudēja pret tikko no Itālijas pārbraukušo US 11-18. Tad Liepājā igauņietes pieveica turienes sastādīto 13-7 un spēlēja vēlreiz Rīgā, revanšējoties US 20-11.

Tajā pašā gadā notika arī vienīgā Rīgas-Liepājas pilsētu sacīkste, ko rīdzinieces uzvarēja 23-11, pie kam liepājniecēm visus 11 punktus ieguva Lilija Balcere.

Trīs reizes latviešu studentes piedalījās akadēmiskajās pasaules meistar-sacīkstēs. 1933. gadā Turīnā izdevās izcīnīt uzvaru, pārspējot Itāliju 9-6. To panāca māsas Alise un Alma Gailītes, Erna Eltermane, Violeta Ēverss, Johanna Ciekure un Zigrīda Kūna.

1935. gadā Budapeštā un 1937. gadā Parīzē latvietēm bija jāsamierinās ar otru vietu, abos gadījumos zaudējot polietēm.

Neatkarības laikā Latvijas basketbolistēm notika divas oficiālas valstu sacīkstes, abas reizes pret Lietuvu.

1944. gadā Latvijas meistarnosaukumu sievietņu basketbolā ieguva Liepājas sporta biedrība. Šajā uzņēmumā redzam LSB spēlētājas kopā ar otru Liepājas vienību — Ausekli. 1. rindā (no kreisās) A. Kaupīna (A), I. Pazare (LSB); 2. rindā V. Zandberga (A), R. Kalniņa (LSB), S. Lullēna (LSB), M. Berlande (A); 3. rindā L. Ledāja (LSB), A. Ziverte (A), V. Lejniece (LSB); 4. rindā D. Pece (A) un V. Pērkone (A)

1938. gada 28. maijā, Rīgā, latvietes zaudēja 5-14. Valsts krāsas aizstāvēja Alise un Alma Gailītes, M. Švēde, M. Otlane, I. Sņikere, V. Jansone, E. Tēberga, Z. Zirģele, V. Vītola, O. Elmūte.

Otra sacensība notika 1939. gadā Kauņā, kuŗa tāpat beidzās ar Lietuvas uzvaru 27-7. Latvijas izlasē bija iedalītas piecas Rīgas basketbolistes — E. Tēberga, V. Jansone, L. Konce, V. Vītola, Alise Gailīte un piecas liepājnieces — A. Petrēvica, E. Ruja, M. Mazūre, A. Visocka un L. Balcere.

Pēc tam komunistu okupācijā notika vēl trīs izlašu spēles pret lietuvietēm un krievietēm. Sporta Pasaule, 1944. gadā rakstot par sievietņu basketbolu, saka, ka visās piecās reprezentācijas sacensībās piedalījusies vienīgi Alise Gailīte. Pa trim reizēm spēlējušas Velta Jansone, Ēlfa Teriņa, Vera Vītola un Ērika Šulte-Kraukle. Gailīte bijusi arī veiksmīgākā punktu guvēja valstsvienībā.

BENDIJS

Neatkarības sākuma gados ļoti populārs ziemas sporta veids Latvijā bija bendijs jeb, kā tagad dažkārt saka, hokejs ar bumbiņu. Ja 1921. gadā vēl bija tikai divas vienības (YMCA un RAK), tad nākamajā 13 un 1923./24. gada sezonā jau 27, kuŗas bija sadalītas trijās klasēs (I kl. — 13, II kl. — 9 un III kl. — 5).

Nodibinājās pat vairāki sieviešu sastāvi. Bet kad 1924. gada 10. februārī izsludināja pirmo sacīksti starp LNJS un Unionu, tad pēdējais neieradās, kamēr LUASB jau bija atteikusies agrāk. Tā no šī pasākuma, galu galā, tomēr nekas neiznāca, kaut gadu iepriekš sieviešu bendija vienība bija arī JKS.

Latvijas meistersacīkstes sākās 1922./23. gada ziemā, un lieli nopelni bendija sporta izveidošanā piekrita Rīgas airētāju klubam (RAK), kur galvenie darītāji bija vēlākais LZSS priekšsēdis Vilfrids Strik-Strikfelds un RAK vienības kapteinis Arturs Makfersons. Savienība Strikfelda laikā bendija spēlē ieviesa noteikumus, kas bija spēkā šīs sporta disciplīnas dzimtenē Skandināvijā un PSRS.

Regulāri bendiju piekopa arī Liepājā, dažkārt piedaloties pat līdz piecām vienībām, un reizēm to spēlēja vēl citur provincē.

Līdz 1934. gadam bendija vienības bija SSS organizācijai, dažreiz sacenšoties arī starptautiski. Piemēram, 1930. gadā Latvijas SSS Karalaučos uzvarēja Vācijas strādnieku izlasi 3-1.

LATVIJAS BENDIJA MEISTARI

1923. gadā	— RAK
1924. gadā	— RFK
1925. gadā	— Nenotika
1926. gadā	— LSB
1927. gadā	— RAK
1928. gadā	— LSB
1929. gadā	— LSB
1930. gadā	— LSB
1931. gadā	— RV
1932. gadā	— LSB
1933. gadā	— LSB

RAK Latvijas meistarsacīkšu uzvarētājam 1924. gadā dāvināja ceļojošu balvu, ko pirmais ieguva RFK, bet īpašumā vēlāk izcīnīja LSB.

Bez LSB, RFK, RAK un RV vēl spēcīgas bendija vienības bija arī citām biedrībām. Kundziņsala, piemēram, izaudzināja tādas ievērojamus spēkus kā Frici Grobli, Eduardu Kalniņu, Rūdolfu Umuli, no kuņiem pirmie divi reprezentējās arī valstsvienībā. ASK sastāvā vēlāk teicami cīnītāji bija Edgars Mitenbergs, Kārlis Kauke-Dauge, Arvīds Bradiņš, Latvijas ātrslidošanas meistars Alberts Rumba, ko bija gandrīz neiespējami „nosegt” viņa lielā ātruma dēļ. Kamēr vienību uzstādīja JKS, viens no tās labākajiem spēlētājiem bija Herberts Baumanis.

Ļoti spēcīgs sastāvs vienmēr bija US, kuņa krāsas aizstāvēja Voldemārs Gulēns, Leonīds Vedējs, Andrejs Krisons, Valentīns Volframs, Ādolfs Petrovskis, Roberts Sīmanis, Kārlis Osis, Latvijas riteņbraukšanas meistars Ansis Erdmanis un citi. Tāpat ļoti teicams vienpadsmitis kādu laiku bija Unionam.

Bendija sports oficiāli izbeidza eksistēt, sākot ar 1934. gadu, kad pietiecās tikai divas vienības, un tās pašas vairs neizrādīja interesi sastapties izsludinātajās sacensībās. Bendija vietā bija stājies ledushokejs.

Mēģinājums vēlāk atdzīvīnāt šo sportu (1937. gadā) beidzās neveiksmīgi.

Vairāk kā kuriozitāte atzīmējams, ka 1940./41. gada ziemā lielākās biedrības saņēma komunistu sporta vadības rīkojumu, nekavējoties atjaunot jau sen aizmirsto bendiju. Notika arī divas sacensības pret sarkanās armijas sastādīto. Bet tā kā intereses par to nebija gandrīz nekādas, tad beidzot atļāva tomēr palikt pie ledushokeja.

Pirmā starptautiskā saskare Latvijas bendija sportā radās 1922. gadā. Rīgas sastādītā (YMCA + RAK) Tallinā zaudēja turienes Sportam 2-10 un Tallinas tenisa un hokeja klubam 1-7.

Tā pašā gada 19. februārī, Uniona laukumā, Tallinas THK sacentās pret Rīgas sastādīto, kuņā spēlēja V. Strik-Strikfelds (RAK); E. Plāķis (YMCA), E. Sēls (RAK); M. Zemītis (YMCA), A. Makfersons (RAK), N. Karlsons (RAK); P. Sokolovs (YMCA), A. Reine (RAK), R. Maršics (RAK), I. Eichmanis (YMCA) un B. Štrauchs (RAK). Rīdzinieki uzvarēja 5-1. Otrā dienā notika Rīgas-Tallinas sacensība, kuņā pārāki bija igauņi 5-4.

Līdzīgas spēkošanās notika arī nākamajās ziemās. 1923. gadā Rīgas izlase atkal pieveica Tallinas THK 5-3, bet 1924. gadā spēlēja 2-2. Ar tādu pašu rezultātu beidzās arī TTHK un RAK spēkošanās.

1924. gadā Rīgas sastāvā spēlēja V. Strik-Strikfelds (RAK); E. Sēls (RAK), M. Bormans (LSB); M. Zemītis (RFK), A. Makfersons (RAK), N. Karlsons (RAK); A. Timpers (RFK), R. Maršics (RAK), Č. Stančiks (RAK), E. Urbāns (RFK), B. Štrauchs (RAK), kamēr gadu iepriekš piedalījās arī RAK vīri A. Mašeks un Mende.

1924. gada Latvijas meistars bendijā Rīgas futbola klubs sezonas beigās sacentās pret pārējo biedrību sastādīto, pieveicot to Esplanādes slidotavā 7-2. 1. rindā (no kreisās) A. Pantels (LSB), A. Sokolovs (RFK), V. Strik-Strikfelds (RAK), K. Osis (RFK), A. Liepiņš (LSB); 2. rindā V. Grāvelis (RFK), E. Sēls (RAK), A. Dinsbergs (RFK), N. Karlsons (RAK); stāv tiesnesis F. Ķergalvis, K. Balodis (RFK), V. Vilnieks (LSB), A. Jurgens (RFK), A. Makfersons (RAK), A. Timpers (RFK), B. Strauchs (RAK), I. Eichmanis (RFK), K. Šarnāgls (RAK), E. Urbāns (RFK), R. Maršics (RAK), V. Roze (RFK), M. Bormans (LSB) un P. Sokolovs (RFK)

Tajā ziemā Rīgā viesojās vēl Karalauču VfK. Bet laikam bija noticis liels pārpratums, jo vācieši izrādījās sagatavojušies ledushokejam. Lai braucieni nebūtu gluži veltīgs, mājastēvi — RAK — sarunāja ar ciemiņiem vienu saciksti ar ripu, bet otru ar bumbiņu (te jāatceras, ka tajā laikā arī bendija laukumu ierobežoja zema apmale un vārti bija apmēram tikai ledushokeja vārtu lielumā). Pirmajā gadījumā, spēlējot katrā pusē septiņiem cilvēkiem, rīdzinieki divainā kārtā tomēr uzvarēja 2-1, bet otrā (katrai vienībai iznākot laukumā deviņu spēlētāju sastāvā, parasto 11 vietā) rezultāts bija 9-0 RAK labā.

1924. gada ziemā Latvijas galvaspilsētā ieradās arī Igaunijas studentu izlase, kas panāca pret Latvijas universitātes sastādīto 2-2 rezultātu, Rīgas skolēnu izlasi pieveica 1-0, bet Rīgas vienpadsmitam zaudēja 4-8.

Vidusskolu sastādītās sastāvs bija šāds: K. Otlans (RP4Ģ), A. Jurgens (V. Olava komercskola), A. Putriņš (RP1Ģ), Leske (RP1Ģ), V. Roze (RP1Ģ), A. Sokolovs (RP2Ģ), Švanks (RP1Ģ), A. Timpers (RP1Ģ), A. Bradiņš (RP1Ģ), P. Grinbergs (RP1Ģ) un O. Kursītis (RP4Ģ).

Piebilstams, ka bendijs, kamēr to piekopa, bija ļoti iecienīts starp skolēniem, ieskaitot provinci (Cēsīs, Valmierā, Priekuļos u.c.).

Latvijas meistarnosaukumu bendijā sešas reizes izcīnīja Latvijas sporta biedrība. Šajā uzņēmumā LSB sastāvs trīsdesmito gadu sākumā. No kreisās V. Štāls, A. Putriņš, J. Skuja, A. Pantels, A. Sīmanis, P. Skuja, A. Brašmanis, A. Liepiņš, M. Bormans, A. Jesens, O. Kauranens un T. Ūdris

Bendiju ietilpināja arī SELL ziemas sacīkšu programmā, un 1931. gadā Latvijas studenti Helsinkos sacentās pret Somijas studentu sastādīto, zaudējot 2-3, bet pēc tam somu B vienību viņi uzvarēja 4-2, izpelnoties ļoti labas preses atsauksmes.

Šajā latviešu ekipā ietilpa K. Otlans; V. Gulēns, R. Umulis; L. Vedējs, K. Osis, A. Krisonis; T. Volframs, A. Petrovskis, R. Sīmanis, A. Sīmanis, A. Jesens, A. Erdmanis, T. Zelmenis.

1926./27. gada sezonā Konstantīns Otlans sargāja vārtus Prāgā Union Žižkov vienībā.

Valstu sacīkstēs Latvijas bendija spēlētāji dabūja sacensties tikai četras reizes un visas pret Igauniju. Vienu brīdi gan runāja par sastapšanos ar Norvēģiju, bet toreiz neatrisināms ziemas laikā izrādījās satiksmes jautājums.

Patiesībā nacionālās izlases, sākot ar 1926. gadu, bendijā izraudzīja gandrīz katru ziemu un dažreiz pat vairākas reizes, bet kaut kādu iemeslu dēļ spēkošanos atsauc. Visbiežāk laika apstākļu dēļ, ieskaitot pārlietu aukstumu igauņu zemē.

Šajās četrās valstu sacīkstēs latvieši divas reizes uzvarēja un tikpat zaudēja. Pēc tam tradicionāli sekojošās pilsētu sacīkstēs otrā dienā, bilance bija labāka: divas uzvaras, viens zaudējums un viena neizšķirta spēle.

LATVIJAS VALSTU SACIKSTES BENDIJĀ

1927. gadā Tallinā	5-3
1928. gadā Rīgā	4-7
1931. gadā Tallinā	1-8
1932. gadā Rīgā	5-4

4 spēles — 2 uzvaras,
2 zaudējumi.

LATVIJAS BENDIJA VALSTSVIENĪBAS SPĒLĒTĀJU SARAKSTS

- 4 reizes — Alfreds Brašmanis (LSB), Alfreds Pantels (LSB), Eduards Veinbergs (RV) un Harijs Fogels (RV);
3 — Pēteris Skuja (RFK), Miķelis Bormans (LSB) un Aleksandrs Liepiņš (LSB);
2 — Arturs Timpers (RFK), Arvids Jurgens (RAK), Emīls Urbāns (RAK), Tautmilis Ūdris (LSB), Eduards Kalniņš (LSB), Fricis Groblis (LSB) un Andrejs Jesens (LSB);
1 — Hermanis Zaļums (RFK), Nikolajs Karlsons (RAK), Jānis Kļaviņš (US), Ēriks Pētersons (RFK), Voldemārs Štūls (LSB) un Andrejs Krisonis (US).

Pavisam izmantoti 20 spēlētāju. No 15 iegūtajiem vārtiem, Jurgens iesitis piecus, Jesens četrus, Timpers trīs, Pētersons divus un Fogels vienus.

Pārstāvētās biedrības atzīmētas tādas, kādas šie spēlētāji reprezentēja pēdējā valstu sacīkstē.

BOKSS

Boksa sportam Latvijā pirmskaņa vēstures praktiski nav. Pazīstams tas, protams, bija, bet par kādām sacensībām informācijas trūkst. Boksa sekcija, piemēram, bijusi I.RAK 1899. gadā.

1912. gadā boksu sāka mācīties vēlākais Latvijas meistars Roberts Plūme, trenējoties pie Herberta Baumaņa, kas Vācijā pabeidza vingrošanas un sporta skolotāja kursus. Plūmes galvenie treniņa partneri tad bijuši Roberts Vithofs un Aleksandrs Miezītis.

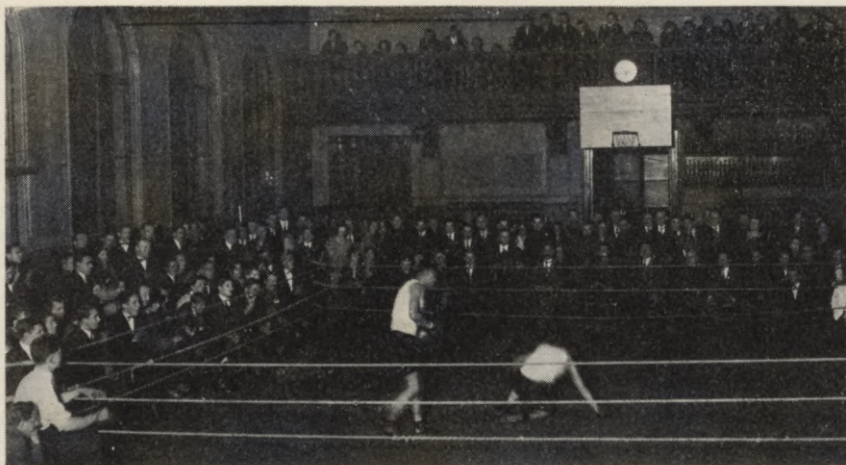
Bēgļa gaitās Krievijā Plūme 1917. gadā Pēterpilī trenējās pie tolaik daudz slavinātā boksa un paukošanas skolotāja prof. Lustallo un pašu tautieša J. Grāves, tajā pašā gadā izcīnot arī Pēterpils pilsētas meistarnosaukumu pusvidējā svarā. 1920. gadā Jekaterinburgā, tagad Sverdlovskā, Plūme uzvarēja Urālu apgabala meistarsacīkstēs ne tikai vidējā svarā, bet ieguva arī absolūtā čempiona nosaukumu, pārspējot pusmag svaru J. Plūmi-Mortonu un smagā svara meistarū, 95 kg smago Kronštates matrozi Čižikovu, piespiežot viņu padoties piektajā gājienā.

Kaņa laikā Krievijā (1916. gadā) kā profesionāli boksa reiz uzstājušies vēlākais Latvijas valsts vienības futbolists Teodors Plade un profesionālo laujanās čempionātu organizētājs un arbitrs Eduards Šloss-Knostenbergs. Cīņa esot beigusies „neizšķirti”.

Neatkarīgā Latvijā pirmos pamatus boksa sportam jau 1920. gadā lika Anglijas konsuls H. T. Holls. Boksu uzņēma arī Latvijas vispārējo sporta svētku programmā, bet sanākuši tikai trīs pāri (Jekabsons cīnījās neizšķirti ar Radniku, Stūre pieveica Laumani, bet smagsvaru uzstāšanās iznākusi tik bēdīga, ka prese pat nepiemin viņu vārdus). Ar demonstrējumiem tad piedalījušies paši sacīkšu organizētāji un tiesneši — angļi.

Latvijas Kareivis apzīmēja boksu par pilnīgi jaunu sporta veidu un vairāk kā kuriozitāti Latvijā, nākot ar šādu komentāru: „Galvenais iebildums, ka degunus un lūpas sasit līdz asinīm . . . Var redzēt, ka šādas boksa sacīkstes neatstāj nekādu patīkamu iespaidu”.

Sākot ar 1921. gadu, boksu ļoti sāka veicināt YMCA ar tās fiziskās audzināšanas vadītāju Rūdolfu Hansenu un instruktoriem Aleksandru Miezīti un Žani Dzeni priekšgalā. 1923. gadā JKS, kā nu jau bija pārdēvējusies YMCA,

Latvijas absolūto boksa meistarību noskaidroja tikai reizi — par 1922. gadu. Šajā uzņēmumā redzam Rīgas vingrotāju biedrības zālē izšķirējās cīņas pēdējos mirkļus. Pa kreisi uzvarētājs vidsvārs R. Plūme, pie zemes pusmagā svara meistars V. Heince

nodibināja īpašu boksa klubu ar devīzi „Tīrs sports, tīrs raksturs, tīra runa”. Tā priekšnieks kļuva M. Grasis-Kuziks.

Pirmās meistersacīkstes notika jau 1921. gadā 2. Latvijas sporta svētku ietvaros, bet gadu vēlāk sākās arī Rīgas meistersacīkstes.

Piebilstams, ka pašā sākumā boksa cimdus bieži vilka rokās cīkstoņi un svara cēlāji, galvenokārt, mēģinot gūt panākumus tikai ar tīru fizisku spēku, maz vērības pievēršot kādām tehniskām finesēm.

Daudz pārrunu un intereses 1923. gadā izraisīja smagsvaru — amatiešu boksētāja Serāno Smilgas (kas bija cīnījies Austrālijā un Kanadā) un profesionāla Jāņa Plūmes-Mortona (no 1909. līdz 1915. gadam pārstāvēja Rīgas Marsu) pārrašanās Latvijā. Smilga izaicināja visus toreiz labākos Latvijas cīnītājus sacensties ar viņu, un pieteicās arī pretinieki. Bet tā kā viņš bija iestājies SSS, Latvijas smagatlētikas savienība tam nepiekrita. Smilga tad stājās pretim Plūmem-Mortonam, kas atkal bija kļuvis par SSS trenētāju. Trijos gājienos ar punktu pārsvaru uzvarēja Smilga.

Daudz nopelnu boksa sporta rosināšanā divdesmito gadu otrā pusē un trīsdesmito gadu sākumā bija Ērikam Hāzenfūsam, kas savā laikā pats bija aktīvs cīnītājs un reiz ieguva arī Rīgas meistarnosaukumu (1929. gadā). Vispirms viņš nodibināja boksa klubu Ganimēdu, kur tad pulcējās lielākā daļa labāko galvaspilsētas pārstāvju, kas vēlāk atkal gandrīz visi pārgāja uz Latvijas boksa klubu (LBK).

Hāzenfūsam tomēr, laiku pa laikam, vienmēr radās grūtības un pārpratumi ar sporta vadību. Tā rezultātā, LSS 1930. gadā diskvalificēja visu LBK, izjaucot gandrīz Latvijas meistersacīkstes, jo vairākos svaros nesanāca dalīb-

nieku. Otru reizi Hāzenfūsu un veselu rindu labāko boksētāju savienība atkal sodīja 1936. gadā, kad viņi kādu laiku bija saistījušies Latvijas sporta biedrībā.

Sākumā ļoti aktīvas boksā bija abas lielākās žīdu sporta biedrības Makkabi ar Hakoah un jauna organizācija, kas gan nedarbojās pārāk ilgi — Jūdu sporta klubs (JSK), no kuŗām, sevišķi visvieglākajos svaros, izveidojās arī vairāki Latvijas meistari un valstsvienības dalībnieki. Pats spējīgākais no visiem bija mušas svars Hermanis Usijēvičs.

1924. gadā, no Vācijas atbraukušais sporta biedrības Marss masieris un trenētājs, Karls Viks atvēra Rīgā īpašu boksa skolu, kuŗas darbība tomēr nebija ilga.

Ļoti spēcīga boksētāju saime arvien bija SSS, bieži sacensoties arī starptautiskās sacensībās, gan tikai sociālistu organizāciju ietvaros.

Sevišķi sekmīgs SSS boksētājiem izvērtās 1930. gads. Viesojoties Vācijā, viņi guva pārlicenošas uzvaras Lignicā, Gerlicā, Veisvaseņā un Cvikavā, zaudējot vienīgi Kemnicā. Šajā turnejā piedalījās B. Dolgicers, J. Drengers, A. Pozdņakovs, J. Pūce, A. Zvicēvičs un V. Klesbergs.

Tajā pašā gadā Latvijas SSS vēl pieveica Šveices sociālistiskās sporta savienības izlasi un Prūsijas sastādīto.

Kad 1934. gadā SSS slēdza, un tās visi labākie pārstāvji iestājās „pilsoņu” rindās, Latvijā iesākās liels boksa sporta uzplaukums. Sevišķi rosīga un spēcīga boksa sekcija izveidojās LAS paspārnē, kamēr visas Latvijas mērogā lielu impulsu deva, 1936. gadā par valstsvienības trenētāju piesaistītā, Hugo Vītola darbība, kuŗš nāca Viļa Klesberga vietā, kas strādāja šajā amatā kopš 1935. gada.

Neparasti dzīva aktīvitate boksa sportā valdīja Latvijā vācu okupācijas laikā, kad tam pievērsās daudz biedrību kā Rīgā, tā provincē.

Boksā provincei gan vienmēr bija liela loma. Pirmajā vietā vispirms jāmin Jelgava, no kuŗas jau ar pašiem pirmajiem gadiem nāca vesela rinda Latvijas meistarū, valstsvienības dalībnieku un kandidātu: E. Švēde, J. Uрга, N. un K. Ēverti, S. Altuška, Ž. Bebrekārklis, A. Grazdīņš, R. Abramovičs, A. Trebo, A. Fjodorovs, A. Veilands, V. Beinerts, Tomaševskis, K. Šmits, J. Lembergs, J. Zāģeris, V. Ozoliņš un citi.

Ventspils atkal deva F. Biksi, V. Matisonu, K. Litchenu-Liedi, K. Blūmu, G. un J. Mūrniekus, V. Cauni.

Sevišķi pēdējos gados spožus panākumus guva liepājnieki: A. Grape, K. Nīmanis, V. Holcmanis, H. Lēvenšteins, M. Fjodorovs, K. Kazāks, Feldhūns, V. un B. Meļki, S. Čizēvičs, Sprūdis, Lemežs.

Bokss Latvijā bija pakļauts LSS, tomēr tā organizācija un vadība ilgu laiku kliboja visai jūtami. Valsts meistarsacīkstes samērā bieži notika ar lielu nokavēšanos, un vienā gadījumā divu gadu meistarsacīkstes (1936. un 1937.) izcīnīja pat ar nepilnu divu mēnešu atstarpi.

LATVIJAS BOKSA MEISTARI

Smagais svars

Žanis Dzenis (YMCA)	1921-22
Fricis Bikse (Spars)	1923
Edgars Švēde (KRB)	1924
Hugo Vītols (Marss)	1925
Voldemārs Vilnieks (LSB)	1926
Rams (Ganimeds)	1927
Fricis Bikse (Ganimeds)	1928
Zaicmans (Krauze)	1929-30
A. Grazdīņš (1.JSB)	1931-32
Harijs Bērziņš (LSB)	1933
Fricis Bikse (LSB)	1934
Harijs Bērziņš (LAS)	1935
Valfrīds Šteins (LAS)	1936
Kārlis Litchens-Liede (LAS)	1937
Jānis Lembergs (LAS)	1938
Valfrīds Šteins (LAS)	1939
Jānis Grīnvalds (ASK)	1940-41
Albins Meilis (Auseklis)	1942-44

Pussmagais svars

Roberts Dzeguze (Krauze)	1921
Vilis Heince (Krauze)	1922
Roberts Plūme (Marss)	1923
Vilis Heince (Krauze)	1924-25
Pauls Frēlihs (Unions)	1926
Antons Žaržeckis (Ganimeds)	1927
Pauls Frēlihs (ASK)	1928
Žanis Bebrekārklis (1.JSB)	1929
Antons Žaržeckis (LSB)	1930-33
Kārlis Tunkums (LSB)	1934-35
Arvīds Zulters (LAS)	1936-39
Albins Meilis (Marss)	1940-41
Vasiļjevs (Auseklis)	1942
—	1943*
Lemežs (Olimpija)	1944

* Visus diskvalificēja.

Vidējais svars

Kārlis Vitiņš (Krauze)	1921
Roberts Plūme (Marss)*	1922
Helmūts Lazdiņš (Krauze)	1923-24
Pauls Frēlihs (Unions)	1925
Reņģītis (JKS)	1926
Pauls Frēlihs (Unions)	1927
Pauls Lucs (LBK)	1928
Voldemārs Puga (ASK)	1929
Kārlis Lilēnūrms (LBK)	1930-31
Aleksis Pozdņakovs (LBK)	1932-33
Arvīds Zulters (LSB)	1934
Aleksis Pozdņakovs (LDzB)	1935
Arvīds Bergmanis (LAS)	1936

Voldemārs Balodis (ASK)	1937
Jēkabs Rebiņš (VEF)	1938
Michails Fjodorovs (Olimpija)	1939
Andrejs Sproģis (LAS)	1940
Arturs Kleistbergs (VEF)	1941
Vladislavs Karols (Auseklis)	1942
Jānis Mūrnieks (Spars)	1943

* R. Plūme ieguva arī absolūto Latvijas meistarnosaukumu, pieveicot pus-smagsvaru V. Heinci. Tāda izcīņa boksa notika tikai reizi, 1922. gadā.

Pusvidējais svars

Nikolajs Vjacirs (YMCA)	1921-22
Ernests Gūtmanis (JKS)	1923
Fricis Balodis (JKS)	1924
Eduards Jankovskis (JKS)	1925
Pauls Lucs (ASK)	1926
Blūms (JKS)	1927
Nikolajs Ēverts (1.JSB)	1928
E. Melderis (ASK)	1929
Aleksis Pozdņakovs (LBK)	1930
Nikolajs Ēverts (1.RAK)	1931
Vilis Matisons (LBK)	1932
Jēkabs Rebiņš (LSB)	1933
Konstantīns Tjasto (LDzB)	1934-39
A. Čerņavskis (LAS)	1940
Feldhūns (Olimpija)	1941
Pauchs (DSG)*	1942
Sprūdis (Auseklis)	1943
Staņislavs Čizēvics (Olimpija)	1944

* Vācijas pavaltstnieks

Vieglais svars

Ernests Gūtmanis (YMCA)	1921
Ādolfs Grasis (YMCA)	1922
Pēteris Stūre (Krauze)	1923
Ernests Gūtmanis (RPDSK)	1924-25
Nikolajs Ēverts (1.JSB)	1926
S. Altuška (1.JSB)	1927
Rezjonoks (ASK)	1928
Francis Mikuckis (ASK)	1929
Vilis Matisons (LBK)	1930-31
Antons Grīgas (Laisve)	1932
Vilis Matisons (LSB)	1933
R. Abramovičs (1.JSB)	1934
Alfons Trebo (ZTS)	1935
Arnolds Knāsis (LAS)	1936-41
Gensingers (DSG)*	1942
Kārlis Smiltiņš (Vairogs)	1943
Konstantīns Trēgers (1.RAK)	1944

* Vācijas pavaltstnieks.

Spalvas svars

Pēteris Stūre (Krauze)	1921
Eižens Šulcs (YMCA)	1922
Eduards Kronbergs (JKS)	1923
Nikolajs Ēverts (KRB)	1924
—	1925*
Fridrihs Lucs (JKS)	1926
M. Miņējvs (Ganimeds)	1927
Leons Misjūnas (Ganimeds)	1928
—	1929**
M. Miņējvs (LBK)	1930-31
Richards Bērtiņš (LSB)	1932-33
Arnolds Knīsis (LSB)	1934
Jūlijs Drengers (LAS)	1935
Kārlis Smiltiņš (Marss)	1936
Konstantīns Trēgers (ASK)	1937-38
Kārlis Nīmanis (Olimpija)	1939
Konstantīns Trēgers (ASK)	1940
Alfons Dreifogels (VEF)	1941
Jānis Klusovs (Auseklis)	1942-44

* Meistarnosaukumu nepiešķīra.

** Nebija dalībnieku.

Gaiļa svars

—	1922
Titovs (JKS)	1923
Alfreds Normans (JKS)	1924
A. Grape (LNJS)	1925
Šmerliņš (Makkabi)	1926
Aleksandrs Kraucs (JKS)	1927
Gustavs Reiniuss (Unions)*	1928-29
Richards Bērtiņš (LBK)	1930-31
R. Veikins (LSB)	1932-33
Mārtiņš Timmermans (LSB)	1934
Kārlis Nīmanis (Olimpija)	1935
Pauls Trusis (LAS)	1936-38
Mārtiņš Timmermans (VEF)	1939
Pauls Trusis (LAS)	1940-41
E. Ozoliņš (Auseklis)	1942
Konstantīns Trēgers (1.RAK)	1943
J. Cimdiņš (Vairogs)	1944

* Norvēģijas pavalstnieks

Mušas svars

Zīle (YMCA)	1922
Vītols (JKS)	1923
Vaga (LNJS)	1924
Aleksandrs Kraucs (JKS)	1924
Kaplans (Makkabi)	1926
Hermanis Usijēvičs (JSK)	1927
Richards Bērtiņš (LBK)	1928
—	1929*
Mārtiņš Timmermans (LBK)	1930
Miškins (LBK)	1931
Mārtiņš Timmermans (LSB)	1932-33
Bērs Dolgicers (Hakoah)	1934-37
Jestājevs (Marss)	1938
Vilis Caune (LAS)	1939
Tāļivaldis Ozoliņš (LAS)	1940-41
Alberts Kušķis (Auseklis)	1942
G. Monokandilos (Auseklis)	1943
Lapsa (US)	1944

* Nebija dalībnieku.

Pirmā Latvijas boksētāju saskare ar ārzemniekiem nodibinājās 1923. gada septembrī, kad starptautiskās sacīkstēs Helsinkos, kuŗās bez somiem piedalījās vēl igauņi un vācieši, startēja arī latviešu vidējā svara pārstāvji Helmūts Lazdiņš un Kārlis Tomašuns-Tomsons. Lazdiņš uzvarēja igauņi Kītu 3. gājienā k.o., bet Tomsons izpunktēja somu Ekstrēmu. Finālā sastapās

Latvijas boksa meistari un izlases vienības dalībnieki jelgavnieks Alfons Trebo (pa kreisi) un ventspilnieks Vilis Matisons 1936. gadā

abi latvieši, punktu uzvaru gūstot Lazdiņam, kamēr Tomsons ierindojās otrā vietā.

Nākamā gada janvārī starptautiskas sacīkstes notika Rīgā. Uzvaras izcīnīja spalvas svarā A. Grape, vidējā — H. Lazdiņš, pussmagajā — V. Heince, smagajā — F. Bikse. Otrās vietas ieguva N. Ēverts, A. Grasis, E. Gūtmanis, A. Zvicēvičs, A. Normans un V. Klesbergs.

JKS divas reizes spēkojās ar Tallinas Kalevu, zaudējot Igaunijas galvaspilsētā 3-4, bet uzvarot Rīgā 3-2. Tāpat JKS boksetāji sacentās ar amerikāņu, angļu un zviedru jūrniekiem.

Tā paša gada novembrī Rīgā viesojās Karalauču Achilles un Tallinas Kaleva boksetāji. Labākos panākumus no latviešiem guva smagsvars Edgars Švēde, pussmagvars Vilis Heince un vieglvars Alberts Krievs.

Divus gadus vēlāk latvieši Karalaučos panāca 6-6 rezultātu, bet tā kā viņiem bija divas k.o. uzvaras, tad uzvarētāji skaitījās viesi. Savus pretiniekus pieveica H. Vītols, A. Zvicēvičs un E. Gūtmanis, zaudēja P. Frēlichs, E. Faračs un F. Lucs. Rīdzinieki startēja Karalaučos arī vēl 1928. gadā un uzvarēja 9-7.

Bez tam šinī laika posmā veiksmīga uzstāšanās padevās Rīgā pret somiem — Helsinku boksa klubu.

1931. gadā LBK viesojās Polijā, kur Varšavas cirkā pret vietējo Makkabi zaudēja 7-9 (uzvaru izcīnīja Miškins, Bērtiņš un Matisons, bet neizšķirti spēkojās Žaržeckis). Vilis Matisons savu pretinieku pārspēja ar k.o. jau 8 sekundēs. Pēc tam latvieši Viļņā pret apgabala sastādīto cīnījās 7-7 neizšķirti.

Trīsdesmito gadu pirmajā pusē Latvijas boksa sports pārdzīvoja krīzi. 1932. gadā latvieši tomēr viesojās Kauņā, uzvaras panākot Timmermanam un Zaicmanam. Nākamā gada beigās boksa sekcija nodibinājās pie LSB, kur pārgāja arī liela daļa labāko Rīgas boksetāju. LSB tūlīt cīnījās Tartū un zaudēja 4-8 (uzvarēja Matisons un Pozdņakovs).

Jauna rosība atkal sākās 1934. gadā. Rīgas izlase (M. Timmermans, J. Drengers, V. Matisons, K. Tjasto, B. Dumpis, A. Žaržeckis un K. Litchens) devās uz Tartū un uzvarēja 11-3.

Starptautiskās sacīkstēs Rīgā, piedaloties ungāriem (Budapeštas T.K.) un poļiem (Varšavas Makkabi), labākos panākumus guva mājinieki, sasniedzot 19-13 punktus, otrā vietā atstājot ungārus ar 14-16 un trešajā poļus ar 11-15. Pēc tam starptautiskās sacīkstēs Tallinā, kur piedalījās arī poļi, sarteja B. Dolgicers, M. Timmermans, J. Drengers, A. Knīsis, K. Tjasto, B. Dumpis un A. Žaržeckis, Latvijas pārstāvjiem atkal gūstot izcīlas sekmes.

Ļoti bagāts starptautiskiem notikumiem bija 1936. gads. Pēc LAS sacīkstēm pret igauņiem notika sarīkojums ar Čehoslovākijas un Polijas boksētāju piedalīšanos. Uzvaras izcīnīja Pauls Trusis, Jūlijs Drengers, Konstantīns Tjasto un Kārlis Litchens.

Tallinas Kalevs sacentās ar jelgavniekiem, un igauņi uzvarēja 12-6. Pēc tam Rīgas LAS, papildināts ar citu biedrību labākajiem pārstāvjiem, ieskaitot jelgavniekus, devās uz Poliju, kur Viļņā guva trīs panākumus (14-2, 12-4, 10-6), bet zaudēja Janovā-Doļinā (6-8).

Tajā pašā gadā Rīgā atjaunoja arī kādreiz Ganimēda dāvināto septiņu kausa izcīņu starptautiskās sacīkstēs, un tos ieguva Arnolds Knīsis vieglajā svarā, Konstantīns Tjasto — pusvidējā un Aleksis Pozdņakovs — pussmagajā.

Tad starptautiskās sacīkstēs Rīgā ar igauņu un somu piedalīšanos pirmās vietas ieguva Drengers un Litchens.

Par sevišķi sekmīgu latviešu boksētājiem izvērtās 1937. gads, kad LAS, atkal papildināts ar citu biedrību pārstāvjiem, devās vēlreiz uz Poliju, kur astoņās sacensībās uzvarēja septiņos gadījumos un reizi cīnijās neizšķirti. Sacīkstes notika Viļņā — 3, Bržeščā — 2, Lodzā — 1, Bialostokā — 1 un Janovā-Doļinā — 1. Turneja ilga apmēram mēnesi, un lielākos panākumus guva pussmagsvars Arvīds Zulters, kas septiņus pretinieku sita k.o. un reizi bija jāsamierinās ar neizšķirtu. Vienībā, ko pavadīja LAS priekšnieks Jānis Rubenis un trenētājs Harijs Andersons, galvenie cīnītāji bija B. Dolgicers, P. Trusis, A. Fjodorovs, A. Trebo, K. Tjasto, V. Beinerts, A. Zulters un K. Litchens.

Pēc tam Rīgā atkal biedrību sastādītā, LAS sarīkojumā, pieveica īpašā turnīrā ungāru Ferencvarošu (kas viesojās arī vēl Jelgavā un Liepājā) 10-6 un igauņu Kalevu 14-0.

Tā gada oktobrī iespaidīgs panākums padevās Jelgavas LAS boksētājiem. Sacenšoties savās mājās pret Šauļu sastādīto, lietuvieši zaudēja 2-14, pie kam jelgavnieku septiņas uzvaras visas beidzās ar k.o. panākumu, ko guva Bērziņš, Fjodorovs, Trebo, Veilands, Ēverts, Šmits un Lembergs.

Liepājas Olimpija savukārt tajā sezonā cīnijās pret Tartū Kalevu neizšķirti (8-8), bet lietuviešus pieveica 12-2.

Lielas starptautiskas sacīkstes LAS atkal rīkoja 1938. gadā, vispirms ar italiešu un poļu piedalīšanos. Labākās sekmes guva Arnolds Knīsis, Albins

Rīgas un Jelgavas boksa sacīkšu dalībnieki 1938. gadā. Rīdzinieki valstsvienības treniņa tērpās ar uzrakstu Latvija

Meilis un Jānis Lembergs. Pēc tam sekoja turnīrs, startējot somiem, igauņiem un ungāriem. Pirmās vietas izcīnīja Pauls Trusis, Jēkabs Rebiņš, Arvīds Zulters un Valfrīds Šteins. Bez tam tajā gadā Rīga pārspēja Kauņu 10-6, pie kam lielākie pārsteigumi bija Baltijas valstu meistaru Konstantīna Tjasto un Voldemāra Baloža zaudējumi.

1939. gadā Liepājas Olimpija, papildināta ar rīdziniekiem Timmermanu, Trēgeru un Tjasto, devās uz Holandi, kur pārspēja Amsterdamas izlasi 10-6, bet ar Roterdamas un Grosingeras sastādīto divas reizes cīnījās neizšķirti (8-8).

1940. gada 14. un 28. janvārī notika divas Rīgas-Tallinas pilsētu sacīkstes. Pirmajā uzvarēja rīdzinieki 10-6, bet otrā zaudēja 2-14.

Komunistu gadā latvieši aizbrauca arī uz Ļeņingradu, kur cieta neveiksmi 4-12, vienīgās uzvaras gūstot P. Trusim un A. Meilim.

Latviešu boksētāji dažas reizes startējuši arī lielos starptautiskos sarīkojumos ārzemēs, bet ļoti neveiksmīgi.

1924. gadā Latvija sūtīja divus pārstāvjus uz olimpiskajām spēlēm Parīzē. Ernests Gūtmanis vieglajā svarā pirmajā cīņā zaudēja pēc punktiem urugvajietim Nikolāresam, bet Vilim Heincem pussmagajā neļāva nemaz startēt sakropļotā ikšķa dēļ.

1927. gadā Eiropas čempionātā Berlīnē ieradās mušas svars A. Kraucs, vieglsvars S. Mikipāris un vidsvars A. Zvicēvičs. Mikipāris nedabūja boksēt, jo izrādījās savai klasei par smagu, bet Kraucs zaudēja ungāram A. Kočičam un Zvicēvičs ungāram J. Maģaram jau pirmajās cīņās.

Mušas svarā bija pieci dalībnieki, un tā kā Aleksandrs Kraucs bija zaudējis tikai ar niecīgu punktu starpību, tad sacīkšu vadība deva viņam iespēju cīnīties trešās vietas dēļ ar vācieti Brofaci. Latvietis zaudēja arī šo sacensību.

1934. gadā Eiropas meistarsacīkstēs Budapeštā piedalījās Vilis Matisons, startējot spalvas svarā, ciešot tomēr neveiksmi jau pirmajā cīņā pret čehu Ulrichu.

Pēdējo reizi latvieši devās uz Eiropas meistarsacīkstēm 1939. gadā, kad tās notika Dublinā. Konstantīns Trēgers spalvas svarā zaudēja beļģim Ženo pēc punktiem, bet Konstantīns Tjasto pusvidējā svarā zaudēja zviedram E. Agrenam ar k.o.

Oficiālās valstu sacīkstes Latvijai boksā notika ar Igauniju, Lietuvu un Poliju.

Pati pirmā 1925. gadā, 1. un 2. maijā, Tallinā pret igauņiem. Katrā vienībā startēja pa diviem dalībniekiem, un uzvarēja Igaunija. Latviešiem pirmās vietas izcīnīja Ernests Gūtmanis vieglajā un Hugo Vītols smagajā svarā.

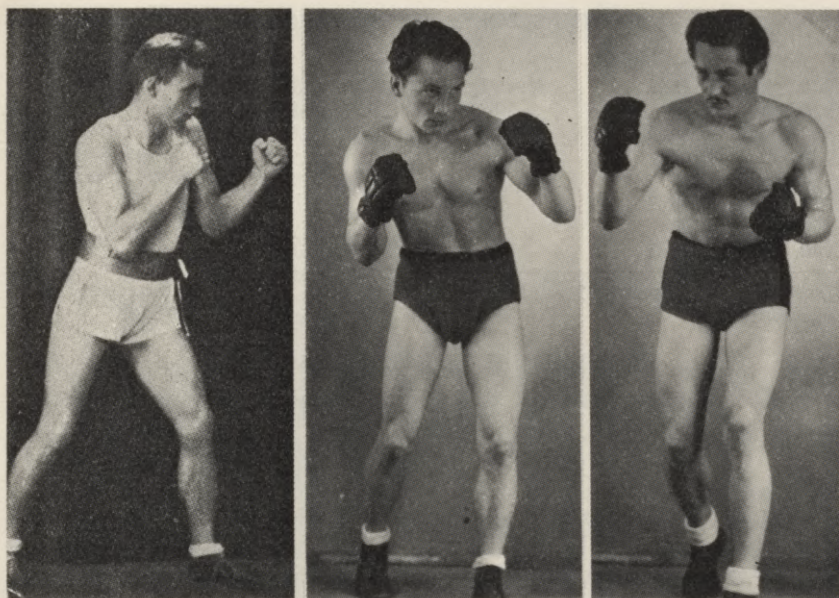
Nākamā spēkošanās notika 1926. gadā Rīgā un beidzās neizšķirti. Pirmo un otru vietu latviešiem ieguva mušas svarā A. Kraucs ar H. Usijēviču un smagajā E. Švēde ar H. Vitolu. Vēl uzvarēja E. Gūtmanis pusvidējā, P. Frēlichs un V. Vilnieks pussmagajā svarā.

Gadu vēlāk Igaunijas galvaspilsētā latvieši zaudēja (3-5), igauņiem vienu punktu iegūstot bez cīņas, kad pēkšņi saslima V. Damerovskis. Uzvaru panāca F. Lucs, N. Ēverts un A. Zvicēvičs.

1928. gadā Latvija guva 6-2 pārkumu. Uzvarēja Usijēvičs un Miņējevs, tad Korņējevs zaudēja, bet Rezjonoks atkal uzvarēja. Igauņi šādu cīņas iznākumu neatzina un no pārējām sacensībām atteicās. Vienmēr objektīvais Latvis pēc tam šajā sakarībā rakstīja: „Triju grūtu raundu kopībā viņam (Rezjonokam) piekrita pelnīta uzvara”.

Nākamā valstu sacīkste notika tikai 1931. gadā, ko atkal uzvarēja latvieši 5-3. Neizšķirti cīnījās Miškins un Lilenurms, bet savu pretiniekus pieveica Bērtiņš, Matisons, Pozdņakovs un Žaržeckis.

1933. gadā Latvija smagi zaudēja Igaunijai, vienīgo uzvaru panākot smagsvaram H. Bērziņam.

Vairākkārtējie Latvijas boksa meistari. Pa kreisi Konstantīns Tjasto; vidū Konstantīns Trēgers; pa labi Jānis Klusovs

Pēc tam sākās Baltijas valstu turnīri un atsevišķa valstu sacīkste pret Igauniju atkal notika tikai 1939. gadā, kad ziemeļu kaimiņš bija pārāks 5-3. Latviešiem uzvaru panāca V. Caune, P. Trusis un M. Fjodorovs. Pēdējo reizi oficiāla spēkošanās risinājās 1940. gadā 21. februārī, Tallinā, kad atkal lielu uzvaru svinēja igauņi. Vienīgo panākumu latviešiem guva P. Trusis.

Prese par pirmo valstu sacīksti pret Lietuvu atzīmējusi sacensību 1926. gadā Kauņā, kuŗa notika vienīgi četrus svaros. Uzvarēja latvieši 3-1, savus pretiniekus pārspējot V. Pugam, P. Lucam un A. Zvicēvičam, kamēr zaudējumu piedzīvoja E. Švēde pussmagajā svarā.

Nākamā tikšanās ar lietuviešiem notika 1927. gadā Rīgas jūrmalā, Majoros, un tā beidzās ar Latvijas uzvaru 8-0. Šo panākumu guva H. Usijēvičs, L. Misjūnas, F. Lucs, M. Miņējevs, P. Lucs, S. Mikipāris, P. Frēlichs un E. Švēde. Lietuviešu favorīts pussmagsvars Juozas Vinčas zaudēja Paulam Frēlicham 1. gājienā 40 sekundēs.

Pēc tam Baltijas valstu turnīros latvieši vienmēr bija pārāki par lietuviešiem, bet atsevišķā valstu sacīkstē Kauņā 1937. gadā cīnījās 4-4 neizšķirti.

Ar Poliju pirmā valstu sacīkste notika 1938. gadā Torunā un beidzās 6-2 mājnieku labā. Latviešiem uzvaras izcīnīja P. Trusis un A. Knīsis.

Otru reizi ar poļiem vēl notika spēkošanās nākamajā gadā Rīgā, kas tāpat beidzās ar Polijas pārsvaru 5-3. Latvijai punktus guva K. Trēgers, K. Tjasto un A. Meilis.

LATVIJAS BOKSA VALSTU SACĪKSTES

<i>Pret Igauniju</i>			<i>Pret Lietuvu</i>		
1925. gadā	Tallinā	Uzv. Ig.	1926. gadā	Kauņā	3-1
1926. gadā	Rīgā	12-12	1927. gadā	Majoros	8-0
1927. gadā	Tallinā	3-5	1937. gadā	Kauņā	4-4
1928. gadā	Rīgā	6-2	3 sacīkstes — 2 uzvaras, 1 neizšķirta.		
1931. gadā	Rīgā	5-3	<i>Pret Poliju</i>		
1933. gadā	Tallinā	1-7	1938. gadā	Torunā	2-6
1939. gadā	Rīgā	3-5	1939. gadā	Rīgā	3-5
1940. gadā	Tallinā	1-7	2 sacīkstes — 2 zaudējumi.		

8 sacīkstes — 2 uzvaras, 5 zaudējumi,
1 neizšķirta.

BALTIJAS VALSTU MEISTARSACĪKSTES

1934. gadā Rīgā:	1. Latvija, 2. Igaunija, 3. Lietuva;
1935. gadā Kauņā:	1. Igaunija, 2. Latvija, 3. Lietuva;
1936. gadā Tallinā:	1. Igaunija, 2. Latvija, 3. Lietuva;
1937. gadā Rīgā:	1. Igaunija, 2. Latvija, 3. Lietuva.

Baltijas valstu meistarnosaukumu boksā izcīnīja: 1934. gadā — B. Dolgicers mušas svarā, J. Drengers — spalvas, V. Matisons — vieglajā, bet pirmo un otru vietu dalīja K. Tjasto — pusvidējā un K. Litchens — smagajā; 1935. gadā — B. Dolgicers dalīja pirmo un otru vietu mušas svarā; 1936. gadā — B. Dolgicers uzvarēja mušas svarā un 1937. gadā — K. Tjasto pusvidējā un V. Balodis vidējā svarā.

Daži latviešu boksētāji izmēģināja arī profesionālās gaitas, vislielākos panākumus gūstot Ernestam Gūtmanim, kas no 1926. līdz 1929. gadam ar mainīgām sekmēm cīnījās Francijā, Beļģijā, Anglijā un Spānijā.

1928. gadā par profesionāli kļuva Hugo Vītols.

Dažus labus cīnītājus Latvijas boksa sports zaudēja izceļošanas dēļ. Tā jau 1924. gadā uz ASV aizbrauca Pēteris Stūre un Kārlis Tomsons, bet četrus gadus vēlāk uz Urugvaju devās Hermanis Usijvičs.

BURĀŠANA

Latvijas burāšanas jeb zēģelēšanas sporta pirmsākumi skaitāmi ar Rīgas jachtkluba (RJK) nodibināšanos 1878. gadā, kam sekoja Liepājas jachtklubs Nord (dib. 1883. gadā). Pirmā regata notikusi 1879. gada 19. augustā Daugavā, bet vēlāk visbiežāk Ķīšezerā.

Tās, protams, bija vācu biedrības. Un kaut šim sporta veidam Latvijā priekšnoteikumi bija ļoti izdevīgi — plašie ūdeņi — latviešu sabiedrība burāšanas sportā tomēr aktīvi nepiedalījās.

Stāvoklis toties nedaudz mainījās pēc Vidzemes jachtkluba (VJK) nodibināšanas (1885. gadā), kuŗa paspārnē tad sāka pulcēties arī latviešu inteliģence. Klubs auga visai strauji un itin drīzi nostājās blakus abām vecākajām biedrībām. Jau dibināšanas gadā VJK sarīkoja pirmo jūŗas regatu.

Pēc kuŗa minētie trīs klubi ātri atkal sapulcināja savus biedrus, un 1920. gadā pirmajos Latvijas sporta svētkos notika arī burāšana. Jachtas bija sadalītas divās handikapu grupās, kuŗas sacentās 12 jūŗas jūdžu trijstūŗa regatā. I gr. — 1. E. Siļskis ar Tea, 2. A. Vīndedzis (Rasko), 3. A. Dumbergs (Nikse), laiks — 4:52:54 stundas; II gr. — 1. E. Buttars (Hansa), 2. H. Bīrmans (Laluna), 3. Ronis (Strene), laiks — 3:45:36.

Nākamajos gados sacensības turpinājās, ieskaitot tajā laikā arī gandrīz gadskārtējos Latvijas sporta svētkos. 1923. gadā Rīgas pilsētas vairogu izcīnīja H. Bīrmans. Labus panākumus sāka gūt Aleksandra Grīnupa jachta Ellida, un latviešu vidū aizvien vairāk nobrieda doma, ka jādibina pašiem sava biedrība. Tā 1924. gadā radās Latvijas jachtklubs (LJK), kā galvenie dibināšanas iniciātori bija M. Skujenieks, A. Lonfelds, A. Grīnups un A. Kiršteins.

LJK jau tūlīt bija ap 150 biedru, kas nākamajā gadā palielinājās uz 280, un klubs piešķīra 25 vimpelus (jachtu un motorlaīvu individuālās paziŗanas zīmes). Notika arī drīz divas regatas.

Sacensībā no Rīgas uz Roju 1924. gadā startēja 10 jachtu, un ātrākā bija Dž. Dālica Ivanhoe, kas 47 jūŗas jūdzes veica 10 st. 20 min. Bet, aplēŗot handikapu, Kurzemes kausu ieguva A. Vīndedzis ar Margoti. Otrā tā paŗa gada LJK regatā piedalījās 37 jachtas. Uzvarēja K. Spādes Matilde, kuŗai tikai 2 sekundes zaudēja F. Baura vadītā Spīdola.

1924. gadā nodibinājās vēl Liepājas jachtklubs, un buķāšanas sporta biedrību skaits Latvijā sasniedza sešas — LJK, VJK, RJK, Liepājas JK, Liepājas JK Nord un Kurzemes JK.

Šajā laika posmā starp aktīvākajiem buķātājiem vēl mināmi E. Romans, T. Spāde, K. Klāsens, M. Ozols, V. Švarcs, P. Hārs, H. Juchters, E. Lange, E. Bloks, V. Lēmans, N. Kobro, V. Kanskis, G. Ulmanis, R. Treimanis, J. Bergs, P. Neimanis un citi.

Nākamajā sezonā, t.i. 1925. gadā, no 20. līdz 27. maijam notika buķāšanas nedēļa, ko kopīgi rikoja RJK, VJK un LJK, piedaloties pavisam 75 jachtām. Rīgas pilsētas goda balvu izcīnīja V. Kanskis ar Amatu. Risinājās arī starptautiskas sacīkstes, startējot buķātājiem no Dancigas, Karalaučiem un Klaipēdas.

Pēc tam uz Klaipēdu devās V. Kanskis ar Amatu un Dž. Dālics ar Ivanhoe, kur ierindojās godalgotās vietās.

1926. gadā LJK iesvētīja savu jauno mītni uz bijušā burenieka Adonia. Kluba jachtas Laimdota (A. Grīnupa) un Amata (V. Kanska), guva teicamus panākumus, uzvarot gan Rīgas pilsētas ceļojošās balvas, gan Kurzemes kausa izcīņā. Tāpat veiksmīga citās regatās bija M. Zalcmaņa Spīdola.

4. Vispārējos sporta svētkos 1927. gadā attiecīgajās klasēs Daugavas regatā uzvarēja A. Landsmans, E. Ecmans, K. Munters, A. Ozols, E. Taube, A. Grīnups, H. Taube, H. Bīrmans, E. Indriksons, N. Ports, E. Siļskis. Pēc tam Ķīšezerā — E. Taube, H. Taube, K. Spāde, E. Indriksons, J. Drešmans, A. Landsmans, P. Līdke, E. Butte, R. Treimanis. Absolūti ātrākās jachtas balvu saņēma A. Grīnupa Laimdota, bet mūžīgi ceļojošo Rīgas pilsētas kausu E. Taubes Good Wind. Roņu salas regatā tajā gadā uzvarēja K. Spādes vadītā Paija.

1928. gadā Rīgas pilsētas balvu izcīnīja V. Kanskis ar Amatu, bet Kurzemes kausu nākamajā sezonā ieguva A. Grīnupa Laimdota.

Divus gadus pēc kārtas (1931. un 1932.) 102 jūras jūdžu regatā Rīga-Kurmragš-Mērsragš-Rīga triumfēja M. Zalcmaņa Spīdola, bet 1933. gadā Everhappy ar A. Tiknusu pie stūres.

5. Latvijas sporta spēlēs 1931. gadā uzvarēja J. Drešmans, D. Šērs, H. Frīdenbergs, B. Lēvenšteins, E. Jakobi, H. Bīrmans, V. Kurzemnieks, K. Spāde, H. Johansons, H. Taube, Dž. Maršics, Dž. Dālics, E. Plato. Absolūti ātrāko laiku sasniedza M. Zalcmanis ar Spīdolu.

1932. gada regatā uz Roņu salu uzvarēja F. Kūca Vivian. Teicamus panākumus šajā vasarā guva P. Mende, kas izcīnīja pirmās vietas vairākās sacensībās.

Šajā laika posmā Latvijas buķātāji piedalījās arī vairākos starptautiskos sarīkojumos ārzemēs.

Buļāšanas regata 1938. gada augustā Lielupē

Vispirms, 1928. gadā, uz olimpiskajām spēlēm Amsterdamā pirmo un vienīgo reizi aizbrauca Vidzemes jachtkluba buļātājs Kurts Klāsens, startējot starptautiskajā 12 pēdu Dinghy klasē ar rīkotāju laivām un buļām, kuņas dalībnieki izlozēja. Sacenšoties divās priekšgrupās pa desmit, Latvijas pārstāvis izvadīja savu jachtu uz 7., 3., 5. un 8. vietu un iekļuva desmit finālistu vidū.

Nākamajās četrās regatās Klāsens bija 8., 10., 7. un 8., paliekot kopvērtējumā 10. vietā, olimpiskās medaļas izcīnot Zviedrijai, Norvēģijai un Somijai.

1929. gadā deviņas Latvijas jachtas startēja Ārensburgas jachtkluba 50 gadu jubilejas sacīkstēs, bet nākamā gada vasarā Zviedrijas karaliskā jachtkluba 100 gadu jubilejā ieradās sešas jachtas. Tur labākos panākumus guva A. Grīnups ar Laimdotu, izcīnot pirmo vietu 55 kv. m klasē un F. Kūcs ar Vivian (75 kv. m), ierindojoties otrā vietā. Vēl Zviedrijā startēja Līgo, Smut, Nordwest un Albatross ar vadītājiem A. Remesu, V. Kurzemnieku, E. Taubi un N. Grūbi.

1929. gadā Rīgā nodibinājās Baltijas žīdu jachtklubs ar komadoru M. Feitelbergu, bet Latvijas zēģelētāju savienībā (LZS), kas arī sāka darboties tajā gadā Aleksandra Grīnupa vadībā, jaunā biedrība tomēr neiestājās.

Jau nākamajā sezonā LZS sarīkoja pirmo regatu, ko līdz tam arvien darīja tikai atsevišķi klubi. Savienībai bija valdības apstiprināts karogs, kas jāpaceļ visām jachtām braucot uz ārzemēm. Bez tam vēl katra atsevišķa laiva

saņēma savu pazišanas zīmi (vimpeli), un uz buřām abās pusēs bija nācijas apzīmējums — Latvijai burts O.

Kad 1933. gadā Latvija atzīmēja 15 gadu neatkarības jubileju, LSOA un olimpiskās komitejas nozīmes „Par nopelniem” saņēma šādi burāšanas sporta dalībnieki: K. Spāde, A. Grīnups, E. Jakobi, R. Treimanis, V. Kanskis, M. Zalcmanis, F. Kūcs, F. Pūce, J. Stankevics, K. Dursts.

LZS 1933. gadā jau sastāvēja deviņas biedrības ar šādu laivu skaitu: LJK 46 jachtas un 26 švērtlaivas, RJK 48 — 14, VJK 42 — 15, RJJK 10 — 7, BJK 13 — 5, Liepājas Nord 21 — 6, KJK 26 — 4, Liepājas JK 20 — 5 un Olimpija 9. Kopā 235 jachtas un 82 švērtlaivas.

Tajā gadā Dzintarjūŗas kausu izcīnīja E. Kanskis ar Amatu, bet P. Jan-sona balvu K. Balodis ar Andromedu. Dinghy klasē pārākais bija A. Balodis.

1934. gadā Latvijas lielajā 102 jūŗas jūdžu regatā trijstūŗa distancē, ar startu un mērķi Daugavgrīvā, savās klasēs uzvarēja F. Kūcs ar Vivian, DŽ. Dālics — Paiju, M. Zalcmanis — Spīdolu, A. Ozols — Beatrisi un Fitlers — Andromedu. Pirmo reizi startēja arī Latvijas kaŗafloŗes jachta Auseklis, ko vadīja A. Vīndedzis, izcīnot K. R. izlīdzinošajā klasē pirmo vietu.

6. Vispārējos sporta svētkos 1935. gadā uzvarētāji, tātad varētu teikt arī Latvijas meistari, toreiz tik daudzajās un dažādajās klasēs bija šādi: Kuļikovskis (RJK), Ozols (LJK), Maršics (RJK), Johansons (LJK), Treimanis (VJK), Hārs (RJK), Grīnfogels (VJK), Buttars (RJK), Foss (BJK), Fiŗers (VJK), Matelsons (VJK), Lange (VJK), Palms (RJK), Mencendorfs (RJK).

Nākamajā gadā 102 jūŗas jūdžu regatā ātrākā bija A. Tiknusa vadītā Everhappy, bet 1937. un 1938. gadā šajā sacensībā uzvarēja F. Kūcs ar Vivian.

1937. un 1938. gada vasarā dažādās regatās labākos panākumus savās klasēs guva K. Balodis, K. Grauers, V. Konstantīnovs, G. Balodis, C. Šperlbergs, K. Ratnieks, Grīnfogels, F. Kūcs, E. Matelsons, F. Kuļikovskis, E. Kanskis, J. Freimanis, J. Rutenbachs, B. Jurovskis, G. Hāks, K. Fonge, K. Dauge, V. Švarcs, A. Strazdiņš, Rubiņšteins, B. Lēvenšteins, A. Tiknuss, H. Gubiņš, Solomonskis, Skripskis, Griķis, E. Krečmanis.

Liepājā eksternās sacīkstēs 1937. gadā, kur startēja KJK, Liepājas JK un Olimpijas buŗātāji, labākos panākumus guva J. Goldbergs, J. Karlsons, K. Gedgovds, V. Grekovs, V. Apogs, E. Gabaliņš, K. Oŗeniķis.

Roņu salas regatā absolūti ātrākā bija Vivian ar F. Kūcu pie stūres, bet, aplēŗot handicapu, uzvarētājs kļuva F. Kuļikovskis ar Hai klases Etu.

Pēdējā nopietnā buŗāšana notika 1939. gada vasarā. Pērnavas jachtkluba 100 gadu dibināšanas jubilejas gadījumā uz Igauniju devās astoņas Latvijas jachtas. Labākos panākumus, resp. pirmās vietas ieguva F. Kūcs ar Vivian, A. Tiknuss — Everhappy 2, J. Freimanis — Romanci 3, A. Strazdiņš — Andromedu 3 un E. Novīks ar Shark. Otru vietu ieguva H. Johansons (Everhappy 1).

7. Vispārējo sporta svētku sacensībās, kuņas nu jau oficiāli dēvēja arī par Latvijas meistarsacīkstēm, absolūti ātrākā bija F. Budo vadītā 75 kv. m šķēru kreiceris Filgia, bet attiecīgajās klasēs uzvarētāju saraksts izveidojās šāds: F. Kuļikovskis, F. Fogels, K. Dauge, P. Dannenbergs, F. Kūcs, H. Gubiņš, G. Freimanis, E. Kanskis, G. Spalviņš, J. Rutenbachs, J. Rubīns, K. Martinovs, H. Nīderers un G. Hāks.

LZS vadītāji bijuši A. Grīnups (LJK), R. Freitags-Loringhovens (RJK), F. Kette (VJK), K. Spāde (LJK), T. Spāde (LJK), un pats pēdējais atkal K. Spāde. Kad 1940. gadā Latviju okupēja, LZS pulcināja jau ap 2000 buķātāju.

BUŅU LIDOŠANA

Par buņu lidošanas oficiālo pirmsākumu uzskata 1934. gadu, kad Aviācijas veicināšanas biedrības Jelgavas nodaļa sarīkoja plašu propagandas dienu, kaut paši pirmie lidojumi jau notika 1932. gadā Spilves pļavās un gadu vēlāk Bolderājas kāpās, kur apmācības iesāka Latvijas buņu lidotāju biedrība.

Apvienojot visas aviācijas organizācijas Latvijas aeroklubā (LAK), 1935. gadā Rīgā un Jelgavā sāka darboties buņu lidotāju skolas, un nodibinājās pavisam kādas 40 buņu lidotāju kopas Latvijā, ieskaitot daudz lidmodeļu būvētāju pulciņus.

Pirmmācībām lietoja pašu šī sporta veida entuziastu būvētos „iesācēja” tipa planierus, kas bija samērā viegli izveidojami un labojami.

Augstjaudas un figūrlidojumiem lietoja Latvijā būvētās Rhoenbussard un H-17 tipa buņu lidmašīnas, kā arī Grunau Baby un divvietīgo Goettingen-4. Jelgavas buņu lidmašīnai Lāčplēsis vēlāk iebūvēja arī mazu palīgmotoru.

Izcilākie buņu lidotāji Latvijā bija A. Pantelējevs, J. Butēvics, E. Šrāders, F. Tramdachs, brāļi Vidiņi, B. Azeļickis, A. Cinītis, Ž. Krūze, A. Kalniņš, K. Students, A. Kiršteins, A. Vilks, J. Lapiņš, E. Delle.

Interese par šo sporta veidu bija liela, un Rīgā pat nodibinājās Mākslinieku un žurnālistu kopa, kur lidapmācības iesāka Latvijas telegrafa aģentūras (LTA) direktors A. Zvēriņš, grafiķis S. Vidbergs, baletdejojājs P. Fibigs, G. Falks un citi. Tāpat jāatzīmē Latvijas pirmās buņu lidotājas — K. Reinfelde, E. Šķobe, I. Vīksna, E. Feldmane, Ž. Kalniņa. Viņas visas bija aktīvas ne tikai lidlaukā, bet arī buņu lidmašīnu darbnīcās un visās citās Latvijas aerokluba nodarbībās.

1936. gadā Eiropas buņu lidotāji jau uzrādīja tādus veikumus kā 400—500 km pārlidojumus un augstumā pārsniedzot 5000 m. Latvijā tajā laikā ievērojamāki sasniegumi vēl nebija atzīmēti, jo jaunajā sporta veidā vispirms bija jānodrošina materiālā bāze, jāizveido lidlauki un jāsapatavo instruktori. Apmācības lidošanā notika, startējot automobiļa velcē.

1936. gada vasarā Valsts elektrotehniskā fabrika (VEF) uzdāvināja Rīgas buņu lidotāju skolai buņu lidmašīnu VEF, ar ko Apolons Pantelējevs veica pirmo „cilpu” Latvijā. Vēlāk „grīstes” un „cilpas” Latvijas buņu lido-

Divvietīgā buņu lidmašīnā Goe-4 B. Azeļickis (pa kreisi) un A. Pantelējevs

tāji demonstrēja regulāri aviācijas svētkos kā Rīgā, tā provincē, kur viņi ieradās „gaisa vilcienā” motorlidmašīnas velcē.

Pieaugot valdības un Latvijas aerokluba materiālajam atbalstam, palielinājās augstjaudas buņu lidmašīnu skaits, un 1938. gadā E. Šrāders jau nolidoja virs Rīgas 3 stundas un 15 minūtes, bet A. Pantelējevs 1939. gadā divvietīgajā buņu lidmašīnā 1 st. un 15 minūtes.

1939. gada augustā Kauņā notika pirmais Baltijas valstu civīlās aviācijas salidojums. Piedalījās Latvijas, Lietuvas un Igaunijas lidotāji, buņu lidotāji un lidmodeļu būvētāji, kā arī Somijas pārstāvji. Sarīkojums beidzās ar plašiem aviācijas svētkiem, kuņos ieradās arī vēl Vācijas un Polijas lidotāji.

Buņu lidotāju sacensībās Latviju pārstāvēja A. Pantelējevs, B. Azeļickis un A. Vilks. 14. augusta rītā no Kauņas startēja divas latviešu, trīs lietuviešu un trīs igauņu augstjaudas buņu lidmašīnas. Vistālāko distanci veica Rīgas buņu lidotāju skolas instruktors Vilks, veicot 182 km no Lietuvas galvaspilsētas līdz Ezerei (no 1643 m augstuma). Viņš to nolidoja 3 stundās un 45 minūtēs, ko arī reģistrēja kā pirmo Baltijas valstu rekordu.

16. augustā, lidojot ļoti sliktos laika apstākļos, pirmo vietu izcīnīja Lietuva ar 207 kopīgi veiktiem kilometriem, otrā vietā ierindojās Latvija ar 110 un trešajā Igaunija ar 80 kilometriem.

Īpašā ilgidojuma sacensībā B. Azeļickis ierindojās otrā vietā, noturoties gaisā 5 st. un 20 min. Uzvarēja lietuvietis ar 5 st. 50 min. Tāllidojumā pirmo vietu atkal izcīnīja A. Vilks, veicot 62 kilometrus.

*Latvijā ar buņu lidošanu nodarbojās arī sievietes. Apmācību planieri Spilves lidlaukā
Ž. Kalniņa. Instruktors E. Šrāders*

Modeļbūvētāju sacensībās, kur piedalījās pa sešiem dalībniekiem no Somijas, Igaunijas un Lietuvas, Latviju pārstāvēja P. Ansons, I. Bērziņš un A. Saule ar septiņiem lidmodeļiem.

1940. gada 15. jūnijā A. Vilks guva jaunu panākumu, veicot 250 km no Rīgas uz Jelgavu un tad tālāk līdz Kauņai. Tūlīt sekojošo politisko pārmaiņu rezultātā šis sasniegums un rekords tomēr palika gandrīz nepamanīts.

Pēc krievu okupācijas buņu lidošanu Latvijā atkal atjaunoja 1942. gadā pie Armijas sporta kluba, nozares vadību uzņēmoties Mārtiņam Kalvem. Šai laikā vēl aktīvi darbinieki bija E. Brūvelis un A. Azeļickis.

DAIĻSLIDOŠANA

Daiļslidošana Latvijā bija pazīstama jau priekš pirmā pasaules kara. Tā, piemēram, 1912. gada 29. janvārī Rīgā, notika Baltijas (Ostseeprovinzen) meistarsacīkstes, kurās uzvarēja vēlākais meistars H. Blaus (Āgenskalna šaušanas biedrība), otrā vietā ierindojoties A. Grudzinskim (Unions) un trešajā H. Heidingeram (Krievu tūristu klubs).

Latvju Enciklopēdijā teikts, ka Latvijas brīvvalstī pašas pirmās daiļslidošanas sacensības notikušas 1921. gadā Liepājā, kamēr Rīgā pirmais „slidskrējēju-mākslinieku” demonstrējums sarīkots nākamā gada februārī.

Lielāka rosība sākās 1924. gadā, kad 24. februārī sacīkstes atkal rīkoja Liepājas Olimpija. Tajās pirmo vietu ieguva Tubelis (LUASB), 2. Stankēvičs (Olimpija), 3. Bechsteters (Olimpija). Latvijas ziemas sporta savienība savukārt izraudzīja komisiju — H. Blauu, E. Fišeru un E. Tubeli — kuŗai uzdeva iepazīties ar starptautiskajiem noteikumiem un izstrādāt programmu pirmajām Latvijas meistarsacīkstēm 1925. gadā. Bet ārkārtīgi nelabvēlīgā ziema šiem plāniem pārvilka svītru.

Un tā iznāca, ka nākamā „slidu daiļskriešana” jeb „figūrālā slidošana” atkal notika tikai 1926. gada 24. februārī, RAK slidotavā (Uniona laukumā). Senioru klasē kungiem bija divi dalībnieki, pirmajā vietā ierindojoties Haraldam Blauam (1.RRB), bet otrā Eduardam Tubelim (LUASB). No pieteiktajām dāmām startēja tikai Vilhelmīne Lapčinska (LSB). Toties jo kupls jau bija dalībnieku skaits junioru klasē (5), kur labākos panākumus guva Heinrichs Volfs (1.RRB). Pēc tam martā izsludināja pirmās Latvijas meistarsacīkstes.

Sākuma gados vīriešu konkurencē pārākais bija H. Blaus, bet viņa sīvākais pretinieks E. Tubelis. Blauam uzvaru nodrošināja labāks zīmējums obligātajās skolas figūrās, kamēr brīvās izvēles slidojumā, spriežot pēc preses atreiferējumiem, labāks atkal, šķiet, bijis Tubelis, dažkārt izraisot pat nopietnu kontroversiju. Tam tomēr pamatā, liekas, vairāk būs bijusi tiesnešu nevienādā pieeja vērtēšanā nekā grūtība noteikt patiešām pārāko.

Blauu un Tubeli meistargodā nomainīja Verners Auls un Pēteris Lejiņš, bet pēc tam ilgus gadus dominēja Jānis Zīverts.

Sievietēm sākuma gados labākās daiļslidotājas bija V. Lapčinska, V. Kalniņa, S. Vēbele un māsas Margrieta un Marija Morgenšternas, bet, sākot ar 1933. gadu, meistarnosaukumu nepārtraukti iekaroja Alise Dzeguze, izņemot reizi, kad nestartēja slimības dēļ.

Pāru slidojumā pēdējos gadus noteikti pārākie bija Hildegarde Švarce ar Eduardu Gešelu.

Sākot ar 1935. gadu, daiļslidošanā regulāri notika arī Rīgas meistarsacīkstes, bet Latvijas universitātes čempionus noskaidroja jau divdesmitajos gados, kad visbiežāk uzvarēja Līvija Dreimane-Apine un Eduards Tubelis.

Kā sava veida īpatnību var atzīmēt, ka 1929. gadā Latvijas meistarnosaukumu pāru slidojumā izcīnīja divas dāmas — māsas Margrieta un Marija Morgenšternas. Arī iesācēju jeb skolēnu klasē zēni un meitenes sākumā dažkārt startēja vienā grupā.

Latvijas daiļslidotāji samērā neilgajā darbības laikā vēl nepaspēja sasniegt starptautisku līmeni, tomēr progress ar katru gadu bija nenoliedzams kā kvalitātē, tā kvantitatē. Piemēram, 1939. gada Latvijas meistarsacīkstēs, kas notika 14. un 15. februārī, LSB laukumā, startēja jau 25 dalībnieki. Dāmu klasē, iztrūkstot čempionei A. Dzeguzei, uzvarēja vēl tikai 15 gadus vecā Benita Benninga, bet junioriem 10 gadus vecā Irēna Vernere.

Bez Latvijas meistarsacīkšu uzvarētājiem pie labākiem daiļslidotājiem vēl pieskaitāmi E. Fišers, H. Volfs, E. Āboliņš, O. Kalējs, K. Apinis, A. Morozovs jun., V. Heronimus, A. Gešels, R. Keslers, E. Zakss, V. Vilnieks, daugavpilieši Reinbergs un A. Peršteins; dāmām H. Frēliha-Žukova, J. Bērenta, L. Dreimane, L. Biķe, V. Kunaua, Kļaviņa, daugavpiliete Mickēviča un citas.

Gadu ritumā lielākā loma Latvijas daiļslidošanas sporta veicināšanā piekrita studentiem, resp. LUASB, ko vēlāk nomainīja US. Tad 1928. gadā dibinātajam Latvijas daiļslidotāju klubam (LDK), kā arī četrus gadus vēlāk izveidotajam Rīgas ledus klubam (RLK). Vienmēr aktīva šajā sporta veidā bija arī LSB.

Beidzamās sacensības daiļslidošanā bija Rīgas meistarsacīkstes 1944. gada sākumā un to uzvarētājus neoficiāli uzskata par pēdējiem Latvijas meistariem.

LATVIJAS DAIĻSLIDOŠANAS MEISTARI

Viriešiem:

Haralds Blaus (1.RRB)	1926
Eduards Tubelis (LUASB)	1927
Haralds Blaus (1.RRB)	1928-29
Verners Auls (LDK)	1930-32
Pēteris Lejiņš (US)	1933
Verners Auls (RLK)	1934-35
Jānis Ziverts (US)	1936-42
Nenotika	1943
Jānis Ziverts (US)	1944*

Latvijas daiļslidošanas meistersacīkšu dalībnieki 1929. gadā. No kreisās P. Delle, L. Dreimane, R. Keslers, J. Bēventa, K. Apinis, V. Auls, H. Blaus, P. Lejiņš, O. Kalējs, nenoskaidrots, L. Biķe, E. Zakss, A. Gešels, A. Dzeguze, V. Heronimus, Margrieta Morgenšterna, V. Kalniņa, Marija Morgenšterna, A. Morozovs jun., V. Dzeguze

Sievietēm:

Vilhelmīne Lapčinska (LSB)	1926
Valtraute Kalniņa (LUASB)	1927
S. Vēbele (Unions)	1928
Valtraute Kalniņa (US)	1929
Margrieta Morgenšterna-Jaunzeme (LDK)	1930-31
Marija Morgenšterna-Cīrule (LDK)	1932
Alise Dzeguze-Kļaviņa (US)	1933-38
Benita Benninga (RLK)	1939
Alise Dzeguze (US)	1940-42
Nenotika	1943
Alise Dzeguze (US)	1944*

Pājiem:

V. Kalniņa un E. Tubelis (LUASB)	1926-27
S. Vēbele (Unions) un E. Tubelis (LUASB)	1928
Margrieta un Marija Morgenšternas (LDK)	1929
Marija Morgenšterna un E. Tubelis (LDK)	1930
H. Švarce un E. Gešels (LSB)	1931
A. Dzeguze un F. Šrāders (US)	1932
H. Švarce un E. Gešels (LSB)	1933-40
A. Ledus un Gaidamovičs (US)	1941-42
Nenotika	1943
D. Šillere un V. Vilnieks (US)	1944*

* Neoficiāli.

Par nozīmīgu notikumu Latvijas daiļslidošanas sporta attīstībā kļuva Čehoslovākijas meistarū, brāļu Jozefa un Antona Šlīvu ierašanās Rīgā 1926. gadā un pēc tam vēlreiz pāris gadus vēlāk. Pateicoties viņu gādībai, latviešu daiļslidotāji 1928. gadā (no 30. decembra līdz 6. janvārim) startēja Tātru kalnos, Slovākijā, kur mazāk svarīgi bija gūtie panākumi, bet galvenais — starptautiskā pieredze.

Jaunatnes sacensībās pirmo vietu izcīnīja Latvijas pārstāvis A. Morozovs jun., otrs bija Anglišs (Čehoslovākija) un trešais P. Lejiņš (Latvija). Dāmu sacensībā juniorēm uzvarēja V. Kalniņa (Latvija), 2. Vladova (Čehoslovākija), 3. L. Biķe (Latvija).

Slovākijas meistersacīkstēs sešu dalībnieku konkurencē rezultāti bija šādi: 1. J. Šlīva (Čehoslovākija), 2. A. Šlīva (Čehoslovākija), 3. O. Golds (Čehoslovākija), 4. H. Blaus (Latvija), 5. V. Auls (Latvija), 6. H. Volfs (Latvija). Latvijas meisters Blaus skolas figūrās jau izrādījās itin līdzvērtīgs sacensonis ārzemniekiem, toties brīvajā slidojumā mājastēvi bija nesalīdzināmi pārāki. Vēlāk sekojošās Tātru meistersacīkstēs, Blaus ar Volfu nestartēja slimības dēļ, Latviju reprezentēja E. Tubelis un V. Auls. Uzvarēja atkal J. Šlīva, bet Tubelis bija trešais.

Pēc tam Eduards Tubelis vēl turpināja sacensību turneju un Čehoslovākijas meistersacīkstēs Prāgā ierindojās ceturtajā vietā (1. J. Šlīva), Prāgas meistersacīkstēs (nестartējot pašiem izcilākajiem Čehoslovākijas daiļslidotājiem) viņš izcīnīja uzvaru un pēc tam Bohēmijā ieguva trešo vietu.

No starptautiskajiem startiem vēl var atzīmēt Tubeļa trešo vietu Tartū meistersacīkstēs 1929. gadā (4. V. Auls) un Helēnas Frēlichas-Žukovas un Tubeļa izcīnīto otru vietu pāriem sacensībās Čehoslovākijā, 1930. gadā. Tajā pašā ziemā Eiropas meistersacīkstēs Vīnē Auls palika sestais, bet Tubelis septītais. 1934. gadā Eiropas meistersacīkstēs Prāgā piedalījās Hildegarde Švarce un Eduards Gešels, ierindojoties devītajā vietā.

1933. gada Latvijas meisters Pēteris Lejiņš tajā pašā ziemā startēja akadēmiskajās meistersacīkstēs Bordonekijā, Itālijā, un pēc tam arī Baltijas studentu (SELL) sacensībās Helsinkos, kur ieguva otru vietu. Dāmu klasē turpat trešo vietu izcīnīja latviešu daiļslidotāja Līvija Biķe.

Tajā gadā Rīgā viesojās arī Somijas daiļslidošanas meisters M. Nikanens un igauņu labākā šī sporta pārstāve V. Kaljuvēda.

Notika arī mēģinājums piedalīties 1936. gada ziemas olimpiskajās spēlēs Garmiš-Partenkirchenā. V. Auls 25 dalībnieku konkurencē palika pēdējais, bet A. Dzeguze ierindojās 23. vietā (26 dalībnieces). H. Švarce un E. Gešels pāru slidojumā pārspēja vienīgi Igaunijas pārstāvjus (17. vieta). Te gan jāpiebilst, ka latvieši uz Vācijas aizbrauca pilnīgi nesagatavojušies, jo līdz tam laikam Latvijā nebija sala.

Pirmajās SELL ziemas sporta sacensībās 1929. gadā Rīgā Latvijas studentu krāsas daiļslidošanā aizstāvēja (no kreisās) V. Heronimus, igauņu pārstāve, E. Tubelis, P. Lejiņš, L. Dreimane, igauņi, L. Biķe un divi lietuvieši

Valstu sacīkšu norise ar kaimiņiem igauņiem un lietuviešiem izveidojās pavisam epizodiska. Pirmo un pēdējo reizi Latvijas izlases daiļslidotāji ar Igaunijas pārstāvjiem sastapās 1927. gadā Rīgā, zaudējot 4-6. Latviešus reprezentēja E. Tubelis, V. Kalniņa un juniors E. Āboliņš. Visus trīs tomēr igauņu daiļslidotāji pieveica. Vienīgos punktus Latvija ieguva bez cīņas, jo pretiniekiem nebija reprezentants junioru klasē, un trūka universitātes meistara.

1937. gadā noorganizēja pirmās Baltijas valstu meistersacīkstes, bet igauņi neieradās. Ar lielu punktu pārkumu uzvarēja latvieši (J. Zīverts, A. Dzeguze un H. Švarce ar E. Gešelu), pārspējot lietuviešus.

1939. gadā, 28. un 29. janvārī, Kauņā notika valstu sacīkste pret Lietuvu, kur latviešu izlase — Zīverts, Vilnieks, Frēliha-Žukova, Švarce ar Gešelu un juniori Dortcholcs un Šteinberga — uzvarēja kaimiņus ar 936,2-868,6 punktiem.

FUTBOLS

Futbols jeb kā to dažreiz arī mēdz saukt — kājbumba neapšaubāmi bija populārākais sporta veids neatkarīgajā Latvijā, pulcējot vislielāko aktīvo dalībnieku skaitu, kā arī piesaistot visvairāk skatītāju.

Par pašu pirmo oficiālo futbola sacensību Latvijā uzskata 1906. gadā notikušo spēkošanos Rīgas jūrmalā starp Pēterburgas Sporta 2. vienību un Rīgas angļiem (British Football Club), kuņiem nāca palīgā daži Rīgas ostā iebraukušo tirdzniecības kuģu jūrniece. Notika pavisam divas spēles, kuņās uzvarēja krievi 6-2 un 3-1.

Sākumā pašu mājās angļiem citu pretinieku nebija. Tādēļ centās vienmēr sakomplektēt kādu vienību no jūrniece. Tomēr šādu izdevību neradās pārāk daudz. Te varbūt piebilstams, ka neatkarīgās Latvijas pirmajos gados vēl visai populāras bija sacensības ar iebraukušo angļu kaņakuģu futbola vienībām.

Tomēr, lai varētu sākt kaut cik regulāru sacīkšu norisi, itin palielās Rīgas angļu kolonijas futbola entuziasti nolēma par šo spēli mēģināt ieinteresēt arī citas sporta biedrības. Tā, piemēram, Hatton-Holls, viens no galvenajiem toreizējās futbola dzīves organizētājiem, uzņēmas uz trim gadiem Rīgas Uniona futbolistu kapteiņa un trenētāja pienākumus.

1910. gadā tad nu nodibinājās Rīgas futbola līga, kas ietilpa Viskrievijas futbola savienībā. Pirmās vienības bija Britannia (kā pārdēvējās sākumā minētais British Football Club), Unions un Kaizervalds.

Jaunās līgas valdē goda priekšsēža pienākumus uzņēmas Hatton-Holls sen., bet priekšnieks kļuva Laumans (Unions). Nodibinājās arī ceļojošas balvas — Rīgas kausi — Ādofa Agtes dāvinātais, vecākās grupas vienībām un Hatton-Holla jaunatnei.

Tajā laikā par futbolu bija ieinteresējušās arī citas sporta organizācijas. Līgai pievienojās Āgenskalna vingrotāju un sporta biedrība, Rīgas politehnikuma (akadēmiskais) sporta klubs, 2. Rīgas ritenbraucēju biedrība un 1912. gadā arī pašu latviešu pirmā futbola vienība — sporta biedrība Amatieris, ko nodibināja divus gadus iepriekš. Ar laiku noorganizējās vienības Liepājā, Kuldīgā un Jelgavā. Rīdzinieki brauca arī spēlēt uz Maskavu un Tērbatu.

Neatkarīgās Latvijas sākumā, 1910. gadā radītais, „Rīgas pokāls” kādu laiku bija „pazudis”. 1923. gada beigās balva tomēr atkal atradās, un nākamajā sezonā Rīgas pilsētas valde paziņoja jaunus izcīņas noteikumus, nosakot, ka turnīrā var piedalīties pa vienai vienībai no katras Latvijas futbola savienībā ietilpstošās biedrības. Sacensības notika pēc olimpiskās jeb viena zaudējuma sistēmas un to dēvēja par Rīgas pilsētas kausa izcīņu. Impozantā balva izbeidza ceļot, kad to īpašumā ieguva Liepājas Olimpija, uzvarot trīs reizes pēc kārtas. Paša pēdējā finālspēlē 1930. gadā Olimpija pieveica RFK 1-0.

Pirms kaŗa gūtās uzvaras — 1910. gadā Unions, 1911. gadā Britannia, 1912. un 1913. gadā Kaizervalds — anulēja. Pēc tam kausā savu vārdu ierakstīja RFK (1924. un 1925. gadā) un LSB (1926. gadā). 1927. gadā turnīrs nenotika.

Par priekškaŗa laika publikas interesi liecina, ka kādā Uniona un Kaizervalda sacensībā noraudzījušies 750 skatītāju, bet pašos pēdējos gados dažreiz saradušies pat 1000 līdz 1500.

Pirmā futbola valstsvienība, kas viesojās Latvijā, bija Somija 1912. gadā. Pēc olimpiskajām spēlēm Stokholmā somi devās sacīkšu turnejā pa Krieviju. Viņi pārspēja Pēterburgu 7-2 un Maskavu 6-0, atceļā iegriežoties arī Rīgā.

Somu pretinieks bija sastādītā vienība, kas zaudēja 1-3. Rīdzinieku izlasē spēlēja: Alslēbens (Āgenskalns); Štrauchs (Unions), Tailors (Britannia); Teile (Āgenskalns), Holls (Britannia), Rēms (Kaizervalds); Kreislers (Britannia), Pilps (Kaizervalds), Strungs (Unions), Ādons (Unions) un Pilgrims (Britannia). Otrā dienā viesi sacentās ar Kaizervaldu un uzvarēja 9-1.

Nākamajā gadā, t.i. 1913., Rīgas futbola līga aicināja spēlēt dāņu akadēmisko Boldklubben. Notika pavisam trīs sacensības. Kopenhāgenas-Rīgas spēkošanos uzvarēja viesi 4-3. Tāpat dāņi bija pārāki spēlē konsula Bornholta dāvinātā sudraba kausa dēļ (2-0), bet Rīgas sastādītā, kas komplektējās no četrus biedrību futbolistiem, pēc tam panāca 2-2 neizšķirtu rezultātu.

1914. gada maijā notika starppilsētu sacīkstes Rīga-Maskava-Pēterburga. Rīdzinieki gan zaudēja abas spēles 1-4, bet tik lielu pretestību no Latvijas futbolistu puses arī neviens nebija gaidījis. Rīgu šajās sacīkstēs pārstāvēja Jakovkins, Adisons, Šillers, Teile, Gāls, brāļi Vebsteri, Plaucis, Gartels un Rēms.

1914. gadā 2. Viskrievijas sporta spēļu futbola turnīrā, Rīgā, Maskavas izlase pieveica rīdziniekus 5-0, bet Rīga uzvarēja toreizējo Rēveli, resp. Tallīnu 5-0, maskaviešiem izcīnot pirmo vietu.

Pēc tam vēl tajā pašā gadā Rīgas futbola līga likvidējās kaŗa apstākļu dēļ.

Brīvajā Latvijā pats pirmais darbību atjaunoja Unions. 1919. gadā sava futbola vienība bija arī Vidzemes divīzijai, kas sacentās ar angļu un franču karaflotes jūrniekiem.

Jau samērā drīz vairākas vienības Rīgā nodibināja amerikāņu YMCA, kur sapulcējās lielākā daļa tolaik pašu labāko latviešu tautības spēlētāju un nākotnes zvaigznes. Varētu piebilst, ka YMCA futbolistu laukums toreiz bija Pēterparkā, pie Torņkalna preču stacijas.

Kaŗa darbības dēļ pārtraukto sākotnējo sporta dzīvi futbolā atjaunoja 1920. gada vasarā Latgalē, Korosovskas ciematā izbūvētajā VDSK laukumā, sacensoties dažādām kaŗavīru vienībām. Tam sekoja sacensības galvaspilsētā, kad Uniona laukumā RGSK spēlēja pret Kurzemes divīziju (3-1) un pēc tam ar Vidzemes divīziju (2-0).

1920. gada 28. maijā Rīgā sanāca plaša apspriede, kas vienprātīgi nolēma dibināt Latvijas futbola savienību (LFS). Tās statūtus apstiprināja 1921. gada 21. maijā, un 4. jūnijā dibinātāju sapulcē LFS pirmais priekšsēdis kļuva H. T. Holls, kas pārstāvēja Latvijas nacionālo jaunatnes savienību (LNJS) un vietējo angļu koloniju, bet valdē ievēlēja N. Bergu (2.RRB), N. Mišķinu (RGSK), K. Graupneru (Ķeizarmeŗš), H. Baumanu (YMCA), P. Grinbergu (Unions) un A. Alslēbenu (Āgenskalna VSB).

Starptautiskajā futbola savienībā (FIFA) Latviju uzņēma 1923. gadā. LFS bija pirmā sporta savienība neatkarīgajā Latvijā, un par tās vadītājiem gadu ritumā bija šādi vīri:

H. T. Holls (1921.), N. Bergs (1922.-23., 25.-26., 28.-29.), H. Johansons (1923.), J. Rēdlichs-Raikums (1924. un 1935.-39.), K. Graupners (1926.), R. Jansons (1927.), P. Ruiga (1930.-34.). No 1939. gada 17. maija LFS vadīja Nikolajs Bergs, bet Juris Raikums kļuva par valstsvienības sastādītāju un pārziņi. Pavisam neilgu laiku, tikai pāris nedēļas, par LFS priekšsēdi 1936. gadā parakstījās M. Mārtinsons.

1920. gada rudenī sarīkoja pirmo futbola turnīru 1. Latvijas vispārējo sporta svētku ietvaros, kuŗā piedalījās vienīgi kaŗavīru vienības. Vidzemes divīzijas sporta klubs pieveica Siguldas kājnieku pulku 12-0, Kurzemes divīzija pārspēja Latgales divīziju 8-0. Tad VDSK bija pārāks pret Zemgales divīziju 2-0, un RGSK uzvarēja Kurzemes divīziju 6-1. Finālā RGSK pieveica VDSK 1-0, saņemot angļu ģenerāļa Alfreda Berta dāvināto ceļojošo balvu.

RGSK spēlēja Graupners; Ašmanis, Eichmanis; Bone, Roge, Šmits; Bārda, Plaucis, Finks, Skuja un Vorms.

1921. gadā 2. Latvijas sporta svētkos uzvarēja YMCA, bet iesāktās Latvijas meistarsacīkstes laika trūkuma dēļ neizdevās pabeigt. Nākamā gada pavasarī nodibināja atsevišķu A klasi, kuŗā iedalīja seŗas vienības — LNJS, 2.RRB, YMCA, Unions, Ķeizarmeŗš un Makkabi — un pirmo reizi oficiāli noskaidroja valsts meistarū. Izšķirējā spēlē abi titula pretendenti Ķeizarmeŗš un YMCA oktobra sākumā sastapās LSB laukumā, sarodoties ap 3000 skatītāju. Par sacīkstes vadītāju bija aicināts somš Verners Eklēvs.

Universitātes sporta futbola vienība kopā ar igauniem 1932. gadā Tallinā. 1. rindā (no kreisās) latviešu studenti (tumšajos tērpos) V. Gulēns, A. Ozols, A. Pūrmālis; 2. rindā V. Bruniņš, A. Krisonis, P. Ārens, Dž. Raudziņš, N. Štūls, E. Ruja, A. Kiršfelds, J. Spalviņš, vārtsargs R. Zarumba un pašā malā privātajā tērpā L. Vedējs

Pirmos divus vārtus iesita Ņeizarmeža spēlētāji, bet puslaiks tomēr beidzās 2-2. Spēles otrā posmā Valdis Plade realizēja 11 m soda sitienu, un spēkošanās turpinājums izvērtās visai drāmatisks. Piemēram, uz piecām minūtēm no laukuma noraidīja E. Bārdi un V. Pladi, kas abi „strādājuši rokām”. Kad YMCA ieguva izlīdzinošos vārtus, „savainots” izrādījās Ņeizarmeža vārtsargs K. Graupners, kas bija jāņones pat no laukuma. „Bet kā jau tas pie Ņeizarmeža spēlmaņiem parasts”, šo starpgadījumu pēc tam komentēja Latvijas Kareivis, „kad visas briesmas gaŗām un голу neatzina — Graupners it spīrgti ieņēma atkal savu vietu”.

Pēc tam rezultāts vairs nemainījās, un Ņeizarmežs ieguva pirmo Latvijas futbola meistarnosaukumu. Latvijas Kareivim netrūka padoma arī zaudētājiem: „YMCA komandai ieteicams mainīt divus spēlmaņus, kuŗus, to tā pati zin labi, tad uzvara būs droša”.

Ņeizarmežam šo vēsturisko panākumu izcīnīja: Graupners; Johansons, K. Plade; Lorencs, Stancīks, Mendēls; Pletenburgs, Maršics, T. Plade, V. Plade un Vorms. YMCA sastāvā spēlēja: Saltups; Šmits, Ašmanis; Sokolovs, Bone, Roge; Zemītis, R. Bārda, E. Bārda, A. Bārda un Kerns.

Ja 1921. gadā meistarsacīkstēs startēja 10 biedrības ar 15 vienībām un 267 aktīviem spēlētājiem, tad gadu vēlāk pieteicās 12 organizāciju ar 22 sastāviem un 479 reģistrētiem futbolistiem. Tajā pašā laikā lielu rosību sāka izrādīt arī province.

1923. gadā Rīgas meistarsacīkstēs startēja 32 vienības ar 660 dalībniekiem. Tās bija sadalītas pirmo vienību A, B un C klasē, otru vienību A un B klasē un trešo vienību grupā. Latvijas meistarsacīkstēs nu jau notika visas valsts mērogā. Kārtība toreiz bija tāda, ka vispirms noskaidroja atsevišķo provinces apgabalu uzvarētājus, kas pēc tam sacentās kopējā turnīrā, un labākais ieguva tiesību sacensties ar Rīgas reprezentantu.

1923. gadā teicamākā provinces futbola vienība nāca no Kurzemes, kad Liepājas LNJS pieveica Liepājas Olimpiju 2-1. Šis tomēr palika vienīgais

gadījums Kurzemes futbola vēsturē, kad Olimpijai sava apgabala meistarsacīkstēs nācās atzīt kāda cita vietējā vienpadsmitnieka pārākumu.

Kurzemes meistara Liepājas LNJS sastāvā spēlēja: Dambrevics; Felsbergs, Lauris; Novickis, Bendorfs, Matisons; Dudaņecs, Šins, Emmermans, Kuļikovskis, Lankovskis un Freimanis.

Tajā gadā Latvijas meistarnosaukumu otru reizi pēc kārtas izcīnīja Ķeizarmežs, pieveicot izšķirējā spēlē Liepājas LNJS 4-0. Pirms tam Ķeizarmežam Rīgas vienību spēlēs bija smagi jācīnās ar jaundibināto Rīgas futbola klubu, pārvarot tā pretestību tikai ar 1-0 rezultātu. Par toreiz valdošo atmosfēru un saspilējumu jaunās Latvijas futbola meistarsacīkstēs liecina, ka par šīs spēles vadītāju bija aicināts neitrāls Igaunijas tiesnesis A. Zilbers.

Ķeizarmežam spēlēja: Graupners; K. Plade, Johansons; Lorencs, Stančiks, Bergs; T. Plade, V. Plade, Šarfs, A. Plade un Maršics. Vienībai tomēr radās mazas grūtības ar oficiālo meistartitula apstiprinājumu, jo LFS pieprasīja sniegt pierādījumus par holandieša Jākoba Šarfa Latvijā nodzīvoto laiku, kas viņam kā ārzemniekam dod tiesības piedalīties Latvijas meistarsacīkstēs. Jautājums nokārtojās labvēlīgi.

Vēl piebilstams, ka 1923. gada rudenī pirmo reizi savā pastāvēšanas laikā no augstākās grupas bija jāaiziet Uniona futbolistiem.

1924. gadā Rīgas meistarsacīkstes beidzās ar RFK uzvaru, 2. ASK, 3. Amatieris, 4. JKS, 5. LSB, bet par provinces spēcīgāko vienību izvirzījās Cēsu viesīgā biedrība, kas uzvarēja Olimpiju 1-0, spēlējot šādā sastāvā: Kalniņš; Vītols, V. Jansons; Lācis, Šmits, P. Jansons; Krauklis, Vilks, Jozepsons, Šīre un A. Jansons. Cēsiniekus pēc šīs uzvaras stacijā sagaidīja ar orķestri, un biedrības priekšnieks Dr. Šuberts pasniedza futbolistiem lauru vainagu.

Finālā RFK tomēr pieveica CVB 5-1, un pirmo reizi kļuva Latvijas meistars. Šajā spēlē jaunā čempiona krāsas aizstāvēja: Jurgens; Grāvelis, Roge; Roze, Bone, Sokolovs; Ābrams, Tauriņš, R. Bārda, A. Bārda un Urbāns. Tajā sezonā RFK vēl reprezentēja Ašmanis, Viņķis, Timpers, E. Bārda, Pavlovs, Ozoliņš, Osis, Šmits. 1924. gads RFK vispār izvērtās ļoti sekmīgs, jo arī abas zemāko grupu vienības meistarsacīkstēs tāpat nezaudēja nevienu sacensību.

Otru lielāko panākumu cēsinieki guva, iekļūstot 1931. gadā virslīgā, kur gan nenoturējās ilgāk par sezonu. 1937. gadā 10. CAP Latvijas kausa izcīņā izsita no ierindas pašu valsts meistaru Olimpiju, pieveicot liepājniekus 2-1.

Ķeizarmežs 1924. gadā, pēc zaudējuma RFK (0-2) un uzvaras pret JKS (4-0), vienību no meistarsacīkšu turnīra atsaucā, atkal to pašu ārzemnieku dēļ (anglis Hodžs, vācietis Lorencs, holandietis Šarfs, Polijas pavalstnieks Maļūšins). H. T. Holls pat atteicās no LFS goda priekšsēža amata, kaut savienība vēlāk savu visai kraso nostāju mīkstināja. Viņš tomēr savu lēmumu atteicās mainīt, paskaidrojot, ka pats arī esot ārzemnieks un tādēļ nevar solidarizēties ar šādu diskrimināciju (LFS vēlāk atkal atļāva katrā vienībā spēlēt trim ārzemju futbolistiem).

Latvijas meistarnosankumu futbolā septiņas reizes izcīnīja Liepājas Olimpija. Liepājnieku sastāvā trīsdesmito gadu vidū spēlēja (no kreisās) V. Ziņģis, A. Cimmers, N. Voskoboņikovs, H. Lazdiņš, R. Kronlaks, J. Škinšs, F. Laumanis, A. Ķikuts, K. Tīls, J. Dobelis, V. Žīns, L. Dudaņecs un K. Kalkovskis

1925. gadā uz finālu Rīgā brauca Liepājas Olimpija un ļoti pārsteidza tu-rienes futbola cienītājus, liecoties favoritam RFK tikai pagarinājumā 3-4.

1926. gadā nodibināja atsevišķas apgabalu futbola savienības Rīgai, Vidzemei, Kurzemei (vēlāk Lejaskurzemei), Zemgalei un Latgalei. Meistar-sacīkšu finālspēlē atkal sastapās RFK ar Olimpiju, bet liepājnieki šoreiz zaudēja 0-4. Grūti klājās Vidzemes meistaram Valkas sporta biedrībai, kas bija spiesta atzīt RFK pārākumu 0-21, ko prese vēlāk nosauca par zaudējumu „Pēterbaznīcas torņa augstumā”. Pirms tam lielāko rezultātu Latvijas futbola sportā bija panācis Ķeizarmežs 1922. gadā pret Makkabi 19-0, bet 1933. gadā ASK vīriem LSB padomes ceļojošā kausa izcīņas norisē izdevās pārspēt „Ērgļus” 27-1.

1926. gadā Ķeizarmežs savu vienību likvidēja, kaut gadu iepriekš bied-rības futbola sekcija nosvinēja 15 gadu pastāvēšanas jubileju. Likvidācijas iemesls: jaunatnes trūkums.

Šajā gadā Latvijas futbola savienība atzīmēja 5 gadu pastāvēšanu ar īpašu turnīru, kuŗā sacentās Rīgas, Vidzemes, Kurzemes un Zemgales sastādītās vienības (Latgalei atsakoties). Rīga pieveica Zemgali 6-0 un Kurzeme pār-spēja Vidzemi arī 6-0. Zemgale tad uzvarēja Vidzemi 4-0, bet Rīga finālā Kurzemi 3-1.

Uzvarētāju sastāvā spēlēja: A. Jurgens (RFK); P. Lauks (Amatieris), V. Svistuņenko (LSB), V. Grāvelis (RFK); V. Roze (RFK), Č. Stančiks (RFK), H. Fogels (LSB); K. Strazdiņš (LSB), K. Zvirgzdiņš (LSB), A. Šeibelis (RFK), V. Plade (RFK), E. Urbāns (RFK).

1927. gadā Latvijas futbola meistarsacīkšu kārtībā notika lielākas pārmaiņas. Izveidoja atsevišķu virslīgu, kuŗā ietilpināja vispirms četras vienības: no Rīgas — RFK, LSB, Amatieri un Liepājas Olimpiju. Nākamajā gadā nāca klāt Liepājas LNJS.

Šī sistēma savos pamatos palika līdz pat Latvijas neatkarības iznīcināšanai, kaut vēlāk virslīgas vienību skaitu paaugstināja uz astoņām. Sacensības notika divās spēļu kārtās, katrai vienībai sastopoties ar katru. Ar 1937./38. gada sezonu sacensību noteikumus mainīja vēl tādi, ka rudenī spēlēja pirmo kārtu, bet pavasarī otru.

1927. gadā Latvijas meistarnosaukumu pirmo reizi izcīnīja Liepājas Olimpija, pārspējot savu galveno konkurentu RFK 3-1 un 1-0. Liepājniekiem šo lielo panākumu kaldināja: K. Minsterjans; H. Pīkols, E. Felsbergs; O. Ilens, A. Stankus, R. Kronlaks, K. Tils; J. Matušonoks, R. Blūmentāls, V. Žins, L. Dudaņecs, L. Kuļikovskis, F. Dambrēvics, Ž. Būmeistars, F. Lau-manis.

Pēc tam līdz pirmajai boļševiku okupācijai čempiona godā pārmaiņus tika RFK (pavisam astoņas reizes) un Olimpija (septiņas), izņemot 1932. gadu, kad meistarnosaukumu izpelnījās ASK. Tajā gadā turnīrā vienādu punktu skaitu ieguva ASK un Rīgas vilki, bet papildspēlē uzvarēja armijas vīri 3-1.

ASK sastāvā tad darbojās: A. Jurgens; F. Zandbergs, M. Magone, E. Audriņš; R. Pakalns, A. Varakājs, A. Dragūns, M. Finbergs; A. Timpers, A. Rehtšprechers, K. Ansons, A. Brēdersons, A. Baraks, A. Bradīņš, H. Vītols.

Pašās pēdējās Latvijas meistarsacīkstēs 1939./40. gada sezonā, kuŗas beidzās ar RFK uzvaru, virslīgā spēlēja RFK, Olimpija, ASK, RV, US, Hakoah, RKSB un VEF, kas šo tiesību izcīnīja iepriekšējās sezonas beigās.

Pēc komunistu izešanas, rosība futbolā atjaunojās atkal jau 1941. gada rudenī, spēlējot gan vēl, vairāk vai mazāk, improvizētām vienībām. Tomēr sastādījās arī Rīgas pilsētas izlase, kas pārspēja vācu kaŗavīru vienību 5-1 (J. Bebris, 2. pusl. A. Haldējvs; K. Ārens, L. Freimanis; F. Krupčs, Ē. Pētersons, M. Pētersons; A. Jēgers, A. Vanags, F. Kaņeps, E. Freimanis, A. Kudrašovs).

1941. gadā vēl izspēlēja rudens turnīru, kuŗā uzvarēja Bekona eksports.

Nākamajā sezonā vispirms notika zibensturnīrs, ko uzvarēja Daugavieši, un tad sekoja Rīgas meistarsacīkstes, pirmajām četrām vienībām kvalificējoties kopā ar divām labākajām provinces pārstāvēm Latvijas meistarsacīkstēm. Pārākie atkal bija Daugavieši (J. Kļaviņš, U. Anšēvics; E. Rudbārdis, E. Vi-jurs, R. Slavišens; M. Pētersons, L. Putniņš, J. Znatnajs; K. Fišers, V. Celmarauģis, A. Jēgers, E. Freimanis, A. Bergmanis).

Valsts meistarsacīkstes notika rudenī (vienā spēļu kārtā). Uzvarēja ASK, 2. Olimpija, 3. VEF, 4. LDzB, 5. Daugavieši, 6. Jelgavas SB. Pēc tam ASK kļuva meistars arī 1943. gadā.

Vēl tajā pašā sezonā, pēdējās sacensībās spēlējot jau krietni ziemas mēnešos, ASK ieguva toreizējā Latvijas sporta vadītāja R. Plūmes ceļojošo kausu. Otrā vietā ierindojās Olimpija, trešajā Daugavieši.

ASK šos panākumus izcīnīja A. Strikers, E. Vītols; K. Ārens, A. Dzereļis; H. Vītoliņš, E. Valdmanis, R. Pakalns, Ē. Koņeckis; A. Ziemeļis, A. Vanags, R. Riekstiņš, L. Putniņš, V. Bordoško, A. Puriņš.

1944. gadā meistarsacīkstes iesāka astoņas virslīgas vienības, bet turnīru vairs nepabeidza, vadībā atrodoties Olimpijai.

Jaunu pagriezienu jau tā rosīgajā neatkarīgās Latvijas futbola dzīvē ievadīja, 1937. gadā iesāktā, Latvijas kausa izcīņa. Iespaidīgo mūžīgi ceļojošo balvu dāvināja valsts prezidents Kārlis Ulmanis. Sacensības notika saskaņā ar tradicionālajiem šādu turnīru noteikumiem — pēc viena zaudējuma sistēmas.

1937. gadā pieteicās 78 vienības, un fināla spēle notika 26. septembrī ASK laukumā, Rīgā. RFK pārspēja US 2-0, un uzvarētāju vienības kapteini Jāni Lidmani apsveica pats balvas dāvinātājs.

Šīs vēsturiskās sacensības vienību sastāvi bija šādi: RFK — A. Liepiņš; P. Lauks, R. Slavišens; S. Maģers, Ē. Pētersons, J. Lidmanis; L. Freimanis, J. Dobelis, F. Kaņeps, K. Upenieks, Ē. Raisters; US — A. Vanags; V. Gulēns, A. Ozols; A. Brutāns, E. Ruja, E. Āboliņš; E. Barotājs, Dž. Raudziņš, R. Bluķis, A. Krisonis, E. Klāvs.

Latvijas kausa 1938. gada izcīņā piedalījās 77 vienības. Šoreiz finālā, kas notika 18. septembrī, atkal ASK laukumā, sastapās RV un ASK. Uzvarēja RV 3-1, un balvu vienības kapteinim Ādolfam Šimanim pasniedza sabiedrisko lietu ministrs Alfreds Bērziņš.

RV sastāvs: J. Bebris; N. Luģinskis, Ā. Šimanis; M. Štāls, Ē. Bēze, V. Šeino; Ē. Brēde, A. Verners, A. Šeibelis, H. Vītols, A. Ziemeļis.

ASK: Juris Kļaviņš, F. Mākarskis, A. Dzerelis; E. Pidriksons, H. Vītoliņš, M. Pētersons; A. Puriņš, A. Vanags, L. Putniņš, R. Pakalns, V. Bordoško.

1939. gadā startēja 82 vienības, un RFK finālā pieveica Olimpiju 5-1. Sacīkste šoreiz notika JKB laukumā.

RFK: A. Liepiņš; P. Lauks, R. Slavišens; S. Maģers, Ē. Pētersons, J. Lidmanis; Ē. Raisters, F. Krupčs, F. Kaņeps, K. Upenieks, L. Freimanis.

Olimpija: H. Lazdiņš; F. Laumanis, K. Tils; V. Ziņģis, V. Jēgers, V. Dzērvēns; V. Apsēns, E. Freimanis, Ž. Krišjānovs, R. Heiblichs, P. Jurčenko.

1940. gada iesākto kausa izcīņu pārtrauca krievu tanki.

Atzīmējot pavisam konspektīvi izcilākās latviešu futbola vienības, kā pats pirmais jāmin Rīgas futbola klubs — astoņas reizes Latvijas meistars, vismaz desmitkārtējs Rīgas čempions, septiņos gadījumos RAFS pavasaļa zibesturnīra uzvarētājs, Latvijas vispārējo sporta svētku laureāts (1923. un 1935. gadā) un divas reizes Latvijas kausa ieguvējs.

RFK neoficiāli pastāvēja jau 1922. gadā un savā pirmajā debijā pieveica Marsu 9-0. Ideja par tā organizēšanu radās, kad YMCA futbolisti viesojās toreiz Helsinkos un Tallinā. RFK oficiālā dibināšanas sapulce tomēr notika tikai 1923. gada 14. janvārī un pirmajā valdē ievēlēja kapt. J. Rēdlichu-Raiskumu, ltn. G. Celmiņu, vltm. I. Eichmani, N. Sokolovu un E. Bārdu. Priekšnieka amatu visu laiku, izņemot vienu gadu (1937.), kad kluba priekšgalā bija publicists Arturs Kroders, izpildīja pltn. Juris Raiskums.

Uz jauno biedrību toreiz pārgāja gandrīz visi tā laika labākie latviešu spēlētāji no amerikāņu organizētās un vadītās Jaunekļu kristīgās savienības pirmās un otrās garnitūras, un pats pirmais RFK sastāvs bija šāds: vārtsargs Hermanis Saltups; aizsargi Kārlis Ašmanis un Indriķis Eichmanis; pussargi Aleksandrs Roge, Kārlis Bone un Pauls Sokolovs; uzbrucēji Mārtiņš Zemītis, Arvīds Bārda, Edvins Bārda, Rūdolfs Bārda un Ādolfs Ozoliņš, kuriem drīzi pievienojās A. Jurgens, E. Plāķis, K. Šmits, M. Balodis un K. Osis.

RFK dibināšanas galvenie mērķi bija radīt biedrību, kas nodarbojas vienīgi ar futbola sportu un atņemt noteicošo lomu vāciešiem, kuŗa tajā laikā atradās Ķeizarmeŗa rokās. Tas arī lieliski sekmējās. RFK gadu ritumā deva vislielāko spēlētāju skaitu valstsvienībai, un klubs atzina par vajadzīgu īpašu vērību pievērst jauno futbolistu audzināšanai.

RFK vienmēr bija ciets rieksts pat visslavenākajām Eiropas futbola vienībām, kas Latvijā viesojās ļoti bieži. Šī sporta veida entuziastu vidū populārs kļuva, tā dēvētais, „kluba otrs puslaiks”, kas bieži sagādāja nepatīkamus pārsteigumus ne vienam vien pašu māju un ārzemju pretiniekam.

Kad 1940. gada sākumā Raiskumam jāicāja, kādi RFK panākumi būtu visnozīmīgākie, viņš atbildēja: „Par visiem sasniegumiem augstāk vērtēju kluba divreizējo uzvaru Latvijas kausa izcīņā. Tad 0-2 saspēli ar pasaules klases čehu meistaru Prāgas Spartu, 0-1 rezultātu pret slaveno spāniešu vienību Barselonas Europa un 5-1 uzvaru pret poļu meistaru Warta. Bez tam esam labi spēlējuši vēl pret daudz citām profesionāļu vienībām”.

Klubs arī pats ir vairākkārt viesojies ārzemēs. Jau 1924. gadā RFK devās uz Viļņu, kur sacentās pret turienes Willia vienpadsmitu, kas tajā brīdī bija otra labākā vienība Polijā. Rīdzinieki gan zaudēja 1-2 un 0-1, bet te jāievēro, ka RFK praktiski spēlēja ar savu otru sastāvu, jo visi labākie futbolisti bija iedalīti olimpiskajā vienībā sacensībai pret Franciju Parīzē.

Papildināts ar dažiem citu biedrību spēlētājiem, RFK divas reizes brauca arī tālākās turnejās. Pirmā notika 1935. gadā, no 27. oktobra līdz 12. novembrim Francijā, kur latviešu futbolisti sacentās piecās spēlēs, panākot sekojošus rezultātus: pret FC Cannes 0-2, FC Olympic Marsel 2-2, FC Red Star Paris 1-3, FC Reims 2-2 un FC Valenciennes 0-2. Turnejā piedalījās šādi

Rīgas futbola klubs Latvijas meistarnosaukumu izcīnīja astoņas reizes. RFK 1934. gada sastāvā spēlēja: 1. rindā (no kreisās) Ē. Pētersons, V. Vizla, V. Strautnieks; 2. rindā A. Priede, V. Bērziņš, P. Lauks, R. Slavišens, J. Lidmanis, A. Tauriņš, Ē. Raisters un J. Rozītis

RFK vīri: V. Vizla, P. Lauks, R. Slavišens, J. Lidmanis, Ē. Pētersons, A. Tauriņš, J. Rozītis, K. Upenieks, Ē. Raisters, Liepājas Olimpijas R. Kronlaks un RV spēlētāji J. Bebris, Ā. Sīmanis, H. Vītols, A. Verners, A. Auziņš un Ē. Bēze.

1938. gada 23. decembrī RFK futbolisti ieradās Vidusjūžas salā Maltā, kur uzvarēja St. Georges vienību 3-2, Maltas flotes sastādīto 4-2. Vecā gada vakarā latvieši pieveica Melitas futbola klubu 3-2, bet Jaungada dienā Vallettas sastādīto 1-0.

1940. gada pavasarī RFK sastāvs komplektējās no šādiem spēlētājiem: H. Briedis; P. Lauks, E. Volgasts; S. Maģers, A. Rechtšprechers, J. Lidmanis, R. Slavišens; Ē. Raisters, F. Krupčs, F. Kaņeps, V. Ulbergs, L. Freimanis, J. Dobelis un R. Prūsis.

Vēl varbūt piebilstams, ka RFK, par spīti visiem šiem panākumiem, pie sava laukuma tomēr nekad netika, bet tas vienmēr bija jāirē no citām biedrībām.

Kā nākamā izcilākā futbola vienība tūlīt jāmin Liepājas Olimpija (dib. 1909. gada 24. martā), kas kā vienīgā provinces pārstāve tika valsts meistara godā un spēja to paveikt pavisam septiņas reizes. Otrs liepājnieku lielākais panākums bija īpašumā izcīnītais Rīgas pilsētas kauss.

Liepāja kļuva par otru spēcīgāko Latvijas futbola centru, kur tāpat bieži viesojās ārzemju vienības, un reizi notika arī valstu sacīkste (1932. gadā pret Lietuvu).

Olimpija deva daudz spēlētāju nacionālajai izlasei, kopskaitā pavisam 16. Kā pašus pirmos valstsvienībā iedalīja aizsargu Egonu Felsbergu, pussargu Kārlī Tīlu un uzbrucēju Ludvīgu Dudaņecu 1926. gadā spēlēt pret Somiju. Ar to brīdi bija pārtraukta jau visai iesakņojusies tradīcija, ka izlases vienība komplektējās vienīgi no galvaspilsētas futbolistiem. Vēl tajā pašā gadā valstu sacīkstē pret Lietuvu spēlēja pat seši olimpieši (H. Pikols, K. Tīls, F. Dambrēvics, Ā. Blūzmanis, L. Dudaņecs un E. Felsbergs).

Visvairāk nacionālās krāsas dabūja uzvilkt centra pussargs Rūdolfs Kronlaks, vārtsargs Harijs Lazdiņš un aizsargs Fricis Laumanis — 18 reizes, tad pussargs Aleksandrs Stankus 17, uzbrucējs Jānis Skinčs — 11, pussargs Kārlis Tīls, uzbrucēji Ludvīgs Dudaņecs, Roberts Blūmentāls un Voldemārs Žīns — 10.

Liepājas Olimpija vairākkārt viesojusies arī ārzemēs, un pirmā turneja notika jau 1924. gadā Vācijā, spēlējot pret Insterburgas Victoria 3-3, Allerštati 1-4, Rastenburgu 4-2 un Likass 1-0.

Vienīgais klubs, kas vēl izcīnīja Latvijas meistarnosaukumu, bija Rīgas ASK, kuŗš savu pirmsākumu skaitīja kopš 1919. gada jūlija, izaugot no Vidzemes divīzijas kaŗavīru sporta pasākumiem un vēlākā Rīgas garnizona sporta kluba.

Sākumā ASK savā vidū pulcēja vienīgi kaŗavīrus, bet vēlāk piesaistīja arī jaunatni. Virslīgā ASK iekļuva 1929. gadā un trīs gadus vēlāk izcīnīja valsts meistarnosaukumu. Divas reizes ASK uzvarēja Latvijas vispārējo sporta svētku turnīrā un 1938. gadā iekļuva Latvijas kausa finālā. Tas bija laiks, kad ASK izlasē pārsvarā jau bija jaunās paaudzes futbolisti. Lielākos augļus tas nesa 1942. un 1943. gadā, kad ASK Latvijas meistarsacīkstēs atkal plūca uzvaras laurus.

Pie ASK futbolistu panākumiem, sevišķi pēdējos gados, lieli nopelni bija vītn. Valdemāram Baumanim. 1940. gada pavasarī, atceroties kluba līdzšinējās gaitas, viņš izteicās: „Par ASK skaistāko spēli uzskatu meistarsacīkšu sacensību pret RFK 1936. gadā, kad laidu laukumā pilnīgu jaunatnes vienību. Ieraugot šo sastāvu, daudzi zobojās, ka Baumanis spēlēsot futbolu ar bērniem. Šie mani „bērni” spēlēja klasisku Vīnes skolas futbolu, bumba ritēja no kājās uz kāju, un ASK panāca 2-1 uzvaru”.

ASK vienmēr deva arī spēlētājus valstsvienībai.

1939. gadā ASK futbolisti devās sacīkšu turnejā uz Čehoslovākiju, kur trijās sacensībās Prāgā, Brno un Pilzenē panāca divas uzvaras un reizi spēlēja neizšķirti.

Rīga Wanderer, kas vēlāk pārdēvējās par Rīgas vilkiem, nodibināja 1927. gada 21. oktobrī. To ierosināja Anglijas vicekonsuls un viens no labākajiem Latvijas tenisistiem un bendija spēlētājiem Arturs V. Makfersons, jaunā kluba futbola nozāres vadību uzņemoties Robertam Jansonam.

Kā kuriozitāte atzīmējams, ka RV rašanās pamatā bija starpgadījums ar RFK vārtsargu un RAK bendija spēlētāju Arvīdu Jurgenu. Viņš uz kādu RFK-RAK bendija sacīksti, būdams obligātā dienesta kaŗavīrs, bija ieradies

Valsts prezidents K. Ulmanis pasniedz RFK kapteinim J. Lidmanim 1937. gadā pirmo reizi izcīnīto Latvijas kausu. Balvu tur J. Raiskums. No kreisās K. Upenieks, J. Dobelis, S. Maģers, L. Freimanis, Ē. Raisters, R. Slavišens, Ē. Pētersons, F. Kaņeps, P. Lauks un A. Liepiņš

laukumā sporta tērpā un kareivja mēteli plecos. RFK priekšnieks, tobrīd kapt. J. Raiskums, pavēlēja Jurgenu arestēt, tādā veidā aizkavējot viņa piedalīšanos spēlē. Tas tik ļoti sarūgtināja RAK vienības kapteini Makferonu, ka radās pavisam jauna sporta biedrība, un galvenais cietējs, protams, kļuva RFK.

Klubs viens pats pazaudēja astoņus virslīgas futbolistus. Tomēr jāatzīst, ka jau pavisam drīzi RV ķērās arī pati pie savas jaunatnes audzināšanas, kas vainagojās ar izcīnītiem Latvijas meistarnosaukumiem kā zēnu, tā jaunatnes līgā.

Latvijas meistarsacīkstēs RV savas gaitas sāka B klasē, tad A grupā, un 1930. gadā „vilki” jau spēlēja virslīgā. Pa ceļam uz šo panākumu RV pārspēja sporta biedrību Rīts 22-0. Gadu vēlāk RV meistarsacīkstēs ierindojās trešajā vietā. 1929. gadā RV devās garākā turnejā pa Vāciju, panākot uzvaras Karalaučos, Copotā, Svinemindē, Pillauā, Klaipēdā, bet Berlīnē, Štetinē un Dancigā cīnījās neizšķirti.

Latvijas meistarnosaukumu RV tomēr neizdevās iegūt. Lielākais panākums — uzvara Latvijas kausā 1938. gadā. RV vienmēr deva arī spēlētājus valstsvienībai un vienā gadījumā viņu bija ierindā veseli septiņi.

Amatierim (dib. 1910. gadā) piekrīt neatņemamais gods par pašu latviešu pirmās futbola vienības noorganizēšanu Rīgā 1912. gadā, kuņas rindās pirms kaļa bija Roge, Buzārovs, Plaucis, Cukurs, A., O. un G. Skiltriteris, Vithofs, Kreicbergs, Akmeņkalns, Šmits, Hiršbergs, Lasmanis, Klāsons, Tjaks un citi.

Līdz pat 1934. gadam, kad Amatieris atstāja virslīgu, tas vienmēr atradās starp labākajām Latvijas vienībām, izcīnot arī uzvaru 4. Latvijas sporta spēlēs 1927. gadā (finālā pārspējot LSB 3-1). Togad Amatiera rindās cīnījās:

Koziks; Lauks, Audriņš, Lazdiņš; Solovjevs, Vende, Tarulis; Balodis, Boļšakovs, O. un A. Skiltriteri, Stefanovičs, Rēcis, Rozenbachs.

Pārejot uz zemāku līgu, vienību atstāja tās spēcīgākie balsti, to vidū arī Pēteris Lauks, kas pēc tam RFK krāsās savā ilgajā futbolista karjērā nacionālo tērpu oficiālās valstu sacīkstēs uzvilka 39 reizes. Pa reizei valsts izlasē dabūja uzstāties Amatieņa pārstāvji A. Skiltriters un A. Tarulis. Arī ilggadējais valstsvienības dalībnieks Arkādijs Pavlovs savas futbolista gaitas sāka Amatierī, 1924. gadā pārejot uz RFK. Tāpat Arnolds Tauriņš, Aleksandrs Ābrams, Kārlis Balodis un Oskars Peilis sākotnēji cīnījās Amatieņa sastāvā.

Universitātes sportu, kā Latvijas universitātes akadēmiskās sporta biedrības turpinājumu, nodibināja 1929. gadā ar Robertu Plūmi kā galveno iniciatoru un pirmo priekšnieku.

US futbola vienība, ar pāris izņēmumiem, komplektējās no aktīviem studentiem un virslīgā sāka spēlēt 1935. gadā pēc visai grūta un asiem ērkšķiem pilna ceļa. Pirmo reizi US loloja cerības iekļūt augstākajā klasē jau 1932. gada rudenī, bet par klupšanas akmeni kļuva Rīgas Hakoah vienpadsmitis. Abu vienību sastapšanās uzvaras dēļ pirmajā līgā izvērtās par vienu no skandalozākajiem notikumiem Latvijas futbola vēsturē. Lielajā strīdū un aizkulišu kombinācijās dominēja dīvaini tiesnešu protokoli, protesti un pat vienreizēja, vēl nekad nebijusi skatītāju izkaušanās starp abu klubu piekritējiem.

Latvijas studenti, sākot ar 1933. gadu Turinā, regulāri piedalījās akadēmiskajās pasaules meistarsacīkstēs un pēdējos gados arī Baltijas valstu (SELL) studentu spēlēs, laiku pa laikam, aicinot tad palīgā kādu studentu no citām biedrībām.

Negaidīti labus panākumus izdevās gūt 1937. gadā Parīzē, ierindojoties oficiālajā futbola turnīrā trešajā vietā. Latvijas studenti pieveica Franciju 2-0, bet Vācijai zaudēja 0-1. Pēc tam draudzības spēlē latvieši uzvarēja Beļģiju 2-0.

Parīzes ekipas sastāvs bija šāds: A. Vanags (US); A. Ozols (US), R. Slavišens (RFK), V. Gulēns (US); S. Maģers (RFK), E. Ruja (US), L. Vedējs (US), A. Brutāns (US); E. Baņotājs (US), Ē. Pētersons (RFK), R. Blūķis (US), A. Krisonis (US), E. Klāvs (US), N. Štūls (US).

Studentu futbolistu panākumu kontā vēl ieskaitāma sacensība 1936. gadā pret Ungāriju, kas beidzās 2-2 neizšķirti, 2-1 uzvara pret Igauniju (1935. gadā SELL sacīkstēs) un 4-1 panākums 1938. gadā Rīgā pret Čehoslovākijas akadēmisko izlasi. Šajās spēlēs US futbolistiem nāca talkā K. Tils (Olimpija), V. Bērziņš (RFK), R. Slavišens (RFK) un A. Hermanovskis (LJ).

Ļoti īpata loma Latvijas futbola dzīvē piekrita amerikāņu dibinātajai un sākuma gados arī vadītājai Latvijas YMCA, ko vēlāk (kopš 1923. gada 25. aprīļa) nodēvēja par Jaunekļu kristīgo savienību (JKS), bet pašā pēdējā laikā — Jaunekļu kristīgo biedrību (JKB). Tā sāka darboties 1919. gadā un laika ritumā izveidojās par nepārtrauktu jaunu spēlētāju kalvi citām biedrībām.

Jau 1923. gadā, nodibinoties RFK, JKS pazaudēja gandrīz visus pirmās un otrās vienības dalībniekus. Bet arī JKS nākamā maiņa — Grasis; Zēbergs, Svistuņenko; Šimanis, Maļūšins, Roze; Šneiders, Timpers, Strazdiņš, Andrējevs un Urbāns — nedomāja padoties un 1924. gadā ar to pašu RFK atkal sīvi cīnījās Latvijas meistara lauru dēļ, ierindojoties Rīgas apgabalā otrā vietā.

JKS kā pati pirmā 1925. gadā sarīkoja zēnu futbola turnīru, kuŗā startēja 36 vienības no visām Rīgas malām ar 540 aktīviem spēlētājiem. Bet tajā pašā gadā vesela rinda labāko futbolistu ar valstsvienības vārtsargu Ādolfu Grebli, aizsargu Vladimīru Svistuņenko u.c. priekšgalā pārgāja no JKS uz LSB.

Nākamajā sezonā JKS tomēr bija jauna teicama spēlētāju maiņa — A. Štauers, K. Karsons, K. Ansons, A. Melbergs, J. un P. Augusti, A. Vaters, J. Zakss u.c. — kuŗu lielākā daļa tāpat pamazām aizklīda uz citām biedrībām. 1932. gadā JKS vajadzēja atstāt A klasi, bet divus gadus vēlāk tā iekļuva virslīgā, pārspējot Liepājas ASK. Tūlīt gan JKS pazaudēja vēlākos valstsvienības spēlētājus Ē. Raisteru, F. Makarski, K. Paegli, K. Upenieku un citus.

1936. gadā gandrīz visa JKS virslīga (J. Vindiņš, R. Robots, A. Ziemeļis u.t.t.) pārreģistrējās V. Ūzes sastāvā. Nepieredzējušie jaunatnes spēlētāji palika pēdējā vietā un pārgāja uz zemāku klasi. Bet 1939./40. gada sezonā, sevišķi pēc liepājnieka Eduarda Freimaņa pārceļšanās uz Rīgu, „imkieši” atkal bija noteikti 1. līgas favoriti un 1940. gada 18. augustā, kad Latvijā saimniekoja jau komūnisti, arī guva kāroto, bet vairs pilnīgi nenozīmīgo panākumu. Ar nosaukumu RAFS 1. viņi Rīgā pieveica Vidzemes meistarū 10. CAP, kas tāpat bija pārdēvēts par Cēsu LKJS, 9-0.

JKS sastāvā tad spēlēja A. Haldējevs, T. Būmanis; E. Rudbārdis, G. Haldējevs, K. Šreibergs; V. Kārklīņš, P. Jansons, S. Lazdiņš; K. Fišers, E. Vijups, V. Celmaraugš, E. Freimanis, A. Bergmanis, G. Lazdiņš, R. Jansons, Dzērve.

JKS trenētājs tad bija Kārlis Upenieks, kas šai profesijai bija sagatavojies Vīnē, kur viņu sūtīja Latvijas futbola savienība.

Prese rakstīja, ka JKS piekritis tas simpatiskais panākums izaudzināt daudz labu futbolistu, bet nācies arī piedzīvot putnu mātes likteni — kolidz jaunajiem pieaug spārni, tie aizlaižas.

No provinces vienībām Latvijas futbola virslīgā bez Liepājas Olimpijas vienu sezonu spēlēja Liepājas LNJS (1928. gadā), Cēsu sporta biedrība (1931. gadā), Liepājas ASK (1934. gadā) un 16. Jelgavas aizsargu pulks divus gadus (1937./38 un 1938./39.).

No mazākumtautībām virslīgā 1933. gadā iekļuva Rīgas žīdu sporta klubs Hakoah, nomainot LSB, un 1939./40. gada meistarsacīkstēs startēja Rīgas krievu sporta biedrība (RKSB), agrākais Kružoks, kas nāca likvidējušās V. Ūzes vietā.

Bez augstākās grupas sacensībām Rīgas apgabalā vienības vēl bija sadalītas virslīgas rezerves klasē, 1., 2. un 3. līgā, jaunatnes un zēnu grupās. 1. līgas uzvarētājs pēc sacensībām ar provinču apgabalu meistarvienībām ieguva tiesību uz vietu virslīgā. Pēdējos gados arī provincē bija vairākas klases, ieskaitot jaunatnes līgu.

Bez kārtējām valsts meistersacīkstēm regulāri notika Rīgas un provinču meistersacīkstes, kā arī Rīgas pilsētas kausa izcīņa, ko reizēm jau agrāk (pirms 1937. gada) dēvēja par „Latvijas kausa” spēlēm, jo tajās varēja piedalīties visas vienības.

1927. gadā Rīgā sāka rīkot Lieldienu kausa izcīņu, kas vēlāk kļuva par Pavasara kausa turnīru. Par tradīciju izveidojās ik pavasari Rīgā zibesturnīrs (ar saīsinātu spēles periodu), kas katru gadu paplašinājās.

Jau divdesmito gadu sākumā notika vidusskolu futbola meistersacīkstes, dažreiz sacensoties arī pamatskolām. Vēlāk sekoja regulāri turnīri darba vietām (valsts iestāžu, pašvaldību un rūpniecības uzņēmumu darbiniekiem), skautiem, aizsargiem, mazpulkiem, studentiem (Prezidiju konventam) u.c. Pēdējos gados ļoti iecienītas kļuva savstarpējas pilsētu sacīkstes, ieskaitot jaunatni.

Latvijas meistarvienība saņēma glabāšanā H. T. Holla 1922. gadā dāvināto mūžīgi ceļojošo kausu.

LATVIJAS FUTBOLA MEISTARI

1922. gadā	—	Keizarmežs
1923. gadā	—	Keizarmežs
1924. gadā	—	RFK
1925. gadā	—	RFK
1926. gadā	—	RFK
1927. gadā	—	Olimpija
1928. gadā	—	Olimpija
1929. gadā	—	Olimpija
1930. gadā	—	RFK
1931. gadā	—	RFK
1932. gadā	—	ASK
1933. gadā	—	Olimpija
1934. gadā	—	RFK
1935. gadā	—	RFK
1936. gadā	—	Olimpija
1937./38. gadā	—	Olimpija
1938./39. gadā	—	Olimpija
1939./40. gadā	—	RFK
—		
1942. gadā	—	ASK
1943. gadā	—	ASK

LATVIJAS JAUNATNES FUTBOLA MEISTARI

Jaunatnes līgu oficiāli nodibināja 1930. gadā ar vecuma robežu no 15 līdz 18 gadiem. Līdz tam šai līgai atbilda C klase, kuŗā vecums bija noteikts ar 19 gadiem, meistarnosaukumu nepārtraukti izcīnot RFK (1922. gadā III vienību klasē pārākā bija YMCA).

1938. gadā Latvijas kausu futbolā izcīnīja Rīgas vilki, pārspējot finālā Armijas sporta klubu. ASK toties izcīnīja trīs reizes Latvijas meistarnosaukumu. 1. rindā (no kreisās) — RV tumšajos un ASK gaišajos tērpos — A. Verners, H. Vītols, A. Puriņš, M. Pētersons, M. Štāls, H. Vītoliņš, Ē. Bēze, V. Šeino, F. Makarskis, Juris Kļaviņš, R. Pakalns, E. Pidriks, A. Seibelis; aizmugurē tiesnesis A. Pukinskis, nenoskaidrots, A. Dzerelis, A. Ziemelis, L. Putniņš, Ē. Brēde, A. Vanags, pltn. J. Raiskums, Latvijas sporta vadītājs A. Bērziņš, A. Sīmanis ar kausu, N. Lugiņskis, J. Bebris, V. Borduško

1930. gadā — RFK, 1931. — JKS, 1932. — JKS 1933. — RFK, 1934. — ASK, 1935. — ASK, 1936. — ASK, 1937. — LAS, 1938. — JKS, 1939. — RV un 1943. — VEF. 1944. gadā vadībā bija US, bet turnīru vairs nepabeidza.

Par īpašu notikumu kļuva LAS jaunatnes vienības uzvara 1937. gadā, jo tas bija vienīgais gadījums, kad meistarnosaukumu izcīnīja nevis kādas virslīgas vai 1. līgas kluba vienpadsmits, bet 2. līgas biedrības futbolisti. LAS sastāvs toreiz bija šāds: Semeiks, Liepa, Blaubeģis; Tabaks, Viļčuks, Skudra, Zaicevs; Znatnajs, Jēģers, Nagainis, Čechovičs, Zirnīs, Bērziņš.

Jaunatnes futbolistiem notika arī dažas valstu sacīkstes pret kaimiņiem igauņiem un lietuviešiem. 1936. gadā latviešu zēni bija pārāki kā pret Igauniju (3-0), tā Lietuvu (1-0), bet 1938. gadā viņi pieveica lietuviešus (2-1).

1937. gadā Rīgas apgabala futbola savienības (RAFS) sarīkojumā sākās oficiālas meistarsacīkstes zēniem (11 līdz 14 gadu veciem), un pirmo reizi šajā turnīrā uzvarēja Rīgas vilki, atstājot otrā vietā ASK un trešajā Startu.

RV krāsas aizstāvēja: Lukovskis, Gailis, Kasparsons, Šekavs, Veide, Kiršteins, Labeckis, Vlasovs, Izaks, Roks, Eizāns, Daņilovs, Reinbachs, Deguts, Šulmanis, Zariņš, Bulle, Kilēvics, Zolneruks un Šeinesons.

1938. gadā zēnu meistars atkal kļuva RV, bet 1939. gadā — ASK.

Latviešu futbolistu starptautiskie sakari izveidojās jau ļoti agri. Latvijā labprāt viesojās dažādu ārzemju klubu vienības, ieskaitot arī pašas labākās un

slavenākās. Sākumā tās spēlēja tikai Rīgā, bet drīzi sāka braukt uz Liepāju un pēdējos gados arī Jelgavu un Daugavpili.

Pirmo reizi latviešu futbolisti viesojās ārzemēs 1921. augustā Tallinā, spēlējot pret turienes Sportu 3-3. Pēc tam 3. septembrī Sports ieradās Rīgā, uzvarot YMCA 3-2 un Rīgas sastādīto 1-0, kuŗā spēlēja K. Graupners; K. Ašmanis, E. Plāķis; K. Šmits, K. Bone, Č. Stančiks; K. Pletenburgs, E. Bārda, V. Plade, A. Bārda un Zariņš.

1921. gada oktobrī Rīgā spēlēja Austrumprūsijas meistars Karalauču VfB, pārspējot Ūeizarmežu 9-3 un Rīgas sastādīto 10-0. Nākamā reizē tā pati vienība uzvarēja Ūeizarmežu 4-0 un YMCA 4-1, bet drīzi pēc tam vairs nespēja rīdziniekus pieveikt.

Piemēram, 1924. gadā Rīgas sastādītā pārspēja Karalauču VfB 3-2, spēlējot šādā sastāvā: Ā. Greble (LSB); K. Ašmanis (RFK), V. Svistuņenko (JKS); R. Bārda (RFK), Č. Stančiks (Ūeizarmežs), P. Sokolovs (RFK), V. Roze (RFK); A. Ābrams (RFK), A. Tauriņš (RFK), J. Šarfs (Ūeizarmežs), K. Plade (Ūeizarmežs) un A. Pavlovs (RFK).

1922. gadā YMCA aizbrauca uz Karalaučiem, kur pieveica ASOP 3-2, bet zaudēja VSB 0-4. Atceļā latvieši iegriezās arī Kauņā un pirmajā sacensībā pret lietuviešiem uzvarēja 4-0. Tad YMCA devās uz ziemeļiem, pārspējot Tallinas futbola klubu 3-2, bet Helsinkos pret turienes futbola klubu zaudēja 1-8.

Tajā gadā Rīgā pirmo reizi sacentās Kauņas futbolisti, kas zaudēja YMCA spēlētājiem 0-4 (Saltups; Eichmanis, Osis; Braunfelds, Balodis, Šķipsna; Grasis, Sokolovs, E. Bārda, Auziņš, Ozoliņš), bet pārspēja LSB 1-0 (Ā. Greble; Oše, Lazdiņš; Rārs, Bubnovičs, Bucens; I. Greble, Deicholcs, Vorchs, Hammers, Baumanis).

Sākumā ļoti populāras bija sacensības pret ārzemju kaŗakuģu jūrnieku vienībām, kas tajā laikā regulāri viesojās Rīgā. Visbiežākie un nopietnākie pretinieki bija angļi. Kad 1924. gadā LFS izsludināja, ka būs iespējams sacensties pret Anglijas eskadras futbolistiem, pieteicās 10 biedrību, kas izteica vēlēšanos spēlēt. Laika ritumā notika sacīkstes vēl pret italiešu, holandiešu, vāciešu, zviedru un dāņu jūrniekiem, pie kam viņiem pretim visbiežāk stājās vai nu atsevišķu kaŗaspēka daļu, pulku vai Rīgas garnizona kaŗavīru sastādītās vienības, atkarībā no tā, cik spēcīgs bija paredzams pretinieks.

Ļoti iecienītas tolaik bija arī sacensības starp dažādiem pašu armijas daļu vai pulku sastāviem, jo ļoti daudz labāko futbolistu tad atradās vai nu obligātajā vai virsdienestā. Notika arī dažas Latvijas un Igaunijas armijas izlases vienību sacīkstes.

Latvijas sociāldemokrātu partijas SSS futbolisti, pēc izstāšanās no LSOA, meklēja starptautiskus kontaktus citur. 1926. gadā Rīgā ieradās PSRS izlases futbola vienība, kas uzvarēja Latvijas SSS 12-0. Bija gan paredzēta arī sacensība pret RFK, bet no tās nekas neiznāca, kad RFK vadība atteicās izpildīt krievu ultimātu, ka nedrīkstot ļaut spēlēt Arturam Timperam un Volde-māram Rozem, jo viņi esot Latvijas nacionālā kluba biedri. Tā vietā tad

notika PSRS un Ungārijas Vivo (kas tajā brīdī viesojās Latvijā) spēle, kuņā krievi uzvarēja 8-0.

Tajā pašā gadā SSS izmēģināja arī spēkus pret PSRS sūtniecības Rīgā darbinieku futbola vienību.

Divus gadus vēlāk Latvijā viesojās Maskavas meistarvienība Trechgor-naja manufaktura, spēlējot Jelgavā un Rīgā pret SSS izlasēm, gūstot iespai-dīgas uzvaras.

Neminot atsevišķi igauņu un lietuviešu biedrības, kas bija regulāri viesi līdz pat neatkarības zaudēšanai, atzīmēsim pašus nozīmīgākos citu zemju futbola klubus, kas spēlēja Latvijā.

No Austrijas: Vīnes Simmering (1925.—1926.), Vīnes Hakoah (1925., 1927., 1930.), Slowan (1926.), Vīnes Kriketer (1929.), Vīnes Herta (1929.—1930.), Gra-cas AC (1929.), Austria (1929.—1930.), WAC (1930.—1931.), Vīnes Nicholson (1931.), Libertas (1933.), FAC (1936.—1937.), Vīnes Rapid (1937.);

Anglijas: Jorkširas Amateurs (1928.);

Cehoslovākijas: Trebičas DSK (1925. un 1927.), Židenice (1927. un 1934.), Moravska Slavia (1927.), Košices Slavia (1928.), Nachod (1931.), Teplicas futbola klubs (1931.), Roma (1933.), Prostejov (1936.), Prāgas Sparta (1938.—1939.), Pilzenes sporta klubs (1938.), Žižkovas Victoria (1939.);

Dancīgas: Dancīgas futbola klubs (1924.), Hindenburg-Allenstein (1938.);

Dānijas: Kopenhāgenas Fremad (1930.), Akademsky Boldklub 96 (1935.);

Francijas: Parīzes Club Francais (1930.—1931.), FC Sochoux (1937.), RC Strassbourg (1938.);

Holandes: Ajax (1938.);

Palestīnas: Hapoel (1937.);

Polijas: Viļņas Strzelec (1922.), Viļņas Willia (1924.), Warszawia (1924.), Warszawianka (1926.), Varšavas Polonia (1930.), Poznaņas Warta (1930.);

PSRS: Maskavas Trechgornaja manufaktura (1928.);

Rumānijas: Rumānijas universitātes sports (1936.);

Somijas: Helsinku futbola klubs (1923.), Helsinku KJF (1930.);

Spānijas: Barselonas Europa (1930.);

Ungārijas: VAK Vivo (1926.), Budapeštas FTK (1927.), Nemzeti (1927.—1928.), Bockai (1935.), Ungārijas studentu vienība (1936.), Budapeštas FC (1936.—1937.), Budafok (1936.—1937.), Szeged (1937.), Kispest (1937. un 1939.), Hungaria (1937.), Budapeštas Vasutas (1939.);

Vācijas: Karalauču VfB (1921.—1925.), Potsdamas Union (1922.), Berlīnes Pankow (1923.), Berlīnes NNW (1923.), Drēzdenes SV (1923.), Preussen Massovia (1924.), Šarlotenburgas studentu vienība (1926.), Leipcīgas Eintracht (1927.), Ber-līnes Preussen (1929.);

Zviedrijas: Eskilstūnas Kamraterna (1928.), Malmes Kamraterna (1930.).

Ar *Norvēģijas* futbolistiem pirmais kontakts nodibinājās 1938. gadā, kad Latvijas galvaspilsētā notika Rīgas-Oslo sacensība, kas beidzās 1-1 neizšķirti.

Rīgas sastāvā spēlēja: J. Bebris (RV); P. Lauks (RFK), Ā. Sīmanis (RV); R. Pakalns (ASK), E. Ruja (US), J. Lidmanis (RFK), bet vēlāk viņa vietā M. Pēter-sons (ASK); Ē. Raisters (RFK), F. Krupčs (RFK), A. Šeibelis (RV), J. Rozītis (VEF), P. Peiča (VEF). Vārtus ieguva Šeibelis.

Kopā ar valstu sacīkstēm latviešu futbolisti starptautiskās cīņās paspēja mēroties spēkiem ar vairāk nekā 20 nāciju sportistiem.

Pirmā Latvijas futbolistu valstu sacīkste notika 1922. gada 24. septembrī, Rīgā. Pretinieks bija ziemeļu kaimiņš Igaunija un sacensības vieta LSB laukums. Skatītāju ap 3000. Spēle, ko vadīja somu tiesnesis Verners Eklēvs, beidzās neizšķirti 1-1 (1-0). Latvijai vārtus ieguva E. Bārda, bet igauņiem O. Ūprauss.

Latvijas vienībā darbojās: H. Saltups (JKS); K. Šmits (JKS), K. Ašmanis (JKS); K. Bone (JKS), Č. Stančiks (Ķeizarmežs), A. Roge (JKS); M. Zemītis (JKS), Kerns (JKS), E. Bārda (JKS), T. Plade (Ķeizarmežs), A. Bārda (JKS).

Igaunijas sastāvs šajā vēsturiskajā sacensībā: A. Lass; S. Javorskis, A. Pichlaks; H. Kārmans, G. Vains, A. Zilbers; E. Maurers, H. Pāls, O. Ūprauss, E. Ellmans, E. Jolls.

Pašu spēles norisi Rīgas avīze *Latvis* pēc tam daļēji atreferēja šādi: „Sacīkste LSB laukumā bija pievilkusi reti kuplu apmeklētāju skaitu, kas ar lielu interesi noskatījās tiešām iejūsminošas cīņas gaitā. Kā vienas, tā otras valsts spēlētāji ar savu brašo izskatu atstāj labāko iespaidu . . . Spēli uzsāk latvi straujā uzbrukumā. Pēc 2 min. Arvīds Bārda padod balli savam brālim Edvinam un — vārti iegūti. Tas nāk tik ātri un negaidīti, ka pārsteigti kā igauņi, tā skatītāji, kuŗi savas valsts krāsu aizstāvju panākumam uzgavilē ar mūsu laukumos vēl nepieredzētu sajūsmu. Tad balle iet no vieniem vārtiem uz otriem, bet uzbrūk galvenā kārtā latvieši . . . Kopspēli labāku parāda igauņi”.

Par spēles turpinājumu *Latvis* rakstīja: „Otrā puslaikā viscaur sīva cīņa, kas brīžiem it kā atslābst, paliek lēnāka, lai atkal iedegtos par jaunu. Pamazām pārsvars igauņiem. Mūsu spēlētāji netiek pie vārda. Tad stāvoklis grozās. Sāk uzbrukt latvi. Energiski. Strauji. 35. min. igauņu vārtsargs tik tikko attur Kārļa Bones sitienu pašā vārtu stūrī. Teo Plade no aizmugures iesit vārtus. Beidzamās minūtes. Uzvara liekas droša. Te nepilnas 2 min. pirms beigām Ūprauss iesit balli mūsu vārtos. Saltupam izslīd jau uzķerta balle. Cik viegli ieguva latvi vārtus spēles sākumā, tik divtik viegli igauņi spēles beigās”.

Atsevišķo spēlētāju novērtējums: „Saltups ir savā vietā. Nav viegls viņa uzdevums: kad pēdējais gals jau liekas klāt, tad viņā cer glābiņu. Un var uz viņu palauties. Saltups pilnām attaisno uz viņu liktās cerības: ir izveicīgs, uzmanīgs, apķērīgs, drošsirdīgs, apdomīgs, aukstasinīgs”.

„Ašmanis labākais latviešu aizsargs. Cik var, palīdzēja arī Šmits”.

„Kas būtu mūsu pussargu fronte bez Stančika un Roges? Komandas kapteinis Bone nosvērts, mierīgs, malā nejutās tik labi kā centrā”.

„Brīžiem mūsu uzbrucēji kā lauvas gāžas pretiniekam virsū . . . Lieliski ir Edvins Bārda, Arvīds Bārda, Teo Plade. Zemītis cenšas sevi viņiem piešķaņot. Vienmēr nadzīgo Kernu, saukto „mazo”, lielle „apēd”. Visai bieži gadās, ka savā straujumā mūsu uzbrucēji nonāk aizmugurē. Visi pūliņi tad bijuši velti”.

Latvijas olimpiskā futbola vienība 1924. gadā Parīzē. 1. rindā (no kreisās) E. Bārda, A. Jurgens, P. Sokolovs, A. Bārda, 2. rindā Č. Stančiks, pārstāvji J. Rēdlihs un Dr. E. Elsbergs, K. Bone, V. Plade, R. Bārda, K. Ašmanis, A. Pavlovs un A. Roge

Igaunī izrādījās latviešu visbiežākie un sīvākie pretinieki valstu sacīkstēs. Tādas notika pavisam 32 reizes. Latvija uzvarēja 13 gadījumos, astoņas spēles zaudēja un 11 sacensības beidzās neizšķirti.

Pēc tam visvairāk sacīkšu (27) noticis ar otru kaimiņu dienvidos — Lietuvu. Te latviešu futbolistu bilance ir vēl labāka: 17 uzvaras, trīs zaudējumi un septiņas neizšķirtas spēkošanās.

Pirmā valstu sacīkste pret lietuviešiem notika 1924. gada 6. augustā, Kauņā, un beidzās 4-2 (4-1). Latvijas sastāvs: A. Jurgens (RFK); K. Ašmanis (RFK), V. Svistuņenko (JKS); V. Roze (RFK), R. Bārda (RFK), P. Sokolovs (RFK); A. Ābrams (RFK), V. Plade (Ķeizarmežs), Č. Stančiks (Ķeizarmežs), A. Bārda (RFK), A. Pavlovs (RFK). Vārtus ieguva Stančiks, A. Bārda, Ābrams un Plade (11 m sitiens).

Starplaikā no pirmās sacensības pret Igauniju līdz pirmajai spēlei ar Lietuvu, latvieši paspēja izcīnīt vēl trīs valstu sacīkstes: 1923. gada 24. jūlijā pret Igauniju (1-1), 1924. gada 27. maijā pret Franciju (0-7) un 1924. gada 22. jūnijā pret Turciju (1-3). Tūlīt pēc pārbraukšanas no Kauņas,

Latvijas futbolisti spēkojās pirmajā sacīkstē pret Somiju, kas notika 1924. gada 13. augustā Rīgā. Uzvarēja somi 2-0.

Latvijas sastāvs pret Somiju: Ā. Greble (LSB); K. Ašmanis (RFK), V. Svistuņenko (JKS); R. Bārda (RFK), Č. Stančiks (Ķeizarmežs); P. Sokolovs (RFK); A. Ābrams (RFK), A. Bārda (RFK), E. Bārda (RFK), V. Plade (Ķeizarmežs), A. Pavlovs (RFK).

Ar somiem Latvijas futbolisti sacentās pavisam 11 reizes, panākot trīs uzvaras, septiņos gadījumos zaudēja un reizi spēlēja neizšķirti.

Vairāk nekā desmit reizes Latvijas valstsvienība vēl sacentās ar Zviedriju. Pirmā sacīkste notika 1926. gada 20. jūlijā Rīgā. Zviedru mēģinājums, pieveikt latviešus ar vājinātu sastāvu, beidzās neveiksmīgi. Viņi zaudēja 1-4. Latvijai šo visai negaidīto panākumu guva: A. Jurgens (RFK); V. Grāvelis (RFK), V. Svistuņenko (LSB); V. Roze (RFK), Č. Stančiks (RFK), H. Fogels (LSB); K. Strazdiņš (LSB), A. Tauriņš (RFK), A. Šeibelis (RFK), V. Plade (RFK) un A. Pavlovs (RFK). Vārtus iesita Strazdiņš, Šeibelis (11 m), Tauriņš un Pavlovs.

Pavisam Latvija ar Zviedriju sacentās 11 spēlēs, gūstot vienu uzvaru, trijos gadījumos spēlēja neizšķirti un septiņas reizes zaudēja. Zviedri arī bija tie, kas sagādāja latviešiem lielāko neveiksmi visā valstu sacīkšu vēsturē, 1927. gada 29. maijā Stokholmā, panākot 12-0 uzvaru.

Sākot ar 1930. gada 26. oktobri, kad Latvijas izlases futbolisti pirmo reizi viesojās Varšavā, kur zaudēja 0-6, ar poļiem izveidojās, vairāk vai mazāk, regulāras futbola sporta attiecības, sacenšoties līdz 2. pasaules kara sākumam pavisam astoņas reizes. Pēdējā sacīkste notika 1938. gada 25. septembrī Rīgā, kad Latvijas pārstāvjiem izdevās uzvarēt 2-1.

Latvijai šo tik ilgi gaidīto un cerēto panākumu kaldināja: J. Bebris (RV); P. Lauks (RFK), F. Laumanis (Olimpija); S. Maģers (RFK), Ē. Pētersons (RFK), J. Lidmanis (RFK); Ē. Raisters (RFK), A. Vanags (ASK), I. Vestermans (Hakoah), F. Krupčs (RFK), V. Borduško (ASK) un A. Šeibelis (RV), kas otrā puslaikā nomainīja Krupču. Vārtus pirmajā spēles posmā ieguva Vanags, bet otrā Šeibelis. Latvijas deviņu sacensību bilance pret Poliju izveidojās šāda: viena uzvara, trīs spēles neizšķirtas un pieci zaudējumi.

Ar pārējām valstīm latviešu futbolistu sacensībām bija vairāk gadījuma raksturs (Turciju, Franciju, Austriju), vai arī regulāru sporta attiecību veidošanās bija tikai sākusies, kam pārvilka svītru starptautiskie notikumi (ar Vāciju, Rumāniju, Čehoslovākiju, Ungāriju, Bulgāriju).

Laikā no 1922. līdz 1940. gadam Latvija absolvēja pavisam 99 oficiālas valstu sacīkstes, uzvarot 37, zaudējot 37 un spēlējot neizšķirti 25 reizes. Pretiniekos bija 13 nācijas: Igaunija (32 reizes), Lietuva (27), Somija (11), Zviedrija (11), Polija (8), Vācija (2), Rumānija (2), Francija (1), Austrija (1), Ungārija (1), Čehoslovākija (1), Bulgārija (1) un Turcija (1).

Par sekmīgākajām sezonām izvērtās 1936. un 1938. gads, kad Latvijas valstsvienība nezaudēja nevienu sacensību. 1936. gadā izdevās uzvarēt Igau-

Latvijas valsts futbola vienība 1925. gadā sacensībā pret Lietuvu Rīgā, ASK laukumā. 1. rindā (no kreisās) A. Jurgens, A. Tauriņš, A. Pavlovs, Č. Stančičs; 2. rindā V. Grāvelis, A. Timpers, A. Abrams, E. Bārda, P. Sokolovs, R. Bārda, V. Svistupenko

niju 4-3 un 2-1, Lietuvu 5-1 un 2-1, bet ar Poliju spēle beidzās neizšķirti 3-3; 1938. gadā — pret Igauniju 2-0 un 1-1; Lietuvu 2-0 un 1-1; Zviedriju 3-3; Ungāriju 3-0; Čehoslovākiju 2-1 un Poliju 2-1.

1924. gadā Latvijas futbolisti piedalījās olimpiskajās spēlēs, kas notika Parīzē. Loze latviešiem pirmo kārtu piešķīra brīvu, bet nākamajā bija jāsaucenšas ar pašiem mājiniekiem. Francija uzvarēja 7-0 (3-0). Preses atsauksmes par latviešu futbolistu spēles māku nebija sevišķi glaimojošas.

Parīzē spēlēja A. Jurgens (RFK); K. Ašmanis (RFK), A. Roge (RFK); Č. Stančičs (Ķeizarmežs), K. Bone (RFK), P. Sokolovs (RFK); A. Bārda (RFK), R. Bārda (RFK), E. Bārda (RFK), V. Plade (Ķeizarmežs), A. Pavlovs (RFK).

Reizi Latvija piedalījās arī pasaules meistarsacīkstēs. Tās bija pēc kārtas trešās ar finālspēlēm 1938. gadā Parīzē. Priekšspēles sākās gadu iepriekš un Latviju iedalīja vienā grupā ar Lietuvu un Austriju. Bija noteikts, ka vispirms latviešiem jāsaucenšas divas reizes ar lietuviešiem, un uzvarētājs tad brauks uz Vīni spēlēt pret austriešiem.

Latvija uzvarēja Lietuvu Rīgā 4-2 un Kauņā 5-1. Spēlē pret Austriju 1937. gada 5. oktobrī Ilja Vestermans jau 6. min. ieguva latviešu labā vārtus. Bet pēc tam drīzi savainoja labo ārējo uzbrucēju Ēriku Raisteru, un spēkošanās beidzās 2-1 austriešu labā.

Šoreiz atsauksmes un preses balsis latviešu futbolistiem tomēr bija labvēlīgas. Piemēram, Wiener Mittag pēc tam rakstīja: „Latvijas nacionālajā vienībā mēs iepazīnāties ar vienpadsmit vīriem, kas austriešiem bija pilnīgi

līdzvērtīgi pretinieki. Tikai tā varam latviešu sasniegumu pareizi novērtēt un pilnīgi izprast”.

Austrija ar šo uzvaru gan kvalificējās 16 vienību finālam Parīzē, bet piedalījusies vairs netika, jo Hitlers tad jau to bija pievienojis „Lielvācijai”.

Pēdējā Latvijas futbola valstu sacīkste, tāpat kā pati pirmā, notika pret Igauniju. 1940. gada jūlijā gan saimniekoja jau boļševiki, tomēr pati sacensība, vismaz formāli, vēl risinājās ierastajā kārtībā, jo Baltijas valstis oficiāli nebija pievienotas PSRS. Tallinas stadionā, kur bija saradušies ap 10.000 skatītāju, plivoja sarkanie karogi, bet netrūka arī Latvijas un Igaunijas nacionālo krāsu. Pūta arī jau Internacionāli, bet tāpat spēlēja latviešu un igauņu Tautas lūgšanas, kas abas sacīkšu vietā izskanēja vēl nepiedzīvotā varenumā, skatītājiem dziedot līdzi.

Spēles 20. minūtē igauņu centra uzbrucējs Richards Kuremā ieguva Igaunijai pirmos vārtus un nākamajā sacensības posmā, kādas 10 min. pirms beigām, otru. Fricis Kaņeps gan pēc tam vienus vārtus atguva, bet gala rezultāts palika 2-1 igauņu labā.

Latvijas vienībā spēlēja: J. Bebris (RV); P. Lauks, (RFK), Ā. Sīmanis (RV); R. Pakalns (ASK), F. Krupčs (RFK), J. Lidmanis (RFK); A. Jēgers (LAS), A. Vanags (ASK), F. Kaņeps (RFK), E. Freimanis (JKB) un Ē. Raisters (RFK). Otrā puslaikā Jēgera vietā nāca E. Vijups (JKB).

Pēc sacīkstes skatītāji negribēja izklīst. Tie vēl vairākkārt nodziedāja Igaunijas himnu un sagrupējās ielās demonstrācijas gājienam. Ļaudis izklīdināja krievu tanki un pašu igauņu ugunsdzēsēju auto mašīnas.

Latvijas futbolistu starptautisko sacīkšu pārskats tomēr nebūtu pilnīgs, ja neatzīmētu kādu notikumu 1942. gada 3. augustā, bij. JKS laukumā, Rīgā. Toreizējais Latvijas sporta vadītājs R. Plūme bija iecerējis sarīkot atkal Latvijas-Igaunijas valstu sacīksti, bet vāciešu okupācijas vara tam pateica kategorisku nē, kādēļ tīri formāli šī spēkošanās kļuva par Rīgas un Tallinas pilsētu sacensību. Tā bija arī tā reize, kad Plūme savu uzrunu beidza ar vārdiem: „Draugi bijām, draugi esam, draugi būsīm!”

Latviešu izlases sastādītājs bija Ēriks Pētersons, bet trenētājs Kārlis Upenieks. Spēle beidzās ar „rīdzinieku” 4-0 uzvaru, un Upenieks pēc tam izteicās: „Ar šo mūsu vienību man nav kauns braukt uz jebkuŗu lielāko Eiropas futbola centru”.

Šajā Latvijas izlasē spēlēja: J. Bebris (RV); K. Ārens (ASK), L. Freimanis (RFK); E. Vijups (Daugavieši), F. Krupčs (RFK), M. Pētersons (Daugavieši); K. Fišers (Daugavieši), A. Vanags (ASK), A. Jēgers (Daugavieši), E. Freimanis (Daugavieši), P. Peiča (VEF).

No Rīgas igauņi vēl devās uz Liepāju, kur Tallinas-Liepājas pilsētu sacīkstē zaudēja latviešiem 0-4. Liepājniekus reprezentēja Olimpija, vēl aizvien ar Hariju Lazdiņu vārtos.

Latvijas futbola vienība 1933. gadā pret Igauniju. 1. rindā (no kreisās) A. Tauriņš, Ē. Pētersons, A. Šeibelis; 2. rindā H. Jēničs, Jānis Kļaviņš, V. Bērziņš, R. Kundrāts, J. Lidmanis, Ē. Brēde, R. Slavišens un A. Stankus

Latvijas teritorijā jau atradās divas okupācijas varas, kad 1944. gada 11. jūnijā, skatītāju pārpildītā ASK laukumā (ap 10.000), vēl notika Rīgas-Karalauču pilsētu sacīkste. Kaŗa apstākļos stipri vājināto mājinieku sastāvu vācieši uzvarēja 5-1.

Par pilnīgi atsevišķu nodaļu Latvijas futbola sporta dzīvē jāuzskata Baltijas valstu turnīri, kausa izcīņas jeb meistarsacīkstes, vienalga, kā šo sarīkojumu arī nenodēvētu. Sports vienmēr savilņo ikvienas tautas nacionālās jūtas un pašlepnumu. Bet spēkojoties tiešajiem kaimiņiem, tam, liekas, tomēr dažreiz ir tieksme sniegties arī pāri atzītām un pieļaujamām robežām.

Tādēļ Baltijas valstu futbola turnīri, vairāk nekā jebkas cits, radīja iemeslus strīdiem un neiecietībai, bez kā, paturot mazliet vēsākas galvas, varbūt varēja arī iztikt. Bet par spīti šiem starpgadījumiem, Baltijas meistarsacīkstes izvirzījās Latvijas futbola dzīves centrālajā vietā. Galu galā, tikai 1934. gadā bija jāpaliek bez futbola dzīves centrālajām ar igauņiem, un 1939. gadā meistarsacīkstes nenotika, jo nebija sporta attiecību ar lietuviešiem, pie kam „vainīgs” nebija nemaz futbols, bet basketbols sakarā ar notikumiem 3. Eiropas meistarsacīkstēs Kauņā.

1927. gadā Latvijas, Igaunijas un Lietuvas pārstāvji vienojās par Baltijas valstu meistarsacīkšu rīkošanu, kuŗas pirmo reizi notika 1928. gadā no 25. līdz 27. jūlijam Tallinā. Vispirms Latvija uzvarēja Lietuvu 3-0, vārtus iegūstot Arkādijam Pavlovam un Albertam Vateram (2). Igaunija pieveica Lietuvu 6-0, bet pēc tam latvieši pārspēja igauņus 1-0, vienīgos vārtus iesitot Arnoldam Tauriņam.

1929. gadā sacensības notika Rīgā, no 14. līdz 16. augustam. Latvija uzvarēja Lietuvu 3-1, pie kam visu trīs vārtu autors bija Valdis Plade. Igaunija pārspēja Lietuvu 5-2. Izšķirējā spēlē starp latviešiem un igauņiem noraudzījās ap 6500 skatītāju. Sacensība beidzās 2-2 neizšķirti. Latvijai vārtus ieguva Aleksandrs Priede un Arkādijs Pavlovs. Uzvarētāja noteikšanai pielietoja matēmatiku, kas izrādījās labvēlīga Igaunijai.

1930. gadā Kauņā, no 15. līdz 17. augustam, Lietuva vispirms uzvarēja Igauniju 2-1. Tad Latvija pieveica Igauniju 3-2 (vārtus iesita Ēriks Pētersons, Voldemārs Žins un Fricis Dambrēvics) un pret Lietuvu spēlēja 3-3 neizšķirti (Arkādijs Pavlovs, Fricis Dambrēvics, Hermanis Jēnichs). Šajā gadā radās pirmās domstarpības. Latvieši protestēja pret igauņu rīcību, kuŗi, pretēji noteikumiem, bija mainījuši sacensības laikā spēlētājus. Lietuvieši kopā ar igauņiem, bez Latvijas pārstāvja Nikolaja Kavasa klātienē, tomēr aplēsa, ka turnīru uzvarējusi Lietuva.

Šo nesaskaņu dēļ Tallinā notika sanāksme, kuŗā izlēma anulēt līdzšinējos Baltijas valstu turnīrus un to vietā sākt pilnīgi jaunu Baltijas futbola kausa izcīņu, kuŗš pāriet tās nācījas īpašumā, kas uzvarēs trīs reizes pēc kārtas vai piecas reizes pavisam.

Vienādu panākumu gadījumos noteica, ka vairs nelietos complicēto matēmatiku, lai aplēstu labāko vārtu attiecību, bet sacentīsies papildspēlē.

Pirmā Baltijas kausa izcīņa risinājās 1931. gadā no 30. augusta līdz 1. septembrim, Tallinā. Igaunija uzvarēja Lietuvu 2-0, bet Latvija Lietuvu 1-0, vārtus gūstot Ērikam Pētersenam. Izšķirējā sacensībā pret latviešiem pārāki bija igauņi 3-1. Latvijai vārtus ieguva Jānis Škins.

1932. gadā sacensības atkal notika Rīgā, no 28. līdz 30. augustam. Latvija pieveica Lietuvu 4-1, vārtus iesitot Ērikam Pētersenam, Albertam Šeibelim, Hermanim Jēnicham un Arnoldam Tauriņam. Tad Lietuva uzvarēja Igauniju 2-1 un latvieši igauņus 1-0 (vārtu autors Ēriks Pētersons).

1933. gadā Kauņā (no 2. līdz 4. septembrim) Igaunija spēlēja 1-1 pret Lietuvu. Latvija pēc tam uzvarēja Igauniju 1-0 (Alberts Šeibelis) un tad spēlēja neizšķirti 2-2 ar Lietuvu (abus vārtus iesita Ēriks Pētersons). Kaut liktos, ka par Latvijas galīgo uzvaru lielu šaubu nevarētu būt, abi kaimiņi tomēr domāja citādi. Noteica jaunas sacensības, un Igaunija pārspēja Lietuvu 5-0. Lietuvieši pēc tam iesniedza protestu, latvieši aizbrauca mājās, un turnīrs izjuka.

Baltijas kausa izcīņu atjaunoja 1935. gadā, kad tā notika Tallinā no 21. līdz 23. augustam. Lietuva pieveica Igauniju 2-1, bet pret Latviju spēlēja 2-2 neizšķirti (latviešiem abus vārtus ieguva Ilja Vestermans). Pēc tam

Latvijas jaunatnes valstsvienība futbolā 1936. gadā. 1. rindā (no kreisās) Znatnajs, Glāzers, Strods, Putniņš; 2. rindā Bergis, Jargāns, Miļevskis, Vanags (vienības kapteinis), Krūmiņš, Makuļevičs, Puriņš, Prūsis un Krupčs

Latvija cīnījās pret Igauniju 1-1 neizšķirti (vārti: Ēriks Pētersons). Turnīru uzvarēja Lietuva.

1936. gadā sacīkstes bija jāriko Rīgai, kuŗas notika no 29. līdz 31. augustam. Pirmajā spēlē Latvija uzvarēja Lietuvu 2-1, vārtus iegūstot Iljam Vestermanam un Albertam Šeibelim. Igaunija pieveica Lietuvu 2-1. Izšķirējo spēli starp latviešiem un igauņiem JKS laukumā noraudzījās 8000 cilvēku. Latvijas 2-1 uzvarai nepieciešamos vārtus panāca Alberts Šeibelis un Jānis Lidmanis ar 11 m sitienu.

Šī turnīra laikā Rīgas laikraksts Rīts divas reizes izdeva īpašu „Extra Telegrammu” 3000—4000 eksemplāros, ko avižu zēni sāka pārdot ielās skatītājiem nākot no sacīkšu laukuma. Par šī specializdevuma atbildīgo redaktoru parakstījās Aleksandrs Lauberts, bet viņam palīdzēja Rīta redakcijas toreizējais sekretārs Kārlis Rabācs. ET cena bija 10 santīmu.

1937. gadā baltiešu futbolisti pulcējās Kauņā, no 3. līdz 5. septembrim. Igaunija bija pārāka par Lietuvu 4-0. Latvija spēlēja ar Lietuvu 5-1 (Fricis Kaņeps ieguva 2 vārtus, Vaclavs Bordušo 2, Ilja Vestermans 1) un pēc tam cīnījās pret Igauniju 1-1 neizšķirti (Vestermans).

Papildspēli noteica 7. septembrī, un latviešu futbolisti starplaikā atlidoja uz Rīgu un tad atkal atpakaļ uz Lietuvas galvaspilsētu. Latvija uzvarēja Igauniju 2-0, vārtus iesitot Jānim Rozītim un Iljam Vestermanam.

1938. gada Baltijas kausa izcīņu rīkoja igauņi Tallinā no 3. līdz 5. septembrim un, kā vēlāk izrādījās, tas oficiāli bija arī pēdējais turnīrs. Pirmajā spēlē Igaunija uzvarēja Lietuvu 3-1, bet latvieši cīnījās ar lietuviešiem 1-1 (Francis Krupčs) un pret igauņiem tāpat 1-1 (Ēriks Raisters). Iespēja latviešiem iegūt Baltijas kausu īpašumā, uzvarot trešo reizi pēc kārtas, palika neīstenota.

Visumā labākos panākumus šajās sacensībās guva Latvijas futbolisti, uzvarot pavisam četras reizes, kamēr igauņi ierindojās pirmajā vietā trīs gadījumos un lietuvieši divos. Nekad Latvija tomēr nebija zemāk par otru vietu.

1939. gadā Baltijas valstu meistarsacīkstes nenotika, bet pēdējo reizi baltiešu futbolisti sastapās vēl 1940. gada rudenī Rīgā. Sacensības nu jau risinājās pilnīgi zem sarkanā karoga, kaut spēlētāji vēl aizvien bija tie paši, kas aizstāvēja savu zemju krāsas, kad tās bija neatkarīgas.

Turnīrs, ko atklāja LFKSK pilnvarnieks S. Maģers un atskaņoja vairs tikai Internacionāli, beidzās ar Latvijas uzvaru, otra bija Igaunija un trešā Lietuva. Latvieši pieveica lietuviešus 1-0, tad igauņi cīnījās ar lietuviešiem 1-1 neizšķirti, un tāpat beidzās arī latviešu un igauņu spēkošanās ar rezultātu 2-2. Pirmajā spēlē vārtus ieguva Jānis Lidmanis, bet otrā abus iesita Aleksandrs Vanags.

BALTIJAS VALSTU FUTBOLA TURNĪRU REZULTĀTI:

1928. gadā Tallinā:	1. Latvija, 2. Igaunija, 3. Lietuva
1929. gadā Rīgā:	1. Igaunija, 2. Latvija, 3. Lietuva
1930. gadā Kauņā:	1. Lietuva, 2. Latvija, 3. Igaunija
1931. gadā Tallinā:	1. Igaunija, 2. Latvija, 3. Lietuva
1932. gadā Rīgā:	1. Latvija, 2. Lietuva, 3. Igaunija
1933. gadā Kauņā:	Izjuka
1934. gadā:	— Nenotika
1935. gadā Tallinā:	1. Lietuva, 2. Latvija, 3. Igaunija
1936. gadā Rīgā:	1. Latvija, 2. Igaunija, 3. Lietuva
1937. gadā Kauņā:	1. Latvija, 2. Igaunija, 3. Lietuva
1938. gadā Tallinā:	1. Igaunija, 2. Latvija, 3. Lietuva
1939. gadā:	— Nenotika

Gadu ritumā Latvijas nacionālās krāsas futbola laukumā oficiāli līdz 1940. gada jūlijam uzvilka pavisam 115 sportistu. Pie tam visvairāk Ēriks Pētersons (RFK) — 63* reizes, izvirzoties par latviešu rekordinternacionālo futbolistu. Kā nākamais ar 55* reizēm viņam seko Jānis Lidmanis (RFK) un tad Alberts Šeibelis (RV) — 54.

* Latvju Enciklopēdijā, kā arī dažkārt citā latviešu sporta literatūrā un periodikā, gandrīz konsekventi Ērikam Pētersonom un Jānim Lidmanim valstsvienībā spēlēto reižu skaits uzrādīts 65, resp. 58. Tas tādēļ, ka pirmajam pieskaitīta viena sacensība baltiešu turnīrā komunistu okupācijā 1940. gada rudenī un arī sacīkste 1941. gadā pret lietuviešiem. Lidmanim atkal abas spēles baltiešu turnīrā un pret Lietuvu. Vēl piebilstams, ka valstsvienības spēlētāju sarakstā visiem futbolistiem uzrādīta tā biedrība, ko viņi pārstāvējuši pēdējā sacensībā.

Latvijas valsts futbola izlase 1938. gadā. 1. rindā (no kreisās) I. Vestermans, V. Borduško, S. Maģers, J. Bebris; 2. rindā F. Laumanis, E. Raisters, A. Vanags, J. Rozītis, E. Pētersons, P. Lauks, J. Lidmanis un trenētājs R. Štancelis

- 40 reizes valstsvienībā spēlējis Vladimirs Bērziņš (RFK);
 39 — Pēteris Lauks (RFK);
 38 — Arkādijs Pavlovs (RFK) un Arnolds Tauriņš (RFK);
 37 — Voldemārs Grāvelis (ASK);
 36 — Arvīds Jurgens (ASK) un Rūdolfs Slavišens (RFK);
 27 — Ēriks Raisters (RFK);
 26 — Jānis Rozītis (VEF);
 25 — Vaclavs Borduško (ASK);
 23 — Ilja Vestermans (Hakoah);
 22 — Voldemārs Roze (RFK);
 21 — Jānis Bebris (RV);
 20 — Česlavs Stančiks (RV) un Sergejs Maģers (RFK);
 19 — Vladimirs Svistuņenko (RV), Rūdolfs Kundrāts (RV) un Alfreds Verners (RV);
 18 — Rūdolfs Kronlaks (Olimpija), Hermanis Jēnichs (RV), Harijs Lazdiņš (Olimpija) un Fricis Laumanis (Olimpija);
 17 — Aleksandrs Stankus (ASK);
 16 — Jānis Kļaviņš (JKS);
 15 — Valdis Plade (RFK) un Aleksandrs Priede (ASK);
 13 — Aleksandrs Vanags (ASK);
 12 — Ādolfs Simanis (RV) un Fricis Kaņeps (RFK);
 11 — Jānis Škincs (RFK);
 10 — Roberts Blūmentāls (Olimpija), Voldemārs Žins (Olimpija), Ludvigs Dudaņecs (Olimpija), Kārlis Tils (Olimpija), Emīls Urbāns (RV) un Hugo Vītols (RV);
 9 — Alfons Novickis (RV);
 8 — Edvins Bārda (RFK), Aleksandrs Ābrams (RFK), Pauls Sokolovs (RFK), Fricis Dambrevičs (Olimpija), Harijs Fogels (RV) un Francis Krupčs (RFK);

- 7 — Kārlis Ašmanis (RFK), Arvīds Bārda (RFK), Rūdolfs Bārda (RFK), Ēriks Skadiņš (Unions), Aleksejs Auziņš (RV) un Aņisims Pavlovs (RV);
- 5 — Ādolfs Greble (LSB), Harijs Pikols (Olimpija), Arvīds Bradiņš (ASK), Alberts Vaters (LSB), Nikolajs Levitānuss (Hakoah) un Roberts Pakalns (ASK);
- 4 — Kārlis Bone (RFK), Arturs Timpers (RFK), Arnolds Štauers (RFK), Kārlis Karsons (RFK), Kārlis Balodis (Amatieris), Viktors Vizla (RFK), Ēriks Bēze (RV), Francis Zandbergs (RV) un Aleksandrs Varakājs (ASK);
- 3 — Aleksandrs Roge (RFK), Kurts Strazdiņš (LSB), Aleksandrs Rechtšpachers (ASK), Ēriks Brēde (RV) un Ludvigs Putniņš (ASK);
- 2 — Egons Felsbergs (Olimpija), Augusts Baraks-Bērzs (ASK), Augusts Brēdersons (ASK), Jānis Vindiņš (JKS), Edgars Ruja (US), Villijs Kacs (Hakoah), Francis Makarskis (ASK) un Eduards Freimanis (JKB);
- 1 reizi — Hermanis Saltups (JKS), Mārtiņš Zemītis (JKS), Teodors Plade (Ķeizarmežs), Alfreds Plade (Ķeizarmežs), K. Šmits (JKS), Kerns (JKS), Kurts Plade (Ķeizarmežs), Kurts Zvirgzdiņš (LSB), A. Tarulis (Amatieris), Augusts Skiltriters (Amatieris), Voldemārs Viņķis (RFK), Alfreds Cimmers (Olimpija), Alfreds Lazdiņš (LSB), Alfreds Brašmanis (LSB), Aleksejs Andrejevs (RV), Jānis Skuja (LSB), Ādolfs Blūzmanis (Olimpija), Jūlijs Lindenbergs (RV), Georgs Kabuls (Unions), Oskars Peilis (RFK), Jānis Matušonoks (Olimpija), Nikolajs Voskoboņikovs (Olimpija), Ferdinands Neibergs (Unions), Kārlis Ansons (ASK), Andrejs Krisonis (US), Reinholds Robots (JKS), Kārlis Paegle (ASK), Juris Skadiņš (RV), Kārlis Upenieks (RFK), Jānis Dobelis (RFK), Maksis Levitānuss (Hakoah), Harijs Garbers (Hakoah), Aleksandrs Haldējevs (JKB), Alfons Jēgers (LAS) un Edvīns Vijups (JKB).

1937. gadā, atgriežoties no Austrijas, Prāgā notika neoficiāla valstu sacīkste pret Čehoslovākiju, kuŗu latvieši zaudēja 0-4.

1940. gadā baltiešu turnīrā, kas notika jau komūnistu pakļautības zīmē, kādēļ oficiālo valstu sacīkšu sarakstā neietilpst, abas dienas spēlēja J. Bebris; P. Lauks, Ā. Sīmanis; F. Krupčs, J. Lidmanis; Ē. Raisters, A. Vanags, E. Freimanis, F. Kaņeps, A. Bergmanis. Otrā sacensībā Ē. Pētersona vietā nāca M. Levitānuss (turnīra rezultātus sk. nodalījumā par Baltijas valstu spēlēm).

Bez tam vēl 1941. gadā latviešu futbola izlase viesojās Tallinā, kur pieveica igauņus 8-0, bet pēc tam Rīgas-Pērnavas pilsētu sacīkstē uzvarēja 11-0. Tajā pašā gadā latvieši spēlēja arī Kauņā un lietuviešiem zaudēja.

Par Latvijas izlases veiksmīgākajiem vārtu šāvējiem izvirzījās Ēriks Pētersons un Aleksandrs Vanags, katrs ar 20 ieguvumiem. Ilggadības „rekords” nacionālajā izlasē toties piekrit Albertam Šeibelim, kas pirmo reizi spēlēja 1925., bet beidzamo 1939. gadā.

Daži Latvijas futbolisti pa laikam spēlējuši arī ārzemju profesionālās vienībās. Tā Arvīds Jurgens 1928./29. gada sezonā sargāja Vīnes Austria vārtus. Un kad 1929. gadā Austria viesojās Rīgā, viesu sastāvā bija arī Jurgens.

Latvijas izlases futbolisti 1940. gadā. 1. rindā (no kreisās) Ē. Raisters, J. Bebris, E. Freimanis, M. Levitānuss, N. Levitānuss; 2. rindā Ā. Šimanis, K. Upenieks, E. Volgasts, F. Kaņeps, F. Krupčs, A. Bergmanis; 3. rindā J. Levitānuss, J. Raiskums, Šalka, S. Maģers, V. Kārklīņš; 4. rindā J. Lidmanis, H. Briedis, J. Rozītis, A. Jēgers, A. Dzerelis, A. Vanags un E. Vijups

Ilja Vestermans savukārt pa divi lāgi (1935. un 1937. gadā) kādu brīdi reprezentējās Vīnes Hakoah sastāvā. Bet Rīgas Hakoah vārtsargs Leiba Kacs atkal spēlēja tās pašas austriešu vienības vārtos (1935. gadā).

Latvijas futbola savienība savus labākos spēlētājus apbalvoja ar Lielajām un Mazajām nopelnu nozīmēm pēc 10, resp. 5 gadiem valstsvienībā.

Par Latvijas nacionālās izlases trenētājiem darbojušies šādi ārzemnieki: 1924. gadā čechs V. Malošeks, 1925. — angļis Vilsons, 1926. — ungārs F. Molnārs, 1927. — austrietis K. Kurcs, tad viņa tautietis H. Tandleris, ungārs F. Vogenhūbers (1935.), bet sākot ar 1936. līdz 1939. gadam austrietis R. Štancelis.

1944. gadā Latvijā darbojās trīs pašu profesionālie futbola trenētāji — Kārlis Upenieks (Daugavieši), Herberts Baumanis (US) un Jāzeps Šadeiko (Auseklis).

LATVIJAS OFICIĀLO FUTBOLA VALSTU SACĪKŠU SARAKSTS
(No 1922. līdz 1940. gadam)

Latvija—Austrija

1937. 5. okt. Vīnē 1-2 PM
1 spēle — 1 zaudējums

Latvija—Bulgārija

1939. 24. maijā Sofijā 0-3
1 spēle — 1 zaudējums

Latvija—Čehoslovākija

1938. 27. jūnijā Rīgā 2-1
1 spēle — 1 uzvara

Latvija—Igaunija

1922. 24. sept. Rīgā 1-1
1923. 24. jūl. Tallinā 1-1
1924. 18. okt. Rīgā 2-0
1925. 26. aug. Tallinā 2-2
1926. 19. sept. Rīgā 0-1
1927. 16. jūn. Tallinā 1-4
1927. 25. sept. Rīgā 4-1
1928. 27. jūl. Tallinā 1-0 BT
1928. 23. sept. Rīgā 1-1
1929. 16. aug. Rīgā 2-2 BT
1929. 18. sept. Tallinā 1-4
1930. 27. jūn. Tallinā 1-1
1930. 16. aug. Kauņā 3-2 BT
1931. 28. maijā Rīgā 0-1
1931. 1. sept. Tallinā 1-3 BT
1931. 27. sept. Rīgā 2-1
1932. 1. jūl. Tallinā 0-3
1932. 30. aug. Rīgā 1-0 BT
1933. 28. maijā Rīgā 2-0
1933. 9. aug. Tallinā 1-2
1933. 3. sept. Kauņā 1-0 BT
1935. 12. jūn. Rīgā 1-1
1935. 22. aug. Tallinā 1-1 BT
1936. 28. maijā Tallinā 4-3
1936. 31. aug. Rīgā 2-1 BT
1937. 4. sept. Kauņā 1-1 BT
1937. 7. sept. Kauņā 2-0 BT
1937. 19. sept. Rīgā 3-1
1938. 20. jūl. Tallinā 2-0
1938. 5. sept. Tallinā 1-1 BT
1939. 28. jūl. Rīgā 3-3
1940. 18. jūl. Tallinā 1-2

32 spēles — 13 uzvaras, 8 zaudējumi,
11 neizšķirtas

Latvija—Lietuva

1924. 6. aug. Kauņā 4-2
1925. 20. sept. Rīgā 2-2
1926. 21. aug. Kauņā 3-2
1927. 27. jūl. Rīgā 6-3
1928. 25. jūl. Tallinā 3-0 BT
1928. 1. sept. Kauņā 1-1
1929. 14. aug. Rīgā 3-1 BT
1930. 17. aug. Kauņā 3-3 BT
1931. 30. jūn. Rīgā 5-2
1931. 31. aug. Tallinā 1-0 BT
1932. 29. jūn. Kauņā 3-2
1932. 24. jūl. Liepājā 2-1
1932. 28. aug. Rīgā 4-1 BT
1932. 11. sept. Kauņā 0-1
1933. 12. jūn. Rīgā 6-2
1933. 4. sept. Kauņā 2-2 BT
1934. 10. jūn. Kauņā 0-2
1934. 9. sept. Rīgā 1-3
1935. 30. maijā Rīgā 6-1
1935. 21. aug. Tallinā 2-2 BT
1935. 8. sept. Kauņā 2-2
1936. 14. jūn. Kauņā 5-1
1936. 29. aug. Rīgā 2-1 BT
1937. 29. jūl. Rīgā 4-2 PM
1937. 3. sept. Kauņā 5-1 BT
& PM
1938. 17. maijā Rīgā 2-0
1938. 4. sept. Tallinā 1-1 BT

27 spēles — 17 uzvaras, 3 zaudējumi,
7 neizšķirtas

Latvija—Francija

1924. 27. maijā Parīzē 0-7 OT
1 spēle — 1 zaudējums

Latvija—Polija

1930. 26. okt. Varšavā 0-6
1931. 5. jūl. Rīgā 0-5
1932. 2. okt. Varšavā 1-2
1934. 14. okt. Rīgā 2-6
1935. 15. sept. Lodzā 3-3
1936. 6. sept. Rīgā 3-3
1937. 10. okt. Katovicā 1-2
1938. 25. sept. Rīgā 2-1

8 spēles — 1 uzvara, 5 zaudējumi, 2
neizšķirtas

Latvija—Rumānija

1937. 12. jūl.	Rīgā	0-0
1939. 18. maijā	Bukarestā	0-4

2 spēles — 1 zaudējums,* 1 neizšķirta

Latvija—Somija

1924. 13. aug.	Rīgā	0-2
1926. 9. aug.	Helsinkos	1-3
1926. 12. aug.	Rīgā	1-4
1927. 11. sept.	Helsinkos	1-3
1928. 19. aug.	Rīgā	2-1
1929. 15. aug.	Helsinkos	1-3
1930. 4. aug.	Rīgā	3-0
1931. 19. aug.	Helsinkos	0-4
1934. 14. aug.	Rīgā	1-1
1935. 6. jūn.	Helsinkos	1-4
1939. 24. sept.	Helsinkos	3-0

11 spēles — 3 uzvaras, 7 zaudējumi,
1 neizšķirta

Latvija—Turcija

1924. 22. jūn.	Rīgā	1-3
----------------	------	-----

1 spēle — 1 zaudējums

PASKAIDROJUMI: BT — Baltijas valstu turnīrā; OT — olimpiskajā turnīrā; PM — pasaules meistarsacīkstēs.

Latvija—Ungārija

1938. 27. jūn.	Rīgā	3-0
----------------	------	-----

1 spēle — 1 uzvara

Latvija—Vācija

1935. 13. okt.	Karalaučos	0-3
1937. 25. jūn.	Rīgā	1-3

2 spēles — 2 zaudējumi

Latvija—Zviedrija

1926. 20. jūl.	Rīgā	4-1
1927. 29. maijā	Stokholmā	0-12
1928. 6. jūl.	Rīgā	0-4
1929. 28. jūl.	Malmē	0-10
1930. 22. jūl.	Rīgā	0-5
1931. 26. jūl.	Vesterosā	0-6
1932. 13. jūl.	Rīgā	0-0
1933. 4. jūl.	Rīgā	1-1
1934. 23. sept.	Stokholmā	1-3
1935. 5. jūl.	Rīgā	0-3
1938. 10. jūn.	Stokholmā	3-3

11 spēles — 1 uzvara, 7 zaudējumi,
3 neizšķirtas.

GALDA TENISS

Galda teniss jeb kā to sākumā sauca „ping-pongs” ātri izpelnijās lielu populāritāti neatkarīgajā Latvijā jau tūlīt divdesmito gadu sākumā, īpaši skolu jaunatnes vidū. To spēlēja intensīvi gan biedrībās, gan skolās, gan mājās (uz ēdamgaldiem), un internas sacensības nebija nekāds retums.

Pirmās eksternās sacīkstes notika 1925. gada decembrī, vīriešu vienspēlē piesakoties 28 un sieviešu klasē 12 dalībniecēm. Šajā turnīrā pirmie uzvarētāji kļuva M. Glikmans (Makkabi) un A. Daukša (Unions).

Drīzi pēc tam sekoja Rīgas meistarsacīkstes, bet pirmo Latvijas čempionātu noorganizēja 1927. gada sākumā, ievadot šī sporta veida lielu uzplaukumu. Valsts meistarsacīkšu rezultāti bija šādi: vīriešu vienspēlē 1. M. Finbergs (Hakoah), 2. Rozentāls 1 (Hakoah), 3. Gurvičs (Hakoah); sievietēm 1. H. Kuzņecova (1.RRB), 2. A. Daukša (Unions), 3. R. Halfina (Makkabi).

Pēdējās Latvijas meistarsacīkstes notika 1944. gada aprīlī, kad kaŗa apstākļos vēl aizvien startēja 110 dalībnieku.

Trīsdesmitajos gados galda tenisistus sadalīja klasēs ar pārejas iespējām no zemākās uz augstāko grupu. Valsts meistarnosaukuma dēļ tad sacentās vairs vienīgi A klases spēlētāji un spēlētājas.

Sākot ar 1931./32. gadu, notika atsevišķas meistarsacīkstes vienībām, kurās pirmo reizi uzvarēja JKS, bet pēc tam septiņus gadus pēc kārtas Rīgas Makkabi. 1939. gadā Latvijas meistarvienības sastāvs bija šāds: Joffe, Šacovs, Moisēvičs.

Galda tenisa populāritātes celšanā liela nozīme bija gadskārtējiem turnīriem Rīgas jūrmalā, kuŗi sākās 1929. gadā.

Par izcilākajiem Latvijas galda tenisistiem izveidojās Arnolds Ošiņš, Markus Finbergs un Dimitrijs Štams, kuŗi bija klasi pārāki par visiem pārējiem un savā starpā arī sadalīja lielāko daļu valsts meistarnosaukumu. Viņi visvairāk reprezentējuši Latviju starptautiskās sacīkstēs un guvuši arī teicamākos panākumus pret ārzemju spēlētājiem, atsevišķās reizēs pieveicot pat pašus labākos pasaulē.

Ošiņš valstu sacīkstēs spēlējis apmēram 80 atsevišķas sacensības, Finbergs 70 un Štams 55.

Grupa Rīgas galda tenisa meistarsacīkšu sekmīgāko dalībnieku 1930. gadā. 1. rindā (no kreisās) meistare Karlsone, Rēdliča, LGTS priekšnieks N. Zēbergs; 2. rindā Štams, Pļavinskis, Ošiņš, nenoskaidrots, Štainers, Paegle, Mikalks, Voitkēvičs. Trūkst Rīgas meistars Finbergs

Nākamo izcilāko Latvijas galda tenistu grupu sastādīja M. Glikmans, Sverdlins, Rozentāli 1 un 2, A. Štainers, A. Grapmanis, K. Paegle, N. Kotovičs, I. Šacovs, A. Iļukēvičs, E. Zebba, S. Rūdins, E. Basners, Īdelsons, S. Joffe, P. Osis, M. Funkelšteins, R. Čechovičs, Loišs, Alpertis, V. Upmanis, A. Liepiņš, M. Levitānuss, Gelvāns, Alfreds un Arvīds Zvirgzdiņi, kuņu liela daļa spēlēja arī valstsvienībā.

Pēdējos neatkarības gados galda teniss strauji uzplauka provincē, un 1940. gada sākumā jau pusi no visiem virslīgas spēlētājiem (16) deva Tukums (3) un Daugavpils (5). 1939. gada sākumā Tukuma vienība pārspēja Igaunijas valsts izlasi 8-1.

1939./40. gada ziemas sezonā Rīgas sastādītā sacentās ar provinces pilsetām septiņas reizes un uzvarēja Daugavpili 9-0, Cēsis 8-1, Jelgavu 10-1, Rēzekni 6-3 un Bausku 9-0, bet zaudēja Tukumam 4-5 un Daugavpilij 0-9.

Pirms komunistu ienākšanas Latvijas galda tenisa savienībā bija reģistrētas 21 biedrība, no kužām trīs atradās Daugavpilī, pa vienai Liepājā, Jelgavā, Ventspilī, Tukumā un Bauskā, bet pārējās Rīgā.

Pirmā valstu sacīkste galda tenisā notika Rīgā pret Igauniju 1927. gadā. Tā beidzās 6-4 Latvijas labā, ko panāca Kuzņecova, Finbergs, Rozentāls 1 un Gurvičs. Vislabāk veicās Finbergam, kas pieveica visus trīs pretiniekus.

Nākamajā gadā Tallinā Latvija zaudēja 3-7, jo Finberga vietā pašā pēdējā brīdī aizbrauca rezervists Sverdļins. Vienīgās trīs uzvaras panāca Ošiņš, kamēr Rozentāls 1, Gurvičs un Sverdļins visas zaudēja, ieskaitot pāršu spēli.

Trešā valstu sacīkste pret Igauniju notika Rīgā 1929. gadā un beidzās ar Latvijas 9-3 panākumu. Finbergs guva trīs uzvaras, Ošiņš divas un abi kopā dubultspēlē. Valsts izlasē šoreiz cīnījās divas dāmas — Kucharenko un Daukša, labākus panākumus gūstot pirmajai.

1930. gadā Latvijas valstsvienība sacentās Rīgā „pārbaudes” spēlē pret igauņiem, uzvarot 6-3 (Finbergs 3, Ošiņš 2, Grapmanis 1). Viesi pirms tam pārspēja JKS (Paegle, Kotovičs, Mikalks) 5-4.

Arī pati pēdējā valstu sacīkste notika pret igauņiem 1940. gadā, kad pirmo reizi izlasē bija iedalīts vēlākais trimdas meistars (Vācijā) Aleksandrs Liepiņš. Sacīkste beidzās 6-3 Latvijas labā.

1930. gada 30. martā Rīgā ieradās pasaules meistarvienība Ungārija savā labākajā sastāvā: Viktors Barna, Miklošs Šabodošs un Zoltāns Mechlovičs. Latvijas krāsas aizstāvēja Arnolds Ošiņš, Markus Finbergs un Nikolajs Kotovičs. Valstu sacīkste beidzās 8-1 ungāru labā. Vienīgo uzvaru guva Finbergs pret Mechloviču, pārspējot viņu 21-14, 14-21, 21-15. Pēc tam pilsētu sacīkste Rīga-Budapešta beidzās 3-6, visiem trijiem Rīgas pārstāvjiem, kas tāpat bija Ošiņš, Finbergs un Kotovičs, pieveicot bijušo pasaules meistaru Mechloviču.

1932. gadā Latvijas galvaspilsētā, Amatnieku biedrības zālē, notika starptautisks galda tenisa turnīrs, kas beidzās ar lielu pārsteigumu, uzvaru izcīnot austrietim E. Konam, bet V. Barnam ierindojoties otrā vietā.

Visbiežāk latviešu galda tenisisti tomēr tika sacentušies ar savu dienvienu kaimiņu Lietuvu, sākot ar 1929. gadu, pavisam 15 reizes. Latvija uzvarēja 11 gadījumos, bet zaudēja četras sacensības. Pa reizei izlasē pret lietuviešiem spēlēja arī dāmas — M. Rēdliča 1930. gadā un M. Švēde 1934. gadā.

1938. gadā Rīgā notika valstu sacīkste pret Zviedriju, ko latvieši zaudēja 4-5. Vēl tajā pašā gadā Latvijas galda tenisisti devās turnejā pa Ziemeļeiropas zemēm. Valstu sacīkste Zviedrijā atkal beidzās 4-5 zviedru labā, kaut arī Štams pieveica visus trīs pretiniekus. Ceturto punktu ieguva Ošiņš. Pēc tam pilsētu sacīkstē Rīgā-Stokholma latvieši bija pārāki 6-3. Tam sekoja 3-0 uzvara Stokholmā, 3-0 panākums Falunā, bet zaudēt nācās Norčepingā 3-5, tad atkal 5-0 uzvara Linčepingā.

Atceļā uz mājām Helsinkos notika pirmā valstu sacīkste pret Somiju, kas beidzās 5-0 latviešu labā. Tāpat Tallinā igauņi zaudēja 0-5.

1939. gadā Latvija Lodzā sastapās draudzības valstu sacīkstē pret Poliju, mājiniekiem pārspējot Štamu, Joffi un Ošiņu 5-4.

1938. gadā Kauņā notika pirmais Baltijas valstu turnīrs, uzvaru izcīnot Lietuvai. Latvieši zaudēja lietuviešiem 4-5, bet pārspēja igauņus 5-0. Nākamajā gadā Rīgā, 2. Baltijas valstu turnīrā, pirmajā vietā atkal ierindojās

Lietuva, kas pieveica latviešus 5-3 un igauņus 5-0. Latvija uzvarēja Igauniju 5-1. Individuāli šajās sacensībās tomēr visās četrās pirmajās vietās ierindojās Latvijas pārstāvji: 1. Dimitrijs Štams, 2. Samuels Joffe, 3. Arnolds Ošiņš, 4. Izraēls Šacovs.

LATVIJAS MEISTARI GALDA TENISĀ

Viriešiem:

Markus Finbergs (Hakoah)	1927-30
Arnolds Ošiņš (ASK)	1931-33
S. Rūdins (Makkabi)	1934
Dimitrijs Štams (LSB)	1935-36
Samuels Joffe (Makkabi)	1937
Dimitrijs Štams (LSB)	1938-39
Maksis Levitānuss (Hakoah)	1940
Dimitrijs Štams (LSB)	1941-44

Sievietēm:

Helēna Kuzņecova (1.RRB)	1927
E. Gurviča (JSK)	1928
V. Kucharenko (Unions)	1929
Milda Rēdliha-Grundmane (LSB)	1930
Soņa Povalo-Švikovska-Dreimane (LSB)	1931
Erna Eltermane-Miķelsone (LSB)	1932
Soņa Povalo-Švikovska-Dreimane (LSB)	1933
Marija Švēde-Grapmane (US)	1934
Soņa Povalo-Švikovska-Dreimane (LAS)	1935
Lēvenberga (Hakoah)	1936
Soņa Povalo-Švikovska-Dreimane (LAS)	1937
Irēna Bērziņa (LJ)	1938-39
Zinaida Bērziņa (US)	1940-44

Latvija jau samērā ātri iestājās, 1926. gadā dibinātajā, Starptautiskajā galda tenisa savienībā. Atskaitot pašas pirmās pasaules meistarsacīkstes 1927. gadā Londonā, latvieši ar pāris izņēmumiem vienmēr bija dalībnieku vidū, visumā gūstot itin teicamus panākumus.

1928. gadā nodibināja Latvijas galda tenisa savienību, un pasaules meistarsacīkstes notika Stokholmā. Tur deviņu valstu konkurencē uzvarēja Ungārija, otra bija Austrija un trešā Anglija. Latvija ierindojās ceturtajā vietā, atstājot aiz sevis Zviedriju un vēl četras vienības. Austrijai un Anglijai latvieši zaudēja tikai 4-5, bet Ungārijai 2-7. Latvijas spēlētāji Finbergs, Rozentāls 1, Rozentāls 2 un Ošiņš bija pārāki piecās sacensībās, bet zaudēja trīs.

1929. gadā Budapeštā: 1. Ungārija, 2. Austrija, 3. Čehoslovākija, 4. Latvija (Finbergs, Ošiņš, Rozentāls 2, Štauers). Latvieši pieveica sešas valstis, zaudēja trijām.

1930. gadā Berlīnē: 1. Ungārija, 2. Čehoslovākija, 3. Austrija, 4. Latvija (Ošiņš, Finbergs, Grapmanis, Paegle). Piedaloties 10 valstīm, Latvija uzvarēja piecas un zaudēja četras sacensības.

1931. gadā Budapeštā: 1. Ungārija, 2. Čehoslovākija, 3. Anglija, 4. Zviedrija, 5. Latvija (Ošiņš, Finbergs, Šacovs, Paegle). Startējot 11 valstīm, latvieši pieveica piecas vienības, to vidū Austriju 5-2, bet zaudēja piecos gadījumos. Pret Ungāriju vienīgo uzvaru panāca Finbergs, pārspējot pasaules meistaru Šabodošu.

1932. gadā Prāgā: 1. Čehoslovākija, 2. Ungārija, 3. Austrija, 4. Latvija (Ošiņš, Finbergs, Šacovs, Kotovičs). Piedalījās 10 valstu. Latvijas rezultāts 6-3.

1933. gadā Bādenā: 1. Ungārija, 2. Čehoslovākija, 3. un 4. Anglija ar Austriju, 5. Latvija (Ošiņš, Finbergs, Šacovs Štams). Konkurēja 11 valstu, un latvieši uzvarēja sešas, bet zaudēja četrām.

1934. gadā Parīzē: 1. Ungārija, 2. Čehoslovākija, 3. Austrija, 4.—6. Latvija, Polija un Francija. Latviešu sastāvā spēlēja Finbergs, Ošiņš, Zebba. Rezultāts 12 valstu konkurencē 7-4.

1935. gadā Londonā: Uzvarēja atkal Ungārija. Bet dalībnieku skaits jau bija tik liels, ka notika priekšsacīkstes. Latvija (Ošiņš, Finbergs, Štams, Joffe) savā grupā, kuŗā startēja deviņas vienības, dalīja 4.—6. vietu un finālā neiekļuva.

1936. gadā Prāgā: 1. Austrija, Latvija (Ošiņš, Joffe, Štams) savā grupā ierindojās 7. vietā ar 1-7 punktiem.

1937. gadā Bādenā: Uzvarēja ASV. Latvija nepiedalījās.

1938. gadā Londonā: 1. Ungārija, Latvija (Štams, Joffe, Ošiņš, Upmanis, Zebba) savā priekšgrupā zaudēja Austrijai 2-5, Anglijai 0-5, Polijai 4-5, ASV 0-5, bet pieveica Īriju 5-1, Velsu 5-0 un finālā neiekļuva.

1939. gadā Kairo: Latvija nestartēja (1. Čehoslovākija).

Latvijas galda tenisisti vienmēr spēlēja arī individuāli, bet redzamāki panākumi izpalika. Vienīgi 1931. un 1933. gadā Arnolds Ošiņš nokļuva līdz ceturtdaļfinālam, ierindojoties pasaules astoņu labāko spēlētāju vidū. No tālākas spēkošanās abos gadījumos viņu izsita vairākkārtējais pasaules meistars Barna. Tikpat tālu vienspēlē 1936. gadā tika arī Samuels Joffe.

Markus Finbergs 1929. gadā uzvarēja starptautiskās sacīkstēs Tallinā, 1931. gadā pasaules meistarsacīkstēs Prāgā bija pārākais gandarījuma turnīrā. Gadu vēlāk viņš izcīnīja Vācijas starptautisko meistarnosaukumu un 1934. gadā atkāroja līdzīgu panākumu Igaunijā.

Ošiņš 1930. gadā Vācijas meistarsacīkstēs Hanoverā ieguva trešo vietu aiz Barnas un Lībsteras, bet pēc tam Frankfurtē pie Mainas kopā ar Finbergu vīriešu pāru spēlē ierindojās trešajā vietā. Finbergs tajā pašā turnīrā vienspēlē bija otrs.

Starptautiskās galda tenisa savienības oficiālajā pasaules 20 labāko spēlētāju sarakstā Finbergs 1927./28. gada sezonā atradās 11. vietā. 1928./29. gadā Finbergs ar Ošiņu sarakstā bija iedalīti pāru spēlē, bet Finbergs vienspēlē arī 1932./33. gada sezonā.

Latvijas sieviešu galda tenisistes vēl nerasniedza vīriešu spēles līmeni un starptautiskajā laukā bija visai neaktīvas. Tikai pāris gadījumos viņas startēja

jaukta sastāva valstu sacīkstēs, bet pasaules meistarsacīkstēs laimi izmēģināja V. Kucharenko un A. Daukša (1929. gadā), M. Rēdliha (1930.), E. Eltermane (1933.) un Lēvenberga (1935.), nevienai negūstot panākumus.

Bez tām spēlētājām, kas izcīnīja meistarnosaukumu vienspēlē, pie Latvijas labākajām galda tenisistēm vēl pieskaitāmas A. Daukša, R. Halfina, E. Karlsona, Z. Smurģe, E. Neilande, I. Ozoliņa, I. Maldone, R. Zebba, J. Cavro, Z. Radiņa, Šneidermane, Greizbārde, Meiersone, Štumpfa, R. Neiburga, R. Mielēna.

LEDUSHOKEJS

Ar ledushokeju jeb Kanadas hokeju, kā šo spēli sākumā dēvēja, Latvijā sāka nodarboties 1929./30. gada ziemā Liepājā. Un tagad atskatoties, liekas gandrīz paradoksāli, ka spēle, kuŗai sākumā gandrīz neviens nepareģoja kādu nākotni, meteoriskā ātrumā izskauda līdz tam vienu no populārākajām ziemas sporta nozarēm, kāda divdesmitajos gados bija bendijs.

Kad 1924. gadā Rīgā pārpratuma dēļ, gaidītās bendija vienības vietā, ieradās Karalauču VfK ledushokejisti, un latvieši pirmo reizi redzēja savām acīm slaveno kanadiešu spēli, Latvis pēc tam 8. februārī rakstīja:

„Kanadiešu hokejs, liekas, pie mums piekrišanas negūs, jo, salīdzinot ar mūsu hokeju (bendiju), tam mazāk dzīvības, ātruma un skaistuma, gan arī varbūt tādēļ, ka neprotam to labi, un arī ledus stāvoklis nav vienmēr piemērots”.

Līdzīga reakcija bija pat vēl 1930. gada decembrī, kad Rīgā notika pirmais nopietnais mēģinājums iepazīstināt latviešu ziemas sportistus ar šo spēli. Atkal tas pats Latvis ziņoja:

„Maza interese bija par pirmo hokeja spēles stundu: zviedru speciālista Svena Jensena interesanto lekciju noklausīties bija ieradušies tikai 14 sportistu (8 LSB, 2 ASK, 2 RV un pa vienam no RFK un Kundziņsalas ŠB), kuŗiem vēl jāpieskaita arī Arvīds Jurgens, kas kādu laiciņu bijis hokeja spēlētājs Vīnē, kuŗš kursos darbojas kā Jensena palīgs. Pats Jensens rekomendēts kā krietns teorētiķis un brašs aktīvs spēlētājs, kam bijuši lieli panākumi Stokholmā un Berlīnē”.

Un tomēr — tikai mēnesi vēlāk US ledushokeja vienība jau devās uz Liepāju, lai sacenstos ar Olimpiju, kas šai spēlei bija pievērsusies sezonu ātrāk. Spēkošanās beidzās 2-1 liepājnieku labā, un abu vienību sastāvi toreiz bija šādi: Olimpija — Zandmanis, Malkoms, Holmans, Cimmsers, Lazdiņš (abu vārtu autors) un Kocs. US — Otlans, Osis, Ozols, Erdmanis, Lapiņš un Volframs.

Liepājas meistarnosaukumu ledushokejā 1930. gadā bija izcīnījis vietējais ASK, divas reizes pārspējot Olimpiju.

1931. gada sākumā notika arī pirmā starptautiskā sacīkste, kad Rīgā sacentās Latvijas un Lietuvas studenti. Uzvarēja lietuvieši 4-3. Latvijas uni-

Universitātes sporta ledushokeja vienība 1931. gadā. No kreisās K. Otlans, V. Volframs, Ā. Petrovskis, J. Ozols, R. Beķeris, A. Ozols, L. Vedējs un A. Jesens

versitāti pārstāvēja Konstantīns Otlans; Leonīds Vedējs, Augusts Ozols, Reinholds Beķeris; Valentīns Volframs, Andrejs Jesens, Ādolfs Petrovskis, Ansis Erdmanis, Kārlis Osis un Jānis Kļaviņš.

Šajā sezonā pirmo reizi noskaidroja Latvijas labākās ledushokeja vienības nosaukumu, ko izcīnīja Unions, pieveicot 1931. gada 31. martā Liepājas ASK pagarinājumā 1-0.

Pēc tam sākās regulāras Latvijas meistarsacīkstes, kužās pāris sezonas piedalījās arī Liepāja. Sākumā pārkais bija Unions, kas 1932. gada finālā uzvarēja Liepājas meistarū Olimpiju 14-1 un gadu vēlāk 1-0. Pēc tam liepājnieki šo sporta veidu vairs nepiekopa, jo klimatiskie apstākļi tam izrādījās pārāk nepastāvīgi.

Rīgā pirmās ledushokeja vienības bija Unionam, US, RV un ASK, kužiem tad pievienojās RFK, Œeizarmežs un LSB. Vēlāk to skaits nedaudz samazinājās, toties izveidoja arī otru vienību līgu. Liepājā šim sporta veidam pievērsās Olimpija, ASK un Liepājas tenisa klubs.

Unionam Latvijas meistartitulu izcīnīja H. Kuške; H. Fogels, J. Lindenberg; A. Verners, H. Keslers, G. Kabuls, I. Reinbachs, G. Hvīds un J. Skaidiņš.

Visvairāk Latvijas meistargodā — piecas reizes — tika ASK, bet US trijos gadījumos.

ASK sastāvs 1934. gadā, pārspējot Unionu, bija šāds: Gislers; K. Paegle, E. Rieksts; A. Pētersons, A. Jurgens, A. Petrovskis, R. Pakalns un V. Priede.

US Latvijas meistarnosaukumu pirmo reizi izcīnīja 1937. gadā ar šādiem spēlētājiem: R. Lapainis, A. Ansons; A. Ozols, H. Zaļums; R. Blūķis, J. Bebris, E. Klāvs, A. Auziņš, Ā. Petrovskis, A. Jesens, K. Muške un K. Balodis.

Nākamajā ziemā ASK meistarnosaukumu atguva un paturēja to arī 1939. gadā, spēlējot H. Kuškem; A. Dālem, K. Paeglem; K. Zilpaušam, L. Putniņam, H. Vītoliņam, J. Rozītim, K. Pakalnam un R. Pakalnam.

Pēc tam pārāks izrādījās US, kas uzvarēja 1940. un 1942. gadā. Nākamajā ziemā pavisam neizdevīgo apstākļu dēļ meistarsacīkstes neizdevās pabeigt. 1942. gadā US sastāvā darbojās: A. Ansons; L. Vedējs, A. Auziņš; R. Blūķis, E. Klāvs, A. Pētersons, J. Bebris un E. Bauris. Tajā sezonā nodibinājās jauna, bet spēcīga ledushokeja vienība Daugaviešiem ar Ludvigu Putniņu, Kārli Paegli, Robertu Šulmani, Kārli Fišeru priekšgalā.

1944. gadā notika tikai viena ledushokeja sacensība, kas oficiāli ietilpa Rīgas meistarnosaukuma izcīņā. Tā risinājās 5. martā Elmāra Bauņa dārzniecības privātajā slidotavā (Cēsu ielā Nr. 3). US pieveica ASK 10-0. Pēc tam Latvijas meistarsacīkstes vairs nenotika. Uzvarētāju sastāvā bija H. Mellups; A. Auziņš, L. Vedējs; R. Blūķis, E. Klāvs, V. Šulmanis, A. Pētersons, E. Bauris un H. Norītis.

Ar 1935. gadu ledushokejā regulāri notika Rīgas meistarsacīkstes, kuŗās visās nepārtraukti uzvarēja US.

LATVIJAS LEDUSHOKEJA MEISTARI

1932. gadā	— Unions
1933. gadā	— Unions
1934. gadā	— ASK
1935. gadā	— ASK
1936. gadā	— ASK
1937. gadā	— US
1938. gadā	— ASK
1939. gadā	— ASK
1940. gadā	— US
—	
1942. gadā	— US
1943. gadā	— Nepabeidza
1944. gadā	— US*

* Neoficiāli.

Sākot ar 1934. gadu, tāpat kā futbolā, ledushokejisti katru sezonu atklāja ar zibesturnīru, kuŗos dominēja spēcīgās US un ASK vienības.

Latvijas ledushokeja valstsvienība 1933. gada pasaules meistarsacīkstēs Prāgā. 1. rindā (no kreisās) P. Skuja, H. Kuške; stāv A. Pētersons, Ē. Pētersons, J. Skadiņš, I. Reinbachs, L. Vedējs, Ā. Petrovskis, A. Jurgens un R. Bluķis

Pirmā oficiālā valstu sacīkste ledushokejā notika Rīgā 1939. gada 27. februārī, LSB laukumā, pret Lietuvu, kas ar šo sporta veidu nodarbojās jau kādus piecus gadus. Spēles rezultāts tomēr bija 3-0 (2-0, 1-0, 0-0) latviešu labā. Šajā vēsturiskajā sacensībā Latvijas krāsas aizstāvēja: H. Kuške (Unions); I. Reinbachs (Unions), H. Keslers (Unions); V. Volframs (US), J. Skadiņš (Unions), Ā. Petrovskis (US), R. Bluķis (US), L. Vedējs (US) un A. Verneris (Unions). Pēc tam Rīga pieveica Kauņu 5-2.

Savā neilgajā pastāvēšanas laikā Latvijas ledushokeja sports tomēr uzrādīja ļoti lielu rosību un aktivitāti, piedzīvojot pavisam 36 valstu sacīkstes. Te liela loma piekrita LZSS vadītājam Robertam Plūmem un viņa palīgam Aleksandram Liepiņam, kuŗi daudz darīja šīs spēles popularizēšanā. Tāpat lieli nopelni bija LZSS ledushokeja sekcijas vadītājiem — sākumā Arvīdam Zirnim, tad Arvīdam Jurgenam un beidzot Leonīdam Vedējam.

Pēdējā valstu sacīkste notika 1940. gadā Rīgā pret Igauniju (10. martā), kuŗa beidzās ar latviešu 2-1 uzvaru, spēlējot R. Lapainim (US); L. Vedējam (US), R. Bluķim (US), K. Paeglem (ASK); L. Putniņam (ASK), A. Pētersonam (US), V. Šulmanim (US), K. Muškem (US), H. Vītoliņam (ASK), Ē. Koņeckim (ASK) un E. Klāvam (US).

LATVIJAS VALSTU SACIKSTES LEDUSHOKEJĀ

<i>1932. gadā</i>			<i>1938. gadā</i>				
Rīgā	pret	Lietuvu	3-0	Varšavā	pret	Poliju	1-2
Berlinē	„	Čehoslovākiju	0-7	Rīgā	„	Poliju	0-1
„	„	Franciju	0-1	Bukarestā	„	Rumāniju	2-0
„	„	Angliju	3-5	Budapeštā	„	Ungāriju	2-2
„	„	Rumāniju	3-0	Prāgā	„	Norvēģiju	3-1
				„	„	ASV	0-1
<i>1933. gadā</i>				„	„	Vāciju	0-1
Prāgā	pret	Šveici	1-5	„	„	Angliju	2-5
„	„	Ungāriju	0-3	Rīgā	„	Rumāniju	1-0
„	„	Itāliju	2-1				
„	„	Rumāniju	0-1				
<i>1935. gadā</i>			<i>1939. gadā</i>				
Davosā	pret	Holandi	7-0	Kauņā	pret	Lietuvu	1-0
„	„	Kanadu	0-14	Cīrihē	„	Šveici	0-10
„	„	Rumāniju	2-3	„	„	Čehoslovākiju	0-9
„	„	Angliju	1-5	„	„	Jugoslaviju	6-0
„	„	Vāciju	1-3	„	„	Beļģiju	5-1
				„	„	Jugoslaviju	4-0
<i>1936. gadā</i>			„	„	Itāliju	1-2	
Ga-Pa	pret	Austriju	1-7				
„	„	Poliju	2-9				
„	„	Kanadu	0-11				
<i>1937. gadā</i>			<i>1940. gadā</i>				
Rīgā	pret	Lietuvu	1-0	Tallinā	pret	Igauniju	4-0
				Rīgā	„	Igauniju	2-1

Tātad — pavisam 36 valstu sacikstes, no kuŗām Latvija uzvarējusi 14, zaudējusi 21 gadījumā un reizi spēlējusi neizšķirti.

Latvijas pretiniekos bijušas pavisam 18 valstis. Par latviešu ledushokejistu izcilākajiem panākumiem uzskatāmi tikai ar vienu vārtu starpību (0-1) piedzīvotie zaudējumi 1938. gadā pret ASV un Vāciju, kuŗas tajā laikā bija starp labākajām vienībām pasaulē.

Visvairāk iznāca sacensties ar Rumāniju — piecas reizes, gūstot trīs uzvaras un divos gadījumos zaudējot. Pa trim valstu sacikstēm bija pret Lietuvu, Angliju un Poliju.

Latvijas valstsvienībā spēlējuši pavisam 28 ledushokejisti, un visvairāk — 34 reizes — Leonīds Vedējs. Pieskaitot vēl pilsētu sacensības, studentu pasaules meistarsacikstes un klubu draudzības spēles, Vedējs bijis „starptautisks” vairāk nekā 80 reizi, kādēļ uzskatāms par Latvijas rekordinternacionālo ledushokejistu. Viņš bija pirmais un palika pēdējais šīs sporta nozares pārstāvis, ko LZSS apbalvoja ar savu zelta nozīmi.

LATVIJAS IZLASES LEDUSHOKEJISTU SARAKSTS:

Leonīds Vedējs (US)	— 34 reizes
Roberts Bluķis (US)	— 32 "
Arvīds Pētersons (US)	— 29 "
Kārlis Paegle (ASK)	— 27 "
Ādolfs Petrovskis (US)	— 26 "
Edgars Klāvs (US)	— 26 "
Roberts Lapainis (US)	— 19 "
Ludvigs Putniņš (ASK)	— 19 "
Kārlis Zilpaušs (ASK)	— 17 "
Herberts Kuške (ASK)	— 16 "
Arvīds Jurgens (ASK)	— 15 "
Indriķis Reinbachs (Unions)	— 9 "
Johans Skadiņš (Unions)	— 9 "
Ēriks Pētersons (RFK)	— 9 "
Andrejs Jesens (US)	— 9 "
Aleksejs Auziņš (US)	— 9 "
Harijs Vitoliņš (ASK)	— 8 "
Ēriks Koņeckis (ASK)	— 4 "
Valentīns Volframs (US)	— 3 "
Kārlis Muške (US)	— 3 "
Jānis Bebris (US)	— 2 "
Jūlijs Lindenbergs (Unions)	— 2 "
Herberts Keslers (Unions)	— 2 "
Voldemārs Šulmanis (US)	— 2 "
Alfreds Verners (Unions)	— 1 "
Pēteris Skuja (RFK)	— 1 "
Jānis Rozītis (RFK)	1 "
Alfons Ansons (US)	— 1 "

Latvijas ledushokejam ļoti raksturīga bija tieši lielā aktivitāte starptautiskajā laukā. Jau 1932. gadā, kaut tehniskās zināšanas vēl bija stipri vājas un trūka pat pareizo piederumu (slidu), latviešu sportisti devās uz Eiropas meistaracīkstēm Berlīnē. Slavenajā Sport-Palast mākslīgā ledus arēnā toreiz uzvarēja Zviedrija. Latvieši gan zaudēja Čehoslovākijai, Francijai un Anglijai, bet pieveica jau Rumāniju (3-0), progresējot ar katru spēli turpat meistaracīkšu laikā. Un aktīvais sportists un sporta žurnālists H. Zaļums lielā sajūsmā pēc tam Stadionā rakstīja: „Ledushokejam jātop par vadošo ledusspēli Latvijā”.

Berlīnes ekspedīcijā piedalījās pavisam 14 spēlētāju (vairāki gan paši par saviem līdzekļiem). Daži no viņiem netika arī nemaz spēlējuši. Ekipas sastāvs: H. Kuške (Unions), P. Skuja (RFK), I. Reinbachs (Unions), A. Jurgens (ASK), A. Brašmanis (LSB), H. Zaļums (RFK), Ē. Pētersons (RFK), J. Skadiņš (Unions), Ā. Petrovskis (US), L. Vedējs (US), J. Lindenbergs (Unions), A. Jesens (US), V. Volframs (US), A. Verners (Unions).

Gadu vēlāk Prāgā notika pasaules meistaracīkstes un tur atkal netrūka arī latviešu. Zaudējumi gan bija jāpiedzīvo pret Šveici, Ungāriju un šoreiz

Ledushokejā Latvijas meistarnosaukumu piecas reizes izcīnīja Armijas sporta klubs. 1935. gadā vienībā spēlēja (no kreisās) A. Dāle, R. Pakalns, A. Petrovskis, J. Kļaviņš, H. Kuške, A. Jurgens, A. Pētersons, K. Pakalns un K. Paegle

arī Rumāniju, toties gandarījuma turnīrā izdevās pārspēt Itāliju (2-1), un Prager Tagblatt pēc tam rakstīja: „Lielākais meistarsacīkšu pārsteigums bija Itālijas zaudējums Latvijai”. Pasaules meistarnosaukumu izcīnīja ASV.

1935. gadā pasaules meistarsacīkstēs Davosā Latvijas ledushokejistiem iznāca pirmo reizi sastapties ar pašiem labākajiem šīs spēles pratējiem, proti, kanādiešiem. Zaudējums iznāca smags (0-14), bet nepavisam tik traģisks, kā vēlāk visai Eiropas sastādītajai vienībai, kuŗai nācās liekties tieši tai pašai kanādiešu izlasei 0-26. Davosā latvieši tomēr guva 7-0 uzvaru pret Holāndi. Pasaules meistarnosaukumu 1935. gadā izcīnīja Kanada.

1937. gadā pasaules meistarsacīkstes notika Londonā, kur Latvija nepiedalījās, bet bija atkal klāt nākamajās Prāgā. Vispār, 1938. gads izvērtās ļoti rosīgs. Vispirms Varšavā un Rīgā notika divas valstu sacīkstes ar Poliju (1-2 un 0-1). Pilsētu sacīkstē pret Viļņu izdevās uzvarēt (2-0), bet Varšavai bija jāzaudē (1-3).

Pa ceļam uz Prāgu latviešu ledushokejisti apstājās Bukarestā, kur pieveica Rumāniju 2-0, bet pilsētu sacīkste ar Bukarestu beidzās 1-1 neizšķirti. Pēc tam Budapeštā sekoja valstu sacīkste pret Ungāriju ar rezultātu 2-2.

Pasaules meistarsacīkstēs Prāgā Latvija bija iedalīta vienā grupā ar Norvēģiju, ASV un Vāciju. Norvēģus latvieši uzvarēja 3-1, bet ASV un Vācijai liecās tikai ļoti sīvā cīņā abas reizes 0-1. Pasaules čempions atkal kļuva Kanada.

Ledusbokeja pasaules meistarsacīkstēs 1935. gadā Davosā Latvija sacentās arī pret tolaik šajā sporta veidā valdošo Kanadu. 1. rindā (no kreisās) L. Vedējs, A. Pētersons, A. Auziņš, Ā. Petrovskis, R. Lapainis; 2. rindā A. Jurgens, A. Jesens, K. Paegle un R. Bluķis

Par Latvijas vārtsarga Roberta Lapaiņa izcilo spēli čehi bija tā sajūsmīnāti, ka pēc turnīra tūliņ viņam piedāvāja līgumu saistīties Čehoslovākijas meistarvienībā Prāgas tenisa klubā. Uz kāda žurnāla vāka parādījās arī liels Lapaiņa uzņēmums ar parakstu „Mazais kanadietis”.

1939. gadā pasaules meistarsacīkstes notika Šveicē, no 3. līdz 12. februārim, divās pilsētās — Cīrichē un Bāzelē. Latviju 14 valstu konkurencē iedalīja vienā priekšgrupā ar Čehoslovākiju, Šveici un Jugoslaviju, kuŗas sacentās Cīrichē, un kur notika arī finālspēles. Kaut šajā gadā valstsvienībai jau bija īpašs trenētājs — Jurgens, un uz brīdi nāca talkā arī kanadietis Mārčs, pirmajās spēlēs pret šveiciešiem un čehoslovākiem nācās zaudēt itin pasmagi. Šveice uzvarēja 10-0 un Čehoslovākija 9-0. Pēdējā vietā šai grupā tomēr palika jugoslavi, kuŗus latvieši pieveica 6-0.

Gandarījuma turnīrā Latvija uzvarēja Beļģiju 5-1, vēlreiz Jugoslaviju 4-0 un finālā sastapās ar Itāliju.

Šajā sacensībā Latviju reprezentēja H. Kuške; L. Vedējs, K. Paegle; K. Zilpaušs, A. Pētersons, R. Bluķis, Ē. Koneckis, E. Klāvs, K. Muške. Pēc līdzīgas spēkošanās uzvarēja Itālija 2-1 (1-1, 1-0, 0-0). Latviešu labā vārtus ieguva Pētersons.

Pasaules meistarnosaukumu ieguva Kanada, ko reprezentēja Trail Smoke Eaters, otra bija ASV, bet trešā Šveice, kamēr Latvija ierindojās 10. vietā, atstājot aiz sevis Holandi, Beļģiju, Jugoslaviju un Somiju.

Pēc tam Latvijas izlase devās uz Holandi, kur spēlēja 1-1 neizšķirti pret Hāgu, bet uzvarēja Amsterdamu 4-1 un Tilburgu 4-1. Pa ceļam uz Šveici mūsu sportisti apstājās Karalaučos, kur pieveica pilsētas meistarū V&K vienību 2-1, bet zaudēja Rastenburgas čempionam SV 1-6.

Reizi Latvijas ledushokejisti piedalījās arī ziemas olimpiskajās spēlēs. Tas notika 1936. gadā Garmiš-Partenkirchenā. Tur sacentās 15 valstis. Latvija spēlēja vienā grupā ar Kanadu, Poliju un Austriju. Austriešiem nācās zaudēt 1-7 (0-4, 0-0, 1-3), vienīgos vārtus iegūstot Paeglem. Polija pārspēja Latviju 9-2 (1-0, 4-0, 4-2), vārtus panākot Bebrim un Pētersenam. Bet Kanada, kas šajā turnīrā ierindojās otrā vietā aiz Anglijas, pieveica latviešus 11-0 (2-0, 3-0, 6-0). Bronzas medaļu ieguva ASV.

Latvijas olimpiskajā izlasē ietilpa H. Kuške (ASK), R. Lapainis (US); L. Vedējs (US), K. Paegle (ASK), A. Jurgens (ASK); Ā. Petrovskis (US), A. Pētersons (US), J. Bebris (US), A. Auziņš (US), A. Jesens (US) un J. Rozītis (RFK). Kā rezervists vēl bija līdzī Augusts Ozols (US), kas netika spēlējīis.

Vājie rezultāti, vismaz daļēji, izskaidrojami ar ļoti neizdevīgajiem laika apstākļiem 1936. gada ziemā, kad līdz olimpiskajām spēlēm sala Latvijā nebija gandrīz nemaz, un vienība aizbrauca praktiski netrenējusies. LZSS vienu brīdi atsaucā piedalīšanos, bet pēc Vācijas olimpiskās komitejas atkārtota lūguma, galu galā, tomēr nolēma startēt.

Bez tam Latvijas studenti ir piedalījušies ar savu ledushokeja reprezentāciju arī akadēmiskajās meistersacīkstēs. 1933. gadā Bordonekijā, Italijā, kur, spēlējot ar Šveici 1-1 un Franciju 0-1, dalīja otru vietu kopā ar Franciju, Čehoslovakiju un Šveici. Uzvarēja Italija.

Pa ceļam uz mājām latviešu studenti apstājās Vīnē, kur notika Rīgas sacensība pret Austrijas sastādīto B vienību, rīdziniekiem zaudējot 1-2.

Šajā turnejā toreizējā US priekšnieka un aktīva dalībnieka daiļslidošanā Pēterā Lejiņa vadībā devās R. Lapainis, A. Ozols, L. Vedējs, V. Volframs, J. Kļaviņš, A. Jesens (visi US) un I. Reinbachs (Unions) ar Ā. Petrovski (ASK), pie kam Vīnē par vienu uzbrucēju spēlēja pirmo reizi arī ātrslidošanas meisters J. Andriksens.

1935. gadā St. Moricā latviešu studenti ierindojās trešajā vietā, pārspējot Franciju 1-0, Italiju 1-0, Čehoslovakiju 1-0, bet zaudējot Ungārijai 2-5 un turnīra uzvarētājai Šveicei 0-4. Šajā pasākumā piedalījās R. Lapainis; L. Vedējs, A. Ozols; R. Bluķis, E. Klāvs, A. Jesens, V. Volframs un Ā. Petrovskis, nospēlējot visas sacensības astoņu cilvēku sastāvā.

Notikušas arī vesela rinda pilsētu sacensību un pret ārzemju klubiem. To skaits bijis 28, gūstot 17 uzvaru, četras reizes spēlējot neizšķirti, bet pārē-

Latvijas ledushokeja valsts izlase 1938. gadā Rīgā pret Poliju. Vienības kapteinis L. Vedējs saņem ziedus no poļu pārstāvja. Tālāk Ā. Petrovskis, aizsegti vārtsargi R. Lapainis un H. Kuške, K. Paegle, A. Pētersons, R. Bluķis, L. Putniņš, K. Zilpaušs, E. Klāvs (aizsegti)

jās zaudētas. Rīga sacentusies pret Tallinu, Tartū, Kauņu, Karalaučiem, Rastenburgu, Brandenburgu, Bad-Telcu, Mīncheni, Viļņu, Varšavu, Katoivicu, Budveisu, Vīni, Amsterdamu, Hāgu, Tilburgu, Bukarestu, Budapeštu un Klosteru, Šveicē.

Ievērojot, ka Latvijā nopietnāk ledushokeju sāka spēlēt tikai 1930. gadā, ziemas sezona caurmērā sākās ap 15. decembri un turpinājās ilgākais līdz marta vidum, un ka toreiz vēl nebija mākslīgā ledus slidotavas, gūtās sekmes šajā grūtajā sporta veidā uzskatāmas par ļoti teicamām.

Par to liecina arī latviešu ledushokejistu vēlākie panākumi svešniecībā. Rodoties iespējai regulāri trenēties uz mākslīgā ledus, Vācijas valstsvienībā spēlēja, piemēram, Ēriks Koņeckis, Rūdolfis Veide un Alfons Ansons, bet Beļģijas izlasē cīnījās Ojārs Ritums. Viesturam Kleiopam savukārt piedāvāja iespēju mēģināt iekļūt profesionālā vienībā ASV. Arī Roberts Bluķis, regulāri spēlējot HC Augsburg sastāvā, vienu brīdi bija starp pašiem labākajiem ledushokejistiem Vācijā.

LEDUSJACHTU BUĀŠANA

Ledusjachtu buāšanas sports Latvijā bija pazīstams jau priekš pirmā pasaules kara ar galveno centru Ķīšezerā. Pati pirmā ledusjachta Elza bijusi reģistrēta Rīgas jachtklubā jau 1887. gadā, bet tai pretiniece nav radusies.

Nākamie mēģinājumi sākās 1902. gadā uz Daugavas ledus, bet pašas pirmās sacīkstes notika tikai pēc trīs gadiem (1905. gada 25. janvārī), kad nu jau Ķīšezerā atradās pavisam astoņas laivas. Gadu vēlāk, 5. februārī, sporta biedrība Kaizervalds sarīkoja Ķīšezera meistarsacīkstes, un pēc tam sacensības sekoja regulāri katru nākamo ziemu, dažreiz pat vairākas vienā sezonā.

1908. gadā jachta Blizards sasniedza 120 km ātrumu stundā. Divus gadus vēlāk nodibinājās īpašs ledusjachtu klubs, un vēl pēc diviem rīdzinieki pārņēma zviedru parauga jachtu iedalījumu klasēs.

Sevišķa rosība sākās 1913. gadā, kad Rīgā ar šo sporta veidu nodarbojās trīs biedrības — RJK, Kaizervalds un RLJK. Ar zviedru Isjaktklubb panāca vienošanos par Rīgas-Stokholmas pilsētu sacīksti trijās klasēs — 15, 20 un 25 kv. m — un atsaucību starptautisku sakaru izveidošanai izrādīja arī Karalauči, Obu un Pēterburga. Bija nodoms dibināt Baltijas ledusjachtu sporta savienību.

1914. gada 19. janvārī, Rīgā, notika sacīkstes, kuŗās izcīnā nāca ceļojoša balva, un to pirmo reizi ieguva prof. E. Jakobi, kas vēlāk bija aktīvs un sekmīgs buātājs arī neatkarīgajā Latvijā. Tā paša gada 29. janvārī Rīgas jachtas ar kuģi pārveda uz Stokholmu pilsētu sacīkstēm, bet laika apstākļi bija tik slikti, ka sarīkojums bija jāatceļ, nolemjot tās atkal rīkot nākamajā gadā, bet to izjauca karš.

Ķīsezers izrādījās par vienu no izdevīgākajām vietām šim ziemas sporta veidam visā Eiropā kā tīri ģeografiskā, tā klimatiskā ziņā. Tādēļ neatkarīgās Latvijas laikā tur gandrīz vai ik gadu notika arī starptautiskas sacensības vai Eiropas meistarsacīkstes, izņemot divas reizes. 1936. gadā Eiropas meistarsacīkstes rīkoja Vācija, bet 1938. — pirmo reizi arī Igaunija.

Ledusjachtu sports ir viena no tām nozarēm, kur Latvijai ir tieši nopelni tā ievadīšanā starptautiskos apjomos. Pēc 1928. gada martā Rīgā notikušajām sacensībām, kuŗās startēja arī igauņi, Igaunijas jūŗas jachtklubs ierosināja izstrādāt plašākus noteikumus un dibināt starptautisku vadības organizāciju.

Pēc diviem gadiem Rīgā otrā ledusjachtu sporta konferencē, piedaloties Igaunijas, Latvijas, Vācijas un Lietuvas pārstāvjiem, noteikumus apstiprināja, un tā paša gada oktobrī visas šīs valstis tos arī ratificēja. Nākamā gada aprīlī nodibināja Eiropas ledusjachtu sporta savienību (EEU), kurai jau itin drīzi pievienojās arī Austrija un Zviedrija.

Pēc tam sākās oficiālas gadskārtējas Eiropas meistarsacīkstes (neoficiāli kopš 1927. gada) 20 kv. m jachtām, bet sākot ar 1932. gadu 15 kv. m vientipa klasei.

Latvijā jachtas bija sadalītas pēc buņu platības 10, 12, 15, 20 kv. m, neierobežotā vientipa un ekstrā klasēs.

Pirmās sacīkstes Rīgā notika 1924. gadā. Nākamajā bija nodomāts rīkot starptautiskās sacensības, bet ļoti sliktā ziema tam pārvilka svīturu. Tādas izdevās noorganizēt 1926. gadā ar igauņu piedalīšanos. Uzvarēja rīdzinieki H. Juchters (15 kv.m) un V. Švarcs (20 kv.m), startējot pavisam 11 jachtām. Gadu vēlāk dalībnieku skaits palielinājās uz 17 (15 kv. m klasē uzvarēja rīdzinieks E. Jakobi), nākot pakāpeniski klāt vāciešiem, lietuviešiem un zviedriem.

Par Latvijas sekmīgāko ledusjachtu buřātāju izvirzījās Hugo (Bobs) Taube. Viņš starptautiskās sacensībās sāka piedalīties 1933. gadā, un visās turpmākajās meistarsacīkstēs aizvien bija starp favorītiem. Uzvarēt Taubem gan tomēr ne reizi nelaimējās, jo vientipa 15 kv. m klasē tajā laikā ļoti spēcīgs pretinieks izrādījās igauņu buřātājs Etjens Gālnbeks, kas meistarnosaukumu izcīnīja pavisam piecas reizes.

Taubes panākumu kontā Eiropas meistarsacīkstēs bija piecas otrās un viena trešā vieta 15 kv. m klasē, bet 1938. gadā Tallinā, kur piedalījās sacensoņi no Zviedrijas, Holandes, Polijas, Vācijas, Igaunijas un Latvijas, viņš uzvarēja 12 kv. m starptautiskajā sacensībā.

Hugo Taube, kopā ar citiem Latvijas buřātājiem, startēja arī Vācijā 1934., 1936. un 1938. gadā, kur tāpat guva izcilus panākumus. Pēdējā reizē rīdzinieki izcīnīja pavisam 15 godalgu un vienu uzvaru, ko ieguva Taube 12 kv. m klasē.

1934. gadā Rīgā Eiropas meistarnosaukumu izcīnīja Džēmss Maršics, uzvarot 15 kv. m vientipa klasē. Tajā pašā sezonā kopā ar H. Taubi, V. Švarcu un F. Kūcu viņš piedalījās Vācijas meistarsacīkstēs Angerburgā, kur, startējot gan ārpus konkurences, izcīnīja pirmo vietu. Labus panākumus guva arī pārējie Latvijas pārstāvji.

20 kv. m klasē veiksmīgākais latviešu buřātājs izveidojās pltn. Kārlis Kauke-Dauge, kam jo sevišķi nopelni arī šī ziemas sporta veida propagandēšanā, daudz par to rakstot presē. 1935. un 1937. gadā Rīgā viņš šīs klases starptautiskajās sacensībās izcīnīja pirmo vietu.

Bez pieminētajiem, kā labi ledusjachtu buřātāji vēl atzīmējami H. Juchters, E. Taube, H. Frīdenbergs, G. Švalbe, H. Gubiņš, F. Kuļikovskis, E. Puriņš, K. Šulcs, A. Vīndedzis, H. Vendels, G. Freimanis.

MODERNĀ PIECCĪŅA

Modernā pieccīņa, kuŗā ietilpst sacensības jāšanā, paukošanā, šaušanā, peldēšanā un apvidus skrējiens, Latvijā notika tikai reizi, 1931. gadā.

Piedalījās trīs US sportisti, un rezultāti bija šādi: 1. Roberts Plūme, 2. Valentīns Volframs un 3. Teodors Volframs.

MOTORSPORTS

Motorsports — kā auto, tā motociklu sacensības — nepaspēja Latvijā vēl pilnībā attīstīties. 1938. gadā tomēr jau bija 175 aktīvi dalībnieki, un šī sporta nozare atradās uz noteikta tālāka progresā ceļa.

Par priekškaŗa laikiem nav zināms sevišķi daudz. Pirmās motociklu sacīkstes Latvijā notika 1907. gadā 110 verstu distancē. Labākais braucējs bija Jēkabs Bukse. Notikuŗas arī sacensības 2.RRB trekā, kuŗās piedalījuŗies vēl Jēkabs Trautmanis un Kārlis Vītoļiŗš (kopŗš 1908. gada). Bukse ar Jāni Melngaili startēja braucienā Rīga-Pēterburga, abiem ierīndojoties godalgotās vietās. Kaŗa laikā 1915. gadā, Novgorodā, kur bija evakuēta Bukses mēchaniskā darbnīca, viņŗš ar labiem panākumiem piedalījās arī turienes sacīkstēs.

Vēlāk neatkarīgajā valstī vienīgais treks Rīgā bija Marsam, kas kaut cik nopietnām sacīkstēm tomēr bija par mazu. Liepājas Olimpija savu velodromu aizlaida postā. Tāpat Ventspils Spara treks neatbilda motorsacīkŗu prasībām. Tomēr ar visu to sacensības tur notika, liecinot par latvieŗu motociklistu drosmi un entuziasmu.

Ātrumsacīkstes gaŗākās distancēs pa ŷosejām ar katru gadu kļuva bīstamākas, uzlabojoties motoru jaudai. Kādu laiku (no 1930. līdz 1934. gadam) sacensības rīkoja Rīgas hipodromā, piedaloties arī ārzemniekiem. Bet tad Hipodroma vadība atteicās to iznomāt, un Latvijas motociklisti praktiski palīka bez vietas, kur sacensties.

1937. gadā pēc Latvijas motociklistu biedrības (LMB) ierosinājuma un atsaucoties citām organizācijām, sāka izbūvēt īpaŗu motordromu Imantā, netālu no Rīgas, kuŗŗ būtu tad lielākais Baltijas valstīs. Projektu aplēsa uz Ls 100.000. Līdzekļus vāca ar ziedojumiem visas valsts mērogā. Bija jau iegūti ap 40.000 latu, un darbs pavirzījies itin tālu, tā kā varēja notikt pirmās provizoriskās sacensības. Motordroma pabeigŗanu pārtrauca komūnistu okupācija. Tagad ŷī vieta ir apbūvēta ar dzīvokļu mājām.

Laikā no 1935. līdz 1941. gadam motorsacīkstes notīka daŗādās vietās, galvenokārt pa satīkmes ceļiem. Lieliska sacensību vieta bija Meŗa parkā pa asfaltētu apkārtceļu apmēram 3,5 km gaŗumā un asiem pagriezieniem. Bet tur pēc daŗiem sarīkojumiem radās grūtības ar Rīgas pilsētas valdi dabūt

sacīkstēm atļauju. Bet kamēr tās tur notika, skatītāji uz Meža parku aizvien plūda tūkstošiem.

Braukšanai trekā apstākļi nedaudz uzlabojās, kad 1938. gadā uzbūvēja Senču sila betona velodromu, bet arī tas savu apmēru dēļ tolaiku ātrumiem vairs neatbilda.

Pirmās ziņas par motociklistu sacīkstēm atrodamas 1922. gadā, kad Liepājas Olimpija savā trekā rīkojusi 10 un 15 km braucienus, kuņos pārākais bija K. Plostnieks (Olimpija). 100 km šosejā tajā gadā uzvarēja Jānis Opmanis (LSB), veicot distanci 1 stundā un 51:25 minūtēs.

Nākamajos gados motociklistu rosība neapsīka, un sākumā labākās sekmes kā trekā, tā uz šosejas (gan ātruma sacensībās, gan tā dēvētos izturības braucienos) guva J. Bukse, J. Opmanis, J. Trautmanis, J. Kalniņš, K. Hajoks, Heiblichs, Vollenbergs. Fricis Jaungailis, kas trīs gadus vēlāk gāja bojā negadījumā, 1924. gadā veica 1 km no lidojoša starta ar 109,4 km ātrumu stundā.

1925. gadā šajā sporta veidā parādījās vairāki jauni vārdi. Aleksandrs Sinka laboja rekordu 1 km, bet 100 km ātrākais bija Jānis Bērziņš, labojot nu jau krietni labāko Opmaņa laiku par 3 min. (1:12:35 st.). Mazākas jaunas motociklu klasēs uzvarēja Vagulēns un Morāts.

Pēc gada J. Kalniņš 1 km sasniedza 120 km stundā, bet trekā (Marsā un Sparā) sīvas sacensības izcīnīja Fricis Vagulēns un Jānis Bērziņš. 1927. gadā J. Opmanis, J. Bērziņš un F. Grauers visi laboja 1 km ātruma rekordu uz 123,2 km stundā. Motocikliem ar blakus vāģiem sekmīgākie bija Vītoliņš ar Indriksonu. Vēl startēja A. Michelsons, O. Kaugerts, J. Markēvičs, V. Eizāns, Krastiņš, Šildhauers, Ruže.

Pēc tam labākiem Latvijas motociklistiem pievienojās J. Rudzītis, A. Apšenieks, E. Eizenbergs, A. Lielaucs, A. Rautenbergs, J. Mieriņš, A. Losbergs, O. Skomba, A. Kazāks, A. Balodis, R. Bērziņš, P. Nemme. Jelgavnieks Aleksandrs Losbergs 1930. gadā sasniedza jaunu ātruma rekordu 139,7 km st. Jānis Rudzītis bez daudzām uzvarām pa šoseju guva arī lieliskas sekmes trekā, pateicoties izcilai teknikai braukšanā pa šiem mazajiem apliem.

1930. gadā pirmo reizi notika motociklu sacensības apvidū (cross-country), kur 1,5 km distancē uzvarēja L. Jurgens, bet kalnā braukšanā J. Krauze.

Tajā pašā gadā sākās sacensības Hipodromā, labākos panākumus gūstot Jānim Krauzem, bet vēlāk, kad piedalījās arī vācieši, somi, zviedri un igauņi, Latvijas pārstāvji visumā ārzemniekiem sevišķi nopietnu pretestību nespēja izrādīt, galvenokārt daudz modernāko motociklu dēļ. Veiksmīgākie pašu mājas braucēji Hipodromā bija A. Apšenieks, J. Krauze, E. Eizenbergs, O. Skomba, A. Klaubergs un A. Kazāks (blakus vāģu klasē). Pēdējais, cita starpā, bija vienīgais, kam reiz izdevās pārspēt kādu ārzemnieku, proti, 1934. gadā pieveikt igauņi, ierindojoties otrā vietā. Tā arī bija pēdējā reize, kad šādas sacensības Rīgā notika.

Pirmais latviešu sekmīgākais sacikšu motorbraucējs bija Jēkabs Bukse

Trīsdesmito gadu vidū (no 1935. līdz 1937. gadam) braukšanā pa šoseju labākos panākumus solo klasē guva Ādolfs Siliņš (LMB) un Aleksandrs Kazāks (LMB) ar blakus vāgi, abiem sasniedzot arī jaunus rekordātrumus.

Paša pēdējā laikā, kad motociklistu skaits jau bija kļuvis itin kupls, sekmīgākie vēl bija Hermanis Naumanis (LMB), Miķelis Burlovs (LMB), Alfreds Atars (LMB), Romāns Koļesņikovs (RMB), Jānis Melderis (LMB), Teodors Jansons (LMB), Ēriks Tobiass (LMB), Edgars Skurstenis (LMB), Gerhards Legzdiņš (LMB), Arvīds Vaģis (Spars), Rūdolfs Valters (RMB), Valentīns Cīmurs (LMB), Kristaps Prīverts (LMB), Kārlis Tībergs (LMB).

Par gandrīz nepārspējamu braucēju trekā izveidojās Arturs Pops (Spars), kam 1939. gadā 10 km veikšanai Senču silā vairs vajadzēja tikai 7 min. un 15,8 sek. Izturības braucienos atkal izcilākais speciālists bija Voldemārs Šneiders (RMB).

Sākumā Latvijas prese nepārtraukti atzīmēja jaunus „Latvijas rekordus” itin visās distancēs kā trekā, tā uz šosejas, reģistrējot pat atsevišķu sacikšu labākos sasniegumus (Marsā, Sparā u.c.). Tā kā spēkošanās apstākļi bija ļoti atšķirīgi un šosejas braucieni garākās distancēs pakļauti dažādām nejaušībām, tad pašos pēdējos gados vairs oficiāli atzina tikai ātruma rekordus trijās klasēs, un tie palika šādi:

350 ccm	Ēriks Tobiass	142,01 km st.	1939
500 ccm	Edgars Skurstenis	160,00 km st.	1939
600 ccm ar bl.v.	Teodors Jansons	133,33 km st.	1939

1939. gadā pirmo reizi izcīnīja arī „Latvijas motociklista lielmeistara” nosaukumu, uzvarētājus nosakot pēc punktu sistēmas. 350 ccm klasē par tādu izvirzījās Romans Koļesņikovs, 500 ccm — Alfreds Atars un 600 ccm blakus vāgu klasē — Rūdolfs Valters.

1929. gadā 100 km braucienā pirmo reizi uzvarēja Arturs Apšenieks, kas vēlāk kļuva par vienlīdz labu braucēju gandrīz visos sacensību veidos. Gadu vēlāk viņš sasniedza jaunus ātruma rekordus ar blakus vāgi 500 un 1000 ccm klasēs kā no stāvoša, tā lidojoša starta. Sacīkstēs Apšenieks piedalījās jau kopš 1924. gada un laika ritumā izveidojās par vienu no ilggadējākiem un sekmīgākajiem visu laiku Latvijas motociklistiem, kaut viņu itin bieži vajāja klizmas un kritieni. Apšenieks izcīnīja pavisam ap 50 godalgu, galvenokārt solo klasē.

Sacensībās ar blakus vāgiem atkal ilgus gadus nepārspējams bija Aleksandrs Kazāks, kas laikā no 1927. līdz 1940. gadam ieguva vairāk nekā 45 godalgas.

Ar motociklu sportu Latvijā nodarbojās Latvijas motociklistu biedrība, kuņai izveidojās arī nodaļas Jelgavā un Liepājā, Rīgas motorsporta biedrība, Kurzemes motociklistu biedrība Liepājā, Nacionālā Latvijas atvaļināto kaŗavīru biedrība, 8. VAP, 7. VAP, Ventspils Spars.

Kaut motociklisti oficiāli bija iekļauti Latvijas riteņbraucēju un motociklistu savienībā, viņi 1930. gadā nodibināja vēl paši savu Vislatvijas motorsporta savienību, kuŗas vadītāji bija Jūlijs Legzdiņš un Jēkabs Bukse.

Latviešu motociklisti, kaut ne sevišķi bieži, ir startējuši arī ārzemēs. Jau 1930. gadā Arturs Apšenieks Kauņā uzvarēja blakus vāgu klasē. Gadu vēlāk izturības braucienā uz Berlīni viņš 200 dalībnieku vidū ierindojās piektajā vietā. Tad pat Lietuvā Jānis Mieriņš savā klasē izcīnīja uzvaru, bet Apšenieks cieta katastrofu. Toties 1933. gadā sacensībā Rīga-Kauņa viņš ieguva pirmo vietu.

Trīs gadus vēlāk LMB komandēja uz lielajām starptautiskajām sacīkstēm Igaunijā (TT Eesti sur seid) Ādolfu Siliņu un Aleksandru Kazāku. Blakus vāgu klasē, startējot 13 zviedriem, vāciešiem, somiem, igauņiem un latviešiem, Kazāks ierindojās trešajā vietā, bet Siliņš sacensību nepabeidza pēc otra kritiena.

1938. gadā Latvijas motociklisti atkal devās uz Igauniju, lai startētu starptautiskās militārās aizsargu sacīkstēs, piedaloties arī vēl somiem un lietuviešiem. Latviešus reprezentēja Miķelis Burlovs (250 ccm), Voldemārs Šneiders (350 ccm), Jānis Cināts (500 ccm) un Aleksandrs Kazāks (blakus vāgu klasē), kuņi kā grupa astoņu vienību konkurencē ieguva pirmo vietu. Pavisam trijos sacensību veidos (60 km izturības brauciens ar kaujas šaušanu, 80 km izturības brauciens un 5 km ātruma sacensība) Latvijas pārstāvji izcīnīja piecas 1. vietas, divas 2. un vienu 3. vietu.

Trīsdesmito gadu vidū nepārspējami motociklisti šosejas braucienos bija A. Kazāks blakus vāgu klasē (pa kreisi) un A. Siliņš solo mašīnām (pa labi). Vidū Bādērs

Piebilstams, ka gadu vēlāk, Igaunijā gūtās pieredzes rezultātā, Smiltēnē Kazāka vadībā notika Latvijas aizsargu motociklistu sacīkstes pēc TT parauga, piedaloties vairāk nekā 60 sacensojumiem un skatītājiem sarodoties ap 4000. Uzvarētāji bija Indriksons, Kazāks un auto klasē Saulītis.

1939. gadā Gdiņā, Polijā, startēja Edgars Skurstenis.

Par sacīkšu auto sportu Latvijā patiesībā ir pagrūti runāt, vismaz tādā nozīmē kā tas notika ārzemēs. Pastāvēja gan vairākas biedrības, bet to galvenais mērķis bija veicināt auto sportu kā tūrismu.

Tā jau 1908. gadā nodibinājās Latvijas automobiļu un aero klubs, kas iestājās Parīzes Association Internationale des Automobile-Club Reconnus. Šim klubam (LAAK) 1927. gadā bija 80 biedru.

1910. gadā Baltijas vagonbūves rūpnīca Rīgā piedalījās ar saviem ražojumiem sacensībā Pēterburga-Maskava-Pēterburga, sūtot pavisam trīs mašīnas, no kuŗām vienu vadīja Nikolajs Galls. Tajā pašā gadā šī rūpnīca pieteica savus auto vēl gaŗākā braucienā — Pēterburga-Rīga-Berlīne-Roma-Berlīne-Pēterburga. Varētu piebilst, ka Krievijas mašīnas brauca ar Rīgas Provodņika fabrikā ražotām riepām.

1912. gadā nodibināja Rīgas automobiļu klubu, kas tāpat turpināja darboties neatkarības laikā. Bez tam vēl Auto sporta cienītāju biedrība (dib. 1930. gadā) un Latvijas Auto-Touring Club (1930.), kā arī Latvijas automobiļu un motorsporta klubs. Sava auto sekcija vēlāk bija Latvijas motociklistu biedrībai.

Pats nozīmīgākais Latvijā tomēr izvērtās Latvijas republikas auto klubs (LRAK), ko nodibināja 1923. gadā ar R. Libeku kā pirmo priekšnieku, bet sporta komiteju vadīja F. Šāberts. LRAK bija arī tas, kas rīkoja sacīkstes, kuŗas samērā regulāri notika līdz 1930. gadam, kad aktivitāte krietni vien apsīka, lai atkal atjaunotos pašā pēdējā laikā.

Pirmās auto sacīkstes Latvijā notika 1923. gada 24. augustā. Tas bija izturības un degvielu taupības kontroles brauciens ar maršrutu Rīga-Jelgava-Tukums-Sloka-Bulduri. Startēja galvenokārt auto firmas un Latvijas valsts garāža ar savām mašīnām. Vienīgo privāto auto bija pieteicis Dr. A. Ziediņš (Fiat). To vadīja Alberts Jēkabsons, sasniedzot Buldurus kā pirmais un izpelnoties pavisam četras balvas.

Tolaik godalgas piešķīra tikai firmām, resp. auto īpašniekiem un ne vadītājiem, kuŗu vārdi rezultātu atreferējumos parasti nemaz neparādījās. Šajā vēsturiskajā 1923. gada sacensībā visas mašīnas bija sadalītas trijās grupās un sarindojās šādi: I klasē — 1. A. Ziediņš, 2. M. Zitmans; II — 1. J. Drevs, 2. O. Nolle; III — 1. P. Romans, 2. G. Hāgens.

Divas dienas vēlāk, 1923. gada 26. augustā, notika pirmās ātruma sacīkstes 1 km distancē no stāvoša un lidojoša starta. Saskaņot abu braucieni laikus, uzvarēja M. Zitmaņa Fiat ar A. Bušu pie stūres, bet lielāko ātrumu uzrādīja Vauxhall, sasniedzot 107,8 km stundā. Visas mašīnas bija sadalītas četrās klasēs un tikai divas spēja pārsniegt 100 km ātrumu.

Nākamajā vasarā auto sportistu aktivitāte pieauga. Notika pat vairākas sacīkstes, un sasniegtie ātrumi palielinājās.

1924. gadā Latvijas ātrākā auto braucēja nosaukumu izpelnījās Grūbe, veicot ar Fiat 519 1 km no stāvoša starta 44,6 un lidojošā — 27,6 sek., uzrādot 130,4 km ātrumu stundā. Tieši to pašu sasniedza arī vēl Niklass un Vecvagars, abi ar Alfa Romeo.

Vēl sacīkstēs brauca Apsītis (NAG), Leits (Berliet), Krāms (Vauxhall), Rulle (Oakland), Jēkabsons (Fiat), Kepke (Chevrolet), Lasmanis (Fiat), Lobiņš (Fiat), Veistops (Protos), Herbergers (Peugeot).

Grand-Prix izturības braucienā 1924. gadā veiksmīgākais bija Viziņš un Meirens, kas abi brauca ar Renault mašīnām.

Nākamajā sezonā notika 1000 km brauciens pa visu Latviju.

Pēc tam gadu pēc gada ātruma sacīkstēs sāka dominēt Alberts Jēkabsons, kas brauca ar Alfa Romeo, palielinot pakāpeniski ātrumu no 131,3 līdz 150 km stundā.

1927. gadā notika liela katastrofa, kad H. Vulfs sasīta tikko iegādātu 17.000 latu dārgu La Salle auto, un sacīkstes pārtrauca. Tajā pašā gadā Jēkabsons startēja Igaunijā, kur izcīnīja Grand-Prix balvu.

1929. gadā notika pirmās sacīkstes kalnā braukšanā Lorupes gravā. Uzvarēja atkal Jēkabsons ar Alfa Romeo, veicot 1,1 km 53,3 sek. Arī vēl nākamajā gadā šajās sacīkstēs pārkais bija Jēkabsons, braucot gan ar Nash firmas mašīnu.

Latvijas motociklistu un sporta darbinieku grupa trīsdesmito gadu vidū. 1. rindā (no kreisās) Atars, Priede, Muižnieks, Losbergs, Kazāks, Siliņš, Burlovs, R. Bērziņš, Konrāds, Cimurs; 2. rindā Rudzītis, Tobiass, Lācis, rindai otrā galā Bukse; 3. rindā J. Bērziņš, Liepiņš, Lensners, motorsporta savienības priekšnieks Legzdiņš, Reinholds, Hess, Vitoliņš, Vitālis

Kad trīsdesmito gadu vidū sākās izveicības braucieni apkārt Baltezeram, labākos panākumus guva V. un Z. Cielēni.

Kārtējā izturības braucienā ceļojošo balvu trīs gadus pēc kārtas (no 1934. līdz 1936.) izcīnīja Teodors Asmuss.

Pēdējās lielās auto sacīkstes notika 1938. gadā. Tas bija, tā dēvētais, Zvaigznes brauciens (rallijs), labākos panākumus gūstot madonietim Harijam Spruktam.

Vēl no pazīstamākajiem auto braucējiem var minēt T. Asmusu, O. Saulīti, A. Vitāli, A. Zeibotu, A. Siliņu, J. Buksi, brāļus Eizānus. Dāmu klasē Dr. Misiņu un Saulīti.

PAUKOŠANA

Kā saglabājušās ziņas liecinā, tad Rīgā paukošana pirmo reizi pieminēta 1899. gadā 1. Rīgas atlētu klubā.

20. g.s. sākumā paukošanu sāka plaši piekopt Krievijā kā armijas (virsnieku) sportu. Tur savu karjēru sāka arī vēlākais Latvijas laika vienīgais profesionālais paukošanas skolotājs Vasilis Jankovskis.

Pirmās ziņas par paukošanu neatkarīgajā Latvijā saistās ar 1920. gadu, arī kā virsnieku nodarbību (Kaŗa skolā), pie kam sporta zobenus tad sauķi par espadroniem. 1922. gadā sāka darboties paukošanas sekcija pie ASK, rīkojot kursus Virsnieku klubā. Par apmācītājiem darbojās pltn. Dāvids Veiss un pltn. Oto Goldfelds-Zeltiņš.

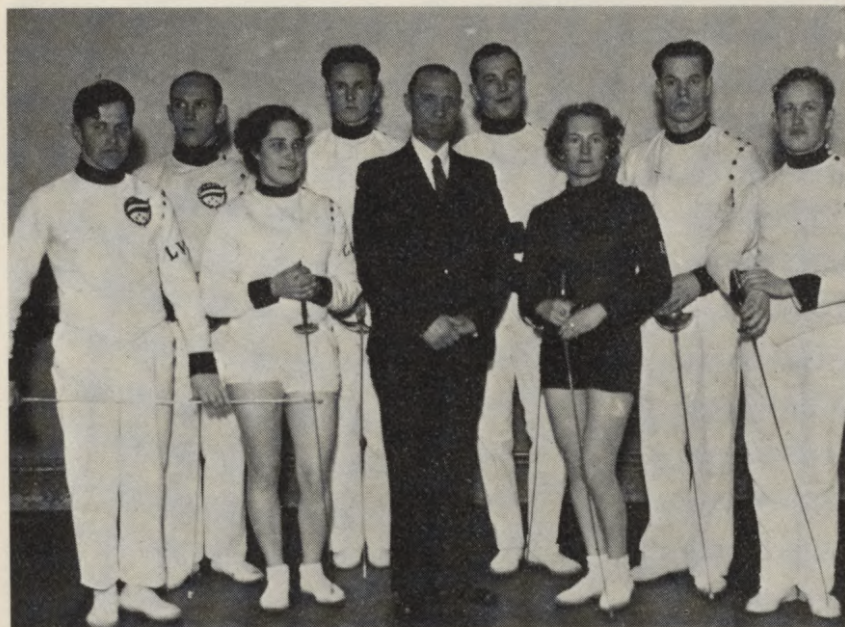
Pirmās paukošanas sacīkstes Latvijā, kuŗas izpelnījušās arī preses ievēribu, notika 3. Latvijas vispārējo sporta svētku ietvaros 1923. gada 4. oktobrī, Rīgā, uzvaru izcīnot vltņ. Tauriņam (ASK).

Arī 1924. gada oktobrī, Virsnieku klubā, notika paukošanas sacīkstes, pie tam ne tikai ar zobeniem, bet arī ar špagu. Ap šo pašu laiku nodarbības šajā sporta veidā sāka LJS, LUASB, RVB, kā arī Rīgas policijas virsnieki. Pat sporta biedrībā Sports nodibināja paukošanas sekciju, ko vadīja trīs ārsti (Dr. R. Driba, Dr. E. Ogriņš un Dr. V. Melnalksne). Par pēdējās darbību pēc tam gan vairs nekādu ziņu nav.

1924. gadā paukošanas sacīkstes notika Rīgas policijas darbiniekiem, kuŗās pārākais bija Kārlis Balodis.

Pirmās plašāka apjoma sacensības risinājās 4. Vispārējos sporta svētkos, 1927. gadā, kur paukoja arī ar floreti, un pirmo reizi startēja sievietes. Floretē: 1. Osvalds Mačs (LUASB), 2. Aleksandrs Troislītis (LVB), 3. Alfreds Konstants (LVB); špagā — 1. Vilhelms Volfs (LVB), 2. Osvalds Zariņš (LVB), 3. Aleksandrs Troislītis (LVB); zobenā: 1. Filips Šponbergs (RPDSK); dāmām ar floreti: 1. Ērika Puriņa (LVB), 2. Laura Knope (LVB), 3. Elizabete Miķelsone (LVB).

Tajā pašā gadā LUASB tūlīt pēc sporta svētkiem rīkoja internas sacensības paukošanā ar zobenu: 1. Voldemārs Zaķis, 2. Kārlis Mazūrs, 3. Eduards Krūmiņš. 1927. gadā internas sacīkstes vēl notika LVB un turpinājās apmēram līdz 1933. gadam.

Latvijas vingrotāju biedrības paukotāju grupa trīsdesmito gadu pirmajā pusē. No kreisās Zariņš, Kichno, Biviņa, Knospe, trenētājs Jankovskis, Grasis, Rettere, Kvants un Mežulis

1929. gadā rīkotas pirmās Rīgas meistarsacīkstes. Ar špagu un floreti uzvarēja A. Troislītis (LVB), bet ar zobenu K. Mazūrs (US). Sievietēm pārākā bija A. Rettere (RVB).

1931. gadā Latvijas vispārējos sporta svētkos pirmo reizi notika sacensības vienībām. Špagā un floretē pārākais atkal bija Troislītis, bet zobenā Mazūrs. Vienībām kā ar floreti, tā zobenu uzvarēja US.

Pēc tam līdz 1935. gadam, atskaitot dažus LVB internos sarīkojumus, nekādas plašāka rakstura paukošanas sacīkstes tomēr vairs nenotika. Dalībnieku skaits šajā sporta nozarē gan palielinājās (it īpaši US paukošanas sekcijā), bet trūka organizatoru un nebija arī nekādas koordinācijas starp biedrībām.

1935. gada Latvijas vispārējos sporta svētkos startēja visu ieroču paukotāji kuplā skaitā, uzvarētāju sarakstā parādoties arī pavisam jauniem vārdiem. Špagā gan pārākais vēl bija Aleksandrs Troislītis (LVB), bet floretē uzvarēja Jānis Gremzde (LVB), ar zobenu Edgars Mateuss (US) un dāmām Irma Bramane (LVB). Vienību sacensībās ar floreti meistarnosaukumu ieguva LVB (A. Troislītis, J. Gremzde, G. Kichno, O. Zariņš) un ar zobenu US (E. Mateuss, Z. Kaktiņš, L. Sviķers, M. Nītiņš).

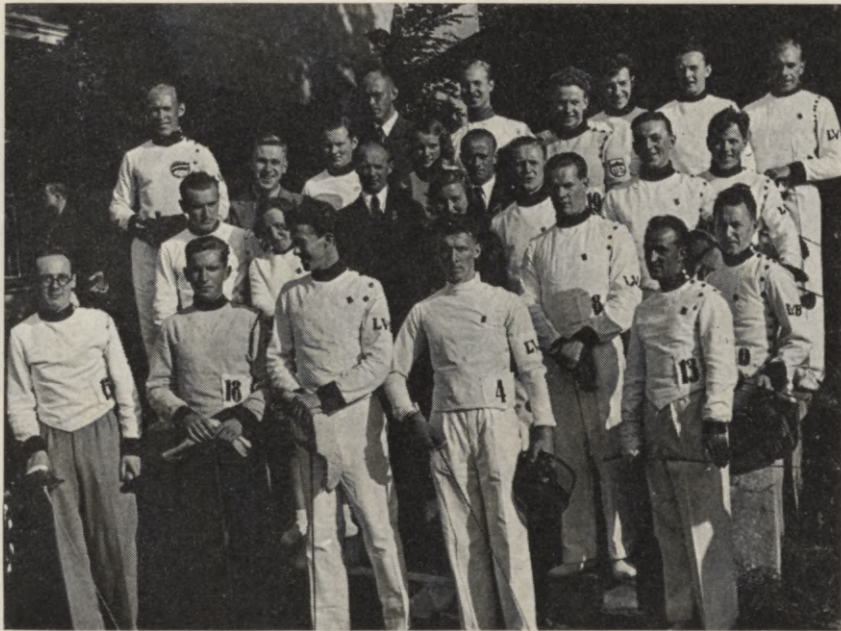
Latvijas paukotāji parādes gājienā 6. Vispārējos sporta svētkos 1935. gadā, LSB laukumā. 1. rindā (no kreisās) O. Zariņš, E. Miķelsons, Pole, E. Mateuss; tālāk ārējā malā no priekšas uz aizmuguri Grasis, A. Kvants, G. Kichno, Z. Kakiņš, M. Nitiņš

Pēc šīm sacīkstēm daļa paukotāju, neapmierināti ar sacensību trūkumu, noorganizēja jaunu paukošanas sekciju LSB paspārnē, kodolu veidojot bijušiem LVB, US un RVB sportistiem. Paralleli strādāja arī pie Latvijas paukotāju savienības dibināšanas, kas oficiāli sāka darboties 1936. gadā. Līdz ar to beidzot sākās regulāras Latvijas un Rīgas meistarsacīkstes, pie kam pirmās vienmēr notika pavasarī, bet otras gada beigās.

Latvijas pirmajās oficiālajās meistarsacīkstēs 1936. gadā uzvarēja: floretē J. Gremzde (LSB), špagā A. Troislītis (LSB), zobenā E. Mateuss (US), sievietēm I. Bramāne (LSB). Nākamajā gadā meistarnosaukumu floretē un špagā izcīnīja J. Gremzde (LSB), zobenā L. Svīķers (US) un sievietēm I. Pētersone (US). 1937. gada eksternās vienību sacensībās ar floreti dominēja LVB, bet ar zobenu US.

1938. gadā floretes meistars kļuva Anatolijs Aļeksējevs (Sokoli), špagā Gustavs Kichno (LVB), zobenā Pauls Baumanis (US) un dāmām Irma Bramāne (LSB). Nākamajā gadā vienīgi Bramāne atkal uzvarēja dāmu klasē, bet floretē meistarnosaukumu ieguva Vjačeslavs Kotovs (LSB), špagā Pēteris Treijs (LSB), zobenā Pēteris Gavrilovs (US).

7. Latvijas vispārējos sporta svētkos 1939. gadā rezultāti bija šādi: floretē uzvarēja Jānis Gremzde (LSB), špagā Ādolfs Kvants (LVB), zobenā Teo-

Latvijas 1935. gada paukošanas meistarsacīšu dalībnieki

dors Blūmfelds (US), dāmām Irma Bramane (LSB). Vienību sacensībās, kas pirmo reizi risinājās visos ieroču veidos, pārākie bija LSB paukotāji (Z. Kaktiņš, A. Kanters, J. Sproģis, J. Gremzde), pārspējot līdz tam neuzvarēto US ar 11-5. Tāpat floretē LSB (J. Gremzde, V. Kotovs, P. Trejs, V. Blese) pieveica galveno konkurentu LVB ar 10-6. Špagā LSB pret LVB cīnījās 8-8 neizšķirti, bet labāku trāpījumu attiecība meistarnosaukumu izšķīra LVB labā.

1939. gadā notika pēdējās Rīgas meistarsacīkstes neatkarīgajā Latvijā. Floretē: 1. Vjačeslavs Kotovs (LSB), 2. Gustavs Kichno (LVB), 3. Volde-mārs Kļimovs (Sokoli); špagā: 1. Gustavs Kichno (LVB), 2. J. Blindrihcs (LVB), 3. Ādolfs Kvants (LVB); zobenā: 1. Teodors Blūmfelds (US), 2. Pauls Vēmanis (US), 3. Miervaldis Nītiņš (US); dāmām: 1. Vera Jansone (US), 2. Irma Bramane (LSB), 3. Marija Bačanska (LSB).

1940. gada pavasarī savukārt notika pēdējās Latvijas meistarsacīkstes patstāvīgā valstī. Floretē uzvarēja G. Kichno (LVB), špagā J. Gremzde (LSB), zobenā M. Nītiņš (US), dāmām V. Jansone (US).

Komunistu okupācijā 1941. gadā valsts meistarsacīkstes nav notikušas, bet kaut kas līdzīgs Rīgas meistarsacīkstēm, kuņās startēja arī sarkanās armijas virsnieki. Programmā nav bijis paukošanas ar špagu, kas, divvainā kārtā, turpināts arī ienākot vāciešiem. Toreiz ar floreti uzvarēja G. Kichno, ar

Paukotāji parādes gājienā 7. Latvijas vispārējos sporta svētkos ASK laukumā, 1939. g.

zobenu krievu armijas paukotājs Popovs, bet dāmām, kur sacentās vienīgi latvietes, V. Jansone.

1942. gadā atjaunojās vecā kārtība. Paukošanas sekcija sāka darboties pie arodorganizāciju savienības sporta kluba Auseklis (vadītājs un trenētājs Zigurds Kaktiņš) un sporta biedrībai Daugavieši (vadītājs un trenētājs Leo Sviķers).

Tajā gadā Latvijas meistarsacīkstēs floretē uzvarēja G. Kichno (LVB), 2. V. Kotovs (Auseklis), 3. J. Nolavs (Auseklis); ar zobenu: 1. L. Pavlovs (Daugavieši), 2. L. Sviķers (Daugavieši), 3. T. Blūmfelds (US); dāmām 1. M. Bačanska (Auseklis), 2. Z. Štrausa (US), 3. V. Jansone (US). Vienību sacensībās floretē pirmo vietu izcīnīja Daugavieši (V. Kļimovs, L. Pavlovs, R. Sirmais, A. Šturms), bet ar zobenu US (T. Blūmfelds, G. Vēveris, R. Sukurs, I. Krūmiņš).

1943. gadā Latvijas meistarsacīkstēs floretē uzvarēja V. Kļimovs (Daugavieši), ar zobenu I. Krūmiņš (US) un dāmām Z. Štrausa (US).

1944. gada maijā vēl notika pēdējās meistarsacīkstes, kurās parādījās arī jauni vārdi, galvenokārt Ausekļa jaunaudzē. Floretē 1. J. Didrichsons (Auseklis), 2. G. Kichno (LVB), 3. A. Kvants (LVB); ar zobenu 1. L. Pavlovs (Daugavieši), 2. I. Beišāns (Auseklis), 3. Z. Kaktiņš (Auseklis); dāmām 1. M. Bačanska (Auseklis), 2. V. Jansone (US), 3. Cize (US).

Latvijas paukošanas savienību (LPS) vadīja E. Mateuss ar palīgu Z. Kaktiņu, bet valdē vēl darbojās J. Gremzde, A. Karitons, A. Aļeksējevs un L. Griezītis. Pēc 1940. gada 17. jūnija savienību likvidēja.

Kā sākumā minēts, Vasilijs Jankovskis bija vienīgais profesionālais paukošanas trenētājs Latvijā, un viņš bija iesaistīts darbā visās sporta biedrībās, kur vien piekopa šo sporta veidu. Tā tīri finansiālu apsvērumu dēļ trenēšanas darbam sāka pievērsties arī paši aktīvie paukotāji, galveno vērību veltījot iesācējiem. 1935. gadā palīgtrenētāju gaitas iesāka Jānis Gremzde un Zigurds

Kaktiņš, 1939. — Teodors Blumfelds, 1940. — Leo Griezītis un pēc 1941. arī vēl daži citi vecmeistari.

Jankovska skola zobena paukošanā izrādījās bija solīdi pamatota. Arī floretē itin laba. Vienīgi špaga bija atstāta pašplūsmei.

Laika tecējumā rosīgākās biedrības paukošanā bija LVB un US, bet nenoliedzama loma šī sporta veida aktīvizēšanā piekrita arī LSB (no 1935. līdz 1940. gadam).

LATVIJAS MEISTARI PAUKOŠANĀ*

Ar floreti:

Osvalds Mačs (LUASB)	1927
Aleksandrs Troislītis-Truslītis (LVB)	1931
Jānis Gremzde (LSB)	1935-37
Anatolijs Aļeksējevs (Sokoli)	1938
Vjačeslavs Kotovs (LSB)	1939
Gustavs Kichno (LVB)	1940
—	
Gustavs Kichno (LVB)	1942
Voldemārs Kļimovs (Daugavieši)	1943
Jānis Didrichsons (Auseklis)	1944

Ar špagu:

Vilhelms Volfs (LVB)	1927
Aleksandrs Troislītis-Truslītis (LVB)	1931
Aleksandrs Troislītis-Truslītis (LSB)	1935-36
Jānis Gremzde (LSB)	1937
Gustavs Kichno (LVB)	1938
Pēteris Trejs (LSB)	1939
Jānis Gremzde (LSB)	1940

Ar zobenu:

Tauriņš (ASK)	1923
Filips Šponbergs (RPDSK)	1927
Kārlis Mazūrs (US)	1931
Edgars Mateuss (US)	1935-36
Leo Sviķers (US)	1937
Pauls Baumanis (US)	1938
Pēteris Gavrilovs (US)	1939
Miervaldis Nītiņš (US)	1940
—	
Leonīds Pavlovs (Daugavieši)	1942
Imants Krūmiņš (US)	1943
Leonīds Pavlovs (Daugavieši)	1944

Sievietēm (ar floreti):

Ērika Putiņa (LVB)	1927
A. Rettere (RVB)	1931
Irma Bramane-Loze (LSB)	1935-36
I. Pētersone (US)	1937
Irma Bramane-Loze (LSB)	1938-39

Vera Jansone-Defišere (US)	1940
Marija Bačanska-Kalniņa (Auseklis)	1942
Zelma Štrausa (US)	1943
Marija Bačanska-Kalniņa (Auseklis)	1944

* Gados, kad notikuši Latvijas vispārējie sporta svētki, bet nav rīkotas atsevišķas Latvijas meistarsacīkstes, svētku sacensību uzvarētājus uzskatīja par valsts meistariem.

Grūti spriest par Latvijas paukotāju spējām starptautiskā mērogā, jo, atskaitot pāris sacensības ar igauņiem, ārzemēs spēkoties neiznāca. Bet spriežot pēc latviešu sportistu negaidītajiem panākumiem 1941. gada jūnijā Maskavā, kā arī Latvijā palikušo paukotāju sekmēm 1945./46. gadā, it kā būtu jādomā, ka šī sporta veida līmenis nav bijis nemaz tik zems.

To apliecina arī svešumā nokļuvušo paukotāju sasniegumi Vācijā (no 1947. līdz 1949. gadam), kad latvieši guva uzvaras DP meistarsacīkstēs (Z. Kaktiņš un K. Šturms), teicami cīnījās pret ASV armijas paukotājiem, un Zigurds Kaktiņš ierindojās ceturtajā vietā Heidelbergā starptautiskās sacensībās paukošanā ar zobenu.

Latvijas paukošanas savienības iniciatīvā 1936. gadā Rīgā nodibinājās pirmie sakari ar Igaunijas paukotājiem. US zobena vienība (E. Mateuss, P. Baumanis, L. Sviķers un L. Griezītis) pieveica Tallinas Vītjaz 10-5. Bet sieviešu sacensībās ar floreti US cīnījās ar igauņiem neizšķirti 3-3, kas palika vienīgās šāda rakstura sacīkstes.

1938. gadā Tallinā LSB floretes vienība (J. Gremzde, V. Kotovs, P. Trejs, Blese) pārspēja igauņus 9-7, bet ar zobenu zaudēja 7-9.

Nākamajā gadā Rīgā notika Rīgas-Tallinas pilsētu sacīkstes paukošanā ar floreti un zobenu. Floretē rīdzinieki uzvarēja 9-7, bet zobenā zaudēja 6-10. Šis bija vienīgās oficiālās pilsētu sacīkstes, jo visās iepriekšējās sacentās biedrības.

PELDĒŠANA

Latvija ar savu lielo ūdeņu bagātību, varētu domāt, ir ideāla vieta izcilu peldētāju audzināšanai. Diemžēl, daudzās upes un ezeri izmantojami tikai vasaras periodā, kas ir samērā neilgi. Tā kā slēgtu baseinu līdz otrā pasaules kara sākumam vēl neizdevās uzbūvēt, tad latviešu peldētāju sasniegumi krietni vien atpalika no starptautiskā līmeņa.

Vairāk kā kuriozitāti var atzīmēt, ka 1933. gadā Rīgā Krēgera dziedniecības iestāde un pirts iekārtoja 7 m gaļu baseinu, ko sportistiem atļāva apmeklēt par ļoti mazu maksu. Toties 1938. gadā Rīgas pilsēta jau piešķīra 75.000 latu slēgta peldbaseina būves sāksmai Sporta namā, kas tomēr palika nerealizēts starptautisko notikumu dēļ. Itin prāvu (14 m) baseinu ierīkoja Daugavpilī, jaunajā Armijas ekonomiskā veikala un viesnīcas ēkā, bet tā izmantošana nebija tāda, kādu to varbūt varēja vēlēties. Slēgts peldbaseins bija paredzēts arī Vienības laukuma stadiona izbūves plānā Rīgā.

1937. gadā sporta peldētavu atklāja Liepājā, palielinot kopējo skaitu uz četrām (Rīgā 2, Jelgavā — 1).

Ar visu to Latvijas peldētāji tomēr progresēja ļoti strauji. Ja, piemēram, 1930. gadā viņi laboja sešus Latvijas rekordus, tad 1938. realizējās jau 26 labākie sasniegumi, bet 1939. — 23. Pat kara laikā, 1943. gadā, Latvijas rekordus laboja vēl 20 reizes.

Parasti viss galvenais peldēšanas sporta spēks bija koncentrēts galvaspilsētā Rīgā vienā biedrībā. Sākumā tā bija 1. Baltijas peldētāju biedrība (1.BPB), ko nodibināja jau 1905. gadā. Kad Ķīšezerā savu peldētavu izbūvēja Ķeizarmežs, daudz labāko peldētāju pārgāja uz šo biedrību. Vienīgi pašos pēdējos gados vadībā sāka izvirzīties arī ASK, pa lielākai daļai ar pavisam jaunu audzi, bet vāciešu okupācijas laikā ļoti spēcīgas sekcijas izveidojās vēl US un Daugaviešiem.

Izņēmums bija vienīgi Jelgava, kas, atrazdamās pie peldēšanai ideālās, rāmās Lielupes, neatkarības gados deva vienu izcilu peldētāju pēc otra, kas visi sākumā aizstāvēja Jelgavas futbola kluba (JFK) un vēlāk 1. Jelgavas sporta biedrības (1.JSB) krāsas. No Zemgales metropoles nāca E. Frišenbrūders, brāļi Alfons un Aleksandrs Veinbaumi, A. Ērmanis, L. Tresters, H. Ukše, A. Jakimovičs, O. Šins, A. Pīle, brāļi Ziedonis un Laimonis Ramiņi,

daiļlēcējs Ē. Hartmanis, sievietēm Treivarte un citi. Viņi regulāri iļkoja savas Lielupes meistarsacīkstes, starptautiskas sacensības, un reizēm Jelgavā notika arī valsts meistarsacīkstes.

Latvijas peldēšanas savienību (LPS) nodibināja samērā vēlu — 1931. gadā, par pirmo priekšnieku ievēlot Oto Ūivuli. Pēc tam LPS vadītāja amatā sekoja N. Šurgins, J. Ūirkups, kopš 1939. gada E. Saulītis un pēdējā laikā A. Mauriņš

Tā kā peldētājiem tik ilgi nebija pašiem savas virsvadības, tad visai komplikēts dažreiz ir izveidojies Latvijas rekordu jautājums un to attīstība, jo par vienīgajiem „reģistrētājiem un apstiprinātājiem” patiesībā kļuva laikraksti, kuŗu vidū ne vienmēr konstatējama pilnīga vienprātība. Dažreiz, piemēram, nav saprotams, kādēļ par jaunu Latvijas rekordu pasludināts rezultāts, kad cits peldētājs to pašu distanci jau agrāk veicis ātrāk. Kaut sākuma gados peldētas arī tādas distances kā 800 m brīvajā stilā, un 400 m uz krūtīm vairākkārt bijuši pat Latvijas meistarsacīkšu programmā, Sporta Pasaule šajos peldējumos pirmrekordus atzīst sākot tikai ar 1937. gadu.

Bez tam, kā tas redzams no Latvijas sporta organizāciju apvienības un olimpiskās komitejas iespēstā darbības pārskata par 1927. gadu, tai laikā rekordi šķiroti arī pēc tā, vai apgriešanās notikusi ar atgrūšanos vai bez tās.

1939. gadā LPS jau piesaistīja divus profesionālus trenētājus peldēšanā — Andreju Lēbeli un Vili Lagzdiņu, kas 1937. gadā papildinājās Budapeštā. Un kad tajā vasarā notika šī sporta veida propagandas diena, piedalījās 150 sportistu.

Peldēšanas sporta pirmsākumi Latvijā praktiski skaitāmi ar 1905. gadu, kad nodibināja Majoru peldēšanas biedrību (Rīgas jūrmalā), ko vēlāk pārdēvēja par 1. Baltijas peldēšanas biedrību. Sākumā šis sporta veids bija tīra vietējo vāciešu privilēģija un latviešu biedrībās to nepiekopa nemaz.

Pats pirmais redzamākais latviešu peldētājs kļuva Amatiēŗa sportists Kārlis Bensons, kas trenējās Māras ezerā, Pārdaugavā. Piedaloties sacīkstēs Majoros, viņš vairākas reizes peldējumu beidza arī kā uzvarētājs, bet vācu tiesneši paziņoja, ka Bensona stils esot nepareizs un balvas viņam nedeva.

1913. gada 30. augustā notika lielas sacensības peldēšanā pāri Daugavai (no vēlākās Krišjāņa Valdemāra ielas uz Balastdambi). Bensons tuvāko konkurentu pārspēja par kādiem 20 metriem, un no tā brīŗa viņa stilu neviens vairs neapšaubīja. Pēc tam Bensons vēl bieŗi startēja gan Rīgā, gan Majoros un gandrīz katru reizi izcīnīja arī pirmās vietas. 1. Viskrievijas sporta spēlēs 1913. gadā, Kijevā, viņš ieguva sudraba medaļu.

2. Viskrievijas sporta sacensībās gadu vēlāk Rīgā meistarnosaukumus izcīnīja pieci Rīgas peldētāji — Berezins, Bergbaums, Blaŗevics, Bucholcs un Zanders.

Aina no peldēšanas sacīkstēm Balastdambī Rīgā. Uz steķiem starta gatavībā (no kreisās) K. Bergmanis, A. Pētersons, A. Jakimovičs un V. Miežītis. Aizmugurē galvaspilsētas siluets

Pašas pirmās peldēšanas sacīkstes neatkarīgajā Latvijā notika 1920. gada 28. jūlijā Andreja ostā, Rīgā. Startēja 13 dalībnieku, ieskaitot 2. Viskrievijas sporta sacensību uzvarētāju Bucholcu, kas toreiz izrādījās pārākais 100, 200 un 400 metru distancēs.

Šo 1920. gada sacensību rezultāti bija šādi: 80 m brīvajā stilā 1. Kārhofs (1:01,8 min.), 2. Bērziņš, 3. Mits; 80 m uz muguras 1. Kārhofs, 2. Johansons, 3. Varoslavāns; 160 m uz krūtīm 1. Bucholcs (3:07,6 min.), 2. Dirers; 400 m uz sāniem 1. Zemītis, kas, peldot bez konkurences, distanci veica 9:59,0 min.; 1500 m brīvajā stilā 1. Kārhofs (36:46,2 min.), 2. Mits, Filhāberam izstājoties.

Peldēšana bija uzņemta arī 1. Latvijas sporta svētku programmā 1920. gadā, bet tā izjuka pārlietu aukstā ūdens dēļ. 1921. gadā toties bija pieteikušies tikai vienas biedrības pārstāvji, tā kā vairāk par internu sarīkojumu tur nekas neiznāca.

3. Latvijas sporta svētkos 1923. gadā jau konkurēja arī pāris citu klubu peldētāji. Šīs tad arī būtu uzskatāmas par pirmajām Latvijas meistarsacīkstēm, kaut pilnīgi patstāvīgi tādas notika tikai gadu vēlāk.

1923. gada sacīkšu rezultāti bija šādi: 100 m brīvajā stilā V. Jegorovs (1.BPB) 1:26,2 min., 400 m br. stilā A. Betlings (1.BPB) 7:07,4 min., 1500 m br. stilā R. Ķīsis (LUASB) 38:10,1 min., 100 m uz muguras Ā. Dubrovičs (1.BPB) 2:19,4 min., 200 m uz krūtīm A. Gertners (1.BPB) 3:27,8 min., 400 m uz krūtīm A. Gertners (1.BPB) 7:07,4 min.; daiļlēkšanā E. Fišers (1.BPB).

Sievietēm 100 m br. stilā E. Plesmane (1.BPB) 1:54,2 min.; daiļlēkšanā (no 1 un 3 m) L. Blūma (1.BPB). Stafetes vēl nenotika ne vīriešiem, ne sievietēm.

Nākamais gads peldēšanas sportā izvērtās par ļoti rosīgu. 1.BPB pabeidza savas peldētavas izbūvi Daugavā pie Balastdambja, Rīgā. Latvijas meistar-sacīkstēs jau piedalījās pārstāvji no 1.BPB, JFK, Amatiera un LUASB. Pavisam notika astoņas eksterņas sacīkstes, no tām sešas Rīgā, bet pa vienai Jelgavā un Ventspilī.

Jelgavā nodibinājās īpašs vācu sieviešu peldētāju klubs Douche ar 61 aktīvu dalībnieci. Tas tomēr jau samērā drīzi izbeidza pastāvēšanu, kaut šīs biedrības spējīgākā peldētāja Celiere bija pat labāka par tā brīža ātrākajām rīdziniecēm.

1924. gadā notika arī peldēšanas propagandas diena Rīgas pilsētas kanālī.

BRĪVĀ STILA PELDĒJUMI

1924. gadā peldceļiņā atgriezās vairākkārtējs priekškaļa Baltijas, Rīgas un vēlākais Latvijas un Lielupes meistars Eduards Frišenbrūders (JFK). Peldot 100 m 1:26,6 min. un 1500 m 30:13,6 min., viņš atkārtoja rezultātus, kādus jau bija spējis veikt 1911. gadā.

Frišenbrūderu samērā drīzi tomēr nomainīja 16 gadus vecais jelgavnieks Alfons Veinbaums-Veldze, kas, it īpaši gaŗākajās distancēs, dominēja vairākus gadus un izcīnīja pavisam 12 Latvijas meistartitulus, neskaitot stafetes.

Par pašu sekmīgāko un izcilāko Latvijas brīvā stila peldētāju jāuzskata, arī jelgavnieks, Aleksandrs Jakimovičs, kā spējās bija pat tik neparasts panākums kā Latvijas meistarnosaukums desmit reizes 100 metros un vēl piecos gadījumos 200 un 400 m distancēs. Latvijas rekordatzīmi Jakimovičs laboja 31 reizi.

Oskars Šins, tāpat jelgavnieks, pirmos panākumus sāka gūt 1929. gadā zēnu sacensībās 12 gadu vecumā. Viņš vēlāk izvērtās par nepārspējamu gaŗo distanču peldētāju, kuŗa labākie rezultāti arī iegājuši Latvijas sporta vēsturē kā pēdējie valsts rekordi. Latvijas meistarnosaukumu Šins izcīnīja pavisam 12 gadījumos un triumfēja arī vairākas reizes tradicionālajā 3 km peldējumā no Pontonu tilta līdz Balastdambja peldētavai.

Laikā no 1935. līdz 1937. gadam savas sportiskās karjēras labākajā gata-vībā bija vēl viens jelgavnieks — Haralds Ukše, īpaši gaŗajās distancēs.

100 metrus kā pirmais Latvijā visātrāk oficiāli nopeldēja Vilis Jegerovs, bet kā pēdējais Latvijas rekordu sarakstā savu vārdu ierakstīja 1938. gadā Andrejs Lēbels (1:05,2 min.), kas tieši speciālizējās tikai šai distanicei. Laikā no 1942. līdz 1944. gadam sprintā pārākais bija Ēriks Kazaks. Pie Latvijas izcilākiem brīvā stila īso distanču peldētājiem vēl jāpieskaita Voldemārs Mie-zītis, Viktors Valkarējs, Georgs Remī, Ziedonis Ramiņš, Miervaldis Lazdiņš.

LATVIJAS MEISTARI:

100 metros

Vilis Jegorovs (1.BPB)	1923
Eduards Frišenbrūders (JFK)	1924
Vilis Jegorovs (1.BPB)	1925
Arvids Ērmanis (JFK)	1926
Alfons Veinbaums-Veldze (JFK)	1927
Aleksandrs Jakimovičs (Ķeizarmežs)	1928-35
Andrejs Lēbels (Ķeizarmežs)	1936-37
Aleksandrs Jakimovičs (ASK)	1938
Oskars Šins (US)	1939
Aleksandrs Jakimovičs	1940

—
Ēriks Kazaks (Daugavieši) 1942-43

Latvijas rekordisti: V. Jegorovs, A. Veinbaums, G. Remī*, A. Jakimovičs, A. Lēbels.

* Atzīmēts kā Latvijas rekordists, kaut A. Veinbaums jau bija peldējis ātrāk.

200 metros*

Aleksandrs Jakimovičs (Ķeizarmežs)	1932
L. Tresters (1.JSB)	1933
Viktors Valkarējs (ASK)	1934-35
Aleksandrs Jakimovičs (Ķeizarmežs)	1936
Voldemārs Miezītis (ASK)	1937
Arnolds Pīle (16.JAP)	1938
Ēriks Kazaks (LAS)	1939-40

—
Ēriks Kazaks (Daugavieši) 1942-43

* Pirmo reizi 200 m Latvijas meistarsacīkstēs jau peldēja 1926. gadā Jelgavā, kad uzvarēja E. Frišenbrūders (JFK).

Latvijas rekordisti: E. Frišenbrūders, A. Jakimovičs, O. Šins, A. Pīle, Ē. Kazaks.

400 metros

Alfreds Betlings (1.BPB)	1923-24
Rūdolfs Ķīsis (LUASB)	1925
Alfons Veinbaums-Veldze (JFK)	1926-28
Georgs Remī (1.BPB)	1929
Alfons Veinbaums-Veldze (JFK)	1930
Aleksandrs Jakimovičs (Ķeizarmežs)	1931-33
Pusē (Ķeizarmežs)	1934
Viktors Valkarējs (ASK)	1935
Voldemārs Miezītis (ASK)	1936
Haralds Ukše (Ķeizarmežs)	1937-38
Oskars Šins (US)	1939-40

—
Oskars Šins (Daugavieši) 1942-43

Latvijas rekordisti: A. Betlings, A. Veinbaums, G. Remī, A. Jakimovičs, Pusē, V. Valkarējs, H. Ukše, O. Šins,* Z. Ramiņš.

* Šina rezultāts 5:45,6 min., ko viņš sasniegja 1938. gadā valstu sacīkstē pret Igauņiju un ir labāks par Ramiņa (5:47,0) Latvijas rekordu, oficiālu atzišanu neieguva.

1500 metros

Rūdolfs Ķīsis (LUASB)	1923
Eduards Frišenbrūders (JFK)	1924
Alfons Veinbaums-Veldze (JFK)	1925-30
Haralds Ukše (1.JSB)	1931-32
Oskars Šins (1.JSB)	1933-34
Haralds Ukše (Ķeizarmežs)	1935
Oskars Šins (Ķeizarmežs)	1936
Haralds Ukše (Ķeizarmežs)	1937
Oskars Šins (US)	1938-39
—	
Nenotika	1942-43

Latvijas rekordisti: R. Ķīsis, E. Frišenbrūders, A. Veinbaums, H. Ukše, O. Šins.

800 metrus kā atsevišķu disciplīnu Latvijas meistarsacīkstēs sāka peldēt tikai 1942. gadā, kad uzvarēja Oskars Šins (Daugavieši), atkārtotot šo panākumu arī nākamajā sezonā. Pirms tam dažreiz reģistrēja 800 m starplaikus 1500 m peldējumā.

Dažos gadījumos Latvijas meistarsacīkšu programmā bijusi 1000 m distance. Tāpat reģistrēja arī rekordus gan kā starplaikus 1500 metros, gan atsevišķi. Samērā populārs bija šis peldējums, izcīnot tā dēvēto Lielupes meistarnosaukumu.

Labākie šajā distancē bija E. Frišenbrūders, A. Veinbaums, P. Hartvigs, O. Šins, H. Ukše.

Sievietēm sākuma gados apzīmējums „brīvais stils” praktiski neko neizteica, jo kraulā neviena nepeldēja, bet distanci tāpat veica parastajā krūšu stilā vai dažreiz arī uz sāniem. Tādēļ Latvijas meistarsacīkšu programmā peldēto disciplīnu skaits bija visai mazs.

Pirmās izcilākās peldētājas neatkarīgajā Latvijā bija J. Pauere, A. Andersone, tad E. Plesmane. Pēdējai vislabāk padevās garās distances (3000 m — 1:11:52,0 st.), kādēļ jau 1924. gadā viņu nomainīja A. Kletke un pēc tam H. Gūtmane.

Sākot ar 1928. gadu, peldceliņā parādījās jauns vārds — Tomberga, kas izveidojās par visai neparastu parādību Latvijas sporta dzīvē. Aktīvas sacīkšu peldēšanā kļuva piecas māsas Tombergas — Juta, Ortrūde, Karina, Ruta un Zigrida. Vislielākos panākumus guva pēdējā, kas Latvijas meistares godā, pieskaitot peldējumus uz krūtīm, tika 18 reizes, bet visai ģimenei šo titulu sanāca pavisam 26.

Zigridai, Karinai un Rutai piederēja arī vesela rinda Latvijas rekordu, un vienu brīdi visās distancēs bija lasāmi tikai divu pirmo vārdi.

Pa reizei Latvijas meistarnosaukumu 100 m brīvā stila peldēšanā izcīnīja jelgavniece Treivarte, K. Remese un E. Puriņa, kužām tad sekoja Z. Pudules četrus gadu ilgs „valdīšanas” laiks.

1942. gadā Latvijas peldbaseinos sāka startēt gados vēl jauniņā Tatjana Plūme, kas nākamajā sezonā jau laboja visus valsts rekordus brīvā stila peldējumos no 100 līdz 800 m. Pēc tam svešniecībā, peldot Austrijā, Vācijā,

Trīsdesmito gadu Latvijas ātrākie īso
distanču peldētāji. No apakšas uz augšu
A. Jakimovičs, A. Lēbels un V. Miezī-
tis pēc sacīkstēm Jelgavā

Sveicē un Italijā, viņa visus savus rezultātus ievērojami uzlaboja: 100 m —
1:16,0 min.; 200 m — 2:48,2; 400 m — 5:53,1 un 100 m uz muguras —
1:29,4 min. 1950. gadā Plūme aizstāvēja Austrijas krāsas pret Italiju.

LATVIJAS MEISTARES:

100 metros

Erna Plesmane (1.BPB)	1923
A. Kletke (1.BPB)	1924-26
Helga Gūtmane (1.BPB)	1927
Zigrida Tomberga (1.BPB)	1928-1932
Treivarte (1.JSB)	1933
Karina Remese (1.BPB)	1934
E. Puriņa (1.BPB)	1935
Z. Pudule (VPB)	1936-39
Neilande	1940

—
Tatjana Plūme-Vokere (US) 1942-43

Latvijas rekordistes: E. Plesmane, A. Kletke, H. Gūtmane, K. Tomberga, Z. Tom-
berga, K. Remese, E. Puriņa, T. Plūme.

Dažreiz Latvijas meistarsacīku programmā bija 400 m peldējums brīvajā stilā, uzvaras izcīnot Helgai Gūtmanei (1.BPB), Zigridai Tombergai (1.BPB) un Tatjanai Plūmei (US), bet *Latvijas rekords* savā laikā piederēja arī Z. Pudulei (1.BPB).

1942. gadā Plūme izcīnīja Latvijas meistarnosaukumu 200 metros, labojot Pudules *Latvijas rekordu*.

800 m *Latvijas rekords* vispirms piederēja Z. Pudulei un tad T. Plūmei.

PELDĒJUMI UZ KRŪTĪM

Klasiskā 200 m distance peldējumā uz krūtīm, galu galā, kļuva par Latvijas sportistu veiksmīgāko disciplīnu, kur izdevās gandrīz piekļūt starptautiskajam līmenim. Kad 1943. gadā Tāļivaldis Ozolcelms sasniedza 2:53,9 min., viņš bija jau pavisam tuvu pasaules klases robežai. Šis rezultāts tad nu arī uzskatāms par Latvijas peldēšanas sporta vērtīgāko vīriešu sasniegumu.

Pirmais šī peldēšanas veida speciālists bija Arturs Gertners, kā pārkums ilgu laiku bija tik liels, ka aptuveni 15 gadu aktīvā sportista karjērā viņš Latvijas meistarnosaukumu izcīnīja 26 reizes. Visvairāk 200 m distancē, kur tikai ar vienas sezonas pārtraukumu Gertneram valsts čempiona tituls piederēja 10 gadus. Bet tā kā viņš bija vēl atsevišķas klases vīrs arī peldēšanā uz muguras, tad kopā ar uzvarām 100 un 400 m krūšu stilā, Arturs Gertners pelnīti ieguvis Latvijas „meistaru meistara” nosaukumu, kā viņu savā laikā nodēvēja Sporta Pasaule.

LATVIJAS MEISTARI:

200 metros

Arturs Gertners (1.BPB)	1923-28
Georgs Remī (1.BPB)	1929
Arturs Gertners (Ķeizarmežs)	1930-33
A. Medlingers (Ķeizarmežs)	1934-38
Tāļivaldis Ozolcelms (ASK)	1939-40
—	—
Pēteris Liepiņš (Auseklis)	1942
Tāļivaldis Ozolcelms (US)	1943

Latvijas rekordisti: A. Gertners, A. Medlingers un T. Ozolcelms.

Sākuma gados samērā bieži peldēja arī 100 m uz krūtīm. Šajā distancē *Latvijas rekordi* piederēja A. Gertneram, A. Medlingeram, R. Sprēnītim un T. Ozolcelmam.

400 m, ko pēdējo reizi meistarsacīkstēs peldēja 1931. gadā, bez A. Gertnera (1923.-1928.) čempiona godā bijuši vēl G. Remī (1929.), F. Fireke (1930.) un V. Dombrovskis (1931.), visi 1.BPB. *Latvijas rekordisti* šajā distancē: A. Gertners, G. Remī, A. Medlingers un T. Ozolcelms.

Latvijas valstsvienība peldēšanā 1937. gadā Rīgas stacijā ceļā uz Igauniju. Priekšā vidū no kreisās (trešais un ceturtais) gargabalnieki O. Šins un H. Ukše

Sievietes sākumā uz krūtīm peldēja tikai 100 m, kam vēlāk pievienoja 200 m, bet, sākot ar 1934. gadu, īsākās distances meistarsacīkšu programmā vairs nebija.

Šajā stilā izcilākās Latvijas pārstāves gadu ritumā bija Zigrida Tomberga, Astrīda Medlingere un Lilija Bunkša. Pēdējā, kas palika Latvijā, pēc tam savus rezultātus vēl ievērojami uzlaboja.

LATVIJAS MEISTARES:

200 metros

Helga Gūtmane (1.BPB)	1927
Zigrida Tomberga (1.BPB)	1928-30
Juta Tomberga (1.BPB)	1931
Zigrida Tomberga (1.BPB)	1932-35
Astrīda Medlingere (VPB)	1936-39

Lilija Bunkša-Pētersone	1940
Lilija Bunkša-Pētersone (ASK)	1942-43

Latvijas rekordistes: H. Gūtmane, Z. Tomberga, A. Medlingere, L. Bunkša.

100 m uz krūtīm Latvijas meistarnosaukumu izcīnīja A. Andersone (1.BPB), A. Kletke (1.BPB), H. Gūtmane (1.BPB), K. Tomberga (1.BPB), Z. Tomberga (1.BPB).

Latvijas rekordistes: A. Andersone, A. Kletke, H. Gūtmane un Z. Tomberga.

PELDĒJUMI UZ MUGURAS

Šajā peldēšanas stilā par izcilāko Latvijas pārstāvi pašos pēdējos gados izveidojās vēl samērā jaunais Ziedonis Cūkainis, kas bija aktīvs arī vēlāk bēgļa laikos Vācijā. Kā 100, tā 200 metrus viņš uz muguras visātrāk nopeldēja 1944. gadā, sasniedzot 1:20,7 un 2:58,4 min., ko oficiāli vairs neizdevās apstiprināt.

LATVIJAS MEISTARI:

100 metros

Ābrams Dubrovičs (1.BPB)	1923
H. Strēlnieks (1.BPB)	1924
Ābrams Dubrovičs (1.BPB)	1925
Arturs Gertners (1.BPB)	1926-28
Ābrams Dubrovičs (1.BPB)	1929
Arturs Gertners (1.BPB)	1930-32
A. Kudis (Ķeizarmežs)	1933-34
A. Medlingers (Ķeizarmežs)	1935-38
B. Veiss (VPB)	1939
Ziedonis Cūkainis	1940

—
Ziedonis Cūkainis (US) 1942-43

Latvijas rekordisti: Ā. Dubrovičs, A. Gertners, G. Znots, A. Medlingers, B. Veiss, Z. Cūkainis.

Dažas reizes Latvijas meistarsacīkšu programmā bija arī 200 m distance šajā stilā, uzvarot A. Gertneram. Bez tam *Latvijas rekordu* reģistrēja vēl 400 m (A. Gertners, G. Remī, A. Medlingers, Z. Cūkainis).

Sievietes 100 m uz muguras sāka peldēt tikai 1927. gadā, kad pirmo Latvijas meistarnosaukumu izcīnīja G. Baltābola. Pēc tam ilgus gadus nepārspēta palika Karina Tomberga, ko vēlāk nomainīja viņas māsa Ruta. Sākot ar 1937. gadu, šo disciplīnu pilnīgi savā ziņā pārņēma Aleksandra Tomāse.

LATVIJAS MEISTARES:

100 metros

G. Baltābola (1.BPB)	1927
Karina Tomberga-Deinharte (1.BPB)	1928-34
Ruta Tomberga (1.BPB)	1935-36
Aleksandra Tomāse-Briede (ASK)	1937-40

—
Aleksandra Tomāse-Briede (ASK) 1942-43

Latvijas rekordistes: G. Baltābola, K. Tomberga, R. Tomberga, A. Tomāse.

Latvijas rekordus reģistrēja arī 200 m (I. Apine, A. Tomāse) un 400 m (A. Tomāse).

*Armijas sporta kluba peldētājas.
No kreisās L. Bunkša, Z. Siliņa
un A. Tomāse 1938. gadā*

○

Tauriņstils peldēšanā, kā zināms, pilsoņa tiesības oficiāli ieguva tikai pēc otra pasaules kara, kādēļ šajā peldēšanas veidā nekādu rekordu vai notikumu nevar būt.

Rīdzinieki ar šo īpato stilu pirmo reizi iepazīnās 1936. gadā, kad to sacensībā krūšu stilā vienu distances daļu peldēja kāds Vācijas viesis.

DAIĻLĒKŠANA

Daiļlēcšanā pirmās sacensības Latvijā notika 1921. gadā 1.BPB sacīkstēs. Šī disciplīna, kur lēcšana notiek no dēļa un torņa, visvairāk cieta kuplāka dalībnieku trūkuma dēļ, kādēļ īstu populāritāti nekad neieguva. Tāpēc kā kuriozitāte atzīmējams, ka daiļlēcšanā latvieši parasti spēja pieveikt citādi peldēšanā pārākos īgauņus.

LATVIJAS MEISTARI:

Dēlis

Kurts Krepšs (1.BPB)	1924-27
Arvids Mauriņš (1.BPB)	1928-29
Valters Blazēvičs (1.BPB)	1930
Arvids Mauriņš (1.BPB)	1931
Vadims Gutkēvičs (1.BPB)	1932
Ābrams Dubrovičs (Ķeizarmežs)	1933
Vadims Gutkēvičs (1.BPB)	1934-35
Ābrams Dubrovičs (Ķeizarmežs)	1936
Arvids Mauriņš (US)	1937
Viktors Stūris (LAS)	1938-40
—	
Lenerts (DSG)*	1942
Viktors Stūris (US)	1943

* Vācijas pavalstnieks.

Tornis

Eižens Fišers (1.BPB)	1923
Kurts Krepšs (1.BPB)	1924-27
Valters Blazēvičs (1.BPB)	1928
Kurts Lanckenfelds (1.BPB)	1929
Arvids Mauriņš (1.BPB)	1930
Valters Blazēvičs (1.RPB)	1931
Vadims Gutkēvičs (1.BPB)	1932
Arvids Mauriņš (US)	1933
Vadims Gutkēvičs (1.BPB)	1934-35
—	1936*
Ē. Hartmanis (ASK)	1937
Vadims Gutkēvičs (1.BPB)	1938
Arvids Mauriņš (US)	1939
—	
Neotika	1942-43

* Nebija dalībnieku.

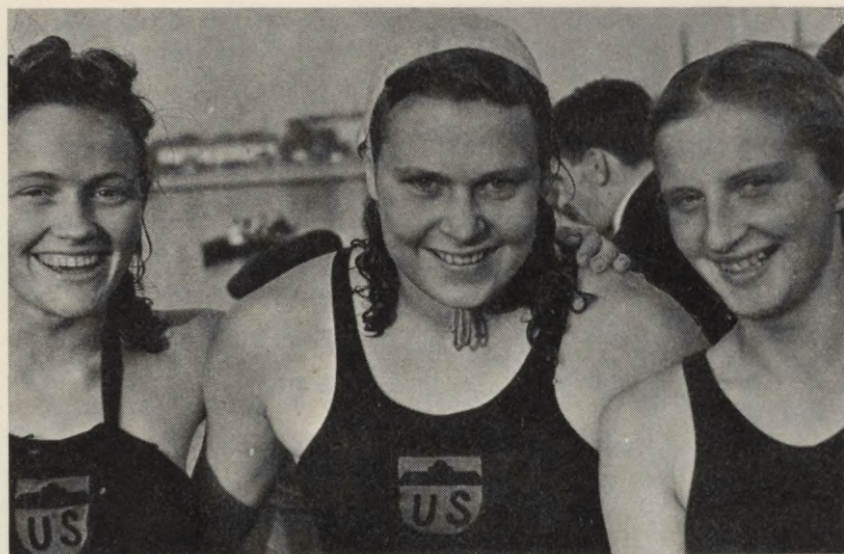

Sievietes ar daiļlēcšanu nodarbojās vēl mazāk nekā vīrieši, kādēļ dažus gadus dalībnieču trūkuma dēļ Latvijas meistarsacīkstes nenotika, vai arī uzvarētājas noskaidrojās bez jebkādas konkurences.

Latvijas meistares vienu vai vairākas reizes kļuva L. Blūma (1.BPB), M. Šretere (1.BPB), G. Baltābola (1.BPB), Margrieta Gablenca (1.BPB), no 1936. līdz 1940. gadam Henija Šifa (LAS) un no 1942. līdz 1943. — Irēna Apine (US).

NIRŠANA

Neatkarīgās Latvijas sākuma gados notika sacensības arī niršanā, noskaidrojot gan Latvijas meistarus, gan reģistrējot rekordus.

Universitātes sporta peldētājas 1943. gadā. No kreisās S. Burmane, T. Plūme, I. Apine

Viens no sekmīgākajiem te izrādījās vēlākais meistars daiļlēkšanā Arvīds Mauriņš. 1925. gadā viņš veica 48 m (56,8 sek.), kas, liekas, palika arī nepārspēts rekords. Tajā pašā gadā Mauriņš šajā disciplīnā startēja starptautiskās sacīkstēs Karalaučos, izcīnot trešo vietu.

Gadu vēlāk Latvijas meistarsacīkstēs niršanā kopā ar vīriešiem startēja arī sievietes. Pārākais bija Bergmans (Hakoah) ar 31,6 m, bet otrā vietā ierindojās Baltābola (1.BPB) ar 28,3 metriem.

ŪDENSPOLO

Pirmās Latvijas meistarsacīkstes ūdenspolo notika 1924. gadā, kad JFK pieveica 1.BPB 2-1. Jelgavniekiem šajā sacensībā spēlēja Bergs, Bergmanis, Frišenbrūders, Gece, Neimanis, Dāvids un Zemītis.

Turpmākajos gados pārākā arvien bija 1.BPB, parasti gan startējot tikai divām līdz trīs vienībām. Pēc tam, trīsdesmito gadu vidū, vairākkārt meistarnosaukumu izcīnīja Ķeizarmežs.

1937. gadā jau sacentās piecas izlases (ASK, LAS, 1.BPB, Ķeizarmežs un 16.JAP), un drīzi pēc tam galvgalā izvirzījās ASK ar gandrīz pilnīgi jaunu ūdenspolo spēlētāju audzi.

1939. gadā ASK izcīnīja meistarnosaukumu šādā sastāvā: A. Jakimovičs, V. Miezītis, A. Kalnakārklis, A. Pētersons, E. Varšuns, Ž. Zvejnieks, B. Raiskums.

Pēdējās Latvijas meistarsacīkstēs 1943. gadā uzvarēja Daugavieši: K. Brasliņš, V. Janovskis, B. Raiskums, O. Šins, Ē. Kazaks, M. Lazdiņš un B. Dreimanis.

Pēdējās lielākās sacensības peldēšanā notika 1944. gada 22. un 23. jūlijā, kad vēl izcīnīja Rīgas meistarnosaukumus. 100 un 400 m brīvajā stilā ātrākais bija Georgs Dābols (US), 100 m uz muguras Bruno Dreimanis (Daugavieši), 100 m uz krūtīm Viktors Ozoliņš (ASK). Stafetēs pārākie bija Daugavieši: 4×100 m brīvajā stilā (K. Brasliņš, B. Dreimanis, B. Raiskums, M. Lazdiņš) un 3×100 m stilu maiņā (Dreimanis, Rieksts, Raiskums).

Sievietēm 100 m brīvajā stilā uzvarēja Tatjana Plūme (US), 100 m uz krūtīm Tatjana Muskate (Daugavieši), 100 m uz muguras Irēna Apine (US). Daiļlēcšanā sievietēm Irēna Apine (US), bet vīriešiem Jānis Ronis (US).

Starptautiskus kontaktus 1.BPB nodibināja 1922. gadā, aicinot piedalīties tradicionālajā Rīgas pilsētas ceļojošā kausa izcīņā 1500 m peldējumā igauņus un vāciešus no Karalaučiem, kuņi parasti izrādījās pārāki par Latvijas gaŗgalbniekiem (Ernesaks, Lemke, Benke, Metliks), izņemot 1929. gadu, kad Veinbaums pieveica vācieti Savicki.

1925. gadā uz Karalaučiem pirmajam peldētāju startam ārzemēs devās 1.BPB labākie pārstāvji (E. Plesmane, A. Kletke, M. Šretere, V. Jegorovs, A. Gertners, K. Krepšs, A. Mauriņš). Rīdzinieki sasniedza trīs jaunus Latvijas rekordus, izcīnot arī divas uzvaras (Gertners 200 m uz krūtīm un daiļlēcēja Šretere junioru klasē).

Rīgas peldētāji nepalaida gaŗām izdevības dažreiz sacensties ar anġļu un vāciešu kaŗaflores jūrnikiem, kas tomēr bija vāji pretinieki.

1931. gadā Karalaučos Z. Tomberga izcīnīja uzvaru 100 m uz krūtīm (1:41,8 min.), piedaloties šajās sacīkstēs vēl A. Gertneram, F. Fīrekem, B. Nelsonam un V. Jegorovam. Tajā pašā gadā A. Jakimovičs Tallinā pārspēja igauņus 100 m brīvā stila peldējumā, sasniedzot arī jaunu Latvijas rekordu (1:11,0 min.), un Z. Tomberga izcīnīja pirmo vietu 100 m krūšu stilā. Arī nākamajā gadā Jakimovičs Igaunijā triumfēja 100 m, bet 400 m ierindojās otrā vietā, kamēr Gertners ieguva otrās vietas 200 m uz krūtīm un 100 m uz muguras.

1930. gadā studentu pasaules meistarsacīkstēs Darmštātē daiļlēcšanā piedalījās Arvīds Mauriņš, ierindojoties sacensībās no dēļa piektajā, bet no torņa septītajā vietā.

Vienmēr rosīgās 1.BPB rīkotajās starptautiskajās sacīkstēs 1936. gadā piedalījās 20 igauņu un vāciešu peldētāju, bet divus gadus vēlāk Rīgā viesojās somu sportisti. Viņi bija pārāki visās sacensībās, izņemot 100 m peldējumā uz muguras, kur uzvaru izcīnīja Aleksandra Tomāse.

1944. gadā Liepājā. No kreisās G. Dābols, T. Ozolcelms un Z. Cūkainis

Vēl varētu atzīmēt, ka 1938. gada vasarā Latvijā ieradās kādreizējais pasaules rekordists zviedrs Arne Borgs, uzstājoties ar demonstrējumiem.

Arī latviešu ūdenspolo spēlētājiem šad un tad izdevās paspēkoties starptautiskās sacensībās. Piemēram, 1927. gadā Rīga pārspēja Tartū 5-0, spēlei notiekot Jelgavā. 1931. gadā 1.BPB uzvarēja Karalauču Poseidon 4-2. 1938. gadā Latvijas sastādītā, atkal Jelgavā, pieveica igauņus 7-0. Tāpat divus gadus vēlāk Kauņā lietuviešiem bija jāatzīst latviešu pārkums.

Citās reizēs nācās itin smagi arī zaudēt. 1936. gadā Karalauču SC 01 uzvarēja Ūzvarmežu 9-1 un 1.BPB 5-1. Pēc tam divus gadus vēlāk somi pārspēja latviešu sastādīto 10-1.

Pirmā oficiālā Latvijas peldētāju valstu sacīkste notika 1937. gadā pret Igauniju, ko bija jāzaudē, jo ziemeļu kaimiņš šajā sporta nozarē izrādījās krietni pārkāks. Tajā pašā gadā pilsētu sacīkstē pret Kauņu toties labāki bija latviešu izlases peldētāji (49,5-34,5).

Nākamā spēkošanās ar igauņiem notika 1938. gadā Rīgā, kas tāpat beidzās ar Igaunijas peldētāju uzvaru. Nelīdzēja arī šajās sacensībās sasniegtie četri jauni Latvijas rekordi. Vienīgo uzvaru panāca daiļlēcējs V. Gutkēvičs.

1939. gadā latvieši brauca atkal uz Igauniju. Uzvarēja mājinieki. Panākumus guva daiļlēcējs V. Stūris, kas izcīnīja pirmo vietu, un A. Tomāse, kuŗa ierindojās otrā vietā 100 m uz muguras. Latvijas ūdenspolo izlase uzvarēja Igauniju 3-2, vienus vārtus iegūstot O. Šinam, bet divus H. Ukšēm.

1940. gadā Rīgā notika pēdējā Latvijas un Igaunijas peldētāju spēkošanās Ķīšezerā peldētavā, 18. augustā. Tas bija divas nedēļas pēc tam, kad Latviju

„uzņēma” PSRS. Rīgā vēl darbojās Latvijas fiziskās kultūras un sporta komiteja, vienīgi tās vadītājs bija „pilnvarnieks” Sergejs Maģers. Viņš arī atklāja sacīkstes.

Igaunijas pārstāvji gan atkal uzvarēja, bet sacensības nu jau bija daudz sīvākas. Daiļlēcšanā otru gadu pēc kārtas pārākais bija V. Stūris. Pirmajās vietās ierindojās arī T. Ozolcelms 200 m uz krūtīm (2:56,8 min.) un A. Tomāse 100 m uz muguras (1:31,0 min.). Abi pie tam sasniedza jaunus Latvijas rekordus, kas bija jau pārāki par Igaunijas labākajiem rezultātiem šajās disciplīnās. L. Bunkša ieguva otru vietu 200 m uz krūtīm.

Notika arī vēl Latvijas un Lietuvas sacensība Kauņā, kuŗā uzvarēja latvieši.

Visās piecās izlašu sacensībās piedalījies vienīgi O. Šins. Pa četrām reizēm V. Miezītis un A. Lēbels, daiļlēcējs V. Stūris un ūdenspolo spēlētāji V. Janovskis, E. Varšuns un A. Kalnakārklis. Sievietēm par Latvijas rekordinternacionālo peldētāju kļuva A. Tomāse, kas startēja četros gadījumos.

LATVIJAS PELDĒTĀJU IZLAŠU SACENSĪBAS

1937	Tallinā	pret Igauniju	31-50
1938	Rīgā	pret Igauniju	34-66
1939	Piritā	pret Igauniju	41-64
1940	Rīgā	pret Igauniju	39-66
1940	Kauņā	pret Lietuvu	Uzv. Latvija

1927. gadā Rīgas laikrakstos parādījās pirmās ziņas par gaŗgabalu peldēšanas pasākumiem arī Latvijā, kas pārējā pasaulē bija pēkšņi ieguvuši lielu populāritāti. Ar vislielākām pretenzijām pieteicās brāļi M. un R. Breslavi, soloties pat mēģināt pārpeldēt Lamanšas kanāli.

Bet kad pienāca laiks to pierādīt praksē, avīzei Pēdējā Brīdī sarīkojot peldējumu no Pontona tilta Rīgā līdz Majoriem Rīgas jūrmalā, iznāca diezgan liela vilšanās. Labākais izrādījās Mozus Breslavs, kas pavadīja ūdenī kādas 7 stundas un veica apmēram pusi no paredzētās distances. Visi pārējie, to vidū žurnālists N. Smirnovs un pāris dāmu, jau itin drīz sakāpa pavadītāju laivās.

Visnopietnāk un sekmīgāk šai peldēšanas nodarbei pievērsās students Arnolds Šiksna (RPDSK) un inženieris Kārlis Grauers (I.RAK); pēdējais gan vairāk tikai paša priekam. Viņi abi 9 stundās un 5 minūtēs veica apmēram 20 km gaŗu distanci no Daugavas līdz Ūīsezeram. Peldējumā no Rīgas uz Majoriem Šiksna reiz sasniedza Bulduru tiltu, bet mēģinājumi peldēt uz Roņu salu, Rīgas jūŗas līcī, beidzās neveiksmīgi, galvenokārt ļoti nelabvēlīgo laika apstākļu dēļ.

Pēc tam gaŗo distanču peldēšana Latvijā izbeidzās.

LATVIJAS REKORDI PELDĒŠANA

Vīriešiem:

Brīvajā stilā

100 m	Andrejs Lēbels	1:05,2	1938
200 m	Ēriks Kazaks	2:34,9	1939
400 m	Ziedonis Ramiņš	5:47,0	1939
800 m	Oskars Šins	12:29,5	1943
1000 m	Oskars Šins	15:52,0	1936
1500 m	Oskars Šins	23:54,5	1939
4×100 m	ASK (L. Ramiņš, A. Jakimovičs, Z. Ramiņš, V. Miezītis)	4:33,5	1939
4×200 m	ASK (A. Jakimovičs, V. Miezītis, L. Ramiņš, Z. Ramiņš)	11:03,6	1939
10×50 m	ASK (J. Ramiņš, B. Raiskums, L. Tresters, E. Mačuļskis, A. Pētersons, R. Kottello, Ž. Zvejnieks, L. Ramiņš, Z. Ramiņš, V. Miezītis)	5:20,6	1939

Uz krūtīm

100 m	Tāļivaldis Ozolcelms	1:17,8	1943
200 m	Tāļivaldis Ozolcelms	2:53,9	1943
400 m	Tāļivaldis Ozolcelms	6:25,7	1943
500 m	Tāļivaldis Ozolcelms	8:05,8	1943
4×200 m	US (T. Ozolcelms, P. Lapiņš, A. Grasis, H. Pastārus)	13:35,6	1943

Uz muguras

100 m	Ziedonis Čūkainis	1:21,5	1943
200 m	Ziedonis Čūkainis	3:04,7	1942
400 m	Ziedonis Čūkainis	6:49,0	1942
3×100 m	1.BPB (A. Kudis, V. Janovskis, A. Medlingers)	4:35,8	1938
Stilu maiņa (100+200+100)	ASK (Z. Čūkainis, T. Ozolcelms, A. Jakimovičs)	5:42,4	1939
3×100 m stilu maiņa	US (Z. Čūkainis, T. Ozolcelms, A. Lēbels)	4:00,5	1943

Sievietēm:

Brīvajā stilā

100 m	Tatjana Plūme	1:21,6	1943
200 m	Tatjana Plūme	3:10,4	1943
300 m	Tatjana Plūme	5:04,8	1943
400 m	Tatjana Plūme	6:51,6	1943
500 m	Tatjana Plūme	9:01,4	1943
800 m	Tatjana Plūme	14:28,2	1943
4×100 m	1.BPB (R. Dombrovska, G. Valtere, K. Remese, Z. Pudule)	6:18,5	1938

Uz krūtīm

100 m	Lilija Pētersone	1:37,4	1943
200 m	Lilija Pētersone	3:31,2	1943
400 m	Lilija Pētersone	7:25,1	1943

Uz muguras

100 m	Aleksandra Briede	1:35,0	1943
200 m	Aleksandra Briede	3:32,3	1943
400 m	Aleksandra Briede	7:32,2	1938

RITENBRAUKŠANA

Riteņbraukšana Latvijā priekš pirmā pasaules kara bija viens no populārākajiem sporta veidiem, sākumā galvenokārt pa šoseju, bet vēlāk arī trekā.

Pati pirmā riteņbraucēju organizācija bija, vāciešu 1886. gadā dibinātais, Rīgas velosipēdu klubs jeb 1. Rīgas riteņbraucēju biedrība (1.RRB), kuņai sākumā bijuši tikai 14 biedru, bet trīs gadus vēlāk jau 84, no tiem 34 „pirmās šķiras braucēji”.

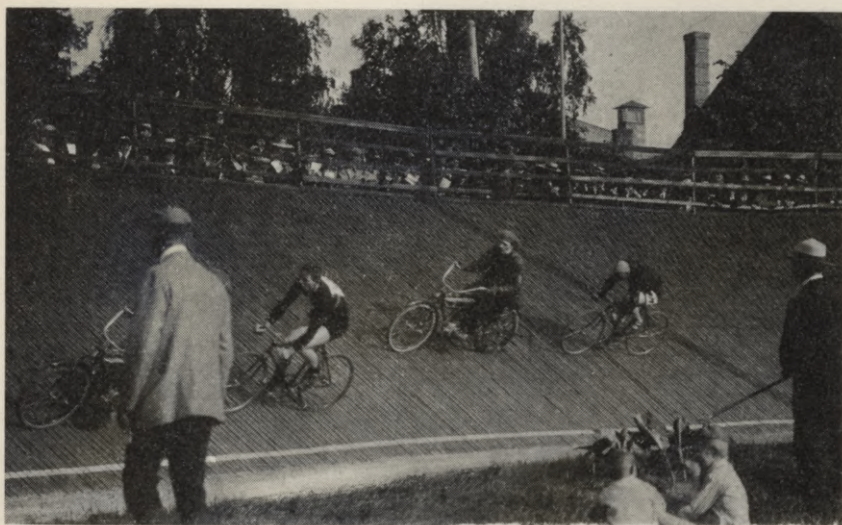
Kā Baltijas Vēstnesis 1889. gada 1. jūlijā rakstījis, tad šī biedrība jau tolaik sarīkojusi trīs nedēļu ilgu braucieni caur Vidzemi uz Igauniju un Sāmsalu. Un avīze citējusi biedrības gada pārskatu, ka „kluba ātrā uzplaukšana ir labākā liecība par to, ka braukšana ar šādiem ratiem ir derīga”.

Par pašu pirmo latviešu riteņbraucēju, šķiet, jāuzskata valmierieti Eduardu Lāceru, kas spēja gūt uzvaras jau tajā laikā, kad šajā nozarē pilnīgi dominēja vietējie vācieši. Viņš sākumā startējis ar divriteni, kam tad vēl bija liels priekšējais un mazs pakalējais ritenis. Ap 1890. gadu Lācers piedalījies stafetes braucienā sacensībā ar vilcienu no Rēveles līdz Rīgai, pie kam riteņbraucēji bijuši pārāki par kādām pusotra stundām.

Te piebilstams, ka deviņpadsmitā gadsimta beigās un dažreiz arī vēlāk sportisti sacīkstēs ļoti bieži piedalījās ar izdomātu vārdu, jo tad viņus vēl parasti neuzskatīja par „normāliem” cilvēkiem. Un tādā veidā varēja izvairoties ne tikai no apsmiekla, bet pat no nepatīkšanām, piemēram, darba vietā. Jādomā, ka tādēļ toreizējo sacensību noteikumos arī bija rakstīts: „Pietiekumā jāuzrāda vārds, uzvārds, bet ja nevēlas startēt ar īsto vārdu, tad puseidonāms”.

Vēlāk stāvoklis mainījās ne tikai šajā ziņā, bet latvieši aizvien vairāk no vadošajām vietām izspieda arī līdz tam pārākos vāciešus. Kad ap 1905. gadu 2.RRB grupa, kuņai brauca P. Mežgailis, A. Rezevskis, G. Zariņš un J. Dikmanis, pieveica 50 braustu sacensībā sacīkšu rīkotāju un līdz tam pastāvīgo uzvarētāju 1.RRB, šis tradicionālais brauciens ar to izbeidzās uz visiem laikiem.

Vienu brīdi par nepārspējamu šosejas braucēju kļuva Jēkabs Bukse, kā rekordus laboja tikai tad, kad izbūvēja asfaltētas šosejas un parādījās īpaši sacīkšu divriteni. Trīs gadus pēc kārtas (no 1907. līdz 1910.) viņš bija

Aizmotora braukšana 2. Rīgas riteņbraucēju biedrības trekā 1913. gadā. Vedēji uz motocikliem J. Bukse un G. Ērenpreiss. Riteņbraucēji K. Kepke un Ulmanis

Baltijas meistars 100 verstu braucienā. Tāpat vairākas reizes uzvarēja valmierietis E. Oļukalns, un meistars bija arī rīdzinieks P. Grinbergs.

Sevišķi liela rosība sākās, tuvojoties 1912. gada olimpiskajām spēlēm Stokholmā, kur bija paredzēts gan tikai šosejas brauciens, jo zviedri no treka būves atteicās.

Vispirms, 1912. gada 6. maijā, notika olimpisko kandidātu pārbaude, braucot tieši olimpiskās distances garumu (320 km 385 m) pa maršrutu Rīga-Jelgava-Šauļi-Jelgava-Rīga. Pieteikušies bija 18 riteņbraucēji no Rīgas, Jelgavas, Tērbatas, Maskavas, Pēterburgas un Sevastopoles.

Uzvarēja maskavietis Fjodors Borisovs (13 st. 13 min. 11,2 sek.), otrs bija Andrejs Apsītis, trešais Ansis Polis, ceturtais Jānis Prātnieks, visi rīdzinieki. Kaut uz Stokholmu bija paredzēts sūtīt sešus cilvēkus, galu galā, pieteica pavisam 12, no kuriem deviņi bija Latvijas sportisti. No tiem nestartēja vienīgi Ansis Polis.

Zviedrijā grūto braucienu apkārt Melāra ezeram no desmit Krievijas sacensoņiem pabeidza tikai Andrejs Apsītis, kamēr Augusts un Kārlis Kepkes, Edgars Richters, Fridrihs Bošs, Jānis Prātnieks, Johans Līvens, Jēkabs Bukse un divi krievi izstājās. 123 dalībnieku vidū Apsītis ierindojās 60. vietā, pavadot ceļā 12 st. 18:20,6 min. Par to viņš saņēma Nopelni diplomu (Diploma of Merit). Olimpisko zelta medaļu izcīnīja Rūdolfs Luiss (Dienvidāfrika), kā rezultāts bija 10 st. 42:39,0 minūtes.

Sekojošās Viskrievijas sporta spēlēs 1913. un 1914. gadā, Kījevā un Rīgā, lieliskus panākumus guva latviešu riteņbraucējs Augusts Auns. Pirmo

reizi sacīkste notika no Kījevas uz Čerņigovu un atpakaļ uz Kījevu (240 verstes) un vēl pilnīgi atsevišķs 10 verstu finišs trekā. Auns ierindojās otrā vietā (vēl startēja A. Apsītis, K. Kepke un R. Ozols), bet gadu vēlāk braucienā no Rīgas uz Šauļiem un atpakaļ viņš izcīnīja uzvaru, pārspējot visus konkurentus gandrīz par stundu, veicot 275 verstes 10 st. 09:41,0 minūtēs.

Ar sportu Auns sāka nodarboties 1902. gadā, bet riteņbraukšanai pievērsās tikai pēc tam, kad iestājās Marsā. 1913. gadā kopā ar Ķibermani viņš piedalījās braucienā no Tērbatas uz Rēveli (Tallinu), kur 23 dalībnieku konkurencē viņi ieguva pirmo un otru vietu. Bez tam Auns vēl startēja ar labiem panākumiem sacīkstēs Pēterburgā, Maskavā, Čarkovā, Jaroslavļā un citur, gandrīz vienmēr braucot no Rīgas uz sacensību vietu ar divriteni. Viņš saņēma arī piedāvājumu kļūt par angļu firmas Osmond profesionālu riteņbraucēju, bet visam tālākajam svītru pārvilka pirmais pasaules kašs.

Par treka riteņbraukšanas lielo populāritāti Latvijā liecināja kaut vai tas, ka Rīgā vien bija četri velodromi, kamēr Maskavā vēl neviens. Priekš kaša savs treks bija 1.RRB, 2.RRB, Unionam un Marsam. Tādu netrūka arī provincē — Liepājas Olimpījai, Ventspils un Jelgavas Unionam, Valmieras sporta biedrībai. Pēc tam sapostītos vai nodegušos riteņbraukšanas ovālus Latvijas galvaspilsētā vairs atjaunoja vienīgi Marss.

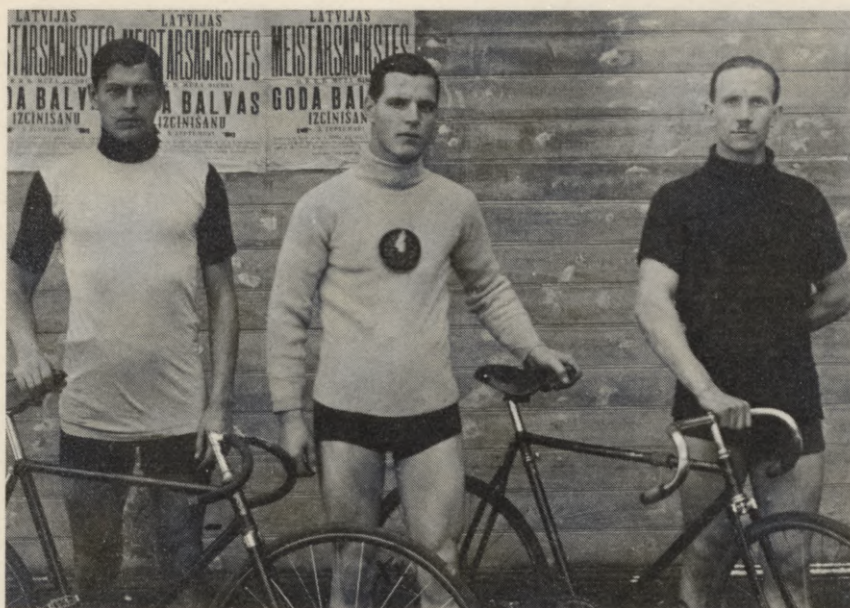
Sākumā, protams, dominēja vācu izcelsmes riteņbraucēji, kušu vidū pazīstamākie vārdi bija Vajens, Gērcs, Krets, Pauris, Kreics, Pētersals, Rodriāns u.c. A. Pētersals vēlāk pārgāja profesionāļos un viņu pat dažreiz dēvēja par pasaules meistaru. Kārlis Gērcs neatkarības laikos bija vairākkārtējā Latvijas sprinta čempions R. Plūmes trenētājs.

Vēlāk stāvoklis tomēr krietni vien mainījās. Jau 1900. gada 15. maijā Dienas Lapā plaši aprakstītas kādas eksternas riteņbraukšanas sacensības 2.RRB, kur labus panākumus guvis Bradiņš. Par spējīgiem treka braucējiem izveidojās arī Cīrcenis, Eglītis, Bošs, Rūms, Tamanis, Beitlers. Vienās Baltijas provinces meistarsacīkstēs Tērbatā 5 verstu braucienā uzvarēja Arnolds Upenieks.

1907. gadā uz Rīgu speciāli mēroties spēkiem ar Michailu Beitleru brauca tolaik slavens krievu trekists Sergejs Utočkins. Katrs izrādījās pārāks vienā sprinta braucienā, bet no izšķirējās sacensības abi atteicās. Trīs gadus vēlāk Beitlers uzvarēja Berlīnē Zelta lentes izcīņā. 1912. gadā viņš trešo reizi ieguva Krievijas meistarnosaukumu un pēc tam devās uz Parīzi, kļūdams par profesionālu braucēju.

1912. gada 8. un 9. septembrī, Tulā, notika Viskrievijas riteņbraukšanas čempionāts sprintā. Finālā otrā vietā ierindojās A. Pētersals un ceturtajā F. Bošs.

Pirmajās Viskrievijas sporta spēlēs 1913. gadā Kījevā sprintā uzvarēja Apsītis. 5 verstu braucienā: 1. Kārlis Kepke, 2. Andrejs Apsītis, 3. Roberts Ozols, bet 20 km, kur startēja četri latvieši, viņi sarindojās šādā secībā: 1. A. Apsītis, 2. K. Kepke, 3. R. Ozols, 4. A. Auns.

1922. gada Latvijas ritenbraukšanas meistarsacīkšu trekā sekmīgākie dalībnieki. No kreisās R. Plūme, A. Zeiberliņš un A. Apsītis

Desmit verstu braukšanā aiz motora R. Ozols izcīnīja otru vietu. Bet kad noskaidrojās, ka uzvarētājs bijis kāds profesionālis, Viskrievijas olimpiskā komiteja vēlāk paziņoja, ka Ozolam godalga apmainīta pret pirmo. Baltijas meistarnosaukumu trekā tajā pašā gadā izcīnīja Eižens Fogels.

2. Viskrievijas sporta sacensībās Rīgā, 1914. gadā, sprintā atkal pārākais bija Apsītis, bet 4×1 verstes braucienā uzvarēja Marsa vienība, kuņā startējuši M. Beitlers, A. Polis, J. Trautmanis un R. Plūme. Tā raksta Ā. Plūms monografijā Roberts Plūme sportā, kas iznāca 1939. gadā Rīgā. Drusku neskaidra gan ir Beitlera piedalīšanās, jo pēc citas informācijas viņš bija taču profesionālis.

100 verstu brauciens notika Rīgas hipodromā un bija noteikts, ka tas, kas veiks šo distanci ātrāk par trīs stundām, saņems ķeizarisko zelta medaļu. Uzvaru izcīnīja Marsa ritenbraucējs Teodors Blumbergs — 2:59:57,0 stundās un kā vienīgais ieguva izsludināto godalgu.

Priekškaņa laikos lielā cieņā bija arī, tā dēvētā, mākslas braukšana, kur lielākie meistari izrādījās K. Vītolīņš un V. Rudzītis. Zeltkalis Kārlis Vītolīņš, kas sevišķi Latvijas neatkarības sākuma gados gandrīz vai viens pats gatavoja visas tolaik populārās godalgas — žetonus, arī vēlāk Marsā dažreiz demonstrēja šo braukšanas māku. Tā notika gandrīz uz pašas pirmās konstrukcijas braucamajiem rīkiem, ar milzu priekšējo ratu un pavisam mazu balansa ritenīti aizmugurē.

Vītolinš ar pseidonimu Vitollo aktīvās sporta gaitas bija sācis jau 1896. gadā. Domā, ka viņš ir pirmais, kas, līdz 1900. gadam uz žetoniem un balvām iegravētā, parastā vāciskā „Heil!” vietā, ir izgatavojis godalgu ar uzrakstu latviešu valodā — „Sveiks!”

Kaŗa laikā sevišķi labus panākumus sāka gūt Roberts Plūme pēc evakuēšanās uz Krieviju, būdams vēl ģimnazists. 1915. gada 15. un 16. augustā, Tulā, viņš uzvarēja Viskrievijas meistarsacīkstēs 1,5 verstu sprinta braucienā. Šajās sacīkstēs piedalījās vēl divi rīdzinieki, bet abi ar pieņemtiem vārdiem — Michails Beitlers kā Gardens un Jēkabs Trautmanis — Možeiko. Tajā pašā gadā Plūme Jaroslavlā sasniedza jaunu Krievijas rekordu 5 verstēs (7:30,0 min), pieveicot divcīņā tad slaveno J. Meļņikovu.

Arī 1916. gada 8. septembrī Plūme atkal izcīnīja Viskrievijas sprinta čempiona nosaukumu, atstājot tālākās vietās Jemeljanovu (Pēterburga), Kručkovu (Maskava) un Pogoževu (Tula). Nākamajā gadā meistara titulu ieguva Beitlers (Plūme nestartēja).

Plūme Krievijā bija aktīvs līdz pat 1920. gadam, gūstot daudz un dažādas uzvaras sacīkstēs Maskavā, Ribinskā, Jaroslavlā, Kostromā, Nižnij-Novgorodā, Samarā, Streļņā pie Pēterburgas, Jekaterinburgā.

Neatkarīgajā Latvijā pirmās Latvijas meistarsacīkstes trekā notika 1921. gadā Liepājā, Olimpijas velodromā, un tajās triumfēja Arturs Zeiberliņš. Rīgas Marss savu atjaunoto treku atklāja 1922. gada 11. jūnijā, kur tad ar dažiem izņēmumiem arī notika visas turpmākās valsts meistarsacīkstes.

Paši pirmie labākie riteņbraucēji trekā bija A. Zeiberliņš, A. Apsītis, F. Ukstiņš, R. Ībens, J. Riņķis, R. Plūme, V. Kepke, A. Erdmanis, V. Savičs, A. Sinka, E. Mālers, L. Bērziņš, H. Martinsons, R. Veikerts u.c. Provīncē spēcīgākie pārstāvji nāca no Liepājas (E. Richters, V. Mīlles, J. Plūme, K. Šmits, Meijers), Ventspils (E. Fogels, V. Līcītis, N. Fricis), Valmieras (J. Pelcis, J. Auris, H. Jambergs) un jelgavnieks A. Losbergs. Valmierai bija no zemes uzbēruma veidots treks. Liepājnieki savukārt daudz nerūpējās par sava velodroma uzturēšanu kārtībā, un jau 1926. gada Latvijas meistarsacīkšu laikā policija aizliedza aizmatora braukšanu drošības apsvērumu dēļ. Tādēļ vienu brīdi Latvijā vairs bija tikai divi koka velodromi — Sparam Ventspilī un Marsam Rīgā, kas abi rūpējās par to uzlabošanu.

Visi braucēji kā trekā, tā pa šoseju bija sadalīti klasēs, pēc reikta uzvaru skaita pārejot augstākā. Kaut dažam, pats par sevi saprotams, labāk padevās viens vai otrs braukšanas veids, visumā Latvijas riteņbraucēji, ar dažiem izņēmumiem, startēja trekā un uz šosejas. Speciālisti par Latvijas visu laiku vispusīgākajiem riteņbraucējiem atzina Apsīti un Immermanu.

1938. gadā Latvijā uzbūvēja pirmo betona konstrukcijas velotreku. Tas atradās NLAKB īpašumā Senču silā pie Baltezera, netālu no Rīgas. Kaut valdība nāca talkā ar līdzekļiem, šīs idejas galvenais autors un realizētājs

Spara „Zelta godalgas” izcīna Ventspilī 1927. gadā. No kreisās R. Plūme, E. Fogels, V. Līcītis, V. Savičs un N. Fricsons

bija riteņbraukšanas sporta veterāns un 1912. gada Stokholmas olimpisko spēļu dalībnieks Fridrihs Bošs. Jaunais treks, kas atbilda jau visām modernajām prasībām un kuŗa skrejcelš bija 333 m garš, izraisīja lielu rosību. Tūlīt sekoja arī vairākas starptautiskas sacīkstes, uz tām sarodoties līdz 4000 skatītāju.

Latvijas galvaspilsētas riteņbraucēji, sākot ar 1925. gadu, katru pavasari jauno sezonu atklāja ar visumā ļautru un interesantu sacensību „Šķērsām un apkārt Rīgai”, kur parasti piedalījās kā šosejas speciālisti, tā izteikti treka braucēji.

Par lielāko meistaru te izrādījās Arvīds Immermans, kas kopš 1933. gada panāca vairāk nekā pusduci uzvaru, sasniedzot pirmais Marsa laukumu, kur sacensība vienmēr sākās un beidzās. Trīs reizes ātrākais bija Ansis Erdmanis, divas — Rolfs Veikerts un Arvīds Lejnīeks, pa reizei Andrejs Apsītis, Senons Popovs, Hermanis Naumanis.

Latvijas meistarsacīkstes šosejas braukšanā sākumā notika 100 km, bet 1931. gadā pagarināja uz 150. Ar 1936. gadu sāka sacensties 100 km vienībām. Samērā populāri kļuva arī tādi braucieni kā Rīga-Daugavpils (240 km), Rīga-Jelgava, Rīga-Ķemeri, Rīga-Valka un citi.

Trekā, sākot ar 1926. gadu, regulāri notika arī Rīgas meistarsacīkstes. Piebilstams, ka 1925. gadā Latvijas meistarsacīkstes trekā nenotika nesaskaņu dēļ starp LRMS un sporta biedrības Marsa vadību. Kad beidzot tās uzdeva rīkot Ventspils Sparam, tajā dienā lija lietus, un meistari palika nenoskaidroti.

LATVIJAS RITENBRAUKŠANAS MEISTARI TREKĀ

Sprintā (sākumā 1,5, vēlāk 1 km)

Arturs Zeiberliņš (2.RRB)	1921
Roberts Plūme (Marss)	1922-24
Nenotika	1925
Vitolds Savičs (Marss)	1926-29
Andrejs Apsītis (Marss)	1930-31
Kārlis Zemītis (Marss)	1932-33
Arvīds Immermans (ASK)	1934
Arvīds Lejnieks (Marss)	1935
Arturs Kipelts (Marss)	1936
Arvīds Lejnieks (Marss)	1937
Jēkabs Vilsons (ASK)	1938-39
Ojārs Siliņš	1940
—	
Roberts Kļaviņš (Marss)	1942
Ojārs Siliņš (Daugavieši)	1943

Aizmotora braukšanā Latvijas meistarsacīkstēs bija jāveic 15 km, bet Rīgas meistarsacīkstēs 10. Sacensības šajos gadījumos notika gandrīz regulāri, bet dalībnieku skaits aizvien bija ļoti mazs. Valsts meistargodā šajā disciplīnā tika A. Zeiberliņš, R. Plūme, A. Sinka, A. Erdmanis, A. Apsītis, V. Savičs, V. Līcītis, A. Lejnieks, A. Immermans.

4×1 km grupu braucienā līdz pat 1932. gadam vienmēr pārkais bija Marss, un tikai pēc tam vairākkārt uzvarēja spēcīgie ASK riteņbraucēji, sasniedzot arī Latvijas rekordu — 5:24,8 minūtes.

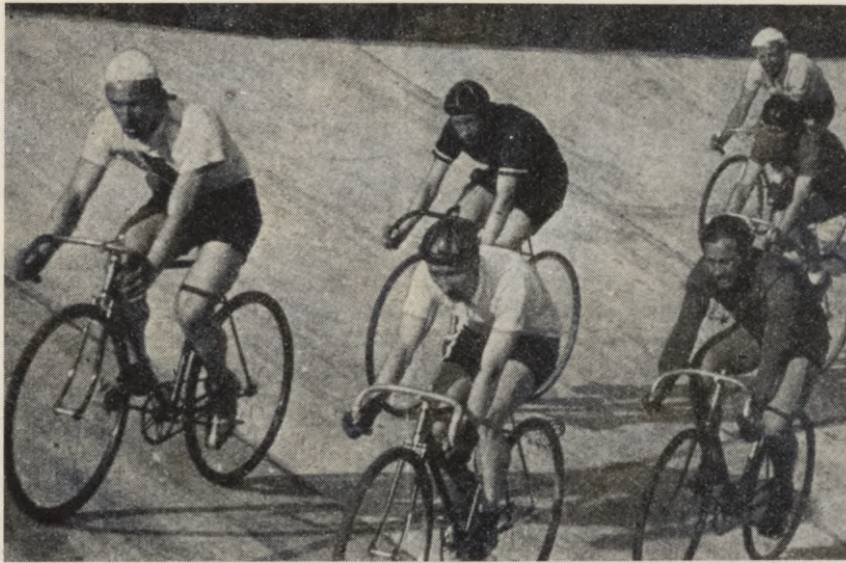
Vienu vienīgu reizi noskaidroja Latvijas meistaru 50 km distancē trekā (1927. gadā), uzvaru izcīnot Robertam Ozolam (Unions).

LATVIJAS RITENBRAUKŠANAS MEISTARI ŠOSEJĀ

(100, vēlāk 150 km)

Jānis Ola (Marss)	1922-23
Harijs Jostsons (Valm. SB)	1924
Ansis Erdmanis (LUASB)	1925-26
Senons Popovs (Unions)	1927-28
A. Štesingers (AVSB)	1929
Andrejs Apsītis (Marss)	1930-31
Senons Popovs (Unions)	1932
Aleksejs Jurjevs (ASK)	1933-34
Arvīds Immermans (ASK)	1935
F. Iesals (Marss)	1936
Arvīds Immermans (ASK)	1937
Voldemārs Lassi (Marss)	1938-39
—	
Alberts Džarcāns (Marss)	1942 (100 km)
Voldemārs Lassi (Marss)	1943 (100 km)

Riteņbraukšanā, protams, reģistrēja arī Latvijas rekordus, bet sevišķa cenšanās pēc tiem nebija manāma un tos atzīmēja presē — ja vispār — tā vairāk tikai starp citu. Bez tam šosejas braucienos, ja tie notika ar masu

Grupa Latvijas riteņbraucēju 1940. gada pirmajā pusē. No kreisās J. Vilsons, A. Immermans, J. Ķezberis, A. Lācis, J. Krastiņš un R. Straume

startu, kas kļuva arvien populārāks, sasniegtajiem laikiem tik un tā nebija sevišķi liela nozīme. Te daži no šiem rekordiem:

Trekā:

200 m no lidojoša starta	13,2*	R. Plūme, A. Sinka, H. Martinsons	
200 m no stāvoša starta	13,6	A. Lejnieks	1936
250 m	16,7	R. Kļaviņš	1943
1 km no lidojoša starta	1:15,4	H. Ozoliņš	1944
1 km no stāvoša starta	1:18,0	A. Lejnieks	1936
10 km aiz motora	10:20,0	H. Martinsons	1928
15 km aiz motora	15:05,9	V. Licītis	1930
4×1 km	5:24,8	ASK	

* Par Marsa treka rekordu atzīmēts V. Saviča 12,8 sek. (1928.).

Šosejā:

1 km	1:12,5	R. Straume	1937
10 km	15:06,7	J. Vilsons	1938
20 km	30:21,6	J. Vilsons	1938
50 km*	1:18:45,6	V. Lassi	1938
100 km	2:51:34,4	V. Lassi	1938
150 km	4:33,20,0	V. Lassi	1938
100 km vienībai	2:38:31,1	Marss (A. Vītols, V. Lassi, F. Iesals, T. Šmits)	1937
4×25 km**	2:44:16,0	LAS (A. Cinis, A. Ķīrsis, R. Straume, Prieditis)	1939

* J. Krastiņš šo distanci LAS internās sacīkstēs veica 1:18,34,0 st. (1938.).

** Labākais sasniegums.

○

Nozīmīgs pagrieziena Latvijas riteņbraukšanas sportā sākās ar 1936. gadu, kad pirmo reizi notika, tā dēvētais, Vienības brauciens. Par tā ierosinātāju un protektoru apzīmēja valsts prezidentu K. Ulmani. Cik tam bija liela ietekme, varbūt vislabāk liecina, ka 1934. gadā visā valstī bija tikai 64 reģistrēti jeb, kā toreiz teica, organizēti riteņbraucēji, bet 1938. gadā to skaits jau pieauga uz 1929.

Vienības braucieni, kas praktiski aptvēra visu Latviju, sākumā organizēja un vadīja R. Plūme, bet vēlāk J. Dikmanis. Ar katru reizi dalībnieku skaits auga: 1936. gadā — 1215, 1937. — 1300, 1938. — 1330. Un kad 1939. gadā jau piedalījās 5300 riteņbraucēju, tad nebija arī, varbūt, nemaz pārspīlēts, ja runājam par istiem tautas svētkiem.

Šī sarīkojuma dalībnieki grupējās divās daļās — sacīkšu un normu braucējos. Pēdējā varēja startēt ikviens Latvijas iedzīvotājs bez piederības kādai organizācijai. To tādēļ arī sauca par neorganizēto riteņbraucēju grupu, un tai nebija nekāda sacīkšu rakstura. Bija jāveic vienīgi zināma norma, ko parasti izpildīja ap divas trešdaļas dalībnieku.

Brauciena starta punkti atradās katra apriņķa galvaspilsētā, un 1939. gadā jau bija pavisam 27 dažādi maršruti ar mērķi Uzvaras laukumā, Rīgā (1937. g. Jelgavā), kur tad arī notika beigu ceremoniāls, resp. apbalvošana. Skatītāju skaits arī palielinājās no parastajiem 20.000 līdz 30.000 pēdējā gadā.

Klases bija dažādas, tāpat distances, pie kam garākās parasti brauca divos etapos. Vistālāko ceļu bija jāveic 1. un 2. klases sacīkšu braucējiem, kuŗš svārstījās ap 300 līdz 400 km.

Galvenajā grupā ar sacīkšu divriteņiem par veiksmīgāko cīnītāju izvirzījās Arvīds Immermans (ASK), kas uzvarēja trīs reizes pēc kārtas un tikai 1939. gadā palika otrā vietā aiz Jāņa Krastiņa (LAS). Līdzīgi tas notika arī sieviešu grupā, kur labākā bija Alma Lieģe-Lasī (Marss), kamēr vienu uzvaru (1937. gadā) izcīnīja Alma Briede (Marss). Senioru klasēs (sirmo un veco vīru) atkal triumfēja veterāni Fricis Immermans un Andrejs Apsītis.

○

Starptautiskajā laukā latviešu riteņbraucēji bija visai aktīvi. Nozīmīgākie starti izvērtās olimpiskajās spēlēs, kaut arī tie beidzās ļoti nesekmīgi. Pie drusku izdevīgākas izlozes panākumi neapšaubāmi būtu daudz labāki.

1924. gadā Parīzē Latvija piedalījās 4×1 km grupu braucienā šādā sastāvā: Roberts Plūme, Andrejs Apsītis, Frīdrihs Ukstiņš un Aleksandrs Sinka. Latviešiem pirmais pretinieks bija Polija, kas vēlāk izcīnīja sudraba medaļu. Pēc zaudējuma poļiem, no tālākas spēkošanās bija jāatsakās. Individuāli sprintā startēja Arturs Zeiberliņš un Roberts Plūme, zaudējot priekšbraucienos.

1943. gadā Marsā. No kreisās H. Ozoliņš, A. Džarcāns un P. Džarcāns

1928. gadā Amsterdamā Latvijai par pirmo pretinieku lozei labpatikās piešķirt Itāliju, kas izcīnīja zelta medaļu. Izlasē brauca Roberts Plūme, Senons Popovs, Roberts Ozols un Ernests Mālers. Zaudējums bija nenovēršams. Individuāli sprintā Plūme nokļuva līdz starpbraucienam.

1936. gadā Berlīnē latvieši piedalījās 100 km šosejas braucienā vienībām ar A. Immermanu, M. Mazūru, A. Vītolu un A. Jurjevu sastāvā (rezervē V. Lassī un J. Vīlsons). 23 valstu konkurencē uzvarēja Francija, bet Latvija oficiālajā protokolā ar 17 citām vienībām ierindojās aiz sestās vietas. Par spīti smagam kritienam (70. km) un lauztai rokai, no latviešu vienības visātrāk distanci veica jelgavnieks Mārtiņš Mazūrs (2:37:08), kamēr individuālais uzvarētājs francūzis Roberts Šarpantjē sasniedza 2:33:05 st. Krietienu piedzīvoja arī Vītols 48. kilometrā.

Latvijai riteņbraukšanā notika trīs valstu sacīkstes. 1931. gadā pret Lietuvu 100 km šosejas braucienā latvieši uzvarēja, S. Popovam ierindojoties otrā vietā, H. Naumanim trešajā, A. Apsītim ceturtajā un A. Jurjevam piektajā. 1932. gadā atkal pārāki bija Latvijas riteņbraucēji, uzvarot Jurjevam, bet Blauam izcīnot trešo un Vilsonam piekto vietu (Immermans izstājās nebeidzīs).

Tajā pašā gadā Tallinā notika valstu sacīkste trekā pret Igauniju. A. Immermans, A. Apsītis, J. Vīlsons un A. Jurjevs, ierindojās pirmajās četrās vietās 1 un 10 km, kā arī bija pārāki 4 km grupu braucienā. Uzvarētāji ieguva maksimāli iespējamo punktu skaitu, un igauņi no tālākām sacensībām atteicās.

1934. gadā Valmiera (Pelcis un Rozītis) pieveica Tartū, sacensoties 5 un 10 km braucienos.

Latviešu riteņbraucēji, tā teikt, izmēģināja roku arī pasaules meistarsacīkstēs. 1924. gadā Parīzē trekā startēja visi olimpnieki, labākos panākumus gūstot Robertam Plūmem, kas handikapa braucienā ierindojās ceturtajā vietā. Pēc tam Plūme piedalījās vēl pasaules meistarsacīkstēs 1927. gadā Ķelnē un 1928. gadā Budapeštā, bet 1934. gadā Leipcīgā brauca Arvīds Lejnīeks. Nevienā gadījumā Latvijas pārstāvji tālāk par starpbraucieniem netika. 1928. gadā Budapeštā šosejā startēja Roberts Ozols, bet rutinētākie pretinieki viņu nogāza.

Starptautiskie sakari ar ārzemju riteņbraucējiem iesākās jau 1923. gadā, kad tajā vasarā Latvijā viesojās pavisam četri vācieši un divi poļi. Tad sekoja lietuvieši (1925. gadā), atkal vācieši (1926. un 1929.) un Polijas meistars Popončiks (1937.), kas zaudēja Lejniekam.

Divas plašas starptautiskas sacīkstes notika 1939. gadā Senču sila velodromā, startējot vāciešiem, poļiem un pa vienam francūzim un somam.

Bez tiem latviešu riteņbraucējiem, kas jau atzīmēti, ārzemēs treka sacensībās vēl piedalījās A. Sinka, J. Riņķis, V. Kepke un A. Kipelts — Polijā; L. Bērziņš un liepājnieki V. Millers ar K. Šmitu — Lietuvā, visiem gūstot teicamus panākumus.

Ne tik labi veicās šosejas braucējiem — LAS pārstāvjiem J. Jansonam un E. Grīntālam (1936. gadā Polijā), A. Immermanam, M. Mazūram, V. Lassi, V. Cīrulim, Kainam, J. Krastiņam, A. Buntem (1939. gadā Helsinkos un Karalaučos).

Riteņbraukšana sievietēm neatkarīgā valstī sākās tikai nedaudz vēlāk par vīriešiem. Un tāpat kā visās citās sporta nozarēs, ļoti aktīva bija province. 1923. gadā Ventspils Spara trekā sacentās Kampara, Berga, Mateuse, vēlāk arī Pavasara, Grinberga, Jukmančuka, Štrausa, Lāme. Tajā pašā gadā Jelgavā notika sacīkstes pa šoseju, kuŗās brauca Zaļuma, Kalniņa, Zalcmāne, Birģele; Valmierā — H. un L. Jēģeres, Verjovkina, Ķerpe, Freimane, Piešiņa; Liepājā — Priedīte, Bitīte un citas.

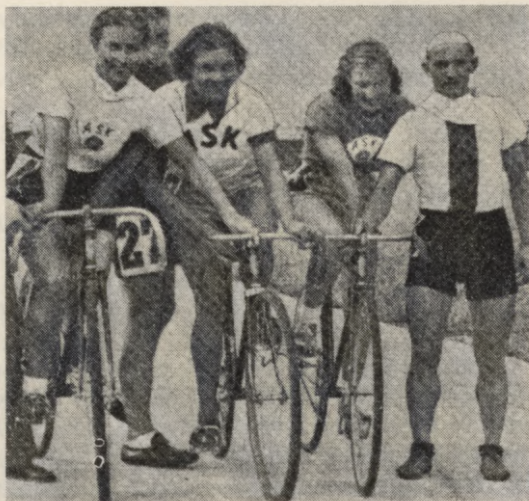
Galvaspilsētā presē pirmās sacīkstes sievietēm atzīmētas 1924. gadā, kad Marsa trekā 1,5 km braucienā uzvarēja H. Jansone, 2. L. Jansone un 3. M. Baumannē, kuŗām vēlāk pakāpeniski pievienojās Vanaga, Briede, Kūno, Markitante, Dzirnekle, Puriņa, Dribe, Priberga, Ozoliņa, Liepiņa, Grinberga, M. Jansone, ventspilniece Paegle un citas.

Notika arī eksternas sacīkstes un dažreiz dalībnieču saradās tik daudz, ka varēja rīkot pat priekšā došanas braucienus.

Par spēcīgākajām pārstāvēm izvirzījās marsietes Hermīne Jansone un Johanna Vanaga, sevišķi pirmā. Jansone reiz Valmierā izmēģināja spēkus kopā ar vīriešiem, braucot tūristu klasē. 1926. gadā Tartū, Kaleva jubilejas sacīkstēs, kur sacensības tāpat kā Valmierā notika pa zemes uzbēruma treku, pārlicināto uzvaru 1 km distancē izcīnīja Jansone, bet trešajā vietā ierindojās Vanaga. Pēc tam Jansone startēja ārpus konkurences vīriešu 2. klases sacensībās, kur 1 km ieguva trešo vietu, bet 5 km bija pat otrā.

Pēc pirmās sajūsmas un rosības sieviešu riteņbraukšanā iestājās ilgāks krīzes periods. Stāvoklis visai krasi toties pārmainījās trīsdesmito gadu vidū, kad radās jauna interese. Spēcīgas braucēju grupas izveidojās Marsam un ASK, kuŗām pašos pēdējos gados pamazām sāka pievienoties atkal provincietes. Un tā 1938. gadā Vienības braucienā dāmu klasē ar sacīkšu riteņiem (72 km) jau startēja 91 dalībniece.

*Latviešu riteņbraucējas Senču
sila trekā 1939. gadā. No
kreisās V. Grauze, M. Ramata,
M. Vilsone un J. Vilsons*

Sacīkstes notika samērā regulāri kā trekā, tā šosejā. Par vispusīgāko un sekmīgāko Latvijas riteņbraucēju izveidojās Alma Lieģe-Lassī (Marss), kamēr pārējās spēcīgākās konkurentes bija A. Briede (Marss), M. Ramata (ASK), H. Priberga-Liepa (Marss), E. Liepiņa (ASK), V. Grinberga (8.VAP), V. Grauze (ASK), M. Vilsone (ASK), V. Sovere (Marss), O. Barisa (Jaunrauna).

ROKAS BUMBA

Rokas bumba Latvijā bija labi pazīstama, bet tā īsti populāritāti nekad neieguva. Sākumā to piekopa vienīgi vācu tautības biedrības un skolas. Dažreiz ar vāciešu vidusskolēniem Rīgā sacentās arī latviešu ģimnazisti (RP1Ģ), bet tā kā šīs spēles vienmēr notika ar visai izteiktu nacionālu apakštoni, tad, lai izvairītos no asumiem, ar laiku šo pasākumu izbeidza.

Kaut latviešu zēniem par šo sporta veidu tad vēl lielas jēgas nebija, spēkošanās ar vāciešiem tomēr vienmēr bija ļoti sīvas, jo to, kas pietrūka no rokas bumbas, viņi izlīdzināja ar iegūto prasmi basketbolā.

Tas pats bija pamatā, kad 1930. gadā Rīgā Latvijas SSS izlase, visiem par lielu pārsteigumu, pārspēja Vācijas strādnieku sastādīto rokas bumbā 10-3. Vēl zināms, ka arī Rīgas garnizona kaņavīri sacentušies šajā spēlē ar Vācijas kaņavīru jūrnikiem.

Pēc tam pirmā rokas bumbas spēle, kam vēribu pievērsusi latviešu sporta prese, notika 1933. gada 9. septembrī, LSB futbola laukumā. Turpat biedrībā provizoriski sastādīta LSB vienība (H. Briedis, R. Dekšenieks, E. Ķīvītis, J. Skuja, V. Čika, A. Kampe, R. Neimanis, V. Druģis u.c.), nepārzinot pat noteikumus, sacentās ar Rīgas sporta biedrību (RSB). Sacensība beidzās tikai 6-4 vāciešu labā.

Nākamajā gadā Latvijas basketbola savienība rīkoja rokas bumbas turnīru, kuņā piedalījās septiņas vienības, bet Latvijas meistarsacīkstes sākās 1935. gadā un beidzās ar Uniona uzvaru. Otrā vietā ierindojās LJ. Pēc tam trīs gadus pēc kārtas triumfēja Start, bet 1939. gadā 5.RAP (bijusī LJ, kas pirms pāris mēnešiem bija pievienojusies aizsargiem).

1938. gadā, kad meistarsacīkstēs startēja jau 11 vienību, Startu reprezentēja J. Bebris, I. Laukēvics, R. Štokmanis, J. Jansons, B. Preiss, J. Zariņš, N. Cenkovskis, A. Jūrmala, R. Bluķis, A. Martinsons, K. Cīnovičs, A. Krauklis un iepriekšējos gados vēl V. Paegle, E. Kūns, I. Laķis un G. Jēkabsons.

1939. gadā meistarvienībā — 5.RAP — spēlēja J. Stirna, P. Zāģeris, R. Dzenis, M. Kazāks, N. Liberts, L. Buks, E. Skujiņš, A. Hermanovskis, K. Miķelsons, J. Graudiņš, I. Rupners, A. Zāģeris, P. Steķis, L. Vecpuišs, O. Griķis, J. Muchks.

Lai ienestu lielāku rosību šajā sporta veidā, sākot ar 1938. gadu, notika zeltkaļa Kārļa Jurisona dāvinātās balvas izcīņa atsevišķā turnīrā.

Krievu okupācijas laikā Latvijā rokas bumbu vairs nespēlēja, bet, ienākot vāciešiem, to atkal atjaunoja.

1942. gadā Latvijas meistarnosaukumu pirmo reizi izcīnīja US, kuŗa sastāvā darbojās T. Būmanis, A. Mazītis, V. Elmūts, H. Puriņš, E. Laimiņš, V. Lerchs, M. Makuļēvičs, E. Skujiņš, T. Grinbergs, A. Hermanovskis, A. Pētersons, Z. Ozols, R. Bluķis, U. Ceplītis.

Gadu vēlāk meistartitulu atkal ieguva Starts šādā sastāvā: J. Bebris, O. Altbergs, F. Blicavs, V. Blicavs, E. Klīve, K. Silakalns, A. Sarkans, J. Zebeliņš, H. Briedis, A. Ailis, J. Ritums, A. Krauklis.

Spēcīga rokas bumbas vienība vēl bija Daugaviešiem, kuŗā spēlēja U. Anšēvics, A. Caune, A. Tilmanis, G. Šulcs, V. Vītols, M. Kazāks, J. Graudiņš, K. Miķelsons, L. Adamovičs, V. Šulmanis, L. Vecpūsis, O. Griķis un citi.

Šajā laika posmā notika arī vairākas Rīgas pilsētas izlases sacensības pret dažādām vācu kaŗavīru vienībām.

LATVIJAS ROKAS BUMBAS MEISTARI

1935. gadā — Unions

1936. gadā — Starts

1937. gadā — Starts

1938. gadā — Starts

1939. gadā — 5.RAP

—

1942. gadā — US

1943. gadā — Starts

SLĒPOŠANA

Slēpošana jeb sniega kurpju skriešana, kā to vēl dēvēja neatkarīgās Latvijas sākuma gados, bija pazīstama jau priekš pirmā pasaules kara. Tomēr par kādām notikušām sacīkstēm informācijas trūkst. Zināms tikai, ka biedrības rīkojušas ekskursijas ar slēpēm uz Ogrī, Ropažiem u.c. To vidū 2.RRB (LSB), kuŗas dalībniekos jau 1913. gadā bija arī Roberts Plūme, kas vēlāk kļuva par jaunās Latvijas pirmo slēpošanas meistarū.

Sacīkstēs Plūme pirmo reizi piedalījās 1916. gadā Jaroslavļā, kad nelielu slīpējumu bija guvis Somijā pie pazīstamā somu atlēta Juho Halmes. Pēc uzvarām Jaroslavļas meistersacīkstēs un „pilsētu pārstāvju sacensībā” 20 km, viņa lielākie panākumi bija izcīnītais Jaroslavļas pilsētas meistarnosaukums 25 km (1917. gadā), otra vieta Pievolgas meistersacīkstēs (1917.) un uzvara Ļeņingradas meistersacīkstēs 25 km jauna rekorda laikā — 1:56:12,0 st. (1919.).

Plūme slēpoja Krievijā līdz pat 1922. gadam, kad atgriezās Latvijā, izcīnījis vēl vairākas uzvaras, ieskaitot otru vietu Viskrievijas meistersacīkstēs (1922.).

Pirmās Latvijas meistersacīkstes notika 1923. gada 4. februārī Rīgā, 5 km distancē, kuŗas rīkoja SSS, jo sportistus tad vēl nešķiroja „pilsoņos un strādniekos”. Uzvarēja Roberts Plūme (Marss), 2. Aleksandrs Upmāls (Marss), 3. Voldemārs Ozols (SSS). 5 km slēpoja vēl tikai nākamajā gadā, kad pārākais bija Alfreds Lukstiņš (ASK).

Pēc tam 1923. gadā ik pēc nedēļas notika sacensības 10 km un 30 km, abos gadījumos meistarnosaukumu izcīnot Plūmem. Viņa sasniegto rezultātu gaŗākajā distancē — 2:27:07,8 stundas — tikai 1930. gadā pārspēja Alberts Riekstiņš (2:21:59,0). Gan piebilstams, ka sākumā slēpošanas sacīkstes notika praktiski pa galvaspilsētas ielām, tā dēvētajā gludskriešanā, kamēr vēlāk jau kalnainākos apgabalos. Tādēļ pirmajos gados rūpīgi atzīmētie „Latvijas rekordī” zaudēja jebkādu nozīmi, un tos vēlāk aizmirsa un vairs arī neregistrēja.

Slēpošana Latvijā, sekojot notikumiem starptautiskajā laukā, gadu ritumā pārdzīvoja diezgan lielas pārmaiņas. Mainījās ne tikai slēpoto distanču

Starts Latvijas meistarsacīkstēm 10 km slēpošanā 1923. gadā Vidzemes šosejā. No kreisās A. Motmillers, R. Plūme, V. Keņķe, A. Lukstiņš, A. Sinka un A. Upmāls

gaŗumi un sacīkstēm izvēlētais apvidus, bet nāca klāt arī pilnīgi jauni sacensību veidi, resp. kalnu slēpošana.

Pirmo standarta distanču — 5, 10 un 30 km — vietā meistarsacīkstēs sāka slēpot 15 km (divus gadus) un pēdējos gados vairs tikai 18 un 50 km. Stafetē, kur startēja trīs slēpotāji 5+10+15 km distancē, vēlāk sacentās 4×10 kilometros.

50 km Latvijā pirmo reizi slēpoja 1927. gada 13. februārī, Unionam rīkojot eksternas sacīkstes. Maršruts bija izraudzīts no Rīgas uz Ropažiem un atpakaļ, ko visātrāk veica Kārlis Bukass (4:18:36,1 st.). Kā otrs mērķi sasniedza gandrīz astoņas minūtes vēlāk Arturs Motmillers, kamēr trešais bija Jānis Buliņš. Arī nākamajā gadā, jau 16 dalībnieku konkurencē, uzvarētājs bija Bukass, otrs Motmillers, bet trešais Upmāls.

Latvijas meistarsacīkšu programmā 50 km tomēr uzņēma tikai 1931. gadā, kad uzvarētājs kļuva A. Riekstiņš. Pēdējo reizi šo distanci slēpoja 1944. gada 5. martā Ērgļos, kad izcīnīja 1937. gadā nodibināto Austrumlatvijas ceļojošo kausu, uzskatot tās arī par Latvijas meistarsacīkstēm (1942. un 1943. gadā 50 km slēpojums nenotika). Par šo balvu bija paredzēts spēkoties 10 gadu, un to īpašumā iegūtu slēpotājs, kas šajā laika periodā izrādītos panācis visvairāk uzvaru, resp. saņēmis mazos kausiņus. Līdz 1944. gadam lielajā balvā savus vārdus bija ierakstījuši A. Pechako trīs reizes, V. Skrastiņš divas un H. Grinbergs reizi.

Ērgļos uz Austrumlatvijas kausu ceturto reizi savas pretenzijas pieteica Arvīds Pechako (ASK), otrs bija Pēteris Zeltiņš (Jēkabpils SB) un trešais Vilis Skrastiņš (Valmieras SB). Visātrāk šo distanci Latvijā noslēpoja Pechako 1941. gadā — 3:39:20,0 stundās.

Atskaitot 50 km, 1944. gadā oficiālas Latvijas meistarsacīkstes vairs nenotika, bet vienīgi, tā dēvētās, Rīgas un apgabalu meistarsacīkstes, kuņas sniega trūkuma dēļ Siguldā vajadzēja pārcelt uz Gaiziņkalnu. Šo sacensību uzvarētājus uzskata par neoficiāliem valsts meistariem.

Pašas pēdējās slēpošanas sacensības vēl notika Gaiziņkalnā 1944. gada aprīlī, Lieldienu laikā. Tās rīkoja LSFKA un tajās pirmo reizi Latvijā sacentās arī Alpu kombinācijā (slalomā un nobraucienā), ko uzvarēja Imants Sinka (US). Sievietes slēpoja 3 km distanci un slalomu, kur pārākā bija Lidija Antena (US), 12 km vīriešiem ātrākais izrādījās Voldemārs Vītols (ASK), kamēr lēkšanā pirmo vietu ieguva Aleksandrs Celms (RSK).

Par slēpošanas sporta straujo popularitātes pieaugumu labi liecina Latvijas meistarsacīkšu dalībnieku skaits neatkarības pēdējā posmā. Tā 1938. gadā startēja jau 109 slēpotāji, bet nākamajā ziemā vēl vairāk, kad, piemēram, 18 km spēkojās 62, 5 km sievietēm 13 un slalomā 36. Sākot ar 1938. gadu, lielu vērību šim sporta veidam sāka pievērst studentu korporācijas, rīkojot regulāri meistarsacīkstes distancē un slalomā, piesaistot līdz 40 dalībnieku.

1936. gadā latviešu slēpotājus sāka trenēt somis M. Hovi, bet 1939. norvēģis R. Grēners.

LATVIJAS MEISTARI DISTANČU SLĒPOŠANĀ

5 km

Roberts Plūme (Marss)	1923
Alfreds Lukstiņš (ASK)	1924

10 km

Roberts Plūme (Marss)	1923
Alfreds Lukstiņš (ASK)	1924
Nenotika	1925*
Alfreds Lukstiņš (ASK)	1926-28

* Latvijā nebija ziemas.

15 km

Arturs Motmillers (ASK)	1929
Alberts Riekstiņš (US)	1930

18 km

Gustavs Reiniuss (Unions)	1931*
Alberts Riekstiņš (US)	1932-33
Voldemārs Vītols (ASK)	1934
Pauls Kaņeps (US)	1935
Arvids Pechako (ASK)	1936
Pauls Kaņeps (US)	1937-39
Arvids Pechako (ASK)	1940-42
Vilis Skrastiņš (Valm. SB)	1943
Voldemārs Briedis (ASK)	1944**

* G. Reiniuss bija Norvēģijas pavalstnieks. Viņš ieguva Latvijas meistarnosaukumu, bet A. Riekstiņš, kas ierindojās otrā vietā, kļuva Latvijas „olimpiskā” meistara titula īpašnieks.

** Neoficiāli.

1924. gadā 5+10+15 km stafetē uzvarēja Armijas sporta klubs. No kreisās tiesneši H. Konrāds un R. Ibens, A. Lukstiņš, A. Rumba, A. Motmillers un tiesnesis J. Druģis

30 km

Roberts Plūme (Marss)	1923
Arturs Motmillers (ASK)	1924
Nenotika	1925
Alfreds Lukstiņš (ASK)	1926-27
Arturs Ķikuts (ASK)	1928
Alberts Riekstiņš (US)	1929-30
Rusovs	1941

50 km

Alberts Riekstiņš (US)	1931
Voldemārs Vītols (ASK)	1932
Alberts Riekstiņš (US)	1933
Voldemārs Vītols (ASK)	1934
Nenotika	1935-37
Vilis Skrastiņš (ASK)	1938
Arvids Pechako (ASK)	1939-41
Nenotika	1942-43
Arvids Pechako (ASK)	1944

Stafetē sākumā slēpoja 5+10+15 km, bet trīsdesmito gadu otrā pusē 4×10 km. Visbiežāk uzvarēja ASK, dažos gadījumos US un reizi RFK (1928. gadā), kad vienībā startēja V. Licītis, K. Bukass un A. Motmillers.

○

Lielākais slēpošanas sporta uzplaukums konstatējams tieši ar 1933. gadu. Arvien vairāk cilvēku sāka pievērsties slēpošanai atpūtas un prieka dēļ, no kā ieguvējs, agrāk vai vēlāk, kļuva arī tīrais sacīkšu sports. Ja sākumā rīdnieki slēpošanai izmantoja Meža parku un Šmerli, tad vēlāk vairāk brauca uz Ropaziem, Siguldu, Ogrī, Cēsīm, pēc tam arī Ērgļiem un Gaiziņa kalnu. Dzelzceļu virsvalde sāka norīkot uz šīm vietām īpašus slēpotāju vilcienus.

Radās arī vairāki slēpošanas punkti — Šmerlī O. Jurgim un Universitātes sportam; Meža parkā J. Buliņam, A. Ķikutam (kas pats ražoja savu slēpju ziedi „Kiki”) un pie Zooloģiskā dārza. Šmerlī liels pievilksanas spēks bija izbūvētajai nelielai lēktuvei, darbojoties tur apmācītājiem-instruktoriem.

Pirmās sacīkstes lēkšanā jeb lidināšanās ar slēpēm, kā sākumā to sauca, notika 1933. gada 5. februārī Cēsīs, no Cīrulišu lēktuves, kuņas tāluma kapacitāte jau bija ap 50 metru. Sacensības rīkoja Cēsu kūrvietas komisija un sapulcējās ap 1500 skatītāju.

Sacensības beidzās ar O. Kalēja uzvaru, 2. K. Liberts, 3. A. Lukstiņš. Visi sasniedza vienādu 18,5 m tālumu, un vietu kārtību izšķīra lēkšanas stils. Šo sporta veidu kā pats pirmais jau divdesmitajos gados bija izmēģinājis Lukstiņš, sasniedzot ārzemēs ap 40 m tālumu.

Drīzi pēc tam otru lēktuvi Siguldā uzbūvēja Kārlis Bukass. Vēlāk lēktuves bija arī Ogrē, Gaiziņa kalnā, Alūksnē, Pļaviņās, Baldonē. 1936. gadā tramplīnu sāka būvēt Stropos pie Daugavpils.

Jau drīzi 1933. gadā notika Rīgas meistarsacīkstes, kuļās uzvarēja K. Liberts, 2. E. Gruzītis, 3. A. Cirke. Vēl tajā pašā ziemā sarīkoja arī Latvijas meistarsacīkstes: 1. O. Kalējs (CSB), 2. K. Liberts (US), 3. A. Celms (LV). Lielāko tālumu sasniedza cēsinieks Oto Kalējs — 25,5 m, bet vēlāk neoficiālā lēcienu sērijā Kurts Liberts panāca jaunu lēktuves rekordu — 28 metri.

1933. gada decembrī K. Bukasa ierosmē nodibināja Rīgas slēpotāju klubu (RSK).

Lēkšana bija vienīgā slēpošanas disciplīna, kur pēdējā laikā vairs reģistrēja Latvijas rekordus. 1933. gadā tas piederēja Kalējam ar 25,5 m, bet nākamajā ziemā viņš lēca 39 m. 1938. gadā Celms sasniedza 42 m, bet cēsinieks Visvaldis Brodelis, kas jau 14 gadu vecumā (1936. gadā) veica 37 m, 1940. gadā realizēja 44 m un pēc diviem gadiem 45,5 m, kas arī palika Latvijas labākais sasniegums kādā pašu lēktuvē.

Neoficiāli Brodelis Siguldā gan reiz veica 48,5 m, un viņam piederēja pāris Igaunijas lēktuvju rekordi. 1942. gadā 45 m tālumu sasniedza arī sigudietis Bērziņš. 1941. gadā PSRS meistarsacīkstēs Ļeņingradā kombinētā slēpojuma speciālists Sils aizlēca 51 m, bet Celms turpat aizlidoja 48,5 m tālu.

Latvijas labākie lēcēji gadu ritumā bija A. Lukstiņš, O. Kalējs, K. Liberts, E. Gruzītis, A. Cirke, Tomsons, P. Zariņš, A. Celms, R. Auškāps, V. Sils,

1926. gada Latvijas meistarsacīkšu sēkmīgākās slēpotājas 5 km distancē. No kreisās M. Plūma, E. Lukstiņa un uzvarētāja E. Karlsons

K. Bērziņš, D. Daņilovs, L. Vējiņš, A. Ozoliņš, V. Brodelis, Tīrāns, Andreičēns.

1933. gadā pirmo reizi notika sacensības arī, tā dēvētajā, ziemeļu kombinācijā (lēkšanā un 18 km slēpojumā), bet Latvijas meistarsacīkšu programmā to uzņēma divus gadus vēlāk. Par lielākajiem speciālistiem te izveidojās studenti E. Gruzītis, O. Kalējs, V. Sils, R. Auškāps un V. Puķītis.

Lai veicinātu šo slēpošanas disciplīnu, Latvijas konsuli Norvēģijā ar Arturu Vanagu priekšgalā dāvināja īpašu ceļojošu balvu — Luģes kausu. Tas bija izcīnāms atsevišķās sacensībās, bet ja tādas tomēr kaut kādu iemeslu dēļ nenotika, tad balvu tajā gadā saņēma Latvijas meistarsacīkšu uzvarētājs.

LATVIJAS MEISTARI

Lēkšanā

Oto Kalējs (CSB)	1933-35
Aleksandrs Celms (RSK)	1936
Oto Kalējs (US)	1937
Aleksandrs Celms (RSK)	1938
Visvaldis Brodelis (10.CAP)	1939-40
Aleksandrs Celms	1941
—	1942
Aleksands Celms (RSK)	1943
Viktors Zakovičs (LSB)	1944*

* Neoficiāli.

Kombinētajā slēpojumā

Edgars Gruzītis (US)	1935-36
Oto Kalējs (US)	1937
Romans Auškāps (US)	1938
Viktors Sils (US)	1939-41
—	1942
Romans Auškāps (US)	1943

Alpu sacensības jeb kalnu slēpošana atzišanu ieguva 1935. gadā, kad 6. Latvijas vispārējos sporta svētkos sacentās slalomā, labākos panākumus gūstot J. Lielmežam un M. Martinsoni. Nobraucieni Latvijā parasti nenotika pietiekami gaŗas kalna nogāzes trūkuma dēļ. Latviešu sportisti šo samērā jauno disciplīnu bija izmēģinājuši un apguvuši ārzemēs.

Valsts meistarsacīkšu programmā slalomu oficiāli tomēr uzņēma tikai 1937. gadā.

Pirmais kalnu slēpotājs vīriešiem bija Askolds Hermanovskis, kam tad sekoja Herberts Bērtulsons, Juris Lielmežs, Elmārs Jūrmala, Oskars Martinsons, Oto Kalējs, Imants Sinka, Egils Hermanovskis, Laimonis Vējiņš, Aleksandrs Celms, Augusts Reimanis, Edgars Mauriņš, Viktors Zakovičs, Rūdolfs Ābeltiņš, Braže, Andermanis un citi.

LATVIJAS MEISTARI SLALOMĀ

Juris Lielmežs (US)	1937
Oskars Martinsons (US)	1938
Juris Lielmežs (US)	1939
Egils Hermanovskis (US)	1940
Oskars Martinsons	1941
—	1942
Andreicēns (CSB)	1943
Egils Hermanovskis (US)	1944*

* Neoficiāli.

Sievietes slēpošanā Latvijā sacentās distancē un slalomā. Un abos gadījumos tas ļoti prominenti saistīts ar Mirdzas Martinsones vārdu, kuŗa bija ilggadēja Latvijas meistare abās sacensībās.

Pirmās meistarsacīkstes sievietēm 5 km distancē notika 1924. gada 9. martā. Uzvarēja E. Lukstiņa (Marss), 2. L. Dreimane (LUASB), 3. Lapiņa (LNJS). Pēc Eleonoras Lukstiņas par labāko slēpotāju izvirzījās Elfrida Karlsonē, tad Emilija Krūmiņa. Tikai vienu gadu Latvijas meistares godā bija Johanna Ciekure, toties viņa guva teicamus panākumus starptautiskās sacīkstēs. Pēc tam sekoja Mirdza Martinsonē, ko 1936. gadā atkal nomainīja Ērika Gaile, kad Martinsonē vairs pievērsās gandrīz tikai kalnu slēpošanai.

Slēpojamā distance sievietēm visu laiku nebija vienāda. Sākumā tā bija 5 km, bet vienu brīdi pat 8 km, kad to atkal samazināja uz pieciem.

LATVIJAS MEISTARES DISTANCĒ

Eleonora Lukstiņa (Marss)	1924
Nenotika	1925
Elfrida Karlsonē-Bērziņa (LSB)	1926
Eleonora Lukstiņa (LSB)	1927

Emilija Krūmiņa-Dulmane (LSB)	1928
Elfrida Karlsonē-Bērziņa (LJ)	1929-30
Emilija Krūmiņa-Dulmane (LJ)	1931-32
Johanna Ciekure (US)	1933
Mirdza Martinsone-Turķe (US)	1934-35
Erika Gaile (US)	1936-41
Ilga Kārklīņa-Riņģe (ASK)	1942-44*

* 1944. gadā neoficiāli.

Slalomā visu laiku Latvijas izcilākā slēpotāja bija Martinsone. Savās mājās meistarsacīkstēs viņa zaudēja tikai reizi, un arī tas uzskatāms vairāk par gadījumu. Viņa bija aktīva līdz 1941. gadam, kad startēja vēl Ļeņingradā PSRS meistarsacīkstēs, kur ierindojās otrā vietā.

Martinsones māka un pārsvars šajā disciplīnā bija tik liels, ka 1943. gada Latvijas meistare Zenta Balode izteicās: „Vienīgā, kas Latvijā īsti prata slēpot slalomu, bija Mirdza”.

LATVIJAS MEISTARES SLALOMĀ

Mirdza Martinsone-Turķe (US)	1937-38
Erika Gaile (US)	1939
Mirdza Martinsone-Turķe (US)	1940-41
—	1942
Zenta Birīte-Balode (Daugavieši)	1943
Lidija Antēna (US)	1944*

* Neoficiāli.

○

1933. gadā Latvijā pirmo reizi notika jau kaut kas līdzīgs biatlonam (slēpošanas sacīkstes ar šaušanu). Sacentās aizsargi pret armijas pārstāvjiem. Ideja šim sarīkojumam bija gūta iepriekšējā gadā Igaunijā, kur starptautiskās militārās slēpošanas sacīkstēs no Latvijas piedalījās Elmārs Dzenītis un Kārlis Bukass. Tur visas trīs pirmās vietas izcīnīja somi.

1940. gadā Latvijas meistarsacīkšu slalomā izcīnīja E. Hermanovskis un M. Martinsone

Latvijas slēpotāji starptautiskā laukā bija visumā aktīvi, īpaši pēdējos gados. Panākumi nebija sevišķi spoži, jo samērā īsās ziemas un lielāku kalnu trūkuma dēļ, trenēšanās apstākļi bija visai ierobežoti. Tomēr atsevišķos gadījumos izdevās gūt arī itin atzīstamas sekmes.

Pats pirmais starptautiskais mēģinājums notika jau 1924. gadā. Sakarā ar ziemas olimpiskajām spēlēm Francijā notika pārbaude 20 km, kuŗā uzvarēja R. Plūme, pārspējot galvenos konkurentus A. Lukstiņu un A. Motmilleru. Šamonī olimpiskā 50 km distance, kas bija nosprausta ļoti kalnainā apvidū, tik gaŗā slēpojumā nepieredzējušam Plūmem tomēr izrādījās par grūtu, un viņš izstājās sacensību nebeidzis.

Pēc tam nākamais 1929. gadā Zakopānē, Polijā, startēja K. Bukass. Gadu vēlāk viņš turpat 18 km slēpojumā ierindojās 12. vietā, bet 50 km 21 dalībnieka konkurencē 10. Pēc tam Bukass vēl Zakopānē ieradās 1933. gadā.

1929. gadā grupu slēpojumu uz Igauniju veica ASK (A. Motmillers, A. Ķikuts, J. Buliņš) un US (R. Plūme, A. Riekstiņš, E. Dzenītis, T. Dzediņš) sportisti. Apmēram 400 km tālo maršrutu viņi noslēpoja četrās dienās.

1931. gadā pirmo reizi starptautiskā konkurencē savus spēkus izmēģināja A. Riekstiņš, aizbraucot uz Lahti, Somijā. Viņš 10 km 77 dalībnieku vidū tomēr ierindojās tikai 46. vietā, bet 50 km pat nepabeidza.

Nākamajā ziemā notika pirmās starptautiskās sacīkstes Latvijā, piedaloties diviem somiem. Spēkošanās vieta bija Rīgas hipodroms un lai kaut cik izlīdzinātu spēku samērus, tad noteica priekšā devumu, ko viesi tomēr nespēja pārvarēt. 10 km uzvarēja Edgars Gruzītis, 250 metru „sprintā” ātrākais bija Arturs Ķikuts, bet 1 km sievietēm pirmo vietu ieguva Emīlija Krūmiņa.

Sākot ar 1933. gadu, Polijā gandrīz pastāvīgi viesi kļuva latviešu studenti. Labi viņiem tajā ziemā paveicās sacīkstēs Viļņā, kur Gruzītis uzvarēja ziemeļu kombinācijā, Zariņš bija piektais, bet lēkšanā Liberts septītais. 18 km Riekstiņš izcīnīja trešo vietu un Ciekure 6 km sievietēm otru.

Tajā sezonā vēl notika starptautiskas sacensības atkal Latvijā, piedaloties Polijas studentiem. Spēkojoties Siguldā, ziemeļu kombinācijā trešajā vietā aiz diviem poļiem ierindojās Gruzītis, lēkšanā pirmais bija Zariņš, 18 km uzvarēja Riekstiņš, bet 8 km sievietēm Ciekure izcīnīja otru vietu.

1934. gadā Tomsons Polijā lēkšanā sasniedza 43 m, kas viņam deva 38. vietu 75 dalībnieku vidū (uzvarētāja rezultāts bija 71 m), bet Riekstiņam atkal neveicās 50 km. Toties Ciekure Rapkā 8 km ieguva trešo vietu.

Nākamajā ziemā latviešu slēpotāji startēja Polijā un Čehoslovākijā. Kalnu slēpošanā sāka piedalīties M. Martinsone, A. Hermanovskis un H. Bērtulsons.

1936. gadā Saroslakā Martinsone ieguva Polijas ārlietu ministra Beka balvu, uzvarot 6 km slēpojumā, kamēr Kaņeps 16 km 56 dalībnieku konkurencē ierindojās trešajā vietā, bet Dāboliņš sestajā. Askolds Hermanovskis ap 2 km nobraucienā bija 19.

Latvijas slēpotāji četrdesmito gadu sākumā. Pa kreisi distančnieki P. Briedis un A. Pechako. Pa labi slalomists J. Lielmežs pasniedz ziemeļu kombinācijas speciālistam V. Silam distancē atspirdzinājumu

Tajā pašā gadā itin liela latviešu slēpotāju ekipa devās uz ziemas olimpiskajām spēlēm Garmiš-Partenkīrchenā. Starti nebija sekmīgi.

18 km sacentās 75 slēpotāji. Pauls Kaņeps pavadīja ceļā 1:31:44,0 st. un palika 50. vietā. Herberts Dāboliņš (1:34:20,0) 58., Alberts Riekstiņš (1:42:16,0) 67. un Kārlis Bukass (1:42:57,0) 69. Uzvarētāja zviedra Ērika Larsona laiks bija 1:14:38,0 stundas.

4×10 km stafetē startēja 16 valstu. Latvijai slēpoja Dāboliņš, Kaņeps, Gruzītis un Riekstiņš, ierindojoties 13. vietā. No latviešiem visātrāk savus 10 km veica Gruzītis (48:32 min.). Koplaiks bija 3:26:08,0 st. Aiz latviešiem palika rumāņi, bulgāri un turki. Uzvarēja Somija — 2:41:33,0 stundās.

Divcīņā jeb ziemeļu kombinācijā, kur sacentās 51 dalībnieks, Gruzītis bija 42. Viņš 18 km noslēpoja 1:35:20,0 st. (44. vieta) un lēkšanā sasniedza 35 un 36,5 m (43. vieta). Zelta medaļu izcīnīja norvēģis Odbjorns Hāgens 1:15:33,0 st. un ar 42 un 46 metriem.

Kalnu slēpošana GA-Pa olimpiskajā programmā bija pirmo reizi. Uzvarētājus noteica slaloma un nobrauciena kopējā vērtējumā. Vīriešiem bija 66 dalībnieki. Nobrauciena gaņums 3,8 km ar 959 m kritumu. Latvijas pārstāvis Herberts Bērtulsons pavadīja ceļā 13:00,6 min. un Askolds Hermanovskis 13:24,4 min., kas viņiem deva 53. un 54. vietu.

Slalomā distance bija 600 m gaņa, ar 200 m kritumu un 33 vārtiem. Pirmo braucienā Bērtulsons veica 3:06,1 min., bet Hermanovskis 3:18,0 min., izpelnoties 12 soda sekundes. Otrā braucienā abus diskvalificēja.

Sieviešu klasē startēja 37 slēpotājas. Nobrauciena gaŗums bija 3,3 km ar 820 m kritumu. Latvijas pārstāve Mirdza Martinsone slēpoja 15:21,6 min., kas deva 36. vietu. Slaloms bija 600 m gaŗš, ar 200 m kritumu un 23 vārtiem. Latviete pirmo braucieni veica 3:08,3 min., ieskaitot 12 soda sekundes, bet otrā viņu diskvalificēja.

Arī pēc šī nesekmīgā starta latviešu slēpotāju entuziasms tomēr neapsika. Sevišķi aktīva bija Martinsone, kas 1937. gadā jau atkal ieradās Polijā un Zakopānē slalomā izcīnīja otru vietu. Siguldā savukārt notika starptautiskas sacīkstes ar somu un poļu piedalīšanos.

1938. gadā latvieši nolēma braukt uz pasaules meistarsacīkstēm Lahti, Somijā, distanču slēpošanā un lēkšanā. Rezultāti bija vāji. Vienīgi Visvaldis Brodelis treniņā jau aizlēca 63 m, liecinot par šī sportista iespējamo potenciālu nākotnē.

Toties lieliski paveicās starptautiskās sacīkstēs Kriņcā, Polijā. 18 km pirmajās trijās vietās ierindojās P. Kaņeps, A. Pechako un E. Laipeniks, bet ziemeļu kombinācijā R. Auškāps bija ceturtais.

Nākamajā sezonā latviešu studenti startēja akadēmiskajās pasaules meistarsacīkstēs Lillenhamerā, Norvēģijā. Tur Kaņeps 18 km ieguva 12. vietu, bet Auškāps ziemeļu kombinācijā 15.

1940. gada 13. un 14. februārī, Siguldā, notika vienīgā oficiālā Latvijas slēpotāju valstu sacīkste pret Igauniju. Programmā bija 18 km, ziemeļu kombinācija un lēkšana. Uzvarēja latvieši ar 43,5-29,5 punktiem, izlasē startējot Arvidam Pechako, Voldemāram Vitolam, Jūlijam Mednim, Voldemāram Rumbakam, Romanam Auškāpam, Viktoram Silam, Visvaldim Brodelim un Aleksandram Celmam.

Pēc tam nākamajā ziemā, komūnistu okupācijas laikā, Siguldā notika vienīgās baltiešu sacensības slēpošanā, kuŗās labākos panākumus guva igauņi, tad latvieši un pēc tam lietuvieši. Mājiniekiem pavisam neveicās 30 km distances slēpojumā, pirmajās sešās vietās ierindojoties igauņiem. Labākais latvietis bija Rusovs, kam šo veikumu ieskaitīja arī kā uzvaru Latvijas meistarsacīkstēs.

Toties lielā pārsvarā latvieši bija slalomā (1. Vējiņš, 2. Sinka, 3. Andermanis), tāpat arī lēkšanā (1. Celms, 3. Tirāns).

Divdesmito gadu beigās ziemas sporta sacensības uzņēma Baltijas valstu studentu meistarsacīkšu (SELL) programmā. Latvijā tās notika 1929. un 1935. gadā. Sākumā pārāki par latviešiem bija kā somi, tā igauņi, bet vēlākos gados aina mainījās.

Tā 5. SELL ziemas sacensībās 1938. gadā Zarosā, Lietuvā, latvieši kopsummā pārspēja ne tikai igauņus un lietuviešus, bet arī somus, kuŗi gan, jāpiebilst, nepiedalījās ar pilnu vienību. 18 km P. Kaņeps izcīnīja otru

vietu, bet 4×5 km stafetē latvieši uzvarēja (V. Puķītis, A. Riekstiņš, R. Auškāps, P. Kaņeps).

Sievietēm 5 km 1. J. Ciekure, 2. A. Pumpura. 4×1 km stafetē arī pārākās bija latviešu studentes (J. Ciekure, A. Pumpura, V. Ozoliņa un M. Martinsone).

1939. gadā Ērgļos notika īpašas Latvijas-Igaunijas-Lietuvas studentu sacensības, kuŗās izcīnīja Norvēģijas un Baltijas valstu tuvināšanās biedrības ceļojošo balvu, ko pirmo reizi bija ieguvuši latvieši iepriekšējā gadā SELL sacīkstēs. Atkal uzvarēja Latvija ar 20 punktiem, 2. Igaunija — 11, 3. Lietuva — 8. 16 km pārākais bija P. Kaņeps (2. R. Auškāps, 3. B. Dumpis), slalomā O. Kalējs (2. I. Sinka, 3. J. Lielmežs), 4×6 km stafetē V. Puķītis, E. Laipenieks, R. Auškāps un P. Kaņeps.

Piebilstams, ka slalomā kā vienīgā sieviete startēja M. Martinsone, ierindojoties starp vīriešiem devītajā vietā, kamēr labākais ārzemnieks (igauņis Rītmans) bija tikai 11.

Šīs sacensības nosauca par pirmajām Latvijas universitātes starptautiskajām meistarsacīkstēm un tās bija domāts turpināt.

1940. gada 2. un 3. martā Otapē, Igaunijā, vēl notika Baltijas valstu studentu slēpošanas sacīkstes, apvienotas ar Norvēģijas-Baltijas valstu tuvināšanās biedrības Oslo dāvinātā kausa izcīņu. To trešo gadu pēc kārtas ieguva latvieši (ar 65 punktiem), 2. igauņi (48), 3. lietuvieši (10).

Slalomā uzvarēja J. Lielmežs, otrs bija I. Sinka, bet sievietēm pirmā M. Martinsone; 18 km — 2. P. Kaņeps, 3. R. Auškāps; sievietēm 5 km — 1. M. Širone, 3. M. Krieviņa; 4×6 km stafetē 1. Latvija (Laipenieks, Rusovs, Auškāps, Kaņeps); lēkšanā 1. R. Auškāps, 2. V. Puķītis, 3. K. Liberts; ziemeļu kombinācijā 2. R. Auškāps, 3. V. Puķītis.

Pirmo reizi aplēsa punktus arī atsevišķi studentu valstu sacīkstei Latvija-Igaunija, latviešiem iegūstot 29, bet igauņiem 19.

SMAGATLĒTIKA

Smagatlētika ir viens no pirmajiem sporta veidiem, kam latvieši paši pievērsās savā zemē. Tai pirmsākumi konstatējami jau 19. gadsimta beigās, un viens no galvenajiem ierosinātajiem tajos laikos bija populārais cirks, kur vienmēr uzstājās arī dažādi „stiprinieki” ar spēka un izveicības demonstrējumiem.

Pirms kaŗa un pat vēl neatkarības sākumā smagatlētikā ietilpa svara celšana, grieķu-romiešu cīņa, bokss, smaguma (25 kg) mešana, akmens grūšana un virves vilkšana. Vēlāk vairs palika tikai pirmās trīs nozares, kas atradās Latvijas smagatlētikas savienības (LSS) pārziņā. Šajā nodaļā tomēr apskatīsim tikai svara celšanu un grieķu-romiešu cīņu, kuŗas attīstījās un veidojās vairāk vai mazāk paralēli, kamēr bokss, šķiet, smagatlētikai palika piekarināts tikai tradīcijas dēļ.

1889. gadā deviņi atlētiskā sporta cienītāji Rīgā sāka vakaros divas reizes nedēļā pulcēties Salamonska cirkā kādā blakus telpā, lai vingrinātos dažādu smagumu, resp. bumbu celšanā. Gadu vēlāk šī smagatlētu grupa jau bija pieaugusi uz pāris desmit vīru un uzsāka rosīgu darbu Amatnieku biedrībā, celšanai izmantojot ne tikai akmens un dzelzs svara bumbas, bet arī pirmo stieni, kā galos bija bumbveidīgi akmens gabali.

Nodarbības drīz iesauca par „stiprināšanās” vakariem, un 1891. gadā pulciņa biedru skaits sasniedza 30. Gadu vēlāk notika šī sporta veida pirmie publiskie demonstrējumi — divi Rīgā un pa vienam Jelgavā un Liepājā. Kad grupai jau bija vairāk nekā 60 dalībnieku, nodarbības pārcēla uz Vingrotāju biedrības telpām. Drīzi pēc tam izstrādāja statūtus, un 1894. gada 30. janvārī Rīgas atlētu klubs ievēlēja savu pirmo priekšnieku Dr. Volframu, bet par vingrošanas vadītāju izraudzīja O. Ēdelmanu. Pēc tam RAK vadībā sekoja T. Kanševskis, Dr. A. Blūmens, Dž. Dālics, K. Grauers, J. Skulte, atkal K. Grauers, bet kopš 1937. gada A. Jūrmalietis.

Lai ierosinātu biedrus uz intensīvu trenēšanos, klubs izstrādāja īpašas normas dažādām svara celšanas klasēm. Vēlāk šo biedrību pārdēvēja par pirmo Rīgas atlētu klubu, lai atšķirtu no 2.RAK un izceltu, ka tā ir vecākā Latvijas smagatlētikas organizācija.

1896. gadā 1.RAK nopirka pirmo laušanās paklāju, uz kā dažkārt trenējās arī vēlāk visā pasaulē tik slaveni spēka vīri, kādi izvērtās īgauņi Georgs Hākenšmits, Georgs Lūrichs un Aleksis Ābergs. Līdz 1922. gadam laušanos Latvijā sauca par franču cīņu, vēlāk par grieķu-romiešu cīņu, bet tagad krievu okupācijā tikai par klasisko cīņu.

Kad 1897. gadā cara valdība oficiāli apstiprināja 1.RAK statūtus, biedrībā jau bija 103 locekļi. Tajā pašā gadā Pēterburgas atlētu klubs sarīkoja pirmās Viskrievijas meistarsacīkstes, un no Rīgas aizbrauca O. Ēdelmans, kas startēja svara celšanā un grieķu-romiešu cīņā un R. Lāss, kuņš piedalījās tikai svara celšanā.

Šajās sacīkstēs grieķu-romiešu cīņā sacentās astoņi dalībnieki bez kādas svara izšķirības, lauzoties katram ar katru, līdz galīgai uzvarai. Svara celšana notika deviņos paņēmienos abrocīgi, ar labo un kreiso roku, un Oskars Ēdelmans ieguva trešo vietu.

Ap 1900. gadu netālu no Dzegužkalna, Daugavgrīvas ielā, atradās Manteļa mašīnu rūpnīca, pie kuņas noorganizēja ap 30 cilvēku lielu svara cēlāju un lauzēju iesācēju grupu. Divus gadus vēlāk Rīgas cirkā notika viens no pirmajiem profesionālo cīkstoņu čempionātiem, kuņā dalībnieku vidū bija tādas „slavenības” kā Ciklops, Mors-Znamenskis, Klorendo, Dikmans, Lūrichs, Abss, Jankovskis un citi.

Manteļa fabrikas biedru pierunāts, viņiem pretim izgāja kāds jaunietis. Nogāzis uz pleciem Klorendo un Dikmanu, viņš zaudēja Absam un kļuva par profesionālu cīkstoni. Šī jaunekļa vārds bija Jānis Romanovs-Birģermeistars, kas vēlāk, jau kā „pasaules čempions”, divdesmito gadu vidū lauzās arī neatkarīgajā Latvijā. Viņš amatiešu sportam, protams, bija zaudēts, bet daudz citu Manteļa rūpnīcas sporta grupas dalībnieku vēlāk iestājās atlētu klubos un dažs labs kļuva izcils meistars.

1902. gadā Rīgā smagatlētikai pievērsās vēl viena latviešu entuziastu grupa, kuņā dalībnieku vidū bija arī vēlāk plaši pazīstamie atlēti Aleksandrs, Nikolajs un Viktors Lapčinski, Kārlis Mikulis, Voldemārs Balgalvis u.c. Nodarbības viņi iesāka Kārļa Savicka mucenieka darbnīcā, toreizējā Lielajā Ņevas ielā (tagad Rūdolfa Blaumaņa). Līdz statūtu oficiālai apstiprināšanai, kas notika pēc pieciem gadiem, šī grupa sevi dēvēja par Herkulesu, tad — Rīgas privāttlētu klubu un beidzot par 2. Rīgas atlētu klubu. Biedrības vadītāji bija K. Savickis, G. Vilde, A. Kuive, Dž. Jasinskis un kopš 1911. līdz 1944. gadam Alberts Melnbārds, kas ilgu laiku vadīja arī LSS. Viens no aktīvākajiem kluba dzīves rosinātājiem no pirmās līdz pēdējai dienai toties bija Aleksandrs Lapčinskis.

1906. gadā nodibināja sporta biedrību Herakls, ko organizēja Voldemārs Cekuls. Bet pēc dažiem gadiem to cara valdība politiskas neuzticamības dēļ slēdza. Liela daļa šī kluba biedru tad pārgāja uz ritenbraucēju biedrību Marss, kuņai izveidojās ļoti spēcīga smagatlētikas sekcija.

1909. gadā Pārdaugavā, Rīgā, radās vēl viens atlētu klubs. Tā kā šīs grupas lielākā daļa bija īgauņi, tad viņi savu organizāciju nosauca slavenā

Igaunijas cīkstoņa Alekša Āberga vārdā. Pavisam īsu brīdi darbojās arī vēl 3. Rīgas atlētu klubs.

1.RAK 1905. gadā noorganizēja pirmās Baltijas meistarsacīkstes, kuŗās grieķu-romiešu cīņā, pārspējot visu svara kategoriju meistarus, uzvarēja Kārlis Grauers, bet svara celšanā Teodors Kanševskis, labojot arī R. Lāsa Baltijas rekordu abrocīgajā grūšanā no 300 uz 305 mārciņām (1 kg = 2,44 mārc.).

Sākot ar 1907. gadu, Baltijas meistarsacīkstes notika jau regulāri, un svara celšanā uzvarēja E. Blumbergs (1.RAK), kas nākamajā gadā izcīnīja arī Viskrievijas meistarnosaukumu; 1909. gadā — A. Lapčinskis (2.RAK), no 1910. līdz 1911. gadam — E. Meijers (2.RAK), no 1912. līdz 1914. gadam J. Krauze (1.RAK). Viskrievijas meistarnosaukumu ieguva arī Kārlis Mikulis (2.RAK) un Jānis Krauze (1.RAK) no 1913. līdz 1917. gadam.

Baltijas meistari grieķu-romiešu cīņā: 1907. gadā — N. Farnasts (1.RAK), 1908. gadā — S. Kuzņecovs (1.RAK), 1909. gadā — M. Ficners (1.RAK), no 1910. līdz 1911. gadam — A. Lapčinskis (2.RAK), no 1912. līdz 1913. gadam J. Polis (1.RAK) un 1914. gadā J. Jordāns (2.RAK).

Latvijas smagatlētikas sporta priekškaŗa laika lielākais panākumu posms sākās ar 1912. gadu, kad Rīgas meistarsacīkstēs svara celšanā uzvarēja Jānis Krauze, bet grieķu-romiešu cīņā Jānis Polis. Tādu pašu panākumu viņi atkārtoja arī Baltijas meistarsacīkstēs.

Pēc tam Krievijas cīkstoņi devās uz olimpiskajām spēlēm Stokholmā, kuŗu vidū no Latvijas bija spalvas svars Aleksandrs Miezītis, vidsvars Jānis Polis un smagsvars Nikolajs Farnasts. Svara cēlājiem vajadzēja palikt mājās, jo šis sporta disciplīnas 1912. gada olimpisko spēļu programmā nebija.

Spēcīgajā konkurencē latviešu sportistu starts nebija sekmīgs. Miezītis zaudēja dānim V. Hetmaram (11 min.) un anglim G. Mekkenzijam (30 min.). Polis, kam tajā brīdī bija vēl tikai 19 gadu, zaudēja austrietim P. Kokotovičam (23 min.), pieveica angli S. Bēkonu (22 min.) un bija spiests atzīt soma A. Jokinena pārākumu (6 min.). Farnasts pirmo cīņu zaudēja vācietim J. Nēzeram (60 min.), bet uz otru pret angli E. Baretu neieradās, jo bija aizgulējies.

1913. gada 11. martā Pēterburgā notika Viskrievijas meistarsacīkstes, kuŗās pirmo reizi uzvarēja Krauze, sasniedzot arī jaunu Krievijas rekordu grūšanā ar labo roku — 269 mārc. (107,6 kg). Polis savukārt bija pārākais grieķu-romiešu cīņā.

Tā paša gada aprīlī Krauze sasniedza savu pirmo pasaules rekordu grūšanā ar labo roku — 283 mārc. (113,2 kg) un, izcīnot Baltijas meistarnosaukumu, sasniedza deviņos paņēmienos 2192 mārc. (876,8 kg) kopsommu, kas palīka pēc tam nepārspēta. Tomēr spriežot pēc vēl saglabājamiem avotiem, tā vien liekas, ka minētais pasaules rekords nebūs realizēts saskaņā ar noteikumiem, proti, svars līdz plecām uzcelts ar abām rokām un tad ar vienu.

Te jānorāda, ka līdz 1914. gadam toreizējā Krievijā nebija vienveidīgu noteikumu ne svara celšanā, ne grieķu-romiešu cīņā. Atšķirības pat bija atsevišķās pilsētās, un svara kategoriju skaits un svara robežas mainījās vairākkārt. Piemēram, 1913. gada Krievijas meistarsacīkstēs cīkstoņi bija sadalīti četros, bet 1. Viskrievijas sporta spēlēs Kijevā trijos svaros. Bez tam līdz pat 1914. gadam svara celšanā bija atļauta arī, tā dēvētā, vācu sistēma — ceļot svaru uz krūtīm divos līdz trīs paņēmienos un tāpat arī līdz „fikesēšanai” virs galvas.

Starptautiskos noteikumus, resp. franču sistēmu, kur katrs celšanas posms izdarāms vienā paņēmienā, ieviesa tikai pēc Krievijas smagatlētikas savienības nodibināšanas. Rīga tajā bija pārstāvēta ar astoņām sporta biedrībām, no kuņām trīs bija tīri smagatlētikas klubi.

Tad tikai 19 gadus vecais Jānis Krauze devās arī uz pasaules meistarsacīkstēm Breslavā, kuņas notika 1913. gada 28. un 29. jūlijā. Viņš smagajā svarā ierindojās trešajā vietā, sasniedzot četros celšanas paņēmienos 800 mārc. Krauzi pārspēja austrieši J. Grāfls un B. Tendlers.

Atgriezies mājās, Krauze posās 1. Viskrievijas sporta spēlēm Kijevā. Tur viņš izcīnīja uzvaru smagajā svarā un ieguva absolūto meistarnosaukumu, sasniedzot arī jaunu Krievijas rekordu abrocīgā grūšanā — 356 mārc. Arturs Zedats savukārt ierindojās pirmajā vietā vidējā svarā. Vidsvars Jānis Polis triumfēja grieķu-romiešu cīņā, izpelnoties arī absolūti labākā cīkstoņa nosaukumu, kamēr Voldemārs Šmidbergs savā svarā izcīnīja otru vietu un spalvnieks Aleksandrs Miezītis trešo. Svara celšanā smagajā svarā trešais bija A. Kļaviņš.

Pēc tam Krauze brauca tālāk uz Pēterburgu, kam sekoja starts Rīgā, Jaunajā teātrī, kur viņš laboja pasaules rekordu, domājams šoreiz saskaņā ar noteikumiem, ar labo roku grūšanā (257 mārc.) un „skrūvēšanā” (231 mārc.).

1913. gada 17. novembrī plašas sacīkstes rīkoja ritenbraucēju biedrības Marss smagatlētikas sekcija, kuņās piecus jaunus Krievijas rekordus sasniedza līdz tam vēl maz pazīstams Marsa vieglsvars Alfreds Neilands. Pēc kaņa viņš pārgāja dzīvot uz Igauniju, izcīnot tai zelta un sudraba medaļu Antverpenes un Parīzes olimpiskajās spēlēs.

Nākamo gadu latviešu sportisti sāka ar lielu rosību un entuziasmu, lai gatavotos 2. Viskrievijas sporta spēlēm, kas bija paredzētas Rīgā. 1.RAK un 2.RAK iegādājās pirmos modernos svara celšanas stieņus. No 14. līdz 16. februārim Rīgā pirmo reizi notika Krievijas meistarsacīkstes un izvērtās par vienu no lielākajiem smagatlētikas sarīkojumiem pirmskaņa periodā.

Meistarsacīkstes risinājās saskaņā ar starptautiskajiem noteikumiem, un visi sacensoņi bija sadalīti piecās svara kategorijās. Grieķu-romiešu cīņā rīdzinieku panākumi bija šādi: smagajā svarā N. Lapčinskis (2.RAK) otra vieta, pussmagajā svarā J. Plūme (Marss) otra un Komisārs (A. Āberga klubs) trešā vieta, vidējā svarā J. Jordāns (2.RAK) otra un T. Sīpols (2.RAK) ceturtnā un vieglākajā svarā Lembergs (Marss) otra vieta.

Vēl iespaidīgāki panākumi bija svāra celšanā. Smagā svāra uzvarētājs un absolūtais meistars Jānis Krauze sasniedza jaunu pasaules rekordu grūšanā ar kreiso roku 243 mārē., labojot savu iepriekšējo labāko sasniegumu par 2 mārē. Neilands savukārt realizēja jaunu Krievijas rekordu vieglākajā svārā, uzgrūžot ar kreiso roku 198 mārēiņas.

Piecu paņēmienu kopsummā Rīgas svāra cēlāji sarindojās šādi: vieglākajā svārā 1. Šreiners (2.RAK) 846 mārē., 2. Osis (Marss) 741; vieglajā svārā 2. Neilands (Marss) 942, 3. Zariņš (Marss) 900; vidējā svārā 1. Zedats (Marss) 1026, 2. Freibergs (Marss) 970, 3. Kļaviņš (Marss) 900; pus-smagajā svārā 2. Ozols (1.RAK) 938; smagajā svārā 1. Krauze (1.RAK) 1244, 3. Leskinovičs 1064 mārēiņas.

28. martā V. Šreiners visvieglākajā svārā laboja divus Krievijas rekordus, uzgrūzdams ar labo roku 158, bet ar kreiso — 147 mārēiņas.

Baltijas meistarsacīkstēs Rīgā, kur sacensōņi bija sadalīti trijās svāra klasēs, trešo reizi pēc kārtas lielāko svāru uzcēla smagsvārs J. Krauze (1.RAK), bet otrā vietā ierindojās P. Pīrāgs (Marss); vidējā svārā — 1. A. Ozols (1.RAK), 2. A. Treimanis (2.RAK); vieglajā svārā — 1. A. Neilands (Marss), 2. N. Zariņš (Marss).

Grieķu-romiešu cīņā smagajā svārā uzvarēja N. Lapčinskis (2.RAK), vidējā J. Jordāns (2.RAK) un vieglajā A. Neilands (Marss). Vispirms Lapčinskis pārspēja Neilandu 3 min. 45 sek. Pēc tam Jordāns stājās pretim Lapčinskim, un pēc 1 st. 41 min. Jordāns uzvarēja ar dubultnelsonu, iegūstot absolūto meistarnosaukumu.

2. Viskrievijas sporta spēlēs Rīgā Jordāns atkal izcīnīja pirmo vietu vidējā svārā, kamēr pārējās kategorijās latvieši guva šādus panākumus: N. Lapčinskis, J. Polis un H. Dukuls ierindojās otrā, bet Muskats ar J. Vēr-sēnu trešajā vietā.

Svāra celšanā zelta medaļas izcīnīja V. Šreiners, A. Neilands, A. Zedats un J. Krauze, pēdējam saņemot arī sporta žurnāla Herkules speciālbālvu. Neilands sasniedza jaunu pasaules rekordu raušanā ar kreiso roku (201,5 mārē.) un izpelnījās Pēterburgas sporta biedrības Santas īpašu medaļu.

1914. gadā starptautiskās sacīkstēs Londonā startēja 1.RAK biedrs Kārlis Grauers, izcīnot savā svārā pirmo vietu.

Pēc tam sākās kaņš. Sacīkstes tomēr vēl notika. 1915. gada decembrī Maskavā, Krievijas meistarsacīkstēs grieķu-romiešu cīņā, smagajā svārā pirmo vietu ieguva Freibergs, bet pussmagajā un vidējā otras vietas izcīnīja Kile ar Muskātu. Krauze savukārt kļuva Viskrievijas čempions svāra celšanā vēl no 1915. līdz 1917. gadam.

GRIEĶU-ROMIEŠU CĪŅA

Neatkarīgajā Latvijā aktivitāte grieķu-romiešu cīņā atjaunojās 1920. gadā, un kā visa tā laika sporta dzīve Rīgas garnizona sporta kluba vadībā. Rudenī 1. Latvijas vispārējo sporta svētku ietvaros notika pirmās lielākās sacīkstes, un to uzvarētāji kļuva arī pirmie valsts meistari jeb pirmcīkstoņi, kā tolaik teica.

Šo godu izpelnījās gaiļa svarā V. Laumanis (RGSK), spalvas — R. Lau-manis (RGSK), vieglajā — Muskats (RGSK), vidējā — Vilemsons (RGSK), pussmagajā — Ronis (RGSK) un smagajā — Polis (RGSK).

Sacensībā par absolūtā meistara nosaukumu Rūdolfš Ronis pārspēja Jāni Poli. Pēc tam notika vēl divas Roņa un Poļa spēkošanās, kuŗas rikoja RGSK — 1920. gada 27. novembrī un 1921. gada 18. janvārī. Bet tās abas beidzās neizšķirti.

Latvijas Kareivis viņu beidzamo sastapšanos komentēja šādi: „Pēdējās 10 minūtes pagāja ārkārtīgi strauji: Ronis lietoja paņēmienu pēc paņēmiena, suplesu pēc suplesa, bet Polis tos ar tādu pašu straujumu parierēja”.

1920. gada 7. un 8. novembrī Latvijas cīkstoņi pirmo reizi startēja ārze-mēs, piedaloties starptautiskās sacīkstēs Helsinkos. Divpadsmit dalībnieku vidū vidējā svarā lauzās R. Ronis ar A. Vilemsonu, pie kam pirmais ierindojās trešajā, bet otrs piektajā vietā. Ronis saņēma īpašu balvu par labāko stilu.

1921. gada 9. februārī nodibināja sporta biedrību Krauzi, par priekšnieku ievēlot pltn. Arnoldu Paulocki. Vēlāk Krauzei izveidojās nodaļas provincē — Liepājā, Bauskā, Rūjienā, Smiltēnē, apvienojot 1927. gadā 1578 biedrus. Krauzes rindās iestājās arī liela daļa labāko Latvijas smagatlētu.

Rosīgu darbību atsāka arī 1.RAK un 2.RAK, pie kam pēdējais noorga-nizēja pirmos svara celšanas un grieķu-romiešu cīņas tiesnešu kursus.

1921. gada 22. februārī Rīgā notika starptautiskas sacīkstes smagatlētikā ar somu un igauņu piedalīšanos. No latviešiem labākos panākumus guva A. Grēve, R. Ronis un J. Polis.

Uz pasaules meistarsacīkstēm 1921. gadā Helsinkos komandēja Poli, Roni un Muskatu. Vislabāk paveicās Ronim, kas vieglajā svarā izcīnīja sudraba medaļu, zaudējot vienīgi somam O. Frīmanam.

Pēc tam viņi startēja starptautiskās sacīkstēs Vīborgā, kur Polis ieguva pirmo, bet Ronis otru vietu.

1922. gadā sākās regulāras Rīgas meistarsacīkstes, un tajās Ronis ar Poli vēl reizi lauzās neizšķirti. Maijā atkal notika starptautiskas sacīkstes, pieda-loties somam E. Vesterlundam un igauņim E. Pitsepam.

Nākamajā gadā Vīnē startēja Jānis Polis, kur smagajā svarā izcīnīja otru vietu. Pēc tam Tallinā tādu pašu panākumu smagajā svarā guva Arnolds Baumanis.

1923. gada oktobrī sporta biedrība Krauze atklāja savu nodaļu Rūjienā Rūdolfš Roņa vadībā. Tajā jau pašā sākumā iestājās ap 70 biedru, un gadu

ritumā Rūjiena deva Latvijai veselu rindu aktīvu cīkstoņu: Edvinu Bietagu, Pāvelu Ataru, Augustu Kīsi, Ādolfu Medni, Richardu Kicu, Ernestu Lilisonu, Ernestu Ludriksonu, Frici Zumentu, Hermani Edolu, A. Osvaldu u.c. Izcilais pussmagsvars Kārlis Pētersons un Edgars Kics arī bija rūjienieši, bet viņi savas sporta gaitas iesāka Rīgā.

Gadu vēlāk Parīzē notika olimpiskās spēles, un Latvija grieķu-romiešu cīņā sūtīja pilnu vienību. Piedalījās 22 valstis ar 145 cīkstoņiem. Gaiļa svarā Alberts Krievs zaudēja J. Vanmārenam (Holande) un A. Maģaram (Ungārija) pēc punktiem. Zelta medaļu ieguva igaunis Eduards Pitseps, kas vēlāk kādu laiku trenēja Latvijas izlases lauzējus.

Spalvas svarā startēja 21 gadu vecais Jānis Rudzītis. Viņš zaudēja pēc punktiem K. Mezulianam (Austrija) un P. Ēriksenam (Dānija) 8 minūtēs.

Vieglajā svarā 28 dalībnieku konkurencē sacentās Rūdolfis Ronis. Viņš uzvarēja ar punktu pārsvaru L. Kristofeli (Beļģija), H. Fuadu (Turcija) 17 min. 50 sek., A. Praksu (Igaunija) pēc punktiem.

Bet tad sākās problēmas. Pēc cīņas pret ungāru L. Kerestesu, tiesneši, kuņu vidū jau bija nodibinājušās dažādas interešu grupas, kas acīm redzami centās atbalstīt viena otru, piešķīra Ronim, nepārprotami uzvarētā sacensībā, 1-2 zaudējumu. Latvieši iesniedza protestu, bet kad to noraidīja, Ronis no tālākas spēkošanās atteicās. Ar viņu solidārizējās smagsvars Polis un pussmagsvars Baumanis, kuņiem tāpat vēl bija iespēja izcīnīt kādu no uzvaras medaļām. Arī ar šo panākumu Ronis vēl ierindojās starp sesto un devīto vietu.

Vidējā svarā Kārlis Vilciņš uzvarēja ar punktu pārsvaru V. Dollu (Holande), zaudēja R. Kristofersonam (Dānija) 8 min. 2 sek. un N. Gurbīčam (Jugoslāvija) pēc punktiem.

Pussmagajā svarā Arnolds Baumanis meta uz pleciem 14 min. F. Zaksu (Austrija), zaudēja 8 min. 43 sek. S. Nilsenam (Dānija) un no tālākas cīnīšanās atteicās.

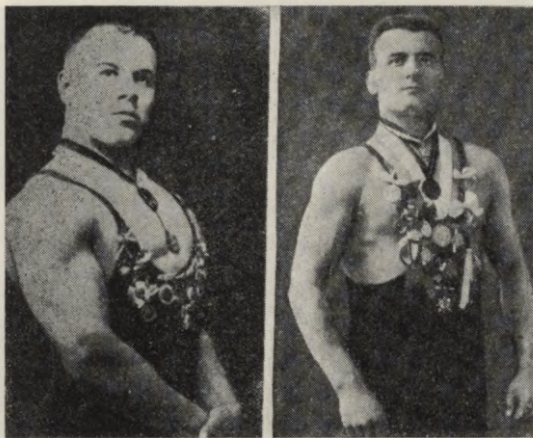
Smagajā svarā Jānis Polis zaudēja pēc punktiem E. Larsenam (Dānija), meta uz pleciem M. Čurju (Itālija) 6 min. 52 sek. un ar punktu pārsvaru pārspēja L. Potjēru (Beļģija). Nākamā cīņa Polim būtu pret ungāru R. Bado jau bronzas medaļas dēļ. Viņš 17 dalībnieku vidū tomēr vēl ierindojās starp piekto un septīto vietu.

1926. gada aprīlī Latvijas amatieņu sports zaudēja savu izcilo cīkstoni Jāni Poli, kas pārgāja profesionāļos. Viņš Rīgas cirkā izgāja uz paklāja kā Melnā maska, bet „Eiropas meistars” čechs Francis Solars viņam masku norāva, un Polis tad pretinieku pieveica 17 minūtēs.

Tajā pašā gadā Latvijas meistarsacīkstēs pirmo reizi startēja Edvins Bietags, paliekot smagajā svarā trešajā vietā aiz A. Zvejnieka un A. Baumaņa.

1926. gadā Latvijai uzticēja rīkot pirmo reizi Eiropas meistarsacīkstes, un tās notika grieķu-romiešu cīņā, piedaloties 7 valstīm ar 35 cīkstoņiem (Latvija — 6, Igaunija — 6, Ungārija — 5, Zviedrija — 5, Vācija — 6, Čehoslovākija — 6 un Dānija — 1).

*Neatkarīgās Latvijas sākuma
gadu izcilākie cīkstoņi. Jānis
Polis (pa kreisi) un Rūdolfs
Ronis*

Pašu mājinieku starts izvērtās nesekmīgs. Labākais panākums bija Roņa ceturrtā vietā vidējā svarā, kušš, chroniski savainota pleca dēļ, vairs nevarēja cīnīties ar pilnu jaudu. Šī izesla dēļ viņam pašam pret savu gribu 1930. gadā arī no aktīvā sporta bija jāaiziet.

Bez tam Latvija neuzstājās pat savā vislabākajā sastāvā. Pussmagajā svarā paredzētā K. Pētersona vietā, kušš bija nokavējis svēršanos, cīnījās E. Palmbachs, bet vieglsvaru P. Ataru, kas neieradās laikā uz sacīkstēm, bija jānomaina Ž. Hercogam. Vēl lauzās A. Zvejnieks smagajā, P. Kopmans spalvas un A. Melkerts gaiļa svarā.

1928. gadā olimpiskajās spēlēs Amsterdamā piedalījās divi latvieši. Smagajā svarā Zvejnieks zaudēja pēc punktiem austrietim E. Vīsbergam, uzvarēja arģentīnieti J. Briolu 9 min., bet pēc tam zaudēja 6 min. ungāram R. Bado un no tālākas spēkošanās bija jāatsakās.

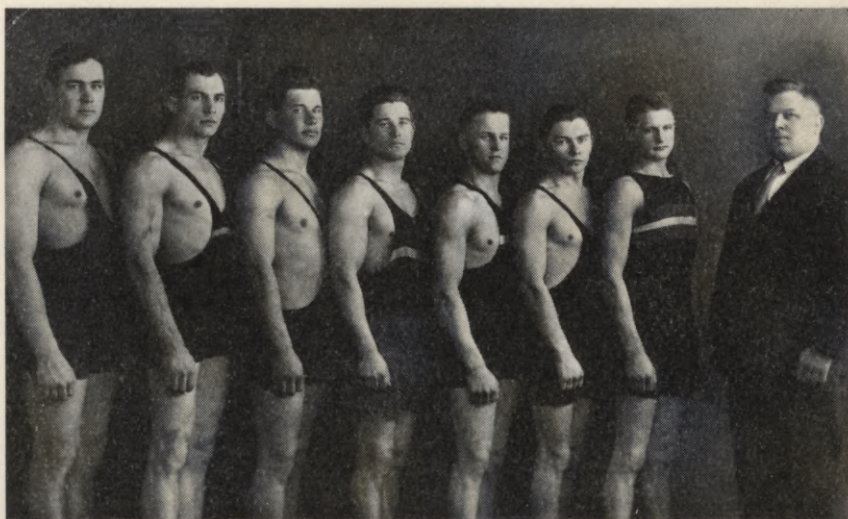
Pussmagsvars Pētersons pirmajā cīņā liecās ungāram E. Salajam 14 min., meta uz pleciem 8 min. jugoslavu B. Juhasu un tad zaudēja 6 min. somam O. Pellinenam.

Gadu vēlāk uz Eiropas meistarsacīkstēm Dortmundā sūtīja A. Zvejnieku, K. Pētersonu, J. Kavalu un J. Antonu, bet godalgotā vietā nevienam neizdevās ierindoties. Pētersons bija ceturtais.

1930. gadā darbību pārtrauca sporta biedrība Krauze, bet to atkal atjaunoja gadu vēlāk, lai tad pilnīgi likvidētos 1935. gadā, kad nodibinājās LAS un kuŗa rindās saistījās daudz labu cīkstoņu.

1931. gadā Eiropas meistarsacīkstēs Prāgā Jānis Kavals vidējā svarā izcīnīja bronzas medaļu. Startēja arī vēl Zvejnieks un Pētersons, pēdējam atkal ierindojoties ceturtajā vietā.

Sākot ar 1934. gadu, Latvijas grieķu-romiešu cīņas sportā sākās uzplaukuma periods ar lielu rosību kā pašu mājās, tā starptautiskā laukā.

Sporta biedrības Krauzes 1933. gada meistari grieķu-romiešu cīņā. No kreisās E. Bietags, A. Baumanis, A. Ķīsis, P. Atars, A. Jēkabsons, K. Kundziņš, R. Skopāns un trenētājs J. Polis

Eiropas meistarsacīkstēs Romā Edvins Bietags pussmagajā svarā izcīnīja zelta medaļu, bet Alberts Zvejnieks smagajā ierindojās trešajā vietā. Nepaveicās vienīgi vidsvaram Kavalam.

Bietags 1934. gadā Romā cīnījās šādi: pieveica kādu poli 6 min. 51 sek., italieti Rovedu 5 min. 10 sek., zaudēja vācietim Zibertam pēc punktiem (1-2), uzvarēja zviedru Kadjēru ar punktu pārsvaru (3-0) un meta čehu Mračeku uz pleciem 15 minūtēs. Gala rezultāts: 1. Bietags, 2. Ziberts, 3. Mračeks.

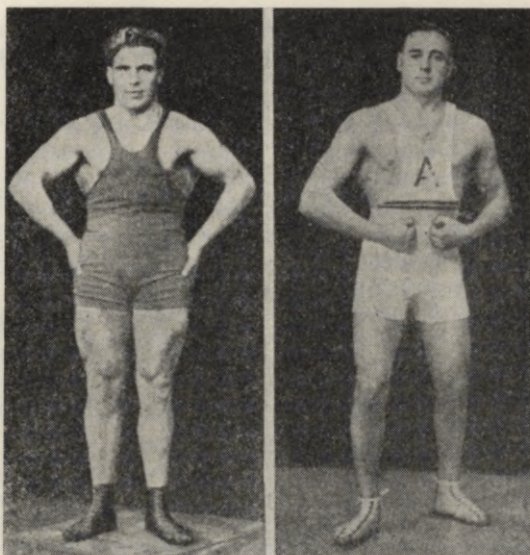
Pēc tam nākamajā gadā uz Eiropas meistarsacīkstēm Kopenhāgenā aizbrauca A. Zvejnieks, E. Bietags, A. Kalniņš, K. Jespars, P. Atars, K. Kundziņš un J. Beinarovičs. Veiksmīgākais bija A. Zvejnieks, kas smagajā svarā atkal izcīnīja bronzas medaļu.

1936. gadā par Latvijas valstsvienības trenētāju izraudzīja Jāni Poli, kas stājās igauņa Eduarda Pitsepa vietā. Bija jāpiedalās arī olimpiskajās spēlēs Berlīnē, uz kuņģam komandēja trīs cīkstoņus — Albertu Zvejnieku, Edvinu Bietagu un Krišjāni Kundziņu. Pavisam šajā olimpiskajās spēlēs startēja 29 valstis ar 200 cīkstoņiem.

Spalvas svarā Kundziņš meta uz pleciem beļģi Škerpevisi 8 min. 10 sek., zaudēja italietim Bordžiam pēc punktiem (0-3), pieveica grieķi Birusu 14 min. 11 sek., bet pēc tam zaudēja pēc punktiem turkam Erkanam (0-3), ierindojoties piektajā vietā.

Pussmagajā svarā Bietags pirmās trīs cīņas pabeidza bez soda punktiem, panākot plecu uzvaras pret vācieti Zēlenbinderu (10 min.), ungāru Bobi (3 min. 46 sek.) un turku Avdžioглу (11 min. 36 sek.).

Smagā svara cīkstonis Alberts Zvejnieks (pa kreisi) Eiropas meistarsacīkstēs divas reizes ierindojās trešajā vietā. Edvins Bietags (pa labi) izcīnīja pus-smagajā svarā Eiropas meistarnosaukumu un ieguva sudraba medaļu Berlīnes olimpiskajās spēlēs 1936. gadā

Pēc tam viņš pārspēja igauni Neo ar punktu pārsvaru (2-1), bet finālā zaudēja zviedram Kadjēram tāpat pēc punktiem (0-3), izcīnot sudraba medaļu. Gala rezultāts: 1. Aksels Kadjērs, 2. Edvins Bietags, 3. Agu Neo.

Zvejnieks smagajā svarā zaudēja čekam Klapucham 3 min. 5 sek., pārspēja jugoslavu Naģu 15 min. 44 sek., bet tad bija spiests atzīt vācieša Hornfišera pārkāpumu pēc punktiem (0-3), piespiežot latvieti izstāties no tālākas cīņas. Zelta medaļu ieguva igaunis Kristjans Palusalū.

Pēc lielā panākuma olimpiskajās spēlēs tā paša gada oktobrī Bietagu pie sevis aicināja zviedri. Latvietis tagad startēja smagajā svarā un kā pretiniekus Gēteborgā saņēma visus trīs šīs klases olimpisko medaļu ieguvējus — igauni Kristjanu Palusalū, zviedru Jonu Nīmanu un vācieti Kurtu Hornfišeru, kā arī veselu rindu citu zviedru labāko smagsvaru, pavisam 11 sacensoņu.

Pirmajā cīņā Bietags pieveica zviedru Andersonu (8 min. 2 sek.). Tad apvēla uz pleciem otru zviedru Johansonu (12 min. 53 sek.). Pēc tam notika izšķirīgās cīņas. Vispirms Bietags ar pārliecinošu punktu pārsvaru (3-0) pieveica Palusalū un pēc 10 minūšu atpūtas stājās pretim Nīmanam. Arī zviedram bija jāatzīst Bietaga pārkāpums, un latvietis ierindojās pirmajā vietā.

Labī startēja arī otrs Latvijas pārstāvis Pāvels Atars, kas pusvidējā svarā izcīnīja trešo vietu. Pēc tam viņi abi sekmīgi cīnījās vēl citās Zviedrijas pilsētās.

Tas bija Bietaga noteikti ievērojamākais panākums viņa sporta karjērā. Pēc uzvaras Gēteborgā zviedru prese viņu nodēvēja pat par „labāko cīkstoni pasaulē”. Vēl savas izcilās spējas Bietags pierādīja nākamajā gadā, kad Tartū vajadzēja stāties pretim Igaunijas jaunajai smagā svara „zvaigznei” Johan-

nesam Kotkasam. Kaut pārsvars nebija liels, latviešu sportists tomēr uzvarēja arī šo cīņu. Pēc tam Bietaga sasniegumos iestājās atslābums.

1937. gadā Eiropas meistarsacīkstēs Parīzē startēja Georgs Ozoliņš ar Ēriku un Arnoldu Kalniņiem. Viņi visi cīnījās samērā labi un ierindojās no ceturtais līdz sestajai vietai.

Nākamajā gadā Eiropas meistarsacīkstes notika Tallinā, un Latvija piedalījās ar pilnu vienību: Jānis Beinarovičs, Krišjānis Kundziņš, Ēriks Kalniņš, Kārlis Jespars, Georgs Ozoliņš, Arnolds Kalniņš un Edvins Bietags. Sekmīgākais bija Ozoliņš, kas vidējā svarā izcīnīja sudraba medaļu, zaudējot vienīgi zviedram Ivaram Johansonam.

1939. gadā Eiropas meistarsacīkstēs Oslo Bietags ierindojās piektajā vietā, Ozoliņš septītajā, bet Kundziņš zaudēja jau abas pirmās cīņas.

LATVIJAS MEISTARI GRIEĶU-ROMIEŠU CĪŅĀ

<i>Smagajā svarā</i>		<i>Vidējā svarā</i>	
Jānis Polis (Krauze)*	1920-25	A. Vilemons (RGSK)	1920
Alberts Zvejnieks (2.RAK)	1926-29	Teodors Sīpols (Krauze)	1921
Edvins Bietags (LBK)	1930-31	Roberts Dzeguze (Krauze)	1922-23
Alberts Zvejnieks (2.RAK)	1932-33	Rūdolfs Ronis (Krauze)	1924
Edvins Bietags (LAS)	1934-35	Roberts Dzeguze (Krauze)	1925-26
Kārlis Pētersons (ASK)	1936-37	Šimanis (ASK)	1927
Edvins Bietags (LAS)	1938	Rūdolfs Ronis (RPDSK)	1928
Kārlis Skuja (ASK)	1939	Kārlis Vilciņš (ASK)	1929
Edvins Bietags	1940	Rūdolfs Ronis (RPDSK)	1930
—		Jānis Kavals (RPDSK)	1931-32
J. Mendziņš (LDzB)	1942	Kārlis Vilciņš (1.RAK)	1933
Kārlis Skuja (LDzB)	1943	Jānis Kavals (RPDSK)	1934-35
Zuņķis (JSB)	1944	Augusts Kīsis (LAS)	1936-37
* J. Polis bija arī absolūtais meistars no 1921.— 1925. gadam.		Georgs Ozoliņš (ASK)	1938-39
		Ādolfs Mednis	1940
		—	
		Georgs Ozoliņš (ASK)	1942
		A. Brigmanis (LDzB)	1943
		Antons Āboliņš (LDzB)	1944
		—	
		<i>Pusvidējā svarā*</i>	
Rūdolfs Ronis (Krauze)*	1920-21	T. Krūze (ASK)	1929
Kārlis Vilciņš (1.RAK)	1922	Pāvels Atars (LBK)	1930
Rūdolfs Ronis (Krauze)	1923	Pauls Budovskis (LBK)	1931
Arnolds Baumanis (Krauze)	1924	Pāvels Atars (Krauze)	1932
Kārlis Vilciņš (1.RAK)	1925	Kārlis Jespars (ASK)	1933
Rūdolfs Ronis (Krauze)	1926	Skripko (ASK)	1934
Kārlis Pētersons (ASK)	1927-30	Pāvels Atars (LAS)	1935
Kārlis Vilciņš (ASK)	1931	M. Turla (LAS)	1936
Arnolds Baumanis (Krauze)	1932-33	Ēriks Kalniņš (ASK)	1937
Arnolds Kalniņš (ASK)	1934	A. Dapiļovs (ASK)	1938
Upmans (LAS)	1935	Ēriks Kalniņš (ASK)	1939-40
Arnolds Kalniņš (ASK)	1936-40	—	
—		L. Stilbe (Auseklis)	1942
Antons Āboliņš (LDzB)	1942-43	Ēriks Kalniņš (ASK)	1943-44
Arnolds Kalniņš (ASK)	1944		
* R. Ronis 1920. gadā ieguva arī absolūtu meistara nosaukumu.		* Šis svars ieviests, sākot ar 1929. gadu.	

Vieglajā svarā

Muskats (Krauze)	1920-21
Ernests Ziverts (Spars)	1922
Alberts Krievs (Krauze)	1923
Pēteris Kopmanis (Krauze)	1924
Rūdolfis Ronis (Krauze)	1925
Pēteris Kopmanis (Krauze)	1926
Arvids Jēkabsons (Krauze)	1927-28
J. Antons (ASK)	1929
N. Everts (Vytis)	1930
Arvids Jēkabsons (LBK)	1931
Rūdolfis Skopāns (Krauze)	1932
Arturs Cīrulis (ASK)	1933
Jānis Rudzītis (LAS)	1934-35
Ēriks Kalniņš (ASK)	1936
Arturs Cīrulis (ASK)	1937
Rūdolfis Skopāns (LAS)	1938
Leopolds Mednis (LAS)	1939
Krišjānis Kundziņš	1940
—	
Harijs Koškins (Auseklis)	1942
Harijs Andersons (Auseklis)	1943
Kārlis Strazdiņš (Auseklis)	1944

Spalvas svarā

Rūdolfis Laumanis (RGSK)	1920
Eduards Kristapovičs (Krauze)	1921
Plaucis (KRB)	1922
Eduards Kristapovičs (Krauze)	1923
Jānis Rudzītis (Krauze)	1924
Alberts Krievs (Krauze)	1925
Nikolajs Ēverts (ASK)	1926
Žanis Hercogs (ASK)	1927
J. Antons (ASK)	1928
Ernests Ziverts (2.RAK)	1929
J. Kaminskis (2.RAK)	1930
Krišjānis Kundziņš (Krauze)	1931-32
Jāzeps Narbutis (ASK)	1933
J. Kaminskis (ASK)	1934
Krišjānis Kundziņš (LAS)	1935-37
Jānis Beinarovičs (ASK)	1938
A. Ūdris (ASK)	1939
Arvids Pālitis	1940
—	
Richards Kics (LDzB)	1942
Arvids Pālitis (ASK)	1943
Jānis Pīrs (Auseklis)	1944

Gaiļā svarā

Viktors Laumanis (RGSK)	1920
Aleksandrs Stumbergs (JKS)	1921-22
Jānis Čanders (Krauze)	1923-24
A. Melkerts (2.RAK)	1925-26
Ernests Ziverts (JKS)	1927
A. Melkerts (2.RAK)	1928-30
A. Ūdris (1.JSB)	1931
Jānis Beinarovičs (2.RAK)	1932-34
Žanis Mucenieks (LAS)	1935-40
—	
Nikolajs Bunka (LDzB)	1942
Žanis Mucenieks (Auseklis)	1943
Nikolajs Bunka (LDzB)	1944

Visvairāk Latvijas meistarnosaukumu izcīnīja Rūdolfis Ronis — 8 reizes, tad Arnolds Kalniņš un Žanis Mucenieks — 7, Edvins Bietags, Kārlis Pētersons, Alberts Zvejnieks, Krišjānis Kundziņš, Ēriks Kalniņš un Jānis Polis — 6, Kārlis Vilciņš — 5.

Pirmā valstu sacīkste Latvijas cīkstoņiem notika 1925. gadā Rīgā pret Igauniju. Katra zeme bija pārstāvēta ar diviem dalībniekiem sešos svaros (sākot ar 1930. gadu, septiņos, nākot klāt pusvidējai klasei). Latviešiem pirmās vietas izcīnīja R. Ronis vieglajā, K. Vilciņš pussmagajā un J. Polis smagajā svarā. Tikpat daudz panāca igauņi, bet tā kā pārējie latviešu cīkstoņi bija vājāki, tad ziemeļu kaimiņš guva 21-15 punktu uzvaru.

Otrās vietas ieguva jelgavnieki A. Ūdris un Arvīdš Kavals gaiļa un vidējā svarā, bet trešajās ierindojās spalvnieks A. Krievs un pussmagsvars F. Rūsa. Pārējie Latvijas izlases dalībnieki bija A. Melkerts, J. Totveiss, Ž. Hercogs, R. Dzeguze un jelgavnieks A. Pličs.

Arī nākamajā gadā katrā svarā vēl cīnījās pa diviem pārstāvjiem, bet sākot ar 1928. gadu, vairs tikai pa vienam. Latviešu cīkstoņiem līdz 1940. gadam pret Igauniju notika pavisam 14 oficiālas valstu sacīkstes, kas visas beidzās ar zaudējumiem, kaut bija reizes, kad cīņas bija ļoti sīvas. Pēdējo reizi abi kaimiņi vēl sastapās 1941. gadā jau komunistu okupācijas laikā, igauņiem atkal panākot iespaidīgu uzvaru (5-2). Tāpat notika spēkošanās arī Ļeņingradā, krieviem gūstot virsroku (4-3).

Te gan tūlīt jāpiebilst, ka Igaunijas spēka vīri jau tradicionāli šajā sporta veidā vienmēr bija starptautiska klase un kopā ar Zviedriju, Somiju un Vāciju veidoja stiprākās grieķu-romiešu cīņas valstis pasaulē.

1932. gadā Latvijas sastādītā vienība (J. Narbutis, K. Kundziņš, P. Budovskis, P. Atars, J. Kavals, E. Bietags, A. Zvejnieks) Karalaučos divas reizes pārspēja Austrumprūsiju. Bez tam vēl 1937. gadā Rīga savās mājās pieveica Prāgu.

Samērā labi latviešu cīkstoņiem veicās klubu sacīkstēs. Krauze 1932. gadā, startējot ar diviem pilnīgi atsevišķiem sastāviem, Rīgā uzvarēja Karalaučus 6-1, bet Jelgavā 5-2. Kā Krauze, tā vēlāk ASK un LAS samērā regulāri sacentās ar spēcīgāko Igaunijas klubu Tartu Kalevu, un latvieši biežāk uzvarēja nekā zaudēja.

Ģarākās turnejās uz Igauniju, Somiju un Zviedriju 1936. un 1937. gadā devās LAS cīkstoņi, tāpat gūstot teicamus panākumus.

LATVIJAS CĪKSTOŅU VALSTU SACĪKSTES

<i>Pret Igauniju</i>		<i>Pret Ungāriju</i>	
1925. gadā Rīgā	15-21	1935. gadā Rīgā	2-5
1926. gadā Tallinā*	9-21	1 sacīkste — 1 zaudējums.	
1928. gadā Rīgā	2-4		
1930. gadā Tallinā	3-4		
1931. gadā Rīgā	2-5		
1932. gadā Tallinā	2-5		
1933. gadā Rīgā	1-6		
1934. gadā Tallinā	2-5		
1935. gadā Rīgā	2-5		
1936. gadā Tallinā	1-6		
1937. gadā Rīgā	3-4		
1939. gadā Tallinā**	1-6		
1939. gadā Rīgā	2-5		
1940. gadā Tallinā	1-6		

14 valstu sacīkstes — 14 zaudējumi.

* Viena svara kategorija nebija pārstāvēta.

** 1938. gadā valstu sacīkste nenotika, tādēļ 1939. gadā ir divas.

Latvijas cīkstoņu valstsvienība, kas piedalījās 1938. gada Eiropas meistarsacīkstēs Tallinā. No kreisās E. Bietags, A. Kalniņš, G. Ozoliņš (izcīnīja sudraba medaļu), K. Jespars, E. Kalniņš, K. Kundziņš, J. Beinarovičs un pārstāvis A. Laņčinskis

Skaitot valstu sacīkstes, olimpiskās spēles un Eiropas meistarsacīkstes, visvairāk Latvijas krāsas aizstāvēja spalvas svars Krišjānis Kundziņš — 19 reizes, tad smagsvars Alberts Zvejnieks — 16, pussmagsvars Bietags — 14, gaiļa svars Jānis Beinarovičs — 10, vidsvars Georgs Ozoliņš — 9, pusvidsvars Pāvels Atars, vidsvari Kārlis Jespars un Jānis Kavals un pussmagsvars Arnolds Kalniņš 8 reizes.

Brīvā cīņa, kur tāpat ļoti spēcīgi bija kaimiņi igauņi, Latvijā palika pilnīgi neizkopta. Pirmo reizi šī laujanās veida paņēmienu demonstrēja 1928. gadā Zvejnieks un Pētersons.

1937. gadā Turkū, Somijā, šajā cīņas veidā piedalījās LAS grieķu-romiešu cīkstoņu vienības dalībnieki Žanis Mucenieks un Ansis Smiltēns, abiem ierindojoties otrās vietās.

Piebilstams, ka 1935. gadā Aleksandrs Miezītis Rīgā nodibināja džūdžitsu klubu, bet par to atklātībā bija dzirdams maz.

Kā priekškaņa periodā, tā vēlāk samērā daudz latviešu cīkstoņu iesaistījās profesionāļos. Arī Latvijā, sākot ar 1925. gadu, Rīgas cirkā samērā regulāri

Pirmais latviešu pasaules rekordists bija svara cēlājs Jānis Kranze, labākos panākumus gūstot laikā no 1913. līdz 1915. gadam

apstiprinājumu nekad neieguva, jo PSRS tajā laikā no starptautiskās sporta dzīves bija izolējusies. Reiz Spāre viesojās arī Latvijā (1925. gadā), kad rādīja savu māku un spējas SSS sarīkojumu ietvaros Rīgā un Jelgavā.

Pirmās Latvijas meistersacīkstes neatkarīgā valstī notika Vispārējo sporta svētku ietvaros 1920. gadā. Spalvas svarā uzvarēja Aleksandrs Vēveris (RGSK), vieglajā — Rūdolfis Laumanis (RGSK), vidējā — Jānis Mucenieks (Spars), pussmagajā J. Bumbuls (RGSK) un smagajā Kārlis Leilands (RGSK). Pie tam Bumbuls uzcēla lielāko kopsvaru, un viņš kļuva arī absolūtais čempions.

1922. gadā Tallinā notika pasaules meistersacīkstes, un Latvijas svara cēlāji ierindojās vienību vērtējumā otrā vietā. Pirmā bija Igaunija ar 49 punktiem, 2. Latvija — 15, 3. Francija — 6 punkti.

Individuāli sudraba medaļas izcīnīja vidsvars Alberts Ozoliņš un smagsvars Kārlis Leilands, bet spalvas svars A. Vēveris un vieglsvars E. Reichmanis ierindojās ceturtajā vietā, vidsvars K. Antipovs piektajā un smagsvars F. Bucholcs sestajā.

Te piebilstams, ka tajā laikā vairākiem Latvijas atlētiem bija pa spēkam uzcelt arī pasaules rekordu svaru. Tā jau 1920. gadā spalvas svars Aleksandrs Vēveris abrocīgi uzrāva 183,25 mār. (75 kg), kas tolaik bija par 1,25 mār. labāks rezultāts nekā krieva Buchārova 1916. gadā sasniegtais pasaules rekords.

1923. gadā Klementijs Antipovs vidējā svarā savukārt uzgrūda ar labo roku 91,5 kg, pārspējot francūža Hanzas rekordu par 0,5 kg. Un tajā pašā gadā Alberts Ozoliņš, arī vidējā svarā, raušanā gan ar kreiso, gan labo roku

Neatkarīgās Latvijas sākuma gadu izcilākie svara cēlāji. No kreisās K. Leilands, A. Ozoliņš, A. Antiņpovs, Ē. Rauska un A. Vēveris

uzcēla 75 kg, bet Ludvigs Alekss vieglajā svarā vienrocīgi uzgrūda 92,5 kg (1925. gadā Kījevā).

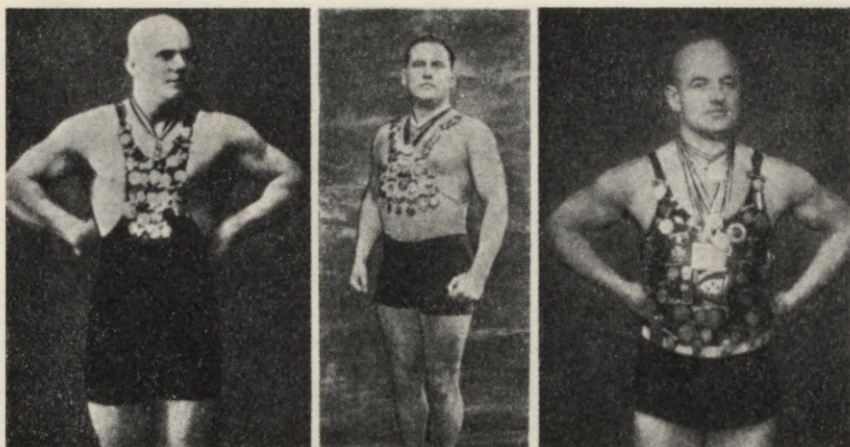
1923. gadā Vīnē Ozoliņš ieguva trešo vietu, bet pēc tam abi ar Leilandu Gēteborgas 300 gadu jubilejas lielajās starptautiskajās sacīkstēs ierindojās otrā vietā.

Nākamajā gadā Latvijas svara cēlāji brauca uz olimpiskajām spēlēm Parīzē, piedaloties ar četriem sportistiem. Vieglajā svarā Ēriks Rauska, paliekot vienrocīgajā grūšanā bez svara atzīmes, ierindojās 21. vietā 22 dalībnieku konkurencē. Viņš pārspēja vienīgi igauni V. Normagi, kas arī vienā paņēmienā bija pārvērtējis savas spējas.

Tieši tāpat vidējā svarā kļūdījās Alberts Ozoliņš, kas nozīmēja 25., resp. pēdējo vietu. Pusmagajā svarā Ernests Reichmanis sasniedza 430 kg kopsummu un dalīja 14. un 15. vietu. Zelta medaļu izcīnīja francūzis Šārls Rigulo ar 502,5 kilogramiem.

Smagajā svarā startēja 19 atlētu, un Latvijas pārstāvis Kārlis Leilands piecos paņēmienos sasniedza 497,5 kg, tieši tikpat, cik igaunis H. Tammers un fancūzis L. Dannū, kas nozīmēja dalītu trešo vietu. Lai noskaidrotu bronzas medaļas īpašnieku, notika papildu sacensība abrocīgajā grūšanā, kuņģa vislabāk paveicās Tammeram, kamēr Leilands palika piektais. Leilanda atsevišķie rezultāti bija šādi: vienrocīgajā raušanā 77,5 kg, viener. grūšanā — 87,5, abrocīgajā spiešanā — 100, abr. raušanā — 100 un abr. grūšanā 132,5. Zelta medaļu ieguva Džuzepe Tonāni ar 517,5 kg. kopsummu.

1925. gadā 1. Strādnieku olimpiskajās spēlēs Frankfurtē pie Mainas labu panākumu guva toreizējais SSS sportists jelgavnieks Žanis Jankovskis, kas

Latvijas svāra cēlāji, kas divdesmitajos gados pārspēja oficiālos pasaules rekordus. No kreisās Klementijs Antipovs, Ludvigs Alekss un Alberts Ozoliņš

smagajā svarā izcīnīja pirmo vietu, sasniedzot trīscīņā 300 kg. Gadu vēlāk Tallinas Kaleva 25 gadu jubilejas sacīkstēs uzvaru izcīnīja Alberts Ozoliņš. Tajā pašā sezonā Leilands piecos paņēmienu uzcēla 520 kg kopsummā, kas toreiz nozīmēja pasaules klasi.

1928. gadā olimpiskajās spēlēs Amsterdamā startēja vienīgi Leilands. 17 dalībnieku konkurencē viņš ierindojās ceturtajā vietā ar 335 kg kopsummā trijos celšanas paņēmienu. Tādu pašu svaru gan uzcēla arī austrieši R. Šilbergs un J. Lepelts, bet viņu miesas svārs izrādījās vēl lielāks nekā Leilandam. Uzvarēja vācietis Jozefs Štrāsbergs ar 372,5 kg, otrs bija igauņis Arnolds Luhaērs — 360 un trešais čehs Jaroslavs Skobla — 357,5 kilogrami.

Pēc tam Latvijas svāra celšanas sportā iestājās liels atslābums. Leilands kļuva neaktīvs. Viņa vietā gan radās jauns daudzsološs talants pussmagajā svarā — ventspilnieks Kārlis Bīleskalns, bet viņš un Alberts Ozoliņš vieni paši valstsvienībai uzvaras nevarēja nodrošināt.

1933. gadā Ozoliņš un Bīleskalns piedalījās Eiropas meistarsacīkstēs Esenē. Bīleskalns ierindojās ceturtajā vietā pussmagajā svarā (480 kg), bet Ozoliņš vidējā — sestajā (447,5 kg).

1935. gadā pirmo reizi izsludināja Baltijas valstu meistarsacīkstes svāra celšanā, bet lietuvieši neieradās un šo eksperimentu pēc tam vairs neatkātoja. Sacenšoties ar igauņiem kārtējā valstu sacīkstē, šo titulu tomēr oficiāli ieguva vidsvārs Ozoliņš un pussmagsvārs Bīleskalns.

Jauna rosība sākās atkal 1937. gadā, kad par valstsvienības trenētāju izraudzīja vecmeistaru Ludvīgu Aleksu, viņa palīgu Florianu Balceru, un LSS svāra celšanas sekcijas vadību uzņēmas Arvīds Jūrmalietis, pats aktīvs smagsvārs, kam bija pa spēkam sākt labot Leilanda Latvijas rekordus. Jūr-

malietis 1935. gadā startēja Parīzē Eiropas meistarsacīkstēs, bet 1938. gadā Vīnē pasaules meistarsacīkstēs, abos gadījumos ierindojoties septītajā vietā.

Šis aktivitātes rezultāts bija tas, ka Latvijai izveidojās attiecības šajā sporta veidā arī ar Skandināvijas valstīm un Poliju. 1939. gadā LSS uzticēja rīkot Rīgā, no 16. līdz 18. oktobrim, pasaules meistarsacīkstes. Bija jau pieteikušās 10 valstu, un latvieši par trenētāju savu svāra cēlāju sagatavošanai piesaistīja pasaules rekordistu vācieti Jozefu Mangeru. Starptautisko notikumu dēļ šis sarīkojums tomēr vairs nevarēja notikt.

LATVIJAS MEISTARI SVARA CĒLŠANĀ

<i>Smagajā svarā</i>		<i>Vidējā svarā</i>	
Kārlis Leilands (Krauze)*	1920-24	Jānis Mucenieks (Spars)	1920
Žanis Jankovskis (1.JSB)	1925	Klementijs Antipovs (1.RAK)	1921
Jānis Jordāns (Marss)	1926	Alberts Ozoliņš (ASK)	1922-24
Voldemārs Zvejnieks (Olimpija)	1927	Ēriks Rauska (Krauze)	1925
Jānis Jordāns (Marss)	1928	Alberts Ozoliņš (RPDSK)	1926-28
Jānis Krūmiņš (ASK)	1929	Aleksandrs Ašenbergs (2.RAK)	1929
Augusts Šūmanis (2.RAK)	1930	Alberts Ozoliņš (RPDSK)	1930-34
Kārlis Pētersons (ASK)	1931	Fricis Einis (ASK)	1935-36
Mozus Barmapovs (Disks)	1932	Alberts Ozoliņš (RPDSK)	1937-38
Kārlis Pētersons (ASK)	1933	Jānis Grišs (ASK)	1939
Arvīds Jūrmalietis (1.RAK)	1934-38	—	
Alberts Rātfelders (1.RAK)	1939	Leonovičs (1.RAK)	1942
—		Jānis Grišs (1.RAK)	1943
Alberts Rātfelders (1.RAK)	1942		
Vaclavs Voicechs (1.RAK)	1943		
		<i>Vieglajā svarā</i>	
* Arī Latvijas absolūtais meistars no 1921. līdz 1924. gadam.		Rūdolfis Laumanis (RGSK)	1920
		Ēriks Rauska (Krauze)	1921
		Jānis Rudzītis (Krauze)	1922
		Ēriks Rauska (Krauze)	1923-24
		Žanis Pērkonis (LNJS)	1925
		Ludvigs Alekss (2.RAK)	1926-29
		Aleksandrs Ašenbergs (LVKA)	1930
		Tevels Levins (Disks)	1931
		Floriāns Balcers (2.RAK)	1932-34
		Ādolfs Moks (1.RAK)	1935-37
		Grigorijs Puriševs (LSB)	1938
		Michails Makarucha (LSB)	1939
		—	
		Kārlis Zorgenfreijs (1.RAK)	1942-43
		<i>Spalvas svarā</i>	
		Aleksandrs Vēveris (Krauze)	1920-23
		T. Kortlaus (1.RAK)	1924-25
		Pēteris Podziņš (Marss)	1926
		Aleksis Augusts (1.RAK)	1927-30
		Aleksandrs Ozoliņš (ASK)	1931-35
		Voldemārs Tempelfelds (1.RAK)	1936
		Harijs Raugulis (LAS)	1937
		F. Zorgenfreijs (LSB)	1938-39
		—	
		R. Vēveris (1.RAK)	1942-43

Svara celšanas valstu sacīkstes Latvija-Polija dalībnieki 1938. gadā Rudā. 1. rindā poļu svara cēlāji; 2. rindā (no kreisās) Latvijas vienības pārstāvis K. Grauers, starptautiskais tiesnesis A. Potempa, A. Ozoliņš, A. Jūrmalietis, K. Bīleskalns, latviešu starptautiskais tiesnesis V. Damerouškis, A. Moks un V. Tempelfelds

Par izcilāko Latvijas neatkarības laika svara cēlāju jāuzskata Alberts Ozoliņš, kas visbiežāk startēja vidējā svarā. Viņš nodemonstrēja arī visai neparastu sportisko ilggadību (no 1921. līdz 1939. gadam). Latvijas rekordus dažādos celšanas paņēmienos un svaros Ozoliņš pārspēja ap 50 reīžu (Latvijā līdz pat pēdējam laikam reģistrēja vēl aizvien rekordus arī vienrocīgajos celšanas veidos). Viņš savā ilgajā sportista karjērā piedalījās pavisam 246 dažādās sacensībās un zaudēja mazāk nekā desmit reizes. Ozoliņa labākie sasniegumi — piecīņā 497,5 un trīscīņā 327,5 kilogrami.

Otrs izcilākais vīrs bija Kārlis Bīleskalns pussmagajā svarā, kuŗš Latvijas meistargodā bija septiņas reizes un vairākkārt laboja valsts rekordus. Pēc starptautiskās klases cēlāja Kārļa Leilanda par spēcīgāko smagsvaru pēdējā laikā izvirzījās Arvīds Jūrmalietis, kas sāka startēt trīsdesmito gadu vidū.

Tieši spiešanās teicams svara cēlājs kļuva vidsvars Jānis Grišs, bet samērā tuvu pasaules klasei vieglajā svarā 1943. gadā tika Kārlis Zorgenfreijs, sasniedzot olimpiskajā trīscīņā 300 kilogramus.

Blakus galvaspilsētai Rīgai aizvien lielu rosību šajā sporta veidā parādīja Daugavpils, kur jau 1932. gadā notika arī pirmās Latvijas meistarsacīkstes. Vēlāk no daugavpīliešu vidus izauga vairāki valsts meistari un rekordisti.

1937. gadā LSS iesāka korrespondensacīkstes svara celšanā, izcīnot Kārļa Grauera dāvināto ceļojošo balvu.

Latvijas rekordisti svāra celšanā gadu ritumā bija šādi sportisti: A. Vēveris, R. Laumanis, J. Mucenieks, J. Bumbuls, K. Leilands, J. Pūce, K. Fridrichsons, K. Freibergs, V. Jonāss, F. Grauers, Alb. Ozoliņš, R. Liepiņš, E. Rauska, K. Antipovs, A. Gruntmanis, Itn. Baumanis, A. Peleks, V. Laumanis, T. Kortlaus, E. Reichmanis, Ž. Jankovskis, Aleks. Ozoliņš, K. Rozenbergs, F. Vitanis, K. Bīleskalns, A. Šūmanis, A. Moks, L. Alekss, V. Tempelfelds, A. Jūrmalietis, J. Grišs, E. Krauze, B. Titovs, K. Zorgenfreijs, G. Puriševs, H. Raugulis.

Kaut Latvijas svāra cēlājiem starptautisko sacensību nebija daudz, valstu sacīkstēs tomēr jau iznāca sastapties ar piecām zemēm.

Visvairāk oficiālo sacīkšu bija ar Igauniju — desmit. Bet tieši tāpat kā grieķu-romiešu cīņā, sīksto ziemeļu kaimiņu pārspēt nebija viegli. Tikai vienu reizi — 1928. gadā — Latvija izcīnīja 3-2 uzvaru, kad savus pretiniekus pārspēja A. Ūdris, Alb. Ozoliņš un K. Leilands, pie kam pēdējais pievārēja igauņu pasaules klases smagsvaru A. Luhaēru.

Vēl negatīva bilance izveidojās ar Zviedriju, kamēr pret pārējām valstīm tā bija labvēlīga vai līdzīga.

Galvenie „punktu guvēji” vienmēr bija Ozoliņš un Bīleskalns, kuņiem tad vēlāk pievienojās Jūrmalietis (sākuma gados arī Leilands).

Pati pirmā Latvijas svāra cēlāju uzstāšanās notika 1925. gadā, 1. un 2. maijā, Tallinā pret Igauniju. Katru zemi, kā tajos laikos bija parasts, pārstāvēja divi dalībnieki. Uzvarēja igauņi ar 19-7 punktiem. Latviešiem pirmās vietas izcīnīja T. Kortlaus un A. Ozoliņš.

Tāpat pa divi dalībniekiem startēja vēl nākamajā gadā, kad Igaunija bija pārāka 17-13 (pirmās vietas ieguva A. Ozoliņš un K. Leilands), bet pēc tam katrā svāra kategorijā vienmēr bija tikai pa vienam cēlājam no ik valsts.

Ar lietuviešiem pirmā spēkošanās notika 1932. gadā Kauņā. Latvieši pa visiem kopā gan uzcēla lielāku svāru, bet ar A. Ozoliņa un K. Bīleskalna panākumiem savās klasēs vien nepietika galīgai uzvarai.

1938. gadā notika pirmās valstu sacīkstes pret Poliju un Zviedriju. Poļus izdevās uzvarēt gan pēc punktiem, gan pēc uzceltā kopsvara, savus pretiniekus pieveicot Alb. Ozoliņam, K. Bīleskalnam un A. Jūrmalietim. Toties pret zviedriem bija jāzaudē, jo vienīgo panākumu guva Jūrmalietis.

1939. gada 2. aprīlī, Rīgā, notika četru valstu sacīkstes svāra celšanā, kurās pirmo vietu izcīnīja Zviedrija, otru un trešo dalīja Latvija (V. Tempelfelds, G. Puriševs, J. Grišs, K. Bīleskalns, A. Jūrmalietis) un Somija, bet ceturtajā palika Dānija.

Pēdējās starptautiskās sacīkstes vēl notika 1941. gadā, kad pret igauņiem bija jāzaudē 1-4, bet Ļeņingradā pat 0-5.

Bez tam 1934. gadā notika pilsētu sacīkste Rīga-Tartū, kurā latvieši uzvarēja 3-2. Šī bija pēdējā reize, kad aktīvi startēja smagsvars Leilands.

Arvīds Jūrmaliētijs bija ne tikai Latvijas labākais smagsvars valsts neatkarības pēdējos gados, bet arī ļoti sekmīgs svara celšanas sporta vadītājs. Jūrmaliētijs Latvijas vispārējos sporta svētkos 1939. gadā, ASK laukumā

LATVIJAS SVARA CĒLĀJU VALSTU SACIKSTES

<i>Pret Igauniju</i>		<i>Pret Lietuvu</i>			
1925. gadā	Tallinā	7-19	1932. gadā	Kauņā	2-3
1926. gadā	Rīgā	13-17	1938. gadā	Kauņā	4-1
1928. gadā	Tallinā	3-2	1939. gadā	Rīgā	4-1
1930. gadā	Tallinā	2-3	3 sacikstes — 2 uzvaras, 1 zaudējums.		
1931. gadā	Rīgā	2-3	<i>Pret Poliju</i>		
1932. gadā	Tallinā	0-5	1938. gadā	Rudā	3-2
1933. gadā	Rīgā	2-3	1 sacikste — 1 uzvara.		
1935. gadā	Rīgā	2-3	<i>Pret Zviedriju</i>		
1939. gadā	Tallinā	2-3	1938. gadā	Rīgā	1-4
1940. gadā	Rīgā	1-4	1 sacikste — 1 zaudējums.		
10 sacikstes — 1 uzvara, 9 zaudējumi.					

Četru valstu sacikstes

1939. gadā Rīgā: 1. Zviedrija, 2. un 3. Latvija ar Somiju, 4. Dānija.

Latvijas izlases vienības tērpu, ieskaitot olimpiskās spēles, pasaules un Eiropas meistarsacikstes, visbiežāk nesa Alberts Ozoliņš, pavisam 16 reizes. Trīspadsmit oficiālās valstu sacikstēs viņš guva 11 uzvaru.

Kā nākamais seko Kārlis Bīleskalns ar 12 reizēm valsts krāsās. Vienpadsmit startos valstu sacikstēs viņš triumfēja deviņos gadījumos.

Pēc tam visvairāk internacionāli bijuši Arvīds Jūrmaliētijs — astoņas reizes, Kārlis Leilands — piecas, Ernests Reichmanis, Alekssis Ašenbergs, Ādolfs Moks un Voldemārs Tempelfelds — četras.

LATVIJAS REKORDI SVARA CELŠANĀ

Spalvas svarā:

Abrocīgajā spiešanā	A. Vēveris	80	1922
Abrocīgajā raušanā	K. Zorgenfreijs	85	1939
Abrocīgajā grūšanā	V. Tempelfelds	105	1939
Raušanā ar kreiso roku	T. Kortlaus	60	1925
Raušanā ar labo roku	V. Tempelfelds	57,5	1936
Grūšanā ar kreiso roku	E. Krauze	63,75	1939
Grūšanā ar labo roku	A. Vēveris	75	1922

Vieglajā svarā:

Abrocīgajā spiešanā	H. Raugulis	88	1941
Abrocīgajā raušanā	K. Zorgenfreijs	101,25	1943
Abrocīgajā grūšanā	K. Zorgenfreijs	121	1941
Raušanā ar kreiso roku	Alb. Ozoliņš	70	1935
Raušanā ar labo roku	Alb. Ozoliņš	67,5	1926
Grūšanā ar kreiso roku	K. Rozenbergs	81,25	1936
Grūšanā ar labo roku	E. Rauska	85	1923

Vidējā svarā:

Abrocīgajā spiešanā	J. Grišs	105	1939
Abrocīgajā raušanā	Alb. Ozoliņš	103,75	1933
Abrocīgajā grūšanā	Alb. Ozoliņš	131,25	1933
Raušanā ar kreiso roku	K. Bileskalns	76,25	1934
Raušanā ar labo roku	Alb. Ozoliņš	75	1923
Grūšanā ar kreiso roku	K. Rozenbergs	85	1936
Grūšanā ar labo roku	E. Rauska	95	1925

Pussmagajā svarā:

Abrocīgajā spiešanā	J. Grišs	106,25	1937
Abrocīgajā raušanā	K. Bileskalns	106,75	1939
Abrocīgajā grūšanā	K. Bileskalns	141,25	1939
Raušanā ar kreiso roku	K. Bileskalns	85	1933
Raušanā ar labo roku	K. Bileskalns	80	1933
Grūšanā ar kreiso roku	B. Titovs	87,5	1943
Grūšanā ar labo roku	K. Antipovs	97,5	1925

Smagajā svarā:

Abrocīgajā spiešanā	A. Jūrmalietis	116,25	1939
Abrocīgajā raušanā	A. Jūrmalietis	117,5	1939
Abrocīgajā grūšanā	A. Jūrmalietis	147,5	1936
Raušanā ar kreiso roku	K. Leilands	85	1926
Raušanā ar labo roku	Ž. Jankovskis	82,5	1925
Grūšanā ar kreiso roku	A. Gruntmanis	82,5	1921
Grūšanā ar labo roku	K. Leilands	95	1926

ŠAUŠANA

Šaušana Latvijā bija iecienīts sporta veids jau priekš pirmā pasaules kara. Vislabākā liecība tam bija kuplais dalībnieku skaits, kuŗi pēc lieliski veiktām pārbaudēm Pēterburgā, saņēma ceļa zīmes cariskās Krievijas izlasē uz 1912. gada olimpiskajām spēlēm Stokholmā. Dažādos ieroču un šaušanas veidos, cik tagad iespējams konstatēt, startēja pavisam septiņi Latvijas sportisti.

Zināms arī, ka 1913. gadā Latvijā meistarnosaukumu māla baložu šaušanā izcīnīja O. Karols.

Neatkarīgajā valstī šaušana, gan tikai ar kaŗa šauteni, bija uzņemta jau 1. Latvijas vispārējos sporta svētkos, 1920. gadā. Sacīkstes notika pie Šķirotavas stacijas Rīgā, 5. oktobrī, piedaloties 23 šāvējiem. Sacenšoties 300 un 600 m distancēs, pirmajā vietā ierindojās kapt. E. Tidemans (Kaŗa skola), otrs bija virsserž. A. Bērziņš (Vidzemes divīzijas artilērijas pulks) un trešais vltņ. Tauriņš (1. Liepājas kājnieku pulks).

Pēc tam sporta šaušanu galvenokārt piekopa mednieku klubi, no kuŗiem visaktīvākie bija Latvijas pareizu medību un šaušanas biedrība, Vārnas kāja, Latvijas mednieku biedrība un Rīgas strēlnieku biedrība. Tās bieži rikoja kā internas, tā eksternas sacīkstes. Trīsdesmito gadu vidū šajā sporta veidā tomēr vairs praktiski dominēja gandrīz tikai armija (ASK), policija (RPDSK) un aizsargi (LAO).

3. Vispārējos sporta svētkos 1923. gadā šaušanas sacensības jau notika četros veidos: ar kaŗa šauteni 1. pltn. Tidemanis (ASK); ar mazkalibra bisi 25 m 1. Pētersons (Tēvijas sargs) un 50 m 1. Lapčinskis (Tēvijas sargs); ar revolveri 1. plkv. Kārklīņš (ASK) un māla baložu šaušanā 1. Lapčinskis (Tēvijas sargs).

Tajā pašā gadā par Valmieras labākajiem māla baložu šāvējiem atzīmēti E. Duņēns un T. Ulmanis.

Latvijas šaušanas savienību nodibināja 1926. gadā, kuŗu pēc tam ilgus gadus vadīja ģen. Rūdolfs Klīnsons, sākumā pats aktīvs un labs šāvējs. Ar šo brīdi arī sākās kārtējās Latvijas meistarsacīkstes. 1938. gadā LFKSK šaušanas sekcijas pārzināšanu pārņēma pltn. Jūlijs Ņikulis, bet pats pēdējais Latvijas šaušanas sporta vadītājs bija Pauls Rasiņš.

Māla baložu šaušanā prominentākais bija Haralds Blaus, kas šim sporta veidam pievērsās 1910. gadā Baltijas mednieku biedrībā, bet jau 1912. gada olimpiskajās spēlēs Stokholmā izcīnīja bronzas medaļu. Viņš ierindojās 61 dalībnieka konkurencē trešajā vietā aiz D. Grēma (ASV), kas no 100 „baložiem” sašāva 96 un A. Geldela (Vācija) — 94. Blaus pats ieguva 91 punktu, un šis rezultāts vēlāk Latvijā palika nesasniegts līdz 1934. gadam.

Šajā sacensībā Stokholmā vēl startēja rīdzinieki Leons Suiņiņš, kas bija 23. ar 81 punktu, Valters Bodnieks 36., Pauls Līts (Lieth) 52. un Boriss Pertels 55. Visi, līdzīgi Blauam, tad sastāvēja Āgenskalna šaušanas biedrībā.

Latvijas meistarnosaukumu Haralds Blaus izcīnīja pavisam deviņos gadījumos un vienā periodā (no 1930. līdz 1935. gadam) pat sešas reizes pēc kārtas.

1927. gadā viņš sasniedza jaunu Latvijas rekordu, sašaujot 74 baložus pēc kārtas. Tajā pašā gadā Blaus laboja arī Mārtiņa Birkena labāko rezultātu kopsummā no 100 izsviestajiem mērķiem — 88, palielinot Latvijas rekordu vispirms uz 91, tad 92 un 1934. gadā uz 93. 1936. gadā rekords tomēr jau bija 99, ko Blaus reālizēja Latvijas-Lietuvas valstu sacīkstē, pārspējot neilgi pirms tam tajās pašās sacensībās Juŗa Benjāmiņa iespētos 97 punktus.

Blaus aktīvās sporta gaitas izbeidza 1938. gadā, kad viņš pēdējo reizi bija arī Latvijas meistars.

Valsts meistargodā māla baložu šaušanā tika arī E. Indriksons (1927. un 1929. gadā), M. Birkens (1936.), J. Benjāmiņš (1937.) un J. Jansons (1939.).

Kā labākie šī sporta veida pārstāvji vēl jāmin J. Kritners, A. Jansons, A. Krūmiņš, P. Rasiņš, V. Lapčinskis, K. Švanks, E. Duņēns, Brauns.

1936. gadā, neilgi pirms olimpiskajām spēlēm, Berlīnē pasaules un Eiropas meistarsacīkstēs startēja Latvijas māla baložu šāvēji Haralds Blaus, Juris Benjāmiņš, Mārtiņš Birkens un Andrejs Krūmiņš. Saduroties ar pilnīgi neierastiem sacensību apstākļiem (baložu raidāmās ierīces darbojās daudz spraiģāk un spēcīgāk, tā kā bija jāmaina šaušanas tehnika), cerētie panākumi izpalika. Labākais bija Benjāmiņš ar Eiropas meistarsacīkšu divās dienās sasniegtiem 166 trāpījumiem (no iespējamiem 200), tad sekoja Blaus — 158, Krūmiņš — 149 un Birkens — 134. Pirmie trīs vēl ierindojās godalgotajam skaitā. Pēc tam Benjāmiņš Vācijas meistarsacīkstēs palika 17.

1937. gadā pasaules meistarsacīkstēs Helsinkos Latvijas ekipas 17 dalībnieku vidū bija četri māla baložu šāvēji, gan iztrūkstot tā gada Latvijas meistaram J. Benjāmiņam. Veiksmīgākais 54 dalībnieku konkurencē izrādījās vecmeistars H. Blaus ar 276 punktiem no iespējamiem 300, kas viņam pasaules meistarnosaukuma izcīņā deva 24. vietu. M. Birkens bija 38., J. Jansons 42. un A. Krūmiņš 45. Latvijas māla baložu šāvēju vienība tomēr ieguva sesto vietu.

Latvijas valstsvienība māla baložu šaušanā 1936. gadā. No kreisās LŠSS priekšsēdis pulkv. R. Klinsons, H. Blaus, J. Benjāmiņš un M. Birkens

Šaušanā ar mazkalibra ložu bisi kā pats pirmais jāmin Pauls Rasiņš, kas aktīvi sāka startēt 1924. gadā, sākumā piedaloties arī māla baložu šaušanā. Jau trīs gadus vēlāk viņš izcīnīja Latvijas meistarnosaukumu un nākamajos divos praktiski dominēja šajā disciplīnā, pārņemot savā īpašumā arī lielāko daļu Latvijas rekordu. Tajos gados populārājās daudzciņās (5-ciņas, 4-ciņas, 3-ciņas) Rasiņš tāpat gandrīz arvien izrādījās pārākais līdz pat 1930. gadam un bija izlases šāvēju vidū arī vēl krietni vēlāk.

Būdams aktīvs LŠS un aizsargu organizācijā, Rasiņš pamazām arvien vairāk pievērsās Latvijas izlases šāvēju trenēšanai. 1935. gadā viņš aizbrauca uz pasaules meistarsacīkstēm Romā par novērotāju. Atgriezies mājās, Pauls Rasiņš pilnīgi pārstrādāja Latvijas šaušanas sporta noteikumus un pievienoja jaunu disciplīnu — ātršaušanu ar mazkalibra automātiskajām pistolēm, kas līdz tam nebija pazīstama, bet kuņā jau pēc diviem gadiem Latvijas pārstāvis Kārlis Kļava kļuva pasaules meistars.

Pēc Rasiņa par sekmīgāko un vispusīgāko Latvijas šāvēju izvirzījās Frīcis Frickauss, kas līdz 1935. gadam parasti bija pārākais kā Latvijas, tā arī sāktajās Rīgas meistarsacīkstēs, pamazām „pārrakstot” gandrīz visu valsts rekordu sarakstu.

Latvijas meistarnosaukumu ar mazkalibra ložu bisi dažādos mērķos un šaušanas stāvokļos vēl izcīnījuši: R. Klinsons, G. Treimanis, H. Blaus, E. Laukmanis, A. Avotiņš, R. Kēsners, O. Mednis, Grūbe, Ž. Butkus, R. Baumanis, M. Harjū, Sams, N. Andrējevs-Ozoliņš, J. Niedrītis, R. Štāks, R. Valters.

Labus panākumus ar šo ieroci guvuši arī V. Lapčinskis, M. Birkens, V. Tukumietis, P. Birkens, J. Kritners, Oliņš, J. Bērziņš, R. Majors, R. Cimdars, J. Lūsis, H. Saulītis, J. Eichmanis, H. Indriksons.

Haralds Blaus šāva ar mazkalibra bisi arī 1912. gadā Stokholmas olimpiskajās spēlēs kustošos mērķos pa brieža figūru ar vienu lodi 100 m distancē. 34 dalībnieku konkurencē viņš ierindojās 20. vietā (ar 29 punktiem), bet otrs dalībnieks P. Līts ar 10 p. palika pēdējais. Blaus vēl bija iedalīts šīs pašas disciplīnas Krievijas četru vīru izlasē, kas tomēr piecu vienību sacensībā ierindojās pēdējā vietā.

1936. gadā Berlīnes olimpiskajās spēlēs šaušanā ar mazkalibra bisi startēja viens Latvijas pārstāvis — Rūdolfis Baumanis, sasniedzot no iespējamajiem 300 punktiem 291. Viņš 66 dalībnieku konkurencē ierindojās 32. vietā.

Nākamajā gadā pasaules meistarsacīkstēs Helsinkos latviešu sekmīgākais šāvējs ar mazkalibra bisi bija Reinholds Cimdars, sasniedzot 1071 punktu, salīdzinājumā ar uzvarētāju francūzi J. Mazoiēru, kas ieguva 1158. Latvijas vienība (O. Mednis — 357 punkti, Ž. Butkus — 334, R. Cimdars — 333, R. Baumanis — 332 un J. Ozoliņš — 328) sašāva 1684 punktus, realizējot normu, kas deva tiesības uz bronzas medaļu.

Daudz labāk Latvijas pārstāvjiem — R. Štākam, O. Mednim un N. Andrējevam-Ozoliņam — veicās pēc diviem gadiem pasaules meistarsacīkstēs Lucernā. Gandrīz katrā stāvoklī (stāvus, gulus un no ceļgala) viņi sasniedza kādu no noteiktajām normām, izpelnoties apbalvojumus zelta, sudraba vai bronzas medaļu veidā.

No stāvokļa gulus Roberts Štāks pārspēja pasaules rekordu un ar 399 punktiem individuāli izcīnīja otru vietu aiz soma Menteras. Viņš saņēma zelta medaļu par šim apbalvojumam noteiktās normas pārsniegšanu. No stāvokļa stāvus Mednis ar 362 punktiem un Štāks ar 360 pārspēja Latvijas rekordu.

Latvijas šāvēji Lucernā par visiem kopā (dažādos ieroču veidos) izcīnīja 13 balvu un 10 medaļu (3 zelta, 3 sudraba, 4 bronzas), un Zuercher Zeitung pēc tam rakstīja: „Latvieši pārsteidza ar labo šaušanu, pie tam viņi bija vienīgie, kas nelietoja palīgīdzekļus”.

Šaušanā ar pistolēm un, kā sākuma gados teica, revolveriem kā pats pirmais jāmin vlt. Kārlis Kļava, kas 1937. gadā pasaules meistarsacīkstēs Helsinkos izcīnīja pirmo vietu. Automātisko pistoļu sacensībā, šaujot sešās

Latvijas šāvēji 1936. gada olimpiskajās spēlēs Berlīnē. No kreisās K. Kļava un H. Marvē, kuri piedalījās sacensībā ar automātisko pistoli un R. Baumanis, kas startēja mazkalibra šauteņu klasē

figūrās, 80 dalībnieku konkurencē, pēc trijām sērijām Kļava palika vienīgais bez soda punkta, atstājot otrā vietā P. Gudrīmu (Lietuva) un trešajā E. Ljungvistu (Zviedrija).

Turpat Helsinkos Kļava uzvarēja arī kaujas šaušanā ar somu militāro pistoli Parabellum (ar 293 punktiem no iespējamiem 300). Šī sacensība neietilpa pasaules meistarsacīkšu programmā.

Latvijas meistars Kļava ar automātisko pistoli bija 1935. un 1936. gadā, kamēr 1938. gadā viņš izcīnīja pirmo vietu šaujot punktu mērķī. 1936. gadā Berlīnes olimpiskajās spēlēs Kļava ierindojās 22. vietā.

Otrs labākais pistoļu šāvējs bija kpt-ltn. Haralds Marvē, kas pirmo reizi uzvarēja meistarsacīkstēs jau 1932. gadā, bet 1937. un 1938. gadā šaujot olimpiskajos mērķos, pēdējā izcīnot arī Baltijas meistarnosaukumu.

Berlīnes olimpiskajās spēlēs 1936. gadā Marvē ierindojās astotajā vietā, bet vislabāk viņam paveicās 1939. gadā Lucernā. Pasaules meistarsacīkšu sacensībā ātršaušanā Marvē ieguva piekto vietu (J. Priedītis septīto), bet

pēc tam starptautiskajā sēriju šaušanā viņš ierindojās ceturtajā (51 sērija), kas deva tiesību uz zelta medaļu. Arī pārējie latvieši ierindojās pirmo 20 godalgojamo vidū — Priedītis un Butkus ar 30 sērijām, Kļava — 29 un Laukmanis — 21.

Vēl Latvijas meistargodā šaušanā ar revolveri vai mazkalibra automātisko pistolī (kur pašos pēdējos gados jau notika sacensības četros dažādos veidos — olimpiskajos, divkauju, punktu un apaļajos mērķos) bijuši P. Jansons (vairākkārt gūstot uzvaras arī šaušanas daudzscīnās), F. Šponbergs, F. Frickauss, J. Bērziņš, Brālītis, J. Benjamiņš, Pormalis, P. Rusovs, Paucītis

Starp labākajiem pistoļu šāvējiem vēl jāmin P. Rasiņš, A. Liepiņš, R. Klinsons, J. Lūsis, O. Mednis, R. Majors, R. Cimdars, Puzulis, E. Laukmanis, O. Brenholms, Ž. Butkus, J. Priedītis.

Pasaules meistarsacīkstēs Helsinkos, 1937. gadā, Latvijas pistoļu šāvēju vienība — K. Kļava, H. Marvē, O. Brenholms, E. Laukmanis, P. Jansons — ierindojās septītajā vietā, bet divus gadus vēlāk Lucernā — H. Marvē, K. Kļava, J. Priedītis, Ž. Butkus, E. Laukmanis — ceturtajā, pēc pāršaušanas ar Vāciju, kas ieguva trešo vietu.

Šaušanā ar kaņa šauteni 1912. gada olimpiskajās spēlēs Stokholmā Krievijas izlasē bija vēlākais Latvijas armijas pltn. Dāvids Veiss un P. Valdens. Pirmais startēja četrās, bet otrs piecās disciplīnās. Visumā panākumi nebija spoži, kur daļēji bija vainojami arī krievu armijas daudz sliktākie ieroci.

Valdens vairākos gadījumos bija labākais Krievijas šāvējs, un individuālajā sacensībā 300 metros viņš 85 dalībnieku vidū ierindojās 11. vietā, sasniedzot 90 punktus. Uzvarēja ungārs A. Prokops ar 97. Veisam vislabāk paveicās 300 m distancē starptautiskajos mērķos no ceļgala, sasniedzot 293 punktu ar 40 šāvieniem.

Vēl labākie šāvēji ar kaņa šauteni gadu secībā Latvijā bija R. Ozoliņš, N. Ošiņš, F. Šponbergs, F. Frickauss, F. Sanders, Ērmanis, V. Ozols, K. Kļava, H. Indriksons, H. Saulītis, Pauliņš, A. Tauniņš, Ž. Butkus, E. Laukmanis, V. Šmits, Kārklis, J. Ozoliņš, M. Harjū, N. Andrējevs-Ozoliņš, Sams, O. Mednis, P. Rusovs.

Starptautiski labāko panākumu ar šo ieroci guva Žanis Butkus 1937. gada pasaules meistarsacīkstēs Helsinkos, kur viņš izcīnīja otru vietu sacensībā ar somu kaņa šauteni. 1939. gadā Lucernā savukārt startēja tolaik vairākkārtējais Latvijas rekordists Nikolajs Andrējevs-Ozoliņš.

LŠS reģistrēja arī Latvijas rekordus, bet tos tikai pēc presē atzīmētajām ziņām nav iespējams kaut cik precīzi restaurēt.

Latvijas šāvējiem notika arī vairākas valstu sacīkstes, visciešākajām attiecībām izveidojoties ar Lietuvu. Pirmās šāda veida sacensības notika 1932.

Latvijas šāvēju vienība parādes gājienā 1937. gada pasaules meistarsacīkstēs Helsinkos. Priekšgalā R. Klinsons, Latvijas karog nes H. Marvē

gadā Rīgā māla baložu šaušanā. Krietni pārāki bija latvieši, kas uzvarēja ar 218-152 punktiem. Arī individuāli visās trijās pirmajās vietās ierindojās Latvijas pārstāvji: 1. H. Blaus ar 76 no iespējamiem 100 punktiem, 2. J. Kritners — 74, 3. E. Indriksons — 68 (M. Birkens sasniedza 56, J. Pommers 55).

Nākamajā gadā Kauņā notika valstu sacīkste pret lietuviešiem arī šaušanā ar mazkalibra ložu bisi. Latvija uzvarēja ar 956-766 punktiem, un tās pārstāvji sarindojās visās sešās pirmajās vietās: 1. F. Frickauss 253, 2. E. Laukmanis 235, 3. un 4. R. Kēsners ar J. Lūsi 234, R. Cimdars 219, 6. R. Majors 218 punkti.

Arī māla baložu šaušanā pārāki bija latvieši (197-188), kaut pirmo vietu ieguva lietuvietis Dr. Silvestrovičus ar 73 p., bet 2. un 3. vietu dalīja H. Blaus ar M. Birkeni (71).

1934. gadā Rīgā notika Latvijas-Lietuvas-Igaunijas valstu sacīkste. Ar mazkalibra bisi uzvarēja latvieši, sasniedzot 982 punktus (O. Mednis 256, J. Eichmanis 245, E. Laukmanis 241, P. Rasiņš 240). Otra palika Lietuva ar 930, bet trešā Igaunija. Individuāli pārākais bija Osvalds Mednis.

Māla baložu šaušanā kārtība izveidojās tieši tāda pati: 1. Latvija ar 257 (H. Blaus 90, M. Birkens 84, J. Jansons 83), 2. Lietuva — 236 un 3. Igaunija — 209 punkti.

Tajā pašā gadā pirmo reizi risinājās arī plašas aizsargu sacensības kaujas šaušanā starp Latvijas, Igaunijas, Somijas un Polijas vienībām. Uzvarēja poļi (1267 p.), otrā vietā ierindojās igauņi (1260), trešajā latvieši (1260) un ceturtajā somi (1256). Latviju reprezentēja A. Tauniņš, Kārklis, Grūbe, V. Stūrmanis, E. Ābele un R. Kēsners. Individuāli veiksmīgākais bija Kārklis, kas ieguva otru vietu. Sacensības notika ar kaļa šauteni 150 un 300 metros.

1935. gadā Kauņā ar mazkalibra šauteni latvieši sasniedza 1006 punktus, bet lietuvieši 1003. Māla baložu šaušanā Latvija 256, Lietuva 239. 1. H. Blaus — 86, 2., 3. un 4. vietā lietuvietis Urbanovičus, M. Birkens un J. Jansons ar 85.

Nākamajā gadā ar mazkalibra bisi pirmo reizi uzvarēja lietuvieši ar 1051 punktu, kamēr latvieši sasniedza 1038 (O. Mednis 264, R. Cimdars 260, J. Niedrītis 257, F. Frickauss 257). Individuāli pirmajā vietā ierindojās Mednis.

Māla baložu šaušanā Latvija 292, Lietuva 263. Latviešiem H. Blaus panāca 99 trāpījumus, J. Benjāmiņš 97, M. Birkens 96 (J. Jansons, A. Jansons, A. Krūmiņš visi 92).

1937. gada 4. un 5. jūlijā, Kauņā, bija atkal iecerētas Baltijas valstu sacikstes, piedaloties arī Somijai. Visās četrās šaušanas disciplīnās tomēr bija pārstāvēti vienīgi lietuvieši, latvieši nēstartēja ar kaļa šauteni, somi piedalījās tikai individuāli, bet igauņu nebija nemaz.

Ar mazkalibra bisi, sacēšoties trijos stāvokļos (stāvus, gulus un no ceļgala), 1. Latvija ar 2634 punktiem, 2. Lietuva — 2609. Individuāli 1. S. Blomkvists (Somija) ar 548, 2. Ž. Butkus (Latvija) — 547, 3. B. Pihkala (Somija) — 542.

Ar automātisko pistoli 1. Lietuva, (36 soda punkti), 2. Latvija (114). Individuāli 1. Sroga (Lietuva), 2. Nakūtis (Lietuva), 3. Marvē (Latvija).

Māla baložu šaušanā: 1. Lietuva — 635, 2. Latvija — 618. Individuāli 1. Urbanovičus (Lietuva) 167, 2. Birkens (Latvija) 165, 3. Blaus (Latvija) 163.

1938. gadā paredzētajās Baltijas meistarsacikstēs piedalīšanos pēdējā brīdī atsauca Igaunija un Somija.

Māla baložu šaušanā sacensības notika ar valdības atbalstu izbūvētajā jaunajā šautuvē Ziepniekkalnā, pie Rīgas. Uzvarēja latvieši ar 637 (no iespējamiem 800) punktiem, pret lietuviešu 570. Individuāli pārkais bija Birkens ar 171 „balodi”.

Pārējās sacensības notika aizsargu šautuvē Asaros, Rīgas jūrmalā. Ar automātisko pistoli 1. Latvija (22 soda punkti), 2. Lietuvu (62). Individuāli uzvarēja H. Marvē (Latvija), 2. K. Kļava (Latvija), 3. V. Nakūtis (Lietuva). Šaušanā ar kaujas pistolēm divkauju mērķī 1. Kļava ar 282 punktiem (no 300).

Ar mazkalibra bisi 1. Lietuva 2697, 2. Latvija 2682, vērtējot katras vienības piecus labākos šāvējus. Individuāli pirmais bija Rūdolfis Baumanis ar 554 punktiem.

1937. gadā Helsinkos pasaules meistarnosaukumu šaušanā ar automātisko pistoli izcīnīja vītn. Kārlis Kļava

○

Šaušanu, gan sašaurinātos apmēros, galu galā, atjaunoja arī vācu okupācijas laikā, 1943. gadā sarīkojot pat oficiālas meistarsacīkstes, kas gan palika pēdējās. Šo sacensību rezultāti bija šādi:

Ar kaŗa šauteni kaujas šaušanā 150 m distancē — Ozols; vienībām — 5.RAP (N. Andrējevs-Ozoliņš, Ozols, Arv. Mednis, Art. Mednis, Stūrmānis, Fogels, K. Ozoliņš, Kārklīņš, Ābele).

Ar mazkalibra šauteni 50 m — O. Mednis; vienībām — Rīgas ŠSB (O. Mednis, Niedrītis, Jansons, Indriķsons, Kocers).

Ar automātisko pistoli starptautiskajā mērķī 25 m — N. Ozoliņš; vienībām — Jelgavas SB (Samsons, O. Pfafrats, A. Pfafrats, Bērziņš, Cimdars, Bolmanis); divkauju mērķos 25 m — A. Austrums; vienībām — Jelgavas SB (Egle, O. Pfafrats, A. Pfafrats, Bērziņš, Cimdars, Bolmanis); ar mazkalibra pistoli 50 m — V. Reinfelds.

Māla baložu šaušanā — J. Benjāmiņš.

TENISS

Tenisa sports Latvijā pašu latviešu vidū sākumā attīstījās samērā gausi. Priekš pirmā pasaules kara, par cik to vispār piekopa, teniss atradās pilnīgi svešautiešu rokās (1.RRB un Kaizervalds). Ir zināms, ka tenisa laukumi vēl bijuši iekārtoti Rīgas politehniskā institūta lauksaimniecības fakultātes saimniecībā Pētermuižā, pie Olaines. Tur tad arī daži latviešu studenti-praktikanti iepazinušies ar šo spēli, no kuņiem vārdā var nosaukt vēlākos Rīgas tenisa kluba (RTK) biedrus, agronomus Ernestu Cini un Pēteri Ņevieti.

Paši pirmie latvieši, kas spēlējuši tenisu, liekas, būs tomēr bijuši korporācijas Lettonias locekļi, kuņiem Tērbatā bija savs laukums. Tas tomēr nav piekopts kā tīrs sports, bet vairāk kā sabiedriska spēle. Tas pats turpinājās arī vēlāk Rīgā, kur Lettonia atkal izbūvēja savu laukumu Valdemāra ielā, kaut dažkārt ir notikušas arī sacīkstes.

Ap 1912. vai 1913. gadu tenisa laukumi bija Rīgas jūrmalā Avotos (Edinburga I) un Dzintaros (Edinburga II), kur tos izīrēja pa stundām. Tur spēlēja arī daži latvieši: Voldemārs Alksnis, Andrejs Skujskurbe, Juris Vāgels (visi vēlākie RTK biedri) un Andrejs Reine (LSB). Pēdējais uzskatāms par pirmo latvieti jau ar teicamu spēles prasmi.

Priekškaņa gados teniss vēl piekopts Jāņa Taubes vasarnīcas laukumā pie Bulduru stacijas, kur bez jau agrāk minētiem tam pievērsušies arī Oļģerts Grosvalds, Gustavs Celmiņš, brāļi Helmūts un Arturs Radziņi, kā arī pats Taube.

Nodibinoties neatkarīgai valstij, 1.RRB, kuņas stadions atradās Viestura dārzā, nojauca savu velotreku un tā vietā izbūvēja tenisa laukumus. Šī tīri vāciskā biedrība tad arī ilgu gadu bija Latvijā vadošā tenisa sportā. 2.RRB (LSB) arī vairs neatjaunoja treku ritenbraucējiem, bet pievērsās vieglatlētikai un tenisam.

1.RRB bija pirmā, kas sāka rīkot tenisa turnīrus, ieskaitot starptautiskas sacensības, uz kuņām neaicināja daudz ārzemnieku, bet jau itin spēcīgus tenisistus. Tā 1923. gada starptautiskā turnīra finālā sastapās Makfersons (1.RRB) un Demāziuss (Vācija). Uzvarēja Arturs Makfersons, Anglijas vicekonsuls Rīgā un starptautiskas klases tenisists. Tajā pašā gadā viņš pie-

Tenisa turnīra uzvarētāji, dalībnieki un viesi Rīgas jūrmalā 1930. gadā. 1. rindā (no kreisās) Holma, Kičena, E. Pļavniece, Ābele, E. Benjamiņa, M. Zēberga, L. Rozengartena, M. Vuškalne, Zariņa, R. Strausmane, Lūciņa; 2. rindā V. Vuškalns, A. Bertīņ-Bērziņš, A. Alksnis, L. Lazdiņa, J. Strausmanis, V. Alksne, V. Lazdiņš, T. Rozenčveigs, nenoskaidrots, K. Šarnāgls, B. Kronbergs, N. Kuzņecovs, nenoskaidrots, G. Kuzņecovs, L. Jansons, M. Gluts, M. Kazoravickis, V. Krons, G. Dancigers, J. Kaes, G. Celmiņš, M. Rozengartens, A. Jansons, K. Pļavnieks

dalījās arī Vimblonas turnīrā. Līdz 1930. gadam, kad Makfersonu pārcēla uz ASV, viņš neapdraudēts dominēja Latvijas toreizējā tenisa sportā.

1923. gadā notika 3. Vispārējie sporta svētki, kuŗu programmā bija arī teniss. Vīriešu vienspēlē uzvarēja Šēlers (1.RRB), dāmām J. Bērenta (1.RRB), bet pāriem E. Pļavniece ar K. Pļavnieku. Viņi visi arī uzskatāmi par pirmajiem Latvijas meistariem.

1924. gada martā grupa latviešu korporāciju locekļu sanāca Rīgā JKS telpās un nolēma dibināt jaunu tīri latvisku tenisa organizāciju — Rīgas tenisa klubu. Idejas ierosinātājs bija Gustavs Celmiņš, bet pārējie dibinātāji Voldemārs Alksnis, Georgs Dīnstmanis, Valdis Bite, Arvīds Dance, Oto Cielēns, Andrejs Skujskurbe, Haralds Kiršentāls, Jānis Sauka un Helmūts Radziņš. Par pirmo RTK priekšnieku ievēlēja Dr. H. Kiršentālu, kam sekoja V. Lazdiņš, Dr. A. Ziediņš, E. Eglītis, E. Cinis, Dr. K. Bergs un A. Sūna.

RTK noīrēja sev laukumus Juŗa Alunāna un Antonijas ielas stūrī, kuŗus krietni vien uzlaboja un uzposa. Jau 1924. gada septembrī, LSB laukumos, notika turnīrs, kuŗā vienspēlē uzvarēja A. Reine (LSB), finālā pārspējot G. Celmiņu (RTK), bet pāriem A. Reine (LSB) un A. Skujskurbe (RTK), atstājot otrā vietā G. Dīnstmani (RTK) un H. Kiršentālu (RTK).

1924. gadā 1.RRB rīkotajā starptautiskajā turnīrā Rīgas meistarnosaukumu izcīnīja krievs Kudrjavcevs (PSRS), pieveicot otru PSRS pārstāvi Špiģelu. Kudrjavcevs uzvarēja arī Makfersonu, kas vēl līdz tam Latvijā nebija zaudējis, bet pēc tam Rīgas pilsētas ceļojošās balvas izcīnā Makfersons pār-

Rīgas tenisa kluba rīkotās pirmās Latvijas starptautiskās meistarsacīkstes notika 1933. gadā. No kreisās V. Alksnis, A. Alksnis, Ellisens (Austrija), turnīra uzvarētājs Vitmans (Polija), Eifermans (Austrija) un V. Vuškalns

spēja arī Kudrjavcevu. Dāmu klasē Suchodoļska (PSRS) finālā pieveica Hiršfeldi (1.RRB). Laikraksts Latvis pēc šī turnīra komentēja: „Latvjiem vispār šoreiz atlika tikai noskatīties un mācīties”.

Gadu vēlāk, 1.RRB laukumos, notika pirmā pilsētu sacīkste Rīga-Tallina. Rīdziniekus pārstāvēja vienīgi 1.RRB spēlētāji, kas arī uzvarēja 11-10. Rīgai punktus ieguva vienspēlēs Makfersons, N. un G. Kuzņecovi, Mertens, Šarnāgls, Renners, pājiem Makfersons ar N. Kuzņecovu, Gilichs ar G. Kuzņecovu, Senksens ar Šarnāglu, Renners ar Farinu un Blaua ar Makfersoni; zaudēja Pļavnieks, Gilichs, Blaus, Senksens, Engelhards, Blaua, Hiršfelde un divas pāru spēles, kuŗās piedalījās arī Kuzņecova.

RTK un LSB, laikā no 1925. līdz 1928. gadam, rīkoja galvenokārt turnīrus ar priekšā devumu (handikapu), tādā veidā piesaistot vairāk dalībnieku.

Daudz tenisa sporta veicināšanā darīja Rīgas jūrmalas palīdzības un labierīcības biedrība, kas, bez jau esošajiem laukumiem Avotos, Dzintaros, Bulduros un Lielupē, 1927. gadā ierīkoja tādus arī Majoros (Horna dārzā) un vēl vienu Lielupē, kuŗus pēc diviem gadiem nodeva RTK rīcībā.

Rīgas tenisa kluba izlases vienība 1935. gadā. No kreisās A. Polis, J. Viķers, A. Bertīņ-Bērziņš, M. Vuškalne, J. Strausmanis, M. Zēberga, J. Ozols, A. Ceiters un V. Vuškalns

1927. gada jūnijā RJPLB rīkoja turnīru ar priekšā došanu, un tas bija pirmais eksternais tenisa sarīkojums, ko vadīja latvietis — Jānis Sauka (RTK). Šajās sacīkstēs uzvarēja M. Bormans, N. Kundziņa, M. Bormans ar A. Alksni un N. Kundziņa pāri ar A. Danci.

4. Latvijas vispārējais sporta svētkos tenisā meistarnosaukumus izcīnīja N. Kuzņecovs (1.RRB), G. Christiani (Liepājas TK), pāriem N. un G. Kuzņecovi un H. Kuzņecova ar G. Kuzņecovu (visi 1.RRB).

1928. gadā nodibinājās žīdu tenisa klubs Riteks, kas vēlākajos gados aizvien deva daudz spēcīgu tenisistu. Tā paša gada aprīlī tenisa sekciju izveidoja JKS, izbūvējot jaunus laukumus savā sporta stadionā, Ķieģeļu ielā.

Arī Liepāja aizvien vairāk sāka pievērsties tenisa sportam, kur pirmo ierosmi tam deva vietējie vācieši brāļi Lasmaņi. Viņi izbūvēja priekšzīmīgus laukumus Liepājas pilsētas apstādījumos un nodibināja Liepājas tenisa klubu. Lasmaņi dāvināja ikgadējai izcīņai Vāzas kausu, kas piesaistīja ne tikai labākos galvaspilsētas spēlētājus, bet arī kaimiņzemju tenisistus. LTK pirmie labākie tenisisti bija Borkovskis, Kloks, Krēgers un Christiani.

Ap 1929. gadu tenisa sekcija nodibinājās pie Olimpijas E. Matisona vadībā, kuņas spēcīgākie pārstāvji bija E. Holmans, E. Pētersons, V. Spricis, H. Šmēlis, F. Šrāders u.c. No dāmām H. Krauze-Goldberga vēlāk kļuva Latvijas meistare.

Vienlaicīgi ar olimpiešiem aktīvu darbību Liepājā sāka Dr. Falka nodibinātais žīdu tenisa klubs Sarkanbalts. Tā izcilākie spēlētāji bija Buklāns, Frīdmans un Lēvins. Vēlāk G. Buklāns pārcēlās uz Rīgu un spēlēja arī Latvijas valstsvienībā. Aktīva tenisistu saime izveidojās Liepājas ASK nodaļai.

Olimpieši rīkoja regulāras sacensības ar Zemgales tenisa klubu Jelgavā, kā arī ar lietuviešu tenisistiem Klaipēdā. Pēdējais lielākais tenisa sarīkojums Liepājā notika 1943. gadā, kad tur viesojās Rīgas izlase savā labākajā sastāvā. Sacensība beidzās neizšķirti, lietus dēļ nepabeidzot izšķirējo spēli starp rīdzinieku Edgaru Ābelīti un liepājnieku Edgaru Pētersonu.

Sākot ar 1927. gadu, sākās rosība šajā sporta veidā arī vēl citos Latvijas novados. Laukumus izbūvēja Cēsīs un divus gadus vēlāk arī Smiltēnē. Jelgavā aktīvs bija Zemgales tenisa klubs, kas vienu brīdi regulāri sacentās ar korporācijas Lettonias tenisistiem. 1929. gadā tenisa sekciju izveidoja US, irējot LSB laukumus.

1929. gada 7. martā nodibināja Latvijas tenisa savienību, kuŗas pirmais priekšsēdis kļuva senātors R. Freimanis (1.RRB). Ilgus gadus LTS vadīja Dr. K. Māļmanis un kā beidzami Latvijas tenisa lietas kārtoja J. Poruks un Z. Landavs.

1929. gadā notika divas starptautiskas starpklubu sacensības, Helsinku tenisa klubam pārspējot 1.RRB 4-3, un pēc tam 1.RRB uzvarēja Tallinas Kalevu 6-5. Liepājā Vāzas kausa izcīņā uzvarēja Makfersons (Latvija), pieveicot finālā Ostbergu (Zviedrija), kamēr dāmu klasē Goldberga bija pārāka par Christiani.

Ar 1930. gadu sākās regulāras 1.RRB un RTK sacīkstes, sacenšoties katrā sezonā divas reizes — pavasarī un rudenī. Ja pati pirmā sastapšanās beidzās ar pārliecinošu 1.RRB uzvaru (RTK zaudēja visas vienpadsmit spēles), tad 1931. gada rudenī pirmās uzvaras izcīnīja M. Zēberga vienspēlē un R. Strausmane ar A. Alksni pāriem. Katru gadu latviešu tenisisti guva labākus panākumus un 1935. gadā jau izcīnīja uzvaru.

Ar to brīdi 1.RRB zaudēja vadošo vietu Latvijas tenisa sportā, un galvā izvirzījās RTK. Par trešo lielāko spēku kļuva Riteks. No provinces spēcīgākos pārstāvjus deva Liepājas Olimpija.

Līdz 1929. gadam Rīgas jūrmalā tenisa turnīrus rīkoja RJPLB, bet nākamajā sezonā laukumus Lielupē pārņēma RTK, izbūvējot pēc tam jaunu centra laukumu ar tribīnēm skatītājiem un vasaras kluba māju. Trīs gadus vēlāk tur notika, RTK rīkotās, pirmās starptautiskās Latvijas meistarsacīkstes. 1934. gadā RTK atklāja vēl jaunus laukumus Rīgā, aiz Nacionālā teātra

1931. gadā 5. Vispārējo sporta svētku tenisa turnīrā meistarnosaukumus izcīnīja Nikolajs Kuzņecovs un Helēna Goldberga.

Tajā laikā LTS jau sastāvēja 11 biedrību: 1.RRB, RTK, Riteks, Liepājas tenisa klubs, Liepājas Sarkanbalts, LSB, RJPLB, US, Cercle des Etrangers (Ārzemnieku pulciņš), Liepājas Olimpija un kandidātos Ņezarmežs.

1933. gadā notika Latvijā pirmās tenisa sacīkstes telpās Ganību dambī, kuŗās uzvarēja Bernhards Kronbergs.

1936. gada Latvijas starptautisko meistarsacīkšu dalībnieku grupa. 1. rindā (no kreisās) Ridls (Austrija), Sigetti (Ungārija); 2. rindā turnīra vadītājs V. Vuškalns, A. Cine, meistare Paulsena (Čehoslovākija), M. Vuškalne, RTK priekšnieks E. Činis, aizmugurē B. Kalniņš, Nemnika (Igaunija), Brošs (Austrija), Šummera (Ungārija), Dalošs (Ungārija) un N. Žilēvics

Kaut par Latvijas tenisa meistariem uzskatāmi arī Vispārējo sporta sacensību uzvarētāji, pilnīgi atsevišķi pirmās valsts meistarsacīkstes tenisā notika tikai 1934. gadā. Tās LTS uzdevumā rīkoja RTK. Vīriešu vienspēlē Arvīds Bertiņ-Bērziņš finālā pieveica Bernhardu Kronbergu, bet sievietēm Helēna Goldberga uzvarēja Mariju Zēbergu.

Pēc tam 5. Vispārējos sporta svētkos un reizē Latvijas meistarsacīkstēs, 1935. gadā, Bertiņ-Bērziņš izšķirējā spēlē pārspēja Alfredu Poli, bet sievietēm pirmo reizi uzvarēja vēlākā piekārtējā meistare Marija Zēberga, finālā pieveicot Mirjamu Vuškalni.

Nākamajā gadā 1.RRB svinēja 50 gadu pastāvēšanu ar lielu jubilejas turnīru, kas notika biedrības piecos laukumos Viestura dārzā. Tajā uzvarēja Arvīds Bertiņ-Bērziņš ar Edīti Mincu, bet sekojošās Latvijas meistarsacīkstēs pārākie bija Bertiņ-Bērziņš ar Vuškalni.

Bet tikai gadu vēlāk Latvijas tenisa sportā notika lielas pārmaiņas. Biedru un spēlētāju trūkuma dēļ likvidējās 1.RRB, un tās laukumus pārņēma RTK. Pēdējais savukārt nodeva savējos aiz Nacionālā teātra Universitātes sportam.

Latvijas 1937. gada meistarsacīkstēs piedalījās jau vairāk nekā 100 dalībnieku, un vīriešu vienspēlē uzvarētājs kļuva Augusts Grapmanis, finālā pieveicot Bertiņ-Bērziņu, kamēr sievietēm pirmo reizi meistargodā tika Mince, beigu spēlē pārspējot Vuškalni.

1937. gadā LTS iestājās Starptautiskajā tenisa savienībā, kas deva tiesību piedalīties Dēvisa kausa izcīņā, ko Latvija tomēr neizmantoja. LTS tad bija apvienoti 17 klubu ar 1050 aktīviem spēlētājiem, kuŗu rīcībā atradās 52 tenisa laukumi. Tajā gadā sākās arī Baltijas valstu kausa izcīņa.

Nākamajā gadā atkal notika Latvijas meistaruru maiņa — vīriešiem uzvarēja Leonīds Jansons, bet sievietēm Helēna Goldberga. Tie paši spēlētāji atkārtoja šo panākumu arī 7. Vispārējos sporta svētkos, kas tenisā bija apvienoti ar 1939. gada valsts meistersacīkstēm.

Turpmākajos gados vīriešiem galvgalā izvirzījās jauni spēlētāji, no kuriem pārākais bija Edgars Ābelītis, par viņa nopietnākiem konkurentiem izveidojoties Jānim Bergmanim un Jānim Steinbergam. Sieviešu klasē toties turpināja dominēt veterānes Zēberga ar Vuškalni, par jaunu talantu izvirzoties Ernai Vītolai, kas 1943. gadā izcīnīja Rīgas meistarnosaukumu. Vācu okupācijas laikā tenisa sekciju nodibināja arī sporta biedrība Auseklis.

Pēdējie lielāka apjoma tenisa sarīkojumi pirms jaunas okupācijas varu maiņas notika 1944. gadā. Jūnija beigās noskaidroja Rīgas meistaruru. Vīriešu vienspēlē vācu kaŗavīrs Otto Bauers, kas 1942. gadā Vācijas meistersacīkstēs bija izcīnījis trešo vietu, finālā pieveica labāko latviešu tenisistu Ābelīti, bet sievietēm Zēberga uzvarēja Vuškalni.

Mēnesi vēlāk, jūlija beigās, RTK laukumos Viestura dārzā, notika vēl arī Latvijas meistersacīkstes, kur atkal finālos sastapās tie paši pretinieki. Bauers pieveica Ābelīti 6-3, 6-1, 6-3 un Zēberga pārspēja Vuškalni 6-2, 6-4.

Kā profesionāli tenisa skolotāji Latvijā darbojās A. Reine, V. Birnbaums, K. Šarnāgls, F. Šrāders. Pašā pēdējā laikā (1939. gadā) LTS piesaistīja ārzemju trenētāju J. Košekuru no Čehoslovākijas.

LATVIJAS TENISA MEISTARI

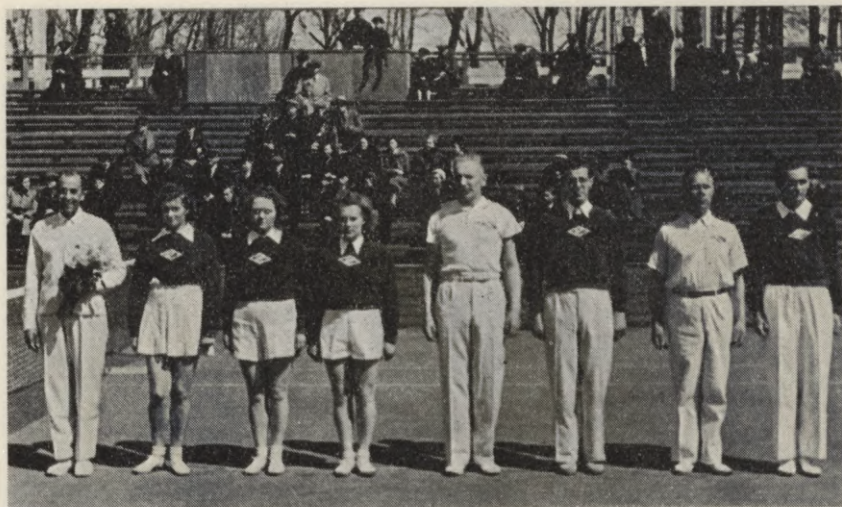
Vīriešiem:

Šēlers (1.RRB)	1923
Nikolajs Kuzņecovs (1.RRB)	1927
Nikolajs Kuzņecovs (1.RRB)	1931
Arvīds Bertīņ-Bērziņš (RTK)	1934-36
Augusts Grapmanis (RTK)	1937
Leonīds Jansons (RTB)	1938-39
—	
Edgars Ābelītis (US)	1941-43
Otto Bauers (DSG)*	1944

* Vācijas pavalstnieks.

Sievietēm:

J. Bērenta (1.RRB)	1923
Gunnele Christiani (LTK)	1927
Helēna Krauze-Goldberga (Olimpija)	1931
Helēna Krauze-Goldberga (Olimpija)	1934
Marija Zēberga (RTK)	1935
Mirjama Vuškalne (RTK)	1936
Edīte Minca (Riteks)	1937
Helēna Krauze-Goldberga (Olimpija)	1938-39
—	
Marija Zēberga (RTK)	1941-44

Rīgas pilsētas tenisistu izlases vienība 1941. gadā Maskavā. No kreisās F. Šraders, M. Vuškalne, M. Zēberga, E. Vītola, A. Grabmanis, J. Krūklānds, J. Bergmanis un E. Abelītis

Starptautiski tenisa sports bija viens no aktīvākajiem Latvijā. Jau sākot ar 1923. gadu, I.RRB samērā regulāri rīkoja starptautiskās Rīgas meistarsacīkstes, kuņām paralēli notika Rīgas pilsētas kausa izcīņa. Un trīsdesmito gadu sākumā I.RRB aicināja startēt ārzemniekus arī īpašā starptautiskā pavasarā turnīrā.

Liepājā, kā jau agrāk pieminēts, ārzemju tenisisti piedalījās tradicionālajā Vāzas kausa izcīņā. Vismaz vienu starptautisku turnīru sarīkoja arī Rīgas Riteks.

Starptautiskajās Rīgas meistarsacīkstēs, kuņas rīkoja I.RRB no 1923. līdz 1934. gadam, uzvarēja Makfersons (Latvija) 1923. un 1928. gadā, Kudrjavcevs (PSRS), Maršaleks (Čehoslovākija), Lasns (Igaunija), Denkers (Vācija), Kūlmans (Vācija), Vodička (Čehoslovākija); sievietēm Suchadoļskaja (PSRS), no 1928. līdz 1931. gadam Bagga (Igaunija), Haffa (Vācija), Hesse (Igaunija), Ende-Pflingera (Vācija).

1933. gada 9. jūlijā sākās pirmās, RTK rīkotās, starptautiskās Latvijas meistarsacīkstes tenisā Lielupē, Rīgas jūrmalā, kuņas izvērtās par gadskārtēju lielāko tenisa sarīkojumu Latvijā, izraisot, sevišķi pēdējos gados, arī lielu publikas interesi. Pirmo turnīru vadīja Voldemārs Alksnis, un dalībnieku vidū bija spēlētāji no Čehoslovākijas, Austrijas, Polijas un Igaunijas.

Turpmākajos gados ārzemnieku skaits palielinājās un vienās sacensībās bija pat pārstāvētas astoņas valstis, gadu ritumā startējot austriešu, čehoslo-

vaku, igauņu, jugoslavu, poļu, somu, ungāru, vācu un zviedru tenisistiem, ieskaitot vēlāko Vimbltonas uzvarētāju Jaroslavu Drobniņu (Čehoslovākija).

Pašiem latviešiem šajās meistarsacīkstēs uzvarēt vēl neizdevās, kaut vēlākajos gados pretestība ārzemniekiem pastiprinājās. Veiksmīgākās bija dāmas, no kuņģam Marija Zēberga 1933. gadā nokļuva līdz finālam, pārspējot pusfinālā izcilo Igaunijas tenisisti Vēru Nemmiku. Līdzīgu panākumu 1939. gadā guva Helēna Goldberga, turnīra gaitā tāpat atkal pieveicot Nemmiku.

Līdz 1939. gadam starptautisko Latvijas meistarnosaukumu vīriešu vien-spēlē izcīnīja Vitmans (Polija), Lunds (Vācija), Cejnars (Čehoslovākija), divas reizes Tločinskis I. (Polija), Hebda (Polija); dāmām Dubinska (Polija), Merhautova (Čehoslovākija), Paulsena (Čehoslovākija), Nechvilova (Čehoslovākija), Šamogi (Ungārija), Kovača (Jugoslavija).

Latviešu tenisistiem notika arī vairākas valstu sacīkstes. Tās iesākās 1932. gadā, kad Kauņā notika spēkošanās pret lietuviešiem. Tā beidzās ar Latvijas 4-1 uzvaru, izlasē startējot G. Kuzņecovam, K. Pļavniekam, A. Bertiņ-Bērziņam un V. Kronam.

Gadu vēlāk sacensības notika Rīgas jūrmalā, un B. Kronbergs, A. Bertiņ-Bērziņš, G. Kuzņecovs atkal bija pārāki.

1934. gadā valstu sacīkste pret Lietuvu notika Palangā, un šoreiz latvieši (A. Bertiņ-Bērziņš, B. Kronbergs, G. Kuzņecovs, M. Bormans) zaudēja 2-3. Tieši tādu pašu neveiksmi latvieši piedzīvoja arī nākamajos divos gados, kad izlasē spēlēja A. Bertiņ-Bērziņš, P. Vills, J. Ozols un B. Kronbergs, bet pēc tam L. Jansons, A. Bertiņ-Bērziņš, B. Kronbergs un J. Vipers.

LATVIJAS-LIEUVAS VALSTU SACĪKŠU REZULTĀTI:

1932. gadā Kauņā	4-1
1933. gadā Rīgas jūrmalā	4-1
1934. gadā Palangā	2-3
1935. gadā Rīgā	2-3
1936. gadā Palangā	2-3

5 valstu sacīkstes — 2 uzvaras,
3 zaudējumi.

1937. gada septembrī notika pirmais Baltijas valstu turnīrs tenisā, katrai vienībai sacenšoties ar otru piecās vienspēlēs un divās pāru sacīkstēs. Uzvarēja Igaunija, bet Latvija palika trešā, kuņu pārstāvēja J. Vipers, Krēgers, G. Buklāns, A. Grapmanis, B. Kronbergs. A. Polis, L. Jansons un A. Bertiņ-Bērziņš.

Nākamajā gadā toties labākos panākumus guva Latvija (A. Bertiņ-Bērziņš, B. Kronbergs, A. Polis, L. Jansons, A. Grapmanis, Krēgers, G. Buklāns), pieveicot Lietuvu 5-2 un Igauniju 4-3.

1939. gadā šīs sacensības nenotika, jo Latvijai ar Lietuvu bija pārtrauktas sporta attiecības.

1942. gada Latvijas meistarsacīkšu uzvarētāji. No kreisās J. Poruks, E. Vītola, M. Vuškalne, M. Zēberga, R. Plūme, E. Ābelītis, N. Rutkis, Daļeckis, J. Steinbergs un N. Zilēvics

BALTIJAS VALSTU TURNĪRU REZULTĀTI:

1937. gadā Rīgā: 1. Igaunija, 2. Lietuva, 3. Latvija

1938. gadā Lielupē: 1. Latvija, 2. Lietuva, 3. Igaunija

No latviešu tenisistu ārzemju startiem var atzīmēt Mirjamas Vuškalnes, Arvīda Bertiņ-Bērziņa un Bernharda Kronberga viesošanās Viļņā 1936. gadā, kur viņi pārspēja pilsētas izlasi, uzvarot visas spēles.

1938. gadā ļoti plašās starptautiskās sacīkstēs Kauņā piedalījās Marija Zēberga, Marija Grapmane, Arvīds Bertiņ-Bērziņš, Bernhards Kronbergs, Leonīds Jansons, Alfreds Polis un Augusts Grapmanis. Uzvaru izcīnīja vīriešu pāru spēlē Jansons ar Poli un jauktajā dubultspēlē Zēberga ar Bertiņ-Bērziņu. Bez tam vēl Latvijas labākie tenisisti ir startējuši Tallinā un Palangā.

1941. gadā Rīgas tenisistu izlase spēlēja arī Maskavā, bet šis brauciens bija ļoti neveiksmīgs, jo latvieši zaudēja visas sacensības.

Pašu nacionālā tenisa sporta izveidošanā un progresā Latvijā galvenie nopelni neapšaubāmi bija RTK, kas visgrūtāko laiku pārdzīvoja trīsdesmito gadu sākumā. Daudz līdzekļu prasīja laukumu iegāde un izbūve kā Rīgā, tā jūrmalā. Tāpat nebija viegli noorganizēt gadskārtējās starptautiskās Latvijas meistarsacīkstes ar daudzu ārzemnieku piedalīšanos, kuņiem visiem bija jāsedz ceļa izdevumi, jāmaksā uzturēšanās un jādod „kabatas nauda”, ko visu aplēsa dolaros. Šai posmā kluba galvenais dzinējspēks bija toreizējais RTK priekšnieks Eduards Eglītis.

VIEGLATLĒTIKA

Pirms pirmā pasaules kara pēc riteņbraukšanas un smagatlētikas vieglatlētika bija Latvijā nākamā populārākā sporta nozare, pie tam ar relatīvi teicamiem rezultātiem. To vislabāk pierāda fakts, ka, braucot uz Stokholmas olimpiskajām spēlēm 1912. gadā, Krievijas izlasē bija vismaz 14 Latvijas vieglatlētu, kuņus atzīmēsīm, apskatot atsevišķas disciplīnas.

Tāpat latviešu vieglatlēti guva ļoti labus panākumus 1. un 2. Viskrievijas sporta spēlēs, kas 1913. gadā notika Kijevā un 1914. gadā Rīgā (startējot 264 dalībniekiem). Viņi izcīnīja daudz uzvaru un sasniegta arī jaunus Krievijas rekordus.

Par vieglatlētikas pirmsākumu Latvijā dažkārt min 1900. gadu, saistot ar brāļu Oskara un Paula Līta vārdiem, kuņi sākumā aizstāvēja Uniona, bet vēlāk Kaizervalda krāsas. Oskaram vienu brīdi piederējis arī Krievijas rekords tāllēkšanā (6,65 m). 1904. gadā sāka darboties sporta entuziastu pulciņš „Labais prāts”, kas divus gadus vēlāk Jāņa Dikmaņa vadībā sarīkoja pirmo maratona skrējienu toreizējā Krievijā, no Rīgas uz Jelgavu.

Pirmais sarīkojums, ko varētu saukt par Krievijas meistarsacīkstēm vieglatlētikā, notika 1908. gadā, atzīmējot Pēterburgas amatieņu pulciņa 20 gadus. Šajās sacensībās startējuši arī Rīgas vieglatlēti.

Neatkarīgās Latvijas vieglatlētikas sporta pirmsākums kļuva Vidzemes divīzijas sporta pulciņš (vēlāk klubs), ko 1919. gada vasarā nodibināja virsnieki Teodors Rudzroga un Kārlis Kauke-Dauge. Gan piebilstams, ka kara apstākļu dēļ pārtraukto sporta dzīvi — vispirms Kurzemē un vēlāk arī Rīgā un Vidzemē — mēģināja atjaunot mazliet agrāk (1918. gadā), piemēram, rīkojot vieglatlētikas sacīkstes riteņbraucēju biedrības Marss laukumā, bet dalībnieku skaits bija niecīgs un sasniegumi vāji.

Pirmās lielās vieglatlētikas sacīkstes notika Rīgā 1919. gada 5. oktobrī, Uniona laukumā, kuņām pieteicās 28 sportisti, ieskaitot „vecmeistus” V. Cimmermanu, A. Ēberleinu-Hāzenfūsu, A. Upmalu, H. Sterliņu, O. Lukstiņu, A. Lukstiņu, E. Reinbachu u.c. Tiesnešu kolēģijā darbojās jau agrāk pazīstami sporta darbinieki J. Taube, Dr. A. Lindemūts, R. Valdmans, K. Birkmanis, R. Volfs, M. Ranks. Šīs sacīkstes arī uzskatāmas par faktisko vieglatlētikas sākumu neatkarīgajā Latvijā.

Pēc dažām dienām sākās Bermonta uzbrukums, un pārtrūkusī sporta darbība atkal atjaunojās tikai 1920. gadā Latgales frontē, Korosovskas miestīnā, kur VDSK izveidoja itin teicamu sporta laukumu. Vieglatlētikā tur pirmās sacīkstes notika 11. jūlijā, piedaloties arī Kurzemes divīzijas pārstāvjiem. Vislabākos panākumus guva Teodors Rudzroga, sasniedzot augstlēcšanā 1,70 m, 60 m skrējienā 7,2 sek., diskā 33,49 m. Vienīgi lodē viņš palika aiz sava, 1919. gada oktobrī veiktā, rezultāta 11,34 metri.

Atreferējot šīs sacensības, Latvijas Kareivis 18. jūlijā rakstīja: „Tā kā kareivju interese par sportu ar katru dienu pieaug, tad turpmāk ir frontē paredzētas vairākas sacīkstes, uz kuņām tiks uzaicināts arī Rīgas garnizona sporta klubs”.

1920. gada vasarā sporta dzīve turpināja strauji uzplaukt. Nodibinājās vai atjaunojās vairākas jaunas biedrības. 18. jūlijā notika pirmās eksternās vieglatlētikas sacīkstes Valmierā, uz kuņām no Rīgas aizbrauca 13 labākie RGSK pārstāvji. Sacensības notika divās trīscīņās, abās uzvarot Rudzrogam. Prese: „Šais abās trīscīņās Teodors Rudzroga sevi pierādīja kā pirmklasīgu atlētu”.

Rīgā 24. un 25. jūlijā notika olimpisko kandidātu pārbaudes sacīkstes vieglatlētikā, RGSK (LSB) laukumā. Kaut dalībnieki bija sabraukuši no visas Latvijas, iecerētie rezultāti nepadevās. Vispirms jau ļoti nelabvēlīgu laika apstākļu dēļ (vējains), bez tam lielākā daļa startēja pilnīgi bez kāda treniņa. Un Latvijas Kareivis piebilda: „Daudziem labākajiem sportistiem nebija konkurences, un gaņģis priekš skriešanas nebija vēl pilnīgi gatavs”.

Galū galā, neviens nekur neaizbrauca, jo IOC paziņoja, ka Latvija vēl nemaz nav tās locekle.

1. Latvijas sporta svētku vieglatlētikas sacīkstes risinājās 25. un 26. septembrī Rīgā, LSB laukumā. Tādi paši sarīkojumi vēl notika 1921. un 1923. gadā. Pirmās atsevišķās Latvijas meistarsacīkstes vieglatlētikā sarīkoja 1922. gadā, bet par meistariem uzskatīja arī sporta spēļu uzvarētājus un 1920. gada sasniegumus atzina par Latvijas pirmrekordiem.

Ievērojot šo sacensību vēsturisko nozīmi, sniedzam 1. Latvijas vispārējo sporta svētku rezultātus:

100 m — T. Rudzroga (VDSK) 11,8 sek.; 200 m — T. Rudzroga (VDSK) 25,0 sek.; 400 m — A. Ēberleins (RGSK) 56,4 sek.; 800 m — A. Ēberleins (RGSK) 2:10,6 min.; 1500 m. — V. Cimmermans (RGSK) 4:37,0 min.; 5000 m — V. Cimmermans (RGSK) 17:49,9 min.; 10.000 m — V. Cimmermans (RGSK) 36:24,2 min.; 4×100 m — RGSK (E. Kalniņš, N. Miškins, A. Ēberleins, J. Fridrichsons) 49,6 sek.; 100+200+400+800 m — RGSK (A. Lukstiņš, A. Ēberleins, E. Kalniņš, N. Miškins) 3:58,4 min.; Cros-Country 8000 m — V. Cimmermans (RGSK) 41:24,8 min.; 110 m barjēras — A. Lukstiņš (RGSK) 18,6 sek.; 3000 m soļošana — A. Kalniņš (RGSK) 15:08,4 minūtes.

Augstlēcšanā — T. Rudzroga (VDSK) 1,63 m; augstlēcšanā no vietas — J. Fridrichsons (RGSK) 1,31 m; tāllēcšanā — O. Lukstiņš (RGSK) 5,91

m; tāllēkšanā no vietas — T. Rudzroga (VDSK) 2,91 m; trīssolļēkšanā — T. Rudzroga (VDSK) 11,45 m; kārtslēkšanā — O. Lukstiņš (RGSK) 3,20 metri.

Lodes grūšanā — V. Čuže (RGSK) 11,17 m; diska mešanā — T. Sukatnieks (Spars) 37,16 m; šķēpa mešanā — A. Skuja (RGSK) 42,89 m; veseļa jeb, kā toreiz teica, āmura mešanā — V. Čuže (RGSK) 25,43 m; piecīņā — T. Rudzroga (VDSK) 11 punkti; desmitcīņā — T. Rudzroga (VDSK) 5233 punkti.

1921. gada 24. aprīlī nodibināja Latvijas vieglatlētikas savienību (LVS), un tās pirmais valdes priekšsēdis kļuva J. Dikmanis. 1923. gadā vadību pārņēma K. Brikmanis un 23. jūlijā LVS uzņēma Starptautiskajā vieglatlētikas savienībā.

Ieejot 1924., resp. olimpiskajā gadā, LVS sastāvēja deviņas biedrības (LSB, Unions, Marss, 1.RAK, Ventspils Spars, Valmieras sporta biedrība, Makkabi, LUASB, ASK) un trīs kandidāti (Liepājas Olimpija, Rīgas LNJS un Liepājas LNJS). Aktīvitate bija liela un, piemēram, 1924. gada Latvijas meistarsacīkstes uzdeva rīkot 6 biedrībām (katrai zināmu disciplīnu skaitu). Šāda kārtība vēlākos gados tomēr izbeidzās, kad meistarsacīkstes rīkoja divās sekojošās dienās, izņemot desmitcīņu un vēlāk arī piecīņu.

Latvija, pretēji Igaunijai, neatzina pirms pasaules kaļa sasniegtos rezultātus, kādēļ sākotnējos rekordus sarakstos izpalika daudz visai izcilu sasniegumu, kuļiem dažos gadījumos patstāvīgās valsts sportisti nespēja tuvoties vēl labu laiku.

Pieņēma arī noteikumu, ka par Latvijas rekordiem neatzīst ārzemēs panāktus rezultātus, ko 1930. gadā tomēr beidzot mainīja, kad spēcīgu kampaņu šī ierobeļojuma atcelšanai sāka sporta prese.

Vēlākos gados noteica, ka Latvijas rekordus nevar sasniegt internās biedrību sacīkstēs, bet sākumā ieskaitīja arī tos, ja tikai bija klāt LVS pārstāvis.

1923. gada LVS oficiālajā Latvijas rekordu sarakstā bez grūtībām iekļuva Teodora Sukatnieka „liecīnieku klātienē” reālizētie 44,05 m, bet līdzīgos apstākļos sasniegtos 45,16 m savienība ilgi „atlika” no vienas sēdes uz nākamo, kamēr prese šo rezultātu tomēr sāka regulāri minēt par Latvijas rekordu. Vai LVS to patiešām arī apstiprinājusi, tagad vairs precīzi noskaidrot nav iespējams.

Vēl lielākas problēmas bijušas ar sievietšu rekordiem. Te gan jāpiebilst, ka līdz pat 1927. gadam ļoti lielas atšķirības un variācijas valdīja arī vēl samērā vāji organizētajā starptautiskā laukā. Piemēram, sākumā sievietes grūda 5 kg viriešu lodi, bet tajā pašā laikā rekordu sarakstos varēja atrast arī sasniegumus ar 3,628 kg smagu rīku. Tādēļ arī Latvijā, kad oficiālā lode izrādījās dažus gramus vieglāka par 5 kg, runāja par rekordiem 3,628 lodē. 1926. gadā Gēteborgā, kur notika pirmās atsevišķās sievietšu olimpiskās sacensības vieglatlētikā, sacensonēm bija jāgrūž vieglākā lode un uzvarētāju noteica, saskaitot abrocīgi (ar kreiso un labo) sasniegtos rezultātus. Turpat

Neatkarīgās Latvijas pirmais izcilākais vieglatlēts bija vispusīgais Teodors Rudzroga. Šeit viņu 1. Latvijas vispārējos sporta svētkos 1920. gadā apbalvo valsts prezidenta J. Čakstes dzīves biedre Justīne par uzvaru desmitcīņā

Gēteborgā sprinterēm bija jāveic pavisam neparasta 250 m distance, kamēr Latvijā atzīmēti „rekordi” 150 un reizi pat 50 m skrējienā.

Disks sākumā svēra 1,5 un 1,241 kg, bet vēlāk 1 kg, kamēr šķēpu sievietes Latvijā meta 0,8, 0,6 un 0,5 kg svarā. Visā šai sakarībā Ādolfs Plūms tādēļ 1923. gada 2. novembrī Latvī rakstīja: „Sieviešu rekordu lietā valda neskaidrība tādēļ, ka savienībai (LVS) nav sakaru ar Starptautisko vieglatlētikas savienību (sievietēm)”.

Sākot ar 1927. gadu, sieviešu metamo rīku svars beidzot nostabilizējās uz 4 kg lodē, 1 kg diskā un 0,6 kg šķēpā.

Prese un speciālie sporta izdevumi sākuma gados tomēr visai konsekventi katru jaunu rezultātu, kas bija labāks par iepriekšējo, dēvēja par „jaunu Latvijas rekordu” pilnīgi neatkarīgi no tā, kur un kādos apstākļos tas sasniegts, daudz neinteresējoties, vai attiecīgā disciplīna maz ietilpst LVS oficiāli izsludinātajā sarakstā. Tā kā tagad nav pieejami ne LVS vecie rekordu saraksti, ne protokoli (ja tādi vispār vēl kādos arhīvos eksistē), tad dažos gadījumos ir diezgan lielas grūtības pateikt, kādā kategorijā viens vai otrs rezultāts īstenībā būtu ieskaitāms.

Piebilstams, ka lielākas skaidrības labad sekojošās labāko sportistu uzskaites tabulās, kur uzņemti visi eksternās, internās, pārbaudes sacīkstēs un ār-

zemēs sasniegtie teicamākie rezultāti, bet kas tajā brīdī nav atbilduši kādām tehniskām vai tīri formālām prasībām, kādēļ par rekordiem nav atzīti (vai dažos gadījumos nav uzņemti pat parastajās statistikās), ir visur atzīmēti ar zvaigznīti — *.

Atgriežoties Latvijas sportistu ekipai mājās 1923. gadā no sacīkstēm Zviedrijā un Igaunijā, LVS piešķīra vieglatlētiem Teodoram Sukatniekam un Robertam Vithofam pirmās savienības nozīmes „Par nopelniem”. Tāpat tādu saņēma aktīvais vieglatlētikas sporta darbinieks Kārlis Brikmanis. Pāris gadus vēlāk nozīmi ieguva Ventspils Spāra priekšnieks Kārlis Kampars, Rīgas Marsa darbinieks Jānis Cekuls, tad Valmieras sporta biedrības priekšnieks Dr. Alberts Ziediņš, Uniona Reinis Viducs un vēlāk arī daudzi citi.

Gan piebilstams, ka jau 1922. gada pavasarī latviešu vieglatlēti bija startējuši Tartū, kur uzvaras izcīnīja Arvīds Ķibilds (lodē), Teodors Sukatnieks (diskā), Lotārs Ramiņš (100 m) Roberts Vithofs (kārtslēkšanā). 1923. gada sezonā, tāpat Tartū, pirmo reizi latviešu studenti piedalījās īpašās akadēmiskās sacīkstēs, startējot P. Riemeram, Ē. Bergam, K. Bergam, L. Ramiņam, G. Jekkalam, N. Mūzim un A. Sיעeniekam (1. Igaunija, 2. Latvija 3. Polija).

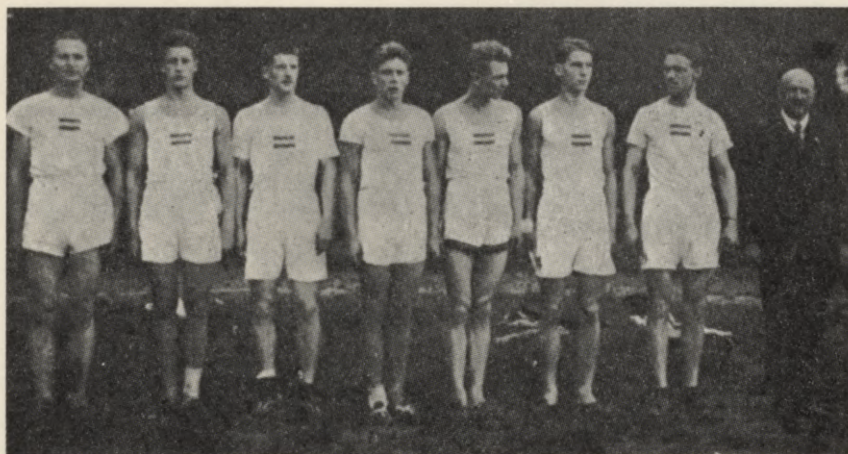
Gadu ritumā latviešu vieglatlēti sacentās ārzemēs daudz un dažādās sacīkstēs, bet no plašākām turnejām vēl atzīmējamas starptautiskas sacensības 1925. gadā Tilzitē un Karalaučos, kur teicamus panākumus guva V. Cimmermans, H. Vītols, J. Jordāns, J. Oja, A. Ķibilds un A. Gedvillo. Tajā pašā gadā lielāka vieglatlētu grupa aizbrauca uz Varšavu (E. Karlsons, E. Krūmiņa, J. Oja, G. Jekals, Ē. Bergs, V. Cimmermans, A. Lukstiņš, H. Vītols), izcīnot sešas uzvaras un desmit otrās vietas.

1933. gadā uz Zviedriju devās J. Dimza, V. Bucenieks, O. Jurgis un J. Ķīvītis. Stokholmā, kur sporta biedrības Hellas 25 gadu jubilejas sacīkstēs piedalījās arī septiņi ASV 1932. gada olimpieši, Viktors Bucenieks 5000 m ieguva otru vietu, tāpat Oto Jurgis šķēpa mešanā, bet Jānis Dimza lodē palika trešais. Piecās dienās 16 startos latviešu vieglatlēti zviedru zemē 13 gadījumos ierindojās godalgotās vietās un sasniedza trīs jaunus Latvijas rekordus — Dimza diskā 46,09 m un Bucenieks 3000 un 5000 m ar 8:48,7, resp. 15:04,6 minūtēm. Kāds zviedru laikraksts Jāni Dimzu nosauca par „latviešu fenomenālo desmitcīņnieku”.

1934. gadā pirmajās Eiropas vieglatlētikas meistarsacīkstēs Turinā piedalījās Jānis Dimza, Oto Jurgis, Jānis Ķīvītis, Voldemārs Vītols un Jānis Daliņš. Izcīnot vienu pirmo vietu (Daliņš) un divas ceturtais (Dimza un Jurgis), Latvija ar 12 iegūtiem punktiem dalīja 10. vietu kopā ar Igauniju.

Bez tam Latvijas vieglatlēti bijuši pārstāvēti visās pēckaņa olimpiskajās spēlēs, sākot ar 1924. līdz 1936. gadam. Parīzē startēja 10, Amsterdamā 6, Losandželosā 2 un Berlīnē 7 sportisti.

1935. gadā Latvijā par valsts trenētāju vieglatlētikā sāka strādāt somu Veiko Rinne, kamēr 1939. gadā viņu nomainīja pašu speciālists Richards

Latviešu izlases vieglatlēti, kas 1923. gadā Tartū pārstāvēja Latvijas universitāti sacensībā pret igauņiem. No kreisās P. Riemers, Ē. Bergs, K. Bergs, L. Ramiņš, G. Jekskals, N. Mūzis, A. Sieceniņš un pārstāvis Dr. E. Elsbergs

Dekšeniņš. Tajā pašā gadā Latvijā sāka arī lietot Dekšeniņa izstrādātās sieviešu piecņīgas vērtēšanas tabulas.

Pēdējos gados lielu rosību uzrādīja Latvijas aizsargu organizācija, un tās 1939. gada vieglatlētikas meistarsacīkstēs piedalījās jau 793 dalībnieku.

Pie tālāk uzrādītām meistarību uzskaitēm piebilstams, ka 1940. gadā Latvijas meistarsacīkstes notika augustā, kad padomju kaņaspēks jau bija okupējis Latvijas teritoriju. Tomēr vecā kārtība vēl nebija pilnīgi noārdīta un jaunā noorganizēta. Tādēļ visi sportisti startēja bez oficiālas piederības kādai biedrībai.

Līdzīgi tas notika 1941. gadā pēc vāciešu ienākšanas. Komunistu organizācijas vairs neeksistēja, bet vecās vēl nebija atjaunotas. Oficiāli šīs sacensības bija izsludinātas par Rīgas meistarsacīkstēm, jo valsts meistarsacīkstes okupācijas iestādes vēl neatļāva. Bet tā kā bija aicināti un arī piedalījās provincieši, tad tīri praktiski tās visi uzskatīja par Latvijas meistarsacīkstēm.

Par Latvijas vieglatlētikas sporta „meistaru meistarību” kļuva Jānis Dīmza, kas viens pats valsts meistarnosaukumu izcīnīja 34 reizes 11 dažādās disciplīnās. Vissekmīgākās bija 1929. gada meistarsacīkstes, kad viņš uzvarēja pat astoņās sacensībās. Kaut ko līdzīgu vēl spēja vienīgi Gvīdo Jekskals, kas 1924. gadā ieguva sešas meistarmedaļas.

Pēc Dīmzas visvairāk Latvijas meistarnosaukumu izcīnīja Jānis Jordāns — 19 gadījumos, Voldemārs Vītols — 17, Vilis Cimmermans un Gvīdo Jekskals — 15, Ansis Kalniņš un Oto Jurgis — 14, Jānis Ķīvītis un Arnolds Bērziņš — 13 reizes.

Atsevišķās disciplinās visvairāk meistarmedaļu saņēma Jurgis šķēpa mešanā — 10 gadus, kamēr Ķīvītis bija septiņas reizes pēc kārtas pārākais 100 metros, un Dimza kļuva meistars lodē arī septiņas reizes.

Pēdējais lielākais vieglatlētikas sarīkojums notika 1944. gada jūlija otrā pusē — Rīgas meistarsacīkstes, kuŗās realizējās arī vēl viens jauns Latvijas rekords. Tā autors bija veseļa metējs Bruno Selga, pārspējot jau septīto reizi pats savu labāko sasniegumu. Viņa rezultāts — 49,17 m, kuŗš oficiālu atzišanu tomēr vairs neieguva.

100 METRU SKRĒJIENS

Rīgas rekords 100 m skrējienā pirms pasaules kaŗa bija 11,0 sek. un piederēja V. Ļēbedevam. Šo rezultātu bija spējuši atkārtot arī vēl citi sportisti, piemēram, H. Fogels un R. Viducs, kas abi guva ļoti labus panākumus 2. Viskrievijas olimpiskajās sacensībās 1914. gadā Rīgā, pie kam Uniona stafetes vienība ar Fogelu un Viduci ierindā 4×100 metros izcīnīja uzvaru.

Divus gadus iepriekš ātrākais sprinteris Latvijas apjomā izrādījās žīdu ģimnazists Leopolds Lēvenšteins, kas tajā laikā aizstāvēja Rīgas Uniona krāsas. Viņu Krievijas izlasē komandēja arī uz 1912. gada olimpiskajām spēlēm Stokholmā, kur tālāk par pirmo priekšskrējienā Lēvenšteins tomēr netika.

Šo distanci vēlreiz 11,0 sek. laikā Ļēbedevs veica, aizstāvot 2.RRB krāsas, 1918. gada 21. septembrī, bet tā kā tas bija noticis pirms Latvijas neatkarības proklamēšanas, tad rekordu sarakstos šis sasniegums neiekļuva. Sākoties jaunās brīvvalsts sporta dzīvei, šīs 11 sekundes ilgāku laiku izveidojās par sava veida nepārvaramu „maģisku” robežu.

Kā pirmais šo rezultātu 1924. gadā olimpisko spēļu desmitcīņas pārbaudē Rīgā realizēja Gvīdo Jekkal. Bet tā kā viņam bija „piepalīdzējis” vējš, tad par Latvijas rekordu neatzina. Pēc tam Jānis Oja vēl tajā pašā sezonā 100 m skrēja 11,0 sek. trīs reizes, un viņa sasniegums palika nepārspēts līdz 1929. gadam.

Latvijas sprinteri piedalījās arī 1924. gada olimpiskajās spēlēs Parīzē, startējot Oto Sevišķo, Jānim Ojam, Gvīdo Jekkalam un Arturam Gedvillo. 100 metros Oja un Sevišķo tika līdz starpskrējienu, bet 200 m to spēja vienīgi Oja, Jekkalam nepiedaloties, lai taupītos desmitcīņai. Tā paša iemesla dēļ atsaucā arī Latvijas 4×100 m stafetes vienību, jo izredžu uz kādiem panākumiem nebija.

1924. gadā 1. Latvijas skautu sacīkstēs Jelgavā dalībnieku vidū parādījās jauns sportists — Jānis Ķīvītis. Viņš toreiz gan nestartēja sprintā, bet lodē, diskā un augstlēkšanā. Tomēr jau četrus gadus vēlāk Ķīvītis 100 m skrējienā kļuva Latvijas meistars un šo titulu vairs neatdeva septiņus gadus pēc kārtas.

Nākamajā vasarā viņš 100 m veica 11,0 sek. astoņpadsmit reizes un rudenī pieteica oficiālu rekorda labojumu. Jau pirmajā skrējienā Ķīvītis

sasniedza jaunu Latvijas rekordu, bet tā kā tiesnešiem kaut kas bija saķēries, tad mēģinājumu atkārtoja vēlreiz. Šoreiz laiks bija pat labāks — 10,7 sek., kas tolaik jau kaut ko nozīmēja arī starptautiskā mērogā. Tik ātri Latvijas teritorijā šo distanci vēl nekad neviens nebija skrējis.

1930. gadā Ķīvītis savu rekordu samazināja vēl par sekundes desmitdaļu (10,6) un izvirzījās par neapdraudētu Baltijas valstu ātrāko sprinteri. Tajā sezonā Eiropā par viņu ātrāk 100 m veica vienīgi trīs vācieši.

Jāņa Ķīvīša Latvijas rekords palika neapdraudēts līdz pat 1944. gadam, un vēl vienīgais sportists, kas šo distanci skrēja zem 11,0 sek., bija Georgs Ālers 1939. gadā (10,9).

LATVIJAS MEISTARI:

Teodors Rudzoga (VDSK)	1920
Emīls Kalniņš (2.RRB)	1921
Lotārs Ramiņš (JKS)	1922
Oto Seviško (LSB)	1923
Jānis Oja (Unions)	1924
Arturs Gedvillo (Marss)	1925
H. Karlsons (Olimpija)	1926
Arnolds Rudzītis (RFK)	1927
Jānis Ķīvītis (RPDSK)	1928-34
Ēriks Pārups (ASK)	1935
Ābrams Feldhūns (US)	1936
Georgs Ālers (Unions)	1937
Voldemārs Adamovičs (US)	1938
Arturs Kravinskis (US)	1939
Arturs Kravinskis	1940-41
Imants Gailis (Auseklis)	1942
Arturs Kravinskis (US)	1943

LATVIJAS REKORDA ATTĪSTĪBA:

11,8	T. Rudzoga	1920
11,6	A. Ēberleins	1920
11,6	E. Kalniņš	1921
11,5	R. Vithofs	1922
11,4	R. Vithofs	1922
11,4	L. Ramiņš	1922
11,3	O. Seviško	1923
11,0	J. Oja	1924
11,0	J. Ķīvītis	1928
10,7	J. Ķīvītis	1929
10,6	J. Ķīvītis	1930

10 LABĀKIE 100 M SKRĒJĒJI:

1. Jānis Ķīvītis (RPDSK)	10,6	1930
2. Georgs Ālers (Unions)	10,9	1939
3. Jānis Oja (Unions)	11,0	1924
Gvido Jekkals (Unions)	11,0*	1924
Arnolds Rudzītis (ASK)	11,0*	1929
Ābrams Feldhūns (Makkabi)	11,0	1935
Kārlis Libers (ASK)	11,0	1936
Ēriks Lapiņš (LSB)	11,0	1937
Arnolds Bērziņš (US)	11,0	1938
Arturs Kravinskis (US)	11,0	1939
Imants Gailis (LSB)	11,0	1939
Alberts Priednieks (LSB)	11,0	1944

Latvijas sākuma gados ļoti iecienīta vīriešiem bija 60 m distance. Vispirms jau, to samērā bieži skrēja ārzemēs un otrs — vairākām biedrībām sākumā nebija izveidots vēl 100 m skrejceļš taisnā līnijā. Rīgas Marsā, kur reizē ar riteņbraukšanas sacensībām vienmēr programmā ietilpināja arī vieglatlētiku, tādu nemaz nebija iespējams ierīkot. Toties šī biedrība veltīja īpašas pūles teicama 60 m ceļa uzturēšanā, kas ievērojami veicināja šī skrējiena populāritāti.

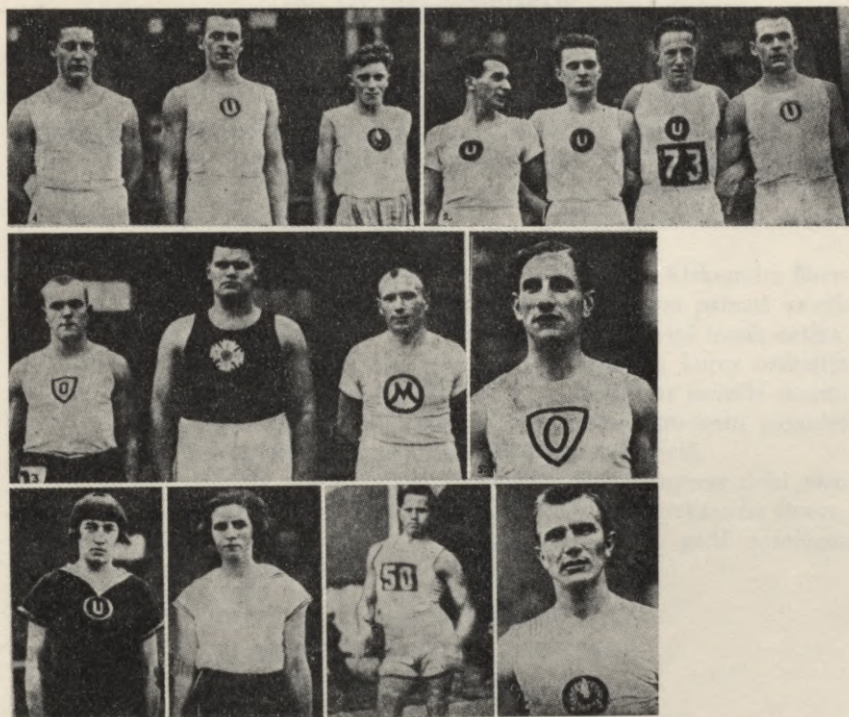
Latvijas pirmrekordu 1920. gadā sasniedza T. Rudzroga — 7,6 sek. Pēc tam divus gadus rekordists sabija E. Kalniņš (7,2), 1921. gadā šo laiku atkārtojot H. Sterliņam.

Tad A. Eberleins skrēja 7,1 sek., bet 1923. gadā O. Seviško jau veica distanci 6,9 un reizi pat 6,8 sekundēs. Bet LVS šos rekordus neapstiprināja.

Sevišķi varens skrējiens tajā pašā vasarā Latvijas vieglatlētiem padevās Valmierā, kad pirmais bija Gvido Jekkals 6,8 sek., otrs Verners Bergs 6,9 un trešais Pauls Polis 7,0 sek. Latvijas vieglatlētikas sporta vadītājiem tomēr likās kaut kas nebūs bijis īsti kārtībā, jo oficiālu atzišanu šis sasniegums neieguva.

Jekkalam viņa Latvijas rekordista gods tomēr negāja garām, kad tajā pašā gadā Rīgā viņš 60 m veica 7,0 sek. Drīzi to atkārtoja arī J. Oja (1923. gadā), V. Bundža (1923.), P. Polis (1923.), V. Teteris (1924.), N. Stolligvo (1925.), P. Riemers (1925.), A. Rudzītis (1927.), A. Baggs (1929.), bet pārspēt to 1929. gadā izdevās vienīgi J. Ķīvītim, kad viņš laboja rekordu no 7,0 uz 6,8 sekundēm, kāds tas arī palika.

Reiz 60 m uzņēma arī Latvijas meistaracakšu programmā, kad daļa sacensību notika Marsa laukumā. Tas bija 1925. gadā, meistarnosaukumu izcīnot Arturam Gedvillo (Marss). Pēdējos gados Latvijas rekordu šajā distancē vairs neatzina, vienīgi labāko sasniegumu.

1926. gada Latvijas meistari vieglatlētikā. Augšā (no kreisās) Ē. Bergs, G. Jekkals, S. Petkēvičs; Unions stafetes vienība: N. Stoligvo, A. Vilke, S. Frēličs, G. Jekkals; vidū A. Sakss, H. Vitols, J. Jordāns un H. Karlsons; apakšā A. Daukša, E. Karlsons, A. Dūrens un R. Dekšenieks

200 METRU SKRĒJIENS

Arī 200 m distancē no visiem pārākais bija Jānis Ķīvītis. Cariskās Krievijas laikā Rīgas rekords piederēja Reinim Viducam (Unions) un bija 22,8 sek. 1912. gadā viens no labākajiem 200 m bija Herberts Baumanis, kas startēja arī Stokholmas olimpiskajās sacensībās, kur tālāk par priekšskrējieni gan netika.

Neatkarības laikā pats pirmais šo distanci zem 23,0 sek. veica Arnolds Rudzītis (22,0), bet tā kā tas bija reālizēts Tallinā (1928. gadā), tad rekordu sarakstos rezultāts neiekļuva. Tādu pašu likteni gadu vēlāk piedzīvoja Jāņa Ķīvīša, tāpat Tallinā, sasniegtās 22,9 sek. Bet tad Rīgā viņš laboja Ojas rekordu divas reizes, un 1930. gadā laika ņēmēju pulksteņi apstājās pie 21,9 sek. atzīmes, ko pēc tam vairs neviens nespēja pat nopietni apdraudēt.

1933. gadā Ķīvītis startēja lielās starptautiskās sacīkstēs Stokholmā, kur skrēja Eiropas sastādītajā vienībā 100+200+300+400 m stafetē pret ASV olimpiešiem ar sudraba (100 m) un bronzas (200 m) medaļu iegu-

vēju Losandželosā Ralfu Metkāfu priekšgalā. Eiropieši gan zaudēja, bet latviešu sprinteris savu maiņu (200 m) veica toreiz ļoti teicamās 21,4 sek. 100 m Ķīvītis Stokholmā ierindojās trešajā vietā (11,1), bet 200 m tajā sezonā ar 22,1 sek. bija 11. vietā Eiropā.

1934. gadā Ķīvītis startēja sprintā pirmajās Eiropas vieglatlētikas meistersacīkstēs Turinā, bet panākumus gūt neizdevās.

LATVIJAS MEISTARI:

Teodors Rudzroga (VDSK)	1920
Emīls Kalniņš (2.RRB)	1921
Aleksandrs Ēberleins (LSB)	1922
Oto Seviško (LSB)	1923
Jānis Oja (Unions)	1924
—	1925
H. Karlsons (Olimpija)	1926
Arnolds Rudzītis (RFK)	1927
Jānis Ķīvītis (RPDSK)	1928-33
Ābrams Feldhūns (US)	1934-36
Georgs Ālers (Unions)	1937
Voldemārs Adamovičs (US)	1938
Ābrams Feldhūns (US)	1939
Arturs Kravinskis	1940
Imants Gailis	1941
Imants Gailis (Auseklis)	1942
Arturs Kravinskis (US)	1943

LATVIJAS REKORDA ATTĪSTĪBA:

25,0	T. Rudzroga	1920
24,6	T. Rudzroga	1921
24,1	E. Kalniņš	1921
24,1	A. Ēberleins	1921
24,0	A. Ēberleins	1922
23,9	O. Seviško	1923
23,6	O. Seviško	1923
23,4	J. Oja	1924
23,2	J. Oja	1924
23,0	J. Oja	1925
22,6	J. Ķīvītis	1929
22,3	J. Ķīvītis	1929
21,9	J. Ķīvītis	1930

10 LABĀKIE 200 M SKRĒJĒJI:

1.	Jānis Ķīvītis (RPDSK)	21,9	1930
2.	Arnolds Rudzītis (ASK)	22,0*	1928
3.	Georgs Ālers (Unions)	22,3	1938
4.	Kārlis Libers (LSB)	22,6	1935
5.	Ābrams Feldhūns (Makkabi)	22,8	1935
6.	Voldemārs Adamovičs (US)	22,9	1936
	Imants Gailis (Auseklis)	22,9	1942
8.	Jānis Oja (Unions)	23,0	1924
9.	Aleksandrs Borozdins (LAS)	23,1	1935
	Arturs Kravinskis (US)	23,1*	1939

23,2 sek. šo distanci veikuši J. Dimza (RPDSK), J. Tūte (ASK), J. Bernsons (US), E. Lapīņš (LSB) un V. Pormanis (US).

400 METRU SKRĒJIENS

Rīgas rekordu 400 m skrējienā 1913. gadā sasniedza Harijs Fogels, un tas bija 52,0 sek. Šo rezultātu 30 gados pārspēja tikai 13 sportistu. Kā pirmais to izdarīja sprinteris Jānis Oja 1924. gadā, kuš šai distancei nemaz īpaši nespeciālizējās, tāpat kā vēlākie Latvijas rekordisti A. Rudzītis un J. Ķīvītis. Pēdējais, šķiet, šajā skrējienā slēpa savu lielāko spēju potenciālu, bet aktīvā sportista laikā aprobežojās gandrīz vai vienīgi ar dažiem startiem 4×400 m stafetē valstu sacīkstēs vai atsevišķos rekordmēģinājumos.

Pašos pirmajos gados atsevišķas klases vīrs 400 m bija Aleksandrs Ēberleins, ko Latvis reiz nosauca par „nepārspējamu”. Bet tam pamatā vairāk izrādījās nopietnākas konkurences trūkums, jo zem 52 sek. viņš tomēr netika.

Ēberleinam sekoja Nikolajs Mūzis un Sergejs Frēlichs, kušus uzskatīja jau par „īstiem” 400 metriniekiem. Pēdējais 1927. gadā pat izcīnīja skaitu uzvaru starptautiskās sacīkstēs Kopenhāgenā, bet Mūzis studentu pasaules meistarsacīkstēs Darmštātē 1930. gadā ierindojās ceturtajā vietā.

Tomēr abu, sākumā itin straujais un daudzsološais, progress drīzi vien apsika. Pēc tam Latvijas labākie šīs distances skrējēji bija Aleksandrs Borozdins, Kārlis Kušķis un Ādams Ruciņš, bet Ķīvīša 1933. gadā sasniegto Latvijas rekordu 50,5 sek. apdraudēt neizdevās.

LATVIJAS MEISTARI:

Aleksandrs Ēberleins (LSB)	1920-23
Jānis Oja (Unions)	1924
Nikolajs Mūzis (LSB)	1925
Sergejs Frēlichs (Unions)	1926-27
Nikolajs Mūzis (Unions)	1928
Arnolds Rudzītis (ASK)	1929
Nikolajs Mūzis (Unions)	1930
Antonijs Martinfelds (RPDSK)	1931-32
Kārlis Kušķis (LSB)	1933
Aleksandrs Borozdins (LAS)	1934-36
Kārlis Kušķis (DzAP)	1937-38
Aleksandrs Veiss (LAS)	1939
Ādams Ruciņš	1940
Imants Gailis	1941
Ādams Ruciņš (Daugavieši)	1942
Imants Gailis (LSB)	1943

LATVIJAS REKORDA ATTĪSTĪBA:

56,4	A. Ēberleins	1920
55,1	A. Ēberleins	1921
53,5	A. Ēberleins	1922
51,8	J. Oja	1924
51,8	S. Frēlichs	1926
51,8	N. Mūzis	1928
51,2	A. Rudzītis	1929
50,8	J. Ķīvītis	1929
50,5	J. Ķīvītis	1933

10 LABĀKIE 400 M SKRĒJĒJI:

1. Jānis Kīvītis (RPDSK)	50,5	1933
2. Nikolajs Mūzis (Unions)	50,9	1930
3. Ēriks Lapiņš (LSB)	51,0	1938
4. Arnolds Rudzītis (ASK)	51,2	1929
5. Aleksandrs Borozdins (LAS)	51,4	1935
6. Kārlis Kušķis (LSB)	51,6	1934
Ādams Ruciņš (DzAP)	51,6	1938
8. Jānis Oja (Unions)	51,8	1924
Sergejs Frēlichs (Unions)	51,8	1926
Miķelis Vincilavs (Reduta)	51,8	1936
Imants Gailis (LSB)	51,8	1940
Valdis Teteris (Daugavieši)	51,8	1944

Zem 52,0 sekundēm vēl skrējis A. Veiss (LAS) 51,9 (1938).

800 METRU SKRĒJIENS

Priekš pirmā pasaules kaŗa Rīgas rekords 800 metros piederēja Harijam Fogelam ar 2:02,6 min., bet Aleksandrs Eberleins 1917. gadā Maskavā sasniedza 2:00,8 min., kas bija arī šīs lielās pilsētas jauns rekords.

Neatkarīgajā Latvijā kā pirmais šo distanci zem 2 minūtēm veica Sergejs Frēlichs. Pēc tam Antonijs Martinfelds pazemināja Latvijas rekordu līdz 1:59,0 min. Šo robežu tikai 1935. gadā beidzot pārspēja jelgavnieks Verners Krastiņš, kas arī oficiāli palika Latvijas izcilākais 800 m skrējējs, sasniedzot 1:58,0 minūtes.

1932. gadā starptautiskās sacīkstēs Tallinā Voldemārs Vītols 800 m izcīnīja pirmo vietu. Tajā pašā vasarā Rīgā viesojās bijušais pasaules rekordists (800, 1000 un 1500 m) Otto Pelcers (Vācija). Viņš startēja 400, 800 un 1000 m distancēs, kuŗās visās arī uzvarēja, bet sasniegtie rezultāti nebija vairs nekādi izcilie.

1936. gadā, pa ceļam uz mājām no Berlīnes olimpiskām spēlēm, Latvijā iegriezās bronzas medaļas ieguvējs Filips Edvards (Kanāda). Viņš guva vieglu uzvaru, veicot 800 m 1:56,4 min. Otrā vietā ierindojās Ralfs Balodis (1:59,4) un trešajā Verners Krastiņš (1:59,4). Edvarda rezultāts bija otrs labākais, kas sasniegts Latvijas skrejceļos. Vienīgi 1934. gadā polis K. Kučarskis Latvijas-Polijas-Igaunijas trijvalstu sacīkstēs bija skrējis ātrāk.

Balodis savu labāko rezultātu — 1:58,4 — sasniedza 1936. gadā SELL sacīkstēs Helsinkos, ierindojoties otrā vietā.

Pēdējos gados jau radās vesela rinda teicamu šīs distances skrējēju, no kuŗiem pārākais un talantīgākais bija liepājnieks Valdis Teteris. Bet tieši tāpat kā tas notika ar Krastiņu, ko komūnisti deportēja, arī Tetera sporta gaitas pārtrauca kaŗš viņa īsto spēju sākuma posmā. Vadot bēgļa gaitas Vācijā un Beļģijā, Teteris tomēr 1947. gadā Frankfurtē pie Mainas vēl sasniedza savu labāko rezultātu — 1:56,9 minūtes.

Ievērojamākais 800 m skrējieni Latvijas vieglatlētikas sporta vēsturē notika 1942. gada Latvijas meistarsacīkstēs, kad seši dalībnieki šķērsoja mērķa līniju zem 2 minūtēm, uzvarot Teterim.

LATVIJAS MEISTARI:

Aleksandrs Ēberleins (LSB)	1920-22
Vilis Cimmermans (LSB)	1923
Jānis Oja (Unions)	1924
Nikolajs Mūzis (LSB)	1925
Richards Dekšenieks (LSB)	1926
Nikolajs Mūzis (Unions)	1927
Stāpislavs Petkēvičs (JKS)	1928
Haralds Marvē (ASK)	1929
Nikolajs Mūzis (Unions)	1930
Antonijs Martinfelds (RPDSK)	1931-33
Verners Krastiņš (16.JAP)	1934-36
Alberts Jamonts (LAS)	1937
Verners Krastiņš (16.JAP)	1938-39
Verners Krastiņš	1940
Alberts Jamonts	1941
Valdis Teteris (Daugavieši)	1942-43

LATVIJAS REKORDA ATTĪSTĪBA:

2:10,6	A. Ēberleins	1920
2:08,2	A. Ēberleins	1921
2:08,0	V. Cimmermans	1922
2:06,8	V. Cimmermans	1923
2:06,8	J. Oja	1924
2:05,5	N. Mūzis	1925
2:04,0	V. Cimmermans	1925
2:02,8	N. Mūzis	1927
2:02,6	S. Petkēvičs	1928
2:01,6	S. Frēlihs	1930
1:59,6	S. Frēlihs	1930
1:59,2	A. Martinfelds	1933
1:59,0	A. Martinfelds	1933
1:58,8	V. Krastiņš	1935
1:58,2	V. Krastiņš	1936
1:58,0	V. Krastiņš	1937

10 LABĀKIE 800 M SKRĒJĒJI:

1. Verners Krastiņš (16.JAP)	1:58,0	1937
2. Valdis Teteris (Auseklis)	1:58,2	1942
3. Ralfs Balodis (LSB)	1:58,4	1936
Alberts Jamonts (LSB)	1:58,4	1942
5. Juris Rītiņš (Auseklis)	1:58,6	1942
6. Miķelis Vinclavs (Reduta)	1:58,9	1936
7. Antonijs Martinfelds (RPDSK)	1:59,0	1933
Arnolds Tirners (Valm. SB)	1:59,0	1942
9. Boriss Nikitins (DzAP)	1:59,2	1935
10. Voldemārs Vitols (ASK)	1:59,3	1937

Zem 2 minūtēm šo distanci vēl veikuši E. Mauriņš (US) 1:59,5, S. Frēlihs (Unions) 1:59,6, F. Bērziņš (Daug.) 1:59,8, P. Bērtulis (US) un A. Ruciņš (Dau-

gavieši) 1:59,9 min. 1939. gadā A. Ruciņš un A. Veiss Rīgas hipodromā veica 800 m 1:58,2, resp. 1:59,1 min., bet tā kā pastāvēja šaubas par distances gařumu, tad šos rezultātus labāko sarakstā neuzņēma.

1500 METRU SKRĒJIENS

Šo distanci savā pirmajā startā Latvijā 1919. gadā Vilis Cimmermans veica 5 min. un 25 sek. Bet gadu vēlāk, 10. oktobrī, vispusīgais Alfreds Lukstiņš Ventspils Spara laukumā sasniedza jau 4:29,0 min. Prese to atzīmēja kā jaunu Latvijas rekordu, bet kaut kāda iemesla dēļ šis rezultāts tomēr oficiālu atzīšanu neieguva.

Sākumā 1500 m ātrākie bija Vilis Cimmermans, Staņislavs Petkēvičs un Viktors Bucenieks, kas visi tomēr daudz labāk jutās gařākās distancēs. Trīsdesmito gadu vidū Voldemāram Vitolam Latvijas rekordu atņēma Ralfs Balodis, kas likās to spēš arī kā pirmais samazināt zem 4 minūtēm, bet galu galā, tomēr neizdevās. Kā mazu kuriozitāti var atzīmēt, kaut Latvijas rekordu Balodis laboja trīs reizes, meistarnosaukumu izcīnīt viņam tomēr nelaimējās.

1500 m distanci starptautiskajā laukā latviešu sportisti izmēģināja jau 1912. gadā Stokholmas olimpiskajās spēlēs, kad Krievijas krāsas bija uzticētas aizstāvēt R. Vitolam, A. Ruksam, A. Indriksonam un A. Krūkliņam. Tālāk par priekšskrējieni gan neviens netika.

1932. gadā 1500 m Rīgā skrēja vācietis Vichmans, atstājot otrā vietā Bucenieku, kas sasniedza jaunu Latvijas rekordu (4:06,1 min.). Pēc tam, tāpat Rīgā, Bucenieks zaudēja somam T. Laukolam, bet pārspēja otru somu A. Suomellu. Viņš tajā gadā toties uzvarēja Tiltzītē un Tallinā. Somu Ovi Andersonu Rīgā pieveica V. Vītols un V. Migla.

Kanadas olimpietis Edvards 1936. gadā Latvijas galvaspilsētā uzvarēja viegli (4:02,2 min.), atstājot otrā vietā A. Tirneru un trešajā R. Balodi.

1939. gadā studentu pasaules meistarsacīkstēs (CIE) Monako R. Balodis 1500 m izcīnīja sudraba medaļu.

Vienīgais, kas Latvijā 1500 m veica zem četrām minūtēm, bija V. Vītols, ko viņš izdarīja 1938. gadā. Pašos pēdējos gados par labāko šīs distances skrējēju kļuva valmierietis A. Tirners.

LATVIJAS MEISTARI:

Vilis Cimmermans (RGSK)	1920
Aleksandrs Ēberleins (RGSK)	1921
Vilis Cimmermans (LSB)	1922-23
Arturs Motmillers (ASK)	1924
Vilis Cimmermans (LSB)	1925
Arturs Daugulis (Valm.SB)	1926
Staņislavs Petkēvičs (JKS)	1927-28
Jānis Rudzītis (LJ)	1929

Antonijs Martinfelds (RPDSK)	1930
Vilhelms Migla (US)	1931
Viktors Bucenieks (ASK)	1932
Voldemārs Vitols (ASK)	1933-35
Arnolds Tirners (8.VAP)	1936
Voldemārs Vitols (ASK)	1937
Verners Krastiņš (16.JAP)	1938
Arnolds Tirners (8.VAP)	1939
Arnolds Tirners	1940
Valdis Teteris	1941
Arnolds Tirners (Valm.SB)	1942-43

LATVIJAS REKORDA ATTĪSTĪBA:

4:37,0	V. Cimmermans	1920
4:30,4	V. Cimmermans	1921
4:29,8	V. Cimmermans	1922
4:27,6	A. Motmillers	1923
4:21,0	V. Cimmermans	1923
4:20,0	G. Tobis	1923
4:17,7	V. Cimmermans	1923
4:16,1	V. Cimmermans	1925
4:13,6	S. Petkēvičs	1927
4:11,8	S. Petkēvičs	1928
4:09,2	S. Petkēvičs	1928
4:08,3	V. Bucenieks	1931
4:06,1	V. Bucenieks	1932
4:05,0	V. Vitols	1935
4:04,8	R. Balodis	1936
4:04,4	R. Balodis	1936
4:04,4	A. Tirners	1936
4:02,6	R. Balodis	1936
3:59,6	V. Vitols	1938

10 LABĀKIE 1500 M SKRĒJĒJI:

1.	Voldemārs Vitols (ASK)	3:59,6	1938
2.	Arnolds Tirners (Valm.SB)	4:01,1	1942
3.	Verners Krastiņš (16.JAP)	4:01,6	1938
4.	Ralfs Balodis (LSB)	4:02,6	1936
5.	Vilis Ilgažs (ASK)	4:05,8	1944
6.	Viktors Bucenieks (ASK)	4:06,1	1932
7.	Juris Ritiņš (Auseklis)	4:06,2	1942
8.	Valdis Teteris (Auseklis)	4:06,4	1942
9.	Viktors Stuklis (ASK)	4:07,0	1935
10.	Arnolds Krencis (16.JAP)	4:07,3	1935

3000 METRU SKRĒJIENS

Šī distance Latvijas meistarsacīkstēs — individuāli un vienībām — bija tikai sākuma gados (no 1921. līdz 1924.), kad to svītroja no starptautisko olimpisko spēļu programmas. Citādi 3000 m turpināja skriet samērā bieži,

sasniedzot teicamus rezultātus. Sevišķi populāra Latvijā tā bija starptautiskos sarīkojumos.

Latvijas pirmrekordu 1921. gada 19. jūnijā, Ventspilī, sasniegta Vilis Cimmermans — 9:35,0 min., bet līdz 1926. gadam viņš pats to vairākkārt uzlaboja — 9:17,2 min. (neoficiāli pat 9:12,0). Cimmermans uzvarēja arī individuāli visās Latvijas meistarsacīkstēs, izņemot 1924. gadu, kad meistars kļuva Fricis Veiss. Vienībām pārākā katru reizi bija LSB, un pēdējo reizi tajā startēja F. Veiss, P. Kroģis un O. Pumpurs.

Pēc tam Latvijas rekordista godā sekoja Staņislavs Petkēvičs, kas 3000 m veica 8:58,4 min. (1927. gadā JKS sacīkstēs Kopenhāgenā — 8:51,3). No 1931. līdz 1933. gadam rekordu vairākkārt laboja Viktors Bucenieks (8:56,4 līdz 8:48,4), bet 1937. gadā Voldemārs Vītols (8:46,0) un gadu vēlāk Lapenrautā, Somijā, pat 8:43,6 min., kas gan kaut kādu iemeslu dēļ apstiprinājumu neieguva. Zem 9 minūtēm šo distanci 1938. gadā skrēja Ēriks Tīrners (8:55,6) un 1942. — Vilis Ilgažs (8:56,2).

Ar 3000 m skrējienu saistās arī kāds notikums 1927. gadā, kad Rīgā viesojās slavenais soms Pāvo Nurmi. Kaut arī viņš tad bija jau 30 gadus vecs, Latvijā Nurmī vēl nopietna pretinieka nebija. Tādēļ LSB laukumā ar viņu 3000 m distancē sacentās latviešu stafetes vienība, kuŗā skrēja Richards Dekšenieks, Nikolajs Mūzis un Staņislavs Petkēvičs. Latvieši viegli „uzvarēja”. Soms skrējienu veica toreiz teicamās 8:31,4 minūtēs, bet stafete 8:11,3.

1932. gadā Rīgā šo distanci skrēja somi T. Laukola (1. vieta) un A. Suomella (3. vieta). Otru vietu izcīnīja Viktors Bucenieks jauna Latvijas rekorda laikā. Gadu vēlāk Bucenieks Zviedrijā uzvarēja šajā distancē.

1938. gadā Rīgā, US 10 gadu jubilejas sacīkstēs, 3000 m startēja Berlīnes olimpisko spēļu uzvarētājs 5000 m soms Gunnars Hekerts, izcīnot pirmo vietu (8:49,0 min.). Otrs bija Vītols (8:54,0).

5000 METRU SKRĒJIENS

Šajā distancē sākuma gados pilnīgi dominēja Vilis Cimmermans un, vienīgi viņam nepiedaloties, spēja uzvarēt arī citi. Pēc tam sekoja Staņislavs Petkēvičs, Viktors Bucenieks un beidzot Voldemārs Vītols.

1924. gadā Parīzes olimpiskajās spēlēs 5000 m startēja A. Motmillers un V. Cimmermans, bet viņi savās priekšsacīkšu grupās spēja ierindoties tikai 11. un 12. vietā.

Sevišķas dotības bija Petkēvičam, kas jau 1927. gadā Kopenhāgenā JKS sacīkstēs veica šo distanci 15:26,7 min. Nākamajā gadā viņš startēja arī olimpiskajās spēlēs Amsterdamā, gūstot labus panākumus. 36 dalībnieku konkurencē Petkēvičs pirmajā priekšskrējienā mērķa līniju šķērsoja kā otrs aiz amerikāņa L. Lermonda un iekļuva finālā. Tur zelta medaļu izcīnīja soms V. Rītola, sudraba arī soms P. Nurmi, bronzas zviedrs E. Vide, bet

1929. gada Latvijas meistari vieglatlētikā. No kreisās J. Dimza, V. Ansabergs, J. Jordāns, O. Puķe, A. Baggs, J. Rudzītis, H. Mavvė, A. Rudzītis, A. Kalniņš, O. Jurgis, J. Kīvītis un E. Dzenītis

Latvijas pārstāvis ierindojās septītā vietā, atstājot aiz sevis vēl piecus sacensoņus. Petkēviča priekšskrējienā sasniegtais laiks — 15:04,0 min. — tolaik bija jau ar starptautisku nozīmi, bet Latvijas rekordu sarakstā, kā uzrādīts ārzemēs, neiekļuva.

Staņislavs Petkēvičs drīzi pēc tam pārcēlās uz Poliju un kļuva pasaules klases skrējējs, reiz pārspējot arī Nurmi. Viņa aktīvās sportista gaitas izbeidzās, kad Polijas vieglatlētikas savienība Petkēviču diskvalificēja, apsūdzot profesionālismā pēc turnejas ASV.

Pēc tam sākās, tā teikt, Viktora Bucenieka laikmets. 1932. gadā viņš uzvarēja Tilzitē (otrā vietā V. Vītols), bet sevišķi sekmīga Buceniekam izvērtās nākamā vasara. Starptautiskās sacīkstēs Stokholmā viņš izcīnīja otro vietu jauna Latvijas rekorda laikā — 15:04,6 min. un pēc tam uzvarēja trešo reizi pēc kārtas Tallinā ceļojoša kausa izcīņā, saņemot to īpašumā. Pēdējā gadījumā Bucenieks pārspēja arī slaveno somu Toivo Laukolu.

1934. gadā Eiropas meistarsacīkstēs Turinā 5000 m piedalījās Voldemārs Vītols, bet viņš startēja nevesels un sekmju nebija. Toties viņš vienīgais 1937. gadā veica šo distanci Helsinkos zem 15 minūtēm, labojot Bucenieka četrus gadus veco Latvijas rekordu uz 14:54,9 minūtēm.

LATVIJAS MEISTARI:

Vilis Cimmermans (LSB)	1920-23
Arturs Motmillers (Sports)	1924-25
Staņislavs Petkēvičs (JKS)	1926-28
Oto Puķe (ASK)	1929
Viktors Buceniēks (ASK)	1930-33
Voldemārs Vītols (ASK)	1934-35
Eriks Tīrners (8.VAP)	1936
Voldemārs Vītols (ASK)	1937-38
Konstantīns Romanovskis (LAS)	1939
Arnolds Tīrners	1940
Vilis Ilgažs	1941
Voldemārs Vītols (Valm.SB)	1942
Konstantīns Romanovskis (Auseklis)	1943

LATVIJAS REKORDA ATTĪSTĪBA:

17:49,9	V. Cimmermans	1920
17:21,8	V. Cimmermans	1921
17:03,3	V. Cimmermans	1921
16:50,3	V. Cimmermans	1922
16:19,0	V. Cimmermans	1922
16:18,1	V. Cimmermans	1922
16:17,0	V. Cimmermans	1923
15:48,2	V. Cimmermans	1925
15:27,2	S. Petkēvičs	1927
15:26,8	S. Petkēvičs	1928
15:26,0	V. Buceniēks	1931
15:19,4	V. Buceniēks	1932
15:13,2	V. Buceniēks	1933
15:04,6	V. Buceniēks	1933
14:54,9	V. Vītols	1937

10 LABĀKIE 5000 M SKRĒJĒJI:

1. Voldemārs Vītols (ASK)	14:54,9	1937
2. Staņislavs Petkēvičs (JKS)	15:04,0*	1928
3. Viktors Buceniēks (ASK)	15:04,6	1933
4. Konstantīns Romanovskis (LAS)	15:17,8	1939
5. Eriks Tīrners (8.VAP)	15:20,0	1939
6. Rūdolfs Vītols (LAS)	15:24,4	1935
7. Oto Puķe (ASK)	15:39,0	1931
8. Arnolds Tīrners (8.VAP)	15:42,4	1940
9. Arturs Motmillers (ASK)	15:47,0	1933
10. Edgars Laipeniēks (US)	15:47,1	1944

10.000 METRU SKRĒJIENS

Neatkarīgās Latvijas pirmais celmlauzis šajā distancē bija Vilis Cimmermans, kas jau 1915. gadā pieveica Baltijas meistaru Lusti (Marss), skrienot 10 km 34 min. 45 sek. Pēc tam Latvijas rekordista godā sekoja Staņislavs Petkēvičs, Viktors Buceniēks, Oto Puķe un Voldemārs Vītols.

Bucenieks, kas 1933. gadā viens pats laboja Latvijas rekordus septiņas reizes distancēs no 1500 līdz 5000 m, gadu vēlāk startēja Anglijas starptautiskajās meistarsacīkstēs 6 jūdžu skrējienā (9,6 km), kur ierindojās ceturtajā vietā.

Pastāvīgs valstsvienības dalībnieks un pāris reizes arī Latvijas meistars 10.000 m bija Arturs Motmillers, tāpat liepājnieks Oto Puķe, rēzeknietis Nikolajs Maleiko un pēdējos gados valmierietis Ēriks Tirners. Sākumā izlasē startēja vēl Kārlis Bukass. Te piebilstams, ka pēdējais, tāpat kā Motmillers un Maleiko, patiesībā bija speciālisti daudz gažākās distancēs, ieskaitot maratonu.

32 minūšu robežu kā vienīgais pārspēja Vītols.

Cimmermans ar Motmilleru startēja šajā skrējienā arī 1924. gada olimpiskajās spēlēs Parīzē. 43 dalībnieku konkurencē pirmais distanci nepabeidza un, liekas, arī Motmillers, kaut franču prese tūlīt pēc sacensības viņu minēja kā desmito. Patiesībā bija noticis pārpratums, jo latviešu sportists, pārtraucot skrējieni, apstājās tūlīt aiz mērķa līnijas un sajauc žurnālistiem galvas. Francijas olimpiskās komitejas oficiālais pārskats šo kļūdīšanos noskaidro.

1928. gada olimpiskajās spēlēs Amsterdamā Petkēvičs starp 24 dalībniekiem ierindojās 15. vietā, arī apstājoties apli par ātru, bet distanci vēlāk tomēr pabeidzot (32:48,6).

1932. gadā Rīgā viesojās pazīstamais vāciešu gargabalnieks F. Brauchs, bet 10.000 m viņš nebija pretinieks ne Buceniekam, ne Vitolam.

LATVIJAS MEISTARI:

Vilis Cimmermans (2.RRB)	1920-21
Pēteris Kroģis (LSB)	1922
Vilis Cimmermans (LSB)	1923
Arturs Motmillers (Sports)	1924-25
Staņislavs Petkēvičs (JKS)	1926-28
Oto Puķe (ASK)	1929
Viktors Bucenieks (ASK)	1930-31
Oto Puķe (ASK)	1932
Jāzeps Mazūrs (LVKA)	1933
Kārlis Ozoliņš (LSB)	1934
Mārtiņš Lilje (ASK)	1935
Viktors Bucenieks (ASK)	1936
Konstantīns Romanovskis (LAS)	1937
Voldemārs Vītols (ASK)	1938
Ēriks Tirners (8.VAP)	1939
Mārtiņš Lilje	1940
Nenotika	1941
Voldemārs Vītols (ASK)	1942-43

LATVIJAS REKORDA ATTĪSTĪBA:

36:24,2	V. Cimmermans	1920
35:40,1	V. Cimmermans	1921
34:05,1	V. Cimmermans	1922
33:02,5	V. Cimmermans	1924

32:38,8	S. Petkēvičs	1927
32:32,0	V. Buceniēks	1931
32:24,1	O. Puķe	1932
32:16,0	V. Buceniēks	1932
32:07,2	V. Buceniēks	1936
32:04,4	V. Vītols	1936
31:52,7	V. Vītols	1938

10 LABĀKIE 10.000 M SKRĒJĒJI:

1.	Voldemārs Vītols (ASK)	31:52,7	1938
2.	Viktors Buceniēks (ASK)	32:07,2	1936
3.	Oto Puķe (ASK)	32:24,1	1932
4.	Ēriks Tīrners (8.VAP)	32:36,6	1938
5.	Stāpislavs Petkēvičs (JKS)	32:38,8	1927
6.	Arturs Motmillers (ASK)	32:48,9	1933
7.	Konstantīns Romanovskis (LAS)	32:56,6	1938
8.	Rūdolfs Lēvics (DzAP)	33:02,2	1939
9.	Vilis Cimmermans (LSB)	33:02,5	1924
10.	Mārtiņš Lilje (US)	33:04,3	1940

MARATONS

Pirmais maratona skrējienš Latvijā notika 1904. gada 6. maijā no Rīgas uz Jelgavu (39 verstes). To rīkoja, organizēja un vadīja vēlākais Starptautiskās olimpiskās komitejas (IOC) loceklis Jānis Dikmanis, ietilpinot šo sacensību sporta un tūrisma pulciņa „Labais prāts (Guter Wille) nodarbību programmā.

Starts bija noteikts pl. 4 rītā, pie Rātsnama, ierodoties septiņiem dalībniekiem, kas devās ceļā pa vienam ik pēc 10 minūtēm. Pirmais startēja pl. 4.20 A. Dūns, bet pēdējais V. Šteinmans (pl. 5.20). Vēl skrēja A. Dikmanis, H. Lieders, Ž. Šteinmans, J. Tirums un H. Nonvegs.

„Jau uz (Daugavas) tilta skrējējus sagaidīja pirmais traucējums „gorodovoja” personā, kas, viegli kreklā un biksītēs gērbušos, sportistus noturēja par izbēgušiem noziedzniekiem, bet pēc izskaidrošanās — par trakiem”, atceroties šo notikumu, 1923. gada 9. oktobrī, rakstīja ilustrētais žurnāls Nedēļa.

Kaut nevienam no šiem maratonistiem toreiz nebija ne mazākās pieredzes vai priekšstata, kā tik gaŗa distance veicama, visi tomēr, galu galā, Jelgavu sasniedza, un kā pirmais mērķi šķērsoja skrējiena organizētāja brālis, 18 gadus vecais Augusts Dikmanis, pavadot ceļā 4 stundas un 5 minūtes.

1912. gadā Stokholmas olimpiskajās spēlēs no cariskās Krievijas pieciem maratonistiem trīs bija Latvijas sportisti — Aleksandrs Upmāls, Aleksandrs Kapmāls un Andrejs Krūklītis. Viņi gan tāpat kā vēl 34 (68 skrējēju konkurencē) distanci nepabeidza, bet Krievijas labāko maratonistu godu tādēļ arī nezaudēja.

Vieglatlētu grupa divdesmito gadu beigās LSB laukumā, Rīgā. No kreisās O. Jurgis, E. Karlsons, R. Dekšenieks, E. Krūmiņa, V. Cimmermans un T. Megals

2. Viskrievijas olimpiskajās sacensībās 1914. gadā uzvarēja Aleksandrs Kapmāls, kam, acīm redzot, lielās vārda un uzvārda līdzības dēļ ar otru izcilāko Latvijas maratonistu Aleksandru Upmalu, sporta periodikā un literatūrā šis panākums biežāk ir atņemts nekā atzīts. Kapmāls toreiz ceļā pavadīja 2 st. 59 min. un 40 sek., ko reģistrēja arī kā Rīgas labāko priekškaŗa sasniegumu. Te gan jāpiebilst, ka distances gaŗums nebija 42,2, bet tikai 40,2 kilometri.

Neatkarīgajā Latvijā sākuma gados par labāko gaŗgabalnieku uzskatīja Pēteri Kroģi, ko tā īsti pierādīt viņam tomēr nekad nepalaimējās. 1924. gadā Kroģis izcīnīja Latvijas meistartitulu stundas skrējienā un pēc tam startēja arī maratona olimpiskajā pārbaudē. Tā notika 1924. gada 29. maijā, bet pēc 20 km veikšanas, viņš „kāju noguruma dēļ” — kā to informēja Latvis — skriešanu pārtraucis un tā arī ar iecerēto braucienu uz Parīzi nekas nesanāca.

Pēc tam pirmo reizi maratonu, pie tam pilnu 42,195 km distanci, Latvijā atkal skrēja 1927. gadā. Vispirms Liepājā (1. K. Bukass — 3:01:14,7 st., 2. E. Tubelis — 3:18:38,2, bet trešais dalībnieks A. Lūss distanci nepabeidza).

Pēc tam maratonu uzņēma 4. Vispārējo sporta svētku programmā un uzskatīja arī par pirmajām Latvijas meistarsacīkstēm šajā disciplīnā. Uzvarēja atkal Kārlis Bukass, otrs bija Arturs Motmillers, bet trešais Eduards Tubelis.

Maratonā, kā zināms, ļoti atšķirīgo maršrutu dēļ rekordus neregistrē, bet vienīgi labākos sasniegumus. Visātrāk šo distanci veica Arturs Motmillers, kad viņš 1933. gadā visā Eiropā populārajā Košices maratonā izcīnīja otru vietu, sasniedzot mērķi 2 st. 41:38,2 min. Tas viņam tajā sezonā deva 11. vietu Eiropā un 28. pasaulē. No 1930. līdz 1937. gadam Motmillers Košicē startēja septiņas reizes, 1935. gadā izcīnot uzvaru (2:44:57,2 st.). Pārējos gadījumos viņš ierindojās divas reizes ceturtajā, reizi astotajā, desmitajā un piecpadsmitajā vietā. 1931. gadā Motmillers Košicē maratonu neskrēja, bet tikai 20 km un 1 stundu, sasniedzot abās distancēs jaunus Latvijas rekordus.

Vēl Košicē startēja Kārlis Blumbergs piecas reizes (labākais sasniegums devītā vieta 1933. gadā) un pa reizei Nikolajs Maleiko (1935. gadā septītā vieta) un Verners Krišons (1937. gadā 22. vieta).

Arturs Motmillers piedalījās maratonā arī 1928. gadā olimpiskajās spēlēs Amsterdamā un 1936. gadā Berlīnē. Pirmo reizi 69 dalībnieku vidū viņš ierindojās 38. vietā (2:56:45,0 st.), bet nākamo — 28. (56 dalībnieki) — 2:58:02,0 st. Amsterdamā maratonu skrēja arī Vilis Cimmermans, bet to nepabeidza.

1932. gadā Latvijas meistarsacīkstēs maratonā ārpus konkurences piedalījās somis F. Lachti, kas bija krietni ātrāks par latviešu skrējējiem, veicot distanci 2:47:28,5 stundās.

LATVIJAS MEISTARI:

Kārlis Bukass (RFK)	1927
Arturs Motmillers (ASK)	1928
Nenotika*	1929
Verners Krišons (US)	1930
Arturs Motmillers (ASK)	1931
Kārlis Blumbergs (Unions)	1932
Elmārs Leikarts (Valkas SB)	1933
Kārlis Blumbergs (Unions)	1934
Kārlis Bukass (RPDSK)	1935
Nenotika**	1936
Hermanis Grinbergs (LV)	1937
Kārlis Blumbergs (US)	1938
Hermanis Grinbergs (LV)	1939
Nenotika	1940-41
Johans Kvicēvičs (Auseklis)	1942-43 (30 km)

* Dalībnieku trūkuma dēļ.

** Pārtrauca pārliecīga karstuma dēļ.

10 LABĀKIE MARATONA SKRĒJĒJI:

1. Arturs Motmillers (ASK)	2:41:38,2	1933
2. Kārlis Blumbergs (Unions)	2:50:57,8	1932
3. Kārlis Bukass (RPDSK)	2:55:14,8	1935
4. Nikolajs Maleiko (Unions)	2:56:20,0	1935
5. Elmārs Leikarts (Valkas SB)	2:58:59,2	1932
6. Hermanis Grinbergs (LV)	2:59:59,2	1937
7. Verners Krisonis (US)	3:04:02,0	1935
8. Kārlis Skolmeistars (Spars)	3:05:19,2	1935
9. K. Gustiņš (Marss)	3:06:06,3	1933
10. Pēteris Gabranovs (LSB)	3:07:30,2	1933

APVIDUS SKRĒJIENS

Jau sākot ar 1920. gadu, Latvijas meistarsacīkšu programmā uzņēma apvidus jeb cross-country skrējienu, kas galvenajā klasē parasti notika 8 km distancē. Pirmajos gados tas vēl risinājās pa Rīgas ielām, bet vēlāk katru pavasari mežainā apvidū, kādēļ to bieži sauca arī par „meža skrējienu”.

LATVIJAS MEISTARI:

Vilis Cimmermans (LSB)	1920-23
Arturs Motmillers (ASK)	1924
Ansis Erdmanis (LUASB)	1925
Staņislavs Petkēvičs (JKS)	1926-28
Oto Puķe (ASK)	1929
Vilhelms Migla (US)	1930
Oto Puķe (ASK)	1931
Viktors Bucenieks (ASK)	1932
Johans Kvicēvičs (Unions)	1933
Voldemārs Vitols (ASK)	1934
Johans Kvicēvičs (Unions)	1935
Nikolajs Maleiko (Unions)	1936
Viktors Bucenieks (ASK)	1937
Voldemārs Vitols (ASK)	1938
Ēriks Tirners (8.VAP)	1939
Voldemārs Vitols (ASK)	1940
—	
Varneminde (GSK)*	1942 (5 km)
Arnolds Tirners (Valm.SB)	1943 (5 km)
Vilis Ilgažs (ASK)	1944 (5 km)

* Vācijas pavalstnieks.

Tradicionāli Latvijas skrējēji, atskaitot Jāni Ķīvīti, starptautiskajā mērogā bijuši labāki gaŗākajās distancēs. Pats ievērojamākais bija Arturs Motmillers, kas nodibināja sev vārdu visā Eiropas sporta pasaulē ar sekmīgajiem startiem tolaik ļoti populārajā, apmēram 25 km gaŗajā, Quer durch Berlin skrējienā

un vēlāk Košicē. Viņa paraugam sekoja daudz citu Latvijas gaŗgabalnieku, bieži tāpat gūstot atzīstamus panākumus.

Kā pats pirmais QdB sacensībās savus spēkus izmēģināja Cimmermans 1923. gadā, 211 dalībnieku vidū ierindojoties 29. vietā un saņemot piemiņas medaļu par ievērojami pārspēto normu. Motmillers Berlīnē pirmo reizi startēja 1925. gadā, izcīnot trešo vietu. Nākamā gada pavasarī viņš palika piektais (Cimmermans 10., Bukass 11.), bet 1927. gadā izcīnīja uzvaru, pārspējot dāni Akselu Jensenu un vēlāko 25 km pasaules rekorda īpašnieku Marti Martelinu. Pavisam QdB Motmillers piedalījās 11 reizes un astoņos gadījumos neierindojās zemāk par otru vai trešo vietu, berlīniešiem viņu iesaucot par „Rīgas lauvu”, kuŗas attēls ir pilsētas ģerbonī.

Kārlis Bukass Berlīnē guva vēl šādus panākumus: 3. vieta — 1929. un 1930. gadā, 6. vieta — 1927.; Nikolajs Maleiko 2. vieta — 1933. un 7. — 1932.; (Vācijas Tempo: „Latvietis Maleiko skrēja neredzēti skaistu soli”.); Vilis Cimmermans 4. vieta — 1929. un 5. — 1928.; Kārlis Blumbergs 14. vieta — 1932. un Mārtiņš Lilje 13. vieta — 1939. gadā.

Eduards Tubelis, startējot senioru klasē: 1. vieta — 1932., 2. — 1927. un 1929., 3. — 1928. un 1930. gadā. Aleksandrs Tjaks 2. vieta — 1930. gadā.

Par ļoti veiksmīgu izvērtās 1929. gads, kad trīs latviešu skrējēji viens pēc otra šķērsoja mērķa līniju tūlīt aiz uzvarētāja. Der Leichtathlet rakstīja: „Motmillers bija pārliecinošs otrs. Pēc Motmillera sekoja Bukass, pēc Bukasa Cimmermans — Rīga, Rīga, Rīga!”

Trīs gadus pēc kārtas Rīgas pilsētas vienība izcīnīja uzvaru, iegūstot īpašumā Der Leichtathlet balvu: 1927. gadā (A. Motmillers, K. Bukass, E. Tubelis); 1928. (A. Motmillers, V. Cimmermans, K. Bukass) un 1929. (A. Motmillers, K. Bukass, V. Cimmermans).

No Motmillera ārzemju startiem vēl atzīmējami: 3. vieta 1926. gadā Erfurtē (25 km), 2. vieta 1927. gadā Kopenhāgenā (33,7 km), 2. vieta 1935. gadā Košicē (2 stundu skrējiens). 1931. gadā Košicē viņš laboja trīs Latvijas rekordus — 15 km, 1 stundā un 20 km — izcīnot otru vietu aiz vācieša F. Braucha īpašā 20 km skrējienā. Bez tam vēl Motmillers skrēja Somijā un Zviedrijā.

Latvijas oficiālais pirmrekords 25 km piederēja Bukasam — 1:36:35,0 st., ko viņš realizēja Latvijā 1926. gadā. Tad Motmillers to laboja 1928. gadā — 1:35:33,7 st., Elmārs Leikarts 1932. gadā — 1:33:36,9, Rūdolfš Vītols 1936. gadā — 1:31:34,8 un beidzot Nikolajs Maleiko 1937. gadā — 1:30:04,8 stundas.

1931. gadā 25 km skrējienā, LSB laukumā, startēja slavenais soms M. Martelins, kas arī viegli uzvarēja, atstājot otrā vietā vācieti F. Brauchu un trešajā N. Maleiko.

Stundas skrējienā pirmrekordu sasniedza Cimmermans 1921. gadā, veicot 15961 m. Viņš pats to divu gadu laikā uzlaboja līdz 16821,85 m. 1926. gadā Motmillers noskrēja 16972,10 m, tad Maleiko 17075,30 m (1931.), atkal

Motmillers — 17558,50 m (1931.) un vēlreiz Maleiko — 17688 m (1935.).

Vēl Latvijas rekordus reģistrēja 15 un 20 km, bet labākos sasniegumus 35 un 2 stundās. 15 km rekords kādu laiku piederēja Viktoram Buceniekam (51:01,6 min. — 1932. gadā), ko vēlāk pārspēja Maleiko (50:37,2 — 1935.) un tad Rūdolfis Vītols (50:13,8 — 1935.).

1933. gadā Rīgā notika īpašs 20 km skrējieni, kurā uzvarēja vācietis F. Brauchs, otrs bija N. Maleiko, bet 1934. gadā līdzīgā distancē M. Lilje pārspēja ungāru maratonistu J. Galambošu.

Latvijā bija populāri vēl dažādi citi gaŗgabalu skrējieni. 1923. gadā notika pirmo reizi žurnāla Nedēļa balvas izcīņa ap 5 km gaŗā distancē pa Rīgas ielām, spēku izlīdzināšanai aplēšot visiem dalībniekiem priekšā devumus. Divus gadus vēlāk sporta biedrība Sports sāka rīkot ap 15 km gaŗu skrējieni, ko nosauca „Šķērsām un apkārt Rīgai”.

1926. gadā notika pirmo reizi skrējieni Rīga-Majori (sākot ar 1935. gadu Majori-Rīga), pie kuŗa rašanās lieli nopelni bija vecmeistaram Aleksandram Tjakam. Sākot ar 1929. gadu, izcīnā nāca tabakas firmas M. N. Asimakiss ceļojošā balva, ko pēc trīskārtējas uzvaras (1931., 1935. un 1937. gadā) īpašumā ieguva Nikolajs Maleiko. Šajā balvā savus vārdus vēl ierakstīja L. Zvaigzne, P. Gabranovs, K. Blumbergs, M. Lilje, A. Mīts un K. Ozoliņš. Nākamajā gadā šajā sacensībā sāka izcīnīt Rīgas pilsētas dāvināto balvu, ko pirmo reizi ieguva A. Kasperovs. Sākot ar 1932. gadu, Rīgas-Majoru 30 km distancē notika arī stafetes skrējieni, sacenšoties biedrībām.

1933. gadā savukārt sākās Rīgas pilsētas balvas izcīņa 20 km skrējienā.

110 METRU BARJERSKRĒJIENS

Barjerskrējieni Latvijā nekad neiekaŗoja lielu populāritāti. Dalībnieku aizvien bija maz un, trūkstot nopietnācai konkurencei, izpalika izcilāki rezultāti. Arī sporta prese dažkārt sūdzējās, ka 110 m barjerskrējieni praktiski gandrīz nenotiek — tikai divas reizes gadā — Latvijas meistarsacīkstēs un valstu sacensībā pret Igauniju.

Par pirmo labāko latviešu barjerskrējēju jāuzskata Herberts Baumanis, kas jau 1911. gadā spēja šo šķērsļoto distanci veikt 16,8 sekundēs.

Neatkarīgajā Latvijā pašos sākuma gados dominēja ltn. Alfreds Lukstiņš, kuŗa Latvijas rekords 1923. gadā gan apstājās tikai pie 18,0 atzīmes. Gadu vēlāk kā viņš, tā jaunā Latvijas vieglatlētikas „zvaigzne” Gvido Jekkals jau sāka skriet krietni ātrāk (Jekkals 16,6 sek), tomēr ik reizi gadījās kāda kļūme — vai nu bija apgāzts barjērs vai piepalīdzējis vējš. Pirmo starptautisko panākumu guva Lukstiņš 1925. gadā Varšavā, kur viņš izcīnīja otru vietu (17,9).

1927. gadā Jekkals beidzot šo distanci veica 16,4 sek., kas palika nepārvarama robeža visiem nākamajiem barjerskrējējiem līdz pat 1942. gadam,

kad šo 15 gadus veco sasniegumu beidzot pārspēja Udo Šponbergs par 0,1 sek. (viņa gadu vēlāk sasniegtās 16,2 sek. par rekordu nekļuva).

Latvijas izcilais daudzciņnieks Jānis Dimza gan reizi skrēja 16,1 sek., bet oficiāli tikai atkārtoja Jekkala rezultātu. Tāpat to vēlāk izdarīja arī Haralds Girgensons.

LATVIJAS MEISTARI:

Alfreds Lukstiņš (ASK)	1920-23
Gvīdo Jekkals (Unions)	1924
Richards Dekšenieks (LSB)	1925-26
Gvīdo Jekkals (Unions)	1927-28
Jānis Dimza (ASK)	1929
Fricis Frilings (ASK)	1930
Richards Dekšenieks (LSB)	1931
Fricis Frilings (ASK)	1932-33
Antonijs Martinfelds (10.CAP)	1934-36
Haralds Girgensons (Unions)	1937-39
Udo Šponbergs	1940-41
Udo Šponbergs (Auseklis)	1942
Oto Pauzers (VEF)	1943

LATVIJAS REKORDA ATTĪSTĪBA:

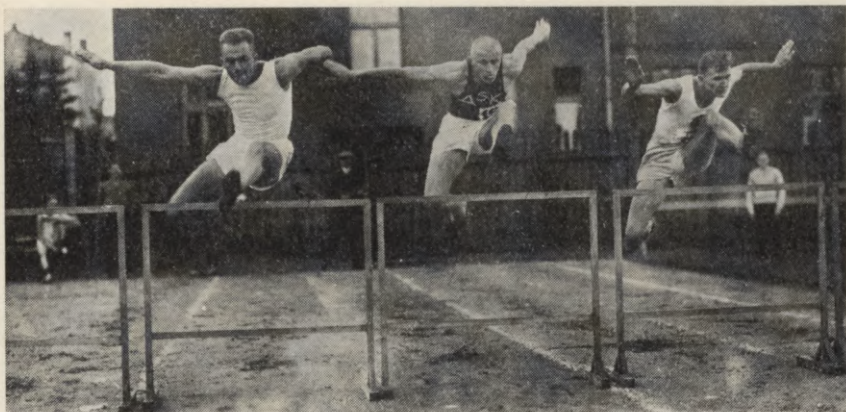
18,6	A. Lukstiņš	1920
18,0	A. Lukstiņš	1923
18,0	V. Dimza	1923
17,0	G. Jekkals	1924
16,4	G. Jekkals	1927
16,4	J. Dimza	1932
16,4	H. Girgensons	1938
16,3	U. Šponbergs	1942
16,3	O. Pauzers	1943

10 LABĀKIE 110 M BARJĒRSKRĒJĒJI:

1.	Jānis Dimza (RPDSK)	16,1*	1932
2.	Udo Šponbergs (Auseklis)	16,2*	1943
3.	Oto Pauzers (VEF)	16,3	1943
4.	Gvīdo Jekkals (Unions)	16,4	1927
	Haralds Girgensons (Unions)	16,4	1938
6.	Fricis Frilings-Pavasars (ASK)	16,5	1931
7.	Antonijs Martinfelds (10.CAP)	16,6	1936
8.	Visvaldis Deičs (LAS)	16,7	1939
	Kārlis Šidlovskis (Auseklis)	16,7	1942
10.	Svens Zeidels (Unions)	16,8	1938
	Arnolds Bērziņš (US)	16,8	1938
	Imants Gailis (LSB)	16,8	1943

Zem 17 sek. vēl skrējuši R. Dekšenieks (LSB) 16,9 un G. Ālers (Unions) 16,9.

110 m barjērskrējienu fināls 1928. gada Latvijas meistarsacīkstēs, LSB laukumā. No kreisās G. Jekēkals, J. Dimza un R. Dekšenieks

No visām barjērotām distancēm 200 m Latvijā bija vismazāk piekoptā, un Latvijas meistarsacīkšu programmā šī skrējienu nekad nebija. Visātrāk to 1938. gadā veica Haralds Girgensons (Unions) — 26,6 sekundēs.

Nākamie labākie bija I. Gailis (Auseklis) 27,1 — 1942. gadā, E. Cinovskis (Unions) 27,5 — 1935., O. Pauzers (VEF) 27,7 — 1943., A. Martinfelds (10.CAP) 27,8 — 1936., A. Lēvis (Valm.SB) 28,1 — 1943., U. Šponbergs (Auseklis) 28,1 — 1943., V. Deičs (IAS) 28,2 — 1938. gadā.

400 METRU BARJĒRSKRĒJIENS

400 m barjēras Latvijā meistarsacīkstēs sāka skriet tikai vāciešu okupācijas laikā, bet laiku pa laikam sacensības dažreiz sarīkoja arī krietni agrāk.

1925. gadā starptautiskās sacīkstēs Varšavā Alfreds Lukstiņš šo grūto disciplīnu veica jau lieliskās 61,0 sek., ierindojoties otrā vietā. Bet tā kā šis rezultāts bija realizēts ārzemēs, tad oficiālā pirmrekordista gods piekrita Richardam Dekšeniekam, kam sekoja liepājnieki Haralds Marvē un Fricis Frilings, tad Antonijs Martinfelds un atkal liepājnieks — Valdis Teteris. Pēdējais 1943. gadā jau skrēja zem 57 sek., bet tehnisku iemeslu dēļ šo rezultātu par rekordu neapstiprināja.

1936. gadā pēc olimpiskajām spēlēm Berlīnē Latvijā viesojās sudraba medaļas ieguvējs 400 m barjērskrējienu, kanadietis Džons Loringss (52,7 sek.). Rīgā tālajam viesim, protams, nopietna pretinieka nebija. Viņam pretim stājās tikai trīs konkurenti — A. Martinfelds, E. Cinovskis un K. Kušķis. Oficiālajā sacensībā Loringam sajuka soļi, un viņš skrējienu neturpināja, bet

vēlāk, startējot viens pats, sasniedza 56,0 sek. Mūsu labākais pārstāvis Martinfelds reālizēja jaunu Latvijas rekordu — 57,8 sekundes.

Cerība, ka lieliskā kanadieša viesošanās varētu ieinteresēt par šo disciplīnu arī vairāk Latvijas sportistu, nepiepildījās.

LATVIJAS MEISTARI:

Valdis Teteris (Auseklis)	1942
Imants Gailis (LSB)	1943

LATVIJAS REKORDA ATTĪSTĪBA:

65,9	R. Dekšenieks	1927
65,1	H. Marvē	1932
62,8	F. Frilings	1933
59,0	A. Martinfelds	1934
57,8	A. Martinfelds	1936
57,0	V. Teteris	1943

10 LABĀKIE 400 M BARJĒRSKRĒJĒJI:

1.	Valdis Teteris (Daugavieši)	56,6*	1943
2.	Antonijs Martinfelds (10.CAP)	57,8	1936
3.	Imants Gailis (LSB)	59,1	1943
4.	Ēriks Cinovskis (Unions)	60,3	1935
5.	Aleksandrs Veiss (US)	60,8	1942
6.	Alfreds Lukstiņš (ASK)	61,0*	1925
	Voldemārs Strazdiņš (LSB)	61,0	1935
8.	Arvīds Zariņš (Auseklis)	61,4	1943
9.	A. Stūrītis (VEF)	62,5	1944
10.	Aleksandrs Čudarāns (Rēz.SB)	62,6	1942

3000 METRU ŠĶĒRŠĻU SKRĒJIENS

3000 m šķēršļu skrējiens Latvijā pirmo reizi notika 1933. gada 8. oktobrī starptautiskās sacīkstēs Rīgā. Uzvarēja somis M. Matilainens 9:48,6 min., otrs bija V. Vītols — 9:55,5 un trešais V. Bucenieks — 10:32,2 minūtēs.

Nākamajā gadā, pirmajās Latvijas meistarsacīkstēs, Voldemārs Vītols šo labāko sasniegumu (Latvijas rekordu neregistrēja) laboja par vairāk nekā 10 sekundēm (9:45,2). Vissekmīgākais viņam tomēr kļuva olimpiskais 1936. gads. Latvijas meistarsacīkstēs Vītols šo distanci veica 9:38,8 min. Tad Berlīnē olimpiskajās spēlēs savā priekšskrējienā viņš ierindojās trešajā vietā aiz soma M. Matilainena un vācieša A. Domperta, sasniedzot 9:28,8 min., bet finālā bija septītais — 9:18,6 minūtēs, izvirzoties tajā gadā astotajā vietā pasaulē.

Vācijas žurnāls Der Leichtathlet pēc tam rakstīja: „Vītols (Latvija) bija negaidīts pārsteigums. Kaut tehniski vēl negatavs, viņš tomēr parādīja ļoti labu skrējieni”.

1940. gada Latvijas meistarsacīkstēs apvidus skrējienā labākos panākumus guva (no kreisās) Ē. Tirners, J. Kvicēvičs, A. Tirners, V. Vītols un A. Pekuss

Par spīti šiem Vītola panākumiem 3000 m šķēršļu skrējienā Latvijā nekādu populāritāti tomēr neieguva. Notika pat tā, kad Latvijas meistarsacīkstes nerīkoja ASK laukumā, kas bija vienīgais, kur iekārtoja vajadzīgos šķēršļus, meistarsacīkšu programmā šīs disciplīnas nemaz nebija.

1939. gadā meistarsacīkstēs kļuva Vilis Ilgažs (ASK), 1942. — Voldemārs Vītols (Valm.SB) un 1943. — Juris Rītiņš (Liepājas Auseklis).

TĀLLĒKŠANA

Rīgas rekords tāllēkšanā priekš pirmā pasaules kara piederēja Alfredam Alslēbenam ar 6,62 m, ko viņš sasniedza 1913. gadā. Vēlāk Alslēbens savu personisko sasniegumu uzlaboja līdz 6,73 metriem.

Neatkarīgajā Latvijā regulāri pāri 6 metriem sākumā lēca Teodors Rudzoga, Kārlis Jansons, Gvido Jekkals un Ēriks Bergs. Pēdējais 1926. gadā sasniedza 6,76 m, bet internās LSB sacīkstēs. Latviešu pats labākais tāllēcējs tomēr toreiz bija Arnolds Rudzītis, kas savas sporta gaitas sāka SSS un jau 1925. gadā, 1. Strādnieku olimpiskajās sacensībās Frankfurtē, veica 6,83 m un pēc tam Leipigā 6,81 metru.

1927. gadā Rudzītis pārnāca „pilsoņu” rindās un tajā pašā sezonā starptautiskās sacīkstēs Varšavā aizlēca 6,93 m tālu. Oficiālais Latvijas rekords tomēr apstājās pie 6,88 m, ko viņš sasniedza savās mājās. Septiņus metrus Arnolds Rudzītis pirmo reizi pārspēja 1929. gadā Viļņā, veicot 7,03 m, bet tā paša gada 21. jūlijā, Ventspilī, aizlēca 7,31 m, kas arī palika nepārspēts oficiālais Latvijas rekords. 1933. gadā viņš gan sasniedza 7,33 m, bet tā kā tās bija „internas” sacīkstes starp Latvijas un Igaunijas policistiem, tad par rekordu to neatzina.

1929. gadā Rudzītis uzvarēja starptautiskās sacīkstēs Kopenhāgenā (6,97 m) un sezonas beigās ar saviem 7,31 m ierindojās devītajā vietā Eiropā, galvgalā izvirzoties diviem zviedriem ar 7,53 m. 1933. gadā viņš bija desmitais labākais Vecajā kontinentā (7,33), kad vadībā atradās vācietis Lucs Longs ar 7,65 metriem.

Kā nākamais septiņmetrinieks Rudzītīm pievienojās 1930. gadā Jānis Dimza un tūlīt arī Jānis Ķīvītis. Pēc tam šo starptautiski nozīmīgo tālumu vēl pārvarēja Arnolds Bērziņš un Nikolajs Zariņš.

1930. gadā studentu pasaules meistarsacīkstēs Darmštātē Dimza aizlēca 7,14 m tālu un ierindojās ceturtajā vietā. Četrus gadus vēlāk Rudzītis startēja Anglijas starptautiskajās meistarsacīkstēs, kur veica 6,90 m un arī palika ceturtais. Bērziņš savukārt 1937. gadā Somijā ieguva vienu pirmo un vienu otru vietu.

LATVIJAS MEISTARI:

Olģerts Lukstiņš (RGSK)	1920
Kārlis Jansons (Spars)	1921-23
Gvido Jekkals (Unions)	1924
Ēriks Bergs (LSB)	1925-26
Arnolds Rudzītis (RFK)	1927
Ēriks Bergs (LSB)	1928
A. Baggs (Makkabi)	1929
Jānis Dimza (RPDSK)	1930
Arnolds Rudzītis (RPDSK)	1931-32
Jānis Grebзде (LSB)	1933
Arnolds Rudzītis (RPDSK)	1934
Kārlis Liepiņš (ASK)	1935
Arnolds Bērziņš (US)	1936-37
Nikolajs Zariņš (US)	1938
Harijs Fogels (Spars)	1939
Arnolds Bērziņš	1940
Jānis Leja	1941
Kārlis Liepiņš (US)	1942-43

LATVIJAS REKORDA ATTĪSTĪBA:

5,91	O. Lukstiņš	1920
5,93	A. Lukstiņš	1920
6,27	T. Rudzroga	1921
6,33	T. Rudzroga	1921
6,39	K. Jansons	1922
6,48	G. Jekkals	1924
6,50	G. Jekkals	1924
6,56	G. Jekkals	1924
6,56	Ē. Bergs	1925
6,64	Ē. Bergs	1926
6,88	A. Rudzītis	1927
7,31	A. Rudzītis	1929

10 LABĀKIE TĀLĒCEJI:

1.	Arnolds Rudzītis (RPDSK)	7,33*	1933
2.	Jānis Dimza (RPDSK)	7,22	1932
3.	Arnolds Bērziņš (US)	7,19	1938
4.	Nikolajs Zariņš (US)	7,10	1938
5.	Jānis Ķīvītis (RPDSK)	7,02	1930
6.	Jānis Apse (DzAP)	6,88	1940
7.	Jānis Grebзде (LSB)	6,87	1935
8.	Egons Grunte (5.RAP)	6,86	1935
9.	Kārlis Liepiņš (ASK)	6,84*	1934
10.	Harijs Fogels (Spars)	6,83	1939

Tāllēkšana no vietas sākuma gados bija samērā iecienīta, bet pakāpeniski to piekopa aizvien mazāk, līdz trīsdesmito gadu pirmajā pusē šī disciplīna izzuda no Latvijas meistarsacīkšu programmas, paliekot tomēr oficiālajā rekordū sarakstā līdz pašam pēdējam laikam.

2. Viskrievijas sporta spēlēs Rīgā, 1914. gadā, šajā sacensībā uzvarēja Nikolajs Švedrēvics (Unions), sasniedzot 2,97 m. Latvijas pirmrekordists 1920. gadā kļuva T. Rudzroga ar 2,91 m, ko gadu vēlāk laboja P. Dzelzkalns — 2,98 m, un 1922. gadā viņš reālizēja 3,03 m, kur tas arī apstājās.

1933. gadā V. Ansabergs Popē gan aizlēca 3,08 m, bet šo rezultātu neatzina. Pirms tam jau Liepājā ASK sportists A. Dangbergs telpās bija veicis 3,06 m, bet oficiālais Liepājas rekords piederēja N. Šenbrunam — 3,01 m (1926. gadā).

Dažkārt mēdza norādīt, ka divdesmito gadu sākumā lēkšanas noteikumi bijuši vieglāki, kādēļ Dzelzkalna sasniegumu pēc tam arī neesot izdevies vairs pārspēt.

Latvijas meistarnosaukumus tāllēkšanā no vietas izcīnījuši Teodors Rudzroga (VDSK), Pēteris Dzelzkalns (ASK), Kārlis Bergs (LSB), Nikolajs Stoligvo (Unions), Gvido Jekkals (Unions), Nikolajs Šenbruns (Olimpija), Eduards Veinbergs (RV), Voldemārs Ansabergs (Spars), Jānis Dimza (RPDSK).

AUGSTLĒKŠANA

Augstlēkšana nekādā gadījumā nav pieskaitāma pie nepopulārām vieglatlētikas disciplīnām, tomēr starptautiski nozīmīgus rezultātus nevienam saņiegt neizdevās. Rīgas meistars Alfreds Alslēbens un Herberts Baumanis jau 1912. gadā veica 1,80 m, bet gadu ritumā šo augstumu pārvarēja tikai 15 Latvijas sportistu.

Pirmais neatkarīgās Latvijas labākais augstlēcējs bija Teodors Rudzroga, kas, startējot frontes apstākļos, 1920. gada 11. jūlijā, pārlēca 1,70 m, bet vēlāk, kad sāka oficiāli reģistrēt rekordus, to atkārtot vairs tomēr nespēja.

1925. gada Latvijas meistarsacīkstēs pirmo reizi startēja jauns Rūjienas vidusskolēns Jānis Dimza, izcīnot augstlēkšanā tūlīt arī otru vietu, veicot 1,65 m. Jau trīs gadus vēlāk viņš bija Latvijas rekordists un 1930. gada 23. augustā, Liepājā, pārlēca 1,875 m augstumu, ko oficiāli vairs neviens nepārspēja.

Tikai pašos pēdējos gados Haralds Markavs, Valfrīds Osvalds un Arnolds Liepnieks pārvarēja 1,85 m, un 1944. gadā visai juceklīgajos kaŗa apstākļos Arvīds Ozols beidzot pārlēca 1,88, kas Latvijas rekordū sarakstā tomēr vairs neiekļuva.

LATVIJAS MEISTARI:

Teodors Rudzroga (VDSK)	1920-21
Alfreds Alslebens (AVSB)	1922
Voldemārs Dimza (ASK)	1923
Ēriks Bergs (LSB)	1924
Gvido Jekkals (Unions)	1925-26
Arvids Fibigs (LNJS)	1927
Jānis Dimza (ASK)	1928-29
Ernests Karlsbergs (US)	1930-32
Voldemārs Slava (LSB)	1933
Antonijs Martinfelds (RPDSK)	1934
Jānis Dimza (RPDSK)	1935
Viktors Borskis (ASK)	1936
Georgs Ālers (Unions)	1937
Edmunds Mackaitis (16.JAP)	1938
Haralds Markavs (1.JSB)	1939
Haralds Markavs	1940
Pauls Bernāts	1941
Valfrīds Osvalds (Valm.SB)	1942
Arnolds Šķiņķis (Daugavieši)	1943

LATVIJAS REKORDA ATTĪSTĪBA:

1,63	T. Rudzroga	1920
1,645	T. Rudzroga	1921
1,66	T. Rudzroga	1921
1,68	T. Rudzroga	1921
1,72	V. Dimza	1923
1,72	V. Zakēvics	1928
1,73	J. Dimza	1928
1,79	J. Dimza	1928
1,81	J. Dimza	1928
1,835	J. Dimza	1930
1,875	J. Dimza	1930

10 LABĀKIE AUGSTLĒCĒJI:

1.	Arvids Ozols (Daugavieši)	1,88*	1944
2.	Jānis Dimza (RPDSK)	1,875	1930
3.	Haralds Markavs (1.JSB)	1,85	1939
	Valfrīds Osvalds (8.VAP)	1,85	1940
	Arnolds Liepnieks (Jēkabpils SB)	1,85	1941
6.	Edmunds Mackaitis (16.JAP)	1,84*	1939
	Konstantīns Dinsdorfs (US)	1,84	1942
8.	Viktors Borskis (ASK)	1,83	1937
9.	Arnolds Šķiņķis (Daugavieši)	1,81	1943
10.	Ernests Karlsbergs (US)	1,80	1929
	Antonijs Martinfelds (RPDSK)	1,80	1933
	Voldemārs Slava (LSB)	1,80	1933
	Kārlis Sātiņš (US)	1,80	1937
	Georgs Ālers (Unions)	1,80	1937
	Miervaldis Cīrulis (US)	1,80	1939

○

Izcili vieglatlētī skatītāju lomās 1936. gadā, LSB laukumā. No kreisās A. Motmillers, V. Bucenieks, V. Vītols, R. Balodis. Aizmugurē pa kreisi K. Bukass

Augstlēcšana no vietas beidza eksistēt trīsdesmito gadu sākumā. Priekš pirmā pasaules kara oficiāli vislielāko augstumu bija pārvarējis valmierietis Eduards Vanags — 1,485 m, izcīnot uzvaru 1914. gadā 2. Viskrievijas spēlēs Rīgā. To neatkarīgajā Latvijā neviens vairs neatkārtoja.

Latvijas pirmrekordu sasniegta J. Fridrichsons ar 1,31 m, pakāpeniski to labojot gan pašam, gan H. Sterliņam, N. Švedrēvicam, G. Jekkalam un beidzot N. Šenbrunam 1926. gadā, kad viņam izdevās pārspēt Jekkala labāko sasniegumu 1,45 m par 0,002 metriem.

Latvijas meistara nosaukumus šajā disciplīnā, kamēr tā notika, izcīnīja Jānis Fridrichsons (RGSK), Nikolajs Švedrēvics (Unions), Gvido Jekkals (Unions), Nikolajs Šenbruns (Olimpija), Jānis Dimza (RPDSK), Arvīds Janums (LSB).

TRISSOĻĒKŠANA

Šī disciplīna, kaut to piekopa jau sākot ar 1. Latvijas sporta svētkiem, resp. meistarsacīkstēm, popularitāti neieguva, kādēļ rezultāti bija krietni vājāki par starptautisko līmeni.

Visi labākie šīs sacīkšanas veida pārstāvji ar to nodarbojās, vairāk vai mazāk, tikai „starp citu”, un trīssolis pat ne reizi nebija nevienā valstu sacīkšu programā.

Kā paši pirmie izcilākie trīsoļlēcēji atzīmējami Gvido Jekkals un Ēriks Bergs, kuŗu spējās bija lēkt tālāk par 13 m. Jau 1925. gadā, starptautiskās sacīkstēs Varšavā, Bergs reālizēja 13,35 un Jekkals 13,28 m, kas ierindoja viņus pirmajā un otrā vietā. Abi rezultāti bija labāki arī par toreizējo Latvijas rekorda atzīmi, bet kā sasniegti ārzemēs atzišanu neieguva.

1931. gadā Jānis Dimza aizlēca 13,88 m tālu, ko tikai 1939. gadā beidzot pārspēja jelgavnieks Haralds Markavs. 14 m līnija tomēr palika nesasniegta.

LATVIJAS MEISTARI:

Teodors Rudzroga (VDSK)	1920
Aleksandrs Siecenieks (4.VKP)	1921
Roberts Plūme (Marss)	1922
Aleksandrs Siecenieks (LUASB)	1923
Gvido Jekkals (Unions)	1924
Ēriks Bergs (LSB)	1925-26
Fricis Matuzs (Amatieris)	1927
Jānis Dimza (RPDSK)	1928-31
Juris Pilsētnieks (LVKA)	1932
Jānis Pelude (LSB)	1933
Antonijs Martinfelds (RPDSK)	1934
Jānis Pelude (LSB)	1935
Antonijs Martinfelds (10.CAP)	1936
Arnolds Bērziņš (US)	1937
Ilmārs Bastjānis (US)	1938
Haralds Markavs (1.JSB)	1939
Nenotika	1940
Arnolds Spincis	1941
Valdis Teteris (Daugavieši)	1942-43

LATVIJAS REKORDA ATTĪSTĪBA:

11,45	T. Rudzroga	1920
11,59	A. Lukstiņš	1920
12,44	T. Rudzroga	1921
12,53	T. Rudzroga	1921
12,54	A. Siecenieks	1921
12,64	A. Siecenieks	1923
12,82	G. Jekkals	1924
13,06	Ē. Bergs	1924
13,77	J. Dimza	1930
13,88	J. Dimza	1931
13,96	H. Markavs	1939

10 LABĀKIE TRĪSOĻLĒCĒJI:

1.	Haralds Markavs (1.JSB)	13,96	1939
2.	Jānis Dimza (RPDSK)	13,88	1931
3.	Oto Zvaigzne (US)	13,86	1939
4.	Arnolds Bērziņš (US)	13,70	1936
5.	Ādolfs Rūmītis (LSB)	13,58	1939
	Hugo Grīnlaubs (LAS)	13,58	1940
7.	Hugo Lesiņš (ASK)	13,48	1940
8.	Ēriks Bergs (LSB)	13,35*	1925
	Valdis Teteris (Daugavieši)	13,35	1943
10.	Gvido Jekkals (Unions)	13,28*	1925

KĀRTSLĒKŠANA

Kārtslēkšanā neatkarīgās Latvijas sportisti vēl nepaspēja sasniegt toreiz starptautiski nozīmīgo 4 m augstumu, kaut Roberts Vithofs, dzīvodams Somijā, divdesmito gadu sākumā pārvarēja 3,71 m. Jau 1909. gadā viņš bija labākais jaunatnes kārtslēcējs visā Krievijā (3,01 m), un nākamajā sezonā kļuva arī Krievijas meistars, ko atkārtoja vēl 1911. un 1912. gadā. Sākoties pasaules kaņam, Vithofam piederēja Viskrievijas rekords ar 3,55 m augstumu.

Kad 1923. gadā Latvijas vieglatlēti devās starptautiskajā sacīkšu turnejā uz Zviedriju un Igauniju, Vithofs Gēteborgā izcīnīja trešo vietu ar 3,60 m, bet Stokholmā uzvarēja. Viņa oficiālais Latvijas rekords tomēr apstājās pie 3,51 m atzīmes, jo Gēteborgas rezultātu atzina tikai par labāko sasniegumu ārzemēs.

Tolaik otrs labākais kārtslēcējs Alfreds Lukstiņš, tajā pašā 1923. gadā, Stokholmā izcīnīja trešo vietu (3,20 m), bet divus gadus vēlāk Varšavā uzvarēja (3,30 m).

Pagāja ilgi septiņi gadi, kad Vithofa sasniegumu beidzot pārspēja Jānis Dimza, kam tad sekoja Kārļa Liepiņa jauni Latvijas rekordi. Vislielāko augstumu 1938. gadā pārvarēja Aleksandrs Vesmanis (3,85 m), bet tālākais progress tomēr apstājās, jo sekojošie boļševiku un vāciešu okupācijas laiki rekordu labošanai tehniski tik prasīgā disciplīnā vairs nebija izdevīgi.

Latvijas meistargodā kārtslēkšanā visvairāk tika ventspilnieks Ansis Kalniņš, pavisam sešas reizes pēc kārtas.

LATVIJAS MEISTARI:

Oļģerts Lukstiņš (RGSK)	1920
Alfreds Lukstiņš (KSSP)	1921
Roberts Vithofs (JKS)	1922
Teodors Sukatnieks (Spars)	1923
Alfreds Lukstiņš (ASK)	1924-25
Aleksandrs Sakss (Olimpija)	1926-28
Ansis Kalniņš (RPDSK)	1929-34
Kārlis Liepiņš (ASK)	1935
Nikolajs Beļeičīks (18.DAP)	1936
Kārlis Liepiņš (ASK)	1937
Aleksandrs Vesmanis (5.RAP)	1938-39
Voldemārs Baumanis	1940
Ernests Elceris	1941
Ernests Elceris (US)	1942-43

LATVIJAS REKORDA ATTĪSTĪBA:

3,20	O. Lukstiņš	1920
3,25	T. Sukatnieks	1921
3,335	A. Lukstiņš	1921
3,335	T. Sukatnieks	1921
3,35	T. Sukatnieks	1921
3,40	R. Vithofs	1922
3,435	R. Vithofs	1922
3,46	R. Vithofs	1922

3,51	R. Vithofs	1923
3,70	J. Dimza	1930
3,72	K. Liepiņš	1933
3,76	K. Liepiņš	1935
3,78	K. Liepiņš	1935
3,85	A. Vesmanis	1938

10 LABĀKIE KĀRTSLĒCĒJI:

1.	Aleksandrs Vesmanis (9.MAP)	3,85	1938
2.	Kārlis Liepiņš (ASK)	3,78	1935
3.	Ernests Elceris (US)	3,72	1943
4.	Jānis Dimza (RPDSK)	3,70	1930
	Voldemārs Baumanis (DzAP)	3,70	1938
	Miķelis Danoss (US)	3,70	1943
7.	Kārlis Miķelsons (ASK)	3,65	1938
8.	Harijs Panders (US)	3,63	1943
9.	Jānis Pālens (LJ)	3,62	1936
10.	Roberts Vithofs (LSB)	3,60*	1923
	Ansis Kalniņš (RPDSK)	3,60	1931

LODES GRŪŠANA

Rīgas rekords lodes grūšanā priekš pirmā pasaules kaŗa piederēja Jānim Gulbem ar 12,15 m, ko viņš sasnieŗza 1913. gadā. Pirms tam populārākie vārdi šajā disciplīnā bija Arvīds Ozols (pseidonims Bernē) un Eduards Vanags, kuŗi izpelnījās sev vietu arī cariskās Krievijas olimpiskajā izlasē, 1912. gadā Stokholmā.

1. Viskrievijas sporta spēlēs Kijevā lodes grūšanā otru vietu ieguva Amatiera vieglatlēts Augusts Birznieks, bet gadu vēlāk Rīgā viņš uzvarēja (11,90 m), kamēr sudraba medaļu izpelnījās Voldemārs Ozols.

Arvīds Ozols 1910. gadā pats pirmais ierakstīja savu vārdu Rīgas pilsētas ceļojošā kausā meŗanu trīsciņā, kas izvērtās par tradicionālu starptautisku sacensību. Šo balvu pēc trijām uzvarām 1927. gadā ieguva īpaŗumā Arvīds Ņibilds, priekŗkaŗa Pēterburgas un Charkovas meistars.

Stokholmas olimpiskajās spēlēs latvieŗu sportistu starts nebija veiksmīgs. E. Vanags sasnieŗza 10,44 m un 22 dalībnieku vidū ierindojās 20. vietā, bet A. Ozols 10,33, kas deva 21. vietu.

Latvija lodes grūšanā bija reprezentēta arī 1924. gada olimpiskajās spēlēs Parīzē, kur A. Ņibilds ar 12,53 m rezultātu 42 dalībnieku konkurencē palika deviņpadsmitais.

Pēc Ņibilda par nākamo labāko lodes grūdēju izveidojās Hugo Vītols, kas kā pirmais latvieŗu sportists pārsnieŗza 14 m līniju (1926. gadā). Neilgi pirms 1928. gada olimpiskajām spēlēm viņš treniņā Somijā pārvarēja arī 15 metrus. Bet tad no Parīzes pienāca vēsts, ka Vītols kļuvis profesionāls boksetājs, un viņa starts Amsterdamā, protams, izpalika.

Ārzemēs Vītols aizvien guva labus panākumus, ieskaitot izcīnīto otru vietu starptautiskās sacīkstēs Romā, 1927. gadā (13,70 m). Pēc preses ziņām viņš Francijā, būdams jau profesionālis, reiz esot sasniedzis pat 15,60 m. Rezultātus, labākus par Latvijas rekordi, Vītols vispirms sasniedza ārzemēs (1925. gadā Varšavā 13,89 m, 1926. gadā Karalaučos 14,24 m), bet tajos laikos tos par rekordi neapstiprināja.

Vītola vietā pēc tam stājās Vilis Rozenbergs un Jānis Dimza. Pēdējais 1931. gadā realizēja jaunu Latvijas rekordu ar 15,19 m, kas oficiāli palika nepārspēts. Šis rezultāts tajā gadā viņam deva astoto vietu Eiropā un 13. pasaulē. Arī Dimza jaunus Latvijas rekordtālumus sasniedza vispirms ārpus Latvijas (1929. gadā Klaipēdā 14,39 m, tad Kauņā SELL sacīkstēs 14,61 m).

Eduards Jēkabsons 1938. gadā aizgrūda lodi 15,44 m, bet tas notika internās aizsargu sacīkstēs. Latgales sportista Dominika Baranovska 15,34 m (1938. gadā Valmierā) par Latvijas rekordu neatzina, jo lode izrādījās pāris gramu vieglāka.

Piebilstams, ka tikai tehnisku iemeslu dēļ Latvijas rekordista godā savā laikā netika Roberts Zālamans (Marss), kas divas reizes (1921. un 1922. gadā) pārspēja Ķibilda tā brīža labāko rezultātu.

LATVIJAS MEISTARI:

Voldemārs Čuže (RGSK)	1920
Arvīds Ķibilds (LSB)	1921-22
Hugo Vītols (Marss)	1923
Arvīds Ķibilds (LSB)	1924
Hugo Vītols (RFK)	1925-26
Vilis Rozenbergs (RFK)	1927
Jānis Dimza (RPDSK)	1928-31
Vilis Rozenbergs (RPDSK)	1932
Jānis Dimza (RPDSK)	1933
A. Zvirgzdiņš (LVKA)	1934
Jānis Dimza (RPDSK)	1935-36
Osvalds Kārklīņš (RPDSK)	1937
Eduards Jēkabsons (5.RAP)	1938
Jānis Cināts (7.VAP)	1939
Eduards Jēkabsons	1940-41
Eduards Jēkabsons (Daugavieši)	1942-43

LATVIJAS REKORDA ATTĪSTĪBA:

11,17	V. Čuže	1920
11,21	V. Čuže	1921
11,35	V. Čuže	1921
11,60	A. Ķibilds	1921
11,76	A. Ķibilds	1921
12,13	A. Ķibilds	1923
12,50	H. Vītols	1923
12,64	H. Vītols	1923
12,71	A. Ķibilds	1923
12,71	H. Vītols	1923
12,82	H. Vītols	1923

12,93	H. Vītols	1923
13,47	A. Ķibilds	1924
13,66	H. Vītols	1925
13,93	H. Vītols	1926
14,32	H. Vītols	1926
14,48	J. Dimza	1931
15,19	J. Dimza	1931

10 LABĀKIE LODES GRŪDĒJI:

1.	Eduards Jēkabsons (5.RAP)	15,44*	1938
2.	Domīniks Baranovskis (DzAP)	15,34*	1938
3.	Jānis Dimza (RPDSK)	15,19	1931
4.	Jānis Čināts (7.VAP)	14,70	1939
5.	Osvalds Kārklīšs (RPDSK)	14,65	1936
6.	Jānis Baumanis (Auseklis)	14,61	1942
7.	Hugo Vītols (RFK)	14,32	1926
8.	Eduards Vilks (V. Ķuze)	14,27	1935
9.	Ivars Dribe (ASK)	14,24	1941
10.	Vilis Rozenbergs (RPDSK)	14,18	1931

14 m līniju vēl pārsnieguši T. Cīrulis (Strenču SB) 14,17, O. Eipurs (US) 14,13, V. Melderis (ASK) 14,00.

Lodes grūšanā abrocīgi jeb, kā kādreiz arī teica, summā, pirmrekordu sasniedza A. Ķibilds 1923. gadā ar 23,09 m (11,83 + 11,26). Nākamajā gadā viņš to laboja uz 24,59 m. 1928. gadā rekordu pārņēma J. Dimza, ko līdz 1931. gadam paaugstināja līdz 24,90 m (13,96 + 10,94). Šis rezultāts palika nelabots līdz 1939. gadam, kad E. Jēkabsons realizēja 25,85 m (14,80 + 11,05).

Latvijas meistarnosaukumu (kad to noskaidroja), ar vienu izņēmumu, izcīnīja arvien tie paši sportisti, kas tajā gadā uzvarēja arī ar „stiprāko” roku — H. Vītols (RFK), J. Dimza (RPDSK) un V. Rozenbergs (RPDSK).

Abrocīgās mešanas trīsdesmito gadu sākumā Latvijas meistarsacīkšu programmā vairs neuzņēma, atstājot gan Latvijas rekordu sarakstā.

DISKA MEŠANA

Kad ventspilnieks Augusts Kilarts 1911. gadā aizmeta disku 34,52 m tālu, tas bija jauns Krievijas rekords. Bet 1912. gada 20. maijā, Rīgā, parādījās vēl nepazīstams atlēts, arī ventspilnieks, tikai 19 gadus vecais Teodors Sukatnieks un pārspēja šo rezultātu. Viņš sasniedza 34,56 m un kļuva Baltijas provinces meistars.

Uz olimpiskajām spēlēm Stokholmā tajā gadā no Latvijas tomēr aizbrauca valmierietis Eduards Vanags, kas tur spēja tikai 31,34 m un ierindojās 38., t.i. priekšpēdējā vietā, pieveicot vienīgi zviedru O. Nilsonu (31,07 m).

Sukatnieks turpināja progresēt, un 1913. gadā 1. Viskrievijas sporta spēlēs viņš uzvarēja, sasniegdams jaunu Krievijas rekordu — 38,52 m, atstājot otrā vietā Augustu Birznienu ar 35,25 m. Sukatnieks bija pārākais arī gadu vēlāk Rīgā, realizējot atkal ne tikai jaunu Krievijas rekordu, bet ierindojoties jau starptautiskā klasē, metot disku 41,15 m tālu.

„Lielais ventiņš”, kā Sukatnieks bija iesaukts latviešu sporta presē, aktīvās sporta gaitas atjaunoja tūlīt Latvijas neatkarības sākuma gados un bija pirmais vieglatlēts, kas iekļuva starptautiskajā statistikā, gan ar nepareizu rezultātu. Vācu žurnālā *Fusball publicētajā* 1923. gada labāko diska metēju sarakstā, viņš ar 44,16 m bija ierindots septītajā vietā pasaulē. Pārākais toreiz bija somis Vilho Nitimā ar 46,95 m. Ja būtu ievērots Sukatnieka labākais rezultāts — 45,16 m (ko par Latvijas rekordu, spriežot pēc preses, LVS atzina tikai pēc zināmas vilcināšanās), tad mēs viņu atrastu pat trešajā vietā.

Te gan tūlīt jāpiebilst, ka 1928. gadā LVS par jaunu Latvijas rekordu apstiprinājusi arī Jāņa Jordāna sasniegumu 44,29 m, kaut žurnālā *Starts*, 1934. gada decembrī, J. Zariņa un F. Matuza labāko vieglatlētu sarakstā, kuŗā nav uzņemts neviens neoficiāls rezultāts, ieskaitot ārzemēs sasniegtos (līdz 1930. gadam), Sukatnieka 45,16 atkal atrodami pirms Jordāna 44,29 metriem.

T. Sukatnieks bija arī sekmīgākais Latvijas pārstāvis ārzemju turnejā Zviedrijā un Igaunijā 1923. gadā, izcīnot pavisam septiņas pirmās vietas. Tādēļ 1924. gada olimpiskajās spēlēs Parīzē viņš bija vienīgais latviešu vieglatlēts, kas varēja pie labas veiksmes cerēt pat uz kādu medaļu. Bet dažas dienas pirms sacensībām Sukatniekam kreisās rokas padusē iemetās augonis. Viņš to nebija papūlējies pastāstīt pat ārstam. Un kad bija jāiziet aplī, no nopietnas spēkošanās nekas neiznāca. Sukatnieka stiprākā roka bija kreisā, bet Parīzē lidinot ripu ar labo, viņš sasniedza tikai 35,98 m, kas deva 21. vietu. Tomēr vēl tieši pirms otra Latvijas pārstāvja Ņibilda, kas spēja vienīgi 35,73 m. Zelta medaļu Parīzē izcīnīja amerikānis Klarens Hauzers ar 46,16 metriem.

Pēc Sukatnieka par nākamo labāko diska metēju izvirzījās agrākais smagatlēts Jānis Jordāns. Viņš startēja arī 1928. gada olimpiskajās spēlēs Amsterdamā, kur sasniedza 42,78 m un ierindojās 12. vietā. Uzvarēja atkal Hauzers (47,32 m).

Tajos laikos starptautiski nozīmīgo 40 m līniju, kas Sukatniekam bija pa spēkam jau pirms kaŗa, Latvijā līdz 1927. gadam pārsniedza četri sportisti — Teodors Sukatnieks, Jānis Jordāns, Vitauts Mūzis un Nikolajs Šenbruns. Pat vēl 1934. gada sezonas beigās „četrdesmitnieku” skaits bija sasniedzis tikai astoņus, nākot klāt Jānim Dimzam, Vilim Rozenbergam, Dominikam Baranovskim un Nikolajam Zariņam.

Dimza ar Rozenbergu piedalījās diska mešanā arī Eiropas meistarsacīkstēs Turinā, bet ne viens, ne otrs nepārsniedza 43 metrus.

Sukatnieka labāko rezultātu kā pirmais 1931. gadā laboja Rozenbergs, pēc kam Latvijas rekordists kļuva Dimza, ko 1937. gadā nomainīja Bara-

novskis. Pašos pēdējos gados viņa rezultātam vistuvāk piekļuva Eduards Jēkabsons.

LATVIJAS MEISTARI:

Teodors Sukatnieks (Spars)	1920-23
Jānis Jordāns (Marss)	1924-27
Vilis Rozenbergs (RFK)	1928
Jānis Jordāns (Marss)	1929
Vilis Rozenbergs (RPDSK)	1930-34
Jānis Dimza (RPDSK)	1935-36
Arnolds Bērziņš (US)	1937
Nikolajs Zariņš (US)	1938
Ludvigs Brombergs (RPDSK)	1939
Eduards Jēkabsons	1940
Ivars Driba	1941
Eduards Jēkabsons (Daugavieši)	1942-43

LATVIJAS REKORDA ATTĪSTĪBA:

37,16	T. Sukatnieks	1920
38,88	T. Sukatnieks	1921
41,11	T. Sukatnieks	1921
42,10	T. Sukatnieks	1921
44,05	T. Sukatnieks	1923
45,16*	T. Sukatnieks	1923
44,29*	J. Jordāns	1928
45,33	V. Rozenbergs	1931
45,61	J. Dimza	1933
46,09	J. Dimza	1933
46,62	D. Baranovskis	1937

* Pēc preses ziņām abi rezultāti atzīti par Latvijas rekordiem.

10 LABĀKIE DISKA METĒJI:

1.	Dominiks Baranovskis (DzAP)	46,62	1937
2.	Eduards Jēkabsons (5.RAP)	46,52	1940
3.	Jānis Dimza (RPDSK)	46,09	1933
4.	Ludvigs Brombergs (RPDSK)	45,58	1939
5.	Vilis Rozenbergs (RPDSK)*	45,33	1931
6.	Ēvalds Poltroks (ASK)	45,22	1939
7.	Teodors Sukatnieks (Spars)	45,16	1923
8.	Nikolajs Zariņš (US)	44,79	1938
9.	Ādolfs Saulītis (Livānu SB)	44,65	1943
10.	Ivars Driba (ASK)	44,51	1941

44 m vēl pārsnieguši J. Blūms (5.RAP) 44,40, J. Jordāns (Marss) 44,29 un K. Zariņš (7.VAP) 44,03.

* Vairākās statistikās ierakstītie Rozenberga 45,76 m ir sasniegti treniņā.

Diska mešana abrocīgi bija viena no nedaudzajām vīriešu vieglatlētikas disciplīnām, kur bijis tikai viens Latvijas rekordists, proti, T. Sukatnieks. Viņš 1923. gadā vispirms sasniedza 69,27 m, tad laboja uz 74,34 m, bet kad

Pirmais latviešu šķēpraidis, kas 1943. gadā pārsniedza 70 metrus, bija Jānis Stendzenieks

1923. gadā realizēja 76,16 m (44,05 + 32,11), nevienam vairs nebija pa spēkam to pārspēt.

Tajos gados, kad oficiāli noskaidroja Latvijas meistarus arī diska mešanā summā, uzvarētāji parasti bija tie paši, kas izrādījās pārāki ar vienu roku — J. Jordāns (Marss) vai V. Rozenbergs (RPDSK).

ŠĶĒPA MEŠANA

Šķēpa mešana latviešiem bijusi vieglatlētikas nozare, kuŗā vismaz viens vīrs gandrīz vienmēr spējis pastāvēt arī starptautiskā konkurencē. 1911. gadā par Krievijas rekordistu kļuva Nikolajs Švedrēvics, sasniedzot 48,36 m. Gadu vēlāk viņš startēja Stokholmas olimpiskajās spēlēs, bet tur 25 dalībnieku konkurencē ierindojās tikai 20. vietā (43,21 m).

Pēc tam Švedrēvics Krievijas rekordu laboja vēl četras reizes, 2. Viskrievijas sporta spēlēs, 1914. gadā Rīgā, realizējot 52,98 m un izcīnot šajās sacīkstēs zelta medaļu.

Švedrēvics bija vēl aktīvs arī neatkarīgās Latvijas sākumā, bet 50 m līniju viņam vairs pārspēt neizdevās. Līdz 1924. gadam to spēja vienīgi Nikolajs Sukatnieks un Arvids Ķibilds. Pēdējais piedalījās arī Parīzes olimpiskajās spēlēs 1924. gadā un 34 dalībnieku vidū ierindojās 16. vietā, sasniedzot 50,15 metrus.

Tad sekoja Oto Jurgā „valdīšanas” periods, kuŗš pirmais oficiāli pārsniedza arī 60 m līniju (1929. gadā). Latvijas meistarnosaukumu savā dis-

ciplinā viņš izcīnīja pavisam 10 reizes, ko nav spējis neviens cits latviešu vieglatlēts. Pēdējos gados Jurgis sāka apdraudēt arī jau 70 metrus, bet tos pārsniegt tomēr neizdevās.

1937. gadā Jurgis neoficiālajā Latvijas labāko šķēpriaižu sarakstā nomaiņīja Pēteris Breikšs, kas Latvijas universitātes meistarsacīkstēs sasniedza 68,10 m. Taču rezultātu, kā realizētu internā sarīkojumā, par Latvijas rekordu neregistrēja. Tas tomēr starptautiskajā statistikā izvirzīja Breikšu tajā sezonā desmitajā vietā Eiropā.

No Jurgā panākumiem jāatzīmē uzvara 1932. gadā Anglijas starptautiskajās meistarsacīkstēs Londonā (64,54 m), 1933 gadā viņš tajās pašās sacensībās ierindojās otrā vietā, bet 1938. — trešajā. 1933. gadā Jurgis sekmiīgi startēja Zviedrijā un ar savu tās sezonas labāko rezultātu 66,51 m bija 10. vietā Eiropā.

Gadu vēlāk viņš piedalījās pirmajās Eiropas meistarsacīkstēs vieglatlētikā, Turinā: 1. M. Jervinens (Somija), 76,66 m, 2. M. Sippala (Somija) 69,97 m, 3. G. Sule (Igaunija) 69,31 m, 4. O. Jurgis (Latvija) 67,60 m, 5. J. Var-segi (Ungārija) 65,81 m, 6. G. Veimans (Vācija) 65,69 metri.

1934. gadā Rīgā viesojās Eiropas meistarsacīkšu sudraba medaļas ieguvējs Matti Sipala un vēl otrs somis Veiko Peresalo. Sippala arī bija pirmais, kas Latvijas teritorijā pārsniedza 70 m līniju (70,54). Oto Jurgis tajā sezonā ar savu labāko rezultātu 67,68 m ierindojās devītajā vietā Eiropā un 11. pasaulē.

Jurgis startēja arī 1936. gada olimpiskajās spēlēs Berlīnē, kur tomēr ļoti neveicās. Viņš gan viegli pārsniedza vispārējo kvalifikācijas normu (60 m), bet piecas stundas vēlāk spēja vairs tikai 60,71 m, neiekļūstot finālā un palika, galu galā, 13. vietā.

Kā pirmais latvietis 70 m šķēpa mešanā pārsniedza Jānis Stendzenieks 1943. gada 15. maijā, Rīgā (70,80 m), ar šo rezultātu tajā sezonā ierindojoties Eiropā otrā vietā. Trimdas gaitās viņš savu sasniegumu vēl uzlaboja, un 1948. gadā olimpisko spēļu laikā Londonā bija viens no labākajiem šķēpriaižiem pasaulē (71,31 m). Bet nožēlojamā DP stāvokļa dēļ Stendzeniekam pašās spēlēs startēt neatļāva.

LATVIJAS MEISTARI:

A. Skuja (RGSK)	1920
Arvīds Pechako (Valm. SB)	1921
Nikolajs Švedrēvics (Unions)	1922
Arvīds Ķibilds (LSB)	1923-25
Aleksandrs Sakss (Olimpija)	1926
Oto Jurgis (RPDSK)	1927-30
Osvalds Kārklīšs (ASK)	1931
Ernests Dārznieks (ASK)	1932
Oto Jurgis (RPDSK)	1933-38
Jānis Stendzenieks (5.RAP)	1939
Vilmārs Zauers	1940
Rūdolfs Cirčenis	1941
Jānis Stendzenieks (Daugavieši)	1942-43

LATVIJAS REKORDA ATTĪSTĪBA:

42,89	A. Skuja	1920
43,92	P. Polis	1921
44,60	N. Sukatnieks	1921
47,25	A. Pechako	1921
47,83	P. Polis	1921
48,23	N. Švedrēvics	1922
49,40	N. Švedrēvics	1922
51,06	A. Ķibilds	1923
51,44	A. Ķibilds	1923
52,90	A. Ķibilds	1923
52,99	A. Ķibilds	1924
55,36	A. Ķibilds	1924
56,53	O. Jurgis	1928
57,50	O. Jurgis	1928
57,69	O. Jurgis	1928
58,65	O. Jurgis	1929
59,08	O. Jurgis	1929
60,45	O. Jurgis	1929
61,86	O. Jurgis	1930
62,10	O. Jurgis	1930
62,32	O. Jurgis	1930
62,37	O. Jurgis	1930
62,53	O. Jurgis	1931
63,90	O. Jurgis	1931
64,54	O. Jurgis	1932
64,85	O. Jurgis	1933
66,51	O. Jurgis	1933
67,68	O. Jurgis	1934
68,57	J. Stendzenieks	1942
69,35	J. Stendzenieks	1942
70,80	J. Stendzenieks	1943

10 LABĀKIE ŠĶĒPA METEJI:

1.	Jānis Stendzenieks (Daugavieši)	70,80	1943
2.	Pēteris Breikšs (LSB)	68,10*	1937
3.	Oto Jurgis (RPDSK)	67,68	1934
4.	Rūdolfs Cīrcenis (ASK)	66,47	1940
5.	Aleksis Hakelis (9.MAP)	65,03	1938
6.	Ernests Dārznieks (ASK)	63,75	1938
7.	Jānis Nirbachs (DzAP)	63,66	1937
8.	Vilmārs Zauers (16.JAP)	62,74	1938
9.	Olgerts Rācenājs (9.MAP)	62,00	1933
10.	Nikolajs Zariņš (US)	60,71	1935
	Georgs Magaziņš (Valkas SB)	60,71	1942

60 m vēl pārsniedza E. Jēkabsons (Daugavieši) 60,50, P. Kalada (LAS) 60,26.

Šķēpa mešanai abrocīgi sāka pievērsties 1925. gadā, kad pirmrekordu sasniedza liepājnieks Ernests Malkoms ar 80,93 m, ko viņš vēl tajā pašā vasarā laboja uz 87,83 m (51,27+36,56).

1928. gadā rekordu savā īpašumā pārņēma O. Jurgis ar 92,06 m, ko divu gadu laikā paaugstināja līdz 102,95 m (66,51 + 36,44), kas palika nepārspēts.

Latvijas meistarnosaukumus šajā disciplīnā, kamēr tādus noskaidroja, ieguva E. Malkoms (Olimpija), O. Jurgis (RPDSK), E. Dārznieks (ASK) un A. Ķikuts (ASK).

VESĒRA MEŠANA

2. Viskrievijas sporta spēlēs 1914. gadā Rīgā veseļa mešanā pārākais bija Marsa sportists K. Ozols, kas izcīnīja pirmo vietu, sasniedzot 28,21 m. Neatkarības laikos tomēr šī disciplīna nekādu populāritāti neieguva. Sacīkšu programmās to uzņēma ļoti reti, un tikai 1936. gadā Roberts Bruģis beidzot pārspēja 40 m līniju.

Par pirmo ievērojamāko veseļa mešanas talantu jāuzskata Pēteris Neijs, kas jau 1921. gadā spēja šo rīku aizlidināt 33,70 m tālu. Neija rezultāts Latvijas apstākļos bija tik labs, ka, sākot 1935. gada vieglatlētikas sezonu, viņš atradās vēl trešajā vietā visu laiku labāko sarakstā.

Pašā pēdējā laikā veseļa mešana tomēr kļuva populārāka, un drīzi vien radās vesela rinda sportistu, kuŗi pārspēja vai tuvojās 40 metriem. Labākais no viņiem bija Bruno Selga, kas 1944. gadā, pēdējās Rīgas meistarsacīkstēs, meta veseri 49,17 m tālu, ko par Latvijas rekordu tomēr vairs apstiprināt neizdevās.

LATVIJAS MEISTARI:

Voldemārs Čuže (RGSK)	1920
Pēteris Neijs (2.RRB)	1921
Orleāns (JKS)	1922
Jānis Jordāns (Marss)	1923-28
Ansis Kalniņš (Spars)	1929
Jānis Jordāns (Marss)	1930
Ansis Kalniņš (RPDSK)	1931-34
Roberts Bruģis (Marss)	1935-38
Bruno Hartmanis-Selga (ASK)	1939
Bruno Hartmanis-Selga	1940-41
Bruno Hartmanis-Selga (ASK)	1942-43

LATVIJAS REKORDA ATTĪSTĪBA:

25,43	V. Čuže	1920
27,94	E. Doberts	1921
33,70	P. Neijs	1921
35,30	J. Jordāns	1924
36,60	J. Jordāns	1925
37,88	J. Jordāns	1927
38,32	J. Jordāns	1929
39,66	A. Kalniņš	1931

Labākie skrējēji 1942. gadā.
No kreisās A. Tirners, V.
Vītols un V. Teteris

40,86	R. Bruģis	1936
42,34	R. Bruģis	1938
44,69	B. Selga	1938
44,83	B. Selga	1938
46,76	B. Selga	1939
48,57	B. Selga	1940
48,70	B. Selga	1942
48,96	B. Selga	1943

10 LABĀKIE VESĒRA METĒJI:

1.	Bruno Hartmanis-Selga (ASK)	49,17*	1944
2.	Voldemārs Saulītis (VEF)	47,39	1942
3.	Ēvalds Poltroks (VEF)	45,84	1943
4.	Roberts Bruģis (Marss)	43,70*	1938
5.	Eduards Jēkabsons (Daugavieši)	41,28	1944
6.	Ādolfs Saulītis (Livānu SB)	40,72	1943
7.	Ansī Kalniņš (RPDSK)	39,66	1931
8.	Aleksandrs Putniņš (ASK)	38,45	1939
9.	Jānis Jordāns (Marss)	38,32	1929
10.	Jānis Baumanis (Auseklis)	36,93	1942

○

Kaut tīri vēsturiskās patiesības labad, vēl jāatzīmē divas mešanu disciplīnas, kas pašā sākumā ietilpa smagatlētikā un tikai vēlāk tās pārskaitīja uz vieglatlētiku. Šim iedalījumam pamatā bija Viskrievijas sporta spēļu noteikumi, kas palika spēkā arī 1. Vispārējos sporta svētkos.

Tā bija smaguma mešana un akmens grūšana, kuŗas var droši apzīmēt arī par visnepopulārākajām disciplīnām, kaut 2. Viskrievijas sporta spēlēs, 1914. gadā Rīgā, abās sacensībās uzvarēja latvietis K. Ozols (Marss). Smagumu viņš aizmeta 6,28 m tālu, kamēr rezultāts akmens grūšanā kaut kur pagaisis vēstures putekļos.

Neatkarīgajā valstī kā pats pirmais 1920. gadā akmeni oficiāli vistālāk aizraidīja A. Gruntmanis — 6,89 m. Tajās pašās sacīkstēs V. Čuže ārpus konkurences gan aizgrūda 7,09 m un, kā prese to atzīmēja, viņš bija pārsniedzis 1916. gadā sasniegto Krievijas rekordu par 12 centimetriem.

Trīs gadus vēlāk H. Vītols realizēja 8,12 m, bet pēc tam vairs ziņu nav, ka kāds ar šo 16,75 kg smago rīku būtu vēl nopietnāk nodarbojies.

Smaguma mešanā (25,4 kg) 1920. gadā T. Sukatnieks uzvarēja ar 7,20 m, tad V. Čuže — 7,75 m, A. Ķibilds — 7,95 m, J. Jordāns — 8,63 m, A. Auciems — 8,81 m. 1931. gadā Jordāns spēja 8,87 m, kas arī palika Latvijas labāko sasniegumu sarakstā līdz pašam pēdējam laikam. 1927. gadā Jordāns gan reizi šo rīku aizmeta 9,43 m, bet rezultāts neguva apstiprinājumu.

PIECCĪŅA

Pieccīņa sākumā Latvijā bija visai iecienīta. Bez Latvijas meistarsacīkstēm vēl parallēli notika atsevišķas sacensības, kuŗās izcīnīja valsts prezidenta dāvinātās balvas.

Vēlāk šī rosība tomēr apsika, kaut cik atjaunojoties atkal trīsdesmito gadu vidū. Tad šai disciplīnai visvairāk sāka pievērsties studenti, jo pieccīņa aizvien bija akadēmisko pasaules meistarsacīkšu un SELL sacensību programmā.

Pieccīņā Latvijas rekordus neregistrēja, vienīgi labākos sasniegumus. Izcilāko punktu kopsummu sasniedza Arnolds Bērziņš 1938. gadā (3312), pārspējot līdz tam labāko Nikolaja Zariņa veikumu gadu iepriekš (3277,5). Bez viņiem 3000 punktus vēl pārsniedza Jānis Dimza (3176) un Aleksis Hakelis (3013).

Pēdējā „pieccīņa” notika 1944. gada jūlijā, Rīgas meistarsacīkstēs, kad sportisti sacentās desmitcīņas pirmās dienas piecās disciplīnās. Uzvarēja Alberts Priednieks, sasniedzot 3041 punkta kopsummu.

Kā ievērojamākie starptautiskie panākumi atzīmējami Dimzas izcīnītā otrā vieta 4. CIE studentu pasaules meistarsacīkstēs Darmštatē, 1930. gadā un Bērziņa tieši tāds pats sasniegums 8. akadēmiskajās pasaules sporta spēlēs Monako.

1936. gadā 11. SELL sacīkstēs Helsinkos pirmajā un otrā vietā ierindojās Bērziņš ar Zariņu, bet nākamajā gadā SELL meistarsacīkstēs Kauņā uzvarēja Zariņš.

LATVIJAS MEISTARI:

Teodors Rudzoga (VDSK)	1920
Emīls Kalniņš (2.RRB)	1921
Roberts Vithofs (JKS)	1922
Voldemārs Dimza (ASK)	1923
Arvīds Ķibilds (LSB)	1924
Ēriks Bergs (LSB)	1925-26
Gvido Jekkals (Unions)	1927
Jānis Dimza (ASK)	1928-29
Oto Jurgis (RPDSK)	1930
Jānis Dimza (RPDSK)	1931
Ernests Karlsbergs (US)	1932
Antonijs Martinfelds (RPDSK)	1933
Arnolds Bērziņš (US)	1934-36
—	1937*
Arnolds Bērziņš (US)	1938
Nikolajs Zariņš (US)	1939
Neotika	1940-41
Arnolds Runcis (ASK)	1942
Aleksis Hakelis (MSB)	1943

* Neotika dalībnieku trūkuma dēļ.

DESMITCĪŅA

Desmitcīņa bija viena no tām vieglatlētikas disciplīnām, kur Latvija varēja lepoties pat ar pasaules klases rezultātiem.

Jau 1912. gadā Krievijas olimpiskajā izlasē Stokholmā startēja rīdzinieks Alfrēds Alslēbens, kas 29 sacensību konkurencē ierindojās 11. vietā, savācot toreizējos 5294,615 punktus. Pie tam viņš palika pie nulles atzīmes kārtslēcšanā.

No 1915. līdz 1917. gadam Krievijas meistarnosaukumu desmitcīņā ieguva vēlākais PSRS svāra cēlājs Jānis Spāre, kas savas sporta gaitas sāka Rīgā, Amatiera rindās.

1924. gadā Parīzes olimpiskajās spēlēs desmitcīņā startēja 19 gadus vecais Latvijas pārstāvis Gvido Jekkals, kas 36 dalībnieku vidū ieguva 14. vietu. Tas arī bija labākais latviešu vieglatlētu panākums Parīzē.

Jekkala toreizējā punktu kopsūma (pēc 1920. gada tabulām) sanāca 5981,67, kamēr zelta medaļas ieguvējam amerikānim Haroldam Osbornam — 7710,775.

1924. gadā Jekkals desmitcīņā startēja pavisam četras reizes (olimpiskajā pārbaudē, Parīzē, Latvijas meistarsacīkstēs un Baltijas studentu sacensībās), labojot Latvijas rekordu divos gadījumos.

Četrus gadus vēlāk Latvijas meistarsacīkstēs pirmo reizi šajā disciplīnā uzvarēja Jānis Dimza, pārspējot arī Jekkala rekordu. Pēc tam katru gadu

Pasaules klases desmitcīņnieks Jānis Dimza sacensību brīdī 1932. gadā olimpiskās spēlēs Losandželosā

Dimza savu rezultātu uzlaboja un 1931. gadā sasniedza 6861 punktu kopsummu (pēc 1936. gada tabulām), kas viņu izvirzīja piektajā vietā pasaulē.

1932. gadā Dimza startēja desmitcīņā olimpiskajās spēlēs Losandželosā. Līdz pat devītajai sacensībai viņš atradās otrā vietā. Bet kārtslēkšanā, mēģinot veikt 3,60 m augstumu, krita, savainoja kāju un no tālākās spēkošanās bija spiests izstāties.

1934. gadā Dimza piedalījās Eiropas meistarsacīkstēs Turinā, kur ierindojās ceturtajā vietā: 1. H. Ziverts (Vācija) 8103,245 punkti (pēc tolaik vēl lietotām 1920. gada tabulām), 2. L. Dālgrens (Zviedrija) 7770,83, 3. J. Plavčiks (Polija) 7552,345, 4. J. Dimza (Latvija) 7451,40, 5. A. Gūls (Šveice) 7347,47 un 6. V. Ēberle (Vācija) 7153,645 punkti.

Vēlreiz Dimza startēja 1936. gada olimpiskajās spēlēs Berlīnē, bet tad viņš savu spēju kalngalu jau bija pārsniedzis un pēc četrām disciplīnām cīņu pārtrauca. Visumā starptautiskie starti viņam nebija laimīgi.

JĀŅA DIMZAS LABĀKIE REZULTĀTI ATSEVIŠKĀS DISCIPLĪNĀS

1931. gada Latvijas rekordsacensībā		Vispār labākie 10-cīņas sacensībās	
100 m	11,2	11,2	1931
Tāllēkšanā	6,96	7,22	1932
Lodē	13,95	14,81	1934
Augstlēkšanā	1,80	1,87	1930
400 m	55,3	54,8	1932
110 m barjērskr.	16,2	16,2	1931
Diskā	40,61	43,35	1934
Kārtslēkšanā	3,40	3,50	1932
Šķēpā	52,65	52,65	1931
1500 m	5:21,4	5:16,1	1930

Vairākkārtēji Latvijas meistari vieglatlētikā. No kreisās: Divas reizes lauru vainagu par uzvaru maratonā saņēma Hermanis Grinbergs. Pēc Jāņa Dimzas par otru labāko desmitcīpnieku izveidojās Arnolds Bērziņš

Pirmais Latvijas meistars un pirmrekordists desmitcīņā 1920. gadā kļuva Teodors Rudzroga, sasniedzot (pēc 1936. gada tabulām) 4316 punktu. Te gan jānorāda, ka tajā reizē 110 m barjēru vietā 1. Latvijas sporta svētku deviņi sacensoņi lēca trīssoli.

Nākamajā gadā uzvarēja Alfreds Lukstiņš, savācot arī jaunu Latvijas rekorda punktu kopsummu (4588). 1922. gada Latvijas meistars Roberts Vithofs to palielināja uz 5133 punktiem. Nākamajā vasarā Latvijas rekordu atkal laboja Voldemārs Dimza. Pēc 1936. gada tabulām viņa punktu kopsumma gan uzrāda tikai 5083, bet pēc tolaik lietotām 1920. gada tabulām Vithofa rezultāts bija 5764,620, kamēr Dimzas — 5786,725 punkti.

Pēc tam 1924. gadā Latvijas rekordu divas reizes laboja Gvido Jekks — labākā punktu kopsumma viņam bija 5739. Un tad sākās Dimzas „laikmets”: 1928. gadā — 5793 punkti, 1929. — 6313, 1930. — 6590 un 1931. — 6861. Šis rezultāts pēc tam palika nelabots. Par nākamo spējīgāko desmitcīpnieku izvirzījās Arnolds Bērziņš, kas kopā ar Georgu Āleru bija vienīgie, kuri vēl pārsniedza 6000 punktu robežu.

LATVIJAS MEISTARI:

Teodors Rudzroga (VDSK)	1920
Alfreds Lukstiņš (KSSP)	1921
Roberts Vithofs (JKS)	1922
Voldemārs Dimza (ASK)	1923
Gvido Jekks (Unions)	1924
J. Grapmanis (Marss)	1925
Ēriks Bergs (LSB)	1926
Gvido Jekks (Unions)	1927
Jānis Dimza (RPDSK)	1928-31
Ansis Kalniņš (RPDSK)	1932-34
Arnolds Bērziņš (ASK)	1935

Pauls Plisis (US)	1936
Georgs Ālers (Unions)	1937
Arnolds Bērziņš (US)	1938-39
Arnolds Bērziņš	1940
Nenotika	1941
Kārlis Liepiņš (US)	1942
Aleksis Hakelis (MSB)	1943

10 LABĀKIE DESMITCĪNNIEKI (pēc 1936. gada tabulām):

1. Jānis Dimza (RPDSK)	6861	1931
2. Arnolds Bērziņš (US)	6331	1938
3. Georgs Ālers (Unions)	6308	1937
4. Edmunds Mackaitis (1.JSB)	5742	1943
5. Gvīdo Jekkals (Unions)	5739	1924
6. Ansis Kalniņš (RPDSK)	5720	1931
7. Kārlis Liepiņš (US)	5508	1942
8. Aleksis Hakelis (MSB)	5482	1942
9. Nikolajs Bejeičiks (18.DAP)	5221	1937
10. Roberts Vithofs (JKS)	5133	1922

5000 punktu kopsummu vēl pārsniedza V. Dimza (ASK) 5083, H. Panders (US) 5059, J. Apse (Spars) 5057, Ē. Bergs (LSB) 5026, M. Danoss (US) 5015, V. Deičs (LAS) 5012.

Latvijas vieglatlētu valstu sacikšu cikls iesākās 1927. gadā Varšavā, kad pirmo reizi sacentās Latvija, Polija un Igaunija. Šīs trijvalstu sacensības turpinājās, vairāk vai mazāk regulāri, līdz 1935. gadam.

1931. gadā Tallinā sākās sacensības pret Igaunijas vieglatlētiem, kuņas, izņemot reizi, notika katru gadu. 1936. gadā Rīgā Latvija spēkojās ar Lietuvu, kaut pirmais mēģinājums notika jau 1934. gadā, kad Rīga pārspēja Kauņu (69,5-40,5 punkti).

Pirmā un pēdējā baltiešu sastapšanās notika 1940. gadā Kauņā, kad sarkanā armija jau atradās Baltijas valstīs (1. Igaunija 153,5 p., 2. Latvija 110, 3. Lietuva 83,5).

LATVIJAS VALSTU SACIKSTES VIEGLATLĒTIKĀ

	<i>Latvija</i>	<i>Igaunija</i>	<i>Polija</i>
1927. gadā Varšavā	96	95	142
1929. gadā Rīgā	114,5	109	112,5
1930. gadā Tallinā	96	119	119
1931. gadā Viļņā	111,5	97,5	126
1934. gadā Rīgā	72,5	129,5	134
1935. gadā Tallinā	78	127	131
	568,5	677	764,5

6 sacikstes: Polija uzvarēja 5 reizes, Latvija reizi. Divas reizes Latvija bija otrā vietā un trīs reizes trešajā.

	<i>Latvija</i>	<i>Igaunija</i>
1931. gadā Tallinā	79	81
1932. gadā Rīgā	87,5	70,5
1933. gadā Tallinā	82	77
1934. gadā Rīgā	71	84
1936. gadā Tartū	70	90
1937. gadā Rīgā	82	78
1938. gadā Tallinā	75	85
1939. gadā Rīgā	67	92
	613,5	657,5

8 sacīkstes: Igaunija uzvarēja piecas reizes, bet Latvija trijos gadījumos.

	<i>Latvija</i>	<i>Lietuva</i>
1936. gadā Rīgā	101	69
1938. gadā Kauņā	98	72
	199	141

2 sacīkstes: Latvija uzvarēja abas reizes.

Trīspadsmit gadu laikā notika pavisam 16 oficiālas valstu sacīkstes, kuŗās Latvija uzvarēja sešas reizes un divos gadījumos bija otrā vietā (trijvalstu sacensībās).

Latvijas valsts izlasē pēc Sporta Pasaules informācijas bez kārtējām valstu sacīkstēm, skaitot arī piedalīšanos olimpiskajās spēlēs un Eiropas meistarsa-

Viens no samērā kārtējiem latviešu sportistu triumfa brīžiem gadskārtējās Quer durch Berlin skriešanas un soļošanas sacīkstēs. Šajā 1930. gada uzņēmumā redzāms (no kreisās) K. Bukasu, J. Daliņu un A. Motmilleru

cīkstēs, visvairāk startējis šķēpa metējs Oto Jurgis — pavisam 19 reizes. Seko Jānis Dimza ar 16, Voldemārs Vītols — 11 un Arnolds Rudzītis, Jānis Ķīvītis, Vilis Rozenbergs, Antonijs Martinfelds, Verners Krastiņš un Arnolds Bērziņš — katrs 10 reizes.

Kā plašāki starptautiski sarīkojumi vēl atzīmējami samērā regulārās četru pilsētu — Liepājas, Kauņas, Tilzites un Karalauču — sacensības, kā arī vienīgā oficiālā sacīkste pret somu vieglatlētiem 1938. gadā starp Rīgu un Imatru. Spēkošanās tajā vasarā notika divas reizes — Rīgā un Imatrā — abos gadījumos nedaudz pārāki izrādījās rīdzinieki.

1923. gadā Tartū notika pirmās Baltijas studentu sacensības, kas, vairāk vai mazāk regulāri, turpinājās līdz 1939. gadam. Sākumā sacentās latvieši, igauņi un poļi. Tad pēdējie atkrita, bet nāca klāt somi un arī lietuvieši, izveidojoties gadskārtējām SELL meistarsacīkstēm.

Ilgus gadus ļoti populāras bija Rīgas pilsētas ceļojošo kausu starptautiskās trīscīņas skriešanās, lēkšanās un mešanās, kuņas tradicionāli rīkoja Rīgas Unions. Kā pirmā sākās mešanu trīscīņa jau 1910. gadā (pirmais uzvarētājs Arvids Ozols), kuņai tad pievienoja skriešanas (1914. gadā). Kausu sacensības atjaunoja 1921. gadā, papildinot ar lēkšanu trīscīņu.

Sākumā pastāvīgi dalībnieki bija igauņu labākie vieglatlēti (A. Klumbergs, J. Villemsons, V. Ēverss, J. Tisfelds, E. Feldmans), bet pēdējos gados, kaut īpašumā iegūtos kausus vienmēr atjaunoja, tās nespēja pat piesaistīt vairs visus izcilākos Latvijas sportistus.

Gadskārtējs sarīkojums bija LSB padomes ceļojošās balvas izcīņa starp atsevišķu biedrību pārstāvjiem. Te labākos panākumus guva pašas LSB un ASK vieglatlēti, tad RPDSK un US.

LATVIJAS VĪRIEŠU REKORDI VIEGLATLĒTIKĀ

60 m*	J. Ķīvītis	6,8	1929
100 m	J. Ķīvītis	10,6	1930
200 m	J. Ķīvītis	21,9	1930
300 m*	J. Ķīvītis	35,6	1932
400 m	J. Ķīvītis	50,5	1933
500 m*	A. Martinfelds	1:07,7	1931
800 m	V. Krastiņš	1:58,0	1937
1000 m	V. Vītols	2:33,4	1938
1500 m	V. Vītols	3:59,6	1938
2000 m	V. Vītols	5:35,8	1938
3000 m	V. Vītols	8:46,0	1937
5000 m	V. Vītols	14:54,9	1937
10000 m	V. Vītols	31:52,7	1938
15 km	R. Vītols	50:13,8	1935
20 km	N. Maleiko	1:08:45,8	1932
25 km	N. Maleiko	1:30:04,8	1937
35 km*	A. Motmillers	2:13:37,0	1928
Maratonā (42195)*	A. Motmillers	2:41:38,2	1933
Pusstundā	V. Vītols	9405,67	1938
1 stundā	N. Maleiko	17688,00	1935

4×100 m	RPDSK (J. Oja, J. Dimza, A. Rudzītis, J. Ķīvītis)	43,8	1931
	Latvijas izlases vienība (G. Ālers, V. Adamovičs, K. Libers, I. Paunis)	43,2	1938
4×200 m	LSB (K. Jandavs, K. Libers, J. Grebзде, A. Pētersons)	1:33,3	1935
4×400 m	RPDSK (J. Ķīvītis, A. Rudzītis, E. Kūns, A. Martinfelds)	3:30,2	1931
	Latvijas izlases vienība (A. Ruciņš, I. Gailis, V. Krastiņš, A. Veiss)	3:24,8	1940
4×800 m	Daugavieši (F. Bērziņš, F. Brakmanis, A. Mellups, A. Ruciņš)	8:16,7	1942
3×1000 m	US (M. Danoss, E. Laipenieks, E. Mauriņš)	7:59,5	1942
4×1500 m	ASK (V. Stuklis, V. Vītols, E. Laipenieks, V. Bucenieks)	16:59,9	1935
800+400+200+200 m*	LSB (R. Balodis, V. Strazdiņš, K. Libers, A. Pētersons)	3:38,9	1936
110 m barjērās	U. Šponbergs	16,3	1942
200 m barjērās	H. Ģirgensons	26,6	1938
400 m barjērās	V. Teteris	57,0	1943
3000 m šķēršļu skrējienā*	V. Vītols	9:18,6	1936
Tāllēkšanā	A. Rudzītis	7,31	1929
Tāllēkšanā no vietas	P. Dzelzkalns	3,03	1922
Augstlēkšanā	J. Dimza	1,875	1930
Augstlēkšanā no vietas	N. Šenbruns	1,452	1926
Kārtslēkšanā	A. Vesmanis	3,85	1938
Trīssoļlēkšanā	H. Markavs	13,96	1939
Lodes grūšanā	J. Dimza	15,19	1931
Lodes grūšanā abrocīgi	E. Jēkabsons	25,85	1939
		(14,80+11,05)	
Diska mešanā	D. Baranovskis	46,62	1937
Diska mešanā abrocīgi	T. Sukatnieks	76,16	1923
		(32,11+44,05)	
Šķēpa mešanā	J. Stendzenieks	70,80	1943
Šķēpa mešanā abrocīgi	O. Jurgis	102,95	1933
		(66,51+36,44)	
Vesēja mešanā	B. Selga	48,96	1943
Smaguma mešanā*	J. Jordāns	8,87	1931
Desmitcīņā (1936. g. tab.)	J. Dimza	6861,5	1931
Pieccīņā*	A. Bērziņš	3312	1938

* Latvijas labākie sasniegumi.

LATVIJAS SKOLU REKORDI

Oficiāli Latvijas skolu rekordus neregistrēja. 1. Latvijas vidusskolu meistarsacīkstes notika 1924. gadā, piedaloties 22 ģimnazijām ar 135 dalībniekiem. Zemāk uzrādītajā sarakstā uzņemti tikai rezultāti, kas sasniegti starpskolu sacīkstēs.

60 m	A. Gedvillo (V. Olava komercsk.)	7,2	1924
	A. Vilke (E. Ģermaņa vācu ģimn.)	7,2	1925
100 m	J. Ķivītis (LKVB ģimnazija)	10,9	1931
1500 m	V. Bucenieks (LKVB ģimnazija)	4:15,0	1931
4×100 m	Rīgas valsts teknikums	46,6	1939
	(Lapko, O. Bērziņš, V. Briedis, J. Leja)		
10×100 m	Rīgas pilsētas vācu ģimnazija	2:01,6	1929
Tāllēkšanā	J. Ķivītis (LKVB ģimnazija)	6,56	1931
Augstlēkšanā	V. Borskis (Daugavpils ģimnazija)	1,75	1934
Kārtslēkšanā	E. Pūce (1. Liepājas valsts ģimnazija)	3,15	1925
Trīssoļlēkšanā	Z. Tītmanis (Valsts Cēsu ģimnazija)	12,55	1939
Lodes grūšanā (7,257 kg)	I. Driba (RP1.Ģ)	13,30	1939
Diska mešanā (2 kg)	N. Šenbruns (1. Liepājas valsts ģimnazija)	38,08	1927
Šķēpa mešanā (800 g)	A. Billis (Valsts Cēsu ģimnazija)	55,61	1939
3 km soļošanā	L. Auziņš (P. Dzeņa ģimnazija)	14:58,5	1939

Soļošana Latvijā ir tik cieši saistīta ar viena atsevišķa sportista vārdu, proti, Jāni Daliņu, un tā guvusi pasaules mērogā tik izcilus panākumus, ka jāizdala no vieglatlētikas atsevišķā apskatā.

Sākotnēji šis sporta veids bija samērā nepopulārs, kuŗā līdz 1924. gadam praktiski dominēja tikai divi sportisti — Alfreds Rukss un Alfreds Kalniņš. Viņi abi bija piedzīvojuši soļotāji, kas šai nozarei nodevās jau priekš pirmā pasaules kaŗa.

Rukss bija Krievijas izlasē 1912. gadā Stokholmas olimpiskajās spēlēs, toreiz gan skrienot 1500 metrus. Tomēr jau nākamajā gadā viņš pilnīgi pārorientējās uz soļošanu un 1. Viskrievijas sporta spēlēs Kījevā izcīnīja 10 km pirmo vietu. Vienu brīdi Ruksam piederēja pat visi Krievijas rekordi, sākot ar 2 līdz 25 km, kaut viņa stiprā puse bija garākās distances. Kalniņš savukārt triumfēja 10 km 2. Viskrievijas sacensībās 1914. gadā Rīgā, un viņam vislabāk atkal padevās īsie soļojumi.

Stokholmas olimpiskajās spēlēs Krievijas krāsās soļošanu pamēģināja arī viens Latvijas sportists — rīdzinieks A. Aide. 10 km distancē otrā priekšsacīkšu grupā 13 dalībnieku vidū viņš palika devītajā vietā, pavadot ceļā 59:24,2 min. Uzvarēja anglis V. Jēts 49:43,6 min. Finālā zelta medaļu izcīnīja vairāku pasaules rekordu īpašnieks kanādietis Džordžs Gūldings (46:28,4).

Pēc tam Rīgas Dzimtenes Vēstnesī parādījās visai paasa kritika: „Visnepatīkamāko iespaidu atstāja 1. Rīgas riteņbraucēju biedrības vienīgais „olimpietis”, divus metrus garais Aide. Piedaloties 10 km nostaiģāšanā, viņš palika aiz citiem veselus sešus riņķus, bet ar nesatricināmu vienaldzību, pavadīts ironiskiem aplausiem, „promenēja”. Katrs pie tam redzēja, ka viņam

Latvijas soļošanas sporta pionieri divdesmito gadu sākumā. No kreisās P. Podziņš, no Vācijas ataicinātais trenētājs un masieris K. Viks, A. Rukss, A. Kalniņš un H. Ädler

trūkst tehnikas, jo viņš palaidās uz savām gaņajām kājām un ieturēja lēnu tempu, kā kāda zviedru avīze rakstīja, lai nobeigtu priekšā rakstīto uzdevumu”.

Izvadot 1923. gadu, LVS oficiālais rekordu saraksts izskatījās šāds: no 1500 līdz 5000 m A. Kalniņš (LSB); no 10.000 m līdz 25 km A. Rukss (Marss). Latvijas meistarsacīkstēs tajā laikā soļoja 3 un 10 km. Un izņemot 1922. gadu, kad īsākajā distancē ātrāks par visiem bija K. Skuja (Olimpija), meistarnosaukumu aizvien izcīnīja Kalniņš vai Rukss.

Pēc tam sāka parādīties jauni vārdi: Alfreds Dūrens (Valm. SB), Pēteris Podziņš (Marss), Pēteris Valts (Spars) un Augusts Kavals (1.JSB). Viņi visi, īsāku vai ilgāku laiku, iekļuva arī Latvijas rekordu sarakstos.

Sekmīgākais no viņiem bija valmierietis Dūrens, kas vienlīdz labi soļoja visas distances, un pirmo reizi Latvijas meistarsacīkstēs kļuva 1924. gadā 3 kilometros.

25 km Latvijas meistarsacīkstēs, kuŗi vēlāk kļuva par standarta distanci, pirmo reizi veica 1924. gadā. Izņēmums bija 1935. gads, kad, gatavojoties olimpiskajām spēlēm, sacentās 50 km, kamēr 1936. un 1941. gadā izlīdzējās tikai ar 10 kilometriem.

1926. gadā Latvijā pirmo reizi soļoja distanci gaŗāku par 25 km no Rīgas uz Jelgavu (apm. 45 km). Pirmo vietu izcīnīja A. Dūrens (5:21:02,5 st.), kamēr vēlāk šajā sacensībā vairākkārt triumfēja jelgavnieks A. Kavals.

1927. gada 27. maijā Valmierā internās sacīkstēs startam pietiecās līdz tam laikam vēl pilnīgi nepazīstams sportists — Jānis Dalīņš. 2000 m gaŗais soļojums beidzās ar lielu pārsteigumu, jo uzvarētājs nekļuva gaidītais rekordists Dūrens, bet jaunais iesācējs (9:46,7 min.), atstājot trešajā vietā Adal-

bertu Bubenko. Vēl tajā pašā gadā Rīgā notika LSB (2.RRB) 30 gadu jubilejas sacīkstes, un 3000 m soļošanā atkal pirmais bija Daliņš, pie tam pat jauna Latvijas rekorda laikā (13:47,0 min.), otru vietu izcīnot Kavalam, bet trešo Bubenko.

Pakāpeniski Daliņš sāka pārrakstīt visu Latvijas rekordu sarakstu, un 1930. gada sākumā tas izskatījās šāds: 1000 un 1500 m A. Dūrens (Valm. SB); 2000, 3000 un 5000 m J. Daliņš (Valm. SB); 6000 un 7000 m A. Kavals (1.JSB); 10 km J. Daliņš (Valm. SB); 15 un 20 km A. Kavals (1.JSB); 25 km A. Dūrens (Valm. SB); 1 stundā A. Kavals (1.JSB) un 2 stundās E. Dzenītis (US). Bet pēc diviem gadiem, atskaitot pavisam maz soļotos 1, 1½, 6 un 7 km, visi rekordi jau piederēja Daliņam.

Starptautiskās sacīkstēs Jānis Daliņš startēja pirmo reizi 1929. gadā ap 25 km gaņajā soļojumā Quer durch Berlin. Viņš izcīnīja otru vietu, kamēr Augusts Kavals sasniedza mērķi kā astotais. Tas tad nu arī kļuva par ievadījumu Latvijas soļotāju vēlākajiem panākumiem pasaules mērogā. Bez divām olimpiskajām medaļām, kuņas ieguva Daliņš un Bubenko, reālizējās arī vesela rinda pasaules rekordu (J. Daliņš, P. Bernhards, A. Liepaskalns) un gandrīz jau neskaitāmas citas starptautiskas uzvaras un sasniegumi, padarot soļošanu par vienu no iecienītākajiem sporta veidiem neatkarīgajā Latvijā.

Pats pirmais soļotāju starptautiskais mēģinājums gan notika jau 1923. gadā, kad tajā pašā Quer durch Berlin sacensībā startēja Alfreds Rukss, ierindojoties 101 dalībnieku vidū 12. vietā. Pēc tam 1926. gadā Vīnē 10 km soļoja Alfreds Kalniņš, izcīnot otru vietu, kamēr Alfreds Dūrens bija trešais. Uzvarēja austrieti R. Kūnerts, un par abiem latviešiem Vīnes prese rakstīja, ka viņi esot bijuši „Russlands und Lettlands Meistergeher”.

1928. gadā Kalniņš QdB senioru klasē ieguva trešo vietu, bet Kavals, kaut mērķi šķērsoja 11., saņēma pirmo godalgu junioru grupā.

Daliņa lielo panākumu sērija QdB sacensībās sākās 1930. gadā. Iepriekšējā pavasarī, zaudējis tikai Arturam Švābam, viņš pēc tam uzvarēja trīs gadus pēc kārtas (1930.—1932.), iegūstot īpašumā Berlīnes pilsētas impozanto ceļojošo balvu. Pēc tam šo grūto soļojumu 1933. gadā pamēģināja Adalberts Bubenko, 67 dalībnieku vidū iegūstot piekto vietu, un 1934. gadā Auces sportists Voldemārs Tauvēns, šķērsojot mērķi kā sestais.

Pēc Daliņa pirmās uzvaras Berlīnē tūlīt sekoja aicinājumi startēt ārzemēs, un arī pašā Latvijā sākās vēl nepieredzēts starptautisko sacīkšu vilnis. Jau 1930. gadā Rīgā viesojās šveicietis Švābs, zaudējot Daliņam 1 jūdžē un 15 km. Daliņš savukārt brauca uz Parīzi, kur 25 km ierindojās otrā vietā aiz italieša Armando Valentē, kas sasniedza jaunu pasaules rekordu, bet pārspējot atkal Švābu.

Nākamajā gadā Latvija startēja A. Švābs, A. Valente, 1920. un 1924. gada olimpiskais uzvarētājs itālietis U. Fridžērio, angļis A. Pops, čechs J. Storks, francūzis E. Lenē. Sacīkstēs Rīgā, LSB laukumā, ieradās vēl vieglatlētikas sarīkojumā neredzēts skatītāju skaits — 12.000. Galvaspilsētā 5 km soļojumā Švābs pārspēja Daliņu, sasniedzot jaunu pasaules rekordu, bet pēc

Jānis Daliņš vienā no saviem pirmajiem ārzemju startiem 1930. gadā Parīzē, Kolombas stadionā. No kreisās Latvijas sūtnis Francijā V. Šūmanis, J. Daliņš, sūtniecības sekretārs E. Vīgrabs, M. Alberta, sekretārs P. Alberts, žurnālisti Zidlichs un E. Tubelis

tam Daliņa dzimtajā pilsētā Valmierā, kur sabrauca 5000 skatītāju, Švābs viņam zaudēja kā 7 jūdzēs, tā 10 kilometros.

Kādās citās sacensībās 2 jūdzēs, kuņģa startēja mazāk slaveni ārzemnieki, visās trijās pirmajās vietās ierindojās latvieši: 1. Daliņš, 2. Bubenko, 3. Kavals, kamēr Storkam ar Lenē bija jāsamierinās ar 4. un 6. vietu.

1931. gadā Daliņš piedalījās Anglijas meistarsacīkstēs Londonā, kur 2 jūdzēs palika trešais aiz A. Popa un A. Kūpera, bet 7 jūdzēs — otrā vietā aiz U. Fridžerio, Pēc tam rudenī Rīgā Daliņš tomēr revanšējās, pārspējot Popu, Švābu un Fridžerio.

1932. gada pavasarī, pārliecinoši pieveicis Valenti un Popu, 16. jūnijā Rīgas hipodromā, Jānis Daliņš sasniedza savu pirmo pasaules rekordu, veicot 25 jūdzes (40,2 km) 3:32:26,0 st., atstājot otrā vietā angli A. Plembu, trešajā A. Švābu un ceturtajā vācieti P. Zivertu. Vecais pasaules rekords bija labots par 4:40,8 minūtēm.

Augustā Daliņš startēja olimpiskajās spēlēs Losandželosā, kur soļošana pirmo reizi notika 50 km distancē. To pirmo reizi savā mūžā veica arī Latvijas pārstāvis. Sacenšoties lielā karstumā, uzvarēja T. Grīns (Anglija) 4:50:10 st. Daliņš ieguva sudraba medaļu (4:57:20), bet bronzu Fridžerio

(4:59:06). Sekoja K. Hēnels (Vācija), E. Rivolta (Itālija), P. Zīverts (Vācija). Spēkošanās sāka 15 dalībnieku, bet pabeidza desmit.

Tajā pašā vasarā starptautiskās sacīkstēs Rīgā un Valmierā (kur nu jau sarādās pat 10.000 skatītāju) Švābs uzvarēja 5 jūdzēs un 20 km (1. Švābs, 2. Hēnels, 3. Bubenko), bet Daliņš triumfēja 10, 25 un 30 km, startējot šādiem ārzemniekiem: A. Popam, A. Švābam, U. Olivoni (Itālija), K. Hēnelam un V. Šnitam (Vācija). Ievēribu izpelnījās Adalberts Bubenko, kas vairākkārt ierindojās trešajā vietā.

1932. gada sezonu beidzot, Eiropas labāko soļotāju ranga tabulu, vērtējot rezultātus 5, 10, 15, 25 un 50 kilometros, ārzemēs izsludināja šādu: 1. A. Švābs ar 49 punktiem, 2. J. Daliņš — 48, 3. P. Zīverts — 38, bet desmitajā vietā atradās A. Bubenko ar 12 punktiem, pie tam tikai trīs distanču vērtējumā.

1933. gadā jau maijā Latvijā ieradās olimpiskais čempions Tomāss Grīns un otrs angļis Alfreds Pops. Kā 10, tā 20 km uzvarēja Daliņš, sasniedzot abās distancēs jaunus Latvijas rekordus.

Bet 1. jūnijā Rīgā, LSB laukumā, Daliņš vienā pašā 25 km soļojumā pārspēja četrus pasaules rekordus: 20 km — 1:34:26,6 st.; 15 jūdzēs — 1:56:09,8 st.; 25 km — 2:00:45,9 st. un 2 stundās — 24.843 metri. Otrs bija Švābs, — 2:02:04,0 st. un trešais Grīns — 2:04:46,4 stundas. Arturs Švābs par jaunajiem rekordiem izteicās: „Tie ir pārcilvēciski”.

No vecajiem rekordiem trīs (20, 25 km un 2 stundās) piederēja Valentem, kurus viņš bija sasniedzis 1930. gadā Parīzē un Ženēvā, bet 15 jūdzēs Rosam kopš 1911. gada.

Tūlīt pēc tam sekoja sacīkstes Valmierā, kur 15 km pirmais bija Daliņš, otrs Švābs, un trešais Šnits. 1933. gadā starptautiskas soļošanas sacīkstes notika arī Daugavpilī, kur 10 km Daliņš pieveica Šnitu un Bubenko.

Tajā gadā valmierietis Rūdolfs Zirdziņš nosoļoja 3 km 12:47,8 min., kas bija 6,5 sek. labāks nekā G. Rasmusena, 1918. gadā sasniegtais, pasaules rekords. LVS šo rezultātu apstiprināja par Latvijas rekordu (tāpat Zirdziņa veikumu 7 km), bet Starptautiskajai vieglatlētikas savienībai neiesniedza.

Tajā sezonā Daliņš pirmo reizi startēja Zviedrijā, kur 35 km distancē izcīnīja pirmo vietu, kamēr otrs bija A. Švābs un trešais V. Šnits.

1934. gadā Latvijā atkal viesojās Švābs un angļi A. Kūpers ar T. Loidu-Džonsonu. Sacīkstes notika Rīgā, Valmierā un Liepājā. Daliņam nestartējot, Švābs Rīgā uzvarēja 5 un 20 km, kamēr Bubenko gaŗākajā distancē atstāja Džonsonu trešajā vietā. Tāpat Švābam izdevās pārspēt Daliņu Liepājā 15 km un Valmierā 10 kilometros.

Tajā gadā Turinā notika 1. Eiropas meistarsacīkstes vieglatlētikā. Soļotāji sacentās 50 km. Uzvarēja J. Daliņš (Latvija) — 4:49:52,6 st., 2. A. Švābs (Šveice) — 4:53:08,0 un 3. E. Rivolta (Itālija) — 4:54:05,4 stundās.

Daliņš šajā sezonā vēl piedalījās valstu sacīkstē pret Šveici, kas notika Rīgā un uzvarēja 3 un 30 km distancēs. Latvijas meistarsacīkstēs 25 km viņš nestartēja, un pirmo vietu izcīnīja jauns soļotājs Pauls Zeikats.

Starptautiskas sacīkstes 1932. gadā Rīgā, LSB laukumā. Distance 20 km. Kā pirmais soļo J. Daliņš, tad P. Bernhards, J. Rudzītis, A. Dimīters, A. Bubenko, K. Hēnēls (Vācija), A. Švābs (Šveice), U. Olivoni (Itālija) un K. Laņiņš

1935. gadā, gatavojoties olimpiskajām spēlēm Berlīnē, Daliņš savus startus ievērojami ierobežoja. Viņš piedalījās gan valstu sacīkstē pret Zviedriju, kur uzvarēja 3 un 10 km. Aizbrauca arī uz Oslo, ierindojoties otrā un trešajā vietā, uzvaras laurus plūcot jaunam norvēģu soļotājam Edgaram Brūnam. LVS atbrīvoja Daliņu no jebkādam olimpiskajām pārbaudes sacensībām un Latvijas meistarsacīkstēs, kas tajā gadā šīnī sakarībā notika 50 km distancē, uzvarēja Arnolds Krūkliņš.

1936. gads izvērtās notikumiem bagāts, no kuņiem ne visi tomēr bija sevišķi iepriecinoši. Pirms olimpiskajām sacensībām Daliņš uzvarēja Varšavā 40 km soļojumā, bet Berlīnē piemeklēja liela neveiksme. 34. kilometrā, atrazdamies otrā vietā, muskuļa sarāvuma dēļ kājā viņš bija spiests cīņu pārtraukt.

Toties lieliski startēja Adalberts Bubenko, izcīnot 33 dalībnieku konkurencē bronzas medaļu: 1. H. Vitloks (Anglija) — 4:30:41,4 st., 2. A. Švābs (Šveice) — 4:32:09,2, 3. A. Bubenko (Latvija) — 4:32:42,2. Tālāk J. Storks (Čehoslovākija), E. Brūns (Norvēģija), F. Bleiveiss (Vācija). Trešo Latvijas dalībnieku Krūkliņu diskvalificēja.

Bubenko jau 1930. gadā piederēja Latvijas rekordi 10, 15 un 20 km, kuņus drīz pēc tam laboja Daliņš. 25 km Latvijas meistars Bubenko bija divas reizes — 1930. un 1933. gadā.

Pēc tam Rīgā 1936. gadā bija iecerētas plašas starptautiskas sacīkstes, bet ieradās vienīgi vācietis F. Bleiveiss un zviedrs E. Zēgerstrēms. 10 km

uzvarēja jauns soļotājs Arnolds Jakovickis, pārspējot kā Daliņu, kas ierindojās otrā vietā, tā viņa Latvijas rekordu, sasniedzot 46:16,8 min. Tajā gadā Jakovickis laboja vēl divus rekordus — 1½ un 2 km. Pēc tam trīs stundu soļojumā Bleiveiss realizēja pasaules pirmrekordu, kamēr latviešu olimpieši Daliņš, Bubenko un Krūkliņš distanci nepabeidza. Otrs bija Zēgerstrēms un trešais Tauvēns.

Bet jau pirms šiem notikumiem — 25. jūlijā — patīkamas ziņas pienāca no Londonas. Iso distanču soļošanas speciālists Pauls Bernhards, kas jau 1932. gadā bija izvirzījies 10 km sestajā vietā pasaulē, pārspēja 26 gadus veco kanadieša Gūldinga pasaules rekordu 1 jūdžē. Sacensībā ar angļu pasaules rekordistu Alfredu Kūperu, latvietis veica šo distanci 6:21,2 min. Četras dienas vēlāk Bernhards laboja arī italieša Altimāni pasaules rekordu 1 km, sasniedzot 3:49,5 minūtes.

Par pasaules rekordu jūdžē Bernhards saņēma kā pirmais ārzemnieks Lielbritānijas amatieņu sporta savienības nozīmi zeltā. Tagad rekordus tik īsās distancēs vairs neregistrē, bet anglo-sakšu zemēs jūdži, laiku pa laikam, soļo arī šodien, un Bernharda rezultātu, kas vēl aizvien atrodas Anglijas rekordu sarakstos, neviens nav pārspējis.

Bernhards Anglijā bija jau startējis 1933., 1934. un 1935. gadā, bet dodoties uz Anglijas meistarsacīkstēm 1936. gadā, viņš mājās laboja Latvijas rekordu 1 km distancē, kam tad sekoja abi pasaules rekordi, bet Anglijas meistarsacīkstēs 2 jūdžēs Bernhards ierindojās otrā vietā.

1939. gadā viņu izraudzīja par Latvijas izlases jaunatnes soļotāju trenētāju.

Sākot 1937. gada sezonu, 10 labāko pasaules soļotāju sarakstā atradās seši latvieši. Vispārējā vērtējumā Pauls Bernhards ar 24,5 punktiem ierindojās piektajā vietā, Adalberts Bubenko sestajā (18 p.), Jānis Daliņš devītajā (15 p.) un Arnolds Jakovickis desmitajā (14 p.). Bez tam vēl pirmajos desmit atsevišķās distancēs bija Pauls Zeikats (3 km) un Voldemārs Tauvēns (10 km).

Nāciju klasifikācijā: 1. Zviedrija, 2. Latvija, 3. Šveice, 4. Anglija, 5. Itālija, 6. Vācija.

Pavasārī Daliņš atkal startēja QdB, kur ierindojās trešajā vietā, bet kopā ar Ansi Prigu (5. vieta) un Adalbertu Bubenko (9. vieta) kā vienība kļuva uzvarētāji.

Zirdziņš sasniedza jaunu Latvijas rekordu 10 km (44:39,0) un Zeikats 3 km (12:38,9), kas abi bija labāki laiki par oficiālajiem pasaules rekordiem. Tomēr citi jau bija soļojuši ātrāk, un šie rezultāti gaidīja tikai IAAF apstiprinājumu.

Valstu sacīkstē pret Zviedriju Daliņš sasniedza pasaules pirmrekordu 30 km (2:37:37,6 st.), ko apstiprināja 1938. gadā. Te gan piebilstams, ka Jāņa Daliņa, 1934. gadā sasniegtais Latvijas rekords bija ievērojami labāks — 2:31:30,6 stundas.

Arzēņu soļotāju sagaidīšana Rīgas stacijā. No kreisās E. Tubelis, A. Valente, aiz viņa V. Rozenbergs, A. Poļs, J. Daliņš, aizmugurē A. Motmillers un P. Bernhards

1938. gadu Daliņš iesāka ar izcīnītu otru vietu QdB, kamēr A. Prigam, A. Krūkliņam un R. Krauliņam nepaveicās. Šī vasara visumā tomēr izvērtās par kāda cita, līdz tam maz daudz zināta, soļotāja panākumu posmu. Tas bija ziemeļvidzemnieks Ādolfs Liepaskalns, kas vispirms laboja Daliņa Latvijas rekordus 1 stundā (13.107,30 m) un 15 km (1:09:6,4 st.). Pēdējais rezultāts vairs bija tikai 1,7 sek. vājāks par Švāba pasaules rekordu.

Bet 24. septembrī Liepaskalnam izdevās labot arī pirmo Daliņa pasaules rekordu, veicot 25 km 2:00:26,4 stundās. Un pēc tam 1. oktobrī, US 10 gadu jubilejas sacīkstēs, arī 30 km, sasniedzot 2:32:54,0 st., kamēr otrā vietā ierindojās zviedrs R. Bjūstrēms un trešajā P. Zeikats.

1939. gadā Daliņš, sākot nopietnu gatavošanos paredzētajām nākamā gada olimpiskajām spēlēm Helsinkos, jau pavasarī uzvarēja QdB, kamēr P. Bernhards bija piektais, A. Krūkliņš sestais un A. Liepaskalns septītais.

Tāpat Daliņš uzvarēja sacensībā „Šķērsām un apkārt Minchenei”, ap 25 km gaŗā soļojumā. Daliņš bija pirmais sacīkstē no Rīgas uz Jelgavu, un viņš sasniedza jaunu Latvijas rekordu 5 km. Latvijas vieglatlētikas savienības rīkotajās starptautiskajās sacīkstēs 25 km: 1. J. Daliņš, 2. F. Prēns (Vācija), 3. A. Liepaskalns. Bet 10 km: 1. A. Jakovickis, 2. A. Švābs, 3. J. Linde, 4. F. Švābs.

Valstu sacīkstē pret Zviedriju Daliņš uzvarēja 30 km, bet 18. oktobrī, olimpiskajās pārbaudes sacīkstēs Rīgā, pēdējo reizi soļoja 50 km. Viņš arī uzvarēja (4:37:50,2 st.), 2. A. Liepaskalns, 3. A. Krūkliņš. 10 km: 1. R. Zirdziņš (45:43,6 min.), 2. A. Jakovickis, 3. J. Sudmalis.

1939. gada sezonu Daliņš pabeidza bez zaudējuma, un 1940. gadā Latvijas valdība viņam piešķīra kā vienīgajam sportistam Latvijā Tēvzemes balvu.

○

Par to, cik populāra un iecienīta Latvijā bija kļuvusi soļošana, liecina arī tas, ka 1937. gadā sākās regulāras pilsētu sacensības, spēkojoties 5 + 10 + 15 km distancē.

Pirmajā reizē uzvarēja Valmiera (J. Alliks, J. Linde, J. Daliņš), 2. Tukums, 3. Rīga.

1938. gadā: 1. Rīga (Demidovs, A. Jakovickis, A. Krūkliņš), 2. Tukums, 3. Valmiera, 4. Valka.

1939. gadā: 1. Valmiera (J. Alliks, J. Linde, J. Daliņš), 2. Rīga, 3. Rīgas jūrmala, 4. Valka, 5. Madona.

5 km šajā sacensībā visātrāk nosloja madonietis Arvīds Gaujers (23:49,0 min.), 10 km valmierietis Jūlijs Linde (48:01,0), bet 15 km valcēnietis Ādolfs Liepaskalns (1:11:58,8).

LATVIJAS MEISTARI (25 KM)

Pēteris Valts (Spars)	1924
Alfreds Dūrens (Valm. SB)	1925-27
Augusts Kavals (1.JSB)	1928
Elmārs Dzenitis (US)	1929
Adalberts Bubenko (Valm. SB)	1930
Jānis Daliņš (Valm. SB)	1931-32
Adalberts Bubenko (ASK)	1933
Pauls Zeikats (LSB)	1934
Arnolds Krūkliņš (LAS)	1935 (50 km)
Pauls Zeikats (ASK)	1936 (10 km)
Rūdolfs Krauliņš (LDzB)	1937
Ādolfs Liepaskalns (7.VAP)	1938-39
Ādolfs Liepaskalns	1940
Arnolds Krūkliņš	1941 (10 km)
Jūlijs Linde (Valm. SB)	1942
Jānis Daliņš (Valm. SB)	1942*
Jūlijs Linde (Valm. SB)	1943

* 1942. gadā bijuši divi meistari — J. Linde 25 km un J. Daliņš 30 km.

LATVIJAS REKORDI SOĻOŠANĀ

1000 m	P. Bernhards	3:49,5	1936
1500 m	P. Zeikats	6:02,4	1938
2000 m	P. Zeikats	7:57,2	1938
3000 m	P. Zeikats	12:38,9	1937
5000 m	A. Krūkliņš	21:39,9	1942
10000 m	R. Zirdziņš	44:39,0	1937
15000 m	A. Liepaskalns	1:09:06,4	1938
20000 m	J. Daliņš	1:34:26,6	1933
25000 m	A. Liepaskalns	2:00:26,4	1938
30000 m	J. Daliņš	2:31:30,6	1934
15 jūdzes	J. Daliņš	1:56:09,8	1933
25 jūdzes	J. Daliņš	3:32:12,2	1932
50 km	A. Bubenko	4:32:12,2	1936
1 stundā	A. Liepaskalns	13107,30	1938
2 stundās	J. Daliņš	24843,55	1933

A. Jakovickis (pa kreisi) un A. Liepaskalns 15 km soļojumā 1940. gada pavasarī

LATVIJAS SOĻOTĀJU SASNIEGTIE PASAULES REKORDI

1 km	P. Bernhards	3:49,5	1936
20 km	J. Daliņš	1:34:26,6	1933
25 km	J. Daliņš	2:00:45,9	1933
25 km	A. Liepaskalns	2:00:26,4	1938
30 km	J. Daliņš	2:37:37,6	1937
30 km	A. Liepaskalns	2:32:54,0	1938
2 stundās	J. Daliņš	24.843,5	1933
1 jūdze	P. Bernhards	6:21,2	1936
15 jūdzes	J. Daliņš	1:56:09,8	1933
25 jūdzes	J. Daliņš	3:32:26,0	1932

Latvijas soļotājiem notika arī vairākas valstu sacīkstes. Pirmo noorganizēja 1934. gadā Rīgā pret Šveici, kas beidzās ar viena punkta uzvaru šveiciešu labā. Zaudējumam tomēr bija vairāk gadījuma raksturs, jo 30 km distanci nebeidzis izstājās A. Bubenko. 3 km uzvarēja J. Daliņš, bet P. Bernhards bija ceturtais. 10 km A. Krūkliņš otrs, A. Bubenko trešais. 30 km 1. J. Daliņš, 4. A. Krūkliņš, 5. V. Tauvēns.

Gadu vēlāk sākās līdzīgas sacensības pret Zviedriju, kas pēc tam notika regulāri līdz 1939. gadam. Pirmajā reizē — 1935. gada 11. un 12. augustā Rīgā — Latvija uzvarēja. J. Daliņš bija pārākais 3 un 10 km, bet P. Zeikats ierindojās otrā un trešajā vietā. 30 km A. Krūkliņš bija otrs, bet V. Tauvēns ceturtais.

1936. gadā 4. oktobrī, Stokholmā, latvieši zaudēja. 3 km P. Zeikats izcīnīja trešo vietu un P. Bernhards bija ceturtais. 10 km J. Daliņš bija trešais un A. Jakovickis ceturtais, bet 30 km A. Bubenko uzvarēja un A. Priga ierindojās otrā vietā.

1937. gadā 10. un 11. jūlijā, Rīgā, Latvijas soļotāji atkal cieta neveiksmi. 3 km P. Zeikats palika trešais un A. Jakovickis ceturtais. 10 km A. Liepaskalns trešais un Demidovs ceturtais, bet 30 km J. Daliņš pirmais un A. Priga otrs.

1938. gadā 11. un 12. jūnijā, Erebrū — vēlreiz zaudējums. 10 km A. Jakovickis — trešais, J. Linde — ceturtais. 20 km pārākais bija A. Liepaskalns, P. Zeikats ieguva trešo vietu, bet 30 km J. Daliņš otru un A. Krūkliņš ceturto.

1939. gadā 25. un 26. augustā, Rīgā, Latvija ar Zviedriju cīnījās neizšķirti. 10 km R. Zirdziņš ierindojās otrā vietā un Pēteris Zeltiņš trešajā. 20 km A. Liepaskalns otrā un A. Krūkliņš trešajā. 30 km J. Daliņš bija pirmais un R. Krauliņš ceturtais.

Sākumā valstu sacīkstēs soļoja 3, 10 un 30 km distances, bet ar 1938. gadu 10, 20 un 30 kilometrus.

LATVIJAS SOĻOTĀJU VALSTU SACĪKSTES

Latvija-Šveice

1934. gadā Rīgā	27-28
-----------------	-------

1 sacīkste — 1 zaudējums

Latvija-Zviedrija

1935. gadā Rīgā	32-28
-----------------	-------

1936. gadā Stokholmā	14-19
----------------------	-------

1937. gadā Rīgā	14-19
-----------------	-------

1938. gadā Erebrū	14-19
-------------------	-------

1939. gadā Rīgā	16-16
-----------------	-------

5 sacīkstes—1 uzvara, 3 zaudējumi,

1 neizšķirta

Sievietes neatkarīgajā Latvijā vieglatlētikai pievērsās pirmo reizi 1922. gadā. Uz to viņas, vismaz galvaspilsētā Rīgā, ierosināja 1. Latvijas jaunatnes sporta svētki, LSB laukumā. Tur bez vingrošanas un dejām notika arī sacensības vieglatlētikā, kurās piedalījās gan tikai igauņu meitenes, skrienot un lēcot basām kājām.

Sadarbojoties ar tolaik aktīvu vieglatlētu un Latvijas rekordistu šķēpa mešanā Pauli Poli, Elfrida Karlsonē saorganizēja grupu meiteņu, galvenokārt no Rīgas pilsētas 2. ģimnazijas, kurās iestājās tolaik populārajā sporta biedrībā Krauze. Gadu vēlāk viņas gan jau sadalījās divās grupās, vienai daļai pārejot uz LSB un otrai — uz Marsu. Gandrīz vai vienlaicīgi vieglatlētikas sportam sievietes pievērsās arī provincē, sasniedzot vairākus rekordus.

Provincē sākotnējā lielā aktivitāte tomēr apsika, un tikai trīsdesmito gadu sākumā par ļoti spēcīgu sieviešu vieglatlētikas centru sāka veidoties Liepāja ar mešanu disciplīnu pasaules klases speciālistēm Alisi Smiltņieci un Lavīzi Pūci priekšgalā. Notika pat tā, ka vienu brīdi liepājnieces jau ļoti nopietni sāka apdraudēt galvaspilsētas pārstāves. Piemēram, 1936. gada Latvijas meistarsacīkstēs 11 disciplīnās Liepājas sportistes uzvarēja sešos gadījumos, atstājot rīdziniecēm tikai piecus meistartitulus. Tajā pašā gadā notika arī Rīgas-Liepājas pilsētu sacīkste. Pirmo reizi gan uzvarēja vēl rīdzinieces (39-38 punkti), bet nākamajā jau pārakas bija liepājnieces (42-38).

Sievietēm pirmās Latvijas meistarsacīkstes vieglatlētikā notika 1923. gadā 3. Vispārējo sporta svētku ietvaros, un tās beidzās šādi: 100 m — E. Lekse (Marss) 13,8 sek., augstlēkšanā — E. Lekse (Marss) 1,35 m, tāllēkšanā E. Karlsonē (LSB) 4,54 m, šķēpa mešanā (800 g) — E. Karlsonē (LSB) 24,905 m, lodes grūšanā (5 kg) — E. Lukstiņa (Marss) 7,92 m un 4×100 m stafetē — LSB (L. Zakate, E. Krūmiņa, M. Boase, E. Karlsonē) 57,3 sekundēs.

60 METRU SKRĒJIENS

60 metru skrējiens Latvijā sievietēm bija ļoti populārs un to vēl uzņēma Latvijas meistarsacīkšu programmā, kad ārzemēs šī distance jau sen bija atmešta.

Gadu ritumā ātrākās sprinteres, sākot ar pirmrekordisti Ēriku Ramiņu, bija Emma Lekse, Jūlija Chmizovska, Anna Daukša, Zinaida Liepiņa, Lidija Leimane un Alida Niklase. Ar 1941. gadu 60 m meistarsacīkstēs vairs neskrēja.

1933. gadā starptautisku panākumu šajā distancē guva Erna Eltermane. Pa ceļam uz studentu pasaules meistarsacīkstēm Turīnā latviešu sportistes apstājās Viļņā, kur Eltermane 60 m izcīnīja pirmo vietu, sasniedzot 8,0 sekundes.

LATVIJAS MEISTARES:

Jūlija Chmizovska (LSB)	1925
Anna Daukša (Unions)	1926-30
Zinaida Liepiņa (LJ)	1931
Anna Daukša (Unions)	1932
Vilma Kerstene (LJ)	1933-34
Velta Čaibe (LSB)	1935
Alise Gailite (US)	1936
Janina Vaguloviča (Reduta)	1937
Alida Niklase (LSB)	1938-39
Alida Niklase	1940

LATVIJAS REKORDA ATTĪSTĪBA:

9,0	Ē. Ramiņa	1922
8,9	Ē. Ramiņa	1922
8,6	E. Karlsonē	1922
8,6	M. Lācīte	1922
8,4	E. Lekse	1923
8,2	J. Chmizovska	1925
8,2	Z. Liepiņa	1925
8,1	Z. Liepiņa	1925
8,0	A. Daukša	1929
7,9	A. Daukša	1929
7,9	L. Leimane	1940
7,9	A. Niklase	1940
7,7	A. Niklase	1940

10 LABĀKĀS 60 M SKRĒJĒJAS:

1.	Alida Niklase (LSB)	7,7	1940
2.	Lidija Leimane-Gaile (LSB)	7,8	1940
3.	Anna Daukša-Muceniece (Unions)	7,9	1929
	Zinaida Kočetkova-Ringenberga (5.RAP)	7,9	1940
5.	Zinaida Liepiņa-Zāgare (LJ)	8,0	1930
	Fannija Jēkabsonē (Makkabi)	8,0	1933
	Erna Eltermane-Miķelsonē (US)	8,0	1933
	Olga Kalēja (LSB)	8,0	1934
	Irēna Michelsonē-Pazare (LJ)	8,0	1936
	Karina Krose (Unions)	8,0	1937
	Alise Gailite-Ziverte (US)	8,0	1937
	Biruta Jargāne (Alūksnes SB)	8,0	1944

Kā veca relikvija no divdesmitajiem gadiem, laiku pa laikam, vēl notika arī 80 m skrējieni, ko visātrāk veica A. Niklase 1939. gadā — 10,5 sekundēs.

100 METRU SKRĒJIENS

100 metros dominēja visumā tās pašas sportistes, kas bija rekordistes 60 m, nākot vēl klāt Vilmai Kerstenei un liepājnieci Fannijai Jēkabsonei, kuŗa kā pirmā oficiāli skrēja gaŗāko distanci zem 13 sek. Visātrāk to 1942. gadā veica Lidija Gaile (12,4).

Jaunās apdāvinātās Alidas Niklases daudzsološā karjēra aprāvās jau vāciešu okupācijas laika pašā sākumā, kad viņu apcietināja par nacionālu darbību.

1928. gada olimpiskajās spēlēs Amsterdamā nesekmīgs bija Zinaidas Liepiņas starts 100 m, paliekot savā priekšskrējienā pēdējā vietā.

Starptautiskās sacīkstēs 1933. gadā Viļņā visās pirmajās vietās ierindojās latviešu studentes: 1. Erna Eltermane (13,4 sek.), 2. Alise Gailīte, 3. Alma Gailīte.

LATVIJAS MEISTARES:

Emma Lekse (Marss)	1923
Zinaida Liepiņa (LSB)	1924
Jūlija Chmizovska (LSB)	1925
Anna Daukša (Unions)	1926-31
Vilma Kerstene (LJ)	1932-34
Velta Čaibe (LSB)	1935
Fannija Jēkabsons (Makkabi)	1936
Alida Niklase (LSB)	1937-39
Zinaida Ringenberga	1940
Alida Niklase	1941
Lidija Gaile (Auseklis)	1942
Milda Rambeka (Auseklis)	1943

LATVIJAS REKORDA ATTĪSTĪBA:

14,0	E. Ramiņa	1922
13,9	M. Lācīte	1922
13,9	E. Eberleina	1922
13,8	E. Lekse	1923
13,6	A. Daukša	1924
13,5	Z. Liepiņa	1924
13,2	A. Daukša	1924
13,1	A. Daukša	1927
13,0	A. Daukša	1928
13,0	I. Michelsons	1936
12,8	F. Jēkabsons	1936
12,7	A. Niklase	1939
12,4	L. Gaile	1942

10 LABĀKĀS 100 M SKRĒJĒJAS:

1.	Lidija Leimane-Gaile (Auseklis)	12,4	1942
2.	Anna Daukša-Muceniece (Unions)	12,6*	1929
3.	Alida Niklase (LSB)	12,7	1939
4.	Fannija Jēkabsons (Makkabi)	12,8	1936

5.	Zinaida Liepiņa-Zāgare (LSB)	13,0*	1924
	Vilma Kerstene-Kalniņa (LJ)	13,0	1933
	Irēna Michelsone-Pazare (LJ)	13,0	1936
	Maiga Bērziņa (LJ)	13,0	1936
	Zinaida Kočetkova-Ringenberga (US)	13,0	1940
10.	Olga Valaka-Liepiņa (LSB)	13,1	1934
	Velta Čaibe-Buceniece (LSB)	13,1	1935
	Alise Gailīte-Ziverte (US)	13,1	1936
	Irma Ūdre-Krama (LSB)	13,1	1944

Kā visai neparasts notikums Latvijas sporta vēsturē atzīmējami LSB sieviešu stafetes vienības lielie panākumi 4×100 metros. No 1923. līdz 1939. gadam tikai trijos gadījumos Latvijas meistarnosaukumu neieguva LSB. 1930., 1931. un 1933. gadā uzvarēja LJ, bet arī tās sastāvā pirmajās divās reizēs praktiski bija tās pašas LSB skrējējas, tikai tad aizstāvēt LJ krāsas.

Kā pašu pirmo sievietes Latvijā gan sāka skriet 4×60 m stafeti, kurā pirmrekordu 1922. gadā sasniedza Krauzes sportistes (Baltiņa, Galindoma, Karlsona un Lekse), veicot distanci 37,1 sek., kamēr 1939. gadā LSB (Ūdre, Ringenberga, Gaile un Niklase) to skrēja jau 30,6 sekundēs.

200 METRU SKRĒJIENS

Šo sprinta distanci Latvijā sievietes skrēja samērā maz un meistarsacīkšu programmā to beidzot uzņēma tikai 1939. gadā. Iznāca tā, ka latvietēm 200 m skrējienā vairāk vajadzēja sacensties ārzemēs nekā savās mājās. Tur parasti arī realizējās labākie rezultāti.

Daudz ātrāk par oficiālo Latvijas rekordu 1927. gadā Varšavā skrēja ilggadīgā Latvijas sprinta distanču „valdniece” Anna Daukša (27,2 sek.), tāpat arī Jūlija Chmizovska (27,6 sek.). Daukša ar to izcīnīja pirmo vietu un vēlāk šo rezultātu atkārtoja arī Latvijā.

1934. gadā Londonā sieviešu pasaules meistarsacīkstēs 200 metros piedalījās tā brīža izcilākā latviešu skrējēja (sākot ar 60 līdz pat 800 m) Vilma Kerstene, panākumiem gan izpaliekot.

1938. gadā 1. Eiropas sieviešu meistarsacīkstēs vieglatlētikā, kas notika Vīnē, startēja vēl tikai 19 gadus vecā Draudziņas ģimnazijas skolniece Alidā Niklase. Viņa tad bija savas sportistes karjēras pašā sākumā. Niklase Vīnē 200 m skrējienā gan sasniedza jaunu Latvijas rekordu (26,2 sek.), bet tas nebija pietiekami, lai kvalificētos finālam.

Gadu vēlāk Helsinkos Niklase izcīnīja uzvaru šajā distancē (26,9) un ieguva otru vietu 100 metros (13,0).

Grupa neatkarīgās Latvijas pirmo vieglatlēšu 1923. gadā. No kreisās E. Lekse, E. Eberleina, J. Chmizovska, M. Boase, E. Karlsonē, L. Zakate, A. Muceniece

LATVIJAS MEISTARES:

Marija Jurēviča (Unions)	1939
Alida Niklase	1940-41
Lidija Gaile (Auseklis)	1942
Milda Rambeka (Auseklis)	1943

LATVIJAS REKORDA ATTĪSTĪBA:

30,7	M. Lācīte	1922
30,3	E. Karlsonē	1923
28,3	A. Daukša	1924
28,2	J. Chmizovska	1926
27,8	A. Daukša	1927
27,2	A. Daukša	1927
27,0	A. Niklase	1938
26,2	A. Niklase	1938
26,2	L. Gaile	1942

10 LABĀKĀS 200 M SKRĒJĒJAS:

1.	Alida Niklase (LSB)	26,2	1938
	Lidija Leimane-Gaile (Auseklis)	26,2	1942
3.	Vilma Kerstene-Kalniņa (LJ)	26,5*	1934
4.	Anna Daukša-Muceniece (Unions)	27,2	1927
5.	Irma Ūdre-Krama (LSB)	27,5	1944
6.	Zinaida Liepiņa-Zāgare (LSB)	27,6*	1924
	Jūlija Chmizovska-Volfa (LSB)	27,6	1927
8.	Irēna Michelsonē-Pazare (LJ)	28,0	1936
9.	Zinaida Kočetkova-Ringenberga (LSB)	28,3	1938
10.	Olga Valaka-Liepiņa (LSB)	28,4	1934
	Marija Mazūre-Jurēviča (Unions)	28,4	1939

400 METRU SKRĒJIENS

Kaut pirmrekordu šajā distancē ventspilniece Minna Lācīte sasniedza jau 1922. gadā, meistarsacīkšu programmā to uzņēma četrus gadus vēlāk. Dalībnieču nekad nebija daudz, un skrējiens īstu populāritāti neieguva.

Sākot ar 1939. gadu, 400 m meistarsacīkstēs nomainīja 200 metri.

LATVIJAS MEISTARES:

Anna Daukša (Unions)	1926
Jūlija Chmizovska (LSB)	1927-28
Emīlija Krūmiņa (LJ)	1929
Aldona Lauce (LSB)	1930
Vanda Strekeizene (LSB)	1931
Vilma Kerstene (LJ)	1932-33
Paulīne Gailīte (LV)	1934
Anna Daubere (US)	1935
Vera Notrima (LSB)	1936
Alida Niklase (LSB)	1937-38

LATVIJAS REKORDA ATTĪSTĪBA:

71,2	M. Lācīte	1922
66,4	A. Daukša	1926
64,7	J. Chmizovska	1927
63,5	J. Chmizovska	1929
62,5	V. Kerstene	1932
62,5	A. Niklase	1940

10 LABĀKĀS 400 M SKRĒJĒJAS:

1.	Vilma Kerstene-Kalniņa (LJ)	62,5	1932
	Alida Niklase (LSB)	62,5	1940
3.	Vera Notrima (LSB)	63,4	1936
4.	Jūlija Chmizovska-Volfa (LSB)	63,5	1929
5.	Anna Daubere-Pumpura (US)	64,4	1936
6.	Fanniņa Jēkabsons (Makkabi)	64,5	1937
7.	Zelma Ruska (LV)	65,1	1937
8.	Mirdza Reizniece (LSB)	66,0	1936
9.	Anna Daukša-Muceniece (Unions)	66,4	1926
10.	Emīlija Krūmiņa-Dulmane (LJ)	66,8	1929

800 UN 1000 METRU SKRĒJIENI

Vecos materiālos atrodama atzīme, ka pirmo reizi sievietes Latvijā 800 m skrējušas 1913. gada 1. septembrī Rīgā, riteņbraucēju biedrības Marss laukumā. Uzvarējusi N. Miļuka 3:20,2 min., kas nozīmēja arī jaunu Krievijas rekordu.

Neatkarīgajā Latvijā sākumā 800 m neskrēja nemaz, bet tā vietā sievietes veica 1000 m distanci un pavisam reti arī 1500 m. Pirmā izcilākā latviešu

Grupa Latvijas vieglatlēšu 1927. gadā. No kreisās Daukša, Čmizovska, Treija, Dekšeniece, Karlsona, Krūmiņa, Liepiņa, Frēliha

gaŗgabalniece bija Emīlija Krūmiņa. Kad 1927. gadā, gatavojoties un cerot tikt uz olimpiskajām spēlēm, viņa pārbaudē veica 800 m 2:28,1 min., tad oficiālais pasaules rekords bija 2:23,8 min., kas piederēja vācietei L. Radkei. Savu labāko rezultātu 1000 m Krūmiņa sasniedza 1927. gadā (3:20,0 min.), bet 1500 m 1925. gadā viņa skrēja 5:40,8 min., ko tolaik minēja arī kā jaunu rekordu, bet vēlāk šajā distancē vairs neregistrēja.

Krūmiņai pēc tam sekoja Kerstene, kas 1934. gadā aizbrauca arī uz sieviešu pasaules meistarsacīkstēm Londonā, kur startēja 200 un 800 m skrējienos. Galvenokārt pieredzes trūkuma dēļ panākumi izpalika. Sevišķi sāpīgs zaudējums bija tieši pēdējā distancē, kur, netālu no mērķa, atrodoties vadības grupā, pretnieces latvieti „izbloķēja”.

Nākamā un pēdējā izcilākā gaŗo distanču skrējēja kļuva Anna Daubere, kas 1936. gadā jau pietuvojās starptautiskajai klasei. Kad viņa sasniedza jaunu Latvijas rekordu 1000 m, veicot distanci 3:05,2 min., tad polietes Stellas Valasievičas pasaules labākais sasniegums bija 3:02,5 min. 1935. gadā 800 metros Daubere ierindojās astotajā vietā pasaulē.

Kā viss Latvijas sieviešu vieglatlētikas sports, tā arī gaŗo distanču skrējējas ļoti cieta no starptautiskas konkurences trūkuma. Kad Krūmiņa 1925. gadā startēja Varšavā, viņai arī tur 1000 m bija jāskrien vienai pašai. Tāpat Daubere savus lieliskos rezultātus sasniedza, skrienot praktiski bez pretniecēm.

Latvijas meistarsacīkstēs no 1927. līdz 1931. gadam programmā bija 1000 m, bet pēc tam 800 m. Sākot ar 1939. gadu, sievietes Latvijā gaŗāku distanci par 200 m meistarsacīkstēs vairs neskrēja.

LATVIJAS MEISTARES:

Emilija Krūmiņa (LJ)	1927-31
Vilma Kerstene (LJ)	1932-33
Anna Daubere (US)	1934-35
Irma Dāvida (DzAP)	1936
Anna Daubere (US)	1937-38

LATVIJAS REKORDA ATTĪSTĪBA 800 METROS:

2:33,4	E. Krūmiņa	1929
2:31,6	V. Kerstene	1932
2:30,5	V. Kerstene	1933
2:27,6	A. Daubere	1935
2:23,8	A. Daubere	1936

10 LABĀKĀS 800 M SKRĒJĒJAS:

1. Anna Daubere-Pumpura (US)	2:23,8	1936
2. Emilija Krūmiņa-Dulmane (LSB)	2:28,1*	1927
3. Vilma Kerstene-Kalniņa (LJ)	2:30,5	1933
4. Zelma Ruska (LV)	2:39,0	1937
5. Irma Dāvida (LJ)	2:41,0	1934
6. V. Lazdiņa (LAO)	2:43,0	1934
7. Mirdza Reizniece (LSB)	2:43,1	1936
8. Pauline Gailīte (LV)	2:43,3	1936
9. Lonija Vinčova (15.LAP)	2:45,3	1936
10. Irma Pētersone (5.RAP)	2:46,4	1936

LATVIJAS REKORDA ATTĪSTĪBA 1000 METROS:

3:33,6	E. Krūmiņa	1925
3:25,4	E. Krūmiņa	1926
3:25,0	E. Krūmiņa	1927
3:20,0	E. Krūmiņa	1927
3:16,4	A. Daubere	1935
3:16,0	A. Daubere	1936
3:05,2	A. Daubere	1936

80 METRU BARJĒRSKRĒJIENS

Šī vieglatlētikas disciplīna Latvijas sievietes sportā ilgi nespēja ieviesties un to pirmo reizi oficiāli skrēja 1935. gadā, par pirmrekorda īpašnieci kļūstot Olgai Kalējai ar 13,8 sek. Kad nākamajā sezonā 80 m barjēras uzņēma meistaracikļu programmā, tad bija tikai divas dalībnieces. Pēc tam to atkal vairs tikpat kā neskrēja līdz vāciešu okupācijas laikam, kad piekopa jau ļoti intensīvi.

LATVIJAS MEISTARES:

Zigrīda Krose (Unions)	1936
—	1937-38
Zinaida Ringenberga (LSB)	1939
—	1940-41
Valija Bērziņa (Valm. SB)	1942
Milda Rambeka (Auseklis)	1943

1927. gadā Latvijas izlases vieglatlētes pieveica Varšavā valstu sacīkstē Austriju un Poliju. No kreisās Jūlija Chmizovska, Anna Daukša un Elfrida Karlsonē

LATVIJAS REKORDA ATTĪSTĪBA:

13,8	O. Kalēja	1935
13,2	R. Šēnfelde	1938
12,5	L. Gaile	1942

10 LABĀKĀS 80 M BARJĒRSKRĒJĒJAS:

1.	Lidija Leimane-Gaile (Auseklis)	12,5	1942
2.	Milda Rambeka (US)	13,0	1944
3.	Ruta Šēnfelde (Unions)	13,2	1938
4.	Olga Kalēja (LSB)	13,8	1935
5.	Zinaida Kočetkova-Rigenberga (US)	13,9	1940
6.	Zigrīda Krose (Unions)	14,0	1936
	Irēna Freimane-Laiviņa (Daugavieši)	14,0	1943
8.	Meta Vība (Valm. SB)	14,1	1943
9.	Ieva Niedra (LSB)	14,3	1944
10.	Valija Bērziņa-Freimane (Valm. SB)	14,6	1942

APVIDUS SKRĒJIENS

Apvidus jeb cross-country skrējienu sievietēm Latvijas meistarsacīkšu programmā pirmo reizi uzņēma 1926. gadā. Bet tā kā paredzētie 2 km bija jāveic pa Rīgas ielām, tad no vairākām pieteiktām dalībniecēm vienīgā drosminiece izrādījās Emīlija Krūmiņa. Vēlāk šis skrējiens, protams, regulāri notika mežainā apvidū.

LATVIJAS MEISTARES:

Emīlija Krūmiņa (LJ)	1926-31
Vilma Kerstene (LJ)	1932-34
Anna Daubere (US)	1935-40
—	—
Ieva Niedra (ASK)	1942-43 (1 km)
Lilija Niedra (LSB)	1944 (1 km)

TĀLLĒKŠANA

Izcilākās Latvijas tāllēcējas laika secībā bija Zinaida Liepiņa, Erna Eltermane un Lidija Gaile.

Kad Liepiņa 1925. gada 9. augustā, Liepājā, aizlēca 5,185 m tālu, tad oficiālais pasaules rekords piederēja M. Meišlikovai (Čehoslovākija) ar 5,30 m.

Liepiņa 1926. gadā starptautiskās sacīkstēs Stokholmā sasniedza 5,17 m un izcīnīja otru vietu. Viņas rekords palika nepārspēts līdz 1935. gadam, kad Eltermane aizlēca 5,475 m tālu, ierindojoties tajā gadā ceturtajā vietā pasaulē. Eltermanes starptautisko panākumu kontā atzīmējama uzvara 1933. gadā Viļņā (4,76 m), kamēr otru vietu tajā reizē ieguva Alise Gailīte.

Lidija Vītola 1939. gadā Somijā dalīja otru un trešo vietu, sasniedzot 4,96 m, bet Eltermanes Latvijas rekordu 1942. gadā uz 5,52 m laboja Gaile. 1946. gadā, nu jau aizstāvojot PSRS krāsas, viņa Eiropas meistarsacīkstēs Oslo ieguva sudraba medaļu (5,66 m) un tajā pašā sezonā lēca arī 5,72 m tālu.

Sākuma gados ir viena neskaidrība ar Latvijas rekorda attīstību. Presē 1923. gada beigās un speciālā LVS izdevumā par rekordu minēti Karlsones Liepājā sasniegtie 4,73 m. Bet kad 1924. gadā Liepiņa jaunatnes sacīkstēs realizēja 4,65 m tālumu, avīzes arī to vairākkārt atzīmējušas par jaunu Latvijas rekordu.

Latvijas sporta biedrības vieglatlētēs pēc jauna Latvijas rekorda sasniegšanas 4×100 m stafetē 1935. gadā. No kreisās V. Čaibe, V. Norima, Z. Birīte un O. Kalēja

LATVIJAS MEISTARES:

Elfrida Karlsone (LSB)	1923-24
Jūlija Chmizovska (LSB)	1925
Zinaida Liepiņa (LSB)	1926
Elfrida Karlsone (LSB)	1927
Anna Daukša (Unions)	1928
Zinaida Liepiņa (LJ)	1929-30
Erna Eltermane (LSB)	1931-33
Olga Liepiņa (LSB)	1934
Erna Eltermane (US)	1935
Irēna Michelsona (LJ)	1936
Zinaida Kočetkova (LSB)	1937
Olga Liepiņa (US)	1938-39
Zinaida Ringenberga	1940-41
Lidija Gaile (Auseklis)	1942
Zinaida Ringenberga (US)	1943

LATVIJAS REKORDA ATTĪSTĪBA:

3,95	E. Lekse	1922
4,175	E. Lekse	1922
4,51	E. Karlsone	1923
4,54	E. Karlsone	1923
4,73*	E. Karlsone	1923
4,65*	Z. Liepiņa	1924
4,77	Z. Liepiņa	1924
4,84	Z. Liepiņa	1924
4,99	Z. Liepiņa	1925
5,185	Z. Liepiņa	1925
5,195	E. Eltermane	1935
5,28	E. Eltermane	1935
5,475	E. Eltermane	1935
5,52	L. Gaile	1942

* Abi rezultāti izsludināti par Latvijas rekordiem.

10 LABĀKĀS TĀLLĒCĒJAS:

1. Lidija Leimane-Gaile (Auseklis)	5,52	1942
2. Erna Eltermane-Miķelsone (US)	5,475	1935
3. Zinaida Kočetkova-Ringenberga (US)	5,31	1940
4. Irēna Michelsone-Pazare (LJ)	5,23	1936
5. Zinaida Liepiņa-Zāgare (LSB)	5,185	1925
6. Lidija Vītola-Krauja (US)	5,18	1939
Olga Valaka-Liepiņa (US)	5,18	1939
8. Anna Lilisone (5.RAP)	5,13	1939
9. Fannija Jēkabsone (Makkabi)	5,11	1936
10. Marija Tračuna (Harfa)	5,07	1939

Vēl 5 m liniju pārsniegušas A. Daukša (Unions) 5,04, I. Ūdre (LSB) 5,03 un J. Vaguloviča (Reduta) 5,03.

Bija laiks, kad sievietes Latvijā, tāpat kā visur citur pasaulē, lēca arī tālumā no vietas. Tur labāko rezultātu 1923. gadā sasniedza E. Karlsonē — 2,16 m. Gadu vēlāk J. Chmizovska un A. Lizdiņa gan veica 2,18 m, bet šie rezultāti apstiprinājumu neieguva, jo bija sasniegti neoficiālās desmitcīņas sacensībās. Salīdzinājumam var atzīmēt, ka pasaules rekords tajā laikā bija 2,50 metri.

Kā visai neparasts jāuzskata, ka latviešu vieglatlētes sākuma gados ir lēkušas trīssoli, pie kam kā ar ieskriešanos, tā bez tās. Vīrieši tai pašā laikā trīssoli no vietas nekad nav mēģinājuši, vismaz ne oficiāli.

Trīssoli no vietas pirmrekordu 1924. gadā sasniedza Z. Liepiņa ar 6,57 m, ko vēlāk pati laboja uz 6,76 m. Ar ieskriešanos vispirms vistālāk aizlēca E. Karlsonē — 9,32 m (1925. gadā), ko drīzi Grobiņā pārspēja A. Linkune ar 9,63 m. 1927. gadā Liepiņa tomēr veica 10,59 metrus.

Ar laiku šie rezultāti no Latvijas rekordu saraksta pazuda, izņemot tāllēkšanu no vietas, un Karlsones vārds tur vēl figurēja ļoti ilgi.

AUGSTLĒKŠANA

Kad 1923. gadā Emma Lekse veica augstlēcšanā 1,35 m, ko vēlāk atkārtoja Elfrida Karlsonē un Alma Muceniece, tad oficiālais pasaules rekords piederēja amerikānietei M. Vurchai ar 1,45 m. Arī augumā nelielās liepājnieces Annas Linkunes, 1926. gadā sasniegtais, Latvijas rekords 1,442 m bija starptautiskas klases, kas palika pēc tam nepārspēts līdz 1931. gadam.

1933. gadā Viļņā, starptautiskās sacīkstēs, augstlēcšanā pirmo vietu izcīnīja Violeta Ēversā (1,40 m), kamēr otrā un trešajā ierindojās Alisē un Alma Gailītes. Divus gadus vēlāk studentu pasaules meistarsacīkstēs Budapeštā Alisē Gailīte ieguva trešo vietu.

Lielāko augstumu — 1,515 m — 1943. gadā pārvarēja Mirdza Timma, kuŗš tolaik bija arī Baltijas valstu rekords.

Rīgas un Liepājas sieviešu vieglatlētikas sacensības dalībnieces 1936. gadā Liepājā.
 1. rindā (no kreisās) V. Notrīma (Rīga), Alma Gailīte (R), M. Reinberga (Liepāja),
 A. Smiltnece (L), E. Bušmane (R); 2. rindā O. Liepiņa (R), Z. Biriņa (R), L. Stā-
 rosta (L); 3. rindā Alise Gailīte (R), L. Pūce (L), R. Šēnfelde (R), I. Michelsone
 (L), L. Viņola (R), P. Fleišmane (L), F. Jēkabsons (L), Z. Birīte (R) O. Švech-
 eimere (R)

LATVIJAS MEISTARES:

Emma Lekse (Marss)	1923
Anna Linkune (Olimpija)	1924
Jūlija Chmizovska (LSB)	1925
Zinaida Liepiņa (LSB)	1926
Jūlija Chmizovska (LSB)	1927-28
Zenta Smurģe (LJ)	1929
Zinaida Liepiņa (LJ)	1930
Violeta Ēversa (US)	1931
Erna Eltermāne (LSB)	1932
Violeta Ēversa (US)	1933-34
Guna Koce (LJ)	1935
Mirdza Reinberga (LJ)	1936
Olga Švečeimere (Unions)	1937-38
Zigrīda Krose (Unions)	1939
Valija Bērziņa	1940
Zinaida Ringenberga	1941
Staņislava Spruženiece (DSB)	1942
Mirdza Timma (US)	1943

LATVIJAS REKORDA ATTĪSTĪBA:

1,23	E. Karlsonē	1922
1,23	E. Lekse	1922
1,25	E. Karlsonē	1922
1,26	A. Muceniece	1923
1,26	E. Karlsonē	1923
1,30	E. Lekse	1923
1,35	E. Lekse	1923
1,35	E. Karlsonē	1923
1,35	A. Muceniece	1923
1,36	A. Lizdiņa	1924
1,38	Z. Liepiņa	1925
1,442	A. Linkune	1926
1,445	V. Ēversa	1931
1,465	M. Reinberga	1936
1,48	Z. Krose	1937
1,50	Z. Krose	1937
1,515	M. Timma	1943

10 LABĀKĀS AUGSTLĒČJAS:

1.	Mirdza Timma-Koro (US)	1,515	1943
2.	Zigrīda Krose (Unions)	1,50	1937
3.	Olga Šveheimere (Unions)	1,48	1939
4.	Mirdza Reinberga-Jozepa (LJ)	1,465	1936
5.	Violeta Ēversa (US)	1,46*	1931
6.	Alise Gailīte-Ziverte (US)	1,45	1935
	Lonija Konce-Meldere (US)	1,45	1937
	Zenta Bīriņa-Radiņa (LSB)	1,45	1937
	Mirdza Martinsone-Turke (US)	1,45	1939
	Zinaida Kočetkova-Ringenberga (US)	1,45	1944
	Dzidra Grantiņa (US)	1,45	1944

LODES GRŪŠANA

Šajā disciplīnā Latvijai bija vairākas starptautiskas klases pārstāves, ieskaitot divas pasaules rekordistes.

Pašā sākumā ar Elfrīdu Karlsoni itin nopietni konkurēja Eleonora Lukstiņa, bet jau 1924. gadā Karlsonē Latvijā grūda 5 kg smago lodi tālāk par oficiālo pasaules rekordu (8,20 m), kas piederēja M. Meišļikovai (Čehoslovākija).

1925. gadā, starptautiskās sacīkstēs Varšavā, Karlsonē uzvarēja lodes grūšanā, labojot Vidlakovas (Čehoslovākija) pasaules rekordu no 8,22 m uz 8,56 m. Nākamajā gadā Gēteborgā pirmajās atsevišķās sieviešu olimpiskajās sacīkstēs, kā toreiz tās dēvēja, Karlsonē sasniedza abrocīgi 19,13 m un ierindojās ceturtajā vietā. Bet pa ceļam uz mājām Stokholmā viņa revanšējās un, grūžot 3,628 kg lodi, izcīnīja pirmo vietu ar 10,92 m, atstājot Gēteborgas sacīkšu uzvarētāju Vidlakovu trešajā un polieti Konopacku otrā vietā.

Viena no Latvijas vispusīgākajām sportistēm bija Erna Eltermane. Viņa sasniedza valsts rekordus un izcīnīja meistarnosaukumus vieglatlētikā, basketbolā, volejbolā un galda tenisā

1927. gadā, studējot Berlīnes fiziskās audzināšanas augstskolā Špandavā, Karlsonē vēlreiz pārsniedza pasaules rekordu. Aizstāvojot sporta kluba Charlottenburg krāsas, viņa Lenepā aizgrūda 4 kg lodi 10,89 m. Šajā sezonā Karlsonē visu laiku atradās Vācijas trīs labāko lodes grūdēju un diska metēju sarakstā.

Elfridas Karlsones, 1928. gadā sasniegtais, Latvijas rekords palika nelabots piecus gadus, kad to pārspēja liepājniece Lavīze Pūce. 1935. gadā viņa pārvarēja 12 m līniju (12,09) un ar šo rezultātu ierindojās tajā sezonā trešajā vietā pasaulē. 1938. gadā 1. Eiropas sieviešu vieglatlētikas meistarsacīkstēs, kas notika Vīnē, Pūce iekļuva finālā (6. vieta) ar 11,50 m, bet gadu vēlāk starptautiskās sacīkstēs Helsinkos bija otrā (12,08). Sacensībās Vācijā viņa sasniedza jaunu Latvijas rekordu — 12,50 m, bet, liekas, kaut kādu formālu iemeslu dēļ to neapstiprināja.

1936. gadā savas pretenzijas lodes grūšanā pieteica otra liepājniece Alise Smiltņiece, kas tajā sezonā ne tikai pārspēja Pūces Latvijas rekordu ar 12,27 m tālu raidījumu, bet realizēja arī jaunu pasaules labāko sasniegumu abrocīgi ar 21,68 m.

Pūce tomēr palika pēdējā Latvijas rekordiste (12,39 m), kamēr viņas personiski labākais sasniegums — 12,80 m — neiekļuva oficiālos sarakstos. Vēl teicamas lodes grūdējas bija Valija Miķelsone, Veronika Koluža un māsa Nīna un Lonija Konces, kas visas pārspēja tolaik itin nozīmīgo 11 m līniju.

LATVIJAS MEISTARES:

Eleonora Lukstiņa (Marss)	1923
Elfrida Karlsonē (LJ)	1924-31
Erna Eltermāne (LSB)	1932
Lavīze Pūce (LJ)	1933-35
Alīse Smiltņiece (DzAP)	1936-37
Lavīze Pūce (LJ)	1938-39
Lavīze Pūce	1940-41
Veronika Koluža (Daugavieši)	1942
Lavīze Pūce (Auseklis)	1943

LATVIJAS REKORDA ATTĪSTĪBA (5 KG):

7,15	M. Zaķīte	1922
7,39	E. Karlsonē	1923
7,60	E. Karlsonē	1923
7,89	M. Zaķīte	1923
7,99	E. Karlsonē	1923
8,22	E. Karlsonē	1924
8,34	E. Karlsonē	1924
8,37	E. Karlsonē	1924
8,85	E. Karlsonē	1925
9,39	E. Karlsonē*	1926

* 1931. gadā E. Karlsonē Jelgavā aizgrūda 5 kg lodi 9,90 m.

LATVIJAS REKORDA ATTĪSTĪBA (4 KG):

10,26	E. Karlsonē	1927
10,54	E. Karlsonē	1928
10,89	E. Karlsonē	1928
11,00	L. Pūce	1933
11,35	L. Pūce	1933
11,50	L. Pūce	1934
12,09	L. Pūce	1935
12,27	A. Smiltņiece	1936
12,39	L. Pūce	1940

10 LABĀKĀS LODES GRŪDĒJAS:

1.	Lavīze Pūce-Feldmāne (LJ)	12,80*	1938
2.	Alīse Smiltņiece-Jūrmala (DzAP)	12,37*	1938
3.	Valija Miķelsonē (5.RAP)	11,52	1939
4.	Nīna Konce-Tomāse (US)	11,43*	1939
5.	Veronika Koluža (Daugavieši)	11,22	1944
6.	Lonija Konce-Meldere (US)	11,02	1937
7.	Elfrida Karlsonē-Bērziņa (LSB)	10,89	1928
8.	Rasma Miķelsonē-Vītola (LV)	10,87	1936
9.	Zīnaida Kočetkova-Ringenberga (US)	10,80	1940
10.	Austra Drīviņa (15.LAP)	10,50	1940

Lodes grūšana abrocīgi sākumā baudīja itin lielu ievērību, jo starptautiski dažreiz uzvarētāju noteica tieši šādā veidā (līdz 1930. gadam).

*Latvijas rekordistes un vairākkārtējās
meistares mešanu disciplīnās Lavīze
Pūce (pa kreisi) un Alise Smiltneice*

Pirmrekordistes gods Latvijā tika Līvijai Dreimanei-Apinei, kas 1925. gadā Valmierā, grūžot 5 kg lodi, sasniedza kopsummā 16,28 m. Pēc tam pārākā bija E. Karlsonē. Savu pēdējo rekordu viņa realizēja 1930. gadā — 19,46 m (10,61 + 8,85) ar 4 kg lodi.

1935. gadā A. Smiltneice sasniedza 20,44 m un gadu vēlāk 21,68 m (11,60 + 10,08), kas nozīmēja arī jaunu pasaules rekorda tālumu, kuŗš kopš 1929. gada piederēja vācietei Jungkuncei (21,47).

DISKA MEŠANA

Diska mešanu Latvijas meistersacīkstēs sievietēm uzņēma 1925. gadā, kaut pirmrekordu Elfrida Karlsonē jau sasniedza divus gadus iepriekš. Šajā disciplīnā tomēr atkal ir drusku problēmas, jo bez oficiālās 1,5 kg vīriešu ripas sievietes vēl meta arī 1,241 kg smagu rīku. Sākot ar 1927. gadu, nostaibilizējās uz 1 kg disku.

Līdz pat 1931. gadam, kad Karlsonē aizgāja no aktīvā sporta, viņai diska mešanā Latvijā konkurences nebija. 1925. gadā Varšavā viņa ar 28,91 m ieguva otru vietu aiz pasaules rekordistes H. Konopackas (Polija). 1926.

gadā Gēteborgā un 1931. gadā Prāgā atsevišķajās sieviešu olimpiskajās sacensībās Karlsonē iekļuva gan finālā, bet izcīnīja sesto, rēsp. ceturto vietu.

1928. gadā olimpiskajās spēlēs Amsterdamā sievietēm vienīgā mešanu disciplīna bija disks. Pirms tam Der Leichtathlet kā favorītes uz medaļām minēja: 1. H. Konopacku (Polija) — 39,18 m, 2. M. Langi (Vācija) 35,28 m, 3. E. Karlsoni (Latvija) — 35,27 m. Treniņos latviešu sportistei disks jau lidoja pāri pat 38 m līnijai, bet pašās olimpiskajās sacensībās ļoti nepaveicās, un Karlsonē ar 30,60 m rezultātu ierindojās tikai 14. vietā.

Augstāk minētos 35,27 m latviete sasniedza 1927. gadā Vācijā, kad šis rezultāts atpalika tikai par 1 cm no toreizējā Vācijas rekorda un deva viņai sacīkstēs pirmo vietu.

Karlsones Latvijas rekordu 35,58 m 1937. gadā beidzot pārspēja liepājniecē Alise Smiltņiece, aizmetot disku 35,63 m tālu. Pēc tam viņa to laboja trīs reizes, sasniedzot 1940. gadā 36,94 m un pēc tam 37,95 m. Nav saprotams, kādēļ Latvijas sporta gada grāmatā 1944. gadam, kas bija oficiāls LSFKA izdevums, par Latvijas rekordu uzrādīts Smiltņieces 36,94 rezultāts, kamēr 1942. gada oficiālajā sarakstā figurē skaitlis 37,95 metri.

Pirmo reizi 37 m līniju (37,05) Smiltņiece pārsniedza jau 1938. gadā, bet aizsardžu meistarsacīkstēs, kādēļ valsts rekordu sarakstos tas neiekļuva.

Par otru tā laika izcilu diska metēju izvērtās Lavīze Pūce. Viņa vistālāk aizmeta 1939. gadā, starptautiskās sacīkstēs Vācijā (37,93 m), bet kaut kādu iemeslu dēļ šis sasniegums atzišanu neieguva. Te piebilstams, ka arī Karlsones 38,40 m, ko viņa 1928. gadā realizēja Rīgas hipodromā, par Latvijas rekordu neklūva tīri tehniskas formalitātes dēļ. 1939. gadā Helsinkos Pūce izcīnīja trešo vietu ar 33,96 m tālu raidījumu.

No neatkarīgās Latvijas diska metējām savu rezultātu vēlāk svešniecībā ievērojami uzlaboja Zinaida Ringenberga, sasniedzot 1952. gadā Jaunzēlandē 36,18 metrus.

LATVIJAS MEISTARES:

Elfrida Karlsonē (LJ)	1925-31
Elma Bušmanē (LSB)	1932
Eleonora Lukstiņa (ASK)	1933
Elma Bušmanē (LSB)	1934
Rasma Miķelsonē (LV)	1935
Lavīze Pūcē (LJ)	1936
Alisē Smiltņiecē (DzAP)	1937-39
Veronika Koluža	1940-41
Veronika Koluža (Daugavieši)	1942-43

Latvijas pirmrekordu 1,5 kg diskā 1923. gadā sasniedza E. Karlsonē ar 21,60 m, bet pēdējo viņai reģistrēja 1925. gadā 26,13 metri. Ar 1,241 kg smago ripu Karlsones pirmrekords bija 24,83 m (1923. gadā).

LATVIJAS REKORDA ATTĪSTĪBA (1 KG):

32,50	E. Karlsonē	1927
32,60	E. Karlsonē	1928
33,26	E. Karlsonē	1928
33,42	E. Karlsonē	1928
33,45	E. Karlsonē	1929
33,74	E. Karlsonē	1929
33,99	E. Karlsonē	1929
34,02	E. Karlsonē	1930
34,73	E. Karlsonē	1931
35,58	E. Karlsonē	1931
35,63	A. Smiltņiece	1937
35,78	A. Smiltņiece	1938
36,94*	A. Smiltņiece	1940
37,95*	A. Smiltņiece	1940

* Abi rezultāti publicēti kā pēdējie Latvijas rekordi

10 LABĀKĀS DISKA METĒJAS:

1.	Elfrida Karlsonē-Bērziņa (LSB)	38,40*	1928
2.	Alise Smiltņiece-Jūrmala (DzAP)	37,95*	1940
3.	Lavīze Pūce-Feldmane (LJ)	37,93*	1939
4.	Veronika Koluža (Reduta)	36,09	1936
5.	Rasma Miķelsonē-Vītola (LV)	35,29	1936
6.	Zenta Biriņa-Radiņa (LSB)	33,54	1937
7.	Ņina Koncē-Tomāse (US)	33,08	1938
8.	Lonija Koncē-Meldere (US)	33,04	1939
9.	Ruta Šēnfelde (Unions)	33,00	1936
10.	Zinaida Kočetkova-Ringenberga (LSB)	32,98	1939

Diska mešanā abrocīgi Latvijas pirmrekordu 1924. gadā ar 1,241 kg ripu sasniedza E. Karlsonē — 46,34 metri.

1926. gadā viņa 1,5 kg disku aizmeta 44,78 m, bet 1931. gadā ar 1 kg rīku sasniedza 62,02 m (35,58 + 26,44), kas pēc tam palika nelabots.

ŠĶĒPA MEŠANA

Šajā disciplīnā sievietēm pirmais oficiālais rīks, ko meta apmēram līdz 1926. gadam, bija 0,8 kg smagais vīriešu šķēps. Latvijas pirmrekordu 1922. gada 10. septembrī sasniedza ventspilniece Marta Zaķīte ar 21,09 m, bet 1923. gada beigās rekordiste bija valmieriete Alma Vanaga ar 23,49 metriem.

Pēc tam sekoja liels Elfridas Karlsones pārākums, kuŗa jau 1925. gadā, starptautiskās sacīkstēs Varšavā, izcīnīja ne tikai uzvaru, bet pārspēja arī toreizējo amerikānietes L. Raideles pasaules rekordu par 6 cm, sasniedzot 29,92 m tālumu. Latvijas meistarnosaukumu Karlsonē ieguva nepārtraukti no 1923. līdz 1931. gadam, kad viņa izbeidza aktīvās sporta gaitas.

Parallēli smagākajam šķēpam Latvijā tomēr jau pašā sākumā meta arī, tā saukto, sieviešu riku, kas svēra 0,6 kg. Un spriežot pēc tā laika preses atfere-
rējumiem, tas dažādās eksternās sacīkstēs bija daudz populārāks nekā oficiā-
lais šķēps. Bez tam vēl, laiku pa laikam, lietots arī 0,5 kg smags rīks.

Tādēļ tajā posmā ir mazliet grūtības izsekot Latvijas rekordiem, jo
avīzes, šķiet, ne vienmēr bijušas pietiekami uzmanīgas ar šķēpa svara atzī-
mēšanu. Tāpat vienā otrā gadījumā presē izsludinātais jaunais labākais sasnie-
gums, liekas, līdz LVS oficiāla protokola veidā nekad nav nokļuvis. Bet ja
arī būtu notikusi kāda kļūdīšanās, vispārējo ainu ir izdevies restaurēt samērā
labi, un nevienai sportistei pāri nav nodarīts.

Par otru starptautiskas klases šķēpa metēju trīsdesmito gadu vidū sāka
veidoties liepājniece Lavīze Pūce, kas bija pirmā latviete, kuŗa pārvarēja 40
m līniju. 1938. gadā 1. Eiropas sieviešu vieglatlētikas meistarsacīkstēs Vīnē
viņa reālizēja 40,20 m tālumu un palika piektā. Gadu vēlāk Pūce startēja
Vācijā un Somijā, kur ierindojās godalgotajās vietās.

Vēlāk Pūce savas spējas vēl ievērojami uzlaboja un, palikusi Latvijā, viņa
1947. gadā aizmeta 44,84 m, kas tajā laikā bija desmitais visu laiku labākais
rezultāts pasaulē. Vēlāk viņa sasniedza 47,78 m (1952. gadā).

LATVIJAS MEISTARES:

Elfrida Karlsone (LJ)	1923-31
Elma Bušmane (LSB)	1932
Lavīze Pūce (LJ)	1933-36
Olga Liepiņa (US)	1937
Lavīze Pūce (LJ)	1938-39
Lavīze Pūce	1940-41
Lavīze Pūce (Auseklis)	1942-43

LATVIJAS REKORDA ATTĪSTĪBA (0,6 KG):

23,65	E. Karlsone	1923
25,54	E. Karlsone	1923
25,89	A. Vanaga	1923
26,25	M. Zaķīte	1924
27,96	E. Karlsone	1924
28,80	E. Karlsone	1924
28,95	E. Karlsone	1924
29,68	E. Karlsone	1924
30,55	E. Karlsone	1924
30,97	E. Karlsone	1925
32,12	A. Vanaga	1927
34,55	E. Karlsone	1927
37,24	L. Pūce	1933
38,53	L. Pūce	1938
39,61	L. Pūce	1938
40,20	L. Pūce	1938
40,35	L. Pūce	1941

Latvijas vieglatlēšu grupa 1939. gadā. No kreisās A. Niklase, L. Leimane, Z. Ringenberga un I. Ūdre

10 LABĀKĀS ŠĶEPA METEJAS:

1. Lavīze Pūce-Feldmane (Auseklis)	40,46*	1942
2. Elfrida Karlsonē-Bērziņa (LSB)	37,62*	1926
3. Lonija Vinčova (15.LAP)	35,63	1937
4. Ruta Šēnfelde (Unions)	34,43	1937
5. Veronika Koluža (Daugavieši)	33,90	1944
6. Elma Bušmane-Skuja (LSB)	33,68	1937
7. Elza Libkovska (Unions)	33,28	1937
8. Olga Valaka-Liepiņa (US)	33,16	1938
9. Jūlija Chmizovska-Volfa (LSB)	32,71	1933
10. Alma Vanaga (Valm. SB)	32,12	1927

PIECCĪŅA

Pieccīņa vai cita veida daudzciņas Latvijas sākotnēji ļoti rosīgajā sporta darbības laikā sievietēm bija visai populāras, un tās bieži uzņēma vieglatlētiķas sacīkšu programmās (īpaši trīscīņu).

Pieccīņu pat ieskaitīja kā valsts meistarsacīkšu disciplīnu, paralēli izcīnot arī valsts prezidenta J. Čakstes dāvinātu ceļojošu balvu (atsevišķās sacensībās). 1924. gadā Latvijas meistarnosaukumu pirmo reizi ieguva liepājniece Anna Linkune. Nākamajā sezonā sacīkstes izpalīka, bet 1926. gadā uzvarēja Zinaida Liepiņa. Tolaik pieccīņas programmā ietilpa 60 m, 200 m, augstlēcšana, tāllēcšana un disks.

Pēc tam ilgus gadus latviešu vieglatlētes pieccīņā vairs nestartēja, un pirmo reizi oficiāli tā atkal notika tikai 1939. gadā, 24. septembrī, Rīgā.

Uzvarēja un Latvijas pirmrekordu sasniedza Olga Liepiņa (US) ar 2112 (pēc R. Dekšenieka tabulām) jeb 179 starptautiskā vērtējuma punktiem.

Liepiņas sasniegumu 1940. gadā pārspēja Zinaida Ringenberga ar 2421 punktu, kas arī palika Latvijas rekordu sarakstā. 1942. gadā Latvijas meistarnosaukumu izcīnīja Lavīze Pūce (Auseklis) ar 2156 un 1943. gadā Ringenberga (US) ar 2202 punktiem.

Ringenberga pēc tam svešniecībā pārspēja savu Latvijas rekordu — 2421 (234) punktu, sasniedzot Austrijā 1947. gadā 2580, resp. 250 punktu kopsummu.

Par daudzciņas popularitāti sākuma gados liecina, ka vismaz divas reizes (gan ar lielu uzsvāru, ka tas notiekot pavisam neoficiāli) rīkotas sacensības sievietēm desmitcīņā. 1923. gadā uzvarēja E. Karlsonē, otrā vietā ierindojās E. Lekse un trešajā J. Chmizovska. Šajās sacīkstēs radās arī jauns Latvijas „rekords” 50 m skrējienā (Lekse 7,3 sek.), bet drīzi pēc tam tas tomēr pilnīgi aizmirsās.

1924. gadā, jau startējot desmit dalībniecēm, atkal pārākā bija Karlsonē, kamēr nākamajās vietās izvīrījās Lizdiņa un Chmizovska. Sacensības desmitcīņā notika divās dienās šādās disciplīnās: 50 m, tāllēkšanā, lodē, augstlēkšanā, 200 m; 100 m, diskā, tāllēkšanā no vietas, šķēpā un 400 metros.

Latvijas sievietēu vieglatlētika bija viena no tām nozarēm, kas visai smagi izjuta starptautisku sacensību trūkumu, kaut latvietes izrādījās ļoti talantīgas un spējīgas sportistes. Trīsdesmito gadu beigās stāvoklis gan strauji uzlabojās, sevišķi 1938. un 1939. gadā.

Pati pirmā saskare ar ārzemju vieglatlētēm radās 1925. gada 20. un 21. jūnijā, Varšavā. Tur, startējot piecu valstu pārstāvēm, E. Karlsonē jau savās pirmajās starptautiskās sacīkstēs pārspēja pasaules rekordus šķēpa mešanā un lodes grūšanā. Bez tam viņa vēl izcīnīja četras otrās vietas (diskā, tāllēkšanā, augstlēkšanā un 80 m skrējienā). E. Krūmiņai toties 1000 m bija jāveic vienai pašai (3:33,6 min.), jo neviena pretiniece neradās.

1926. gada augustā Karlsonē, Liepiņa, Chmizovska un Krūmiņa startēja Gēteborgā pirmajās atsevišķās olimpiskajās sievietēu sacensībās vieglatlētikā. Dažu blakus apstākļu dēļ (ļoti grūts brauciens pāri jūrai un aklimatizācijas problēmas) cerētie panākumi izpalika, vienīgi Karlsonēi iekļūstot finālos diskā, šķēpā un lodē.

1931. gadā Latvija bija pārstāvēta arī otrās atsevišķajās sievietēu olimpiskajās sacīkstēs Prāgā, piedaloties E. Karlsonēi, Z. Liepiņai, un A. Daukšai. Karlsonē kvalificējās finālam diskā, ierindojoties ceturtajā vietā.

1942. gada Latvijas meistares vieglatlētikā. Staņislava Spruženiece (pa kreisi) un Zinaida Ringenberga

1. Eiropas sieviešu vieglatlētikas meistarsacīkstēs Vīnē, 1938. gadā, Lavīze Pūce ar izcīnīto piekto vietu šķēpā un sesto lodē, ieguva trīs punktus un izvirzīja Latviju devītajā vietā 16 valstu konkurencē.

Latvijas vieglatlētēm neatkarības laikā notika tikai divas valstu sacīkstes.

Pirmajās, 1927. gadā Varšavā, sacentās Austrija, Polija un Latvija. Spēkošanās notika pieccīņā (60 m, 200 m, tāllēkšana, diska un šķēpa mešana). Latvijas krāsas aizstāvēja Karlsonē, Chmizovska un Daukša. Latvietes izcīnīja pirmo vietu ar 10578,89 punktiem, atstājot otrā vietā Austriju (9980,69) un trešajā Poliju (8554,47).

Individuāli ar jaunu pasaules labāko sasniegumu uzvarēja Karlsonē (3872,8 punkti), otra bija austriete E. Perkausa, bet trešā atkal latviete Chmizovska. Karlsonē izcīnīja pirmo vietu šķēpa mešanā (33,84 m), otru diskā (31,98 m), trešo tāllēkšanā (4,76 m), bet 60 un 200 m veica 8,3, resp. 28,5 sek. Daukša (visām sacenšēm skrienot uz laiku) dalīja pirmo vietu 60 m (8,0 sek.) un 200 m (27,2 sek.). Chmizovska bija otrā šķēpa mešanā (29,66 m).

Otra valstu sacīkste notika tikai 1938. gadā, 26. augustā Rīgā, pret Lietuvu. Uzvarēja Latvija (56-34 p.), ko reprezentēja šādas vieglatlētes: 60 un 200 m A. Niklase ar L. Leimani; 80 m barjēras Z. Birīte un O. Liepiņa; 4×100 m stafetē A. Niklase, L. Leimane, Z. Birīte, J. Vaguloviča; tāllēkšanā O. Liepiņa un L. Vītola; augstlēkšanā O. Šveheimere un M. Jozepa; lodē un diskā L. Pūce ar A. Smiltņieci un šķēpā L. Pūce ar Z. Liberī.

Trīsdesmito gadu vidū sieviešu vieglatlētiku ietilpināja arī gadskārtējās Baltijas valstu studentu (SELL) sacīkstēs, kur latvietes vienmēr guva teicamus panākumus.

LATVIJAS SIEVIEŠU REKORDI VIEGLATLĒTIKĀ

60 m	A. Niklase	7,7	1940
80 m	A. Niklase	10,5	1939
100 m	L. Leimane-Gaile	12,4	1942
200 m	A. Niklase	26,2	1938
400 m	V. Kerstene-Kalniņa	62,5	1932
800 m	A. Daubere-Pumpura	2:23,8	1936
1000 m	A. Daubere-Pumpura	3:05,2	1936
4×60 m	LSB (I. Ūdre, Z. Ringenberga, L. Gaile, A. Niklase)	30,6	1939
4×100 m	LSB (I. Ūdre, Z. Ringenberga, L. Gaile, A. Niklase)	51,6	1939
80 m barjērās	L. Leimane-Gaile	12,5	1942
Tāllēkšanā	L. Leimane-Gaile	5,52	1942
Augstlēkšanā	M. Timma-Koro	1,515	1943
Lodes grūšanā	L. Pūce-Feldmane	12,39	1940
Lodē abrocīgi	A. Smiltiece-Jūrmala	21,68	1936
		(11,60+10,08)	
Diska mešanā	A. Smiltiece-Jūrmala	36,94	1940
Diskā abrocīgi	E. Karlsonē-Bērziņa	62,02	1931
		(35,58+26,44)	
Šķēpa mešanā	L. Pūce-Feldmane	40,35	1941
Pieccīņā	Z. Kočetkova-Ringenberga	2421*	1940
* Pēc R. Dekšeniēka punktu tabulām.			

VINGROŠANA

Pirmos ierosinājumus vingrošanas attīstībai Latvijā deva vāciešu un vēlāk čehu tirgotāji. Pirmie to atzina par ķermeniskās disciplīnas un spēju elementu, bet otri — par ķermeņa veselības un brīvības simbolu.

Sākumā rīdzinieki vingrošanu uzskatīja tikai par tādu modes lietu, bet 1862. gadā jau nodibinājās Rīgas vingrotāju biedrība (RVB) ar pirmo priekšnieku Antonu Fossu (1862-1867). Dalībnieku skaits itin drīzi pārsniedza 100.

1864. gadā RVB ieguva nekustamu īpašumu un pēc architekta Jāņa Bauņa projekta uzcēla Rīgā pirmo vingrošanas zāli (Vingrotāju ielā). 1903. gadā nodibinājās otra vingrotāju biedrība Āgenskalnā, kuŗa sešus gadus vēlāk Baldones ielā uzbūvēja vēl lielāku vingrotavu. Pēc tam zāles iekārtoja arī vairākās Rīgas skolās un politehnikumā.

1868. gadā Rīgā notikuši pirmie vingrošanas svētki, bet 1890. gadā RVB pārstāvji piedalījās ar labiem panākumiem starptautiskās sacīkstēs Vācijā, bet gadu vēlāk Pēterburgā, kur Viskrievijas meistarsacīkstēs rīdzinieki izcīnīja 12 no 18 godalgām.

1913. gada jūlijā Leipcigā notika pasaules vingrošanas svētki, uz kuŗiem sabrauca ap 50.000 dalībnieku ar 1500 biedrību karogiem. Rīgas pārstāvji, sacenšoties ar organizācijām ārpus Vācijas, ierindojās otrā vietā.

Īsi pirms pasaules kara Latvijas vingrotāji atkal startēja Pēterburgā, kur viņi izvirzījās galvgalā.

Kādu brīdi vingrotāju nodaļa pastāvējusi arī pie Rīgas latviešu biedrības (dib. 1868. gadā), bet, liekas, dalībnieku trūkuma dēļ darbību izbeigusi.

Neatkarīgajā Latvijā pirmās vingrošanas sacensības notika jau 1920. gadā 1. Vispārējo sporta svētku ietvaros. Piedalījās divas grupas — Latviešu jaunatnes savienība (LJS) un Makkabi, pēc preses ziņām „abām gūstot līdzīgus panākumus”. Individuāli startējuši seši dalībnieki, pirmo vietu izcīnot E. Fišeram (RVB), otru F. Fitleram (RVB) un trešo A. Lukstiņam (RGSK).

Nākamajā gadā notika 1. Armijas vispārējie sporta svētki, kuŗos ietilpa arī vingrošana. 1922. gada jūnijā rikoja pirmos Latvijas jaunatnes svētkus, neizpaliekot vingrošanas demonstrējumiem. Pēc tam oktobrī RVB notika 60 gadu jubilejas sacīkstes, kuŗās piedalījās arī Tartū vācu vingrotāji.

1924. gadā LSOA nolēma atbalstīt 1. Latvijas vingrošanas svētkus un līdz ar to pirmo valsts meistarsacīkšu rīkošanu vingrošanā. Piedalījās ap 200 sportistu no RVB, LJS, AVSB, ASK, LV, Makkabi un citām organizācijām.

Individuāli meistarklasē uzvarēja Ulrichs (RVB), 2. Retters (RVB), 3. Kalniņš (RVB). Sievietēm 1. Kartovska (RVB), 2. Kāne (Makkabi), 3. Andersone (LJS); 2. klasē vīriešiem 1. Palde (LJS), sievietēm 1. Andersone (LJS).

Piebilstams, ka ne Latvijas, ne Rīgas meistarsacīkstes vingrošanā nenotika regulāri katru gadu. Pēc 1924. gada vingroja atkal 4. Vispārējos sporta svētkos 1927. gadā, kad pirmo reizi parādās Latvijas vingrotāju biedrības (LVB) vārds (trīscīņā ierindojoties trešajā vietā, pirmo un otru dalot RVB ar AVSB). Pēc tam divus gadus vēlāk notika pirmās Rīgas meistarsacīkstes.

Šajās sacensībās meistarklasē vīriešiem uzvarēja H. Ulrichs (RVB), bet sievietēm E. Rozenberga (RVB); 2. klasē vīriešiem A. Konstants (LVB) un sievietēm E. Plato (LVB).

Tajā gadā RVB dāvināja ceļojošu balvu, ko pati arī ieguva pēc trīskārtējas uzvaras no 1929. līdz 1931. gadam.

1933. gadā LSOA valsts 15 gadu neatkarības svētkos ar nopelnu nozīmēm apbalvoja šādus vingrotājus: Herbertu Ulrichu (RVB), Alfredu Alslēbenu (AVSB), Jāni Malovku (LVB), Leopoldu Suki (LVB), Edīti Milleri-Rozenbergu (RVB), Elzu Plato-Paldi (LVB) un Irmu Grinbergu (LVB).

Vīriešiem meistargodā galvenajā klasē neatkarības laikā bija tikai trīs vingrotāji. No 1924. līdz 1933. gadam, regulāri piedaloties visās sacensībās, cik tās notika, pat ne reizi neuzvarēts, aktīvās sporta gaitas izbeidza Herberts Ulrichs (RVB). Vingrot viņš bija sācis 1901. gadā un 1916. gadā izcīnīja Maskavas meistarnosaukumu. Atgriezies Latvijā 1923. gadā, Ulrichs tūlīt iestājās RVB, kuŗai palika uzticīgs visā savā vingrotāja karjēras laikā.

1928. gadā Ulrichs piedalījās vingrošanas svētkos Ķelnē, bet divus gadus vēlāk Štutgartē, kur, startējot vidējā klasē (līdz 40 gadu vecumam), 600 dalībnieku konkurencē ierindojās 33. vietā.

Pēc tam meistartitulu ieguva Leopolds Suki (LVB), kas bija pārākais 1934. gada Rīgas meistarsacīkstēs un 6. Vispārējos sporta svētkos gadu vēlāk.

1936. gadā Rīgas meistarsacīkšu uzvarētāju sarakstā pirmo reizi savu vārdu ierakstīja Roberts Senakols (LVB). Līdz 1934. gadam viņš vingroja SSS, kur bija sasniedzis jau itin labu gatavību. Senakols palika nepārspēts līdz pēdējām neatkarīgās Latvijas meistarsacīkstēm 1939. gada 9. un 10. decembrī, kuŗas ietilpa arī 7. Vispārējo sporta svētku programmā.

Meistarklasē 1. R. Senakols (LVB), 2. E. Daģis (LVB), 3. T. Ribakovs (15.LAP); 1. klasē 1. U. Šponbergs (LVB), 2. V. Stūris (LAS), 3. J. Ronis (LVB); 2. klasē 1. V. Kauliņš (LAS), 2. L. Savičs (LAS), 3. L. Pavlovs (LAS); 3. klasē 1. E. Jēkabsons (LAS), 2. A. Lucis (LAS), 3. K. Irbeņkiņs (LVB).

Latviešu jaunatnes savienības fiziskās audzināšanas sekcijas vingrotāji 1923. gadā Esplanādes laukumā. Stāv pirmās pa kreisi grupas vadītājs Voldemārs Cekuls

Vācu okupācijas laikā Latvijas labākā vingrotāja nosaukumu izpelnījās liepājnieks Jānis Miezītis (Olimpija), pārspējot Rīgas meistaru Jāni Roni (US).

Sievietēm visilgāk meistargodā, no 1929. līdz 1937. gadam, sabija Edīte Millere-Rozenberga (RVB), kas sāka vingrot 13 gadu vecumā. Viņa startēja arī ārzemēs. 1933. gadā vispārējos vingrošanas svētkos Štutgartē Rozenberga savā grupā individuāli izcīnīja uzvaru. Arī gadu vēlāk vispasaules vācu jaunatnes vingrošanas svētkos Nirnbergā viņa septiņcīņā ierindojās vienā no galv gala vietām.

Nākamā meistare kļuva Zenta Zariņa-Griķe (LVB), kas uzvarēja 1938. gada Rīgas meistarsacīkstēs (notika 1939. gada pašā sākumā), bet pēc tam 1939. gada Latvijas meistarsacīkstēs pirmo vietu izcīnīja Klaudija Juchnēvica-Sprūde (LVB), atstājot otrā vietā Annu Lilisoni (LAS) un trešajā Ainu Preisu (LAS).

Sievietēm 1. klasē: 1. L. Skujeniece (LVB), 2. N. Vīra (LVB), 3. V. Feldmane (LAS); 2. klasē: 1. D. Lazdiņa (LVB), E. Treistere (LVB), 3. H. Rubule (LVB).

Vingrošanas sporta sekmēšanai 1937. gadā pirmo reizi notika Rīgas-Liepājas pilsētu sacīkste Liepājā un otru reizi nākamajā gadā Rīgā. Abos gadījumos uzvarēja rīdzinieki, iegūstot Liepājas pilsētas ceļojošo balvu. 1938. gadā uzvarētājiem vingroja Senakols, Toklins, Retlofs, Šponbergs, Gešmanis, Monokandiloss, Koškīns un Kipe, bet liepājniekiem Malovka, Ribakovs, Miezītis, Puchovs, Matēvičs, Hermanis, Tode un Jēkabsons. Individuāli labākie bija Rīgai Roberts Senakols un Liepājai Jānis Malovka.

Pēc tam vācu okupācijas laikā Liepājas vingrotāji pārspēja rīdziniekus.

Rīgas vingrošanas meistarstacikļu dalībnieki un treneri 1930. gadā

Latvijas vingrotāju biedrības aktīvie dalībnieki 1928. gada rudenī Rīgas pilsētas 1. ģimnazijas vingrotavā. Vidū priekšā vadītāji Aleksandrs Ozoliņš, aiz viņa Voldemārs Cekulis

1935. gadā akadēmiskajās pasaules meistarsacīkstēs Budapeštā vingrošanā piedalījās arī Latvijas studentes: Mirdza Martinsone-Turķe, Lidiņa Ozoliņa-Tauriņa, Margarita Otlane-Bušā, Lidiņa Vītola-Krauja un Valentīna Pusule-Maike. Vienību vērtējumā Latvija ierindojās otrā vietā, pārspējot beļģietes, bet zaudējot ungārietēm. Individuāli Ozoliņa bija ceturta, Martinsone piekta un Otlane septīta.

Arī divus gadus vēlāk Parīzē latvietes atkal bija dalībnieču vidū un šoreiz izcīnīja studentu pasaules meistarnosaukumu kā starp vienībām, tā individuāli. Lidiņa Ozoliņa un Taisa Tuča dalīja pirmo un otro vietu, bet Lidiņa Vītola sekoja kā trešā.

No starptautiskiem notikumiem vēl atzīmējams, ka 1932. gadā Rīgā viesojās somu vingrotāji. Divus gadus vēlāk LVB pārstāvji aizbrauca uz Igaunijas sporta svētkiem, bet 1938. gadā Roberts Senakols, Ēriks Daģis, Udo Šponbergs un Jānis Malovka ltn. Millera vadībā piedalījās Somijas vingrošanas svētkos Helsinkos.

Pašu latviešu vingrošanas sākotnējā attīstība visciešāk saistīta ar 1917. gadā dibināto Latviešu jaunatnes savienību, pie kuņas pastāvēja fiziskās audzināšanas sekcija. Jau 1920. gadā tajā vingroja ap 15 vīriešu un 10 sievietes, un nodarbības vadīja Vilis Bernsons. Sekcijas vadītājs bija Augusts Pelāns, tad Ēvalds Palde un pēc tam Alfons Putriņš.

1921. gada rudenī LJS vingrošanas vadību pārņēma Voldemārs Cekuls, kas tikko bija atgriezies no Krievijas. Speciālo izglītību fiziskajā audzināšanā viņš bija guvis Maskavā un tūlīt enerģiski ķērās pie vingrošanas sporta organizēšanas un propagandēšanas, lielu vērību pievēršot skolām.

Cekulam šajā darbā nāca talkā vingrošanas skolotāji un fiziskās audzināšanas speciālisti Jūlijs un Vilis Bernsoni, Arturs Grīnblats, Aleksandrs Ozoliņš, Andrejs Apše (Jelgavā), Roberts Ķirkums (Cēsīs), Aleksandrs Švedrēvics (Rēzeknē) u.c. Ar skolām Cekulam bija tieša saskare kā Izglītības ministrijas inspektoram.

Pēc kāda laika LJS vingrošanas vadību pārņēma A. Ozoliņš. Bet tā kā savienība fiziskās audzināšanas sekciju atbalstīja aizvien mazāk, kas atsaucās arī uz nodarbībām, tad radās doma par pilnīgi jaunas organizācijas dibināšanu.

1927. gadā izveidojās Latvijas vingrotāju biedrība (LVB), kuŗas pirmais priekšnieks bija Aleksandrs Ozoliņš, tad ilgus gadus Voldemārs Cekuls, bet pašā pēdējā laikā Alfons Putriņš. 1940. gadā LVB likvidēja. Vācu okupācijas laikā LVB darbību atjaunoja, gan vairs tikai kā „Latviešu vingrotāju biedrība”. Pirms kuŗa LVB biedru skaits bija ap 300. Vingrošanas sekcijas pēdējos gados darbojās arī Auseklīm, US un Valmieras sporta biedrībai Ringolda Upatnieka vadībā.

Lai rosinātu un veicinātu vingrošanu Latvijā, jau LJS un vēlāk LVB katru gadu vairākas reizes sūtīja vingrotāju grupas uz provinci, kur tās uzstājās ar demonstrējumiem.

Ar vingrošanu regulāri nodarbojās arī 1923. gadā dibinātie Latvijas vanagi, kur kādu laiku trenētājs bija Aleksandrs Miezītis, kas pasniedza rīta vingrošanu Rīgas radio un bija aktīvs fiziskās audzināšanas instruktors policijā.

Sacīkstēs dažkārt piedalījās Rīgas garnizona (ASK) obligātajā dienestā iesauktie vingrotāji. Tur galvenie apmācītāji bija vltņ. A. Lukstiņš un pltn. K. Kauke-Dauge.

Arī SSS organizācijai (līdz 1934. gadam) bija vingrošanas sekcija, kur starp pasniedzējiem darbojās aktīvs vieglatlēts un fiziskās audzināšanas skolotājs V. Ozols.

Liepājā trīsdesmito gadu otrā pusē ļoti intensīvu darbību attīstīja J. Malovka, kuŗas rezultātā liepājnieki vēlāk kļuva līdzvērtīgi galvaspilsētas vingrotājiem.

Vāciešiem savukārt tādi paši šī sporta veida entuziasti bija abu Rīgas vācu ģimnaziju vingrošanas skolotāji E. Fišers un O. Ķivuls. Piebilstams, ka daudz vecākās vācu biedrības — RVB un AVSB — arvien bija atsaucīgas latviešu vingrotājiem ar padomu un atbalstu, palīdzot arī trenēšanā.

Pēdējos neatkarības gados vingrošanu ļoti plaši izvērsa aizsargu organizācija un mazpulki, rīkojot vingrošanas skates un savas meistarsacīkstes. Pirmās aizsargu meistarsacīkstes notika 1939. gadā, un vīriešu un sieviešu vienību kopvērtējumā uzvarēja 17. Rēzeknes aizsargu pulks. Tāpat rēzeknieši

Latvijas vingrotāju biedrības auguma vingrošanas vīriešu un sieviešu grupas ar vadītāju A. Ozoliņu 1939. gadā

palika nepārspēti 1940. gadā, kad otru vietu ieguva 11. Tukuma AP, bet trešo 5. Rīgas AP.

1938. gadā V. Cekula ierosmē nodibināja Latvijas vingrotāju savienību (LVS) un viņu pašu ievēlēja par priekšnieku. Sacīkšu vadītājs savienībā bija A. Ozoliņš, sekretārs J. Staško, bet tiesnešu kolleģijas vadītājs H. Ulrichs. Tā paša gada 25. oktobrī sākās obligātā vingrošana Latvijas universitātes studentiem, kamēr skolās un bruņotajos spēkos tā bija uzņemta mācību programmās ar pirmajiem neatkarības gadiem.

Pie LVS nodibināja arī atsevišķu sieviešu vingrošanas sekciju, kuņas vadībā izraudzīja E. Karlsoni, V. Priedīti, E. Krūmiņu, H. Grēningu, I. Matelsoni, Z. Griķi, Z. Šnakenburgu, L. Koziku un M. Kupferu.

Tāpat noorganizēja vingrošanas skolotāju sekciju, kuņas prezidijā darbojās A. Grīnblats, E. Karlsons, A. Buks, E. Ārvaldis, kamēr provincē bija paredzēts izraudzīt pilnvarniekus.

LVS paspēja vēl sarīkot līdz tam plašāko un iespaidīgāko vingrošanas skati Latvijā, kas notika Rīgas Sporta namā 1940. gadā, no 18. līdz 20. martam. Pēc tam mēnešraksts Fiziskā kultūra un sports rakstīja: „Ar šo skati mēs esam izturējuši pārbaudījumu, lai kā līdzvērtīgi darba darītāji un veicēji varētu nostāties blakus lielajiem ārzemēs rīkotajiem sarīkojumiem”.

Pēdējos gados ar vingrošanu galvaspilsētā nodarbojās šādas organizācijas: LVB, RVB, LAS, AVSB, LAO, US, ASK, LV, Amatieris, RKSK-Sokoli u.c. 1939. gadā Latvijas meistarsacīkšu dalībnieku skaits tuvojās 200.

VOLEJBOLS

Volejbols, kas tāpat kā basketbols izgudrots ASV, tikai četrus gadus vēlāk (1895.), Latvijā ieradās reizē ar amerikāņu YMCA darbiniekiem.

Pašas pirmās volejbola sacīkstes notika gandrīz vienlaicīgi 1921. gadā Rēzeknē un Rīgā. 17. jūlijā YMCA pieveica 9. Rēzeknes kājnieku pulku, bet pēc tam galvaspilsētā Viestura dārzā, 28. jūlijā, sacentās četri volejbola sastāvi. Divas vienības uzstādīja YMCA un tāpat divas Valdības pils komandantūras kareivji. YMCA I uzvarēja VPKK I 15-14, 15-7, bet pēc tam latviešu kaņavīri revanšējās, pieveicot imkiešus trijos setos.

Sākumā šīs spēles populārizēšanā daudz darīja YMCA instruktors Žanis Dzenis. Volejbolu spēlēja Rīgas amatnieku biedrībā un Radio ielā pie pasta, kur YMCA ierīkoja laukumus. Pils sardze vingrinājās Čakstes laukumā un drīzi volejbolu spēlēja Rīgas vingrotāju biedrības zālē. Šo spēli uzņēma arī fiziskās audzināšanas instruktoru kursu programmā armijā.

Nenoliedzami ļoti daudz nopelnu volejbola populārizēšanā Rīgā starp skolēniem bija skolotājam Mieriņam, kas sākumā vadīja darbdienu pievakarēs dažādas sporta nodarbības un rotaļas Esplanādē (Vienības laukumā), bet vēlāk pie Grīziņkalna.

Pirmā publiski izziņotā demonstrācija volejbolā notika 1923. gadā, Jaunekļu kristīgās savienības sastāvam spēlējot pret vienību, kas sevi bija nodēvējusi par Melno roku. Gadu vēlāk JKS rīkoja turnīru, kurā sacentās vienības ar tādiem nosaukumiem kā Sekretāri, Viktorija, Zvaigzne u.c. Notika arī pirmās vidusskolu volejbola jeb lidojošās balles (arī lidlodes) — kā to sākumā dēvēja — meistersacīkstes, piedaloties astoņām ģimnazijām.

1925. gadā JKS turnīrā jau pieteicās 30 vienību. Pieaugušo grupā uzvarēja Pelikāns (Greiners, Luiss, Strazdiņš, Brēdersons, Grasis-Kuziks, Dzenis), bet zēniem Hou-Hou (Baumanis, Birkenfelds, Blaubergs, Steķis, Strupels, Lasis). Nākamajā gadā pārākais bija Kerčaks ar Baumani, Šadeiko, Zvirgziņu u.c. ierindā. Turpinājās arī vidusskolu meistersacīkstes ar vēl lielāku dalībnieku skaitu.

Par spīti šai acīm redzami visai lielajai volejbola populāritātei un pat itin dzīvīgiem JKS sakariem ar igauņiem, šīs spēles attīstība bija samērā gausa. Liekas, ka kļūda jau bija tā, ka volejbolu pakļāva Latvijas basketbola

1932. gada Latvijas meistarvienība volejbolā Universitātes sports. No kreisās V. Maike, V. Elmūts, K. Sleicers, J. Tiltiņš, A. Jansons un M. Cirulis

savienībai, kuŗas galvenās intereses, dabiski, bija vērstas pavisam citā virzienā. Otrs, kas jāuzskata par sevišķi kļūmīgu soli, bija 1930. gada lēmums, ka volejbolu un basketbolu var spēlēt tikai no vienas biedrības. Tas automātiski piespieda nodarboties ar volejbolu gandrīz tikai basketbolistus, kas to uzskatīja tomēr, vairāk vai mazāk, vienīgi par blakus nodarbību.

Stāvoklis gan ievērojami mainījās trīsdesmito gadu otrā pusē, kad arī volejbolā bija izveidota atsevišķa virslīga un vairākas zemākās klases, rīkojot sacensības pārejai no vienas grupas otrā. Pie savas savienības volejbolisti neatkarīgā Latvijā tomēr netika. Tādu nodibināja tikai, Roberta Plūmes vadītā, Latvijas sporta un fiziskās kultūras apvienība vāciešu okupācijas laikā, vispirms vadību uzticot Jānim Peludem, ko vēlāk pārņēma Kārlis Šleicers.

Varētu piebilst, ka, piemēram, 1937. gadā Latvijas meistarsacīkstēs piedalījās jau 44 vīriešu un 16 sieviešu volejbola vienības.

Blakus Rīgai par otru ļoti nozīmīgu volejbola centru jau samērā drīzi izveidojās Liepāja. Te lieli nopelni bija Liepājas ģimnazijas fiziskās audzināšanas skolotājam Nikolajam Vāverem, kas prata par šo spēli ieinteresēt savus audzēkņus, kaut pats nekad nebija aktīvs spēlētājs.

Gadu ritumā no Liepājas uz galvaspilsētu, sākot studijas, pārnāca vesela rinda izcilu volejbolistu, pie kam galvenais ieguvējs vienmēr bija US: Edgars Ruja, Haralds Karlsons, Alfreds Kiršfelds, Voldemārs Elmūts, Voldemārs

Vinkmanis, Oskars Krauze, Miervaldis Cīrulis, Viktors Jēkabsons-Birznieks, Argods un Vidvuds Fricsoni, Teodors Grinbergs, Juris Silarājs u.c. Liepājas skolēni bija pat tik spēcīgi, ka 1930. gadā tās valsts ģimnazija pilnā sastāvā reprezentēja Liepāju sacensībā pret Rīgas izlasi, gan zaudējot 15-17, 5-15.

Latvijas meistarsacīkstes volejbolā (tikai vīriešiem) sākās 1926. gadā, kad visai pārliecinoši uzvarēja JKS. Šo pārākumu JKS paturēja līdz 1934. gadam, izcīnot meistarnosaukumu pavisam astoņas reizes. Šajā ilgajā „valdīšanas” laikā vienības krāsas aizstāvēja Jānis un Pēteris Augusti, Eižens Dupurs, Nikolajs Šenbruns, Georgs Raudzeps, Vilis Samtiņš, Ādolfs Grasis, Jāzeps Šadeiko, Valdemārs Baumanis, Jānis Dumpis, Jānis Kļaviņš, Aleksandrs Mālmeistars, Augusts Raubēns, Kārlis Sātiņš, Andrejs Bērziņš, Gustavs Siliņš.

Pirmo reizi JKS uzvaru sēriju pārtrauca US 1932. gadā, izcīnot meistargodu šādā sastāvā: Voldemārs Elmūts, Miervaldis Cīrulis, Kārlis Šleicers, Viktors Maike, Jānis Tiltiņš, Edgars Ruja, Arvīds Jansons, Alfreds Kiršfelds.

Pēc tam — 1933. un 1934. gadā — turpinājās JKS panākumi, bet 1935. gadā meistargodā atkal tika US ar šādiem spēlētājiem: Voldemārs Elmūts, Miervaldis Cīrulis, Viktors Maike, Edgars Ruja, Argods Fricsons, Viktors Jēkabsons-Birznieks, Arturs Kriekis.

Nākamajā gadā pirmo reizi Latvijas meistarnosaukumu izcīnīja LSB, kas šo titulu vairs neatdeva līdz pat 1939. gadam. LSB vienībai šo panākumu sēriju kaldināja Ernests Ķivītis, Jānis Pelude, Voldemārs Slava, Uldis Ģermanis, Voldemārs Smits, Pēteris Breikšs, Jānis Graudiņš, Pēteris Kazāks, Harijs Kalniņš, Arvīds Ješiņš, Jūlijs Kazāks-Druvietis, Krūze.

Sportā, protams, nekas nav pastāvīgs. Agri vai vēl, uzplūdiem seko atplūdi. Un tieši tā notika ar JKS. 1938. gada Latvijas meistarsacīkstēs šī kādreiz izcilā vienība palika pēdējā vietā. Sacensībā ar 1. līgas uzvarētāju LV „imkieši” palika zaudētājos un bija spiesti virslīgu atstāt, kur vairs arī neatgriezās. LV šo panākumu guva Kārlis Sātiņš, Andrejs Bērziņš, Hermanis Riekstiņš, Gustavs Siliņš, Argods un Vidvuds Fricsoni, Juris Balodis, Bruno Kviesis, Kampe, Kaniņš, to vidū daudz bijušie JKS spēlētāji.

Kad 1942. gadā atjaunojās Latvijas meistarsacīkstes volejbolā, sacīkšu ciklā nu jau bija iesaistīta arī province. Spēcīgākās galvaspilsētas vienības brauca cīnīties ar atsevišķo apgabalu uzvarētājiem, un sekmīgākās tad sacentās čempiona titula dēļ. 1942. un 1943. gadā meistarnosaukumu izcīnīja US, kuŗā tad spēlēja Voldemārs Elmūts, Kārlis Šleicers, Uldis Ģermanis, Orests Cipsts, Elmārs Strautnieks, Arvīds Pētersons, Jānis Pelude, Alfreds Hermanovskis, Jānis Tiltiņš, Voldemārs Paegle, Harijs Panders.

Orests Cipsts savas spēlētāja gaitas sāka LJ. Kuŗa laikā viņš jau samērā ātri krita austrumu frontē un drīzi pēc tam nodibināja Cipsta piemiņas kausu, kuŗa izcīņā divus gadus pēc kārtas (1943. un 1944.) uzvarēja VEF (Aleksandrs Bergs, Oskars Sīpols, Arvīds Ristamecs, Leons Rozentāls, Voldemārs Slava, Aleksandrs Pogiņš, Visvaldis Jansons, Magnuss Kārklīņš, Johans Techts, Augusts Daugūlonoks, Jānis Gecs, Ēriks Avotiņš).

Četrās reizes Latvijas meistarnosaukumu volejbolā izcīnīja Latvijas sporta biedrība. No kreisās E. Kīvītis, Krūze, A. Ješiņš, H. Kalniņš, J. Pelude, nenoskaidrots, P. Kazāks un V. Slava

Šajā periodā ļoti spēcīgas volejbola vienības vēl bija Startam (Aleksis Ailis, Pēteris Skrastiņš, Arvīds Žeibe, Jānis Zebeliņš, Jānis Ritums, Eduards Klīve, Voldemārs Blicavs) un Daugaviešiem (Kārlis Sātiņš, Andrejs Bērziņš, Pēteris Kazāks, Jānis Graudiņš, Tāļivaldis Bachmanis, Roberts Berglands, Juris Hāzners, Elmārs Krūka, Ilmārs Rupners). Abas šīs izlases pa reizei tika Rīgas meistara godā. Tāpat atzīmējams Amatieris, kā galvenie balsti bija Lejēns, Bensons, Kļimovs, Blūms.

Blakus Latvijas un Rīgas meistarsacīkstēm pie lielākajiem kārtējiem volejbola sarīkojumiem jāpieskaita regulārie JKS rudens turnīri un vasaras turnīri Rīgas jūrmalā, kuŗi sākās trīsdesmito gadu otrā pusē un risinājās Dubultu un Mellužu vidusskolu teicamajos laukumos.

Bez tam vēl atsevišķas meistarsacīkstes notika aizsargiem, Latvijas vanaģiem, valsts un pašvaldību ierēdņiem, arodbiedrībām, studentiem (Latvijas universitātes un korporāciju meistarsacīkstes), vidusskolām, skautiem un citiem.

Sākot ar 1931. gadu, volejbolu uzņēma arī Latvijas vispārējo sporta svētku programmā. Vīriešiem 1931. gadā uzvarēja JKS, 1935. — US, 1939. — LSB.

Komunistu okupācijas laikā, t.i. 1941. gadā, uzvarēja Spartaks (LSB sastāvs, papildināts ar bijušajiem US spēlētājiem Elmūtu, Ģērmani un Čiruli).

LATVIJAS VĪRIEŠU VOLEJBOLA MEISTARI

1926. gadā	—	JKS
1927. gadā	—	JKS
1928. gadā	—	JKS
1929. gadā	—	JKS
1930. gadā	—	JKS
1931. gadā	—	JKS
1932. gadā	—	US
1933. gadā	—	JKS
1934. gadā	—	JKS
1935. gadā	—	US
1936. gadā	—	LSB
1937. gadā	—	LSB
1938. gadā	—	LSB
1939. gadā	—	LSB
	—	
1942. gadā	—	US
1943. gadā	—	US

Pirmā starptautiskā volejbola sacīkste notika, tieši tāpat kā basketbolā, 1923. gadā Tallinā, kad tur viesojās JKS basketbolisti. Igaunī uzvarēja 15-1, 15-7.

Pēc tam, 1924. gada 3. un 4. janvārī, Rīgā ieradās igauņi. Pirmajā dienā notika Rīgas un Tallinas pilsētu sacīkste, kas beidzās ar ziemeļu kaimiņa volejbolistu pārliecinošu uzvaru 15-1, 15-1. Nākamajā dienā otra spēkošanās arī pauda lielu ciemiņu pārkumu (15-3, 15-0).

Šis Igaunijas volejbolistu nospiedošais pārsvars pēc tam turpinājās ļoti ilgi, un tikai pašos pēdējos neatkarības gados izdevās sasniegt kaimiņu spēles līmeni un reizēm to ne tikai nopietni apdraudēt, bet pat uzvarēt.

Atzīmējot vēl dažas sacensības pret igauņiem, Rīgas JKS un LNJS sastādītā 1925. gadā zaudēja Tallinas pārstāvjiem 6-15, 5-15. Nākamajā gadā igauņu studentu vienība Unitas uzvarēja JKS (Šenbruns, Kļaviņš, Āberbergs, Dupurs, Ozols, Buks) 16-14, 15-1. 1928. gadā JKS (N. Šenbruns, A. Grasis, J. Augusts, V. Samtiņš, E. Dupurs, J. Kļaviņš) zaudēja Tartū NMKŪ 3-15, 5-15 un Tallinas NMKŪ 15-3, 13-15, 8-15. 1930. gadā Tallinas Kalevs uzvarēja JKS 15-2, 15-8. 1931. gadā Tallinas NMKŪ pārspēja US 15-11, 15-12 un pēc tam JKS 12-15, 15-10, 15-4. Tajā pašā gadā US sacentās ar Igaunijas skolēniem un arī zaudēja, gan trijos setos. 1932. gadā Tartū NMKŪ pieveica JKS 15-11, 15-13. 1933. gadā Tartū NMKŪ, kā pēc tam rakstīja Latvijas Sargs, „rotalādamies” uzvarēja US 15-5, 15-10 un JKS 15-4, 19-17.

Studentu pasaules meistarsvīnība volejbolā 1939. gadā atceļā no Monako. Starptautisko notikumu dēļ sportistiem mājās bija jābrauc pa apkārceļu caur Stokholmu. No kreisās A. Pētersons, A. Hermanovskis, K. Šleicers, I. Laukēvics, U. Ģermanis un V. Elmūts

Atskaitot 1925. gadu, ja volejbolā reprezentējās Rīga, to pārstāvēja tikai vienas biedrības spēlētāji (JKS), bet 1933. gadā pirmo reizi notika Rīgas un Tartu sacensība, kurā latvieši uzstājās ar sastādītu vienību. Tajā bija izraudzīti Eižens Dupurs, Jānis Kļaviņš, Kārlis Sātiņš, Andrejs Bērziņš (visi JKS), Pēteris Kazāks, Jūlijs Kazāks-Druvietis, Jānis Pelude, Voldemārs Slava (LSB) un Voldemārs Elmūts ar Miervaldi Cīruli (US). Rīdziniekiem ļoti bieži mainot spēlētājus, uzvarēja igauņi 7-15, 15-7, 15-8.

1935. gadā US sacentās pret Tartu universitāti un vispirms zaudēja 13-15, 14-16, bet otrā dienā guva uzvaru 14-16, 16-14, 15-10. Tas tomēr nebija pats pirmais latviešu panākums pret sīkstajiem igauņiem. 1927. gadā Kopenhāgenā notika pasaules YMCA salidojums, kur notika arī volejbola turnīrs. Latvijas JKS sešnieks, kurā spēlēja E. Dupurs, J. un P. Augusti, N. Šenbruns, A. Grasis, J. Kļaviņš un V. Samtiņš, pieveica Angliju 2-0, tad Čehoslovākiju 2-1 un finālā arī Igauniju 2-0 (15-4, 15-10).

Par neatkarīgās Latvijas volejbola vislielāko panākumu tomēr jāuzskata studentu izlases uzvara akadēmiskajās pasaules meistarsacīkstēs 1939. gadā Monako. Tur latvieši vispirms pārspēja Brazīliju (2-0), tad tikai ar lielām grūtībām Franciju (2-1), bet finālā Igaunijas „milžus” divos setos, pie kam pēdējā rezultāts bija 16-14. Šīs vienības sastāvā spēlēja Voldemārs Elmūts (US), Uldis Ģermanis (US), Kārlis Šleicers (US), Arvīds Pētersons (US), Alfreds Hermanovskis (LJ) un Indulis Laukēvics (Starts).

Bija arī vēl citi gadījumi, kad starptautiskajā saskarē Latvijas universitāti nereprezentēja tikai US, bet sastādītā, pieaicinot labākos studentu spēlētājus arī no citām biedrībām. Tā, piemēram, 1938. gada jūnijā Rīgā viesojās Polijas volejbola meistarvienība Viļņas studentu izlase AZS. Tai pretim stājās K. Šleicers, A. Pētersons, J. Silarājs, Untāns (visi US), H. Kalniņš (LSB) un A. Bērziņš (LV), kuņi pieveica ciemiņus 15-13, 1-15, 15-10.

Citā reizē Latvijas studenti pārspēja Rīgā poļu studentus no Varšavas, cīnoties atkal šādā sastāvā: V. Elmūts, M. Cīrulis (abi US), J. Pelude, U. Ģērmanis (LSB) un A. Ailis, J. Ritums (LAS).

Pēc igauņiem un poļiem visciešākais kontakts latviešiem bija ar Čehoslovākijas volejbolistiem, ar kuņiem spēku samērs bija aptuveni līdzīgs. Volejbola sacensības arī gandrīz vienmēr notika, braucot ārzemju turnejās basketbola vienībām (US, JKS), bet tajās reizēs tam daudz vēribas neveltīja un sastāvu izraudzīja galvenokārt no basketbolistu vidus.

1938. gadā volejbolu uzņēma pirmo reizi SELL sacensībās, kas notika Kauņā. Igaunī tad nestartēja, bet Latvija uzvarēja Lietuvu 15-11, 15-6. Latviešu izlasē spēlēja K. Šleicers, J. Tiltiņš, V. Elmūts, M. Cīrulis, J. Silarājs, J. Briedis (visi US) un O. Cipsts (LJ).

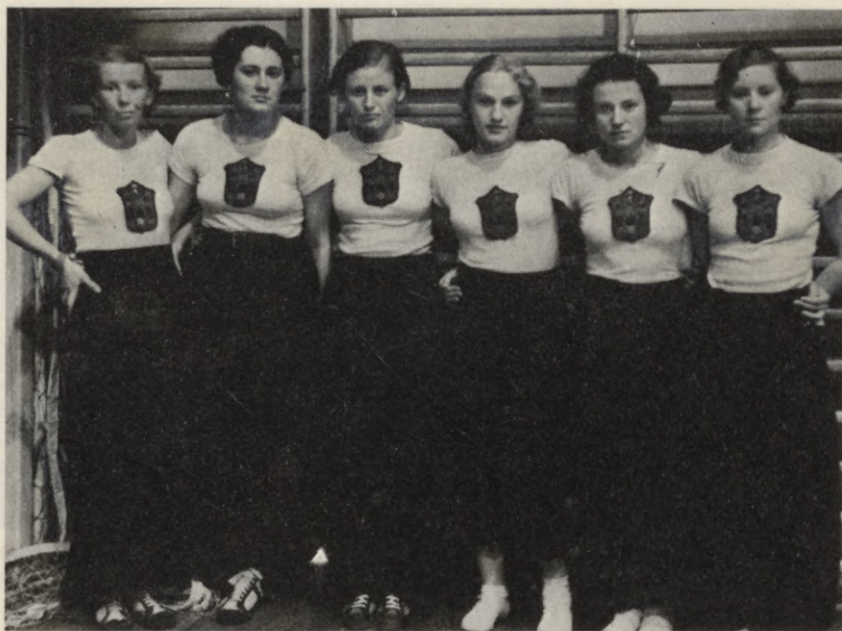
Trīsdesmito gadu sākumā par jauku pasākumu izveidojās Latvijas un Igaunijas vidusskolēnu sastādīto vienību regulāra viesošanās vienam pie otra. Šeit pārāki aizvien atkal izrādījās igauņi, izņemot 1932. gadu, kad latviešu skolēnu izlasei (Roberts Bluķis, Andrejs Bērziņš, Alberts Ozols, Ilmārs Rupners, Ernests Ķīvītis un Alfreds Kampe) izdevās Tallinā uzvarēt 16-14, 14-16, 16-14. Pēc kāda laika šī spēkošanās tomēr izbeidzās.

Sievietes Latvijā volejbolu organizētā veidā sāka spēlēt tikai 1929. gadā, kad aprīlī notika pirmais eksternais turnīrs. Piedaloties astoņām vienībām, uzvarēja LSB X, otrā vietā LSB Y un trešajā LJ. Tūlīt nākamā gada sākumā notika otrs turnīrs, kuņā tāpat pirmo vietu izcīnīja LSB 1, otrā ierindojās LJ, bet trešajā LSB 2. Izšķirējā spēlē LSB pārspēja LJ 15-10, 15-4.

1930. gada 2. martā sākās pirmās Latvijas meistersacīkstes, uzvaru izcīnot LSB (2. US, 3. Gongs, 4. LJ, 5. JKS, 6. LVKA). LSB panākumus toreiz kalīdzināja RP2.Ģ audzēknes, kas pilnā sastāvā aizstāvēja šīs biedrības krāsas: Violeta Ēversā, Marija Švēde-Grāpmane, Elza Neilānde-Zemgale, Austrā Plūce-Rudzīte, Ilga Maldone-Stukule, Ingrida Knoble-Sniķere, Aldona Lauce, Izolde Špilberga-Jānsone un citas.

Bet kad 1931. gadā LSB atkal uzvarēja kā meistersacīkstēs, tā vispārējos sporta svētkos, sastāvs bija jau gandrīz pilnīgi izmainījies: Milda Rēdliča-Grundmane, Marija Švēde-Grāpmane, Milda Staltmane-Cerbulē, Erna Eltermane-Miķelsone, Elza Neilānde-Zemgale, Aldone Lauce, Jozefina Buīva, Soņa Povalo-Švikovska-Dreimane.

Rīgas pilsētas sastādītā volejbola vienība, kas 1936. gadā spēlēja Polijā. No kreisās M. Grapmane, V. Jansone, E. Eltermane, N. Stedelaube, A. Akmeņkalne un J. Buīva

1932. gadā Latvijas meistarnosaukumu izcīnīja US, atkārtojot šo panākumu četras reizes pēc kārtas. Studenšu pirmās meistarvienības sastāvā cīnījās Velta Jansone-Ārgale, Zigrīda Zirģele-Langina, Violeta Ēversa, Anna Reizniece-Skrastiņa, Elza Ozola, Mērija Svaržinska, kuŗām vēlāk pievienojās Marija Švēde-Grapmane, Erna Eltermane-Miķelsone, Margarita Otlane-Buša, Ina Sņikere-Bērziņa, Tamāra Ērgle-Cēbere, Valentīna Pusule-Maike.

1936. gadā Latvijas meistargodā tika LJ, kuŗas sastāvā spēlēja Irma Stedelaube, Ņina Stedelaube-Sviķere, Velta Zariņa-Rupnere, Aina Spudiņa-Poriete, Zenta Zariņa-Griķe, Aina Neimane-Vīgnere, Erna Mālere-Zālamane.

Nākamajā gadā atkal uzvarēja US, bez agrāk minētajām nākot klāt Olgai Elmūtei, Ellai Erhardei, Mirdzai Martinsonei-Bērziņai.

1938. gadā sieviešu volejbolā Latvijas meistarnosaukumu izpelnījās jauna vienība — LDzB, kas iepriekšējā sezonā pilnā sastāvā vēl spēlēja V. Ņuzes sešiniekā. Dzelzceļnieču krāsas aizstāvēja: Buīva, Grundmane, Grundšteine, Ruzga, Kapilova, Karlovska.

Gadu vēlāk meistarvienību sarakstā parādījās atkal cits vārds — 5.RAP, kā tikko bija pārdēvējusies agrākā LJ, pievienojoties aizsargiem. Šoreiz uzvarētāju sastāvā, bez 1936. gadā minētajām, darbojās arī Zinaida Kočetkova-Ringenberga un Irēna Riekstiņa-Norgello.

Līdzīgi vīriešiem arī sieviešu volejbolā otrs spēcīgākais centrs bija Liepāja. Te galvenie nopelni piekrita Alisei Smiltniecei-Jūrmalai, kas prata ieinteresēt Liepājas Dzelzceļu aizsargu pulka volejbolistes regulāri mērot tālo ceļu uz katru atsevišķo spēli reizi nedēļā, lai Rīgā piedalītos Latvijas meistarsacīkstēs. Un tas tā notika, sākot ar 1935. gadu četras sezonas pēc kārtas. Liepājnieču lielākais panākums bija uzvara ASK jubilejas turnīrā Rīgā 1939. gadā.

Liepājas DzAP sastāvā darbojās: Alise Smiltiece, Emīlija Kurzeme, Elvīra Pusaudze, Olga Elmūte, Paula Sprice, Lidija Grinberga, Erna Ruja, Anna Cinberga, Alvīne Paegle.

Kad 1942. gadā atjaunoja Latvijas meistarsacīkstes, ļoti spēcīga vienība bija atkal US, kas arī uzvarēja divas reizes pēc kārtas ar šādām spēlētājām: Mirdza Grape-Kaufmane, Ausma Grape-Vanaga, Austrā Akmeņkalne-Pelude, Mirdza Bilmane-Tiltiņa, Austrā Konrāde, Irēna Remājeva, Zinaida Kočetskova-Ringenberga, Emīlija Kurzeme-Antiko, Elza Plēpe-Rupnere, Elza Šiliņa, Aina Krūze-Pētersone. Arī komunistu okupācijā, t.i. 1941. gadā uzvarēja studentes — UFK (Universitātes fizikultūras kolektīvs).

Šajā laikā otra spēcīgākā vienība bija Daugaviešiem, kuŗas pamatsastāvu veidoja agrākā 5.RAP, resp. LJ spēlētājas. Viņas 1944. gadā arī izcīnīja Rīgas meistarnosaukumu, kamēr Latvijas meistarsacīkstes vairs nenotika. Daugaviešu vienībā jaunas volejbolistes bija Ludmilla Novicka-Raistere un Valda Sīle.

LATVIJAS SIEVIEŠU VOLEJBOLA MEISTARI

1930. gadā	— LSB
1931. gadā	— LSB
1932. gadā	— US
1933. gadā	— US
1934. gadā	— US
1935. gadā	— US
1936. gadā	— LJ
1937. gadā	— US
1938. gadā	— LDzB
1939. gadā	— 5.RAP
—	
1942. gadā	— US
1943. gadā	— US

Vispārējos Latvijas sporta svētkos 1931. gadā sievietēm uzvarēja LSB, 1935. — LJ un 1939. — LDzB.

Starptautiski Latvijas volejbolistēm iznāca spēkoties samērā maz, pie kam galvenās pretinieces bija igauņietes un polietes.

1942. un 1943. gadā Latvijas volejbola meistars sievietēm bija Universitātes sports. No kreisās M. Bilmane, Z. Ringenberga, A. Konrāde, M. Ozola, A. Grape, E. Plēpe un I. Remājeva

Pirmo reizi tas notika 1931. gada februārī, kad LJ ieradās Tallinā spēlēt galvenokārt basketbolu. Sacenšoties volejbolā ar vietējo Kalevu, igauņietes uzvarēja viegli divos setos. Pēc tam Rīgā vīsojās igauņu skolnieču sastādītā, kas pārspēja kā LSB, tā US sešniekus. Tā paša gada novembrī Rīgā ieradās Tartū Kalevs un atkal uzvarēja LSB un US.

Latviešu volejbolistes lielo plaisu ar igauņietēm tomēr sašaurināja daudz ātrāk nekā vīrieši.

1934. gadā US spēlētājām uzticēja pārstāvēt Rīgas krāsas pret Tallinu. Studentes uzvarēja 15-3, 15-8 un pārspēja arī Tallinas Rusj 15-4, 17-15. Pēc tam gan nācās divas reizes atzīt Tallinas Kaleva pārkumu. Rīgas, resp. US sastāvā cīnījās V. Ēversa, A. Reizniece, V. Jansone, E. Eltermane, M. Švēde, Z. Zirģele.

Gadu vēlāk US sacentās pret Tartū universitātes volejbolistēm, vienu spēli zaudējot, bet otru uzvarot. Tajā pašā sezonā Rīgā vīsojās Varšavas AZS spēlētājas, kuņām pretim stājās V. Ķuze un US.

1936. gadā sievietes volejbolā vienīgo reizi sastādīja Rīgas izlasi no dažādām biedrībām, kuņa piedalījās turnīrā Varšavā, startējot arī igauņietēm. Vienībā bija izraudzītas Velta Jansone, Erna Eltermane, Marija Švēde (visas US), Irma Stedelaube, Ņina Stedelaube, Velta Zariņa (LJ), Austra Akmeņkalne (LSB) Jozefina Buiva un Milda Rēdliha (V. Ķuze). Latvietes palika trešajā vietā.

1938. gadā Lietuvā viesojās Liepājas LJ volejbolistes un pieveica kā Kauņas sastādīto (2-0), tā JSO (2-0), bet US viesojās Polijā un Čehoslovākijā.

Gadu vēlāk US atkal piedalījās Varšavā AZS jubilejas turnīrā, kuņģa zaudēja uzvarētājam polietēm trijos setos.

No starptautiskām sacensībām vēl var atzīmēt kārtējās Igaunijas un Latvijas skolnieču sacīkstes. Uzvaru latvietes guva 1933. gadā, kad igauņietēm pretim stājās RP2.G izlase pilnā sastāvā (Irma un Ņina Stedelaubes, Velta Zariņa, Aina Spudiņa, Aina Neimane un Elizabete Kalēja).

ZIRGU SPORTS

Pirmās jāšanas sacīkstes neatkarīgajā Latvijā notika 1920. gada vasarā šķēršļu pārvarēšanā pie Latgales partizānu pulka stāba novietojuma Svetlajas muižā, netālu no Augšpils. Spēkošanās risinājās vairākkārt, bez Latgales partizānu pulka jātniekiem piedaloties arī artilēristiem un 3. eskadrona pārstāvjiem. Plašākās sacensības pēc tam tomēr notika Rīgā, Esplanādē, kad 1. Latvijas sporta svētku ietvaros sacentās pavisam 70 jātnieku.

No 12 godalgotajām vietām deviņas izcīnīja Latgales divīzijas pārstāvji. Pirmajā vietā ierindojās kapt. Taube (Latgales atsevišķais divīzions), bet otrā un trešajā vlt. Njatcanens (Latgales partizānu pulka eskadrons). Pēdējais kļuva par 1920. gada sekmīgāko jātnieku, izcīnot pavisam desmit godalgu — četras pirmās, divas otrās un četras trešās vietas.

Pēc tam galveno vērību šim sporta veidam pievērsa 1. Jātnieku pulkā, tad artilērijas vienībās un pašos pēdējos gados arī aizsargu organizācijā. Sākumā sacensības notika vienīgi Jātnieku pulka apjomā, bet no 1923. līdz 1927. gadam artilēristi katras vasaras beigās rīkoja kopējas sacensības. Tās tomēr bija slēgtas vēl citām ieroču šķirām un civiljātniekiem.

Zināmu rosību ap 1925. gadu sāka parādīt jaundibinātā Latvijas zirgu sporta biedrība, ko vadīja Fredis Zute, iekārtojot Rīgā nelielu slēgtu manežu un pulcinot ap sevi civiljātniekus. Vēlāk šis pasākums izveidojās par jāšanas sporta institūtu.

Jau drusku ātrāk ļoti enerģiski sāka darboties rikšošanas sporta cienītāji, ieguldot daudz līdzekļu kaŗa laikā Rīgas hipodromā nopostīto ēku atjaunošanā un ievēdot ārzemju zirgus. Iekārtoja 1 km gaŗu un 7 m platu skrejceļu, uzbūvēja stallus 50 zirgiem, segtu tribīni 600 skatītājiem. Hipodromu atklāja 1924. gada aprīlī, otrās Lieldienās.

Zināms arī, ka pirmajā braucienā uzvarējusi Pelle Girl (2:43,5 min.), 2. vietā ierindojies Arbek, bet trešajā Lady. Braucēju vārdus Latvis tomēr nemin, vienīgi piebilstot: „Spēlēja ļaudis arī totalizatorā. Tomēr mazā skaitā, kādēļ vinnestī nebija lieli”. Pēc kāda laika Hipodroma darbība apsika.

Kad to atkal atjaunoja, rikšošana izveidojās par regulāriem iknedēļas sarīkojumiem, un tie notika līdz pat 1944. gadam.

Pulkveža Jorģa Zemitāna baltais zirgs, saukts „Zemitāna Ansis”, ar ko viņš iejāja Rīgā 1919. gada 6. jūlijā, šķēršļu pārvēršanas vingrinājumā divdesmito gadu sākumā Jātnieku pulkā

Par vispopulārāko zirgu sporta sacīkšu veidu ar laiku tomēr izveidojās šķēršļu pārvēršana — lēkšana, rīkojot ik gadu starptautiskas sacīkstes un pulcinot Rīgas hipodromā tūkstošiem skatītāju.

Par šķēršļu pārvēršanas sacensībām jeb, kā tās parasti dēvēja, jāšanas sacīkstēm, tā nopietni var sākt runāt, jau ar 1928. gadu, kad Latvijas aizsardzības biedrība, resp. aizsargu stābs sarīkoja pirmās starptautiskās sacensības, kurās piedalījās arī igauņi. Tās deva impulsu visam tālākajam.

Nākamās sacīkstes, 1929. gadā, rīkoja kopīgi armijas jātnieki un Latvijas zirgu sporta biedrība, piedaloties jau igauņiem un poļiem. Gadu vēlāk starptautiskās sacensības organizēja, 1929. gadā dibinātais, Armijas zirgu sporta klubs (AZSK), kas tad palika arī galvenā rīkotāja lomā visus turpmākos gadus. 1933. gadā nodibinājās Latvijas zirgu sporta organizāciju apvienība, ko tūlīt uzņēma Starptautiskajā jāšanas sporta savienībā.

1931. gadā Rīgā ieradās Polijas un Igaunijas jātnieki. Poļi ieguva 4 uzvaras, latvieši — 1. Godalgotās vietas: poļiem — 17, latviešiem — 5.

1932. gadā startēja arī Vācija. Uzvaras: poļiem — 4, vāciešiem — 1. Godalgotās vietas: poļiem — 15, latviešiem — 5, vāciešiem — 4, igauņiem — 2.

1933. gadā tie paši dalībnieki. Uzvaras: vāciešiem — 4, latviešiem — 2, poļiem — 1, igauņiem — 1. Godalgotās vietas: poļiem — 19, latviešiem — 18, vāciešiem — 14, igauņiem — 7.

1934. gadā nāca vēl klāt Zviedrija. Uzvaras: zviedriem — 4, latviešiem — 3, poļiem — 2, vāciešiem — 2. Godalgotās vietas: poļiem — 22, latviešiem — 21, zviedriem — 14, vāciešiem — 14, igauņiem — 2.

1935. gadā no ārzemēm piedalījās vienīgi Polija un Vācija. Uzvaras: latviešiem — 4, poļiem — 4, vāciešiem — 4. Godalgotās vietas: poļiem — 41, latviešiem — 31, vāciešiem — 21.

1936. gadā piedalījās tikai Polija un Norvēģija. Uzvaras: poļiem — 6, latviešiem — 5, norvēģiem — 1. Godalgotās vietas: poļiem — 55, latviešiem — 49, norvēģiem — 8.

Latvijas kara ministrs gen. J. Balodis 1937. gadā pasniedz uzvarētāja balvu vltņ. Ozolam.

1937. gadā startēja Polija, Zviedrija un Francija. Uzvaras: poļiem — 5, latviešiem — 2, frančiem — 2, zviedriem — 1. Godalgotās vietas: poļiem — 35, latviešiem — 25, zviedriem — 19, frančiem — 18.

Šajās 10., t.i. jubilejas sacīkstēs naudas balvas kopsummā bija 12.000 latu. To ieguvums sadalījās šādi: poļiem — 5.200, latviešiem — 3.100, frančiem 1.900 un zviedriem — 1.700. Valsts prezidenta K. Ulmaņa dāvināto Tautas balvu, kur sacentās katras valsts ekipa ar četriem zirgiem, izcīnīja Francija. Latvijai individuāli pirmās vietas ieguva vltņ. Ozols.

1938. gadā ārzemēs bija parādījusies lopu mutes un nagu sērga, un starptautiskas sacīkstes nenotika.

Latvijas jātnieki ārzemēs pirmo reizi piedalījās 1932. gadā Tallinā, kur sacentās ar igauņiem un poļiem, gūstot teicamus panākumus. To autori bija vltņ. Ozols ar Erpi, vltņ. Broks ar Klaipu, kapt. Upītis ar Direkciju un vltņ. Kārkliņš ar Ciemaļu. Pēc tam vai ik gadu sekoja starti Insterburgā un Varšavā, kā arī Bukarestā, Nicā un Copotā. Arvien ļoti spēcīgajā konkurencē latviešu jātnieki cīnījās visai sekmīgi, gūstot arī vairākas uzvaras.

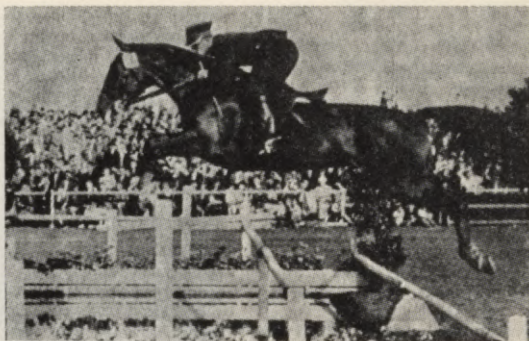
1939. gadā kapt. Kārkliņš, vltņ. Ozols, vltņ. Barkāns un vltņ. Pētersons vēl piedalījās sacīkstēs Āchenā ar desmit zirgiem.

Latvijas jāšanas sporta stāvokli trīsdesmito gadu otrā pusē, varbūt, vislabāk var raksturot ar Francijas ekipas kapteiņa Bizāra vārdiem pēc sacīkstēm 1937. gadā Rīgā: „Jūsu jātnieki ir starptautiska klase, bet jums nav pietiekami daudz labu zirgu. Jūsu jaunie zirgi ir ļoti labs materiāls, bet tie varēs startēt starptautiskās sacensībās visās klasēs ne ātrāk par trīs līdz četriem gadiem”.

Šeit uzsvars jāliek uz vārdu „daudz”, jo Latvijā audzēto Nargusu, pat kapt. Bizārs atzina par „apbrīnojamu, kas skaidri liecina par jūsu zirgkopību, bet šādu zirgu vajaga vairāk.” Nargusa vērtība, starp citu, starptautiskajā tirgū bija noteikta apm. 20.000 latu.

Neatkarīgās Latvijas pazīstamākie jātnieki bija vltņ. Ozols, vltņ. Broks, vltņ. Insbergs, vltņ. Pencis, kapt. Upītis, kapt. Kārkliņš, vltņ. Rēbergs, kapt. Puķīte, vltņ. Barkāns, vltņ. Zīle-Zilupe, vltņ. Cielēns, vltņ. Pētersons, vltņ. Jostsons, vltņ. Blumbergs, vltņ. Mūzis un citi.

Vltn. Pētersons ar Plūmi
1939. gadā Achbenā

Izcilākie zirgi: Narguss, Orebs, Klaips, Namejs, Indulis, Miķelis, Maiga, Auseklis, Kangars, Etimoloģija, Morāle, Olis, Putenis, Oriente, Jautrīte, Mīga, Intellekts, Maice, Erpe, Ciemaļa, Direkcija, Greja, Kornets, Ziedonis, Pērkons, Plūme.

Jāšanas sportā ir visai grūti runāt par labāko jātnieku, jo ļoti liela nozīme ir zirga kvalitātei. Bet var gan minēt sekmīgāko jātnieku, un tāds Latvijā bija vltn. L. Ozols. Sporta gaitas viņš iesāka 1930. gadā, kad starptautiskajās sacīkstēs Rīgā pirmo reizi ierindojās divās godalgotās vietās. Nākamajā gadā Ozola panākumu kontā jau bija trīs godalgas un uzvara Kaŗa ministra balvas izcīnā Latvijā audzētajiem zirgiem.

1932. gadā vltn. Ozols sacīkstēs Rīgā ieguva vienu pirmo un trīs otrās vietas, bet Tallinā divas otrās. To viņš panāca ar zirgiem Kangaru un Erpi. Pēc tam nākamajā sezonā Latvijā viņš uzvarēja Armijas balvas izcīnā, bet Igaunijā izcīnīja vienu pirmo un vienu ottru vietu. Laikā no 1934. līdz 1937. gadam vltn. Ozols Rīgā, Varšavā, Insterburgā, Tallinā un Copotā panāca vēl ap desmit uzvaru un ieguva daudz godalgoto vietu ar zirgiem Nargusu, Orebu, Etimoloģiju, Ausekli un Oli.

Armijas zirgu sporta kluba pēdējais priekšnieks bija ģen. Arturs Danenbergs.

AZSK bez kārtējām starptautiskajām sacīkstēm vēl regulāri rīkoja iejādes pārbaudes un militārās braukšanas sacensības. Notika pārgājiens jāšus no Liepājas uz Rīgu un atpakaļ, kuŗu dalībnieki veica sešās dienās. Nebija vairs sveša arī slēpošana aiz zirga, toties pilnīgi atstāts novārtā bija polo.

Ļoti iecienīts un populārs zirgu sports bija Latgalē, kur lauksaimnieki veltīja lielu vērību zirgkopībai, sevišķi rikšotāju audzēšanai.

Tā, piemēram, 1939. gadā uz Rēzeknes ezera ledus notika sacīkstes, kuŗās piedalījās 140 rikšotāju no visiem Latgales novadiem un saradās ap 5000 skatītāju.

VIENREIZĪBAS, ĪPATNĪBAS, PAT KURIOZITĀTES

Divdesmito gadu pašā sākumā Āgenskalnā, Rīgā, katru ziemu iekārtoja leduskalnu jeb slīdkalnu kamaniņu sportam, kur notika arī sacensības vieniniekiem, pāriem un četriniekiem.

Lielākais speciālists visās klasēs bija Heinrichs Johansons. Viņa vadītās četrvietīgās kamanas Kismets 1923. gadā uzvarēja trešo gadu pēc kārtas, veicot divās reizēs 550 m gaŗo ceļu 1:36,8 min. Pārējie braucēji bija Brangorts, Kozlovskis un Graupners.

Šajā sportā piedalījās un sacentās arī dāmas.

1924. gadā Rīgā notika vietējo angļu kriketa sacikste pret britu kreiseŗu Caldon virsniekiem. Rīdzinieku sastāvā darbojās Lorencs, Trēzers, Gaivads, Kollins, Lovs, Hodžsons, Hodžs, Vēsters, Maine, Kenedijs, Stodarts. Trīs no viņiem bija Œeizarmeŗa futbolisti.

Tā pašā gadā 11. oktobrī Rīgas airētāju klubs spēlēja Rīgā lauka hokeju pret Klaipēdas sporta biedrību. Rīdzinieki zaudēja 1-5, vienīgos vārtus iegūstot Œeizarmeŗa futbolistam Hodžam.

1925. gadā lauka hokeju izmēģināja arī Latvijas sporta biedrība un Uniona laukumā pārspēja RAK 2-1. Abās vienībās galvenokārt piedalījās pazīstami bendija spēlētāji.

LSB sastāvā darbojās A. Podnieks, A. Pantels, A. Braŗmanis, E. Veinbergs, A. Bubnovičs, O. Kauranens, A. Ivanovskis, A. Reine, M. Bormans, A. Liepiņš, H. Lancers un A. Volfs.

1924. gada vasarā Rīgā nodibinājās īpata futbola vienība, kuŗas tēŗpi bija viscaur melni ar baltām apkaklītēm, aprocēm un svītrotām zeŗēm. To

nosauca par Melno masku, jo bija paredzēts, ka spēlētāji izies laukumā melnās maskās. Latvijas meistarsacīkstēs vienība nedomāja piedalīties, vienīgi spēlēt ārzemēs.

26. oktobrī Kauņā notika Melnās maskas pirmā un, kā vēlāk izrādījās, pēdējā sacīkste pret pazīstamo lietuviešu vienību LFLS, sapulcinot stadionā ap 5000 skatītāju. Rīdzinieki zaudēja 1-3, un lietuviešu publika ne tikai svilpa, bet arī sauca: „Nost ar melno masku!”

Šīs avantūras galvenais organizātors bija Herberts Baumanis, bet aktīvie spēlētāji Graupners; Hodžs, Svistuņenko; Lorencs, Maļūšins, Šadeiko; A. Plade, Strazdiņš, Stančiks, V. Plade un Šarfs.

Pārbraucot mājās, LFS sodīja Baumani ar diskvalifikāciju uz gadu, divus spēlētājus uz sešiem mēnešiem, bet pārējos uz pieciem. Vēlāk tomēr visus samērā ātri amnestēja.

1925. gadā notika vienīgo reizi Latvijas meistarsacīkstes soļošanā sievietēm. Distance 1 km. Pieteiktas bija septiņas dalībnieces, bet startēja sešas.

Uzvarēja 15 gadus vecā Zenta Vāvere (LSB), veicot soļojumu 5:39,4 min. Otra bija Emīlija Krūmiņa (LSB). No pārējām četrām divas diskvalificēja, bet divas nebeidza distanci.

1927. gadā Kārlis Ašmanis (RFK) aizsita futbola bumbu 54,55 m tālu, kas palika nepārspēts „Latvijas rekords”.

Tajā pašā gadā pirms austriešu trenētāja Kārļa Kurca beneficspēles Rīgā notika futbolistu skriešanas sacensības pilnā ietērpā.

60 metros uzvarēja B. Lēvi (Unions), 7,8 sek., 2. O. Lūrs (RFK), 3. J. Šarfs (LSB). Arī 100 m ātrākais bija Lēvi. 4×100 m stafetē 1. LSB, 2. Unions, 3. RFK.

1927. gadā Latvijā notika viena no retajām motorlaivu ātruma sacīkstēm. I grupā uzvarēja Mesliks (RJK), II grupā — Vasiļjevs (VJK) un III grupā — Lazdiņš (LJK).

Ar JKS starpniecību Latvija 1927. gadā piedalījās starptautiskā soda metienu sacensībā basketbolā korrespondences ceļā.

Piedaloties 35 valstīm, vidējā grupā, kuŗā nestartēja ASV un Kanadas vienības, Latvijas sporta biedrība ierindojās sestajā vietā, iemetot no iespējamiem 420 punktiem 207. Uzvarēja Japāna ar 277. Individuāli Menke (LSB) no iespējamiem 60 punktiem ieguva 36 un izcīnīja desmito vietu. Uzvarēja kāds itālietis ar 54 punktiem.

Rīgas Bogatīrs vēl vienu grupu zemāk bija 16. ar 253 punktiem no iespējamiem 525. Uzvarēja Filipīnas ar 398.

Marsā 1927. gadā vienlaicīgi trekā un skrejceļā notika spēkošanās starp soļotāju, skrējēju, riteņbraucēju un motociklistu (ar priekšā došanu).

Uzvarēja riteņbraucējs Fridrihs Ukstiņš (— 3000 m), otrs bija skrējējs Eizēns Homjakovs (— 4650 m), trešais soļotājs Alfreds Kalniņš (— 5000 m) un ceturtais motociklists Fricis Vagulēns, kas veica pilnu 6000 m distanci.

1927. gadā notika futbola sacīkste, ko prese apzīmēja par „četrus minūšu spēli” starp JKS un Unionu.

Iemesls tam bija tiesneša kļūdišanās pirmajā sacensībā, pabeidzot to pirms laika. Savienība tad nu lēma, ka sacīkste jānospēlē „līdz beigām”. Avīzes tādēļ sludināja, ka šī spēkošanās notiks 21. septembrī no pl. 5 līdz 5.04. Tiesnesis Juris Rēdlichs.

Sākums tomēr nokavējās par 15 minūtēm, jo JKS ieradās tikai deviņu vīru sastāvā. Unions toties spēlēja ļoti nopietni, bet rezultāta nebija.

1930. gadā jātnieks kapt. Upītis ar ķēvi Direkciju sasniedza jaunu Latvijas rekordu augstlēkšanā, pārvarot 1,80 metrus.

Vecais rekords piederēja vltm. Groskopfam ar 1,72 metri.

US 1930. gadā rīkoja vienīgo reizi sacensību, ko nosauca par All-Around izcīņu, desmit disciplīnās: 800 m skrējienā, diska mešanā, trīssoļlēkšanā, 200 m peldēšanā, 250 m riteņbraukšanā trekā un 10 km pa šoseju, paukošanā (ar zobenu), šaušanā ar mazkalibra bisi 25 m, 1000 m ātrslidošanā un 10 km slēpošanā.

Sacensības sāka 13 dalībnieku ar peldēšanu Balastdambī, tās atklājot Latvijas universitātes prorektoram prof. L. Adamovičam.

Uzvarēja Roberts Plūme (US) ar 24 punktiem, 2. Richards Dekšeniēks (LSB) — 41, 3. Pauls Delle (US) — 45, 4. Alberts Riekstiņš — 45. Plūme saņēma valsts prezidenta Alberta Kvieša dāvinātu balvu.

1932. gadā Rīgas hipodromā notika slēpošanas sacīkstes aiz zirgiem (bez jātnieka). 1200 m distancē uzvarēja E. Gruzītis, bet otrs bija A. Riekstiņš.

Motocikliem 1 km braucienā pa sniegu ātrākais bija M. Burlovs, 2. A. Balodis.

Arī nākamajā ziemā Cēsīs atkal notika slēpošana aiz zirgiem 8 km distancē. Uzvarēja Limbēns (19:45 min.), otrs bija vlt. Bērziņš.

Visneparastāko norisi neatkarīgās Latvijas futbola sports piedzīvoja 1932. gadā, kad sezonas beigās vajadzēja noskaidrot 1. līgas uzvarētāju starp Hakoah un US vienībām, kuŗa tad ieguva tiesību spēlēt pārejai uz virslīgu. Kārtējās meistarsacīkstēs abas biedrības bija ieguvušas vienādu punktu skaitu.

Pirmajā papildsacensībā US uzvarēja 1-0, bet to anulēja, jo tiesnesis P. Kreicbergs ar līnijtiesnešiem V. Baumanovski un A. Poli bija vēlāk it kā konstatējuši, ka pirmais puslaiks spēlēts par ilgu, bet otrs pabeigts par ātru.

Otra US un Hakoah spēkošanās beidzās 1-1 neizšķirti. Tāpat arī trešā sacensība — atkal 1-1, pēc kuŗas notika pirmā publikas izkaušanās.

Ceturrtā sastapšanās risinājās 11. septembrī. To beidzot uzvarēja Hakoah 2-1. Jau spēles laikā divas reizes laukumā saskrēja publika, un pēc tam atkal notika ārpus laukuma ielās kārtīga izkaušanās starp abu vienību piekritējiem.

Tajā sezonā US sacentās pret Hakoah pavisam piecas reizes — vienu spēli uzvarēja US, divas reizes spēkošanās beidzās neizšķirti, bet divos gadījumos pārāks bija Hakoah.

Šo notikumiem bagāto futbola sacīkšu dalībnieki bija: Hakoah — L. Kacs; Benensons, Gutkins; Millers, Kagans, Hiršs; Lēvi, V. Kacs, Lurjē, Tankels, Švērs, Šimelovičs; US — Zarumba; Ozols, Gulēns; Vedējs, Ruja, Štūls; Ātrens, Jesens, Krisons, Raudziņš, Kiršfelds, Brunišs, Spalviņš.

Pēc tam Hakoah uzvarēja Vidzemes meistarū Cēsu SB 3-1, bet finālā Liepājas Drāšfabrikas sporta klubū 2-0 un iekļuva virslīgā.

Pirms pēdējās spēles ASK laukumā, Rīgā, LDSK priekšnieks un rūpnīcas direktors Vladimirs Morkozovs teātrālā žestā nometa pretinieka spēlētājiem pie kājām baltu cimdu kā izaicinājumu.

Latvijā nebija svešs arī amerikāņu nacionālās spēles bēzbola paveids softbols. Šajā uzņēmumā redzam šī sporta veida Jaunekļu kristīgās savienības vienību. Priekšā (no kreisās) Zīle, Grundmanis, Makarskis; 2. rindā Siliņš, Elksnis, Paegle, Birkenfelds, Šadeiko, Papēdis, Jakovics un Krisons

1933. gadā futbolistiem notika sacensība bumbas mešanā tālumā, kā to paredz futbola spēles noteikumi (izdarot sānu iemetienu). Uzvarēja Jānis Lidmanis (RFK) ar 27,22 m, otrs bija Maksis Kazāks (LJ) — 20,68 m un trešais Alfreds Krauklis (LVKA) — 20,61 m. Piebilstams, ka viņi visi bija basketbola valstsvienības spēlētāji.

100 m skrējienā ātrākais izrādījās Feldmans (Hakoah) 12,9 sek., 2. Svērs (Hakoah), 3. K. Pakalns (ASK).

1933. gadā Vidzemes apgabala meistarsacīkstēs vieglatlētikā 5000 m skrējienā uzvarēja Mārtiņš Lilje, bet otrā vietā ierindojās Jānis Daliņš. Abiem konstatēja vienādu laiku — 16:40,8 minūtes.

Tajā pašā gadā Latvijā notika arī 25 km soļojums ar 12 kg svaru. Pirmais distanci beidza Tikiņš (US), 2. Vilis Buceniēks (ASK), 3. Vechters (LVKA). Uzvarētāja laiks 2 st. 39:11,8 minūtes.

1934. gadā sporta žurnāls Startis rīkoja lasītāju nobalsošanu par Latvijas tā brīža labāko futbolistu. Rezultāti bija šādi: 1. Alberts Šeibelis (RV) 357 balsis, 2. Ēriks Pētersons (RFK) — 331 un 3. Arvīds Jurgens (ASK) — 72.

Darba kameras sporta un atpūtas birojs 1938. gadā, gan tikai arodbiedrību biedriem, rīkoja sacīkstes pakavu mešanā vienībām ar diviem metējiem pamatsastāvā un vienu rezervē.

○

Šaušanu ar loku nopietnāk Latvijā piekopa vienīgi Latvijas vanagi. Tomēr 1938. gadā viņi izsludināja jau atklātas sacīkstes vīriešiem un sievietēm 20, 25 un 50 m distancēs.

○

1939. gadā Helsinkos notika pirmā un pēdējā Baltijas valstu „makka-biāde”. Labākos panākumus guva Latvija ar 148 punktiem. Otra — Lietuva (132).

Latvijas ekipas sekmīgākā sportiste bija Paula Fleišmane, kas uzvarēja augstlēcšanā, tāllēcšanā un izcīnīja otru vietu 100 metros.

○

Latvijas makšķernieku biedrība Sports 1939. gadā rīkoja „Latvijas meistarsacīkstes” Baltezerā: 1. Andrejuks, 2. Frīdenbergs, 3. Cālītis.

Spiningošanā uzvarēja Asmus, sasniedzot arī jaunu Latvijas rekordu sviešanā tālumā — 82,30 m (ar 28 g svariņu). Vecais rekords bija 75,60 metri.

○

Atklātībā tikpat kā nezināms palika fakts, ka Rīgas tenisa klubam bija arī golfa sekcija, ko vadīja Jānis V. Poruks. Laukuma izbūvei, kuŗš atradās Daugavas malā aiz Kuzņecova rūpnīcas, bija ārlietu ministrijas svētība un valdības piekrišana, jo tas bija galvenokārt domāts diplomātiskā korpusa locekļu sadzīves vajadzībām. Par laukuma pārzini pieņēma slēpošanas meistar Arvīdu Pechako.

Trūkstot īstiem lietpratējiem, laukuma izveidošana ieilga. Kad beidzot pacēla karogus visās deviņās bedrītēs, bija jau 1940. gada jūnijs, un drīzi Rīgā ieripoja padomju tanki, izbeidzot ne tikai RTK golfa sekcijas, bet arī neatkarīgās Latvijas sporta vēsturi.

Saīsinājumi

- AAU — Amateur Athletic Union USA
ASK — Armijas sporta klubs
ASK — Akadēmiline Spordiklubi (Tartū)
ASS — Armijas sporta savienība
AVSB — Āgenskalna vingrošanas un sporta biedrība
AZSK — Armijas zirgu sporta klubs
- BJK — Baltijas jachtklubs
1.BPB — 1. Baltijas peldēšanas biedrība
- 10.CAP — 10. Cēsu aizsargu pulks
CIE — Confederation Internationale des Etudiants
CSB — Cēsu sporta biedrība
CVB — Cēsu viesīgā biedrība
- 18.DAP — 18. Daugavpils aizsargu pulks
DSB — Daugavpils sporta biedrība
DzAP — Dzelzceļu aizsargu pulks
- EEU — Europaeaschen Eissegel Union
- FIBA — Federation Internationale de Basketball Association
FIFA — Federation Internationale de Football Association
- IAAF — International Amateur Athletic Federation
IOC — International Olympic Committee
- JAK — Jelgavas airētāju klubs
16.JAP — 16. Jelgavas aizsargu pulks
JKB — Jaunekļu kristīgā biedrība
JKS — Jaunekļu kristīgā savienība
JS — Jūrmalas sports
1.JSB — 1. Jelgavas sporta biedrība
JSK — Jūdu sporta klubs
JSO — Jaunlietuvu sporto organizācija
- KJK — Kurzemes jachtklubs
KRB — Kurzemes ritenbraucēju biedrība
- KSSP — Kaŗa skolas sporta pulciņš
- LAAK — Latvijas automobiļu un aeroklubs
LAK — Latvijas aero klubs
LAO — Latvijas aizsargu organizācija
15.LAP — 15. Liepājas aizsargu pulks
LAS — Latvijas arodorganizāciju sports
LBK — Latvijas boksa klubs
LBS — Latvijas basketbola savienība
LDK — Latvijas daiļslidotāju klubs
LDSK — Liepājas Drāšfabrikas sporta klubs
LDzB — Latvijas Dzelzceļnieku biedrība
LFLS — Lietuvos fizinio lavinimosi sajunga
LFKSK — Latvijas fiziskās kultūras un sporta komiteja
LFS — Latvijas futbola savienība
LGTS — Latvijas galda tenisa savienība
LJ — Latvju jaunatne
LJK — Latvijas jachtklubs
LKJS — Latvijas komūnistiskās jaunatnes savienība
LMB — Latvijas motociklistu biedrība
LNJS — Latvijas nacionālā jaunatnes savienība
LOK — Latvijas olimpiskā komiteja
LPS — Latvijas peldēšanas savienība un Latvijas paukotāju savienība
LRAK — Latvijas republikas auto klubs
LRMS — Latvijas ritenbraucēju un motociklistu savienība
LSB — Latvijas sporta biedrība
LSFKA — Latvijas sporta un fiziskās kultūras apvienība
LSI — Licernas sporta internacionāle
LSOA — Latvijas sporta organizāciju apvienība
LSS — Latvijas smagatlētikas savienība
LŠOS — Latvijas šaušanas organizāciju savienība

LTA — Latvijas telegrafa aģentūra
LTK — Liepājas tenisa klubs
LTS — Latvijas tenisa savienība
LTUFAI — Latvijas tautas universitātes fiziskās audzināšanas institūts
LUASB — Latvijas universitātes akadēmiskā sporta biedrība
LV — Latvijas vanagi
LVB — Latvijas vingrotāju biedrība
LVKA — Latvijas valsts karoga apvienība
LVS — Latvijas vieglatlētikas savienība un Latvijas vingrotāju savienība
LZS — Latvijas zēģelētāju savienība
LZSB — Latvijas zirgu sporta biedrība
LZSS — Latvijas ziemas sporta savienība

9.MAP — 9. Madonas aizsargu pulks
MSB — Madonas sporta biedrība

NLAKB — Nacionālā Latvijas atvaļināto kaņavīru biedrība
NMKŪ — Noorte Meeste Kristlik Ūhing

QdB — Quer durch Berlin

RAK — Rīgas airētāju klubs
RABS — Rīgas apgabala basketbola savienība
RAFS — Rīgas apgabala futbola savienība
1.RAK — 1. Rīgas atlētu klubs
2.RAK — 2. Rīgas atlētu klubs
5.RAP — 5. Rīgas aizsargu pulks
17.RAP — 17. Rēzeknes aizsargu pulks
RFK — Rīgas futbola klubs
RJJK — Rīgas jūrmalas jachtklubs
RJK — Rīgas jachtklubs
RJPLB — Rīgas jūrmalas palīdzības un labierīcības biedrība
RKSB — Rīgas krievu sporta biedrība
RLJK — Rīgas ledusjachtu klubs
RLK — Rīgas ledus klubs

RMB — Rīgas motorsporta biedrība
RP1G — Rīgas pilsētas 1. ģimnazija
RP2G — Rīgas pilsētas 2. ģimnazija
RP3G — Rīgas pilsētas 3. ģimnazija
RP4G — Rīgas pilsētas 4. ģimnazija
RPDSK — Rīgas policijas darbinieku sporta klubs
1.RRB — 1. Rīgas ritenbraucēju biedrība
2.RRB — 2. Rīgas ritenbraucēju biedrība
RSK — Rīgas slēpotāju klubs
RŠSB — Rīgas šaušanas sporta biedrība
RTB — Rīgas tenisa biedrība
RTK — Rīgas tenisa klubs
RV — Rīgas vilki
RVB — Rīgas vingrotāju biedrība

SELL — Suomi, Eesti, Latvija, Lietuva
SSI — Sarkanā sporta internacionāle
SSS — Strādnieku sports un sargs

11.TAP — 11. Tukuma aizsargu pulks

US — Universitātes sports

7.VAP — 7. Valkas aizsargu pulks
8.VAP — 8. Valmieras aizsargu pulks
VDSK — Vidzemes divīzijas sporta klubs
VEF — Valsts elektrotehniskā fabrika
VJK — Vidzemes jachtklubs
4.VKP — 4. Valmieras kājnieku pulks
VPB — Vācu peldētāju biedrība
VSB — Valkas sporta biedrība un Valmieras sporta biedrība

ZTS — Zemgales tirdzniecības savienība

YMCA — Young Men's Christian Association

YWCA — Young Women's Christian Association

Avoti un literatūra

The Fifth Olympiad, the Official Report of the Olympic Games of Stockholm 1912, Stokholmā 1913; Latvijas Kareivis, Rīgā 1920-1922; Ilustrēts žurnāls Nedēļa, Rīgā 1923-1927; Latvis, Rīgā 1923-1934; Vieglatlētika Latvijā 1919-1923, LVS izdevums, Rīgā, 1924; Latvijas sporta organizāciju apvienības un olimpiskās komitejas darbības pārskats par 1927. gadu, Rīgā 1928; Ādolfs Plūms, Devītās olimpiskās spēles, Rīgā 1929; Eduards Tubelis, Kā Jānis Dalinš kļuva pasaules slavens soļotājs, Rīgā 1931; Stadions, Rīgā 1932-33; Starts, Rīgā 1934-1937; Universitas, Rīgā 1934-1940; Ādolfs Plūms, Roberts Plūme sportā, Rīgā 1939; Deutsche Zeitung im Ostland, Rīgā 1942; Latvijas sporta gada grāmata, Rīgā 1943 un 1944.

Bez tam laikraksti Brīvā Zeme, Jaunākās Ziņas, Kurzemes Vārds, Latvijas Sargs, Pēdējā Brīdī, Rīts, Sarkanais Sports, Sporta Pasaule, dažādu gadu atsevišķi numuri; žurnāls Atpūta, Rīgā 1935-36.

Sporta Vēstnesis, Putlosā 1945; Latvju Sports, Libekā 1946-1948; Tēvzeme, sporta pielikums, Hanavā 1948.

Latvju Enciklopēdija, red. A. Švābe, Stokholmā 1950-1955; Reino Sepp, Eesti Spordi Leksikon, Stokholmā 1951; Sporta Apskats (Trimdas Sports), Toronto 1952-1969; Arnolds Šmits un Vilis Čika, Sporta Latvija, Ņujorkā 1955; Dr. Ferenc Mezo, The Modern Olympic Games, Budapeštā 1956; I. Zvanitājs, Smagatlētikas attīstība Latvijā, Rīgā 1959; Vilis Čika un Arnolds Šmits, Sporta smaidis, Toronto 1961; Vilis Čika un Arnolds Šmits, Zelts, sudrabs, bronza, Ņujorkā 1963; Erich Kamper, Lexikon der Olympischen Winter Spiele, Štutgartē 1964; Anna Kise, Fiziskā kultūra un sports Latvijā, Rīgā 1965; Jānis Dikmanis, 60 sporta gadi, Ņujorkā 1965; L. R. Quercetani, European Track and Field Handbook, Firenzē 1966; Arnolds Šmits un Vilis Čika, Neaizmirstamie sporta brīži un zvaigznes, Ņujorkā 1966; LPSR Mazā enciklopēdija I un II, Rīgā 1968-1969.

Account of the ...

The first part of the account ...

The second part of the account ...

The third part of the account ...

The fourth part of the account ...

The fifth part of the account ...

Saturā

Kāpēc un kā tapa šī sporta vēsture	7
Sports senajā Latvijā un cariskās Krievijas laikā	11
Neatkarīgās Latvijas sporta pirmsākumi, attīstība un vadība	18
Latvijas sporta periodika un literātūra	34
Airēšana	38
Ātrslidošana	46
Basketbols	60
Bendijs	83
Bokss	88
Buķāšana	99
Buķu lidošana	104
Daiļslidošana	107
Futbols	112
Galda teniss	144
Ledushokejs	150
Ledusjachtu buķāšana	160
Modernā pieccīņa	162
Motorsports	163
Paukošana	170
Peldēšana	177
Riteņbraukšana	194
Rokas bumba	206
Slēpošana	208
Smagatlētika	220
Grieķu-romiešu cīņa	225
Svara celšana	234
Šaušana	243
Teniss	252
Vieglatlētika	262
Vingrošana	351
Volejbols	358
Zirgu sports	369
Vienreizības, īpatnības, pat kuriozitātes	373
Saīsinājumi	379
Avoti un literātūra	381

IN MEMORIAM

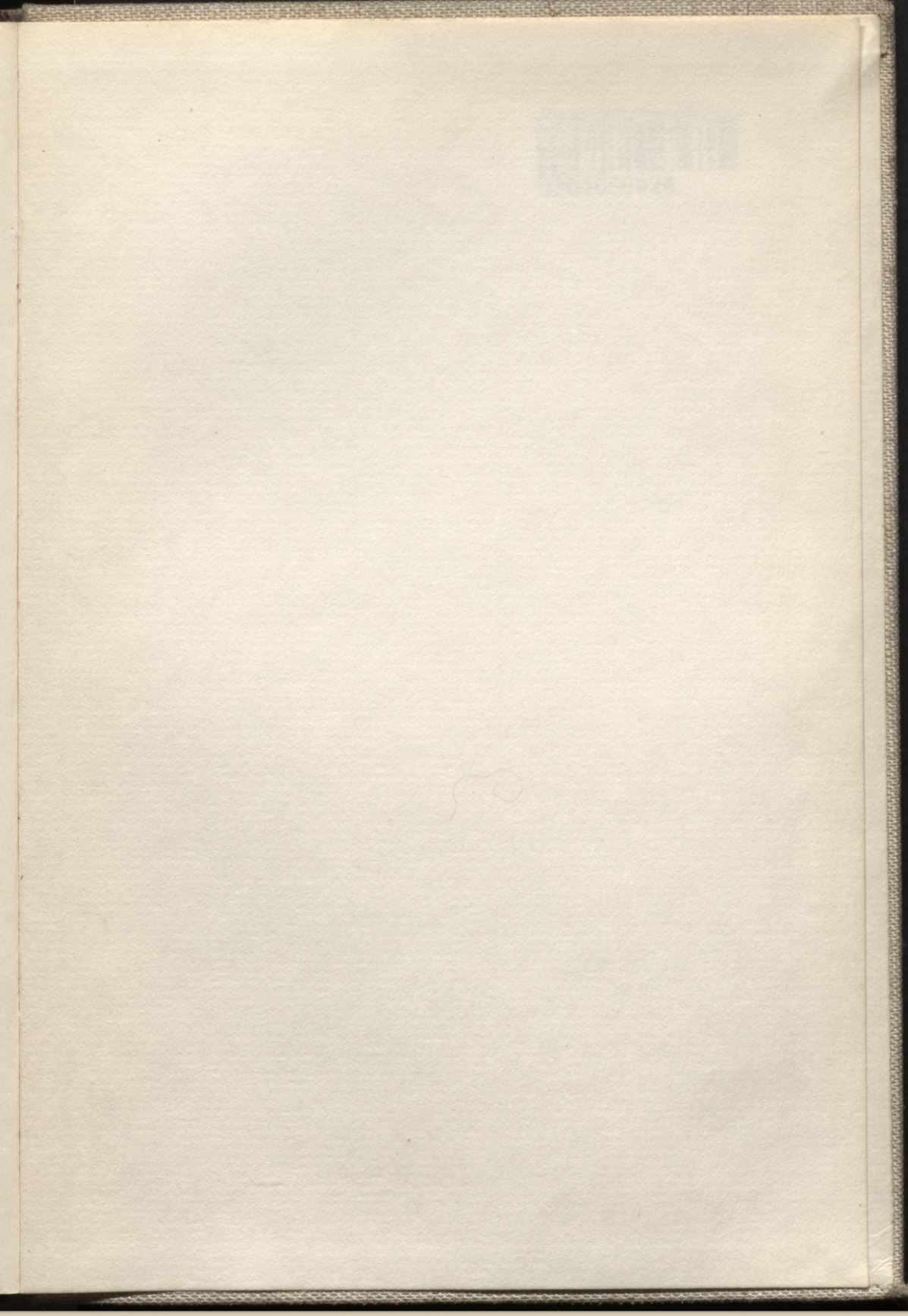
Šīs grāmatas iznākšanu vairs nesagaidīja trīs atsaucīgi un ļoti izpalīdzīgi Latvijas sporta vēstures līdzstrādnieki:

JĀNIS SAUKA, kas mira 1964. gadā Austrālijā,

DR. GVĪDO JEKKALS — 1969. gadā ASV un

JĀNIS DIKMANIS — 1969. gadā ASV.

Šo grāmatu salicis Jānis Abučs 1970. gada martā-aprīlī. Iespiesta maijā Andersson & Kagardt Tryckeri AB, Vesterosā. Klišejas izgatavotas Fägerblads Repro klišeju rūpnīcā, Vesterosā. Iesieta Kjelbergs Bokindustri AB, Čēpingā. Metiens 1100 eks.

IN MEMORIAM

He passed peacefully into the arms of his Heavenly Father
on the morning of the 15th day of August, 1900.

BORN on the 15th day of May, 1837, at
St. Albans, Vermont.
DIED on the 15th day of August, 1900, at
St. Albans, Vermont.

He was a member of the Methodist Episcopal Church,
St. Albans, Vermont, and was a devoted
and successful member of the same.
He was a member of the Grand Lodge,
St. Albans, Vermont.

80.5

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

0304059926

